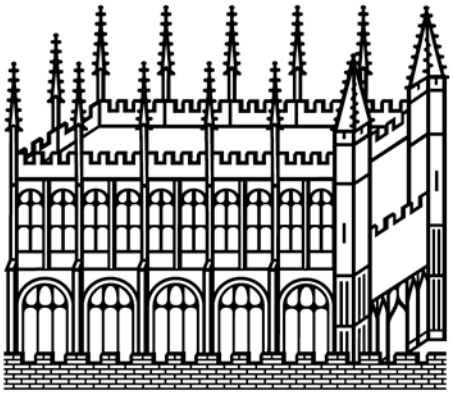

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

✓

~~1689.9.~~

~~UNS 108 g 31 32~~

1889

PG705. C67. M6

CONFINED

MONUMENTA

LINGUAE PALAEOSLOVENICAE

E

CODICE SUPRASLIENSI

EDIDIT

F. MIKLOSICH.

SUMTIBUS CAESAREAE SCIENTIARUM ACADEMIAE.

VINDOBONAE 1851.

APUD GUILELMUM BRAUMÜLLER,

BIBLIOPOLAM CAES. REG. AULICUM ATQUE CAES. SCIENTIARUM ACADEMIAE.

16390

THE TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
26 JAN. 1939
OF OXFORD

I. Codex Suprasliensis, e quo haec linguae palaeoslovenicae monumenta edidimus, est membranaceus, literis cyrillicis uncialibus exaratus. Suprasliensem appellavimus, quia olim servabatur in abbatia Basilianorum, quae est in Suprasl prope Białystok. Priora centum duodeviginti folia habes nunc in bibliotheca lycei Labacensis, quo cum libris Bartholomaei Kopitarii venerunt; posteriora vero centum sexaginta septem folia quo delata sint, nos quidem nescimus. Bibliotheca lycei Labacensis servat etiam totius codicis apographum factum manu Bartholomaei Kopitarii. Quis codicem in abbatiam Suprasliensem intulerit, ignotum est; conjicere tamen licebit, fuisse aut ipsum Alexandrum Iwanowicz Chodkiewicz, qui, uti Michael Baliński et Timotheus Lipiński in opere: Starożytna Polska III. 391. testantur, monasterium Suprasliense condidit anno 1533, aut aliquem ejus successorum. Quis codicem nostrum scripserit, nullibi dictum reperimus; hoc vero nobis persuasum est, et sine dubio etiam doctus lector nobiscum persuasum habebit, codicem nostrum neque in Serbia, neque in Russia, sed in ipsa linguae palaeoslovenicae patria scriptum esse. Qui ultimo qua-

ternionis decimi quarti folio, id est folio 104., notatum legens: господи помилоуі ретка амин sibi persuaderet, hunc Retka nostrum codicem scripsisse, certo certius erraret: est enim manus recentior. Dubitari tamen nequit, etiam hoc scriptum esse, antequam codex in Russiam venerit. Quod ad aetatem codicis nostri attinet, harum rerum peritos confidimus nobis astipulaturos esse, contendentibus, hunc librum, omnium palaeoslovenicorum in patria linguae slovenicae literis cyrillicis scriptorum longe antiquissimum, adjudicandum esse seculo undecimo: patet hoc e pluribus vocabulis ex hoc codice primum emergentibus; patet e formis vocum vetustissimis; patet tandem e figuris literarum et e litera ѧ, hucusque in hoc uno codice observata. Etiam Celeberrimus Alexander Vostokov in Bibliografičeskija Listy 1825. 14. nostrum codicem negat post seculum undecimum scriptum esse.

II. Constat codex Suprasliensis ducentis octoginta quinque foliis formae maximae ita junctis:

I. quaternio foliorum septem; deest enim folium primum;

II. quaternio integer;

III. quaternio foliorum sex; desunt enim folium quartum et quintum: vide pag. 26.;

IV. V. quaterniones duo integri;

VI. quinternio foliorum novem; deest enim folium decimum: in textu tamen nihil deesse videtur;

VII. VIII. IX. X. quaterniones quatuor integri;

XI. quaternio foliorum sex; desunt enim folium septimum et octavum: vide pag. 126.;

XII. quaternio foliorum quatuor; desunt enim folium quintum, sextum, septimum et octavum: vide pag. 132.;

XIII. XIV. XV. quaterniones tres integri;

XVI. quaternio foliorum sex; desunt enim folium septimum et octavum: vide pag. 172.;

XVII.—XXXVI. quaterniones viginti integri;

XXXVII. quaternio foliorum septem; deest enim folium septimum: vide pag. 453.

Quot folia inter quaternionem decimum et undecimum (vide pag. 118) desint, aestimari non potest.

Nota paginam continere lineas triginta.

III. Continet codex Suprasliensis viginti quatuor vitas Sanctorum, quorum memoria celebratur inde a die quarta usque ad diem trigesimam primam mensis Martii, et viginti homilias S. Joannis Chrysostomi, unam Photii Patriarchae et unam Epiphanii Archiepiscopi Cypri.

IV. Restat, ut exponamus, quomodo editoris munere functi simus. Hic dicendum erit *a*) de interpunctione; *b*) de compendiis; *c*) de separatione vocum et *d*) de signis in codice occurrentibus.

a) Interpunctionem, quam habeas in codice, probari nullo modo posse facile concedent viri docti. Nos igitur hasce vitas et homilias interpunximus, uti sensus postulare videbatur. Cum vero non solum earum codicis partium,

quarum archetypa graeca invenire nobis non contigit, verum etiam earum, quas graece ante oculos habuimus, saepe nobis obscurus esset, praevidemus, fore ut feliciores et sagaciores inveniant locos a nobis minus recte interpunctos. Speramus tamen, nos non nimium vituperatum iri a judicibus, qui perpendant, quam impedita debeat esse interpretatio ad literam facta. Codicem vero pro sensu interpungendum esse censuimus, quo facilius intelligeretur a studiosis linguae palaeoslovenicae ab ipsis Slavis tantopere neglectae.

b) Compendia codicum in libris imprimendis solvenda esse, neminem negaturum esse confidimus, quamquam ratio solvendi saepe ambigua sit in libris compendiis abundantibus. In nostro codice sequentia tantum vocabula compendiose scripta reperies: ⁂ : апостолъ; ⁂ъ: богъ; ⁂жии: божии; ⁂жьство: божьство; ⁂ыи: бъıст'; ⁂дка: владъıка; ⁂лъ: глаголъ; ⁂ла: глаголѣа; ⁂къ: господь; ⁂нь: господьнь; ⁂дъ: дауидъ; ⁂хъ: доухъ; ⁂ша: доуша; ⁂ппъ: епископъ; ⁂ль: издраиль; ⁂ис: исоус; ⁂съ: исоусъ; ⁂іс: їсоус; ⁂їсъ: їсоусъ; ⁂три: мати; ⁂бсе: небесе; ⁂ць: отьць; ⁂тъ: сватъ; ⁂пъ: съпасъ; ⁂нъ: сынъ; ⁂с: христос; ⁂съ: христосъ; ⁂совъ: христосовъ; ⁂рь: цѣсарь; ⁂рьскъ: цѣсарьскъ; ⁂рьство: цѣсарьство.

Nota in compendio ѧпл҃ъ super spatium dirimens literas п et л scriptum esse о҃, et in compendio бъ҃, quod in toto codice semel tantum occurrit, scribi slovotitla. Omnia haec vocabula saepissime etiam sine compendio scribuntur, quo factum est, ut in solvendis compendiis certam possemus sequi analogiam: hanc sequentes scripsimus глаголѧ̂, господьнь̂, єпископъ et издраиль pro гл҃а, (quod etiam гл҃ѧ scriptum reperies) гн҃ь, єпп҃ъ et ил҃ь.

Primis hujus libri foliis aliquoties pro и҃с et ї҃с minus bene scriptum invenies исоусъ et їсоусъ.

c) Singulae voces separatim scribendae esse videbantur. Nos igitur neque pronomen reflexivum сѧ cum antecedenti verbo, neque pronomen нь̂ pro и cum antecedenti praepositione conjunximus. Particulam encliticam же nonnisi pronomini и et quibusdam ab hoc pronomine derivatis particulis adjunximus. Scripsimus etiam из жтробъı, без милости et similia; in бесъна et бесъмрьти, бестрасти praepositio безъ a съна, съмрьти et страсти separari nequit.

d) De signis in nostro codice usurpatis sequentia monemus:

A. Spiritus lenis *a*) imponitur semivocali ь: господь᾽, дь᾽нь᾽; aliquoties omissus est; *b*) rarius imponitur semivocali ъ: пръ᾽ви, жъ᾽рж, оустръ᾽мили; *c*) notat vocalem excidisse et quidem 1) л: молѧ᾽ше, хо-

гѣ'ше, бѣ'ше, бъіва'хж, миръска'го, роумъска'го; 2) ъ: к'то, рек'ше, шъд'ше, з'лочьстьнюе, отъвед', затворив', помоштьник'; 3) ь: ч'то, застжп'никъ, прав'да, в'сеи, от'ць, коуп'но, срьд'це. Saepe, praecipue in fine lineae, spiritus lenis ponitur, quin vocalis excidisse censenda sit: ог'-ня, разг'нѣвавъ, оусѣк'нжти, сед'ми, ас'клипишда, исп'лъни, юс'мъ, без'доушънъ, крьс'тиіанъі; hisce vocibus adnumerari posse videntur etiam д'вѣма, приз'ваніе et к'нига, quamquam etiam дъвѣма, призъваніе et кънига scriptum invenias. Minime vero huc trahi possunt voces аг'гелъ, ар'хаг'гелъ, quae secundum regulas euphoniae linguae palaeoslovenicae анъгелъ, аръханъгелъ scribendae sunt.

B. Spiritu aspero insignitur *a*) vocalis aut diphthongus, a qua vocabulum incipit, demtis ѡ et оу: а̔, а̔грипа, а̔кы; е̔да; и̔, и̔хъ, и̔матъ; о̔тъ, о̔тьць; ю̔си, ю̔стъ; ы̔ко, ы̔ша; ѯ̔родьно, ѯ̔родьскы; *b*) duarum vocalium immediate sese excipientium posterior, demtis ю et ѣ: прии̔мъше, дожии̔, твои̔хъ, воинъ, доити, сватыи̔мъ; течаа̔хж, бѣа̔хж; прѣо̔долѣ; аурилиѣа̔нъ, маѯимиѣа̔ноу; воиѣ̔вода, томыѣ̔ніе; боа̔штиїхъ. Raro talis vocalis spiritum lenem habet: кожии̓, хромии̓.

C. Accentu circumflexo distinguuntur *a*) оу et ѡ: оубо, оужє, оуморитъ; ѡ, ѡсана, соломѡнъ; *b*) ю et ѧ praecedente alia vocali: очию; твоѧ, шиѧ; *c*) consonae л, н, р; к, г et х molliter pronunciandae: глаголєтъ, глаголєши, довьлєнъ, оумолєна, вьселєнъıѧ, паулє, благоизволєнїї; дıаволи; съпаситель, съпасительство, покровитель, прькльштан, павль, слоужительница, вьседръжитель, съвькдьктельствова, досадитель; болькрь, молькаше, съвъкоуплькıѧ; родителıа, молıа'ше, молıаста, мѧчителıа; глагола; глаголѧ, глаголѧштоу, волѧ; — свькнє, къ нєи, къ нємоу, за нє, по нєже, исплънєнъ, огнємъ; съ нимъ, книга, огни, кони, господъıни, елинъıни, поустъıни; на нь, огнь; въıшьнıаго; огнькъ, въıшьнькаго, измькнькаше, поклонькıєвъ, нъınькъ; нъınıа, господьнıа; за нѧ, благъınѧ; — горѧштимъ; — кєла, акакии, єзекıа, исакии, декабра; — аггєлъ, аггии, магистрıанъ; — раχиль.

Nota ρ̂ semel tantum in toto codice inveniri; idem valet de χ̂.

In voce обдръжаштѧѧ̂ posterius ѧ insignitum est accentu circumflexo, qui hic aperte vocalem praejotatam indicat; scribendum enim erat обьдръжаштѧıѧ.

D. ◡ pro оу bis terve positum reperies: м◡, родивъшоу◡моу.

E. Accentus gravis rarissime occurrens recens additus esse videtur.

Ex hisce signis accentum circumflexum in consonantibus л, н, р; к, г et х et signum ◡ ubique exprimendum curavimus; spiritum lenem scripsimus in casibus, quos supra sub A. c. 1. 2. 3. indicavimus.

V. De singulis literis et vocibus sequentia notabis:

1.) Litera ї saepe occurrit post и: тиї, дьниї, ноштиї, гвоздиї, трєтиї, пріїмѣтє; и їшедъ, и їзбжди;

2.) Aliquoties, praecipue in fine lineae, і scribitur pro и vel ї: вардіаховѣ, бъті, пріъвавъ;

3.) ѣ saepissime ponitur pro ꙗ, uti e quavis fere pagina patebit;

4.) Aliquoties, sed rarissime, оу pro ж scriptum invenies: кажоуштоу, миноувъшоу, дръзноувъшоу, гонєзноути; semel tantum джшж pro доушж. In сланжтъкъ vocalis ж recentioris originis est pro сланоутъкъ, quam vocem bis per оу scriptam invenies;

5.) Initio codicis saepissime ъ instrumentalis singularis substantivorum generis masculini et neutrius era-

sum et ѣ scriptum est, quod sine dubio in Russia factum est; Russus etiam vocabulis кропами, quod кропьıми scribendum erat, et корабь epentheticum ъ imposuisse videtur;

6.) Non raro nominativi adjectivorum masculini generis formae definitae in ъи pro ыи desinunt;

7.) ѕ nonnisi numero senario indicando inservit;

8.) ѧ aliquoties, sed raro pro а scribitur; ьѧ in voce ьѧзеьжь recens est; rarissime occurrit litera іа, in qua і cum sequenti а eodem jungitur modo, quo і in ьѧ junctum habes cum ѧ;

9.) ѕ raro legitur media, sed fere semper extrema linea;

10.) Errores in codice passim obvios corrigendos non putavimus: si igitur scriptum legeris нѣгоюго, мастъıри et alia hujusmodi, codicem haec praebere persuasum habeto. Quod attinet ad formam роз occurrentem in розмъıшлѧти, розбити, розвѣ, ростворивъ, et ad formas юга, кога, коюга, нѣкога, erunt, qui putent esse errores; nobis vero hae formae e quadam dialecto linguae palaeoslovenicae fluxisse videntur. Ex accusativo владъıко pro владъıкжь conjicere licebit vocales о et ж similes exprimere sonos;

11.) A voce ѥша (linea 20. paginae 99.) usque ad — гатьство (linea 9. paginae 100.) alia successit ma-

nus et, uti lector harum rerum peritus facile animadvertet, alia scribendi ratio;

12.) Nota tandem sequentia aliis, maximam partem rudibus et recentibus manibus in margine esse notata:

a) fol. 96. v. шбрадованаѧ радуи сѧ с тобоѭ господь имѣ миръ душамо моимо;

b) fol. 104. r. господи помилоуі ретка амин;

c) fol. 152. v. господи помози рабоу амосоу оучю (sic) сѧ писати;

e) fol. 189. r. макаріос анир о.

Viennae calendis Martiis 1851.

. . . . мъихъ бо отъ бога іесѣ, твоіеи бо доуши погыбѣль прѣодолѣ дожии до съмрьти, не добрѣ мждровати на цѣломждрованиіе къ богоу, много бо бѣсованиіе иеже отъ тебе томьіение въврѣже та въ хоулж, аг'ела бо, иегоже посъла господь Їсоусъ Христосъ и богъ, загради оуста плѣжжштиїхъ, иегоже тъі своимъ прѣзорьствомъ прѣложи въ Аполона. и разгнѣвавъ са Аурилиианъ повелѣ съвалъмъі оловѣнъі биті и по челюстьма глаголѣ иемоу· не жродьно и прѣзорьно отъвѣштаваи, вѣдъі, іако прѣдъ цѣсаремь стоиши· и отъведъ Паула свѣнѣ сждиїшта призъвавъ Иоулиианиіж рече къ нѣи· владъічице моіеѧ доуша Иоулиианиіе, оумолѣна бъівши отъ мене не прѣлъіштаи са боуіестиіж Павьла брата своіего, виждж бо та дѣвицж мждрж сжштж и м'ногж прѣмждрость имжштж, да оутѣшивъши са послоушаи мене, и бждеши владъічица моіеи доуши, и образъі златъі поставьіж ти по вьса градъі вьсеѧ вьселенъіѧ. и отъвѣштавъши же Иоулиіани рече· не отъвръгж са, Аурилиіане томителю и непрѣподобьне, не прѣльстиши рабъі бога въішьнѣаго, не примъішлаи ми съмрьти вѣчьнъіѧ, лишити ма хота славъі христосовъі и цѣсарьства небесънаго, иегоже тъі штоуждъ иеси. и отъвед' іж повелѣ прити Паулоу и рече иемоу· Павьле, Иоулиіани сестра твоіа обѣшта са пожрьти богомъ и бъіти иеи женѣ ми и госпожди цѣсарьствоу моіемоу, въсхошти оубо и тъі тождe мждроватї и пристжпивъ пожьри богомъ. Паулъ рече· правь сълъга, ничесоже штоуждa сътвори наоучениіа отьца твоіего дииавола, не можеши бо никогоже отътръгнж-

ти разв҃ѣ лъжеⷯ, насъ же не имаши въсхытити, аште и цѣсарьство намъ об҃ѣштаваеши, егоже ты лихъ еси. Ꙗ҆ѵрилиⷯнъ рече· до колѣ досаждаеши не срамыⷨа са, жроде и безоумьлю, тако ми богы, азъ ва имамъ мⷭчити, да ник҃тоже възможетъ помошти вама. и повелѣ принести огнь и полица желѣзны и въложити ѧ въ огнь и Паѵлоу съвазати ржцѣ и нозѣ и колъ желѣзнъ въврѣти междоу ржкама и ногама и вънъзнⷭти въ земыⷯ и д҃вѣма митѣ палицама раждежената биті и, и Ї҆оѵлиⷯниⷯ повелѣ поставити на блаждилишти, рекъше на цатоимьствѣ, и м҃нози отъ стоⷨштааго тоу народа бѣахѫ текⷭште и рьвъноуⷯште к҃пьно, к҃то прьвоє вьнидетъ къ нѣи, бѣахѫ бо ꙗко коні ръжⷭште о добротѣ ѥѧ. став҃ши же еи на мѣстѣ, на нѣм҃же повелѣ Ꙗ҆ѵрилиⷯнъ, и абиє аг҃гелъ господьнь прѣдъста прѣдъ неⷯ глаголѧ· не оубои са, Иоулиⷯани, господь бо Ї҆соусъ Христосъ, ѥмоуже ты слоужиши, посъла ма покрыти та и показати сватоє има его вьсѣмъ боⷨштимъ са его. и ꙗко отъ желаниⷯ къ Июлиⷯниї течаахѫ народи вьси, аг҃гелъ же отътрⷭсъ прахъ ꙗко отъ ногъ ихъ ослѣпи ѧ, и не вѣдѣахѫ, камо иджтъ, и не можаахѫ приближити са еи и вьпиⷯахѫ вьси народи коуп҃но глаголѧште· великъ богъ паѵлѣ и їоулиⷯанинъ, иже вьсѣде съпасъ и покровитель боⷨштиїхъ са его, и прѣбываⷯ еште слѣпи. пришьдъше же поклаⷯаахѫ са еи вьпиⷭште и глаголѧште· Иоулиⷯание, рабо бога вышняго, съгрѣшихомъ прѣдъ тобоⷯ жродъскы, нъ простивъши ны, ꙗко блага бога слоужительница, помоли са Христосоу, да подастъ намъ

видѣнїа. сватаа же Иоулїани милосрьдовавъши въза водъı мало и възвед'ши очи свои на небо помоли са богоу глаголѧшти· господи Їсоусе Христосе съпасе вьсѣхъ человѣкъ, оуслъıши мене и покажи чоудеса своа, ıже твориши съномъ человѣчьскомъ, и даръствоуи имъ видѣнїе, да прославатъ сватоıе и прѣхвальноıе има твоıе, и тако покропи вьсь народ'. и вьси ослѣпьıенїї прозьрѣша и текше въ црькъвь Христосовѫ каıхѫ са славаште бога, и їсповѣдаıжште грѣхъı своа бъıша крьстиани. сватъıи же Павьлъ на мнозѣ мѫчимъ и виıемъ палицами желѣзнами, вѣахѫ бо раждъженъı свьташте са акъı мльнии, и вьпиıаше глаголѧ· Иоулїане, мѫчителю непрѣподобьне, ч'то зъло сътворьıша ма соуровѣ и непрѣподобьнѣ мѫчиши; мнѣ бо облъгъчаваетъ отъ мѫкъ Христосъ, тебе же иматъ причастьника сътворити огню вѣчьноуоумоу оуготованоуоумоу тебѣ и дияволоу. Иоулїанъ рече· к'де ıестъ сестра твоа, ıже тъı мѣниши дѣвѫ сѫштѫ, се, посълахъ ıѫ на блѫдъ, да проидѫтъ ıѫ вьси хоташтеи, да не еште дѣва ıестъ. сватъıи Паулъ рече· вѣроуıѫ богоу лъгъчаштоуоумоу ми болѣзни и їзкавьııжшта ма отъ вьсѣхъ зълъıихъ твоихъ оумъıшлїаи, ıако и тѫ иматъ покръıти, посъла бо аггела своıего съ въıсотъ небесъскъıихъ съхранити ıѫ, и се, чисто и прѣчисто имѫшти дѣвъство възвраштаıетъ са видѣти жзъı моа. и повелѣ Иоулїанъ привести сватѫıѫ Иоулїанıѫ, и пришедъши ıеи къ сѫдиїштѹ, видѣвъ ıѫ Паулъ исплъни са радости и просмиа са. Иоулїанъ же рече· насъıтиша ли са любъıеници твои добротъı твоıеа;

Їѹлиани рече· моа доброта и оукрашение и л҃пота Христосъ ѥстъ, иже посъла аг҃ела своѥго и покры ма оубогжь, ꙗко оуп'ахъ на н҃ь, и славьж сватоѥ има ѥго, ꙗко тъ ѥстъ богъ твораи чоудеса, и н҃стъ иного развѣ того. и повел҃ Ѧурилиꙗнъ отр҃кшити Паула ї ископати ровъ въ земи девати лакътъ и принести дръва и огн҃ь, и жешти въ ров҃. и томоу бес҃кдоужштоу ископаша ровъ и принесоша дръва и огн҃ь, и їждегоша въ ров҃. таже повел҃ вьвр҃кшти Паула и Ѹлиꙗниж въ огн҃ь. она же иджшта благословьꙗста бога и молꙗста съпаса Їсоуса Христоса помоштьника. и пришедъша на м҃сто пр҃кръстиста лици свои образомъ крестънъимъ Христосовомъ, и въвръгоша ꙗ въ огн҃ь, и в҃каста въ огн҃и поѫшта и хвалаштa бога. и се, аг҃ел҃ господьн҃ь съшедъ съ небесе истрасе вънъ пештьницѫ съ огн҃емъ, и не дастъ огню сътѫжити и҃ма и пояста благословашта бога въ ров҃ огн҃ьн҃к҃мъ гор҃жштиїмъ глаголѫшта· благословьѥнъ ѥси, господи боже вьс҃хъ в҃к', бесъмрьтънъıи, иже поманж оубожьство наше, недостоиномъ сѫштем' гр҃хъ ради нашихъ, безълобенъ съı и благъ ꙗви са нама оугасити силѫ огн҃к и ꙗрость мѫчителꙗ Ѧурилиꙗна. и слъıшаахѫ ꙗю народи отъ далече стоѫште, в҃каxж бо мнози молаште са о н҃ею къ богоу, ꙗкоже и многомъ отъ поганъ покаꙗти са и развр҃сти срьдьца о сватоую и оуклонити са отъ коумиросл8ѫжениꙗ и в҃ровати Христосоу. мнози же отъ с҃чецъ мѫчаштиїхъ сватаꙗ повел҃книѥмъ ѧурилиꙗн҃емъ видаште силъı бъıваѥмъıѧ богомъ в҃кроваша къ богоу и вьзв҃стиша Ѧурилиꙗноу вьса вънъшаꙗ. и повел҃ тоу

сѫштаꙗ въ ровѣ камениемъ побити и се, напрасно шоумъ и громъ сь небесе, многами мльниꙗми облаци движѫште са, пльни огнѣ, и придоша облаци дожиї до Ꙋрилиꙗна, и сташа и їзлиꙗша огнь на земьѫ, и гласъ съ небесе глагоа· Ꙋрилиꙗнъ идетъ въ родьство огньноюе оуготованоюе емоу и от'цоу его диꙗволоу. и по сихъ посълавъ Ꙋрилиꙗнъ повелѣ повлѣшти ꙗ издрова и въ тем'ницѫ въврѣшти. и бѣста славашта бога о чоудесехъ, ѩже сътвори о нѣю. и по сед'ми дьниї изиде Ꙋрилиꙗнъ, и сѣде на сѫдиштѣ, и принесоша еликоже бѣаше оу него коумирь, съребрѣнъı и златъı, оукрашенъı камениемъ многоцѣньнъıимь, и постави ѧ по чиноу подъстѣлавъ подъ ногъı ихъ багърѣницѫ цѣсарьскѫ, и рече· зови Паула и Ꙋлиꙗниѫ, и постави ꙗ прѣдъ сѫдиштемъ и прѣта има рече· пристѫпьша пожьрѣта богомъ, а не надѣита са избѣжати ржкоу моюею. сватъıи же Паулъ осклабивъ са рече· не оставьѫ бога сътворьшаго небо и земьѫ ни поклоньѫ са коумиремъ. Ꙋрилиꙗнъ рече· зълосъмрьтьне и непрѣподобьне, коумири ли ти са мьнатъ, а не бози; не видиши ли, каци сѫтъ; сватъи же Паулъ отъвѣштавъ рече· сего Дьꙗ, ѥгоже мѣниши богоу бъıти, човѣкъ бѣ оученикъ сотонинъ, навъıкъ зѣло хътрость влъшебънѫ, блаждьникъ съı излиха паче вьсѣхъ човѣкъ живѫштиихъ, вида човѣчьскъı добръıѧ женъı и дъштери тѣмъ похота и въ лице бесѣдоуѧ имъ и съвъкоупѣѧ са съ ними прѣврати ѧ чисти їакъı бога, своюеѫ влъховънѫ хътростиѫ измѣнѣѧ са, иже прѣтварѣше са овогда тоуромъ бъıвъ, овогда же крилатамъ п'тицамъ

подоба са, орѣлоу и стрѣкоу, иже тѣмъ измѣнєнїимъ прѣльсти жены добродѣтєлныа, овѣмъ бо ши са въ злато прѣложь са и богатьство обѣштавам· нъ да не вьсего по радоу изглаголѫ, вѣдѣ бо, шко гнѣваєши са, сии же, иже близъ Дина глаголємыи Ѧполонъ, не отъ блжда ли роди са, отъ жены рекомыа Литоус, ша не роди ли того въ поустыни асинстѣи по срѣдѣ дъвою джбоу, шко и тъ сътвори дѣла непрѣподобьна подражам отьца своєго· такожде же и Дионусь нарочитыи вашь богъ, нѣ ли ї тъ отъ блжда родилъ са бывъ отъ Семелиа кад'мовы; Ѧурилиянъ рече· жроде непрѣподобьныи, отъ Крона и Єрем раждажтъ са матери божьскыа. Паулъ осклабивъ са рече· то ѥстъ ли богъ женѫ имы; Ѧурилиянъ рече· непрѣподобьныи жроде, до колѣ хоулы глаголѣши о бозѣхъ много блдъı и досаждам, л Христосъ вашъ, ѥгоже глаголѣте вы крьстиани бъıти богоу небесьскоуоумѵ, не отъ жены ли роди са; сватыи же Паулъ отъвѣштавъ рече· нѣси оубо достоин'нъ слъıшати таинъ божиї, нъ да не блдьми своими прѣльстиши отъ прѣдъстомштиїхъ сихъ и погоубиши, потрѣба ѥстъ рещи· въ начало сътвори богъ небо и земьѫ и в'са, ша на нею, послѣжде же вьсѣхъ съзъда човѣка по образоу своємоу, иже ѥстъ, о благоизволєниї безълобьно, непорочьно, правьд'но, богочьстиво, и посади ї въ раи пишта· врѣмени же прѣшедъшоу рече богъ· не добро ѥстъ бъıти човѣкоу ѥд'номоу, сътворимъ ѥмоу помошть подобьнѫ ѥмоу, сътворим' рек'ше отьць и сынъ, нич'соже бо творит' отьцъ бесъına, ни сынъ

творитъ ничьсоже безъ отьца, и рече· наведе господь оужасть сь на Ѧдама, и приїмъ ѥд'но отъ ребр' ѥго сътвори ѥмоу женж отъ своихъ ѥмоу оудовъ, и бѣаше съ Ѧдамомъ Єуа въ раи, ѩже видѣвъ дїаволъ и въздревънновавъ сътвори погыбѣль има. отълажчивъшоу бо са Ѧдамоу на оно мѣсто породы, и Єугж ѥдинж оставив'шоу пристжпи дїаволъ и оуподобивъ са змиї прѣльсти ѩ, и та жена прѣльсти Ѧдама, и бѣаста оба въ прѣслоушанїї божии бывъша, и їзгънана бъста испородънъма пишта дѣлати земьж ржкама своима, и троудноѥ житиѥ въспріїмъша жиста девать сътъ и л̄ лѣтъ родивъша сыны и дъштери, отъ н̂ихъже исп'лъни са миръ весь. Ѧдамоу же отъ ослоушанїа конець приѥм'шоу по девати сътъ и тридесати лѣтѣхъ, и вскмъ от'цемъ нашимъ съведеномъ бывъшемъ въ адъ жити въ съмрьти, и не бѣаше различиа посрѣдоу правед'наго и грѣшнаго, нъ бѣаше прав'дивъи ѩко нечьстивъи и грѣшънъи ѩко праведънъи, ѩкоже блаженъи Паулъ апостолъ, свѣтило цркввноѥ, съвѣдѣтельствова глаголѧ· цѣсарьствова съмрьть отъ Ѧдама дожї до Мшсеа и не о съгрѣшивъшиїхъ· богъ же небеськъи по мнозѣхъ родѣхъ оуслышавъ стенаниа и молитвы дръжимъихъ адомь, своимь словомь, ѥже ѥстъ ѥго ѥдночадъи сынъ, по строю изволи человѣческъ родъ въспрїати и раздрѣшити ослоушаниѥ послоушаниѥмъ, ѩкоже Їшанъ съвѣдѣтельствоуѥт' о н̂емъ глаголѧ· въ начало бѣ слово, и слово бѣ отъ бога, и богъ бѣ слово, сиї бѣ въ начало отъ бога, вьса тѣмъ бъша, и бестого не бъстъ ни ѥдино, ѥже бъст'· сиї

оубо богъ слово небесъное отечь сынъ, иже ѥстъ сила и мждрость отьча, и десница вышьнѣаго благовѣсти са Гаврїиломъ ар'хаг'ѣломъ дѣвѣ сватѣ и прѣчистѣ отъ рода цѣсарьска сжшти, именемь Мариѫ, глаголѫштоу· доухъ сватыи вьнидетъ въ та, и сила вышьнѣаго обьсѣнитъ та, за нѣ и раждаемоѥ отъ тебе свато наречетъ са сынъ божиї, и раждаетъ са отъ сватааго доуха и отъ непорочьнъѭ и прѣчистъѭ дѣвы мирьска'го ради строѫ и съпасенѫ· ник'тоже бо можааше своима очима бога бесплътъна видѣти, огнь бо ѥстъ опалѭ богъ, и ник'тоже отъ чловѣкъ бога видѣвъ живъ бждетъ· того ради оубо строѫ роди са Христосъ плътиѭ, и ѥже оуспѣваетъ врѣстоѭ по плътьскоуоумоу, и съпрѣбываатъ съ чловѣкы акы чловѣкъ ваште трии десатъ лѣтъ, обьхода градъı и вьси, благодарьства вьса оутомьѥнъѭ диѭволомь, и по томь пригваждаетъ са на дрѣвѣ крьстьнѣмь, стражда мирьскааго ради съпасенѫ, сьнабьдѣти миръ погыбъшь по прѣльштению диѭволю, и оумираатъ по чловѣчьствоу, и погрібаетъ са съı съврѣшенъ присно и прѣжде съı и непригвожденъ и непострадан'нъ и бесьмрьтенъ и присно съı по божьствоу· и третиї дьнь въставъ из мрътвъıихъ ѭви са своимъ оученикомъ, рек'ше сватъıимъ апостоломъ мъногомъ иже по истинѣ вѣровавъшиїмъ вь нѣ, сьпоживъ сь нїми, ѣдъı же и пиѭ съ апостолъı до четъıрь десатъ дьниї, и вьзиде на небеса и сѣде о деснжѭ от'ца съ плътиѭ сьмѣсивъшжѭ са съ божиѥмъ словомь· и того ради вида и сотона колитъ съкроушивъ са, сътьре бо и Христосъ подъ

ногама человѣчьскама, иже человѣци благодѣтиѭ божиѭ
въходатъ въ цѣсарьство небесъскоѥ, ѥгоже ты лихъ
ѥси, имаши бо часть оучастиѣ родьства огньнаго и
съпричастьникъ ѥси отьцоу твоѥмоу диѣволоу. си слы-
шавъ Ѧурилиѣнъ лице своѥ измѣнѣваше различьнѣ отъ
ѣрости, и скрьжьташе зѫбы на нь, ѣако левъ въ дразднѣ
трашта звѣрь и не постигъ, и отъвѣштавъ рече къ
сватоуоумоу Паулоу· м'ного ти бладъшоу ожидахъ
длъготрьпа, жроде и непрѣподобьне, до колѣ оукара-
ѥши и хѫлиши богы; пристѫпивъ пожьри богомъ, аште
ли ни, то зьло зьлѣ погоубьѭ ва, да ник'тоже възмо-
жетъ избавіти ваю отъ ржкоу моѥю. Паулъ же и Оу-
лиѣани възъписта коуп'но великомь гласомь глаголѫ-
шта· крьстиѣана есвѣ, и въ Христоса имавѣ надеждѫ,
а бѣсомъ не поклаѭѥвѣ са, и богомъ твоимъ не слоу-
живѣ, и мѫкъ твоихъ не боивѣ са, примышлиѣи оубо
мѫкы, ѥликы хоштеши, вѣроуѥвѣ бо богоу, ѣако побѣ-
жденъ бѫдеши нама, ѣакоже и диѣволъ побѣжденъ бъстъ,
силѫ подаѭштѫ нама Христосоу, и побѣждаѭштоу твоѧ
пронъривъшѧ къзни. и повелѣ Ѧурилиѣанъ принести дрѣво
велико и принесено бъстъ, и рече· приважате Паула на
ѭемь. и пристѫпьша слоугы съвазаша ѥмоу ржцѣ, и
повелѣ принести свѣшта горашта и прижагати лице
паулѥ, проповѣд'никоу вьпиѭштоу и глаголѫштоу· не
бѫди досадитель владъыкамъ вьсѣѧ вьселѥньıѧ и хоуль-
никъ о бозѣхъ. Иоулиѣани же видашти своѥго брата о-
гньмъ опалѣема възъпи глаголѫшти· Ѧурилиѣане мѫчите-
лю и непрѣподобьне, ч'то брата моѥго зьлѣ мѫчиши; и
повелѣ и тѫ привазати къ дрѣвоу и свѣшта горѫшта при-

нести на лице ѥѧ, и по томь по вьсемоу тѣлоу прижизати. Ѵлиѧноу глаголѫштоу бесрамьнаѧ жена сѫшти стъıди са, ѩкоже подобаатъ женамъ. Иоулиѧни же осклабивъши са рече· по истинѣ, Ѵлиѧне, приѥмьıж та оучаштоу ти ма ѩко блага отьца, глаголѫштоу ти жена сѫшти стъıди са, стъıждѫ бо са Христоса моѥго, сына бога живааго, сѫшта прѣдь лицемь моимь, и не могѫ оставьши ѥго поклонити са бѣсомъ, нъ стъıждѫ са ѥго зѣло. Ѵлиѧнъ же ѩрѣше са слъıша то вьсе отъ нѥѧ и повелѣ слоугамъ огнь нанести по вьсемоу тѣлоу ѥю. слоугам'же беспрѣстани жегѫштамъ вьси граждане прѣдъстоѫштиї и позороуѫштиї ѥю вьз'пиша глаголѫште· самодръѫжьче цѣсарю Ѵлиѧне, неправедьнѣ сѫдиши, неправедьнѣ мѫчиши, не хоштета пожрьти, отъвѣштаи о нѥю. Ѵлиѧнъ же оубоѩвъ са народа, ѥда крамолѫ вьздвиг'нѫтъ, дастъ о нѥю отъвѣтъ, повелѣвъ главѣ има отъсѣкшти и тѣлесѣ ѥю повръкшти п'сомъ и звѣремъ и птицам' небесъскъıимъ. сиѧ же отъвѣтъ приѥмъша вь четврътъкı день мар'та мѣсаца изидоста радоуѫшта са и поѫшта глаголааста· съпасе на отъ оскрьбѫѫштиїхъ наю и ненавидаштѫѧ наю посрами. ишедъшема же има вънъ града сватъıи Паулъ оумоли сѣчьцѫ, ѩко да Иулиѧниѫ прѣжде ѥго оусѣкн'ѫтъ. сватаѧ же Иоулиѧни прѣкръстивъши лице своѥ съ радостиѫ протаже въıѫ своѫ, и сѣчьца отъсѣче главѫ ѥи. видѣвъ же сватъıи Паулъ сестрѫ своѫ съконьчавъшѫ са о господи въздвигъ очи свои на небо благослови бога и прѣкръстивъ са протагнѫ въıѫ своѫ и оусѣченъ бъıстъ и съконьча мѫчениѥ своѥ. и бѣаста

лежашти тѣлесѣ святоую вѣнѣ града не даємѣ вѣзати
са отъ крѣстиѧнъ, бѣахѫ бо воини приставиєни на
мѣстѣ томь блюсти· прихаждаахѫ же звѣриє и пьси и
пътица небесьныѧ и сѣдѣахѫ окрѫг' тѣлесоу ею, ѩкоже
и моухы отъ нѣю отъгонити, и сице творѣахѫ до сед'ми
дьнїи и ноштїи, и не ѩша ни пиша звѣриє тиї· и
вѣзвѣштено бысть Ѩурилиѧноу отъ приставьюєныихъ
воинъ вьсе то бывъшеє, и оуслышавъ рече· ѡ з'лочьстьноє бѣшениє рода крѣстианьска, ѩко ни оумеръшъ
ихъ могохъ побѣдити. и посълавъ отъведе стрѣгѫштаѧ воины ноштиѫ. свѣтоу же бывъшоу и їшедъше крѣстиани вѣзаша тѣлесѣ святоую и погребоша
мирьнѣ съ радостиѫ, цѣсарьствоуѫштоу господоу
нашемоу Їсоусоу Христосоу, сѣ нѣмьже от'цоу слава
коуп'но съ сватъимь доухом' нъıнѣ и присно и вѣ вѣкы
вѣкомь амін'.

Мѣсаца марта въ ѣ день. мѫчениє сватааго
Василиска.

Въ то врѣма цѣсарьствовавъшоу Маѯимиѧноу приде
прѣмѣньникъ въ Ас'клипиѫда мѣсто инъ воєвода, именемь Ѩгрипа, и поиде на въсточьнѫѭ странѫ привести
крьс'тиѧны жрьти имъ вела богомъ. блаженъıи же
Василискъ бѣаше вь темници плача са и мола са и глаголѧ· господи, помани ма и обличи моє приз'ваниє,

да не отължченъ бждж отъ сватыихъ мжжь. и ѣви са
ємоу господь и рече· поманжхъ та и вьписахъ твоє
има съ сжштиїми съ тобоѫ пръвоє мжченикы, ты же
си пожали, им'же послѣжде възъванъ єси, и мнозѣхъ
старѣки бждеши· нъ шедъ оустрои са съ жжиками своими
и пришъдъ мжчениє приїмеши въ Команѣхъ, и не бои
са отъ мжкъ, азъ бо єсмъ съ тобоѫ, и не иматъ тебе
врѣдіти страхъ человѣчьскъ. и Василискъ же помоливъ
са видѣ двьри тьмници отъвръстъı. къде же свѣтъ
бъıстъ, въставъ молѧ'ше стрѣгжштаѧ воинъı глаголѧ
имъ· дадите ми волѫ мало дьнії, да шедъ оустроѫ
жжикъı своѧ въ вьси хоумиѭньсцѣ, по том' же придж
къ истиньноуоумоу жжицѣ господоу моємоу Їсоусоу
Христосоу. Воини же рѣша· боимъ са, еда въ скорѣ
начьнж искати тебе. Василискъ рече· идѣмъ оубо, бра-
тиѭ моѭ, въ коупѣ, даже не придеть въ Команъ воє-
вода. воини же идоша съ сватыимъ Василискомъ, и
шедъше прѣбъиша съ нимь въ домоу єго, и видѣвъ
братиѫ и матерь своѫ молѣаше са имъ глаголѧ·
прѣбждѣте о вѣрѣ христосовѣ, и молитвѫ сътворите о
мнѣ къ господоу, да съконъчанъ бждж въ исповѣданії
семъ· азъ бо отъхождж отъ васъ, и отъ сели не видите
мене въ плъти, шъдъ же къ господоу молитвѫ сътворж
за вы и за вьсего рода крьстиѭньска, да и прѣстанетъ
оуже коумирослоужениє нечьстивъıимъ, и придетъ бла-
годѣть христосова по вьсеи земи. воєвода же Ігрипъ
вьлѣзъ въ аманасиїскъ градъ съзъва старѣкишинъı
града, бѣаше же храмъ коумир'скъıи искони нарицаємъ
Ипетасъ и дроугъıи Серафимъ. онъ же близъ єго

жрѣтвѫ сътворивъ искаше тѣмь и Василиска, и повелѣ привести ї и инъı темничьникъı къ градоу команьскоу и тоу имъ сѫдити· хотѣ'ше бо скоро отити отъ Ямасиа. рече воєвода магїстрианоу и воиномъ· съказавъше Василиска биѫште приведѣте. они же шъд'ше маша сваталаго Василиска и съказавъше єго сътвориша ємоу оноуштѫ и гвоздиа остръı вънозиша къ онуштѫ и обоуша и, и биѫште єго женѣахѫ, ѩко же кръви єго земьѭ полиѩти, гвоздиї бо вънидоша до кости єго, тако бо бѣ'ше запрѣштено посъланъıимъ отъ воєводъı къ нємоу. ведомъ же мѫченикъ христосовъ къ Команѣ вь велицѣ мѫцѣ съı нача пѣти сватъи глаголѣ аште оплъчитъ са на ма плъкъ, не оубоитъ са срьдьце моє, господь мнѣ помоштьник', и азъ оузьрѫ врагъı моа. господи боже мои, съпаси ма отъ оустъ львовь и съхрани ма съ сватъıими своими. молаштоу же са ємоу доидоша на село, да почиѫтъ мало· госпожда же селоу томоу елинъıни вѣаше, има иѣи Трошни, гости же мѫжа, иже ведѣахѫ сваталаго Василиска, вѣаше же ихъ до трии на десате· онѣмъ же ѫдѫштемъ въ клѣти привазаша сваталаго джбѣ соусѣ аворовѣ· опакъı же съı съвазанъ молитвѫ сътвори на длъзѣ и народъ събъра са къ нємоу и абиє бъıстъ трѫсъ и звонъ, ѩкоже въскочити ведѫштиїмъ єго отъ страха. пришедъшоу же народоу къ нємоу вьси дивлѣхѫ са видаште джба облиствьнѣвъша, ти бо вѣдѣхѫ и из давъна соухъ, и їсточ'никъ изиде из нѣго, ѥстъ же и до сихъ дьниї. видѣвъ же народъ чоудеса господьня ривалахѫ дроугъ дроуга, к'то пръвоє прикоснетъ са къ нємоу. видѣвъши же госпо-

дъıи̑и села того бъıвъшеıе чоудо вѣрова господоу съ вьсѣмь домомъ своимъ. привождаахж же и бѣсаштаѧ са къ и̑емоу и їцѣлѣваахж и їна многа знамениа творѣаше, и вьси славьıахж бога. и воıеводины слоугы вѣрова̀ша къ господоу и отрѣшиша ıего отъ жзъ. абиıе же приде стадо ловъ из горъı и поклониша са ıемоу. идж̀штем' же имъ пѫтемь по вьса мѣста бъıва'хж знамениа сватъıимъ Василискомъ, молаштоу же са и глаголѫ̀штоу· вь вьсѣхъ мѣстѣхъ ıего благословествитъ доуша моıа господа. пришедъшемъ же имъ вь и̑еиже вьси хотѣ'хж въкоусити и глаголаша ıемоу· ıаждь, се бо третиї день ıестъ, по и̑еже ничьсоже въкоуси. блаженъıи же рече· испльи̑енъ ıесмъ бесьмрътъıааго брашьна· васъ питѣıетъ хлѣбъ, а мене слово божиıе· васъ веселитъ вино, мене же благодѣтъ сватааго доуха· васъ крѣпитъ пишта, мене же Христосъ· васъ насъıтатъ маса, мене же молитвъı· васъ покоитъ животъıное, мене же мои Христосъ· васъ одеждѫтъ ризъı, мене же прав'да· въı веселите са смѣхомъ, азъ же пѣтиıемъ· въı красоуıете са златомь, азъ же крьстомь· въı чаıете видѣти к'наза маловрѣменьна, азъ же чаѭ цѣсара вѣчьнааго· речетъ бо господь мои· идѣте благословьıенiї от'ца моıего, приїмѣте оуготованоıе вамъ цѣсарестваıе. дошедъшемъ же имъ на оутрьıа въ Команѫ слъıшаахж отъ многъ, ıеже творѣше воıевода мѫжъı крьстианомъ. вьлѣзъ же магıистриан' къ воıеводѣ рече· пришелъ ıестъ Василискъ, повелѣ же воıевода вьвести ıего въ храмъ аполоновъ и жрьти, аште ли не хоштетъ, то въ скорѣ съмрьтиѭ погоубити ї. изведъше же и биѭште глаголаахж· вьлѣзъ

въ храмъ жьри, повелѣ бо воєвода, или жъръше избѣыти ти или не жъръше зьлѣ оумрѣти, вѣроуѧ къ невидимоуоумоу богоу. сватъıи же мѫченикъ рече· азъ вѣдѣ, ꙗко мои богъ вьсегда видитъ са и видитъ достоинъıѧ своѧ· азъ помльчѫ себе ради, да повѣдатъ чоудеса бога моєго, иеже видѣша на пѫти веджштиї мене. воини же, иже бѣша сь нимь, рѣша· по истинѣ велика чоудеса видѣхомъ, сь нїмъ иджште. сим' же глаголѫштемъ пришедъше поѧша Василиска и вьведоша и къ воєводѣ и глагола иемоу воєвода· тъı ли иеси Василискъ словъıи; онъ же рече· азъ иесмъ. воєвода рече· чесо ради оубо не жьреши по цѣсарьскоу повелѣнию; Василискъ рече· к'то то повѣда, ꙗко не жьрѫ; азъ въ инѫ жьрѫ богоу своємоу жрьтвѫ хвалѣ. воєвода же слъıшавъ радъ бъıстъ и рече· благодѣтъ милостивъıимъ богомъ, и пристѫпивъ Василискъ къ крадѣ рече жерьцемъ· что иестъ има богоу вашемѫ; они же рѣша· Аполонъ. Василискъ рече· наречениє бога вашего пагоубѫ вѣроуѫштиїмъ къ нѣмоу знамєнѫетъ, вьсь бо вѣроуѧи къ нѣмоу погъıбнетъ въ вѣкъı. воєвода рече· коє има имѧтъ богъ, иемоуже тъı рече жрѣти; Василискъ рече· мои богъ неиздречен'нъ иестъ и невьнатъ и не разоумѣѫ са и неисповѣданъ, невидимъ съı. воєвода рече· ч'то оубо, имене ли не имѧтъ богъ, иемоуже рече жьрѫ; Василискъ глагола· ꙗже въ сватъıихъ к'нигахъ лежашта имена бога моєго, аште велиши, да глаголѫ. воєвода рече· рьци не боѫ са. Василискъ рече· отецъ нарицаатъ са и вьседръжитель и господь и богъ и вьсѣмъ цѣсарь и господь савашдъ и съпасъ и милосрѣдъ

и штедръ и милостивъ и длъготръпаи, томоу азъ жръ
жрътвж хвалѣ. воєвода рече· ємоуже хоштеши богоу,
тъчьж жьри и їзбжди насъ, не бо єси призъванъ
прѣмжждрати са. Василискъ рече· вънеми жрътвж моєж,
и въздѣвъ рѫцѣ на небо рече· боже вьседръжителю
єдинъ и блаже и милосрьде, послоушаи вьсѣхъ въ
истинж работаѭштиїхъ тебѣ, покажи и о мнѣ не-
достоинѣ рабѣ своємь своєж благыньж, сътворивъıи
човѣка и въобразивъıи образомъ сватъıимъ твоимъ,
иже въдъıнж намъ доуха сватаго твоєго, господи Їсоу
Христосе, оуслъıши гласъ мои и подвигни нечювестьна
и глоуха коумирѣ сего и поврьзи ього и съкроуши и ра-
съıпи їмъ скврънавж' жрътвж и покажи їмъ, ѩко тъı
єси єдинъ богъ, обличи о мнѣ силж божьства твоєго
вь сь часъ· и абиє молитвж сътворивъшоу ємоу сьни-
де огнь съ небесе и пожьже храма и лъжеименънааго
бога сътвори акъı пѣсъкъ дробенъ. видѣвъ же воє-
вода избѣже вънъ и вьсь градъ възмате са отъ бъıвъ-
шааго страха, оста же жтрь сватъıи пом и глаголѧ· да
въскръснетъ богъ и разиджтъ са врази ього и бѣжатъ
отъ лица ємоу ненавидаштиї ього, и огнь прѣдь нимь
да поидетъ и попалитъ окрьсть врагъı своя. воєвода
же повелѣ посълати воинъı и їзвести їис храма, тажьцѣ
бо скръжъташе зжбъı на нь, и рече къ немоу· обоуєне
и вьсеѫ милости богъ стоуждь, чьсо ради инако рече и
їнако сътвори, глаголааше жрѣти, да въ жрътвъı мѣ-
сто влъхвованиємь своимь огнь принесе на храмъ и бога
нашего пожьже· да абъı не бълъ влъхвъ, и насъ бъı
огнь тъ пожеглъ, абъıхомъ не избѣгли, и тебе бъı

пожеглъ жтрь оставъша, нъ оста ничьсоже приємъ врѣда жтрь съ оу ог'ня, и нъıнѣ исповѣжды мнѣ о вльхвованиї своємь и пристжпивъ пожьри и отъпоуштжта· аште ли не хоштеши, прѣпростѣ съмрьти прѣдамъта. Василискъ рече· не жьрж коумиремъ без'доушънъıимъ, нъ богоу своємоу ієже въ небесехъ жрътвж славѣ и знамениа же огню, ıаже видѣ, и їна болъши сихъ сътворж въ има отьца и сына и сватаago доуха. разг'нѣвавъ же са воєвода повелѣ іего оусѣк'нжти. ведоша же и из града и оусѣк'нжша и на мѣстѣ нарицаємѣ Диоскоръ· воєвода же повелѣ тѣло ємоу въврѣшти въ рѣкж, нъ възаша ıе крьстиани отъ спекоулатора, давъше ємоу три десати златицъ, и съзъда ємоу црькъве Маринъ кто крьстианъ въ Команѣ. бъıваıжтъ же чоудеса многа на мѣстѣ томь и въси наслаждаıжштеи са чоудесъ славатъ от'ца и сына и сватаago доуха нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта въ $\overline{\text{s}}$ дьнь. чоудотвореніа сватаago Конона иже въ Исаврії.

Въ врѣменехъ сватъıихъ апостолъ ієгда словоу божьства и въплъштенія оус'мошрение чловѣкомъ проповѣда'ше са, тъгда въселенѣки проповѣдьникъ и апостолъ Паулъ похода ѧзъıкъı доиде и къ странамъ

исаѵрѣскымъ и оуслышавъ, ꙗко вьси гради имъ и мѣста паче инѣхъ ꙗзыкъ бѣсы имѫтъ къ коумирьскыимъ прѣльстемь хотѣаше ити къ горьнїимъ мѣстомъ, нъ възбрани ємоу сватыи доухъ многааго ради їхъ невѣрьства, ꙗко не имѫтъ примти проповѣданиꙗ по реченоуоумоу отъ господа· не помештате бисѣра вашего свинїамъ, оуклони са отъ нїихъ ноуждѫ себѣ сътворивъ и їнѣмъ прѣжде жьджштиїмъ проповѣдати слово бесъблазна по отъкрѣвению доуха сватааго. по томь же Несторъ к'то вь тѣхъ мѣстѣхъ добрааго корене обрѣтъ са Нада наричаємѫ имы женѫ, живѫшта вь вьси наричаємѣ Видана, сѫшти отъ града исаѵрьскааго ѥї попьриштъ, и прозабоста плода благовѣрънааго, и нарекоша има ємоу Кононъ. семоу же възрастомь съврѣшеноу бывъшоу родителѣ ємоу съвѣштаста са женити ї дѣвицеѭ именемь Ѧн'на. дошедъшоу же врѣмени бракоу ꙗви са Кононоу ар'хаг'гелъ Михаилъ акы мѫжь въ одежди свѣтьлѣ, и бесѣдоуѧ сь нїимь оглашааше истиньнъıѧ таинъı. онъ же оувѣштавъ са и тоу абие срьдьце въдавъ прошааше кръштениꙗ, молꙗше же са акы мѫжоу архаг'гелоу, мна сего чловѣка сѫшта. архаг'гелъ же разоумѣвь Конона оувѣштавъша са и вьсѣмь оумомь приїмъшь слово и просашта кръштениꙗ веде ього къ водѣ, и съведъ ього въ сватѫѭ и блаженѫѭ троицѫ, и давъ ємоу комъканиє, и знаменавъ ього и сативъ отиде невидимо, видимо бо прѣбъıвааше сь нїимь, доижде свати са и їсплънь бъıстъ сватааго доуха. родителꙗ же ємоу сего не вѣджшта съвѣтъ о брацѣ твораста, и приведъша ожениста. онъ же въ прьвоє въземъ въжь-

женѫ свѣштѫ положивъ подъ спѫдомь и рече къ женѣ своюи сѫшти юи дѣвици· ч'то юестъ слажде свѣтъ ли или тъма; она же отъвѣшта· свѣтъ юестъ слажде, и їна приложивъ отъ сватаго доуха данъıѧ юмоу благодѣти словеса казанию обрати оумъ отроковици, и чиста прѣбъıвъша троудиста са извѣсто въ в'сеи чистотѣ съхранивъша свои тѣлесѣ въ неистълѣнии. оуслъıша же мати правьдьноуоумоу и рада бъıстъ и въсхвали ѫ, и въ тои жизни прѣбъıста. по томь же и от'ца своюго ар'хаг'геловъı ради благодѣти обративъ блага оугодьника показа богоу, ѩко же и Христоса ради мѫчение съвръши. оумерши же сватаго Конона женѣ чистѣи и съ материѫ юго въ юедномь гробѣ положи ї. оста же о себѣ юединъ растъı въ въсемъ трьпѣнии и троудѣ, даною юмоу съкровиште отъ благодѣти доуховьнъıѧ до врѣмене ѩвьения юмоу съхранѣ. великъ же день твораште Ѩполѡноу въ пештерѣ коюи страшьнѣ и темьнѣ, ижде по объıчаю имъ бѣаше творити съборъ исаурьскоуоумоу градоу, идеже многъı тъмъı мѫжь и женъ отъ Исаурия събираахѫ са, юестъ же въ прѣгънѣхъ мѣсто то и непрѣходънъıихъ горахъ, растоѧ отъ града попришть четъıрь. въ тъ оубо день събираѫштоу са народоу и хоташте из' града излѣсти внезапъ пристѫпивъ сватъıи Кононъ показа са имъ въ томь градѣ и видѣвъ ѧ въоружьша са и оуготовавьша са на прѣдьлежаштаѧ нечьстиѧ своимь имъ ѧзъıкомъ въскрича глагола· мѫжи, потрьпите, да васъ въпрошѫ. рече же имъ· на ч'то образъ съвьпльчению оустръмили са юесте; юеда каа рать васъ ноуждьна зоветъ; они же

рѣша· ни, нъ трѣбѫ богоу Аполоноу творимъ дънесь. сватъıи же къ нимъ· да к'то естъ сїи Аполонъ, хотѣлъ бъıхъ оувѣдѣти· ч'то же естъ мошть емоу; или ч'то его сила; они же рѣша емоу· тъ нъı строитъ и крѣпитъ въ рати, ѩкоже и отца наша, они бо и прѣдаша намъ сиї объıчаи. сватъıи же Кононъ въпрашааше ихъ ржгаѫ са· слъıшасте ли оубо отъ него гласъ, ли дасте емоу слово; они же рѣша· ни, нъ объıчаи отецъ нашихъ оувѣри насъ. онъ же къ нимъ· нъ от'ци ваши акъı бесловесънаѩ животъна оу прѣлъсти бѣахѫ, не сѫште въ разоумѣ истін'наго бога· аште бо бъıша его вѣдѣли, не бъıша къ глоухоу и неподвижьноу камъıкоу толико творили тъштание· дадите же ми на нь власть, и покажѫ вамъ, кого чьтете и к'то естъ богъ вашъ· да покажѫ его чрьниломъ, да виждѫ, може ли измъıти себе, и дадите ми млатъ желѣзнъ и съкроушѫ его, и видимъ, може ли пакъı въ образѣ своемъ бъıти, подамъ же емоу брашъно и простеръ ржкѫ въземъ да ѩстъ. до коли безоумьи есте сего не разоумѣıжште; нъ нъıня послоушаите мене, ѩко и азъ есмъ вашего племене, штоуждъ же васъ дѣломъ, останѣте са отъ сихъ и наоучѫ васъ, кого бъı чисти и клаѭати са богоу, иже въ въıшьнїихъ сѣдаи, бога сѫшта крѣпа, невидима, вьсе же видаштa, творьца небоу и земи и морю и вьсѣмъ, иже сѫтъ въ нихъ, цѣсарь естъ крѣпькъ и силенъ, и съпасаѫ въ рати своѫ, погоубıваѫ же врагъı и коумиромъ слоугоуѭштиимъ и бѣсомъ жьржштаѫ а не богоу, тацѣмъ врагъ естъ дръзъ, тъ не проситъ жрътвъ кръвавъ нъ бесъблазна хоштетъ да са позна-

ѥтъ отъ приходаштиїхъ къ н҃емоу без лжкы и безълобы, вѣровати же ѥмоу шко богъ истинъныи и отець сыноу иночадоу богоу сжштоу истинъноуоум8 господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, иже отъ от'ца неразлжченъ ѥстъ, ѥгоже ради и вѣкы сътвори, обыштьникъ же божьствоу и цѣсарьствоу ѥго и сыноу ѥмоу ѥстъ доухъ сватыи, иже отъ от'ца исходитъ благотвораи, иже ѥстъ надъ вьсѣкми дѣлаѥмо. си оубо триӥменынаш ѥд'но сжтъ божьство, ѥдинъ ѥстъ богъ, ревьнивъ сыи и огн҃ь попал҃ѣ врагы своѫ, иже коумира чьтжтъ акы богы, и вѣсомъ жьржтъ, и попалшѫ вь н҃ихъ вь дьни гнѣвоу и отъмьстивъ, милосръдъ же ѥстъ лише къ вьсѣмъ призываѫштиїмъ ї и вѣроуѫштимъ к' н҃емоу, паче же иже отъ нечьстиѫ обрататъ са къ н҃ѥмоу, любитъ же и любаштаѫ ѥго, радоуѥтъ са о мирѣ, ѥже дроугъ дроуга любитъ, веселитъ са пакы о чистости житиѫ и о съмѣрениӥ, иже оубо зъла ненавидитъ, и о добрѣ порадоуѥтъ са· аште ѥго не любите, швѣ ѥстъ, шко зьли ѥсте и матежьници, и не имате мошти сътрьпѣти гнѣва ѥго· нъ послоушаите и не ожесточите въѫ вашеѫ к' н҃емоу, по н҃еже, шко рѣхъ, не имате мошти сътрьпѣти шрости гнѣва ѥмоу· на такыѫ бо напрасно шритъ са, а ѥже нын҃ѣ акы безоумьли ѥсте на слоужьбѫ блазнаштоу васъ диѫволоу, нъ оставивъше и отъстжпите отъ н҃его, и обратите са къ господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, и вьсѣхъ васъ благыихъ насытитъ. оучаштоу же ѥм8 сихъ отъ такого безоумиѫ отъстжпити и на съпасъноѥ прѣити проповѣдание, они же прѣбываахѫ не покораште са ѥмоу, шкоже и

на гнѣвъ обратити са имъ на нѣ, възвраштаѭштоу ѧ
ємоу отъ трѣбъ имъ паче же бѣшѣѭ ставаштоу· матежоу же бывъшоу въ нихъ ови оустрьмиша са оубити ї, ови же ставьшѧ ѧ възбранѣѭште имъ, ѩко мало сладъко слышаште и обратити са хоташте, нъ ѥд'наче съврьшенига не имѣахѫ, ѥд'ва же ставиша матежь· иже са мнѣахѫ обраштаѭште са начаша глаголати къ праведнооумоу· како можеши оувѣрити насъ, ѩко ѥстъ богъ ваштиї нашего бога, нами чьстьноу сѫштоу; много же ємоу глаголѫштоу къ нимъ и оучаштоу никакоже покорѣахѫ са, нъ и паче не вѣроваахѫ, ѩкоже на то имъ прити и чоудесъ отъ него просити, и глаголаша ємоу· что можетъ сътворити, ѥгоже ты чьтеши, да вѣроуємъ ємоу; покажи оубо намъ понѣ ѥдно знамение, и вѣроуємъ ємоу и тебѣ. сватыи же Кононъ видѣвъ ихъ толико невѣрьство, ѩко и знамениа просат', рече къ нимъ· ослабите ми мало, и се сътворимъ· нѣ ли юнотъ въ васъ и благоголѣненъ, дроузии же болѣши, ини же на коньихъ; да поидемъ оубо вьси на мѣсто вашемоу събороу· вы же варите, азъ же акы старъ вьслѣдоуѭ, и дадимъ слово дроугъ дроугоу, иже варив' доидетъ мѣста того, того ѥстъ силен' богъ, а иже послѣжде придетъ, да местъ приїметъ богъ имъ, ѩко не сѫштоу ємѹ богоу. они же видѣвъше старость ємоу поржгаша са и обѣшташа са, оуп'ваѭште конѣскыимъ ходомъ и голѣньми своими, глаголаахѫ бо дроугъ къ дрѹгоу, ѩко не иматъ доити мѣста до четырь дьниї, како бо иматъ сътрѣпѣти толикъ пѫть, бѣд'ноу сѫштоу и горѣноу. сватыи же божии Кононъ разоумѣвъ,

ꙗко отъчдаша іего, ꙗко не могжштоу ємоу сего оустава съконьчати, подвиже са паче, и єдинъ молитвж твора глаголдаше· владꙑко господи боже, отче вьседрꙑжителю, господи Їсу Христосе, іего же ради миръ бꙑстъ, оукрѣпи ма, и съблазні вьсе множьство се, да навꙑкнжтъ, ꙗко блазнатъ са, о нїхъже вѣроуꙗтъ, испльни ѧ, да разоумѣꙗтъ, ꙗко тꙑ єси богъ, и развѣ тебе иного нѣстъ, и да прїиметъ ма сватъıи ар'хаг'гелъ Михаилъ, иже приведе ма на разоумъ твои, и познати ма сътвори таинж твоиж из дѣтъска въздраста. и абиє приде сватъıи Михаилъ и сватааго оукрѣпивъ доведе бес троуда на мѣсто, а сиѧ съблазні невидимѣ· наченьше пжть походаште и ломаште са бѣахж въ горахъ вържштаꙗште са вь стѣнахъ вьсь дьнъ тъ и тж ношть, ꙗко же не имѣти имъ силꙑ ни тѣла цѣла ни кости, ни мѣста отъ мѣста прѣити не можаахж. сватъıи же Кононъ варивъ на дроугъıѧ дьни за оутра въставъ обрати са, и обрѣте ѧ на мѣстѣ, иждe ихъ бѣ оставилъ· видѣвъше же іего вънезапь оужасънжша са. онъ же приближивъ са къ нїмъ нападе на нѣа поємь ѧ и глаголѣа· что се сътвористе оставивъше ма до селѣ; а азъ ожидаꙗ васъ, да въстжживъ пакꙑ обратихъ са къ вамъ. они же троудьни и доуша не имжште повѣдаахж ємоу бꙑвъшеє, молиахж іего наставити ѧ на пжть. ономоу же оувѣштавъшоу са и молитвж сътворивъ отьна отъ нїхъ невидѣнниємь ар'хаг'гѣловомь, да вь себѣ бꙑвъше поидоша вь слѣдъ іего. пришедъшемъ же имъ на мѣсто глагола имъ сватъıи· покористе ли са оубо по оуставоу вашемоу; сътворите обѣтъ вашъ· се

бо отъпадосте въı и богъ вашъ, дадите оубо, да мьштж богоу вашемоу. они же прѣбъıваахж безокоуıжште невѣрьствиїмь и глаголаахж· не имаши напсати винъı богоу нашемѹ, мъı бо юесмъ повиньни съблазнивъше са на пжти, тъ бо не отъпаде, и насілье сътвориша юемоу не съконьчати, иже обѣшташа са. пакъı оубо рече имъ· что оубо хоштете, моюемоу ли вѣроуюете богоу или вашемоу; они же рѣша, своюемоу, и рече имъ· иже оубо речетъ лъжеименънъıи богъ, покорите ли са юемоу; и вьси оустановомъ вьзъпиша, оувѣриша же иего о семь, и раждегъ са сватъıи доухомь тече къ коумироу. на въıсоцѣ же стоштоу коумиру въспрѣтивъ юемоу рече къ нѣмѹ· тебѣ глаголж· велитъ ти Їсоусъ Христосъ мои сьлѣсти. страхомь же клона са и запрѣштениюмъ сьпаде коумирь съ мѣста своюего, и вала са приде близъ сватаго и ста простъ· оужасıжша же са вьси отъ страха, вьздивьше же са отъ чоудесъ вьскричаша велми. поманжвъ же имъ ржкоıж рече къ нимъ· покористе ли са понѣ нъıнѣ, или ни едначе; видѣша бо иего ржгаıжшта са, да ови обѣштаваахж са, дроузиї же не покораахж са глаголжште, акъı нѣстъ велико чоудо. онъ же не ослабьıваше имъ, нъ прѣбъıваше кажа и глагола· ѡ толикоу вашемоу безоумию, до колѣ прѣбъıвате въ безоумиї, иже юестъ богъ, не тацѣхъ хоштетъ, да бжджтъ, иже юемоу сжтъ свои и чътжштиї иего, нъ така срьдца имѣти, ıакоже юестъ самъ истинен и благъ съı и своимъ благомъ велитъ бъıти, правьдивъ съı и своимъ такожде велитъ бъıти, и тацѣмъ такожде велитъ бъıти, ıакъже и самъ юестъ мои

богъ· вашь же богъ камѣнъ съı окамени ваша срьдьца, и прѣльстьникъ съı и дїаволъ прѣльстити хощетъ васъ, и невѣренъ съı невѣрънъıи васъ сътвори· да не прѣбъıваите оубо о сихъ, нъ послоушаите мене, и отъстжпите отъ бѣсованиа и отъ прѣльсти ихъ, ꙗко не сжтъ бози, нъ ѥстъ богъ ѥже мноѫ повѣданъ вамъ. хощтете ли и отъ камъıка сего оуслъıшати иже вами чьстенъ, ꙗко прѣльштаѥте са; приближите са къ мнѣ и оуслъıшите. они же приближивъше са прилежьнѣ зьрѣ'хѫ къ нѣмоу видѣти нѣч'то болѣ бъıваѫштиїхъ отъ нѣго. сватъıи же Кононъ съ многомь прѣштениѥмь въс'прѣтивъ коумиру стомштоуоумоу рече· глаголи ми тъı, к'то ѥстъ богъ, тъı ли или ѥже м'ноѫ проповѣдаѥмъ; тъгда съ многомъ страхомь камѣнъıи богъ ржцѣ простеръ на небо чловѣчьскомь гласомъ извѣшта глаголѧ· ѥдинъ ѥстъ богъ, ѥдинъ ѥстъ Христосъ, иже тобоѫ проповѣданъ. семоу же бъıвъшоу чоудеси вьсь тъмами народъ великомь гласомь вьскрича глаголѧ· ѥдинъ богъ кононов' оделѣ· сии же гласъ до дьнесьнѣаго вьпиѫтъ събираѫште са въ прѣславънъıи тъ день памати сватаго Конона, в'са Исаурия и прѣдѣли ѥи съ свѣштами исходаште из домовъ своихъ, съ вечера иджште въ съборънѫѫ ѥмоу црькъве въ Видѣнѣ нарицаѥмѣ вьси, прѣбъıваѫште же кричаште о прѣславьнѣѣмь чоудеси. потрасъ имъ ржкоѫ ѥд'ва ѧ стави глаголѧ. понѣ нънѣ исповѣдите отъпадение богоу вашемоу, дадите оубо, да мьштѫ ѥмоу. народоу же многоу вѣровавъшоу оустръмиша са и съкроушиша коумира и кр'стиша са· прокъ же ихъ ѥдначе не покораште са по дїаволовѣ

силѣ и тажько си сътворивъше о съкроушенїї коумира своєго дроугоє ч'то примъслиша, лжкава коєго бѣса приложити силж на прѣподобьнаго, иже имъ бѣаше въ съкровѣ вь пештерѣ, страшенъ к'то м'на са рат'никъ имъ съ и гоубитель, ємоуже и подарлаахж трѣбами, не на оуспѣхъ, нъ да не бжде отъ нѣго врѣда. вѣровавъше же молѧхж са, ѩко да бъ шелъ и отъгъналъ лжкава'го того бѣса· дроузии же искоушаѧште, ѩкоже не иматъ съдолѣти· а вѣровавъшеи жьдѣахж, ѩко и томоу зьлоу оделѣти иматъ сватъи Кононъ, и обѣштав' са имъ поиде сь нѣми на мѣсто, вьсь же народъ идѣаше и свѣшта въжегъше сьнидоша въ камѣнжѧ тж распалинж съ многомь страхомъ сжмнаште са. онъ же видѣвъ а тако сжмнашта са вьскрича глаголѣ· не боите са, нъıнѣ бо оузрите конець, и пристжпивъ на распалин'нжѧ тж пештерж и вьспрѣти нечистоуоумоу томоу доухоу, ѩкоже очивистъ вьсѣмъ показати са ємоу. из жтри же вьпиѧ поушталше гласъı молитвънъıѧ, да ємоу не обличитъ скврьнаваго ємоу образа. ономоу же вьспрѣтивъшоу ємоу съ многомь страхомь излѣзъ отъ сквожьнѣа коєѧ идѣаше вала са и ави са вьсѣмъ лкъı старица растрьзана тѣломь, и вьскрича вьсь народъ вьпиѧ прьвъıимь гласомь· єдин' богъ кононовъ, богъ кононовъ одолѣ, и въспрѣтивъ лжкавоуоумоу томоу бѣсоу зарече ємоу, да ник'деже са не ѩвитъ ни пакости сътворитъ комоу. тъгда сватъи Кононъ въздъхнж на нѣа глаголѣа и кажа имъ· видите, к'то вами съвладетъ; видите, коє сжтъ ваши бози; . . . . . .

. . . . . desunt folia duo . . . . . .

влахѫ ноудаште іего, и съ многоіѫ ноуждеіѫ поведоша и, да иждѣ близъ бѣша ѩко єдино пѣпьриште мышлѩахѫ, како бы вьлѣсти къ сватоуоумоу. онъ же въ мльчаніи съі вьзьрѣвъ видѣ кыихъ бѣсъ сьсѫмнаште са іего и застѫпаіѫште отъ страха, и повелѣвъ имъ прити къ себѣ, и пришедъше сташа прѣдь нимь, въпрашааше же и глаголѧ· чьсо ради придосте; они же рѣша· ч'то велиши намъ творити; онъ же властьіѫ повелѣ рекъ имъ· никомоуже отъ человѣкъ да не творите пакости, ни на коіеже зъло дѣло и скврънаво пѫстити. они же рѣша· мы о сихъ бѣхом' и о сихъ радоуіемъ са, іеже на человѣкъи бъіти ис прьва, иного бо ничесоже творити не имамъ, да аште оубо хоштеши насъ отъ сихъ оупразнити, аште ли хоштеши ино, повели намъ и сътворимъ, нъ не иждени насъ тъчьіѫ гнѣвомь ити въ поустаѩ мѣста. рече же имъ· идѣте на дѣло, есеонъі нивъі противѫ некопанъі остаіѫтъ, да идѣте, копаите и потрѣбите. они же слъішавъше идоша съ многомь страхомь сътворити повелѣноіе. разбоиници же зѣло приближівъше са къ мѣстоу и молаште своіего старѣишинѫ Копиа пристѫпити сь нимі, оувѣштати не могоша и оставивъше іего оустрьмиша са на мѣсто· Копиї же въ печали бъівъ о сьвѣтѣ ихъ єдинъ оставъ на мѣстѣ тоу лѫштѫ своіѫ потъкъ и ножь свои повръгъ сѣде, и положь главѫ своіѫ на колѣноу плака по нихъ, надѣѩ са, ѩко ничьсоже добра имъ бѫдетъ. приближивъше же са къ домоу сватааго оудариша въ двьри, Кононъ же мьнѣвъ, ѩко к'то сѫтъ отъ просаштиїхъ или отъ болиї по обычаю приходаштиїхъ, отврьзе имъ

двьри, и видѣвъ я въ оружиї мьнѣаше, ѩко съ пѫти сѫ пришьли почити. къждо же тъкаше дроугъ дроуга въпрашаѧ, коє ѥстъ мѣсто, иждеже имѣниє лежитъ· онѣм' же иштѫштеїмъ имѣниа Кононъ тъштлаше са оуготовити имъ трепезѫ, приноса имъ вино и вела имъ ѩсти молѩаше са глаголѧ· поидѣте, чада, да въкоусите. они же не полоучивъше, ієгоже искаахѫ, на гнѣвъ обратиша са, имъше же ієго обнажиша меча и простеръше на нѣ своѧ рѫкы ноуж'даахѫ и принести ємоу имѣниє, прѣташте ємоу и оубити хоташте. много же матежоу бывъшоу и разбоиником' готовомъ сѫштемъ оубити сватааго, вънезапъ бѣсомъ многомъ сътекъшемъ са придоша тъштаниємь сватааго мѫченика Конона, повелѣно бо имъ бѣ, да овы пешти сѫште въ манастъири въжегъше, дроузии же на разбоиникы оустръмивъша са оустрашиша, ѩкоже омрьтвѣти имъ, и меча оупѫстити, ти тако по ѥд'номоу и по двѣма образоуѫште влѣчаахѫ и доведъше пешти и прилагаѫште имъ главы палѣ'хѫ и їс полоу оумрьтвівъше пометаахѫ на земи. сватыи же Кононъ помиловавъ я повелѣ бѣсомъ остати са ихъ, и осташа са. видѣвъ же я отънемогъша молитвѫ сътвори о нихъ, и възникоша. бывъше же въ оумѣ своємь въставъше припадоша каѫште са о дръзости и плакаахѫ са тѫжаште отъ болѣзни паленига и лежаште прѣдъ ногама молѩхѫ са ємоу, да ослабитъ имъ отъ многыа болѣзни. онъ же молитвѫ сътворивъ без болѣзни съторівъ и бес тѫгы отъпоусти я. отъпоуштеномъ же имъ бывьшемъ тако текѫште бѣгаахѫ, акъı огнѣмь пакъı гоними, доидеже доидоша мѣста,

идеже бѣ' Копиї старѣишина имъ. възьрѣвъ же на нѧ и видѣвъ оужасе са, ꙗко иединаче живи сжтъ, и въ радости бывъ въставъ цѣлова ихъ о прѣславьнѣѣмь чоудеси. съповѣдавъшемъ же имъ, иеже са имъ събы, похоули ѧ, по нѣже иего за пръва не послоушаша. въставъше же поидоша въ свом домы, и їсповѣдаша вьса вьсѣмъ, иеже са сълоучи имъ, ꙗкоже многоу страхоу напасти на вьсѣхъ слышаштиїхъ. нъ и до сели нъıнѧ прѣбываатъ страхъ сватааго Конона въ вьсеи тои странѣ, да аште к'то прѣобидитъ има иемоу, не далече приїметъ мьсть· толико же чьстьно иестъ има иемоу отъ благодѣти данъıм иемоу отъ сватааго доуха, ꙗкоже инъгда дьвѣма къıима лжкавома отъ Гавры въ горахъ жівжште страш'номь възоромь и сверѣпа власы имжшта прѣобидѣвъша има иемоу и страха иего не брьг'ша абиѥ тоу отъ бѣсовъ пришедъша на нѧ ꙗкоже прѣстжпьшема има вьспрѣштениѧ, и иемъше и за власы влѣчаахж ї плачжшта ведѣахж съвазавъше къ ногама рабоу божиѭ, паче же иеште растѣѣше страхъ на нечьстивъıихъ доусѣхъ, ꙗкоже имъ и нивъı дѣлати и пешти са вьсѣмь садомь и нивънъıимь сѣтиѥмь повелѣниѥмь иего· и въ тѣхъ нивахъ иедина бѣаше осѣта сланут'комь, пжт'никъ же к'то мимоидъı и мьна бл8домж видѣвъ нивж добрж и плодънж и съзьрѣвъшж и възлюбивъ прѣклонивъ са вьза на годѣ· видѣвъ же не блюдомж сжштж нивж прѣклони са и потрьза не соумьна са, да ако нача снопъı вазати, оуслъıша гласъ глаголжшть· довьлѣтъ ти имини. онъ же вьзникъ и възьрѣвъ не видѣ никогоже. и нача пакъı тръзати, хота брѣма

накласти скотоу своємоу, гласъ же прѣбываше зовы· довьлѣтъ ти, не бжди несытъ. онъ же пакы възникъ не оузьрѣ никогоже, и нача ѣд'наче тръзати· насытивъшоу же са съваза брѣма хота на скотъ възложити, ѣдва въз'двигъ съ многж ноуждж възложивъ на плешти свои. абиѥ же зъвавъши ѥго бѣсъ възлѣзе на брѣма, да ѥго не повръжетъ, а бима ѥго сѣде на плештоу ѥмѹ, и гонѣаше и къ ногама сватаго Конона троудна и потъна отъ тагости и отъ ран', и приведъ ѥго къ сватоуоумоу Кононоу съвазавъ съ краденъимь сланжт'ком' хоулѣаше глаголѣ· виждь, рабе божиї, ѩко мъı нѣсмъ тол'ми виньни, ѩкоже непослоушьливиї човѣци и зълиї, и нъıнѣ же, ѥже повелѣ, сътворихомъ, и въкопахомъ нивъı, и насѣахомъ сланоутъка, и съзьрѣвъшоу ѥмоу, ѩкоже се видиши самъ, и мимоидъı сиї лакомъıи и прѣобидѣвъ страха твоѥго несътомь срьд'цемь тръза много. зѣло же зовжштѹ ми ѥго много и глаголѣштоу· довьлетъ ті, човѣче, поч'то тако твориши; и не оста са, нъ и мене прѣобидѣ прѣбъıвам въ несъитъствѣ своємь, и погоуби наша плодъи, толико крадъ ѥдинъ. да что велиши; рабъ же божиї видѣвъ човѣка съдръжима и събиѥна отъ сълоучивъшиїхъ ѥмѹ зълъ помилова ѥго, и прѣжде повелѣвъ нечистоуоумоу доухоу отити й пешти са дѣломь отъг'на и. онъ же драхлъ отиде, ѥже не пог'нѣва са на крадъшааго· похоуливъ же крадъшааго о несътости ѥго и наказавъ ѥго не начинати отъ селі тацѣхъ татьбинъ ни прѣбъıвати о несътости отъпоусти ї. се же до нъıнаш'нѣаго съхранѥнъ прѣбъıваатъ въ странахъ тѣхъ, ѩкоже аште и к'то

начьнетъ отъ заградьнѣихъ и отъ виноградъ не т'чиж отъ плода нѣ и отъ листвиа и отъ коюего любо сѣмене кжиж любо винж да оукрадетъ, немоштьно юмоу юстъ, да не тоу абиє ранж вьземетъ, ти тако въ мнозѣ молитвѣ исповѣданиємь тъчно краденоуоумоу съложивъ златомь или сьребромь принести, ти тъгда мжкы да избѫдетъ човѣкъ тъ, такожде же и о п'тицахъ, аже сѫтъ на сватѣмь гробѣ многомъ сѫштемь и скотоу, иже пригонатъ и приносатъ отъ лѣта на сватжиж и славьнжиж памать стада различь воловъ, кобылъ, козы, овьца многы тъмами пасомы въ горахъ неблюдомѣ, блюдомѣ же сѫтъ страхомь, шкоже не сьмѣти никомоуже начати красти или бъшиж без бѣды присагнжти· аште бо се тъчыж оузьратъ зълодѣи властельскоє юмоу има или и знамениа въи висаште, абиє познавъше блюджтъ са. тако юмоу житиє богъ почьте, шкоже и по съмрьти юго славьнѣиша сътвори. юште же къ симь чоудесемъ и се бъстъ· въдовици коюи оубозѣ сынъ иночадъ юд'наче съсы, югоже носашти въ пазоусѣ мати юмоу, въ врѣма жатвѣ шъдъши, да съберетъ класы на пиштж себѣ, положи на земи сына своюго, и къ жателѣнемъ пристжпивъши и бержшти класы, въне-заапъ влъкъ пришедъ обрѣте повръженъ дѣтишть, никомоуже сѫштоу оу нѣго, и въсхытивъ и отиде· жателѣне же оуслышавъше плача младеништа и мати почоувъши обрати са и разоумѣвъши своюго зъла въскрича съ высѣми, жателѣне же ови клицаахж, ови течаахж въ слѣдь влъка и не постигъше юго вратиша са· мати же юго и не испочивъши въздѣвъши ржцѣ и текжшти

иде плачѫшти са до сватаго мѫжа повѣдати ємоу своѭ бѣдѫ, и дошьдьши манастырѣ въскрича мати дѣтишта вел'ми глаголѫшти· сватыи Кононе, даждь ми сына моєго. онъ же оуслышавъ гласа плачоу въскочи къ двьремъ по обычаю· она же видѣвъши и и похвативъши нозѣ єго плака са горько· онъ же въставивъ ѭ въпрашааше· ч'то єстъ вина; онои же отъ печали не могѫшти исповѣдати съповѣдаша, иже бѣша сь нѣѭ пришьли, и оуслышавъ бывъшеє и попече са съ матерьѭ дѣтишта, и ставъ при в'сѣхъ и въздѣвъ на высотѫ очи ї рѫцѣ помоли са и прізъвавъ сватоє триименьноє има повелѣ бѣсомъ ити и обратити влька съ дѣтиштемь цѣломь· они же приз'вани бывъше и невидими скоро поидоша и постигоша и далече зѣло, єште младеништь въ оустѣхъ носашть. да ови похвативъше за оуши влѣчаахѫ и, дроузии же съ зажда пориваахѫ, а дроузиї биѭхѫ, и тако ведоша влька къ ногама сватоуоумоу Кононоу, и падъ положи дѣтишть прѣдъ вьсѣми, ѩкоже вьсѣмъ въскричати гласомъ велиїмь, и отъ многыѭ радости прослъзивъшемъ са славити бога о такои силѣ данѣи ємоу· и въземъ дѣтишта отъ звѣрѣ дастъ матери и молитвѫ сътворивъ отъпоусти вьсѣхъ съ влъкомь. нечистиї же доуси и отъ коумиръ ихъ изгънани бывъше и осъпами нача болѣти страна та· сватыи же данѫѭ ємоу силоѭ от' сватаго доуха отъ вьсѣхъ прѣдѣлъ тоѭ страны прог'на, дроугыѭ же, иже на врѣдъ бѣаше человѣкомъ, обличи и запрѣтивъ доухомь призъва и съваза въ има Исоу Христоса, въложивъ въ тридесати кръчагъ и оутвръдивъ и съваза и печатьлѣ

оловомь погребъ въ своємь домоу. се же отъ многыихъ
ємоу чоудесъ ицѣлениа, о нихъже величаше са има є-
моу, єже о немь бѣаше слоухъ въ своємь житиї, пома-
нжхъ отъ м'ногыихъ мало· Магнъ к'то воєвода въ-
земъ власть от' цѣсарьскаго повелѣниа испльненъ гнѣ-
ва на крьстианы и глаголà· иже да не отъврѣжетъ са
имене хрисостова, да оубиєнъ бждетъ. и гнѣва испль-
ненъ приде къ икониискоу градоу и въ гнѣвѣ съ нача
глаголати· аже вѣсте въ градѣ сьде или въ инѣхъ
градѣхъ сжшта или нарицаижшта са крьстианы, повѣ-
дите· они же видѣвъше, ако доушетъ гнѣвомь, оу-
чаахж съ страхомь глаголàжште· слышимъ сжшта нѣ-
кого въ горниихъ странахъ именемь Конона том вѣры,
о немже глаголàтъ, велика чоудеса бываижтъ отъ него,
аже вьсѣхъ насъ оужасаижтъ. онъ же рече· глаголàте,
к'де живетъ, въ градѣ или въ вьси, и градоу има и
вьсі, и колико растоатъ междоу собоиж. они рѣша, ако
вьсь Видѣна нарицаєтъ са, иного коєго отъ том вѣры
слышимъ, именемъ Нисиї оусоровѣ вьси, по томоу-
жде пжти сжшта. и се оувѣдѣвъ повелѣвъ оустрьми са
на мѣсто, и дошедъ оусоровы вьси и абие тоу м сва-
тааго Нисиа, и повелѣвъ влюсти его, отъ толи поусти
без матежа призъвати сватааго Конона отъ Виданы
вьси на ино орждие, да не матежь бждетъ въ тѣхъ
мѣстѣхъ его ради, боаше бо са тѣхъ мѣстъ, слы-
шавъ, ако дрьзи и которичи сжтъ въ нихъ. на оутриа
же прѣдъсѣдъ Магнъ повелѣ привести сватааго Нисиж,
се помъсливъ, или да оувѣштаиж отъврѣшти са хри-
стосова имене, или да мжчитъ его, доньжде приведенъ

бѫдетъ сватъıи Кононъ. Нисию же приведеноу бъıвъшоу нача въпрашати ї глаголѣ· ч'то има твоѥ и ч'то ти кобь; ѩкогоже объıчаѭ нѣстъ кназемъ въпрашати о вьсемь. рече сватъıи Нисиї· крьстиѭнъ ѥсмь, и повелѣ ѥго бити. сватъıи же Нисиї прѣтръпѣ о добрѣѣмь исповѣдании христосовѣ, кротъкъ бо и безълобъı бѣѩше, и рѣчиѭ простѫѭ, не бо бѣѣше отъ ѥго съплетъка рѣчемъ, не бо и вѣдѣѣше, нь бѣѣше добь вѣроѭ и трьпѣниѥмъ, и їного ѥмоу отъвѣта не дастъ нъ тъчьıѭ· крьстиѭнъ ѥсмь. Магнъ же нлипаче гнѣваѫ са хота ѥмѫ одолѣти повелѣ горьша възложити на ѭь раны, да въ тѣхъ оумьретъ, даже не придетъ Кононъ· биѭштиї же без' милости биѭхѫ. онъ же биѥнъ и прѣбъıвъ многъı часъı въ тѣхъ ранахъ безъ гласа прѣдл доушѫ, и тако добрѣ и прѣподобьнѣ ѥже Христоса ради съповѣданиѥ съконьча сватъıи Нисиї оусоровѣ своѥи ѥмоу вьси. воєвода же Магнъ нич'соже ради пот'шта са на сиѥ старѣишинъство прити, нъ и на пагоубѫ крьстиѭномъ· поустивъ оубо къ Видѣнѣ приз'вати сватаго Конона льстиѭ прѣвъıстъ оусоровѣ вьси, нич'соже иного ради, нъ оубити сватаго съ Нисиѭ, ѥже и сътвори. оуготовивъ же коня и мѫжа поустивъ въ скорѣ къ Видѣнѣ вьси, иждеже бѣаше сватъıи Кононъ, и абиѥ сѣдъ на сѫдишти повелѣ ѥго привести. вьсѣмъ же пришедъшиимъ повелѣниѥмь воєводъı видаште сватаго образоуѭштa са матѣхѫ са, плачѫштe са и нич'соже съмѣѭштe рештi, видѣахѫ бо ѥмоу сѣдинъı бѣлъı акъı вльнѫ, благо тѣло, осклабьѥнѣ очи, лице въ старости веселоѥ. въведеноу же бъıвъшоу прѣдъ

воєводж многъ плачъ отъ прѣстоштниїхъ бысть іего ради. воєвода же хота іего пострашити повелѣ прѣдь нимь положити мжкы, и нача іего словесы лъстіти глагола· азъ тебе стара сжшта и тацѣми сѣдинами оукрашена сжшта мьнж и мждрость имаши зѣло, тѣмь противж сѣдинамъ покажи и разоума, и прѣльсти и боуєсти, има христосово не вѣдѣ отъ кждоу обрѣте са въ васъ, отъметавъ са отъврьзи са, и дроугъ бждеши моиж цѣсароу и вьсѣмъ старѣишинамъ, и отъ нихъ вьсе добро тебѣ дастъ са, и єлико тебѣ любо и драго тебѣ бждетъ, и іеже вьсѣхъ въыше великыихъ богъ иереиство дастъ са тебѣ, шкоже иномоу никомоуже не лѣпо іестъ, нъ добротѣ твоіеи и чоудънамъ сѣдинамъ· мене же самого вѣдѣ шко любити имаши, не тъчиж сихъ ради' нъ инѣхъ многыихъ ходатаю тебѣ бывъшоу· да аште оубо оугодьна тебѣ сжтъ словеса моа и обѣти, възникни и обѣштаи са, не стъыди са, и отъврѣгъ наготж облѣци са въ чистотж, а не противи са мьнѣ, акы Онисиї. робъ же божиї грьчьскомъ азъыкомъ бѣаше гржбъ и неоустроіенъ, сватааго же доуха текжшти къ немоу благодѣти шснж рѣчиж исаврьскъыим' азъыкомъ отъвѣшта глагола· не се ли точа приде скоро троудивъ себе и слѫгоуыштаа тебѣ; не вѣси ли, шко нік'тоже насъ не можетъ отъ любьве хр'стовъı олъажчити лъштеніі, ни въспрѣштеніе съмрьти, ни огнь, ні мечь; ч'то же глаголж о сихъ, іеже положі прѣдъ мноиж· вел'ми мниши са мьнѣ поржгаа, нь вел'ми самъ бждеші поржганъ. о сихъ разгнѣвавъ са Магнъ повелѣ іего мжчити на многъı часъı и повелѣвъ ослабити съ гнѣвом' възъ-

ва и глаголѧ· оупваѧ къ мнѣ глаголѣши и мѫдриши са словесъи своими мьна, ꙗко тацѣми словесы оубѣжати имаши мьсти, остани са оубо понѣ нъıнѣ отъ боуѥсти и от' безоумьна оуп'ваниꙗ крьстиꙗньска, и обѣштаи ми са. отъвѣштавъ же сватъıи нача противѫ Маг'ноу глаголати· ѡ безбожьне и въсѣкого звѣрѣ тажии, до коли прѣобидиши божиѥ трьпѣниѥ и противиши са богоу, богъı лъжеименъньıѧ поставлѣѧ, ѥже сѫтъ дѣла рѫкоу чловѣчьскоу отъ камени и отъ дрѣва творени, хода не имѫште; и сиѧ ли поставьıѥши противѫ вьса сътворьшоуоумоу Христосоу; ѡ крамольниче божиї и враже истинѣ, акъı влъкъ пришедъ на робъı ѥмоу закалтъ поиде, акъı свата'го Нусиꙗ, мѫчи и оуби и-мене, тѣмижде избъıти тъштиши са, кѫѫ обидѫ намъ сътворивъше тако мѫчиши; и прѣбъıваѧши биѧ и ноудиши отъстѫпити отъ бога живаго, обѣштаваѧ цѣсарьскъıѧ любъве, застѫпьıѥниѥ старѣишинамъ, даниѥ имѣнію, иереиство скврънаво; то ли прѣмѣноуѥши ми противѫ божиѥмъ даром'; нъ безъ оуспѣха тебѣ да бѫдетъ обѣтъ твои, и аште и съвлѣче ма отъ одежда, нъ оубо Христоса, въ нѣгоже ѥсмъ облѧченъ, не имаши мошти съвлѣшти, мъı бо Христоса имамъ, и ѥдного бога вѣмъ, иже можетъ насъ избавити робъ своихъ отъ твоѥю рѫкоу· да оуже хоштеши творити, то твори. се пакъı слъıшавъ воєвода разгнѣва са зѣло, и повелѣ ѥго съвлѣшти и съвазавъше бити и. пакъı же помъıшлѣше къıѧ инъı мѫкъı лютѣиша изъобрѣсти, да въ тѣхъ ѥго погоубитъ· томоу же се помъıшлѣѭштоу, сего бѣѭшта слъıшавъше исаурьска

града людиѥ, ꙗко мѫчитъ воѥводa сватаaго Конона, въ скорѣ съвьравъ са многъ народъ въ оружиї поидоша на нѭ. воѥвода же разоумѣвъ множьство матежа, и ꙗко на нѭ придоша на помошть сватаaго Конона, прѣжде бо вѣдѣаше, ꙗко семоу ѥстъ бъıти, и коѭ оседъланъı оуготова, и обрѣтъ готовъı вьсѣдъ побѣже, и доиде иконииска града, и тоу гонезе. циї же отъ исавръ пог'наша вь слѣдъ воѥводж ати ѥго и оубити· та же не постігъше обратиша са. мнозиї же отъ народа вьлѣзъше въ хлѣвинж, ижде мѫчаaше воѥвода роба христосова, обрѣтоша сватаaго на земи ѥд'ного лежашта распата, и отрѣшивъ ѥго народ' видѣахж капл҃жшта отъ нѣго крьви капл҃ѣми, и вьпиꙗхж плачѫште са и пекжште са. отъ тоѫ же крьви къждо подъимъ помазаaхж своꙗ тѣлеса вѣроуѭште тѣмь са осватити· идоша же сь нѭмь въ манастъıрь и м'ногж тѫгж имѣахж вьсѣчьскъı пекжште са имь цѣлити ранъı, и сътворівъше ѥго цѣла прилежаниѥмь и вѣрж своѭ къждо прѣкланѣѫ са цѣлова'ше колѣнѣ правед'ноуоумоу, и тако радоуѭште са идоша въ своѫ домъı. по сихъ же троудѣхъ и Христоса ради ѥже прїѫ мѫкъı показавъ своѭ вѣрж живъ двѣ лѣтѣ въ добрѣ старости и въ славьнѣ житию конець съконьча· сѫштиї же тоу посълаша къ вьсемоу прѣдѣлоу прѣподовьнаaго съмрьть повѣдаѭште и се оувѣдѣвъше сътекоша са плачѫште сватаaго, и погребъше ѥго ако своѥго казателꙗ и оучителꙗ имъ вьıвъше положиша ѥго въ ковъчезѣ, ижде бѣаста блаженѣи мати ѥмоу и блаженаꙗ нареченаꙗ жена ѥмоу присно дѣва бъıвъши. по съмрьти же ѥго домь ѥго на

цркъве отълажчиша, и копажште коренїе при епископѣ, иже тъгда съловчи са тоу, доидоша копажште до съсждъ крьчажьнъихъ, и видѣвъше а съ многомъ оутврьжденїимь сьвазанъı печати оловѣнъи имажта числомъ $\overline{л}$, и дивлѣхж са помъıшлıажште ч'то се бждетъ, и под'вигнжти хоташте отъ нихъ не въз'могоша тажькомъ сжштемъ имъ, мнѣахж бо а злата плънъı сжшта или нѣч'то ино, и разбивъше єдинъ отъ нихъ видѣша вънезапъ искочівъша ис кръчага два мрачна люта, и вьса въ коупѣ прѣстоштам тоу поврьгоша на земьж и мрачьна и тьмьна въздоуха сътвориста, ѥкоже зижджштиїмъ съсждъı и вса жжа отъ вьсждоу отътръгнжти са и єже бѣаше възградилъ, развратн са. сами же са вьсѣмь кажште по въздоухоу кричаахж повѣдажште своа имена· овъ глаголаше· азъ єсмъ Дишмидін, дроугъıи глаголаше· азъ єсмъ Коутонъ, ѥкоже отъ того въ страхъ многъ въпасти тои вьси и никомоу отъ толи сьмѣти по сльнечьнѣмь заходѣ вънѣ домоу своєго обрѣсти са, многъı бо оудавиша, дроугъıм же прѣити хоташта възбранаахж имъ, ѥкоже не прѣходити моста, дроузиї же съсжди крьчажьнии въ то мѣсто, ижде бѣахж положени, сжтъ до д'нешьнѣго. нъ аште к'то ч'то речетъ, чесо ради отъвръгоша са за рока ємоу бѣси, по нєже и человѣци прѣстжпиша заповѣдь ємоу, аже присно оуча вьсѣмъ глаголаше· не бждѣте несъıти ні любоимѣньни, вѣдъı ѥко сии доухове лжкави сжтъ симъ зъломъ повин'ни, затвори бо а въ съсждѣхъ, они же покорениї сватаго Конона до сели прѣбъıша, да по нєже прѣстжпиша человѣци заповѣ-

ди ѥго, и вѣси такожде прѣстѫпиша. и симъ бывъшиїмъ прѣтръпѣвъшиїмъ въ ал'чьбах' и молитвахъ на длъгы дьни ѥд'ва съкѫташа отъбѣгъшиїма вѣсованиѥ. се же отъ многыихъ мало намѣнихомъ, а ѥже цѣлениа въ житии своѥмъ сътвори и по съмрьти ѥго, ник'тоже можетъ исповѣдати, послоушъствоуѭштоу о томъ богоу, томоу бо хръстови и богоу нашемоу слава съ от'цемь и съ сватъимь доухомъ нынѣ и присно и въ вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта з. мѫчениѥ сватыихъ и славънъıхъ ново ѩвьшиїхъ са мѫченикъ Ѳеѡдора, Костантина, Ѳеѡфила Калиста, Васоа и дроу жинъı ихъ.

На мѫченичьскъıа страсти рече: любаштиимъ мѫченикъı да простьремъ са, благодѣти вьземьѭште отъ ѝихъ· ново ѩвьшемъ са намъ мѫченикомъ идѣте оубо, станѣте дьнесь, и да съмотриїмъ добрааго съвъкоупьенииа, ѫже они съкоупиша· мнѣ же, ѡ прѣчисто и хръстолюбьно послоушаниѥ, оупраж'нѣниа мѫчениа съѱати, нъ любьвьѭ паче же страхомь съдръжімъ и по истинѣ чоудити ми са приде, како прѣобидѣвъше вьсѣхъ къ богоу и владъıцѣ и строителю отъ толикъı славъı и отъ сана, вь ѝихъже бѣхѫ вь мирѣ семь и зѣло лѣпотьнъ, ничтоже бо отъ прѣтръгъшъ, нъ вьсе

прѣобидѣвъше вѣчьноѥ съпасениѥ вьзаша, тѣм бо просиша отъ владꙑкꙑ благодѣти, и острѣ вꙑзаша вѣньца, страстьничьскꙑмь трꙋдꙑ, и їзволиша ходити по небесемъ а не маловрѣмен'ноѥ имѣти грѣхꙋ наслаждениѥ, познаша владꙑкж Христоса зѣло, и паче познани бꙑша отъ нѣго, просиша благодѣти отъ нѣго съ небесе, и соꙋгоубь за ѥд'но вьзаша, възлюбиша паче земьнꙑихъ сватаѫ, и добрѣ вьзаша, ѥже вьзлюбиша, въсприѫша паче тьлѣснънꙑхъ нетьлѣньнаѫ, и абиѥ полоꙋчиша, въсхотѣша вѣчьно чьстьни бꙑти, и съ аг'гѣлꙑ веселатъ са, коуплѫ сътвориша съ небесскꙑими дѣлꙑ, и соꙋгоубь приобрѣтоша, прѣобидѣша земъноѥ воинъство, и небесъскоѥ полоꙋчиша. ѡ дивънꙑимъ и прѣславънꙑимъ дѣломъ, к'то не въс'чоꙋдитъ са остроѫ вѣроѫ сеѫ, како съ радостиѫ къ страстемъ дрꙑзнжша, како бесжмьнѣниѫ къ мжченію пристжпиша. се оубо да прѣтрꙑгъше слово на мжченикꙑ прѣидемъ, добрѣ исповѣдаѫште шьствиѥ нрава, како приведени бꙑша въ срацинъскѫѫ земꙑѫ, и како бꙑша и како имъ мжчениѥ бꙑстъ. слꙑшите, ѡ боголюбьци, чьстьно и благо послоꙋшаниѥ, отврьзѣте очи вашихъ срьдець, и съ тихостиѫ приимѣте, да приджтъ любими мв мжченика и съ нами доꙋхомъ да походатъ· аште оубо и без насъ мжчени бꙑша, вѣроꙋѥмъ, ꙗко доꙋхомь съ нами сжтъ. да что рекж, на позоратаѫ слово прип'немь. Ѳеѳфилъ, ѥже о насъ цѣсарьствоꙋѥ, вомь сътворивъ на скврънавꙑѫ срацинꙑ изиде, и се сътворивъ полоꙋчи са ѥмоꙋ, ѥже ѥмоꙋ бѣѧше любо, поплѣнивъ славънꙑѫ градꙑ безбожьнꙑхъ срацинъ, иждe-

же и амемоур'мнинъ живѣаше родъ. амемоур'мниж же нарицаѭтъ князя сѣвѣтъ ихъ, тъ бо и прѣвъи сѣвѣтьникъ нарицаѥтъ са обрати са отъ тѫдоу приноса намъ побѣдьнаа и плѣнъ многъ и различенъ· сим' же бъив'шемъ въста зълодѣи на крьстиѧны и в'са вом своѫ оустроивъ на дроугоѥ лѣто на вьзлюбьѥнъыи градъ къ Ѧмориї приде поплѣнити іего хота, толико бо бѣаше вьзлюбьѥнъыи и славънъыи градъ, ѥкоже въторъи словѣѣше отъ Цѣсарѣ града. да ѥко оубо приде къ градоу реченъыи сквръназъи амемоур'мни, нача на градъ плъчити са, и симъ тако бъıваѭштемъ овогда же бора са, овогда же лестьми льста градъ прѣа· вьлѣзъ же безбожьнъыи жтрь въ градъ акъı безбожьнъыи творѣше. ѡ бѣдъı, к'то довьленъ исповѣдати печали и въздъıханиа и плачь людиї живѫштиїхъ въ градѣ томь, вида от'ць сына колѣма и сънъ от'ца и мати своіж дьштерь и дъшти своіж матерь, господинъ робъı и роби господина, дроугъ дроуга и братъ брата и прокъıм по радоу, и просто рещти, дроузиї колѣми, дроузиї жегоми, дроузиї же давими, тако господьнѣж съмрьть вьзаша, да оуже ник'деже покоа, ник'деже ослабьѥниа, ник'деже животвораштa, нъ вьсьжде съмрьть, вьсьжде печаль, вьсьжде плачь, вьсьжде въздъıханиа, вьсьжде колениа, вьсьжде крьви, вьсьжде сльзъı, и нѣстъ кто милоуѥ, и нѣстъ к'то милосръдоуѥ. ѡ скр'би, о бѣдъı, ѡ плачь, ѡ колениѥ, ѡ безаконънъıимъ тѣломъ, како сквръната въздоуха лютьци своими сквръназъıими дѣлъı· видаште безбожьнии безаконьноѥ оубиваниѥ, доидоша и новосвѣтълъıѥ благовѣрию подвижьникъı, ѥже доу-

хомь господьнѣмь златы строуѧ добрыѧ цвѣтьца крьстиѧномъ обьходьни дѣлателѣ прѣдобрии мѫченици· и съвазавъше имъ рѫцѣ и нозѣ повелѣша поустити къ странѣ срацинькѣ, затворити їхъ въ тьмници и блюсти зѣло, съ нѣими же и безъ числа множьство крьстиѧнъ. ѡ чоудо, како безакон'никъ важетъ свободъныѧ, како робъ грѣхоу робы творитъ, ѥже сѫтъ правдѣ дѣлателѣ· съвазани же бывъше поидоша въ печали мнозѣ и въ тѫзѣ, пѫтемь же ѧже хотѣаше скврьнавъши сиї аменоурѣмнии, оубиваше, дроугыѧ же въ роботѫ даѧше своимъ болѣромъ, дроугыѧ же въ темницѫ отъпоушташе· идѣахѫ же добрии мѫченици въ сурьскѫ земьѭ лишени, страждѫште и въ темницѫ поуштаѥми· вѣсте бо, братиѥ, како плѣньници страждѫтъ· въ темници же сѫштемъ дроугъ дроуга молѧше молити господа, да никакоже облазнивъше са отъ своѧ вѣры отъпадѫтъ, се бо имѣаше льстивъи на оумѣ, да тъчьѭ въкоусатъ отъ брашьна ѥмоу и обьштьникомъ бъти вѣрѣ· да ѧште то сътворатъ, честьнъиим' и великъимъ даромъ достоини бѫдѫт'. да ѩко се бѣаше ѥмоу на оумѣ, минѫша з̄ лѣтъ въ темьници чистѣ и крѣпѣ своѭ вѣрѫ блюдѫште. повражденъ же бывъ отъ отьца своѥго диявола пакостьникъ повелѣ въдати са ѥмоу и съ нѣимь бъти, или не покоривъше са осѫжденомъ бъти на съмрьть, и повелѣ отъ болѣръ своихъ и рече· иди въ темьницѫ, и оустрои ми на оутриѭ, ѧже имаши, знаменитъı мѫжа, нарицаѥмъıѧ крьстиѧнъı. шедъ же лютъи слоуга тъ и вълѣзъ въ темницѫ повелѣ имъ излѣсти· излѣзъшемъ же имъ

желѣзнами веригами съвазати ихъ повелѣ· съвазани же бѣвѣше непобѣдимиї воини хрьстови идѣахѫ веселаште са къ пакостьникоу. сим' же ведомомъ бывъшемъ въ амемоур'мнинъ дворъ вьзвѣстиша емѹ о нихъ, и рече посъланъи· се, сиї стоатъ прѣдъ тобоѭ, онъ же къ немоу· покарѣѭ ли са нашемоу законоу или ни; и рече слоуга· не вѣдѣ, господи. онъ же отвр'зъ оуста своа и рече тако· вьсѣчьскъı примъıсливъше не могохомъ ихъ оувѣштати отъврѣшти са Христоса своего и бъıти съ нами· нъıнѣ оубо иди и се исповѣжди имъ· обладлми вьсеѭ Соурииеѭ сице къ вамъ глаголетъ· дъвѣма прѣдълежаштема вештьма и котораѭштема са има дроуга къ дроузѣ иедно изволите, или отъврѣшти са Христоса и съ нами веселити са, или не покораште са мечемь дьнесь съкон'чати са. слъıшавъше же се доблии воини и по истинѣ дѣлателе христосови акъı изъ иединѣхъ оустъ и иединѣмь гласомъ рѣша· не вѫди то иеже отъврѣшти са намъ небесъскаго цѣсарѣ, нъ поклаѣмъ са троици иед'носѫштьнѣ и неразлѫчьнѣ, тебѣ же, цѣсару, противимъ са и заповѣдемъ твоимъ не покараемъ са, навъıкохомъ бо отъ сватъıихъ к'нигъ покарѣти са богоу а не къназемъ. се же слъıшавъ лъстивъıи и раждегъ са гнѣвомь и велми възъвавъ повелѣ, на оутриа на рѣцѣ тигрьстѣ да са обращтжтъ, иждеи прьвѣие бѣша, тоу, иждеи сждоу бъıти прѣдъ лицемь лъстивааго. сътвориша же шьствиє сватии отъ реченааго мѣста до рѣкъı отъ часа деватаго до свѣта· да ако са приближиша обои близъ рѣкъı, сии же страстоносьци съвазани, а сии лъстивъıи и неоукро-

штєнъıи пьсъ по водѣ идъı повелѣ ѧ въ єд'ноі темніци затворити. излѣзъ же ис корабьıа приде на коні к' німъ, ставъ же рече слоугамъ своімъ· приведѣте ми єд'ного отъ нихъ, да некъли понѣ тъ са мьнѣ обѣштаєтъ, и тѣхъ сътворитъ обѣштати са. приведоша же честънаѧго съсжда и стежера мжченикомъ, крѣпа вѣры камъıка, Θеодѡра непобѣдимаѧго, славънъı на проспадера, дроугаѧго скоп'ца, подражаѧ кон'дачьскъıѧ, иже Филипоу не покажетъ водъı крьстити са и вѣровати господоу· не бо бѣаше томоу непричастьникъ, нъ пролиѧти кръвь и вьсѣмъ са крьстити. семоу же ставшоу тлъкомъ рече мжченикоу· покори ми са, человѣче, и оставъ са крьстиѧньства съ нами ед'нако бжди, да и честь великж отъ мене вьзьмеши и богатъство дамъ ти много, а не съмрьти осжжденъ бжди, тъи бо скопець єси, и не печеши са ни о женѣ ни о дѣтехъ, нъ чистъ єси· да ѧко жилъ єси на свои земи, такожде съ прилогомь и оу мене живеши, и сътворж та єдного отъ болѣръ своихъ. отъвѣштавъ же страстоносець тлъкомь рече· да не бждетъ мьнѣ, п'се неоукроштенъıи, отъврѣшти са Христоса своєго небесьнаго цѣсара и бѣсѣхъ са приложити. да ако тако отъвѣшта съ оуп'ваніємь, не могъı тлъкъ извѣштати лжкавоу8моу амемоурмниноу досаждениа и оукора, и пристжпивъ нача мжченикоу казати глаголѧ· покори са мьнѣ, человѣче, и цѣсароу, да не оумьреши. отъвѣштавъ же страстьникъ христовъ рече· окаѧне и оунъıле и безаконию дѣлателю, аште цѣсароу твоємоу оусташтоу мене не покорихъ са, како мі са естъ тебѣ покорити; разгнѣ-

вавъ же са и тлъкъ и отъ цѣсара своєго въпрошенъ бывъ, ч'то ємоу из'дрече, отъвѣшта· досаждаєтъ ти и оукараєтъ та, цѣсароу, и разг'нѣвавъ са лъстивъи и въжегъ са гнѣвомь и акы левъ рикам на праведн'наго мечемь повелѣ честьнѫж єго главѫ отъсѣшти, да иждеже отъвѣтъ сътвори, тоу и тѣло съконьчано бысть, неоукроштенїї бо безаконию дѣлателѣ отрѣшивъше пояс ємоу власы ємоу вьзвазаша и растръзавъше ризы ємоу отъ вьіх до ногоу мечемь оударенъ бывъ и тако прѣдастъ доушѫ господоу. оусѣкченъ же бывъ истинънъıи дѣлатель христосовъ лежаше на земи акы свѣтъла звѣзда съ небесе на землѫ пришьдъши. ед'наче же ємоу гнѣвомь доушѫштоу о прѣтрѣпѣнїї мѫченика рече· приведѣте ми сѣмо мѫжа жестокъı отъ едіѡпьскъıх странъı съ мечи, да исѣкѫт' и прочаѫ, и вьведъ сьвѣтьникъı своѫ рече къ нимъ· видѣсте ли прѣтрьпѣние нечьстивааго оного; они же рѣша· видѣхомъ и почоудихомъ са, да ч'то, рече, сътворимъ прочиїмъ; они же отъвѣштавъше рѣша· такожде послѣдьнѫѫ съмрьть да приимѫтъ. да ако часъ трети приде, и обычьнѫѫ молитвѫ съконьчавъше сватиї начаша дроугъ дроуга пооуштати на добро. пришедъше же сиї мѫжи лютии поустиша са на сватъıх, да живъı а пожьрѫт'. видѣвъше же ѧ сватии акы весели къ вѣньцоу страсти поидоша· единъ же отъ нихъ блага рода отъ дѣдъ, славенъ же племенемь, Касон именемь, свѣтълъ съı благодѣтиѫ и истинънъıи христосовъ воинъ радъ бывъ и божиѫ благодѣти испльнивъ са дроужинѣ своєи рече· станѣте добле, ѡ братиѧ, и мѫжьскъı за

Христоса на скврьнавлаго сего, да вѣчьнъıм насладимъ
са славъı, да поидемъ къ любьноуоумоу пѫти нашемоу,
а ник'тоже отъ насъ не остани· аште ли к'то тврьда
оума не имать, да са отълѫчитъ отъ насъ· не вѣсте
ли, господиѥ мои, ꙗко азъ на нашеи земи славенъ съı
племенемь, възокъ же саномь, богатъ же зѣло на по-
зориште мирьноѥ точлахъ, играахъ и троуждлахъ са;
тъгда ли имѣниа ради и човѣчьскъı похвалъı и ма-
ловрѣменьнъıм сласти подвизлахъ са, а нъıне колико
паче небесьнлаго ради цѣсара· того ради, братиа, да
възможемъ вьси, и да не вътори ꙗвимъ са мѫчени-
комъ хрьстовомъ, нъ доблїи за нѣ да постраждемъ.
вѣдѣ се, братиа, ꙗко никъıиже човѣкъ бесъмрьти, да
аште съмрьть прѣдьлежитъ, съмрьти да оубѣжимъ
вѣчьнъıм· ѩже бо нъıнѣ маловрѣменьнаа смр'ть сънъ
праведнъıимъ нарицаетъ са· да ник'тоже оубо отъ лика
не остани, да тъчно вѣньца полоучимъ вьси одъ мь-
здодавьца бога и господа нашего Їсоу Христа. ѡ оуме
правъıм вѣръı испльнѣнъ, ѡ лѣствице небесе доходашти,
ѡ великодоушьнъıи оуме, ꙗко на сѫдишти пакостьника
не подвиже са твои съмъıслъ, нъ паче крѣпѣи бъıстъ,
да прѣжде же отъ дроужинъı отътръгъше лютъıм и без-
мілостивъıм слоугъı диꙗволовъı Костан'тина патри-
кїа на земи сѫшта, аггѣлъ же божии на небеси бъıвъ.
растръзавъше же ризъı ѥмоу чьстьнѫѭ ѥго главѫ
отъсѣкоша, по томь же Ѳеѡфила проспада, и по нѣмъ
Калиста спадара. да ꙗко доидоша на троудьника хрьсто-
ва Васоа, видѣвъ, ꙗко ризъı растръзаѭтъ, самъ са
съвлькъ рече· нагъ изидохъ ичрѣва матере моеѩ, нагъ

поидж, облѣци ма, Хрьсте, нетьлѣньнъіж твоіж одеждеіж, да ѥко и семоу чьстьнъіж главж отъсѣкъше оставиша и вь темници, иждеже сватии бѣша блюдоми, и пожште третии часъ, ѥкоже бѣаше им' обычаи, вьнезапъ оузьрѣша силж кжіж сь небесе поуштенж къ нимъ свѣтити троинж свитаіжште са и гласъ отъ нѣм страстоносца Васов· свѣтило ѥсмъ, видѣвъше же се мжжи мнози отъ крьстиянъ въсхвалиша бога и разоумѣша съконьчание сватаго. по съконьчании же хрьстова мжченика тоу авие по ѥд'номоу когождо ихъ исѣкоша, и тако блаженїи своіж доушж прѣдаша, съконьчаша же са сватиї мв мжченика мѣсаца марта въ з, цѣсарьствоуіжштоу грьчьстѣки власти Михаилъ Θеодшръ и Θекла, правовѣрьниї цѣсари, славаште бога и похвалънъіж ѥмоу пѣснь въздаіжште ѥдиноіж доушеіж и ѥдинѣмь оумомь, теченїе съконьчавъше вѣньца вьзаша. да ако оуже съконьчаша са сватии, повелѣ лъстивъи дроугааго коѥго крьстиана привести глаголѣ· покори ми са и ѥд'нооуменъ ми бжди, или зълѣ оумьреши, акъі сии· аште ли оубо покориши ми са, бждеши чьстенъ въ полатѣ моеи, и многоу имѣнию и даромъ достоинъ бждеши отъ мене. прѣльстивъ же си и тъчьнъ бъівъ въ срьдьци окаанъіи онъ рече· сътворж волж твоіж, цѣсароу, тъчъіж да полоучж жизнь. въ радости же бъівъ рече къ нѣмоу· аште ми са хощти извѣстити, принесж ти, ѥгоже въі глаголѣте кръста, и видаштѣ мьнѣ попери ї и отъврьзи са ѥго, и се твора бждеши ми дроугъ приснъіи. окаанъіи же рече· творж волж твоіж, цѣсароу· принесъше же чьстънааго кръ-

ста христова и положивъше іего на земи попъра и гла-
голѧ· отъврьгѫ са таибьно крьстиѭнъскы вѣры ихъ и
іединоумень ти бѫдѫ, цѣсароу. ѡ скврьнавъıима но-
гама, како не оутрьпоста ти, како не оустрашиша са
іемѹ власи съ мрачьнъıимь емоу оумомь о томь же о
толицѣ. да ако оуже безаконъноіе дѣло сътвори и дръзо,
болѣре срациньсти рѣша къ цѣсароу· не лѣпо іестъ жити
іемоу, нъ и тъ съмрьтиѭ да осѫдитъ са· аште бо
своіем вѣры не съхрани, то ни нашем иматъ съхрани-
ти. се же имъ вѣштавъшемъ амемоур'мнии повелѣ іего
оусѣкнѫти. ѡ бѣды, кыими оубо гласы извѣшта
оканъıи, кыѧ помъıслы въ срьдьци ношааше, іегда
от'вѣта съмрьтьна вьза, іеште и прѣжде съмрьти съ-
мрьтьнъ бъıстъ, иже вѣрѫ погоубивъ и съмрьти не
погрѣши, ѡкаѧне и небоже, ч'то ти прибътъка бъıстъ;
да ѡко іего оусѣкнѫша, повелѣ тѣло іего вьврѣшти съ
мѫченичьскъı тѣлесы вь рѣкѫ· въвръженомъ же бъıвъ-
шемъ тѣло окааннаго тоу авиѳ погразе, а сихъ до-
бръıихъ мѫченикъ тѣлеса акъı корабı връхоу плаваахѫ,
и акъı лоуча слньечьнъıѧ къ брѣгоу съвькоуплѣахѫ са
главъı имъ къ своимъ тѣлесемъ, не хоташте са отъ
ѡнихъ разлѫчити, не бо прѣзьритъ господь любаштиїхъ
іего въ истинѫ· и бѣаше видѣти чоудо прѣславьно,
како тѣлеса сватъıихъ ношаахѫ са сквозѣ водѫ, нъ
богъ, ѡ мѫченици, іегоже вьзлюбисте и за ѡнегоже
съмрьть изволисте, тъ же то чоудо сътвори, да ѡкоже
оубо ношаахѫ са сквозѣ рѣкѫ добръıимъ мѫченикомъ
тѣлеса, при брѣзѣ пришедъше сташа, идеже и сватиї
из'волиша. циї же отъ хрьстолюбьць вьземъше тѣлеса

имъ мѵромь помазавъше положиша на мѣстѣ знамени-
тѣ. азъ же вашего събора молѫ, ѡ мѫченици славьнїи
и чьстьнии, избъранъıа слоугы, добрїи мѫченици
благовѣрию, оустроюени дѣлателе, подражателе хръ-
стови, жилишта сватаго доуха, исповѣдници дрьзи,
юднооумни съ аггелы, раби господа и отца, оучени-
ци иночадаго, отишша и застѫпьници крьстиѭномъ,
въ цѣсарьствѣ небесьстѣмь сѫште, молите бога отъ
ратии, отъ глада и отъ пагоубы и црькъвънаго тѣ-
ла не прѣзьрите растрьзаюема, въ бѣдахъ вьсѣхъ за-
стѫпаите, плѣньникы избавите и за недѫжьнъıа мо-
лите, и съгрѣшьшии господоу просимъ простъıнѫ вами
вьзати прочихъ лѣтъ въ оустрои и въ говѣнїи и въ
страсѣ оукрѣпленомъ бъıти, да худъıа сеѫ нашеѫ
жизни въ покои съврьшивъше конець бестраха полѹчити·
въı бо за Христоса оубиени бъисте, и тѣмь вьзасте
вѣньца отъ рѫкоу господнѣоу, и врѣма присѣштению
просвьтѣсте са паче сльнечьнъıѫ свѣтьлости, по нѣже
благодѣти и вѣрѫ прѣмѫдрости по срѣдѣ пакостьникъ
добрїи мѫченици проповѣдасте, и того ради вь вѣкы
веселите са, цѣсара наша оукрѣпите, вѣрѫ нашѫ
оутвьрьдите, насъ застѫпаите въ инѫ, имѫште бо васъ
застѫп'никъı и молитвьникъı нич'соже сѫпротивна при-
ходашта к' намъ не възбоимъ са, владъıкѫ Христа бога
нашего истиньнаго въ инѫ имѫште оуп'ваниѥ, молити
насъ ради не прѣставите, да и мъı полоучимъ вѣчьнѫѭ
жизнь о Христосѣ Исоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже
слава съ от'цемъ и съ сватъıимъ доухомь нъıнѣ и при-
сно и вь вѣкы вѣкомъ амин.

ста христова и положивъше его на земи попъра и гла-
гола· отъврьгж са таибьно крьстиянъскы вѣры их' и
единоумень ти бждж, цѣсароу. ѡ скврьнавъима но-
гама, како не оутрьпоста ти, како не оустрашиша са
емѹ власи съ мрачьнъимь емоу оумомь о томь же о
толицѣ. да ако оуже безаконъное дѣло сътвори и дръзо,
болѣре срациньсти рѣша къ цѣсароу· не лѣпо естъ жити
емоу, нъ и тъ съмрьтиж да осждитъ са· аште бо
своем вѣры не съхрани, то ни нашем иматъ съхрани-
ти. се же имъ вѣштавъшемъ амемоур'мнии повелѣ его
оусѣкнжти. ѡ бѣды, кыими оубо гласы извѣшта
оканъыи, кыа помъслы въ срьдьци ношлаше, егда
от'вѣта съмрьтьна въза, еште и прѣжде съмрьти съ-
мрьтьнъ бъстъ, иже вѣрж погоубивъ и съмрьти не
погрѣши, ѡкаяне и небоже, ч'то ти прибътъка бъстъ;
да ако его оусѣкнжша, повелѣ тѣло его вьврѣшти съ
мжченичьскы тѣлесы вь рѣкж· въврьженомъ же бъив-
шемъ тѣло оканааго тоу абие погразе, а сихъ до-
брыихъ мжченикъ тѣлеса акы кораби врьхоу плаваахж,
и акы лоуча слньечьнъыа къ брѣгоу съвькоупльахж са
главы имъ къ своимъ тѣлесемъ, не хоташте са отъ
нихъ разлжчити, не бо прѣзьритъ господь любаштиихъ
его въ истинж· и бѣаше видѣти чоудо прѣславьно,
како тѣлеса сватыихъ ношлаахж са сквозѣ водж, нъ
богъ, ѡ мжченици, егоже вьзлюбисте и за негоже
съмрьть изволисте, тъ же то чоудо сътвори, да якоже
оубо ношлаахж са сквозѣ рѣкж добрыимъ мжченикомъ
тѣлеса, при брѣзѣ пришедъше сташа, идеже и сватиї
из'волиша. циї же отъ хрьстолюбьць вьземъше тѣлеса

имъ мѵромь помазавъше положиша на мѣстѣ знамени-
тѣ. азъ же вашего събора молѫ, ѡ мѫченици славьнїи
и чьстьнии, избъранъıѧ слоугы, добрїи мѫченици
благовѣрию, оустроюени дѣлателе, подражателе хръ-
стови, жилишта сватаго доуха, исповѣдници дрьзи,
ѣдиноумни съ аггелъı, раби господа и отца, оучени-
ци иночадаго, отишиѧ и застѫпьници крьстиѧномь,
въ цѣсарьствѣ небесьстѣмь сѫште, молите бога отъ
ратии, отъ глада и отъ пагоубъı и црькъвънаго тѣ-
ла не прѣзьрите растрьзаюема, въ бѣдахъ вьсѣхъ за-
стѫпаите, плѣньникъı избавите и за неджьнъıѧ мо-
лите, и съгрѣшьшии господоу просимъ простъıнѫ вами
вьзати прочиихъ лѣтъ въ оустрои и въ говѣнїи и въ
страсѣ оукрѣпленомь бъıти, да ходъıѧ сеѧ нашеѧ
жизни въ покои съврьшивъше конець бестраха полѹчити·
въı бо за Христоса оубьюени бъıсте, и тѣмь вьзасте
вѣньца отъ ржкоу господнюу, и врѣма присѣштению
просвьтѣсте са паче сльнечьнъıѧ свѣтьлости, по нѣже
благодѣти и вѣрѫ прѣмѫдрости по срѣдѣ пакостьникъ
добрїи мѫченици проповѣдасте, и того ради вь вѣкъı
веселите са, цѣсара наша оукрѣпите, вѣрѫ нашѫ
оутврьдите, насъ застѫпаите въ инѫ, имѫште бо васъ
застѫп'никъı и молитвьникъı нич'соже сѫпротивна при-
ходашта к' намъ не възбоимъ са, владъıкѫ Христа бога
нашего истиньнаго въ инѫ имѫште оуп'ваниѥ, молити
насъ ради не прѣставите, да и мъı полоучимъ вѣчьнѫѭ
жизнь о Христосѣ Исоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже
слава съ от'цемъ и съ сватъıимъ доухомь нъıнѣ и при-
сно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ $\overline{\text{д}}$ дьнь. мѫчениѥ сватыихъ мѫченикъ $\overline{\text{м}}$, иже въ Севастии мѫчени бѣша.

Въ лѣтѣхъ Ликинига цѣсара бѣаше гонениѥ велико на крьстиѧны, и вьси благовѣрьнѣ живѫштиї о Христосѣ ноуждаахѫ са жрѣти богомъ, Агриколаоу воєводѣ сѫштоу гоубителю сѫштоу свирѣпоу и бързоу къ диаволи слоужьбѣ· крьстиѧни же, иже бѣ'хѫ въ воиньствѣ, вьси ноуждаахѫ са от нихъ жрьти бѣсомъ. бѣахѫ же воини кападокиискыѧ страны въ саноу ѥдномь живѫште благовѣрьнѣ числомъ $\overline{\text{м}}$ непобѣдьнии въ ратехъ, а се имъ имена· Дометиѧнъ, Исѹхии, Змарагдъ, Мелитонъ, Ираклии, Алеѯан'дръ, Єѵтѵхии, Лѵсимахъ, Домнъ, Сакердон, Кѵрионъ, Сѵноикъ, Ѯан'диї, Сеѵриѧнъ, Єк'дикїи, Якакии, Ишанъ, Гаии, Аѳанасиї, Горконии, Оѵалъ, Иоѵлиѧнъ, Сисинниї, Филіктимон, Кѵриїл, Оѵалерии, Клавдіи, Прискъ, Ѳеоддоѵл, Єѵтѵхии, Флавіи, Леѡнтии, Аггїи, Летиї, Никал, Хоѵднон, Илиадиї, Кан'дилъ, Ѳеѡфил, Валериѧнъ. си вьси ѧти бывъше отъ воєводъ ноуждаахѫ ѧ жрьти бѣсомъ. нача же воєвода глаголати имъ· ѥже оуспѣшьно вамъ въ ратехъ показасте и добыесть дроужинѣ своѥи, покажате и нынѣ ѥд'ногласыѥ ваше, и покорите са въ коупѣ цѣсароу законоу, и жьрѣте богомъ прѣжде мѫкъ. сватиї же рѣша пакостьникоу· аште за съмрьтъналаго цѣсара боржште са одолѣва'хомъ, ѩкоже и тъı послоушьствоуѥши, колико паче

за бесъмрътнаго цѣсаря подвизающите са побѣдимъ твоего зълокъзнънаго нрава; Ѧгриколаи воєвода глагола· ѥдно отъ двою прѣдълежитъ вамъ, или жъръше богомъ въ санѣ и въ чьсти достоиномъ бѣти, или не покоривъше са отъмати живота и воинъство, и отънждь оуже прѣдати са мжкамъ· помъслите оубо и изволите ѥже на пользж вамъ. сватии же глаголаша· ѥже на пользж намъ, господь печетъ са. воєвода глагола· не много глаголѧите, нъ оутро пристжпивъше жьрѣте богомъ. и повелѣ м вьвести въ темницж. вьлѣзъше же сватии въ темницж прѣклониша колѣнѣ свои, и молиша господа глаголѧште· из'ми насъ, господи, отъ напасті и отъ съблазнъ твораштихъ безаконие. вечероу же бъвъшоу начаша пѣти ѱал'мъ сии· живъи въ помошти вышьнѣаго въ кровѣ бога небесънаго въдворитъ са, рече господеви, застжп'никъ мои ѥси тъі и прибѣжиште богъ мои, оуп'важ на нѣ, ѩко тъ избавитъ ма отъ сѣти ловьча и отъ словесе матежьна, и коньчавъше ѱал'мъ помолиша са, и въставъше пакъі пошхж до полоу ношти. бѣаше же старѣи имъ въ пѣснехъ сватъіи Курншнъ л въ отьвѣтѣхъ сватъіи Каньдилъ и Доменъ, и ѩвивъ са имъ съпаситель рече· изволение ваше добро, нъ иже съ-трьпитъ до коньца, тъ съпасетъ са. вьси же оуслъішаша гласа сего, и бъвъше въ страсѣ бесъна прѣбъіша до свѣта. призъвавъ же воєвода вьса дроугъі своя повелѣ привести сватъіа. и пришедъше м сташа прѣдъ воєводж, и нача глаголати имъ воєвода· ѥже имамъ издрешти, не на благодѣти зьра глаголѧ, нъ ѩкоже

ѥстъ истина· ѥлико сѫтъ воини подъ цѣсаремь, ни сѫтъ акы вьи, ни храбьри, ни мѫдри, ни красьни, ни тако любими мноѭ· да не оубо любьве моѥѧ на ненависть прѣнесете, се оубо въı ѥстъ ненавидѣти и любитї. сватъıи Кан'дилъ глагола· противѫ твоѥмоу нравоу и има твоѥ положено къıстъ, Ѩгриколаоу, сверѣпъ бо ѥси лъстець. воѥвода глагола· не рѣхъ ли ти, ꙗко въ васъ естъ ненавидѣти или любити; сватъıи Кан'дилъ глагола· ѥлмаже нъı ѥстъ, не тъı оубо сверѣпоуи, отъ бога ненавидимъ, не изволи любити насъ, неподобьне и завидьливе и покръвене тъмоѭ. слъıшавъ же се воѥвода въздроу акъı левъ, и повелѣ съвазати ѧ, и влачаште вести ѧ въ тем'ницѫ. сватъıи Курипнъ глагола· не вьза власти мѫчити насъ, нъ въпрашати. тъгда възбоıвъ са воѥвода повелѣ легъко ихъ вести въ тем'ницѫ, запрѣтивъ а гла капиклариѳ тврьдѣ блюсти ихъ, жьдѣаше бо и доуѯова пришествиꙗ, и вьсь оубо день и ношть оучлахѫ са отъ сватаго Курипна· глаголлаше бо имъ· братиꙗ, по строю божию дроужина бъıхомъ въ маловрѣменьнаго сего житиꙗ, да не отълѫчимъ са оубо отъ себе, нъ ꙗкоже жихомъ ѥд'ноѭ доушеѭ и ѥдинѣмь оумомь, тако же и послоушьствоуѥмъ, ꙗкоже сьде бъıхомь искоушени маловрѣменьноуоумоу цѣсароу, такожде потъштимъ са искѳшени обрѣсти са богоу, великоуоумоу цѣсароу. минѫвъшемъ же дьнемъ з̄ сѫштемъ сватъıимъ въ темьници приде доуѯъ отъ ке̑сариꙗ, и пришедъ въ Севастиı̈ въ ѝ̄ день сѣдъ съ воѥводѫ повелѣ привести сватъıꙗ. ведомомъ же имъ оучлаше ѧ сватъıи Курипнъ глагола· братиꙗ, не възкоимъ

са, ієг'да бо вь ратехъ обрѣтахомъ са, и помолѣахомъ бога, то помагааше намъ, и оделѣваахомъ, и вьси побѣгаахж, и мы ієдини м̄ по срѣдоу ихъ обраштахом' са. помьните ли, ієгда са б'рахомъ на велицѣи брани, съ слъзами молѣхом' бога и дастъ намъ богъ силж, да ово отъ ѡних' оубихомъ, овы прог'нахомъ, и ни ієдінъ отъ насъ не бы язвьнъ отъ толика народа· нъıнѣ оубо трои сжтъ пакости дѣıжште намъ, сотона и доуѯъ и воієвода, нъ вьсѣко ієдинъ ієстъ съ нами и тъ же невидимъıи богъ. да ли сии оубо м̄мъ да оудолѣıжтъ; да не бждетъ, нъ молж васъ, помолимъ оубо акы въ инж нъıнѣ бога, и не имжтъ къ намъ прикоснжти са мъсти и мжкы, ни жзы. не вьсег'да ли ієгда начьнѣхомъ са брати, глаголаахомъ ѱал'моса сего· боже, въ има твоіе съпаси ма, и вь силѣ твоіеи сжди ми, боже, оуслъıши молитвж моіж, въноуши глаголы оустъ моихъ; и нъıнѣ того рьцѣмъ ѱал'моса, и оуслъıшитъ насъ, и поможетъ намъ. и ведоми къ пакостьникомъ сего ѱалма глаголаахж, и вьси сьнидоша са видѣтъ. ставъшем' же имъ прѣдъ воієводж и доук'сомъ, вьзьрѣвъ на ѡна доуксъ глагола· сии хотѣли бъıша, да болъшемъ чьстемъ достоини бждетъ, бждетъ же вамъ отъ мене чьстъ велика и дари болъши инѣхъ, да оуже ієд'но отъ двоіего прѣдъложимъ вамъ, или жьрътшемъ богомъ саномъ великомъ и чьстемъ и даромъ достиномъ бъıти, нли не покоривъшемъ са отъıмати поıасы и воиньство, и отънжде оуже прѣдати мжкамъ. Кан'дилъ глагола· вьзьми и поıасы наша и тѣлеса, ничтоже бо намъ Христоса честьнѣише. тъгда доук'съ повелѣ ка-

мениимь лица имъ бити. святыи Кан'дилъ глагола· наставьниче тьмѣ и всего безакониа оучителю, нач'ни се творити, и оузьриши мьсть своѭ. въздроувъ же воєвода на слоугоуѭштаѧ воины рече· ѡ злыѧ слоугы, по ч'то въ скорѣ не творите повелѣнаго вамъ; въземъше же слоугы камение дроугъ дроуга бияхѫ. видѣвъше же святии бывъшеѥ дрьзи бъіша. разгнѣвавъ же са доук'съ възьмъ камъікъ врѣже, да оударитъ ѥд'ного отъ святъіихъ, възвративъ же са камъікъ на лице кнаже, и съкроуши ѥмоу всѣ лице. тъгда святыи Куриинъ рече· боржштии са съ нами врази наши, ти изнемогоша и падоша, въ истинѫ, да вънидетъ оржжиѥ ихъ въ срьдьца ихъ, и лѫци ихъ да съкроушатъ са. воєвода рече· тако ми бози, вльшьство нѣкоѥ бъістъ. святыи Доменъ рече· тако ми Христосъ, богъ нашъ вьмѣстилъ са ѥстъ въ нъі, бестоуд'на же лица ваша глаголѫштаа на бога неправьдѫ, бес'чьстиа бо испльнѭѥне, не стъідиши ли са, прѣисподнѭии темьнъіи диаволе, и штѫждь истинѣ, подателю блазномъ, глава диаволѣ тъі ѥси Ѧгриколаѹ, а опашь лисиа доук'съ, иже съ тобоѭ. и рече к нѭмъ глаголѧ· пожьрѣте богомъ, аште ли ни, то зълѣ имате измьрѣти. мнози же отъ народа, видѣвъше мѫчилънъіѧ съсѫдъі, оубоѭавъше са прѣштениа послоушаща кназа, и отъстѫпиша отъ вѣръі христовъі. обѣшташа же са нѣкотории отъ нѭихъ, числом' четъіри десати, добъіѥ съходивъше съконьчати са, и глаголаахѫ съ пъіваниѥмъ дроугъ къ дроугоу· блюдѣте са, братиа, не отъвръзѣмъ са господа нашего Їсоуса Христоса, да и тъ не отъврьжетъ са насъ· разоумѣите,

ꙗко оуже рече господь· не оубоите са отъ оубивающихъ тѣлеса, доуша же не могоштемъ оубити, оубоите же са паче могоштаго и доуша и тѣло въ родьствѣ огнь-нѣмъ погоубити. дроугъ дроуга же крѣпкыхж словесы сими. Фуртоунатиꙗнъ же кназъ рече· виждж вы мжжи растомъ добры и красьны и словомъ оумждрены, и како таковѣи прѣльсти прѣдасте са, ѥд'ного бога исповѣдающе, и Христоса нѣкого, ѥгоже акы зълодѣа жидовьстии отроци распаша; сватыи же мжченикъ Терентии, оуста вьскхъ, рече· аште бы вѣдѣлъ кназъ силж распатаго, то оставилъ бы коумирьскыж соуѥтьнжыж льсть, и томоу са покланꙗлъ, и томоу въгаждавъ истинноуоумоу сыноу отъ отьца, благодатьникоу и милосрѣдоу, милостивоу, иже покыновенимъ и повелѣнимъ отчемъ на земыж сьшедъ и божьство въ човѣчьско ѥстьство оукрасивъ, иже и подъꙗ кръстъ нашего ради съпасенꙗ. Фоуртоунатиꙗнъ же кназъ то слышавъ рече къ сватыимъ· пожьрете ли, или прикосновъ са оудовъ вашихъ погоубыж вы; Терентии рече· мьнѣлъ ли ѥси страхы оубоꙗти са намъ; нѣсмъ бо тольма слаби, да оставим' жизнодавьца, и поклонимъ са богомъ стоуждимъ, нъ простѣѥ твори, ѥже хоштеши о насъ. разгнѣвавъ же са кназъ повелѣ раздърати ризы ихъ, и вести ѧ въ црькъвиште коумирьскоѥ. бѣахж же капишта та позлаштена и оукрашена красоыж многоцѣнъноыж· вьлѣзъ же кназъ рече имъ· пожьрѣте великоуоумоу богоу Ираклю, видите славж и силж ѥго. Терентии рече· прѣльштаѥши са, не вѣды польза-ꙗа ти, ва оба слоузѣ сотонинѣ, ѥште ли не

оувѣритъ ваю пръвыи начатъкъ мжкамъ; начѣта и
вътороіе. слоугы же глаголаша сватыимъ· обоуѣнии,
вьсеѫ милости и богомъ врази, чесо ради не жьрете бо-
гомъ; сватыи Кыріѡнъ рече· мы къ ѥдномоу богоу
приближаіемъ са, раби Їсоуса Христоса сваталго доухѫ
съврьшити изволѣнию и течениѥ страстемь, и вѣньца
вьзати нетьлѣнию, побѣдивъше ваша зълокъзньныѫ
нравы. тъгда доук'съ повелѣ вести ихъ вь темницѫ,
да помъслитъ что о ѝихъ. вьведеномъ бывъшемъ имъ
вь тем'ницѫ, нача сватыи Кыріѡнъ пѣти съ высѣми
ими глаголѫ· къ тебѣ вьзведохомъ очи наши, живѫ-
штоуоумоу на небеси, се, ѩко очи рабъ въ ржкоу го-
сподиі своихъ, ѩко очи рабыни въ ржкоу госпожда сво-
іеѫ, тако очи наши къ господоу богоу нашемоу, доиждѣ-
же оуштедритъ ны. и по молитвѣ къ шестоуоумоу часоу
ношти, и гласъ бысть к' ѝимъ, и ѩвивъшоу са имъ
богоу и глаголѫштоу· вѣроуѫи вь ма, аште оумьретъ,
живъ бѫдетъ, дръзаите, не боите са ихъ мжкъ, ма-
ловрѣменьни бо сѫтъ, сътрьпите мало, и законьнѣ
постраждите, да вѣньца вьзьмете. прѣбъша же въ тѫ
ношть веселаште са о наказании господьни. оутроу же
бывъшоу въ тъ дьнь повелѣ извести ѧ ис темница и
привести. и ставъше прѣдъ пакостьникы рѣша: іеже
хоштете, творите. ѩви же са дияволъ о деснѫ дръжа
мечь, о лѣвѫ же змии, глаголаше же къ оухоу Ѩрни-
колау· мои иеси, подвизаи са. повелѣ же воіевода съва-
завъше за выѫ вести вьса въ коупѣ къ ізероу· ѥстъ бо
вь Севастиї ѣзеро, имы водѫ многѫ, въ то же врѣ-
ма ег'да сватыѧ мжчаахѫ, бѣаше стоудень велика,

въведѣше же и нагы поставиша по срѣдѣ езера. бѣаше же и въздоухъ стоуденъ и часъ бридъкъ, къ вечероу бо бѣаше дьни. приставиша же имъ стража воины и капиклариа. въс краи же бѣаше езера банѣ раждежена, да, аште к'то хоштеть пристжпити и їзбѣгнжти, прибѣжитъ къ банѣи. въ часъ же пръвыи ношти съклѣштаахж са отъ стоудени сватии, и тѣло имъ распадааше са· ѥдинъ же отъ числа м̄ отъпадъ прибѣже къ банѣи, и прикосниввъ са къ топлотѣ абиѥ растаа са, и тако отъдастъ доушж своѭ. сватиї же отъпадъше рѣша ꙗко изъ ѥдінѣхъ оустъ гласомь велиѥмь· ѥда въ рѣкахъ прогнѣваѥши са, господи, ли въ рѣкахъ ꙗрость твоѭ, или въ мори оустръмьѥниѥ твоѥ; иже бо отълажчивъ са отъ насъ, акы вода разлиꙗ са, и разидоша са въса кости ѥго, мы же не отъстжпимъ отъ тебе, доньждеже оживиши насъ, и има твоѥ призовемъ, ѥгоже хвалитъ въса тварь, змиѥве и въса бездениа, огнь, градъ, снѣгъ, ледъ, доухъ боуренъ, твораштии слово ѥго, ходаи по мороу акы по соухоу, и сверѣпъимъ влънамъ помаꙗниимъ ржкѹ твоѥю кротаи, и нъінѣ ты ѥси, господи, иже оуслъішавъ Мшусиж и даѭшта знамениа и чоудеса въ Єгуптѣ, въ Фарашнѣ и въ людехъ ѥго, раздѣлѣѧ море и въ поустъіни наставивъіи люди своѧ, иже оуслъішавъ Иꙗкшва молашта са бѣжашта въспрѣштениа исаавова, иже съ Їшсифомь продавъ са и съпасъ ѥго, иже оуслъіша сватъіѧ апостолъі, и насъ оуслъіши, господи, и да не потопитъ насъ боура водьнаа, ни пожрет' насъ глжбина, ꙗко обништахомъ зѣло, помози намъ, боже с'пасе нашь, ꙗко стахомъ въ глжбинѣ

морѹ, и мокры бѣша ноги наша кръвьиж нашеиж, облегъчи тагости наша и лютости въздоуха, господи боже нашъ, и да оувѣдатъ вьси, ѩко к' тебѣ възвахомъ, и съпасени бѣхомъ, к' тебѣ оупвахомъ, и не постыдѣхомъ са. и сѫштоу часоу третиюмоу ношти слѣньце о нихъ въсиѩ топло, ѩко въ жатвѫ, и растаавъ са ледъ бѣстъ вода топла. вьси же стрѣгѫштиї сьномь съдръжими бѣахѫ, єдинъ же капикларии бѣаше бѣда, и послоуша м молаштѣ са ихъ и помѣышлѣѫ, како, иже прибѣгъ къ бани, не вѣчьте са съ четырьми десатъı, нъ абые отъ топлотъı растаа са, а сии въ количѣ мразѣ сѫште до селѣ живи сѫтъ· и зьра свѣта иже о нихъ и вьзьрѣвъ на небо хота видѣти, отъ кѫдоу єстъ свѣтъ, видѣ вѣньца съходашта на главъı сватъıхъ числомъ лѳ, и помъышлѣаше вь себѣ глаголѣ· четыре десате ихъ єстъ, то како єд'номоу нѣстъ вѣньца; и разоумѣв', ѩко прибѣгъıи въ банѫ не прич'тенъ бѣстъ к нимъ, и възбоуждь вьса стрѣгѫштаѫ, и съврѣгъ ризъı сь себе, на лица ихъ въскочи вь езеро, вьпиѫ и глаголѣ· и азъ крьстиѩнъ єсмь, и вьшедъ по срѣдѣ ихъ рече· господи боже, вѣроуѭ вь та, вь ньже и си вѣроваша, и въчьти ма вь нѣ, и съподоби ма искоушениє мѫкъ приѩти, ѩко да и азъ искоушенъ бѫдѫ. побѣжденъ же бъıвъ диѩволъ прѣмѣни са въ мѫжескъ образъ, съвазавъ ржцѣ свои и колѣнѣ свои дръжа глаголаше· оувъı мьнѣ, оувъı мьнѣ, побѣжденъ бъıхъ мѫжи сими сватъıими, и бъıхъ вьсѣмъ въ ржгъ, не имъı єднодоушенъ слоугъ· лште бо бъıхъ имѣлъ, то не бъıхъ побѣжденъ бъılъ, и нъıнѣ что

сътворѫ; развращтѫ срьдьци кназема моима, и съжегѫтъ тѣлеса сватыихъ, и вь рѣкѫ въврьгѫтъ, и се сътворѫ, да и остатъка ихъ не бѫдетъ. сватыи же Курїѡнъ рече· к'то богъ великъ, ѩко богъ нашъ; ты ѥси богъ творѧи чоудеса· сѫштаѧ бо на ны по насъ сътвори, и лишениѥ четырь десатъ напльнилъ ѥси. и начаша пѣти· съпаси ны, господи, ѩко оскждѣ прѣподобьнын. оутроу же бывъшѳ придоста нечьстиваѧ мѫчителѧ, и обрѣтоста капиклариѧ съ ѡними сѣдаштa, и въпросиста воинъı, ч'то видѣвъ сътори се. рекоша же воини· мы ѩкоже измрьли бѣхомъ сномь, онъ же бѣдѣ въ вьсѫ ношть, и вьнезапѫ вьзвоуди ны, и видѣхомъ свѣтъ великъ на ѡихъ, онъ же абиѥ съврѣгъ ризы своѧ въскочи вь ѡа вьпиѧ и глаголѧ· и азъ крьстиѧнъ ѥсмъ, и разгнѣвавъша са мѫчителѧ повелѣста извлѣшти ѧ, и изказавъше ѧ вести на брѣгъ морѣ и дркол'ми ногы ихъ прѣбивати. ѥд'ного же мати прилежаше ихъ, бѣ бо сынъ ѥѧ юнѣи вьсѣхъ, и боѩше са, ѥда како отъврьжетъ са. и на ѡь присно вьзираше възлагаѭшти на ѡь ржцѣ и глаголѫшти· чадо моѥ сладъкоѥ, ѥште мало прѣтрѣпи, да съврѣшенъ бѫдеши, не бои са, чадо, се бо Христосъ прѣдъстоитъ помагаѧ тебѣ. ѥгда же имъ прѣбиваахѫ голѣни, прѣдаахѫ доуша своѧ глаголѫште· доуша наша ѩко п'тица избави са отъ сѣти ловаштихъ, сѣть съкроуши са и мы избавьѥни бъıхомъ, помошть наша въ има господьнѣ, сътворьшаго небо и земьѫ. и вьси вь коупѣ рек'ше ѧминъ прѣдаша доуша своѧ. сынъ же, оучимъıи материѫ, именемь Мелитъ, ѥште дъıхаше. повелѣста

же мжчителѣ привести возы, и въскладъше тѣлеса сватыихъ прѣвезоша а на брѣгъ рѣкы, оставьше юноше, чаюште емоу живоу быти· видѣвъши же мати его тъ единъ оставьенъ, отъврѣгъши женьскыж немошть, вземъши же мжжьскыж крѣпость и мждрость, и вземъши сына своего на рамоу крѣпъко въ слѣдъ колъ идѣаше· носимъ же сынъ матерыж прѣдастъ доухъ свои, радоуа са. несъши же и мати его повръже и врьхоу ихъ. вьзгнѣтивъше же огнь съжегоша тѣлеса сватыихъ. сьвѣтъ же сътворьша мжчителѣ рекоста· сиа останькы, аште сице оставимъ, вьзати а имжтъ крьстиани, и напльнити весь миръ· нъ придѣте, да а въврѣжемъ въ рѣкж, и събъравъше кости сватыихъ, и пепелъ съметъше въсыпаша въ рѣкж, и нич'соже не погоуби рѣка ихъ. по трехъ же дьнехъ шавиша са епископоу града того, именемь Петрь· ако сжтъ съхранѣны кости наша семь мѣстѣ, приди оубо въ ношти и ѣзнеси ны издрѣкы, и поимъ епископъ клирикы и мжжа вѣрьны, и пришедъ ста на брѣзѣ рѣкы, и се, просвѣтѣша са кости сватыихъ въ водѣ, акы и свѣтильници, и аште кде оставьена бываше кость, свѣтомъ шавьше са, и тако събъравъше кости сватыих' мжченикъ, положиша а въ ракахъ. и сице пострадавъше вѣньчани быша и сиаютъ, ако и звѣзды въ весемь мирѣ, богоу вѣровавъше, Христоса исповѣдавъше, сватаго доуха не отъврьгъше са, прославьени бывъше о Христосѣ, памать въ житии семь оставиша на съпасение весѣмъ вѣроуюштиимъ въ отьцъ и сынъ и сватыи доухъ. ати же быша сватии мжченици на мжчение о Христосѣ

прѣжде четырь калан'дъ мар'та, си рѣчь въ ks февроара, прѣдаша же свом доуша господеви прѣжде з̄ дьнь марта при Ликинии самовластьци, нам же цѣсарьствоующоу господоу нашемоу и богоу и съпасоу и владыцѣ нашемоу Їсоусоу Христосоу, ємоуже ѥстъ слава и дръжава и честь нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомь аминъ.

Сватаго Василѣ архиепископа кесарим кападокиискым похвала о м̄ мжченицѣхъ.

Мжченичи памати како сытость бждетъ любаштиимъ мжченикы; за ѥже къ добрыимъ клевретомъ чьсть и оуказание ѥстъ приязни къ обьштоуоумоу владыцѣ. швѣ ѥстъ, шко хвалаштеи добла мжжа въ тъчьнѣхъ врѣменех' не отълажчатъ са подражениа. блажи оубо по извѣсти пострадавъшаго мжчение, да бждеши мжченикъ волеиж, и излѣзеши без гоненим, безъ огнѣ, бездранъ тѣхъжде мжкъ съподобьенъ. нам' же прѣдълежитъ не о единомъ мжченицѣ чоудити са, ни о дъвою, ни о десати чисма ѥстъ блажимыихъ, м̄ сжтъ мжжь, шкоже единж доушж имжште въ раздѣлена тѣлеса, а въ ѥдномь съдыхании и единѥнии вѣры ѥдноже и трьпѣние ѥже противж лютыимъ и състоание ѥже за истинж показаша. вьси тъчьни дроугъ дроугоу, равьни волеиж, равьни и страстиж. тѣм же и равьночьстьноу вѣньцоу славы съподобиша са. коѥ оубо слово

доидетъ достоино ихъ похвалити. ни аште и м̄ языци довлѣли бъша толікж добрж дѣтѣль мжжь въспѣти, и аште и єдинъ би былъ чоудимыи, довлѣаше нашеи силѣ одолѣти, а не нъ толико множьство, тржтъ оимъскыи, плъкъ непрѣборемы, тъчьнъ и на бранехъ непобѣдимы. воле же оубо по срѣдѣ ихъ вьведъша памать на обьштж пользж отъ н̂ихъ прѣстоаштиїхъ състроимъ, прѣдъпоказавъше вьсѣмъ, ѣкоже на чрьтании, мжжь сихъ мжжьства, ѣко и добл̂ьства побранъскаѣ многаш'ди бо словописателе и шарописателе начрьтаѭт', ови словомь оукрашаѭште, а сии на дъскы чрътаѭште, и многы пооустиша на мжжьство обои. ихъже бо слово повѣстиѭ и слоухомь оуказаатъ са, тѣхъ же и к'н̂игы мльчашта'подражаниємь показаѭтъ. такожде же и мы въспоманемъ прѣстоаштиїмъ добрж дѣтѣль мжжь, да ѣкоже се прѣдъ лицемь принесъше дѣаниѣ ихъ подвигнѣмъ са на подражаниє добл̂ьишшиїхъ и приснѣишніїхъ подражанимъ. то бо єстъ похвал̂ениє мжченик', оутѣшениє събъранъыихъ иеже къ добрѣ дѣтѣли· не хотатъ бо словеса ѣже о сватъыихъ подъ закономь похвалы бъıти, за н̂еже хвалаште отъ вины міра сего начатъкъı похвалъ приємл̂ѫтъ, а им'же миръ распатъ єстъ, како можетъ ч'то отъ сжштиїхъ въ н̂емъ пріложити къ славѣ; не бѣ бо єд'но отечьство сватъимъ, дроугъıи бо отъ иноа странъı бѣ, то како юже; безградьникъı ли а наречемъ или градьникъı въсеа въсел̂енъıа; ѣкоже бо въ прѣношениє събьранъыихъ принесеноє отъ когождо обьште принесъшимъ бъıваат', такожде и о блаженъыихъ сихъ когождо отечьство

обьште вьсѣмъ ѥстъ, и вьси сѫтъ отъ вьсѫдоу подаѭште себѣ отечьство. паче же почто ништемъ градъ стоѫштихъ на тьлѣхъ, оставльше нынѣшьнии градъ ихъ, иже ѥстъ разоуменъ; градь оубо ѥстъ мѫченикъ градъ божии, ѥгоже хытрець и сьдѣтель богъ, вышьнии Їероусалимъ свободьнъıи, мати павьлова и тьченъ ѥго, человѣчьскомъ оубо рождениемъ инъ иного, а доуховноѥ ѥдьно вьсѣмъ, обешть бо отьць имѫтъ богъ, и братиа вьси не отъ ѥдьного и ѥдномь рождени, нъ отъ въсъıнѣниа доуховьнааго въ съвькоуплѣниѥ ѥже любьвьѭ сами са съчетавъше, ликъ готовъ, приложениѥ велико славаштіихъ отъ вѣка господа, не по ѥдномоу съвьранъı, нъ напрасно прѣложьше са. како же ѥстъ образъ прѣложениа; сиї величьствомь тѣла и юностиѭ раштениа и силоѭ тьченъ вьсѣхъ своихъ оуньше вьси въ оимъство въчьтени бъıша, и за браньскѫѭ хытрость и за мѫжьство доуша того дѣльма велиѧ чьсти имѣахѫ отъ цѣсара, именити сѫште вьсѣми за добрѫ дѣтѣль· ѥгда же оуже повѣдано бъıстъ безбожьноѥ оно и нечьстивоѥ повѣданиѥ, не нарицати Христоса, аште ли, то бѣды подъѥмати, прѣтимъ же бѣ вьсѣкъ образъ мѫкъı, и многа ꙗрость звѣрінъска двизаше са отъ неправедънъıихъ на благовѣрьнъıѧ, кови же и съвѣти зьли на нѣа плетоми бъıваахѫ, и различьни образи мѫкъ примъıшлѣни бъıваахѫ и мѫчимии неослабими, огнь готовъ, мечь изъоштренъ, распатиѥ поставлѥно, пропасть, коло, воштагъı· и ови бѣгаахѫ, а дроузии послоушаахѫ, ини колѣбаахѫ са, дроузии же искоушениа тъчьıѭ прѣштении оубоѭша са, ини же близъ бъı-

въше лютꙑихъ прѣнемогоша, дроузии же пакꙑ въ подвигъ вьлѣзъше, воле же не могѫште до коньчинꙑ болѣзни сътрьпѣти вь срѣдѫ страданиꙗ отъврѣгоша са, ꙗкоже троуждаѭштии са въ пѫчинѣ, и врѣмена, ꙗже имѣахѫ, трьпѣниꙗ погоубиша· тъгда оубо сии непобѣдимии и доблѣии воини хрьстови вьлѣзъше вь срѣдѫ, пказаѭштоу къназоу к'нигꙑ цѣсаревꙑ и послоушаниꙗ отъ вьсѣхъ просаштоу, свободьномь гласомь дрьзомѫжьскꙑ, никакоже оустрашивъше са о прѣтимꙑихъ, вь срѣдѫ вьлѣзъше крьстиꙗни сами са нарекоша. wле блаженнии ѧзꙑци, ѥлико ихъ сватꙑи тъ гласъ испоустиша, иже въздоухъ приѥмъ сваштенъ бꙑстъ, аг'ѓели же слꙑшавъше вьсплескаша, диꙗволъ же сь бѣсꙑ оуꙗзвенъ бꙑстъ, господь же на небесехъ написалъ имена ихъ. рѣша же оубо къждо ихъ вь срѣдѫ шедъше· крьстиꙗнъ ѥсмь и ꙗкоже се вьлазаштеи въ бъранию, въ коупѣ имена своꙗ глаголѫтъ, и на мѣсто бо бъранꙗ въстѫпаѭтъ, такожде же и сии тъгда повръгъше нареченаа имена своꙗ ꙗже отъ обꙑштааго съпаса къждо себе нарицааше, и то творѣахѫ вьси, дроугъ по дроузѣ съчетам себе· тѣм'же бꙑстъ вьсѣмъ ѥд'но има· оуже бо ни онъ, ни онъ, нъ вьси крьстиꙗни наричеми вꙑваахѫ. воле же чьто сътворилъ тъгда владꙑка тъ; лютъ бо бѣаше и разлѫченъ, ово ласканиѥм' тѣшаше, ово же хотѣаше съвратити прѣштении. за прьва оубо льшта'ше ихъ ласканиимь, покоушам са ослабити отъ настоꙗниꙗ благꙑа вѣрꙑ, не прѣдадите, глаголѫ, юности вашеѧ, ни мозѣте измѣнити безъврѣменьноѭ съмрьтиѭ сладъкꙑа сеѧ жизни, не лѣпо ѥстъ обꙑкъшиимъ

оделѣвати въ рати зълодѣиском҃ъ съмрьтиѭ оумирати· къ симъ же и дарꙑ обѣштаваше, а дроугоꙗ глаголаше· чьсти отъ цѣсарѣ и санꙑ приимете, и тъмами примꙑшлѣнии ласкаше ѧ· ꙗгда же не ослабѣша искоушениемь тѣм', въ дроугꙑи образъ оумꙑшленна прѣиде, ранами и съмрьтьми и мѫками безмѣрънами досаждаше имъ. онъ же сица словеса глаголаше а мѫченича кака, по ч'то, рече, льстиши нꙑ, ѡ богобор'че, отъстѫпити отъ бога живаго, ти работати вѣсомъ пагоубънꙑимъ, прѣдълагаѧ намъ своꙗ благаꙗ; что можеши толико дати, ꙗлико тъштиши са отати; ненавиждѫ такого дара тъштетѫ имѫщта, не приемлѫ чьсти матере нечьстиꙗ· дарꙑ ли даꙗеши остаѭштаѧ, славѫ ли остаѭштѫѭ; цѣсареви ли твориши знана; нъ отъ истоваго цѣсара отъводиши· по что малꙑ глагола мало даꙗеши отъ мира сего; о в'семь мирѣ мꙑ не брѣжемъ, не сѫтъ намъ тъчьна видимаа желаемꙑѧ надежда, видиши ли небо се, коль добро ѥстъ видѣти и коль велико, и землѭ, колика ѥстъ, и вьса, ꙗже на нѣи чоудьна· ничтоже отъ вьсего того тъчьно ѥстъ блаженъства праведънꙑихъ, си бо мимоходатъ, а наша прѣбꙑваѭтъ· ѥдинъ даръ желѣѭ, вѣньць праведьнꙑи, ѥдинѫ славѫ хоштѫ видѣти и цѣсарьствиѥ небесьноѥ, зѣло любꙑѭ вꙑшьнѭѭ честь, мѫкꙑ са боѭ ѓеѡньскꙑѧ, оустрашаѭ са оного огнѣ, а прѣтимаа вами не боѭ са, ꙗко клеврѣтъ ми ѥстъ, оумѣѥтъ говѣти не брѣгѫштиїхъ о коумирѣхъ, стрѣлꙑ отрочиѧ имамъ ранꙑ ваша, тѣло бо биеши, ѥже, аште дрьзѣ сътрьпитъ, славьнѣѥ вѣньчаетъ са, аште ли напрасно оумьретъ,

отидетъ избывъ сѫдии нѫждьнѣихъ, ции слоужьбѫ тѣлесънѫ прѣимъше ѥште и доушами власти покоуша-ѥте са, цин бога нашего въишьши са творите, и по-слѣдьнѣѥ досаждение отъ насъ приимъше негодоуѥте, и страшьнѣими сими мѫками прѣтите, грѣхъ на нъı носаште благовѣрие· нъ не страшивомъ прѣтіте, ни оу-жасънѣимъ, ни пристрашьнѣимъ. по божиї же любви ѥсемъı и на колеси привазани бъıти готови и вазани бъı-ти и жегоми и вьсѣкъ образъ мѫкъı приати. ѥгда же си слъıша величавъıи онъ и сверѣпъıи, не сътръпѣвъ дръ-зости мѫжь прѣвъзвьрѣвъ ѭростиѭ съматра'ше, коѥ би примъıшлѣние изобрѣсти да би длъгѫ и лютѫ им' сътво-рилъ съмрьть. обрѣте же оумъıшлѣние, съмотрите же, како ѥстъ люто. съмотривъ бо ѥстъство тоѫ земьѫ, ѭко стоудень велика ѥстъ вь нѣи, и година врѣмене, ѭко зимна, ношть съгладавъ, вь нѣиже паче лютость бъıваѥтъ, нъ и сѣвероу тъгда въ тѫ ношть вѣюштоу, повелѣ вьсѣхъ обнажьше на ѭснѣ по срѣдѣ града съ-мрьзъшемъ са оумрѣти. обаче вѣсте, ѥлико васъ искоуси-сте зимѫ, ѭко тажекъ ѥстъ образъ тоѫ мѫкъı, нѣстъ бо инѣмъ оуказати нъ искоушьшиїмъ· тѣло бо вь стоудень въпадъ за прьва оубо вьсе осинѭѥтъ, съсѣда-ѭшти са крьви, по томь възмѫштаѥтъ са и въскъı-питъ, зѫбомъ зъıбьюштемъ са, жиламъ съгръждаѭштемъ са и вьсемоу тѣлоу неволеѭ сълацаюштоу са, болѣзнь же напрасна и люта и неиздрічема до самѣхъ оудовъ доходашти болѣзньно творитъ мразимъıимъ чоуиство· по томь краи отъпадаѭт тѣла ѭкоже огнѣмь горѫштемь, отъгонима бо топлота отъ конецъ тѣл

и въбѣгающи въ глъбинѫ части, отъ нихъже отъстѫпила, мрѣтвы оставляютъ, а въ нѣже въстѫпаютъ, болѣзни въносятъ, по малоу съмрѣти находящи мразомь. тъгда оубо прiсѫждени бѣша на щитѣ всѫ ноштъ стоѩти, егда вѣтръ лютъ сѣверъ вѣяше не прѣстаѫ, езеро же бѣ, о немьже и градъ сътворенъ бѣстъ, въ немьже сии страдалѫ сватии, якоже се поле сътворено бѣ, конемъ тешти, то прѣтворьшоу мразв его, и съмръзъше са велми, пѣши и съноузни по немоу хождалѫ, рѣкы же прiсно текѫшта сташа помръзъша, макъкоѥ же естъство водьноѥ каменiѥ подраживо прѣтвори са, сѣверъ же лютъ вѣѫ всѣе, въ немьже доуша бѣ, на съмр'тъ рѣяше· тъгда оубо слъшавъше повелѣнiѥ, съмотри же ми всѣе мѣсто непобѣдимоѥ же мѫжь, съ радостiѭ отъврѣгъ къждо и послѣдьнѫѫ срачицѫ къ съмрѣти мразьнѣи идѣхѫ, якоже се богатъство грабити, сами себе пооуштаѭште глаголѫште· еда съ ризъ съвлачимъ са, нъ ветъхаго человѣка отълагаѥмъ, тълѣѥмаго похотьми прѣльсти, хвалимъ та, господи, съ сеѭ ризоѭ и грѣхъ съ себе съвлачаште, по неже за з'миѩ облѣкохомъ са, Христоса дѣльма съвлѣцѣмъ са, не мозѣмъ ризъ штадѣти за породѫ, ѭже погоубихомъ. ч'то въздамъ господеви; съвлѣченъ бѣстъ и нашь господь, что естъ велико рабови тожде подъѩти еже и господь; паче же и самого господа мы есмъ съвлькъшеи, оими бо дръзнѫша сътворiти· они съвлѣкоша и раздѣлиша ризы, вел'ми оубо напсанѫ нашѫ хоулѫ собоѭ оставимъ. люта естъ зима, нъ сладъка порода, болѣзньно съмрьзенiѥ, нь сластьнъ покои,

мало дож'дѣмъ, и лоно Аврама патриарха покрыютъ
ны, єдноѭ ношти ѭ вьсь вѣкъ измѣнимъ, сѣжьжена
бжди нога, да въ инѫ сь аггѣлы ликоуютъ, отата бжди
ржка, да иматъ дръзновение къ владыцѣ въздѣкати са,
колико отъ нашихъ оимъ на рати падоша, цѣсароу
тьлѣньноуоумоу приѭзнь хранаште, мы же за приѭзнь
истоваго цѣсарѣ живота сего не прѣдамъ ли; колико
зълодѣискѫ смрьть приѭша, ѭти бывъше о неправь-
дахъ, мы же по правьдѣ не сътрьпимъ ли смрьти; не
оуклонимъ са, ѡ сьвоинѣ, не дадимъ зажда диѭволо-
ви, плъти сжтъ, не пощтадимъ, по нѣже бо вьсѣко
оумрѣти ѥстъ, оумрѣмъ, да оживемъ, да бждѫтъ
жрьтва тѣлеса наша прѣдъ тобоѭ, господи, и да прия-
ти бждемъ, ѭкоже жрьтва жива, благопріятъна тебѣ,
стоудениѭ сеѭ вьсе жегоми, добро приношение, ново
вьсъжежение, не огнѣемь ни стоудениѭ жьремо. си сло-
веса оутѣшьнаѧ подаваѭште дроугъ дроугоу и дроугъ
дроуга поощтаѭште, ѭкоже се страждѫ на рати твора-
ште, ношть провождаахѫ трьпаште страсть доблѣно,
радоуѭште са о надѣюмыихъ, ржаѭште са противъ-
ѵоумоу. єдна же бѣ молитва вьсѣхъ· четыре десате
вьнидохомъ въ подвигъ сь, м̄ вѣньчани бждѣмъ, вла-
дыко, да не останетъ ни єдинъѭже отъ чисмене, чьсть-
но ѥстъ число, єже почелъ єси четырьми десатѣ дьнии
поста, имѫже вь законие вьниде миръ, четыр'ми деса-
тѣ дьньми постомъ Илиѧ изискавъ господа видѣлъ.
молитва же тѣхъ така бѣ. єдинъ же отъ чисмене осла-
бѣвъ противѫ лютыимъ бѣжавъ отиде, сѣтование
безмѣрно сватыимъ оставилъ. молениѧ ихъ господь

бес конца бꙑти. поставꙑенꙑ бо стрѣшти мжченикꙑ близъ нѣкꙋде въ банѝ грѣюмъ съмотраше бждштаго, готовъ приемла отъ оимъ прибѣгающтихъ къ немоу. нъ и ище бо и то примꙑшлено бꙑстъ, банѣ близъ скорж помощь прибѣгающтимъ подавающти, и то зълодѣими лжкав'но примꙑшлено бꙑстъ, такого мѣста изъобрѣсти, на немъже готовоꙗ оутѣшениа ослабѣаше трьпѣниꙗ подвизающтиихъ са, то славнѣиша ꙗвꙑаше трьпѣниꙗ мжченик', не тъ бо естъ трьпѣливъ, иже трѣбовании не доиматъ, нъ имѣи обилиꙗ, ти въ страдании трьпа. егда же оубо они подвизаахж са, онъ же блюдѣаше събждштеꙗ са, видѣ видѣниꙗ дивьно, силꙑ нѣкꙑа съ небесъ съходашта и ꙗкоже се отъ цѣсара дарꙑ велиа оимомъ раздаваюште, вьсѣмъ же дарꙑ даахж, иед'ного же тъчьж оставиша вечьсти недостоина рекше сжшта небесъскꙑихъ чьстии, иже абиѣ противж болѣзни не сътрьпѣвъ къ ратънꙑимъ оубѣже, люто видѣниꙗ праведънꙑимъ воинъ оушидь, храбърꙑи плѣньникъ, овьча христосово звѣроядимо, а иеже ока'нѣꙗ, ꙗко и небесьнꙑа жизни погрѣши са, и ни сеа же наслади са, абиѣ же при косновении топлотꙑ плъти иего растаавъши, любаи же жизнь съпаде са безакон'новавъ въ тъште, а стражь, иегда видѣ иего оуклоньша са и къ банж тек'ша, вь мѣсто отъбѣгъшаго самь са оустроилъ, и съвръгъ ризꙑ къ нагꙑимъ са примѣси, а вьпиа тожде зъваниѣ сватꙑихъ, кръстиань иесмъ, и напраснѣмъ прѣложениа чоудо сътворидъ зъраштиимъ, чисма же напльнилъ, и печаль бꙑвъшж о оубѣжавьшиимъ приложениѣмъ

своимъ оутѣшилъ, подраживъ борьца прѣдъпльчьнъıмь, ции въ прьвѣѣмь штитѣ падъшааго абие наплънѣатъ тржтъ, да не чело ихъ възмжтитъ са падъшимъ. таково же и онъ сътворилъ, видѣ небесъска' чоудеса, позна истинж, приѣже къ владъıцѣ, причте са съ мжченикъı, обновилъ иеже о оученицѣхъ, отиде Июда и вьниде за нѣ Матдиа, подражникъ бъıстъ Паулови, съıи вьчера гонитель дънесь еуаггелистъ, съвъıше и съзъвание приатъ, не отъ человѣкъ, ни человѣкомъ, вѣрова въ има господи Исоу Христоса врьсти са вь нѣ, не отъ Паула, нъ своеж вѣрож, не въ водѣ, нъ въ своеи крьви, и тако дънии начинаижштоу иедначе дъıхаижште огню прѣдани бъıша, и останьци огнѣнии вь рѣкж вьсъıпани бъıша, да вьсеж тварињ проидетъ блаженъıихъ страсть· на земи подвигоша са, стоудень сътрьпѣша, огню прѣдани бъıша, вода ихъ приатъ, тѣхъ иестъ гласъ· проидохомъ сквозѣ огнь и водж, и їзведе насъ на прохлаждение. сии сжтъ обьмъшии нашж странж ѣкоже се сънове части възбранѣижште нашествиа ратънъıихъ, не въ иед'номъ мѣстѣ са затворьше, нъ въ многа мѣста сжште и многа отечьства оукрашъıше, и славно иестъ, не по иед'номоу раздѣлени бъıв'ше приемьıижштиимъ, иъ размѣшени бъıвъше въ коупѣ ликоуижтъ. шле чоудо, ни м'не сжтъ чисменемъ, ни множаише бъıваижтъ, аште и на р̄ ихъ раздѣлиши, своего чисмене не излазатъ, аште въ иед'но събереши м̄, и тако прѣбъıваижтъ по естествоу огнѣноуоумоу· огнь бо и къ вьжагаижштоуоукоу прѣстжпаетъ, и весь иестъ оу имжштааго. и четъıре десате и вои сжтъ въ коупѣ, и

в'си сѫтъ оу когожде. не завидаштеıє благодѣанніє, не издаємаа благодѣть, готова помошть крьстьıномъ, съборъ мѫченикъ, воини побѣдотворци, ликъ славословаштиихъ, колико са бъı троудилъ, да бъı нѣкако обрѣлъ понѣ ıедного за та молашта господа, м̄ сѫтъ съглас'но молитвѫ въсълаıѫште. идеже д'ва ıеста или г̄ съвьрани о имени господьнѣи, тоу ıестъ по срѣдѣ ихъ, а идеже м̄, кто оуже притъ, шако нѣстъ божиıє тоу пришествиıє; иже скрьбитъ, къ четъıремъ десатемъ да привѣгаıетъ, иже са веселитъ, к' нимъ притѣкаıетъ, овъ да избѫдетъ печали, а сь да поштадитъ са веселиıє ıего. с'де жена вѣрна за чадъ молашти приходитъ, оходаштоу мѫжеви за възвраштенна молашти, неджгоуıѫштоуоумоу съпасениıє. съ мѫченикъı да бѫджтъ прошенна ваша· юноша да тъч'никъı подражаıѫтъ, от'ци же да помолатъ са тацѣхъ отрокъ отьци бъıти, а матери добръı матере повѣсть да въıкнѫт'. мати ıед'ного блаженъıихъ тѣхъ видѣвъши прокъıихъ оуже стоуденıѫ оумеръша, а своıего иначе дъıхаıѫшта за силоıѫ и за сътрьпѣниıє лютъıихъ, оставьııѫштемъ ıего кназемъ, шкоже могѫшта нѣкако размъıслити, сама своима рѫкама въземъши на рамо възложи на кола, на нихъже прочии иже лежаште на огнѣ везоми бѣахѫ, по истинѣ мати мѫченича, не испоусти бо сльзѫ немоштьнѫѫ, ни извѣштала ничьсоже ни съмѣрено ни недостоино врѣмени, нъ, иди, рече, w сыноу, на добръи пѫть съ тъчникъı своими и съ дроугъı своими, не отълѫчи са лика, не покажи са послѣжде инѣхъ владъıцѣ. по истинѣ добра корене добра же и лѣторасль. показа доблаıа мати,

ꙗко оученіими благꙑмѧ вѣрꙑ вьскрьмила и паче неже мл҃ѣкомъ, онъ же тако въскрѣмьѥнъ бꙑвъ сице посланъ бꙑстъ отъ благовѣрнꙑѧ матере, а дїаволъ оттиде посрамьѥнъ, вьсѫ бо тварь двигнѫвъ на нїхъ вьсѫ обрѣте побѣдимѫ доброѭ дѣтѣлиѭ мѫжь, ѫштъ лютовѣтрьнѫ, земьѭ зимнѫ и часъ врѣмени, обнажениѥ тѣлесъ. ѡле ликъ сватъ, ѡле сънемъ сваштенъ, ѡле тржтъ непобѣдимъ, ѡле обьштиї хранителѥ рода человѣчьскаго, добри обьштьници печали, съпоспѣшници мольбꙑ, звѣздꙑ вьселенꙑѧ, цвѣти црькъвьнии, васъ не землѣ покрꙑла, ни небо приѧтъ, отъврьзоша врата раискаѧ, достоино видѣниѥ воиемъ аггельскꙑимъ, достоино патриархомъ, пророкомъ, правьд'никомъ мѫжи вь самомъ цвѣтѣ юности о житиї не брьгъше паче родитель, паче чадъ господа вьзлюбьше, самого житиꙗ раштениѥ носаште прѣзьрѣша врѣменънѭѫ жизнь, да прославатъ бога въ оудѣхъ своихъ, позориште бꙑвъшѫ мирови и аггеломъ и человѣкомъ съпадъшиихъ вьздвигоша, сѫмнаштиїхъ са оутврьдиша, благовѣрьнꙑимъ желаниѥ соугоубиша, ѥднѫ побѣдѫ вьси благѫѭ вѣрѫ вьздвигоша, ѥдінѣмъ же и вѣньцемъ правдꙑ оукрасиша са о Христосѣ Їсоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкꙑ вѣкомь амин.

Мѣсаца марта въ ї. мжка сватаго Кодрата и иже съ нимъ.

Отъ многъ и различенъ градъ похъштеномъ бывъшемъ крьстиѧномъ въ врѣмена Декиа цѣсара и Оуалериана и ведомомъ бывъшемъ въ никомидиискъи градъ Вудиниа и въ тьмьницѫ въврѣженомъ бывъшемъ и съ высѣцѣмъ оутврьжденимъ блюдоми бѣахѫ на въпрашаниѥ, да аште рачатъ жрътвъно ѩсти, то без мжкъ отъпоуштени бываше пакы въ своѥ къждо ихъ идетъ очечьство· страхоу же многоу сѫштоу въ градѣ крьстьѧномъ, паче же имѭже въ кесарии Декиоу цѣсарю прѣбъивати, ови оубо бѣжаахѫ въ горы, ови же на селѣхъ сѫште таѩхѫ са· искоуснии же и добии христосови раби съ оуп'ваниѥмъ въ градѣ прѣбъиваахѫ въ мнозѣ радости, ожидаѭште да некъли нѣкъгда и ти съподобатъ са прославити бога. ѥдинъ же отъ тѣхъ съ блаженъıи Кодратъ, врьстоѭ и добротоѭ и родомъ и богатьствомъ и ѥже всего истиньнѣѥ богочьстиѥмъ оукрашенъ, приходѧ къ тъмничьноуоумоу стражоу и къ воиномъ, дѧ имъ много злато безъ соумньнѣниа затворенѣки тоу братии слоужааше, комоуждо ихъ потрѣбъноѥ приноса, и дрьзѣишѧ на мжчениѥ молѣше поминати ѥго въ цѣсарьствѣ господьни, а страшивъıѧ дрьзъı творѣше пооуштаѧ ѧ не боѩти са нъ радовати, поминаѧ имъ, ѩко мнози отъ чловѣкъ не льгъко не съ многоѭ болѣзниѭ житиа сего отъходаште ни нъıнаш'наѧ жизни съподобиша са, ни тамо покоа полоучи-

ша, и кождѣ болѣзни съдравиѥ съказам глаголлаше, ꙗко ѥже за Христоса трꙋдити са, паче же ѥже за нѣ ꙋмьрѣти мъзда многамъ и великамъ ходатаи ѥстъ. бꙑвъшоꙋ же таковоꙋꙋмоꙋ дьни, въ нѣже прѣдъсѣдъ андꙋпатъ въ народѣ повелѣ привести рабꙑ христосовꙑ на сѫдиште, приведеномъ же имъ бꙑвшемъ прѣдъ нѣ рече андꙋпатъ къ божиѥмъ рабомъ· да повѣдаѥтъ къждо васъ своѥ има и санъ и отъчьство. блаженъыи же Кодратъ задн за вьсѣми стоꙗ не дръжимъ никъимъже къ въпрошению андоупата пръвъыи вьсѣхъ великомъ гласомъ отъвѣштаваше· крьстиꙗни наричемъ са, се ѥстъ чоꙋдьноѥ има наше, слава вьсѣхъ насъ и доброродъство ѥдно ѥстъ, раби ѥсмъ Їсоꙋс Христоса, господа небесъскаго и невидимаго бога, градъ же комоꙋждо насъ ѥстъ небесъскꙑи Ꙗроусалимъ, въ нѣже вьселитъ господь вьса надѣꙗштꙗ са на нѣ· да оубо оуже слꙑша вьса наша, андꙋпате. андꙋпатъ же акꙑ въ забьвении бꙑвъ о дръзости мꙗжа того рече къ слоугамъ· отъчаꙗвъшаго са оного приведѣте прѣдъ ма, да виждѫ, что дръзость ѥго приобрѣте ѥмоꙋ. онъ же слꙑшавъ и прошъдъ сквозѣ народъ самъ прискочи и ставъ прѣдъ вьсѣми и прѣкръстивъ са рече къ андоупатоꙋ· самъ придохъ, антоупате, прѣдъ та прѣдъворникъ бꙑвъ дроужинѣ своѥи противѫ отьцоꙋ твоѥмоꙋ диꙗволоꙋ, въ скорѣ оубо твори ѥже хоштеши, да оувѣси отъ искоуса сего, ꙗко христосови ѥсмъ воини, и призꙑваниѥмъ владꙑкꙑ нашего непобѣдни сѫште о къзнехъ воина твоѥго сотонꙑ стоимъ противѫ крѣпаште са. андꙋпатъ рече· глаголи, отъчаане, има своѥ

пръвоіе и прилоучаи. сватъї Кодратъ рече· рѣхъ ти, ꙗко кръстиꙗнъ ѥсмъ и азъ и вьси сии, ѫже видиши братиѫ моѫ, прилоучаꙗ же не имамъ, нъ раби господьни ѥсмъ· се ѥстъ наше добророднство. андупатъ рече· не достоитъ ти кръстиꙗноу са нарицати, ѥлꙗма повелѣніе непобѣдимыихъ цѣсаръ оумараѥтъ та, виждѫ же та и доброличьна и рѣчива зѣло, да оубо послоушаи мене, дроуже, и вьзвѣштѫ о тебѣ къ цѣсароу, и старѣишинъскѹмоу саноу бѫдѫ ти ходатаи, тъчьѫ аште богы благодарьствиши. прѣблаженъыи же мѫченикъ христосовъ Кодратъ рече· андупате, не жродъствоуи богы глаголѣ, не бо сѫтъ бози мнози, нъ ѥдинъ богъ отецъ, отъ нѣгоже вьса, и ѥдинъ господь Їсоус Христос имꙗже вьса. андупатъ рече· сѫтъ оубо множаиши бози; цѣсаръ же заповѣда двѣма на десате жрьти богома, имꙗже повинѫти са подобаатъ и поклонити. сватъыи Кодратъ съ дръзновеніїмъ великомъ гласомъ възъпи глаголѣ· не добро ѥстъ многомъ богомъ бъıти, ѥдинъ богъ да бѫдетъ, ѥдинъ цѣсаръ. тъгда андупатъ разгнѣвавъ са повелѣ и сьвлѣшти и на дьстѣ протѧгъше бити и жилами соуровамі глаголѣ· повѣждъ си има. ономоу же не отъвѣштаваѫштоу въпрашаше слѹгы андупатъ· что има ѥмоу ѥстъ; оні же рѣша· Кодратъ, нъ и велика рода ѥстъ. андупатъ рече· поштадите и и въставите и отъ дрѣва, и рече к нѣмоу· чꙗто се сътвори намъ; по чꙗто прокоуди чинъ свои; и призъвавъıи близъ себе рече к нѣмоу· по чꙗто санъ свои и родъ оставивъ къ соуѥтьнѣки крьстиꙗньствѣ вѣрѣ пристѫпи; блаженъıи же Кодратъ рече· азъ бѣрахъ

пріпадати въ домъ бога моєго паче некъли жити въ жилиштихъ грѣшънъıихъ. андоупатъ рече· послоушаи мене и пожьри богомъ, да не ıако зълодѣи зълѣ оумьреши. сватъıи Кодратъ рече· блаженъ ıестъ мжжъ, иже не идетъ на пѫть нечьстивъıихъ и на сѣдалишти погоубънъıихъ не сѣде, нъ бждетъ въ законѣ господьнѣ волѭ ıего. Перинии андупатъ рече· не прѣльштаи себе, Кодрате, о вьсѣкомъ бо крьстıанѣ казнь цѣсарьска лежитъ, любо оубогъ ıестъ, любо богатъ, любо сановитъ, любо смрѣдъ, то ни того поштадитъ сждъ. сватъıи рече· еи, ибо божиє писаниє глаголетъ· нѣстъ рабъ, ни свободь, нѣстъ богатъ и ништъ, ни варваръ, ни скѫдъ, ни елинъ, ни жидовинъ, вьси бо о господи ıедино ıесмъ, за нѣ молѫ та, казнь цѣсарьскѫ и болѣрьскѫ въ скорѣ съконьчаи о мьнѣ, азъ бо крьстıанъ ıесмъ, родъ мои и достоинъство съ сватъıими ıестъ свѣтьлъство имѫштихъ, а не отъ человѣкъ, иже дънесь сѫтъ а оутрѣ не бждѫтъ. андупатъ рече· послоушаи мене и пожьри и насъıштаи са жизни сеѫ и свѣта сего, и то глаголѫ андупатъ проплака са съ стенаниим' великомъ, доблии же мжченикъ Кодратъ рече к нѣмоу· не прѣдълагаи ми змиінъ оумъıшлъıаи и дıаволь, не проливаи слъзъ, пьсе и въсхъıштьниче, не имаши бо мене прѣльстити раба божиıа. Маѯимъ князъ рече· пронъривъıи человѣче, господинъ мои вельлѣпъıи милоуıетъ тѧ, а тъı досаждаıеши ıемоу. сватъıи Кодратъ рече· самъ себе да са плачетъ, о мьнѣ бо нѣстъ трѣбѣ плакати са, ни миловати, аште ли оубо андупатъ, то тъı кто ıеси прѣдь нимъ вѣштаваѧ; довьлѣıетъ намъ си, аште ли

и ты старѣишина хоштеши быти, то богъ та проклѣни. коментарисии рече· тако ми твои полоучаи, владыко мои андупате, аште сего тако оставиши, то не имать са лѣнити и тѣхъ самѣхъ цѣсаръ оукарати, и приобраштеши намъ залазъ не хѡдъ. сватыи Кодратъ рече· по истинѣ, ѥкоже рече божиѥ писаниѥ· въс кыж величаша са страны и людиѥ пооучиша са тыштетънымъ; прѣдъсташа цѣсаре земьстии и кнази събраша са коупьно о господи и о Христосѣ ѥго, се бо нъыня отъ соуѥтънъыихъ кназъ рабъ божиї сждъ приѥмыетъ. андупатъ рече· съвлѣкъше бездарьствьнааго пакы бияте, да въспранжвъ повинетъ са богомъ и заповѣдемъ владыкъ нашихъ цѣсарь. биѥмъ же блаженъыи глаголааше· слава тебѣ, боже господи, Їсоусе Христосе, ѥко и мене грѣшьнааго и недостоинааго съподобілъ ѥси имене твоѥго ради се вьсе пострадати, да и азъ оубогъыи прич'тенъ бждж къ рабомъ твоимъ любимъыимъ тобоѭ, благодарьствоуѭ та, господи, съподоби ма, владыко, испльнити са сватааго твоѥго доуха, даждъ ми мждрость имѣти о тебѣ и непрѣклонънж вѣрж съхрани, оумждри ма мждростиѭ твоѥѭ, ѥко нына врѣма ѥже отъ тебе застжпьѥние, нъыня врѣма изволѣния, нъыня врѣма ѥже отъ тебе помоштъ, освѣти ма и оутвръди ма обѣштаниѥмъ твоимъ, приими ма, да прославитъ са има твоѥ мноѭ оубогъыимъ рабомъ твоимъ, съвръши ма о твоѥмъ имени и приведи ма къ твоѥмоу отьцоу, исповѣждъ ма прѣд нимъ быти ми рабѡ твоѥмоу, еи, господи Їсоу Христосе, молж та, съвръши ми течениѥ. биѭштиїмъ же измѣнив'шемъ са

пать кратъı и отънемогъшемъ кръвь течаaше рѣками и съ плътиж отъ блаженаaго мжченика. андупатъ рече къ сватоуоумоу· вѣроуюши ли понѣ нъıнѣ, Кодрате, богомъ; блаженъıи Кодратъ глаголаaше· капишта поганъскаa сьребро и злато· оуста имжтъ и не глаголжтъ, очи имжтъ и не оузьратъ, оуши имжтъ и не оуслъıшатъ, ноздри имжтъ и не обоѣкъıжтъ, ржцѣ имжтъ и не посажжтъ, не възгласатъ грътаньми своими, подобьни имъ бжджтъ твораштии a и вьси оуп'ваjштии на нa. Перинии андупатъ рече· тъмномъ словомъ хоулиши мьна зазьрѣти, послоушаи оубо, Кодрате, и пожьри богомъ. сватъıи Кодратъ рече· словесемъ тъмнъıимъ, добрѣ рече, тъмьна бо ти истина са мьнитъ, прѣлесть же свѣтъла, свѣтъломъ оубо словесемъ прѣродителѣнъıими начьнж гласъı, вѣдомо да бждетъ тебѣ, ѣко богомъ твоимъ не жърж и заповѣди кѣсаровѣ и болѣрьстѣ не повинж са, за нѣ аште хоштеши мжчити, то твори волж своjж, и скорѣjѥ къ небесъкоуоумоу цѣсароу посъли ма. андупатъ рече· тако ми богъı, не имамъ тебе поштадѣти, нъ нѣкацѣми мжками и горькоjж съмрьтиж погоубьjж та, окаaне. дьни оуже пришъдъшоу повелѣ вьса вести a вь темницж, повелѣвъ брьселиjѥ тлъчено подъ хрьбътъ блаженаaго мжченика подъсъıпати и камъı великъ възложити на прьси ѥмоу и нозѣ ѥмоу въ гладж въложити, желѣзъı же оковати и въсждоу, и сътвориша тако сватоуоумоу, и не брѣгоша ѥго тако на многъı дьни. блаженъıи же Кодратъ, ѣко по истинѣ добии страстотръпецъ доброчьстиa, добьjѥ сътрьпѣ лютъıa тъı мж-

кы и не прѣкмѣни са отъ божиа надежда. шъдъ же андупатъ въ нїкеискыи градъ повелѣ сватыимъ мжченикомъ вслѣдовати. въшъдъ же въ цркъвиште и пожъръ коумиромъ повелѣ прѣдъставити сватыа. вьниде же и сватыи Кодратъ, шко нѣкоторыи добии воинъ пъвам своеиж силоиж на сънитие ратьникъ прѣди идъı и грьдѣ на ратьникы вьзираетъ, кръстъ на лици показам оустрашаетъ ратьничьскъ плъкъ, такожде и добии сии прѣдъ вьсѣми сватыими идѣаше свѣтъло вьсе лице и силно показам и жзы облежаштм на нїемъ акы оутварь многоцѣнижъ имы на себѣ величааше и радоваше са, шкоже чоудити са елинъскыимъ философомъ крьстыаньствѣи мждрости и трьпѣнию и славити бога глаголжштемъ· по истинѣ, велика иестъ вѣра крьстиянъска, шкоже многомъ отъ нїихъ вѣровати богоу. и иегда сташа прѣдъ ан'дупатомъ, оумоли сватыи Кодратъ слоугы, да того прьвѣие слоугы вьведжтъ. вьведеноу же иемоу бывъшоу прѣдъ андупата рече андупатъ къ сватоуоумоу· пожьри богомъ. сватыи Кодратъ рече· рабъ азъ Христоса рекъшааго· бози, иже небесе и земла не сътворьша, да погыбнжтъ. андоупатъ рече· пожри, Кодрате. мжченикъ рече· не жръж, рѣхъ ти оубо, шко христосовъ робъ иесмъ. андупатъ глагола· повинжти ти са подобаатъ закономъ цѣсаремъ, а не Христосоу твоиемоу, шкоже глаголеши. сватыи Кодратъ рече· азъ цѣсароу моиемоу Христосоу повиноуж са, а не человѣкомъ не вѣджштиимъ бога, молити са оубо за нїа повелѣно иестъ намъ иестъ, да некли обрататъ са и приимжтъ оувѣдѣние истины· жрѣти же коумиромъ никако-

же. андупатъ рече· да аште оубо молиши са за цѣсара, то подоба ти естъ и повелѣнию̀мъ ихъ повиновати са, пишетъ бо са, отъдати кесарово кѣсареви и божиѥ богоу. сватъıи Кодратъ рече· за село мое искоупихъ са кѣсароу, и богоу моемоу подобаатъ искоупити са иже о нѣмъ длъгоу. повелѣлъ же естъ жрıти крıстиѧномъ, любо ли оумирати не жрѫштемь· мъı же готови есмъ за христосово исповѣданиѥ не тъчьıж едноѫ оумрѣти нъ и тъıсѫштами. андупатъ рече· видиши ли, колико множьство крıстиѧнъ пожрѣша богови; еда тѣхъ мнитъ ти са бъıти добрѣишоу; сватъıи Кодратъ рече· зѣло добрѣи доброродьнѣи есмъ, ѧко не пожрѣхъ· к'де же сѫтъ пожърѣшеи; не виждѫ ихъ оубо. и повелѣ андупатъ привести а прѣдъ са, и ѧко а хотѣша въвести, блаженъıи Кодратъ, да не видѣнъ ими бѫдетъ, тако просто стоѫ, рече къ андупатоу· повели, да ма отрѣшатъ. отрѣшеноу же емоу бъıвъшоу текъ блаженъıи въ црѣкъвиште и вьса капишта сътъръ повръже на земи, видѣвъше же жър'ци бъıвъшеѥ похъıштъше и коупно съ воинъı поставиша и прѣдь андупатомъ. разг'нѣвавъ же са андупатъ повелѣ и повѣсивъше стръгати· повѣшенъ же бъıвъ сватъıи нача славити бога и ѧко придоша отъстѫпивъшеи рече к нимъ блаженъıи Кодратъ· ѡ окании и вьсѣко окаании, что пострадав'ше толь скоро състѫживъше си отъвръгосте са владъıкъı Христоса и сами са дїаволоу прѣдасте; не вѣроваете ли бъıти вьскрѣшению мрътвъıимъ; не вѣсте ли, ѧко огню неоугасаемоу бъıти и чрьви неоусъıпаѫштоу и бездьнѣ и тинѣ и прѣисподьнїи дьбри; къи

отъвѣтъ бѫдетъ вамъ въ славънъıи и великъıи дънь пришьствиа съпаса нашего Їсоус Христоса; разврьзѣте очи оума вашего и видите, отъ кѫдоу испадосте и к'де падосте са, цѣсарьство небесъноюе оставивъше непотрѣбьноуоумоу рабоу воини юсте, иже отъшъдъшоу владъıцѣ биютъ клевретъı своа и оубиваютъ, иегоже господинъ пришедъ на полъı прѣсѣчетъ, и разоумѣите, ч'то сътвористе, маловрѣменънъıихъ мѫкъ оубоıавъше са вѣчьнѣи мѫцѣ сами са прѣдасте, оузьрите въı бѫджштаа вамъ отъ правьдиваго сѫдиа Їсоус Христоса, иже отъдастъ комоуждо по дѣломъ своимъ. и се глаголѫштоу блаженоуоумоу Кодратоу възъпиша отъврътъшии са съ слъзами великомъ гласомъ и рѣша· оубоıахомъ са, господи, мѫкъ и съвъсхъıштени бъıхомъ ıако бесловесьнии животи, и акъı агньци посрѣдоу влъкъ расхъıштени бъıхомъ, съключиша бо насъ грѣси свои, и жити хоташте въ маловрѣмен'нѣѣмъ семъ житии въ бѫджштиимъ вѣцѣ оумрѣхомъ· да что сътворимъ оубо, не вѣмъ, ѡ ока'нии. блаженъıи же Кодратъ, радости испльнивъ са о покаании, ихъ и слъзъı ихъ видѣвъ рече к нимъ· пъваите, братиѥ, ıако милосрьдъ юестъ господь, нашъ Їсоу Христосъ, съ слъзами припадѣте к немѹ, стоите и нъıна о исповѣдании иеже въ съпаса, своими кръвьми очистите са отъ грѣхъ, и иеже плътиıж побѣѫдени бъисте, крѣпостиıж доушънıж побѣдите. тѣм' же кричъ великъ сътворьшемъ на мнозѣ часѣ и повръгъшемъ са на земи и прьстиıж посъıпавъшемъ главъı свом толикъ трепетъ бъıстъ прѣдъстоштиимъ, ıакоже не тъчъıж кръстиıаномъ

ѥдинѣмъ плакати са съ нїими, живѫштии бо въ никеистѣмъ градѣ оужасъше са отъ бъıвъшааго крича и въплѣ събра са на мѣсто то мѫжи и женъı и младенци, жидове и ѥлини и крьстиѭнъско множьство, иже са тамште творѣахѫ, ѭкоже не бѣаше вьмѣстити са народоу. разгнѣвавъ же са о томъ андупатъ повелѣ блаженааго Кодрата паче стръгати и свѣштами горѫштами прижагати ребра его, и расѣдаѫ са ѭростиѫ съпадаше съ прѣстола, нечловѣчьствѣ повелѣваѫ наносити на нь мѫкъı. добии же христосовъ Кодратъ, ѭко никакоже чоуѫ мѫкъ, пооучаше каѭштаѫ са глаголѧ· добрѣ, братиѭ, молите са господоу прилежьно. онѣмъ же глаголѫштемъ, ѭко нѣсмъ достоиньни нарицати имене сватааго христосова, оукаравъше и, глаголаше имъ· молите са богоу, братиѭ, молите са, приближите са къ мьнѣ. онѣм' же пристѫпивъшемъ и припадаѫштемъ к нѥмоу и плачѫштемъ са вел'ми и в'сѣмъ тоу сѫштиїмъ плачѫштемъ са с нїими въздвигъ гласъ свои блаженъıи Кодратъ въпи съ сльзами глаголѧ· блаженъıи богъ, иже ѥд'ночадааго сына своѥго Исоу Хрьста посълавъıи и тѣмъ са примиривъ съ нами, врагомъ же намъ сѫштемъ прѣлихъıимъ чловѣколюбиимъ присвоиствивъ нъı, иже вьсѣкѫ тварь сътворивъıи бъıв'шааго ради по образоу твоѥмѫ чловѣка, да насъıштаатъ са тобоѫ сътворенъıими зъданиї· и нъıнѣ, владъıко, изгънана сътвори сотонѫ отъ рабъ твоихъ сихъ, приими, владъıко, и нъıнѣ съвоинъı моѧ, оувазъша оубо въ сѣтехъ диаволѣхъ, нъıнѣ же прибѣгаѫштаѧ къ твоѥи благъıни и чловѣколюбью. да оубо не гнѣваи са на на,

ꙗко отвръгоша са тебе древьѥ, обаче стоѧт' непрѣклонни, приїми даръ мои недостоинаго раба твоѥго, и съподоби ѧ примѣсити са къ небесънъимъ твоимъ и истинънъимъ воиномъ, сътвори са самъ знамениѥ въ благо, да оувѣдатъ, ꙗко помиловалъ ѧ ѥси, и не гноуша са каѭштемъ са имъ. ей, владъико господи, Їсоус Христосе, оуслъиши мене раба своѥго и за доуша ихъ приими моѭ доушѫ, ꙗко тебѣ подобаатъ слава въ вѣкы аминъ. и съ великомъ гласомъ въсеи братии рекъшемъ аминъ напрасно свѣшта оугасоша и ржкы мѫчаштихъ слоугъ раслабѣша и облакъ свѣтелъ на въсѣхъ сватъихъ бъистъ, тъма же и мракъ на андупата и на поганъѧ просъипа са, ꙗкоже отъ страха оум' погоубити ан'тоупатоу и въстрепетати коупно съ съвѣтъникы своими· надѣѭштемъ са имъ, ꙗко и градъ са иматъ пасти, мльчанию же многоу бъивъшоу аггельскъ гласъ слъишанъ бъистъ поѭштемъ и славословаштемъ бога, часома же двѣма минѫвъшема расхождааше са по малоу тъма и начаша възирати погании на сватъѧ и видѣти иже о нихъ свѣтъ, поклавъшии бо са начаша съ великомъ гласомъ въпити и глаголати· съгрѣшихомъ и безаконъновахомъ, оцѣсти, съпасе. иедъва же въ себѣ бъивъ андупатъ повелѣ ѧ вести въ темницѫ и оутврьдити. и сънемъше съ дрѣва блаженаго Кодрата въврьгоша и въ темницѫ и оутврьдиша. и на оутриа сѣдъ андупатъ на сѫдиштѣ повелѣ прѣдъставити ѥмоу раскаавъшаѧ са, въпрашавъ же ѧ и оувѣдѣвъ прилежьноѥ и непрѣклоньноѥ исповѣданиѥ ихъ и не възмогъ прѣвратити имъ оума повелѣ вести ѧ въ своѧ земьѧ и

градъ ѥдного когождо ихъ и тоу живъ ѧ съжизати, блаженоуоумоу же Кодратоу коупно и съ инѣми къ Єлиспонтоу прѣдъити. вьси же свати идоша радости исплънивъше са и славаште бога и тако къждо ихъ веденъ бъстъ на своѭ земьѭ и о Христосѣ съкончаша са. шъдъ же андупатъ въ апамиискъи градъ и пожъръ коумиромъ повелѣ привести прѣдъ са сватъѧ мѫченикъ и рече къ блаженоуоумоу Кодратоу· жьреши ли богомъ оубо, влъшве и непрѣподобьне, или ни; добии же мѫченикъ Кодратъ рече· отца твоѥго нарицаи такого сѫшта, азъ бо кръстьѭнъ ѥсмъ, и не вѣдѣ ни влъшьбъ ни проказьства, и не жьрѫ бѣсомъ. вида же андупатъ въсе тѣло сватааго одрано рече къ дроугомъ своимъ· къѧ мѫкъ нанесѫ на зълосъмрьтънааго сего, не вѣдѣ. онѣмъ же не довѣдѫштемъ и не отъвѣштаѭштемъ ничсоже, видѣвѣхѫ бо оуже к'томоу не мошти тѣлоу ѥго тръпѣти мѫкъ, повелѣ андупатъ принести врѣтиште и въсадити и въ нѥ и ископати ровъ и въвѣсити и въ нь въ врѣтишти и бити и посоухами· многоу же часоу минѫвъшоу повелѣ изати и из врѣтишта мьна, ѩко оумрълъ ѥ· ѩкоже отврѣшиша врѣтиште, искочивъ сватъıи ста простъ. ан'дупатъ рече· не ю ѥште почоу мѫкъ; сватъıи же Кодратъ възьрѣвъ на небо рече· благодарьствоуѭ та, господи Їсоусе Христосе, ѩко стрѣлъı младенищтъ къыша ранъı ихъ и изнеможе въ нихъ крѣпость ихъ, мнѣ же силѫ подаи и оукрѣпи ма, и къ андупатоу рече· окалне, видиши ли и пытаѥши ѥште; ѥже оубо можеши творити, то твори, тъчьѭ скорѣѥ. възъıривъ же са андупатъ рече къ нѥмоу· по въсемоу поту погоубьѭ та, аште

и влъшъбами своими пъвающи. сватыи же Кодратъ възъпивъ рече· благословьенъ иеси, господи боже нашъ, ꙗко избави отъ ржкы съмрьтьны жизнь нашж, нынѣ оубо въздамъ ти славж прѣвъшьнюмоу богоу нашемоу. андупатъ же повелѣ и прѣди вести вь кесариж, въшъдъ же андупатъ въ градъ на оутриа пожръ бѣсомъ и повелѣ блаженаго Кодрата прѣдъставити емоу и пыташе отъ него, аште хоштетъ пожрѣти, оувѣдѣвъ же непрѣложение блаженаго мжченика рече къ немоу· довьлѣетъ ти оубо, аже приматъ мжкы, пристжпивъ пожьри богомъ. блаженыи же Кодратъ рече· игралъ иеси съ многж мжками сими твоими. и разгнѣвавъ са андупатъ повелѣ прострѣти и по остроу каменню и бити ї говаждами жилами по вьсемоу тѣлоу· биемъ же блаженыи славьяше бога глаголѧ· многашди бъраша са съ многж и бо не прѣмогоша мене· на хръбьтѣ моемъ ковалахж грѣшници, оудалиша безаконие ихъ, и ꙗко съконьча ѱаллмъ андупатъ рече· бийте и протажьно, добии же мжченикъ Кодратъ рече· бийте, бийте, плъти оубо пакости твориши, а доуша не врѣдиши. андоупатъ рече· окаане, зълоу бѣсоу прѣдолѣлъ иеси. сватыи Кодратъ рече· тако ми и господа моего Їсоус Христоса, зълоу зѣло и не тъчьж ѥдномоу, нъ и вьсемоу воинъствоу иего господинъ бъихъ, господа моего ради Їсоус Христоса, емоуже слава въ вѣкы аминъ. множьствоу же братьа отъвѣштавъшемъ аминъ разгнѣвавъ са зѣло андупатъ повелѣ ати отъ множьства дъва мжжа и привести и к немоу· атома же има бывъшема оставивъ сватаго Кодрата о блаженѣѣмъ Сатрнинѣ и Роуфинѣ

нача пытати, се бо бѣаста имени ею. повѣсивъ же и повелѣ дърати желѣзны ногътъы, дондеже чрѣква начънжтъ хътѣти извалити са на земыж. блаженаш же мжчима молиста сватааго Кодрата и вьсж прѣдъстоштжж братыж молити са богоу за ны. и възъпивъ сватъыи Кодратъ рече· господи Їсоусе Христосе невидимаго отьца, поскѣи помошть своіж на нѣ и застжпи ны, ею, боже съмѣренъыихъ, помилоуи рабы своа и даждъ имъ трьпѣние и повѣдж дожии до коньца. многоу же часоу минжвъшоу и ничьсоже отъвѣштаіжштема има, отъ многъыихъ бо мжкъ не можааста и глаголати, повелѣ же андипатъ съпемъще ны прѣдати сѣчьцамъ, да на пжти Єлиспонта иджште отъсѣкжтъ главѣ ею. тѣма же тако съконьчавъшема са мжжи боголюбиви и христолюби вьслѣдъствовавъше ихъ пжтьмь вьзаша многоцѣнѣнъыа мошти ею, давъше злато много сѣчьцемъ, принесъше же ны въ своа градъы положиша чьстьно. блаженоуоумоу же Кодратоу повелѣ андупатъ коупно и съ инѣми въслѣдъствовати въ Ѧполониж, и въшьдъ нечьстивъыи андупатъ въ цръквиште аполоново повелѣ привести сватааго Кодрата и прокъа· приведеном' же имъ бывъшемъ ноужда'ше а пожрѣти нечьстивъимъ бѣсомъ и глагола къ блаженоуоумоу Кодратоу· послоушали оубо мене и остани са бѣсованиа своіего, по ч'то санъ свои и родъ оукарѣіеши; оувѣждъ богы и съпласи са и азъ повелѣж врачемъ ицѣлити та, тѣчыж пожьри богомъ, пристжпи къ Ясклипию и тъ та истѣлитъ, оубои са величьства богъ и великаго Ѧполона, добыаго Иракла, иже вьсѣхъ цѣсарь, и Диа тръвеличьствънаго,

Ѩреа, Писидона оубо, нѣси ли николиже плавалъ по мо-
роу, да бы оувѣдѣлъ страхъ іего; любо ли поклони са
сльньцоу свьташтоуоумоу са по вьсеи сьселенѣи, іеда и
тъ оумрълъ іестъ, ѩкоже ты хоула глаголеши; еда
нѣстъ на небеси; блаженыи же Кодратъ рече· азъ по-
клан'ѣѭ са истин'ноуоумоу богоу и іединочадоумоу сы-
ноу іего Їсоус Христосоу, и не отъмештѫ са сватаго
доуха, нъ трепештѫ іего крѣпости, и неисповѣдимѫѭ
силѫ поѭ и славѫѭ въ инѫ, мрътвомъ же капиштемъ
не клан'ѣѭ са, бѣсъ не боѭ са, ни тебе нмѫшта'го мало-
годънѫѭ власть, іеште же мало дьнии и їдѫ къ госпо-
доу моіемоу, ты же зъло зълѣ въплачеши, ѩко не въсхо-
тѣ оувѣдѣти истинналаго бога, давъшалаго ти жить,
сыне сотонинъ, обьштьниче нечистыхъ бѣсовъ, бѣсънъıи
пьсе, кръвопивъıи змию, плътоѩдивъıи мечоу, сверѣ-
пѣи звѣрии, не стъıдиши ли са жъра каменію прѣдъ
народомъ прѣдъ толикомъ множъствомъ народа, иже
ничесоже прииемыѭтъ; сокачиѧ чистѣиша васъ сѫтъ,
иже сѫтъ раби человѣчьсти, ѩко въ дворѣхъ закалаѭтъ
чистѣ на сънѣдениѥ человѣкомъ, а не бѣсомъ, вы же
коумиромъ безъчоувьствьномъ жържште прѣдъ наро-
домъ не срамыиете са, ѩко и каменію закалаѭште вы
сънѣдаіете· да придетъ, бестоудьници, прииемлѧи
жрътвѫ, да ѩвитъ са, да въспроситъ о себѣ, да при-
иметъ, да ѩстъ, да речетъ камѣнъıи богъ вашъ, что
хоштетъ, да іемоу заколѧтъ, козѫ ли или волъ или
птицѫ, чьстьнѣшеіе іемоу, оусрамыиите са, чада стоу-
довънаѧ, вы бо бѣсъни сѫште нъı цѣломдрънъıѧ бѣ-
шенъı мьните. и се глаголѧштоу іемоу разгнѣвавъ са

андупатъ повелѣ соль съ оцѣтомъ съмѣсивъше поливати раны его и соукномъ въстирати· и ако помлъча сватыи, Перинии нечьстивыи повелѣ раждегъше желѣза зѣло жешти и по рекромъ. блаженыи же Кодратъ длъготръпѣливъ тръпа болѣзни молыше са въ оумѣ млъча и оустьнѣ его подвизаста са, гласа же ємоу не бѣаше слъышати, отънемогъшемъ же са слоугамъ, повелѣ сънати и и вести въ темницѫ, и на оутрыа повелѣ андупатъ сватаго прѣдъвести къ елиспонтъскоуоумоу островоу, и прѣшедъшоу антоупатоу Рындакѣ рѣкѫ изидоша противѫ ємоу кназъ, иже бѣ того мѣста, и съ народом' съвъравшинмъ са отъ капиштъ, а по истинѣ желаѫштемъ видѣти христосова страстотрьпьца, прослоутиє бо мѫченыа его оуже по вьсеи Ясии и бъхма по вьсеи вьселенѣи обьтекло бѣаше, повелѣ же вьсѣмъ андупатъ прѣдъити къ прѣди сѫштии вьси глаголемѣи Сероукоминъ, тоу бо капишта многа бѣахѫ поставьена, и прѣбъывъ тоу на оутриа сѣдъ повелѣ привести сватаго мѫченика Кодрата, вьсь же народъ съвъравъ са стоашѫ позороуѫште мѫченика, блаженаго Кодрата· онъ же, аште и полиано бѣаше крьвиѫ вьсе тѣло и акы мѣхъ бѣаше надъмеинъ, нъ тихо и свѣтъло показаше лице своє и склада са ведомъ бѣаше слоугами, многыихъ бо ради мѫкъ, яже нанесоша на нѭ, не можаше оуже и ходити, вьсь бо пѫть на колѣхъ везомъ бѣаше, и ако прѣдъста прѣдъ андупатомъ, и рече к нѣмоу· поуумилъ ли са иеси ѵбо, Кодрате, или ни; онъ же прѣвеликомъ гласомъ въз'пивъ рече· из младь ногътии цѣломѫдръствоуѫ, из ѫтробъı матере моеѧ

кръстианъ иесмъ и иного бога не знаю развѣ господа моиего Їсоус Христоса. тъгда разгнѣвавъ са ан'тупадъ повелѣ огнь възгнѣтити и възложити сковрадж· слоугамъ же възгнѣтивъшамъ огнь, и тако раждежена бѣше сковрада, ихоже образъ иѣ подобенъ бѣше огню, и повелѣ андупатъ възложити сватааго на сковрадж. блаженъıи же Когратъ рече· азъ самъ о себѣ възлѣзж на сковрадж, и не замоуждж, и сътворивъ христово знамение възлеже на сковрадѣ, възметаахж же слоугъı дииавола на сковрадж пъцьлъ и масло и трьстие. сватъıи же Кодратъ поише· боже, на помоштъ мьнѣ вьньми, господи, на помоштъ мьнѣ потъшти са, да постъıдатъ са и посрамьıжтъ са искжштни доуша моиѣ, да възврататъ са въспатъ и оусрамьıжтъ са хоташтни мьнѣ зълоу. и коньчавъшоу иемоу ѱаллмъ, ихо дьвѣма часома прѣшедъшема, нача сватъıи ржгати са андупатоу глаголѣ· огнь сии твои стоуденъ иестъ и желѣза сковрадъı макъчаиша сжтъ твоиего срьдьца, добрѣ оубо сътвори, троудъна ма сжтъ отъ шъствиа пжтьнааго, повелѣ на макъцѣкмъ семъ одрѣ почити ми, нъıнѣ оубо испочихъ и възмогохъ, и то глаголѣ сватъıи мжченикъ обрашташе са на сковрадѣ, ихо на одрѣ по истинѣ настъланѣ· многоу же часоу прѣкъıвъшоу и огню никакоже прикосниъвъшоу се иемъ повелѣ андупатъ сънемъше и отъ сковрадъı мало вьнѣ вьси на хлъмъ възведъше мечемъ главж иемоу отъсѣшти. прним' же отъвѣтъ и тъшта са на небесьскоие цѣсарьство блаженъıи Кодратъ поише глаголѣ· благословьиенъ господь, иже не дастъ насъ на оуловение зжбомъ

ихъ, и нѣкотории отъ вьслѣдъ иджштаа братиа пошаҳж съ нимъ. и дожии до мѣста, идеже хотѣаше съконьчати са, коньча ѱал'мъ, и на мнозѣ помоливъ са и благодарьствивъ бога прѣклонивъ колѣнѣ и въиҳ протагъ въ добрѣ исповѣдании оусѣченъ бъстъ на славж и хвалж Христосоу богоу нашемоу нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ.

Мѣсаца марта въ $\overline{аі}$. житиє Григора папы роумъска'го.

Блаженъыи Григории поставьенъ бъстъ патриархъ сватѣки божии цръкви римьстѣки, а прѣжде патриаршъства цръноризъцъ бѣ въ манастъыри сватааго апостола Яньдреа, нарицаємааго Клиоскаура, близъ сватоую мжченикоу Їѡана и Паула. бѣаше же игоуменъ того манастъырѣ, мати же іего блаженаа Силвиа живѣаше близъ вратъ сватааго Паула апостола на мѣстѣ нарицаємѣѣмъ кѣла нова. тъ же блаженъыи Григории іег'да сѣдѣаше въ хызинѣ своіеи и писаашє, приде къ нѣмоу маломошть, мола и и глагола· помилоуи ма, рабє бога вышьнаго, ако старѣишина бѣхъ кораб'никомъ, и истопихомъ са и погоубихомъ много имѣниє, и своіе и стоужде. любоништии же и по истинѣ рабъ христосовъ призъвавъ слоужж своіего глагола ємоу· брате, шедъ даждъ семоу $\overline{s}$ златицъ. братъ же шедъ сътвори, ақоже повелѣ ємоу

рабъ божии Григории, и дастъ маломошти $\bar{s}$ златицъ, и отиде. пакы оубо мало прѣмоудивъ въ тъжде день приде тъжде маломоштъ къ блаженоуоумоу Григороу глагола: помилоуи ма, рабе бога вышьнаго, ꙗко много погоубихъ, а мало ми юси далъ. блаженъıи же призъвавъ слоугж своюего глагола юмоу· иди, брате, даждъ юмоу дроугжıж $\bar{s}$ златицъ. сътвори же братъ тако. вьзьмъ же ништии $\bar{вı}$ златицъ отиде. пакы же мало помоудивъ третиюе въ тъжде дьнь приде къ блаженоуоумꙋ Григорию глагола· помилоуи ма, рабе бога вышьнаго, даждъ ми дроугоюе благословьюение, ꙗко много погоубихъ. блаженъıи же призъвавъ слоугж своюего глагола юмоу· иди, даждъ юмоу дроугжıж $\bar{s}$ златицъ. отъвѣштавъ же глагола· вѣрж ми ими, чьстънъıи отьче, ꙗко нѣстъ остала ни юдина златица въ ризьници. глагола к нѣмоу блаженъıи· не имаши ли иного никакогоже съсжда, ни ли ризъна, да даси юмоу; онъ же отъвѣштавъ рече· иного съсжда, чьстънъıи отьче, не имамъ развѣ сьребрънаго блюда, иже ю посълала госпожда великаꙗ съ коуциıж. глагола къ нѣмоу рабъ божии Григории· иди, брате, даждъ юмоу блюдъ тъ. братъ же сътвори, ꙗкоже повелѣ юмоу блаженъıи, и дастъ ништоуоумоу. ништии же въземъ $\bar{вı}$ златицъ и сьребрънъıи блюдъ отиде. югда же и поставиша патриарха сватѣки цркви римьстѣки, по обычаю патриар'шъскоу повелѣ сакѣлароу своюемоу въ юдинъ дьнь юдноıж привести $\bar{вї}$ маломошти на трепезж своıж, да обѣдоуıжтъ съ нимъ. сакѣларии же сътвори, ꙗкоже повелѣ юмꙋ патриархъ, и призъва $\bar{вї}$ мжжь ништъ. и югда сѣдоша

съ патриархомъ на трепезѣ, обрѣтоша са г҃ї. призъвавъ же сакелара глагола ємоу· не бѣхъ ли ти рекъ в҃ї позъвати, то како без моєго повелѣнїа три на десате єси позъвалъ; сакеларь же слышавъ и пристрашенъ бывъ отъвѣштавъ рече к нємоу· вѣроуи ми, чьстьнъи владыко, дъва на десате ихъ естъ, третиаго на десате не видѣаше никъ'тоже развѣ патриархъ единъ. обѣдоуѭштемъ же имъ видѣаше патриархъ третиаго на десате сѣдаща на краи стола, и се, лице єго образы измѣнѧше, овогда оубо видѣти и бѣаше сѣда, овогда же отрока. и єгдаже въсташа съ трепезы, инъı вьса отъпоусти блаженъıи, а третиаго на десате, видимаго тако чоудъна, ѧ и за ржкж и вьведъı и вь клѣть своѭ глагола ємоу· заклинаѭ та о велицѣи силѣ вьседръжителя бога, повѣжды ми, к'то тъı єси, и что естъ има твоє; онъ же рече к нємоу· и єже въпрашаѥши имене моєго, то и то чоудъно естъ, обаче азъ єсмъ оубогъıи пришедъıи к тебѣ, єгда бѣ въ манастъıри сватаго Ѧньдреа апостола, наричаємаго Клоскаръ, єгда сѣдѣаше въ хъızинѣ и писаше, ємоуже да дъва на десате златицъ и сребрънъıи блюдъ, иже ти бѣ посълала съ коуциѭ блаженаа Силвиа мати твоа, и да оувѣси, яко отъдьне того, отъ нєлиже пода ми съ длъготръпѣниємъ и простомъ срьдьцемъ, нарече та господь патриархоу бъıти сватѣи цркви своєи, за нѭже и крьвь своѭ пролиа, и бъıти ти прѣимьникоу и намѣстьникоу връховьнаго апостола Петра. глагола же к нємоу блаженъıи Григории· како вѣси тъı, яко тъгда нарече господь бъıти мьнѣ патриархоу; онъ же отъ-

вѣштавъ рече· не ѥльма ли аггѣлъ господа вьседръжителꙗ ѥсмъ азъ, то того ради вѣдѣ, и тогда бо господь ма бѣ посълалъ к тебѣ искоусити оусрьдиѥ твоѥ· аште оубо чловѣколюбьнѣ л не чловѣкомъ твориши видѣти милость своѭ. блаженъıи же то слъıшавъ оубоꙗ са, не оубо бѣаше до толѣ видѣлъ аггѣла, акъı къ чловѣкоу бо бесѣдова и вьзира на нь. рече же аггѣлъ къ блаженоуоумоу· не бои са, се, посълалъ ма ѥстъ господь, да бѫдѫ съ тобоѭ въ житии семъ. блаженъıи же слъıшавъ то отъ аггѣла паде ницъ на земи, и поклони са господоу глаголѧ· аште малааго того ради даанна и ничесоже сѫшта толико множьство штедротъ показа о мьнѣ прѣмилостивъıи господь, ꙗкоже аггѣла своѥго посълати къ мьнѣ, бъıти ѥмоу съ мноѭ въ инѫ, какоѧ оубо славъı съподобатъ са прѣбъıваѫштии въ заповѣдехъ ѥго и дѣлаѫште правдѫ, без лъжа бо ѥстъ рекъıи, ꙗко милость хвалитъ са на сѫдѣ, и милоуѧи ништа въ заѥмъ даѥтъ богоу. тъ же самъ аггѣльскъıи господь строѧи чловѣчьскоѥ съпасениѥ глаголѣтъ къ о деснѫѭ стоѫштиими· градѣте, благословьѥнии отьца моѥго, приимѣте оуготованоѥ вамъ цѣсарьство отъ начала мироу· ал'ченъ бо бѣхъ, и дасте ми ꙗсте, жадънъ бѣхъ, и напоисте ма, странен бѣхъ, и наведосте ма, болѣхъ, и присѣтисте мене, нагъ бѣхъ, и облѣкосте ма, въ темьници, и придосте къ мьнѣ, ѥльма оубо сътвористе ѥдномоу отъ братиѧ сеѧ моѧ хоудъıѧ, то мьнѣ сътвористе· бѫди же вьсѣмъ намъ почитаѫштиимъ же и послоушаѫштиимъ оуслъıшати блаженъıи тъ гласъ, и вѣчьнъıихъ благъıнь, ѫже оуготова

богъ любаштиимъ и, да нъı съприимникъı сътворитъ Христос богъ прѣчистыѧ ради матере іего сватыѧ богородица, ѩко томоу подобаатъ слава, честь и поклањание, нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ ві. мѫченије сватааго Пионѣна презвутера змурньска града.

Памать сватъıимъ обьштевати апостоломъ велитъ· вѣдъı ѩко иже памать творитъ съ вьсѣмъ срьдьцемъ и вѣроѭ и инѣхъ оутроуждаютъ, болъша хоташте подражати, Пиониѧ же мѫченика и паче поминати лѣпо, по нѣже, іегда бѣаше въ мироу, многъı отъ прѣлъсти обрати, апостолъскъıи мѫжь въ насъ бъıвъ, и коньць іегда призъванъ бъıстъ къ господоу и мѫченъ бъıвъ, съпсаноіе се остави на наказаније намъ и до нъıнѣшьнѣаго имѣти намъ памать оучениѧ іего. мѣсаца шестааго в дьни настаѭшти сѫботѣ велицѣи въ дьни, вънѣгда са роді блаженъıи мѫченикъ Полукарпъ, гонѣнию сѫштоу Декиѧ цѣсара въ Змурньѣ, ати бъıша Пионии презвутеръ и Савини исповѣдьница и Асклипиадъ и Македони и Лимонъ презвутеръ съборньѣи цръкъви· Пионии же видѣ прѣжде іедного дьне, вънѣгда са роди Полукарпь, ѩко въ тъı дьни ати бъıша сии съ Савиниѭ и съ Асклипиемъ посташте са, и ѩко видѣ, ѩко оутро въ тъ дьнь ати имѫтъ бъıти, въземъ розвъньı изви-

тъı три на вънѫ своѭ къзложи, и Савининиї и Ѧсклипии, и жидѣахѫ сѣдаште въ домоу. се же сътвори за ведомъıѫ ради не разоумѣти къıихъ, ꙗко и дроузии иджтъ осквръıнити са въ трѣбахъ, нъ да видатъ вьси, ꙗко вънатъ вь тем'ницѫ абиѥ ити· помолъıшемъ же са имъ и въкоусивъше хлѣба и водъı въ сѫботѫ великѫѭ приде к нимъ Полемъ и иже бѣахѫ сь нимъ вьзискати и влачити крьстиꙗнъı на трѣбъı и на осквръıнение, и рече Полемѡнъ· вѣмъ оубо, Пиониї, заповѣди цѣсара, ꙗко велитъ вамъ жрьти богомъ. Пионии рече· вѣмъ заповѣди божиѫ, вь нихъже велитъ намъ томоу ѥдномоу са кланꙗти. Полемъ рече· поидѣте оубо на съборъ, да томоу са обѣштлѥте. рече же Ѧсклипиꙗди и Савинии· мъı богоу живоуоумоу покараѥмъ са и обѣштаваѥмъ са. веде же ѧ Полемъ и пришъдъшемъ имъ видѣша вьси, ꙗко жзъı носатъ, и акъı на прѣславъно чоудо течаахѫ колико брьзо народи, ꙗкоже отъривати дроугъ дроуга, и пришедъшемъ имъ на мѣсто, идеже бѣша събърали са, испльни же са вьсе то мѣсто и въсходи и горьница елинъ и жидовъ, ижденъ праздъноваахѫ, по нѥже бѣаше великаа сѫбота. поставиша же ѧ по срѣдѣ ихъ и Пѡлемъ рече· ѡ Пионие, покорите са акъı и вьси, и жрътѣте, да не мѫчени бѫдете. простъръ же рѫкѫ Пионии свѣтломъ лицемъ отъвѣштавъ рече· мѫжи, иже о добротѣ змурньстѣи хвалаште са, и иже въ васъ сѫтъ жидове пришьли, послоушанте мене мало вамъ вѣштажште· слъıшѫ бо о само приходаштимъ, ꙗко посмѣѭште са и порадоуѭште са игри мните тѣхъ погрѣшение, им'же не по воли жрѫтъ, лѣпо же бъı вамъ ели-

номъ покарѣти са оучителю вашемоу Омироу, иже съвѣштаѥт'· не подобно ѥстъ, оумираѭштиихъ хвалити са, вам же, ѡ жидове, Мѡусии, ꙗко велитъ· аште видиши осла брата твоѥго падъша подъ брѣменемъ, не миноуи, нъ въстава въстави и, такожде же и Солѡмоноу глаголѣштоу· аште падетъ врагъ твои, не порадоуи са и о потъчениї ѥмоу не възноси са, азъ бо своѥмоу оучителю покарѣѭ са, оумрѣти изволѣ паче а не прѣстѫпити словесе ѥмоу, и подвизаѭ са не измѣнити, ꙗже прѣжде навъыкохъ· по томъ же и наоучихъ, къимъ оубо посмѣѭтъ са жидове, аште и врази имъ ѥсмъ, ꙗкоже вѣштаѭтъ, нъ человѣци ѥдначе обидѫ ненавидаште, рьцѣмъ къıа прѣобидѣхомъ, къıа отъгънахомъ, къıа оубихомъ, къıа ли къ коумиромъ ноудихомъ; или мнатъ, тъчно ѥстъ своа грѣхы иже нын҃ѣ страха ради человѣчьска твораштиимъ не толико оун҃е ѥлико волѣнии грѣси неповолѣнъıимъ; к'то оубо поноуди жидовъ жрѣти Велфегороу, или ꙗсти жрѣтвы мрѣтвъıимъ, или блаждити въ дъштерехъ иностранникъ, или съѣшти коумиромъ сънъı и дъштери, или ръпътати на бога, или противити са Мѡусии, а и не благодѣти имѣти благодѣѭштиимъ, или обраштати са срьд'цемъ въ Єгуп'тъ, или въшъдъшоу Мѡусии възати законъ, рещи Ꙗрѡноу· сътвори намъ богы, и телецъ творити; васъ бо могѫтъ прѣльстити, по н҃еже почитаѭтъ са вамъ кн҃игы сждинскъıа, цѣсарьскъıа, исходьнъıа, и в'си, о н҃ихъже обличени бъıваѭтъ, нъ ищѫтъ, чесо ради ции не ноудими сами приходатъ на жрѣтвѫ· да тѣхъ ли ради вьсѣмъ крьстиѭномъ зазираете; мните сѫштѫю жизнь

токоу подобьноу бъıти, къıи коупъ болиї ѥстъ, плѣвънъıи ли или пшеничьнъıи; ѥгда бо придетъ дѣлатель съ лопатоѭ потрѣбити тока, плѣвамъ лъгъкамъ сѫштамъ, оудобь вѣтромъ отъносатъ са· а пшеница тоу остаѥтъ. видите пакъı въврѣжена невода· вьсе лі, ѥже съберетъ, на потрѣбѫ ѥстъ; тако же и нъıнѣшьнѣı жизнь. како оубо хоштете о семь намъ страдати, акъı правьдьникомъ или акъı и неправьдьникомъ; аште же и акъı неправьдьнии, како оубо и въı тѣми дѣлъı неправьдьнъıими обличаѥми тожде творите; аште ли ꙗко праведнии, праведнъıимъ стражджштнимъ, къıѧ вамъ надежда имѣти; аште бо праведънъıи едва съпасаѥтъ са, нечьстивъıи и грѣшънъıи кѣде авитъ са; сѫдъ бо мира належитъ, о нѣмъже извѣстихомъ са многъıими. азъ же и ошъдъ и вьсѫ жидовъскѫ землѫ прошедъ, прѣшедъ же Иордана видѣхъ земьѭ, до нъıнѣшьнаго послоушъствоуѭштоу бъıвшоу на нѣи божию гнѣвоу, твораштниихъ ради грѣхъı и живѫштниихъ на нѣи, странникъı оубиваѭште и ино много ноуждѫ твораште· видѣхъ дъıма ижнѣѧ до нъıнѣшьнаго въсходашта и земьѭ огнѣмъ оупепелѣнѫ и всего плода праздъна и мокротънъıѧ влагъı, видѣхъ и море мрътво, водѫ прѣмѣнѣнѫ своеѧ вешти, страхомъ божиѥмъ отъпадъшѫ и не могѫшти животъно вь себѣ кръмити, и въходаште подъ водоѭ комоу вь нѣ измештетъ и вънъ, и оудръжати тѣла человѣчьска не могѫштѫ вь себѣ, приѧти бо человѣчьска не хоштетъ, да не человѣка ради пакъı вьспрѣштена бѫдетъ. и се далече вамъ глаголѫ· въı видѣсте и повѣдаѥте людиискѫ землѫ и декаполитъскѫ

изгорѣвъшѫ огнемъ и прѣдълежаштѫ до нъıнѣшьнаго на показаније нечьстивъıимъ Ѳтни вь Сикилии островъ исхода отъ него огнь, аште и се далече отъ васъ іестъ, поразоумѣки топлѣ водѣ исходаштиї отъ земла, и поразоумѣките, отъ кждоу раждизаютъ са, или отъ кждоу съгрѣваютъ са, аште нѣстъ огнь подъ землеѫ. тѣмъ проповѣдаѫ вамъ о бждштимъ огнемъ бъıти сждоу отъ бога словесе іего ради Їсоуса Христоса, и того ради богомъ вашимъ не слоугоуемъ, и капиштоу златоу не покланаемъ са. симъ же и їнѣмъ мнозѣмъ реченомъ бъıвъшемъ Пиониемъ, Полемонъ и сѫштии съ нимъ и вьсь народъ помлъчаша послоушаѫште, іакоже никомоуже кръкнѫти. рекъш8 же пакъı Пионию, іако богомъ вашимъ не слоугоуемъ, и капиштоу златоу не поклонимъ са, приведоша ихъ на срѣдѫ и приставиша имъ къıм отъ събора съ Полемономъ молаште са и глаголѫште· оувѣштаи са намъ, Пионие, іако тебе любимъ, и многа ради достоинъ іеси живъ бъıти, нрава добраго ради и кротости, добро іестъ да живеши и свѣта сего видѣти и ино много. онь же къ нимъ· и азъ глаголѫ, іако добро іестъ жити, нъ оно оуне іестъ, іеже мъı любимъ, и свѣтъ онъ истинънъıи, и се же оубо вьсе добро, и не навидаште дѣла божиа бѣгаемъ, нъ инѣхъ больш хоштемъ, а сихъ прѣобидимъ. Алеѯандръ къ боголѫкавъ мѫжь рече· послоушаи и насъ, Пионие. Пиони рече· тъı мене послоушаи, иже бо тъı вѣси, вѣдѣ, а иже азъ вѣдѣ, тъı не вѣси. Алеѯан'дръ же вьсхотѣ поржгати са іемоу, а рече наржгам са· а сим жзъı чьсо ради сѫтъ на тебѣ; Пиони рече· сего ради, да не

прѣходаште града вашего поразоумѣѭтъ нъı, ꙗко жъръше и осквръниваше са придохомъ, и да оувѣсте, акъı и не въпрашати са велимъ, нъ въ темницѫ идемъ по волѝ, а не акъı инѣхъ волеѭ и насъ въсхътивъше ведете, нъ им'же носимъ жзъı, оставите насъ, не бо съ жзами вьведете насъ къ коумиромъ вашимъ. ти тако Алеѯандръ помлъча· пакъı же онѣмъ молаште са ѥмоу ономоу глаголѫштоу ѥмоу· тако оустависомъ и оустръмихомъ, и много обличаѫ ихъ и о бѫдѫштихъ съповѣдаѫ имъ Алеѯандръ рече· ч'то оубо на потрѣбѫ сѫтъ намъ словеса си ваша, имиже и недостоини ѥсте жити; народоу же хоташтоу позоръ съборънъıи творити, да то оуслъıшатъ паче ции отъ стратига пришедъше Пѡлемѡноу рѣша· не даждъ глаголати ѥмѹ, да не вълѣзѫтъ на позориште, плиштъ и възискание о нѥмъ бѫдетъ. се слъıшавъ Полемѡнъ глагола· Піоние, аште не хоштеши жрѣти, понѣ приди на мѣсто коумиръско. онъ же рече· нъ не бѫдетъ польза твоимъ коумиремъ, аште тоу придемъ. Пѡлемѡнъ рече· оувѣштаи са намъ, Пиѡние. Піѡнии рече· еша могль бъıхъ азь васъ оувѣштати крьстиѡномъ бъıти. они же вельми въсмиѡвьше са рѣша· не имаши того створити, да живи изгоримь. Пионии рече· горе есть зѣло оумьрьшоу изъгорѣти. оскабивьши же са Савини, Полемонъ и сѫшти съ нимь рѣша· смѣеши ли са; она же рече. еи, аште богъ хоштетъ, крьстиѡнъıни бо ѥсмь, елико бо къ Хрьстоу вѣроужтъ, смѣжтъ са въ радости вѣчьнѣи. глаголаше еи· ты бо емоуже не хоштеши, бѫдетъ ти приѭти· иже бо не жьржтъ жены, въ бѫдниться твѣ

стомт'. она же рече сватоуоумоу господоу пешти са о томь. паκы же Пиониу рече Полемонь· оувѣштаи са намь, Пионие. Пиони рече· повелѣно ти иесть или оувѣштати или мжчити· аште не можеши оувѣштати, то мжчи. тогда повьпрашавь Полемонь глагола· пожьри, Пионие. Пиони рече· ѥако крьстьѥнь есмь. Полемонь рече· коего бога чътеши; Пиони рече· бога вьседрьжителѣ сътворьшлаго небо и землѭ и вьсѣ, ѥже вь нихъ, и вьсѣхъ насъ, иже подасть намь вьсе богатьство, иегоже познахомъ слова иего ради Їсоуса Христоса. Полемѡнъ рече· пожьри оубо по цѣсароу повелѣнию. Пiѡнiи рече· азъ человѣкоу жрътвы не творѭ, крьстиѥнъ бо иесмъ. Полемѡнъ рече· крьстиѥнъ ли иеси; Пiѡнiї рече· еи. Полемѡнъ рече· коиѥ цркъве; отъвѣшта· съборьнѣки, не бо иестъ ина отъ Хръста. тачє приде на Савинѭ, рече бо прѣжде иеи Пiѡнии, ѥако нарьци себе Θеѡдоти, да не въпадеши отъ имене паκы въ ржцѣ безаконьнѣки твоиеи госпожди бывъшиї, госпожда бо иеи въ врѣменехъ Гордиѥана цѣсара, хотащи обратити Савинѭ отъ вѣры, отъгъна ѭ отъ себе съвазавъши, по томъ же съ Пиѡномъ сѭшти ата бысть въ гоиении томь. рече же оубо и тои Полемѡнъ· что са глаголеши; она же рече· Θеодоть. онъ же рече· крьстиѥнъıиi ли иеси; она же глагола· еи, крьстиѥнъıиi иесмъ. Полемѡнъ рече· коиѥ цръкъве; Савина рече· съборънъıа. Полемонъ рече· коиего бога чьтеши; Савина рече· вьседръжителя, иже сътвори небо и земьѭ и вьсѣхъ насъ, иегоже познахомъ слова иего ради Исоу Хръстоса. тачє въпраша Ѧсклипиада Полемѡнъ· или тъı крьстиѥнъ иеси; Ѧсклипиадъ

рече· еи. Полемонъ рече· коѥмъ црькъве; Ѧсклипиѧдъ рече· съборънꙑмъ. Полемѡнъ рече· коѥго бога ч'теши; Ѧсклипиѧдъ рече· Їсоуса Христоса. Полемѡнъ рече· сиї оубо инъ ли ѥстъ; Ѧсклипиѧдъ рече· ни, нъ тъжде, ѥгоже и сиѧ нарекоста. симъ реченомъ бꙑвъшемъ ведоша ѧ вь темницѫ, идѣаше же вь слѣдъ народъ многъ., ѩкоже пльномъ бꙑти вьсѣмъ стъгнам'. глаголаахѫ ции о Пионии· како присно блѣдъ съ нꙑнѣ роумѣно лице ѥмоу ѥстъ. дръжащти же ѥго Савини за ризꙑ отъръванию ради отъ народа глаголаахѫ ции наржгаѭште са· тетъка ѥоитъ са, да не отъръвена бѫдетъ· ѥдинъ же отъ нихъ възъпи· аште не жьржтъ, да са мѫчатъ· дроугꙑи же к'то глаголааше· се, человѣкъ идетъ жрѣти· глаголааше же сего ради, иже бѣаше съ нами Ѧсклипиѧдъ· Пиѡнии речетъ· лъжеши, не бо сего творитъ Ѧсклипиѧдъ· дроузии же глаголаахѫ· сии и сии жрътвѫ сътвориша· Пиѡниї рече· къждо своѭ иматъ волѭ, ч'то оубо тебѣ; азъ Пиониї са наричаѭ. се рекъшоу ѥмоу ѥдъва отъ народа съклѣштеномъ сѫштемъ въведоша ѧ въ тьмницѫ прѣдавъше стражемъ. вьлѣзъше же обрѣтоша затворена презвутера съборънꙑмъ црькъве именемъ Лимна и женѫ македоньскѫ и ѥдного отъ вѣрꙑ фрꙋгиискꙑмъ именемъ Єутꙋхиѧкъ· сѫштемъ оубо имъ въкоупь оувѣдѣша стрѣгѫштии тьмницѫ, ѩко приносимаго отъ вѣрънꙑхъ не възимаѭтъ Пѳѡниїна чадь, глаголааше бо Пѳѡнъ· ѩко ѥгда ваште трѣбоваахомъ, никомоуже бꙑхомъ, и нꙑнѣ како хоштемъ вьзати; разгнѣваша же са тьмничьнии стражиѥ, и разгнѣвавъше са вьведоша

ихъ паче вь нжтрь, ꙗкоже не имѣти имъ никоюмже милости· славивъше же бога оумлъчаша, подаѭштоуоумоу имъ обыченаꙗ, ꙗкоже показати са стражемъ ис темница извести ѧ пакы на прѣжде. они же прѣбъıша рекше· слава господоу, съдоучи бо са намъ се на добро, пространије бо имамъ и бесѣдовати и бога молити и день и ношть. обаче оубо и вь темницѣ мнози отъ странъı прихождлаахѫ оувѣштати хоташте, и слъıшаште ихъ отъвѣтъ дивъıахѫ са, вълажлаахѫ же и ꙗлико по ноужди бѣахѫ влачими отъ кръстиꙗнъ братиꙗ многъ плачъ твораште по вьса часъı паче же о добръıихъ мѫжихъ и о добрѣ житии бъıвъшиимъ, ꙗкоже плакати са Пѣснию п глаголати· безоума, безоума нъı мѫчите, безоума нъı сѣчете, видаште бисъръı цръкъвънъıѧ отъ свинии попъранъı и звѣздъı небесънъıѧ подъ опашьѭ змииноѭ на земл̂ѫ влачимъı, винограда, иже насади десница божиꙗ, отъ свинии прокоужденъ, и того нъıнꙗ ꙗмл̂ѫтъ вьси мимоходаштеи. чада моꙗ, ѫже пакъı раждаѭ, доньжде са образи Христос въ васъ, млади мои поидоша по жестокоу пѫти, нъınꙗ Соусана оудѣбена бъıстъ отъ безаконънноу старцоу, нъınꙗ отъкръıваѭтъ младѫ и добрѫ, да насъıтатъ са доброты ꙗѧ и въ лъжѫ навадатъ на н̂ѫ, нъınꙗ оубо гладъ не хлабьнъıи, ни жажда водънаꙗ, нъ еже оуслъıшати слово господьн̂е, нъınꙗ оубо вьздрѣмаша са вьса дѣвица и съпаахѫ, съврѣши бо са глаголъ господа и съпаса, ꙗда сънъ человѣчьскъıи обраштетъ вѣрѫ на земи. слъıшѫ же ꙗко и ꙗдинъ къждо ближикѫ прѣдаѥтъ, да съврѣшитъ са реченоѥ, ꙗже прѣдати братъ брата въ съмрьтъ, или

испросилъ ѥстъ васъ сотона просѣати акы п'шеницѫ, нъ да никтоже не мнитъ, чада, ꙗко отънеможе господь, нъ мы, глаголѣетъ бо, или не можетъ, рече, ржка моꙗ отати васъ, или отажьча слоухъ мои не оуслышати; нъ грѣси ваши растоꙗтъ посрѣдоу насъ и бога, облѣнихомъ бо са, дроузии же и прѣобидѣвъше безакониѥ сътворихомъ, дроугъ дроуга хапьѫште и дроугъ дроуга ꙗдѫште сами са оуморихомъ· лѣпо же бѣ намъ прав'дѫ из лиха имѣти паче кн҃ижчии и фарисеи, слышѫ бо, ꙗко и кыꙗ отъ васъ жидове призываѭтъ въ сьньмѣхъ, тѣмъ вьньмѣте, да никакоже вамъ и велико и мало и вольнъıи грѣхъ прикоснетъ са, и ни ѥдинъ отъ васъ да не съгрѣшитъ великъıимъ грѣхомъ и хоулоѭ ꙗже на сватъıи доухъ, не бѫдѣте коупно сь н҃ими кнази содомьстиї и людиѥ гоморьстии, имже рѫцѣ кръве испльнь· мы же ни пророка оубихомъ, ни Христоса прѣдахомъ, ни распахомъ. да что много глаголѫ вамъ; помните, ѥгоже слъıшасте, и нъıнѣ бесѣдоуите, им'же наоучени бъıсте, по н҃еже и се оуслъıшасте, ꙗко рѣша жидове· Христос человѣкъ бѣѣше и почи ꙗко ноуждънои҃ съмрьтъıи҃. да рекѫтъ намъ, коиемѹ нѫждеи҃ оумьрьшоу вьсь миръ оученикъ испльн҃енъ бъıстъ; коиемоу ноуждеи҃ оумьрѫшоу человѣкоу оученици и дрѹзии с н҃имъ толици за има оучителꙗ своиего оумрѣша; коиемоу ноуждеи҃ оумьрѫшоу человѣкоу именемь толико лѣтъ бѣси изгонатъ са, и елико на величїа въ цръкви съборнѣки бъıваѭтъ; не разоумѣѭтъ же, ꙗко ноуждеи҃ съмрьтьнъ ѥстъ, иже по своиеи воли извода себѣ отъ житиꙗ. се же иемоу глаголавъшоу повелѣ потъштавъше са имъ

излѣсти ис темница. придоста же к нимъ неокоръ и епархъ Θеѡфилъ съ народомъ многомъ глаголѧшта· се, старѣи васъ Оуктїмонъ въдастъ са, и жрътвѫ сътвори, оувѣштаите са и вы, въпрашаѭтъ бо васъ Лепидонъ и Єуктимонъ. Пїѡнии рече· иже сѫтъ вьведени вь темьницѫ, то лѣпо имъ юстъ дождати андупата, да видимъ, что имъ велитъ. отидоша же много имъ глаголавъше, и пакы придоша съ многомъ народомъ. рече епархъ Θеѡфилъ· лжками андупатъ посъла да ведени бѫдете въ Єфесъ. Пїѡнии рече· да придетъ посланъıи и поиметъ насъ. Θеѡфилъ рече· нъ пригкиѱъ юстъ чьстънѣи, и тъı паче иди к немоу· аште ли не хоштеши, кнази юсмъ, да, иже хоштѫ, творѫ. повръзъ же и за въıѫ дастъ воиномъ вести, ѩкоже мала иего не оудавити. приде оубо на стъгнъı и Савинии кричаштема има великомъ гласомъ· кръстиѧна юсвѣ, и на землѫ помештѫште себе, да не ведени бѫдѫтъ въ коумирьницѫ, шестъ воинъ Пїѡниѧ ношлаахѫ стрьмоглавь. не могѫштемъ же имъ иего дръжати колѣнома тъкаахѫ по ребромъ а за рѫцѣ и за нозѣ влачаахѫ вьпıѫшта· принесоша же иего носаштии и положиша на земи въ коумирьници· иединаче же стоıше Єуктимонъ при коумирьници, и Лепидонъ рече· чьсо ради въı не жьрете, Пиѡнииє; Пїѡнии рече· ѩко крьстиѧни юсмъ. Лепидъ рече· ѩко коиего бога чьтете; Пїѡнии рече· сътворьшааго небо и земьѭ и море и вьсе иже вь нихъ. Лепидъ рече· распатъıи же оубо кто юстъ; Пиѡнии рече· иегоже посъла богъ на съпасениє мира· кнази же вел'ми вьзпивъше вьсмиıша са, и Лепидонъ иего нача клати. Пїѡнїи же

вѣзьпи· богъ вѣренъ, и не постѣидите са, правдж почѣтѣте, иже сѫтъ тѣчни акѣ и вѣ, познаите, закономъ вашимъ послѣдоуите, насъ мѫчините, акѣ и не покаръкіѫште са, и вѣ не покаръкіете са, мѫчити повелѣно вѣ іестъ, а не ноудити. и к нѣмоу Роуфинъ кто прѣдѣстоѫ въ риторьстѣки хѣитрости, сии рече· стани, Пишніе, не величаи са. онъ же к нѣмоу· то ли ти сѫ риторѣства; то ли сѫтъ твоѫ кнѣигѣ; тѣхъ Сократъ отъ Ѧдинеи, не пострада· то или Сократъ и Ѧристидъ и Ѧнаѯархъ и прочии величаахѫ са, имже и философиѭ и прав'дѫ и трѣпѣніе любѣяхѫ; іединъ же нѣкѣи въ санѣ и славѣ мирьстѣки сѣ рече· не кличи, Пішніе. Пишнии рече· не ноуди, нъ крадѫ раждѣзи и сами въ нѣѫ вълѣземъ. Терентии же к'то отъ народа вѣскрича· вѣсте, ѣко сиї инѣхъ поваждаіет', да не жьржтъ, да оуже оубо вѣньца вѣзложиша на ня· она же растрѣзавѣша отѣмета'ста· димосии же стоѣаше дрѣжа коумирь жрѣтвѣнѣыи, не же сѣмѣкаше къ комоу близъ пристѫпити, нъ самъ прѣдъ вьсѣми димѫсии изѣ отъ нѣго. кричаштема же има· крьстиѣана іесвѣ, не обрѣтѣше, что иматъ сѣтворити, пакѣ въ темницѫ ведоша, и народъ ржгаше са и заоуша'хѫ, и къ Гавинии к'то глаголлаше· ти въ отьчинѫ своѭ не можаше оумрѣти; она же рече· кто іестъ отьчина моѣ; азъ пионова сестра іесмъ. Ѩсклипиади же къ Пішнию рече· не боиши ли са меие о семъ; и тако вьведена бѣста въ темницѫ. вѣлазаштоу же Пішнию въ темницѫ іединъ от' воинъ оудари и по главѣ вел'ми ѣкоже врѣдити іего, онъ же помльча, ржцѣ же оударьшоуоумоу іего и ребра обатриша са, ѣкоже

ѣдва ѣмоу отъдъıхати. вълѣзъша же въ темницѫ славıста бога, ıако прѣбъıста въ има христово без врѣда, и не похвали са о нѣю врагъ, и прѣбъıста въ пѣснехъ и молитвахъ оутвръждаѭшта себе. по том же приде андупатъ въ Змурьнии и приведенъ бъıвъ Пıѡнии, сѣдшоу антупатоу на сѫдиште въпрашати и нача· что са нарицаѣши; отъвѣшта· Пıѡниї нарицаѭ са. андупатъ же глагола· жьреши ли; отъвѣшта· ни. андупатъ въпраша· кѫѭ вѣрѫ имаши; отъвѣщта· съборънъıѭ црькве презвутеръ ѣсмъ. андупатъ рече· тъı ли ѣси оучителѣ имъ; отъвѣшта· еи. рече андупатъ· боуѣсти оучителѣ ѣси. отъвѣшта Пıѡнии· божии вѣрѣ ѣсмъ, и вѣроуѭ къ господоу сътворьшоуоумоу вьса. андупатъ рече· жьри. отъвѣшта· ни, къ богоу боголѣпьно вѣровати наоучихъ са. онъ же глагола· вьси богъı чтемъ и небо и сѫштаѭ на небеси богъı· что на въздоухъ вьзираѣши; жьри ѣмоу. отъвѣшта· не на въздоухъ вьзираѭ, нъ къ сътворьшоуоумоу въздоуха и небо и сѫштаѭ на небеси. андупатъ рече· рьци, к'то сътвори; отъвѣшта· недостоино ѣстъ рѣшти. андупатъ рече· богъ оубо, иже ѣстъ Зеусъ, иже ѣстъ на небеси, цѣсарь бо ѣстъ вьсѣмъ богомъ. млъчаштоу же Пıѡниу и обѣшеноу бъıвшоу рѣша· жьри. отъвѣшта· ни. пакъı мѫчівъше и ногътъми рѣша· покаи са. отъвѣшта· нѣсмъ оболъгалъ, нъ живаго бога боѭ са· андупатъ и ини мнози жръша, и живи сѫтъ и съмъıслатъ. отъвѣшта· не жьрѫ. андупатъ рече· ч'то са тъштиши на съмрьть; Пıонии рече· не тъштѫ са на съмрьть нъ на жизнь. андупатъ рече· не велико чоудо

твориши тѣшта са на сьмрьть, нъ ѥл'ма оубо тѣштиши са на съмрьть, живъ да изгориши. и въписаша въ пинакиды роумъскы· Пiѡнии исповѣдавъıи са самъ крьстиѧнъ живоу изгорѣти повелѣхомъ. шедъшоу же ѥмоу на сѫдилиште съ тѣштаниѥмъ и пришедъшоу коментарисию самъ са съвлѣче, тач҃е разоумѣвъ прѣчистъıи лѣпотѫ тѣла своѥго, многы радости испльни са, вьзьрѣвъ же на небо и хвалѫ въздавъ богоу иже тако ѥго съблюдъша, прострѣ са самъ на дрѣво, и прѣда са воиноу пригвоздити са· пригвожденоу же ѥмоу бывъшѫ пакы димѡсии рече· покаи са и отъньмемъ гвоздиѧ, отъвѣшта же онъ· чоухъ, ѩко нич'тоже сѫтъ, тѣм же тѣштѫ са, да абиѥ вьстанѫ обличаѧ ѥже из' мрътвъıихъ вьскрьсениѥ. поставиша оубо ѥго на дрѣвѣ. тач҃е по томъ и пресвутера коѥго Митродора вѣры маркiаньскъıѧ· лоучи же са Пiѡниѩ поставiти о десньѫ, Митродора же о лѣвѫ, и оба зьрѣста на въстокъ· принесеномъ же бывъшемъ дрьвомъ и кѫгомъ гладъше Пионiї затвори очи, ѩкоже народоу мнѣти і издъша, онъ же отаинъ ихъ мольбѫ твора, пришъдъ же на конецъ молитвѣ прозьрѣ, ѥште же пламени великоу сѫштоу весель лицемъ, послѣжде рекшоу аминъ и рекъ господоу· прiими моѭ доушѫ, акъı отъригаѧ тихо и без болѣзни издъхнѫ и прѣда доухъ свои господоу, вьсѫ крьвь, вьсѫ доушѫ, неправьдьнѣ осѫжденѣ бывъши, обѣштавъшоу же са съхранити тако житиѥ живъ блаженъıи Пионии непорочьно, неистьлѣнно, присно оума имъ своѥго простръта къ богоу вьседръжителю и къ ходатаю богоу и чловѣкомъ Исоуса Хръста, бога нашего,

такомоу же и достоинъ бысть коньцоу, и великаго подвига побѣдивъ проиде тѣснъыими двьрьми на широкъ и великъ свѣтъ. назнамена же са ємоу вѣньцъ по тѣлоу, по огни бо тако его видѣхомъ приходивъше, ꙗкоже тѣло юно страстьникоу изглаждено и оуши ємоу свѣтьлѣ бъста, брада же ємоу акъı то прьво брадѣꙗшт8 свьтѣаше са, и лице ємоу пакъı свѣтъло и благодѣть чоудъна, ꙗкоже крьстїаномъ оутврьдити са паче вѣроꙗ, невѣрнии же възбоꙗвъше са и съвѣдиꙗ имꙗште въ страсѣ отити. мꙗченъ же бысть сватъıи Пиѡнии мѣсаца марта вї дьнь, сѫбота, часъ ї при Нанѣ цѣсари, о насъ же цѣсаръствоуꙗштоу господоу нашем8 Їсоус Христосоу, ємоуже слава и дръꙗжава въ вѣкъı вѣкомъ амин.

Молитва сватаго Пиѡния, иже са обрѣте въ ино писание.

И въ сихъ книгахъ чте са роумъскъı· Пиѡнии самъ са исповѣда крьстиꙗна сѫшта, живъ да са съжежетъ и оугодъно бысть· блаженъıи же шедъ на мѣсто, иждеже бѣаше огнь раждъженъ, видѣвъ пламень полашть, моли са ведꙗштиимъ его воиномъ, ослабити ємоу часъ малъ, да молитвꙗ сътворитъ· и прѣклонивъ колѣнѣ и въздѣвъ рѫцѣ инѣмъ подъдръꙗштемъ его, самъ бо отъ многа висѣниꙗ не можаше о себѣ рѫкоу въздѣ-

ти, нача же молити са господоу и глаголати· слава тебѣ, Їсу Христосе, сыноу божии иночадыи, съ нимъ сы присно, слово божиє, живаꙗ сила и живы твора вьса, съкровиште отчоу вѣдѣнію, благоє кореніє новоуоумоу садоу, иже къ богоу плодоприношенію нашемоу, без лъжа надежда познавъшимъ тобоѫ отъца и сватаго доуха, вѣнець славѣ отьцоу иже различънъıихъ свѣтъ исповѣданию нашемоу съплитаємъ на благѫ воѭ отьцоу, таина съкръвенаꙗ отъ вѣкъ и нъıнѣ обличимаꙗ насъ ради исповѣдаѭштиимъ владъıчьство твоє, строитель вьсеи твари, дръжаи кръмѫ небесънѫѭ, иєже єстъ сватъıи доухъ, и избава въсѫ доушѫ клаташтѫ са въ горести диаволовѣ, иже, дѣлатель добръıи, разлѫчаѫ доухомъ сватъıимъ плѣвъı пшеница, хлѣбъ небесъскъıи оутвръждаѫ срьдьца вѣдѫштиимъ добраꙗ твоꙗ дѣланиꙗ, вино благоє новаго винограда, веселаи и свѣтълотвораи лица ожидаѭштиимъ приходa твоєго, источникъ животвораштоуоумоу доухоу, неразлѫчимаꙗ десница отьца, живъıи образъ отчѹ подобию, тихоє отишиє плаваѭштиїмъ, надежда безнадеждънъıимъ, сватость божии благодѣти, праведънъıи сѫдии, мъздодавъць исповѣдаѭштиимъ са прѣдъ человѣкъı, пѫть водаи къ отцоу, двьри отчоу въходоу, пастоухъ благъıи положивъıи доушѫ за овьца, и мене грѣшнаго избавивъ отъ влька, вьсьжде сы, иждеже та кто помолитъ, истинноє цѣсарьство, покою брѣменънъıимъ, врачоу болаштиимъ доушами, иже божиѭ властиѭ оставъıаꙗ грѣхъı, вѣнецъ мѫченикомъ, истинънъıи богъ, иже надъ вьсѣми богъ съ сыномъ и

сватꙑимъ и животворащтиимъ и неразлжчимꙑи отъ божиѧ славꙑ и сватаго доуха твоѥго вь та живꙑи и вьса, ѩже на небесехъ и на земи и въ мори испльнѣ приходомъ, и строѧ и подаѧ пиштж вьсеи плъти, тебѣ подобаатъ хвала, слава, великолѣпотиѥ, сватость отцоу и сватоуоумоу доухоу вь вѣкꙑ аминъ. и се рекъ слꙑшаштемъ вьсѣмъ сътворивъ христосово знамениѥ вълѣзе въ огнь и зинжвъ прѣда доушж и съконьча са сватꙑи мжченикъ божии въ Змурьнии. азъ же власъ въ Ефесѣ сꙑ въ то врѣма оупразнивъ са отъ дѣла цѣсара прѣписахъ протлъковавъ отъ роумъска ꙗзꙑка на гръческъ.

Мѣсаца марта въ гі. мжчениѥ сватаго Савина

Цѣсарьствоуѥштоу Диоклитиѧноу заповѣдь посъла са по вьсеи вьселенѣи, ѩкоже вьсѣмъ не покораштиимъ са заповѣди ѥго и не жьржштии богомъ мжчени бꙑваѥште зълж съмрьтиѭ оумрѣти. доиде же си заповѣдь по всеи егуптьстѣи странѣ· гоненію же оубо належаштоу на крьстиѧнꙑ зѣло, егуптьстѣ странѣ зѣло матжшти са Савинъ кто именемь вь то врѣма сꙑ, поуста града пръвꙑи, блага рода сꙑ, славенъ же именемь, крьстиѧнъ сꙑ належаштаѧ ради бѣдꙑ отъшъдъ вънъ гра въ хꙑзѣ малѣ'мъ и съ инѣми крьстиѧнꙑ таѧше са, въ постѣхъ и молитвахъ дьнь и ношть прилежа· многомъ

же крьстиꙗномъ ѧтомъ бывъшемъ и вьсѣм' има Савиноу нарицаѥштемъ прославив'ше, нехоудо вьзисканиѥ бысть отъ безаконънъıихъ, имже зѣло мѫжа прославиша. по том' же мало дънии ништии кто по обычаю проса хлѣба вѣдѣ мѣсто, к'де живетъ сватъıи Савинъ, пришедъ глагола безаконьникомъ· что ми дасте и покажѫ вамъ мѣсто, иждеѥстъ искомъıи вами Савинъ; они же оуслъıшавъше и ради бывъше даша ѥмоу два златика, и шедъше вь слѣдъ его доидоша мѣста и оударивъше въ двьри, акъı жродоуѥштеч'то, отвръзъ ѥдинъ отъ братиѧ оувѣдѣти хота, что хотатъ, абиѥ въскочиша безаконьници и обрѣтоша сватааго Савина съ инѣми шестиѫ братиѧ, и съвазавъше влѣкоша вънъ ис клѣти. въпрашавъше же, кто ѥстъ отъ нихъ искомъıи ими Савинъ, и оувѣдѣвъше поим'ше ѥдного съвазаша веригами двоими, и козълъ тажькъ възложивъше ѥмоу приведоша ѥго къ воѥводѣ. въ то же врѣма Ѧрианъ к'то нарицаѥмъ старѣишина бѣаше въ поустѣѣмъ градѣ нарицаѥмѣѣмъ, тъ ишедъ на походѫ подлъгъ рѣкѫ оузрѣ из далече плъкъ великъ народа граджштъ, видѣвъ же мѣсто трѣвно и красъно сълѣзе отъ коня поглоумити са, бысть же часъ малъ, вьзрѣвъ очима своима и оузрѣ сватааго Савина влѣкома съ нѫждеѭ великоѭ, и рече къ коментарисию· к'то ѥстъ, ѥгоже ведѫтъ нашего чина воини; онъ же рече· мыѭ, господи, воѥвода ѥдинъ отъ небогъıихъ' крьстиꙗнъ ѥстъ, и по томъ мало дошедъше воини сташа прѣдъ воѥводѫ, истъкаша коментарисиѥмъ глаголѫште· Савинъ ли ѥстъ, иже крьстиꙗномъ застѫп'никъ

ис пръва иштемъıи отъ вашеѧ власти; онъ же слъıшавъ и зѣло са въздрадовавъ рече· благодѣть милостивъıимъ и бесъмрътънъıимъ богомъ, и абиѥ повелѣ на въıсоцѣ мѣстѣ прѣстолъ поставити и сѣдъ на въıсоцѣ рече· Савинъ иже нечьстивъıѧ вѣръı нарицаѥмъıимъ кръстиѧнинъ досадитель, да приведенъ бѫдетъ къ нашемоу сѫдилиштоу. коментарисии рече· Савина повелѣваше величиѥ въ затворѣ бъıти, аште ли велиши, се, станетъ прѣдъ твоимъ сѫдилиштемъ. приведеноу же ѥмоу бъıвъшоу Ѧриѧнъ воѥвода рече· да исповѣстъ прѣжде има своѥ и кобь, и отъ кѫдоу ѥстъ. сватъıи Савинъ рече· Савинъ нарицаѭ са, крьстиѧнъ же ѥсмъ. воѥвода рече· робъ ли ѥси или свободь; Савинъ глаголa· свободь ѥсмъ въ добрѣ въздрастѣ и воинъ въ доуѫовѣѣмъ чиноу. воѥвода рече· да ч'то ти бъıстъ, да отиде отъ своѥго воиньства, а не паче себе оустрои тъı и на потрѣбѫ сътворити сватъıимъ цѣсаремъ и закономъ имъ; сватъıи Савинъ отъвѣшта· азъ видѣвъ безаконьнъıѧ имъ заповѣди, дошедъша до робъ христовъ, изволихъ паче примѣтати са въ домъ бога моѥго или жити въ жилиштихъ грѣшъникъ. воѥвода рече· нѣси ли слъıшалъ о заповѣданъıихъ намъ отъ самодръжецъ, ѩко да вьси въсѫдоу въ всѣхъ областехъ и странахъ и мѣстѣхъ жрѣти и трѣбъı творити милостивъıимъ богомъ; Савинъ глаголa· нѣстъ оутаило са насъ нечьстивоѥ заповѣданиѥ, ѩкоже и прѣжде рѣхъ, ни закони, ѥѫже ради . . блазниша и їзгоубиша многъı и . . . нарицаѥши цѣсара по нѣже вештиѫ и . . . тъ ти закони истинни, не вѣдѫште бо то творатъ,

хоуλѫ творатъ къ своємоу господоу и благодѣтелю· азъ же жьрѫ богоу моємоу Їсоусе Христосоу и томоу єдномоу слоугоуѭ. Ариѧнъ воєвода разгнѣвавъ са рече· зълаа главо, дръзнѫ ли досадити добрѣмъ наша цѣсара и сватѣмъ имъ законѣ, иже сѫтъ поуштени намъ отъ нихъ на обьштеіе съпасеніе; Савинъ глагола· добрѣ да вѣси, воєвода, ѧкоже николиже жрѣти имамъ богомъ твоимъ, аште съ вьсѣмъ вьспрѣштеніемъ повелиши. воєвода се оуслъшавъ рече· азъ же нъıнѣ обаче съ милостиѭ ти прiхождѫ бесъмрътъıнъıихъ ради богъ милости, исповѣждъ оубо, ѧко сѫтъ бози истиньıнии, благодѣтьıнии· аште ли ни, мьсти и мѫкъı, єже ти бѫджтъ отъ мене, сътворити та имѫтъ вѣдѣти, ѧко сѫтъ истиньıниї бози. сватъıи Савинъ отъвѣшта· не имаши тъı мене никакоже въспрѣштала мьнѣ мѫками. воєвода глагола· повелѣно є сватъıими и чьстънъıими законѣ различьнъıими мѫками мѫчити та, аште оубо въ непокорѣ прѣбъıваєши. сватъıи Савинъ глагола· аште тако оустрашимъ са земънъıма мѫкъı и мьсти, иже аште и многъı сѫ(тъ), не могѫтъ въ инѫ и присно дръ(жа)ти вьсе мѫчимаго жрътиѭ ради соуєтънъıимъ богомъ, колико паче би оужасати са намъ Христоса Исоуса, могѫштаго мѫками оуготованъıими отъ нѣго безаконънъıимъ оудръжати вь вѣкъı вьса не противъшама са ємоу· би оубо боıати са паче бога и господа нашего Їсоу Христоса паче сихъ рекомъıихъ богъ, иже соуєтьни сѫтъ. Ариѧнъ воєвода се слъıшавъ рече· се наоучихъ та, ѧкоже съмъıслити и їсповѣдати, ѧко сѫтъ бози, аште ли ни, и неволѣѭ та приноуждѫ

исповѣдати, исповѣжде оубо по волѝ прѣжде бѣды. сватыи Савин' рече· ты ма приноудиши рещи, сѫть бози, же вѣштаеши, такожде и азъ та приноуждж при народѣ вьсемъ сем' исповѣдати, ѩко ѥстъ богъ на небеси, и развѣ того никтоже инъ, нъ Христосъ Їсоус богъ савиновъ. се слышавъ воєвода, зѣло же разгнѣвавъ са повелѣ ѥго обѣсивъше стрѣгати. толико же стрѣганъ бысть сватыи божии мжченикъ, дондеже маса ѥмоу падоша вьса на земи. тъгда воєвода глаголанѣси ли ѥште покорилъ са жрѣти богомъ; отъвѣшта сватыи Савинъ· никакоже оубо жьржж. ѥдинъ же отъ прѣстомштиихъ Висамбонъ именемъ рече· владыка нашъ нѣстъ, ѩкоже стоѩти ѥмоу, нъ издъхнжти и оумрѣти. Савинъ слышавъ абие вьскрича глаголанѣсмъ оума изгоубилъ ни отънемогохъ съмысломъ, ѩкоже да не бждетъ отъстжпити отъ сътворивъшаго ма бога. Ѩрианъ воєвода рече· ѥште ли пакы дръзаеши и жестокъ ѥси срьдьцемъ, Савине; нъ не имамъ та сде мжчити, идѣмъ на онж странж къ Ѧнтинополь, да тоу оувѣси, ѩко сѫтъ истиньнии бози, имъже самодръжителѐ намъ жрѣти велатъ. Савинъ прѣжде воєводы ведомъ къ Ѧнтінополи прѣшедъ рѣкж и отънемогъ прѣбы тоу блюдомъ при брѣзѣ рѣкы· излѣзоша же из града народи мнози видѣти блаженаго мжченика· воєвода же вьсѣдъ въ корабь хотѣаше прѣити къ Ѧнтинополѝ, ижде сватыи Савинъ провожденъ бѣаше. слышавъ же сватыи божии мжченикъ объстоштаа народы глаголѧшта, ѩко воєвода вьлѣзе въ корабь, прити хоташтоу въ сии градъ, въста и въставъ посрѣдоу

народа вьсего помоли са глаголѧ· боже мои, Христосе Исоусе, ѥгоже ради болѣзнь сиѭ прѣтръпѣхъ, и позорь и нагъ видимъ ѥсмь отъ селика народа, оуслъши мене дънесь, и простьри рѫкѫ своѭ крѣпкыѭ, и прослави има своѥ и мене грѣшнаго, неключимаго роба своѥго посрѣдоу сихъ людии, тако да прославитъ са святоѥ има твоѥ· да ставиши безаконнаго воѥводѫ посрѣдоу рѣкы и сътвориши, да не прѣиде ѥмоу корабь, нъ да бѫдетъ въ бѣдахъ, да некъли по ноужди прославитъ чъстьноѥ и великоѥ има твоѥ, ѥгоже са отъмеште. к'де же издрече Савинъ, стави са корабь посрѣдоу рѣкы и бѣаше клатимъ зѣло· да ѩкоже разоумѣ се воѥвода, рече сѫштиимъ с нимъ въ кораби· видите, ѩко, ѥже рече онъ влъхвъ, сътвори влъхвованиимъ и дръжитъ насъ посрѣдоу рѣкы· азъ дивлѭ са вида силѫ влъшъствиа ѥго. повелѣ же воѥвода призъвати инѣхъ корабь на помоштьиа ѥмоу, и въскричавъше иже бѣахѫ въ кораби, призъваша корабла на помоштиа имъ прити· дошъдъше же мѣста, иждѣ бѣаше корабь воѥводинъ, и ти зѣло вѣтры и вльнами мьчими възвраштаахѫ са въспатъ, и бѣдно имъ бѣаше. ѥдинъ же отъ нихъ корабь не могы приближити са къ воѥводиноу корабью обрати са на онѫ странѫ, въз'пи же воѥвода къ сѫштиимъ въ кораби глаголѧ· шъдъше на онѫ странѫ възиштате прѣдъ градомъ коѥго Савина именемъ, кръстиана сѫшта, оумѫчена мѫками, и реците ѥмоу· чьсо ради стави насъ влъшъствомъ твоимъ прити на онѫ сѣранѫ к тебѣ; оубои бо са мѫкы, да тѣмъ не да намъ прѣити. сѫштии же въ кораби шъдъше и обрѣтъ-

ше сватаго Савина рѣша ємоу та словеса. сватыи же
отъвѣштавъ рече имъ· живъ господь богъ мои Їсоус
Христос, ѥгоже ради азъ се страждж, не иматъ прѣити
на онж странж, доньжде прѣжде исповѣстъ има госпо-
да моѥго Їсоус Христоса. Ѥрмиа же к'то воинъ ѥдинъ
отъ стрѣгжштиихъ ѥго рече к нѣмоу· то како можеши
разоумѣти, аште воѥвода исповѣстъ далече сы; отъвѣ-
шта сватыи Савинии глагола· ѥгда напишетъ кнѣгы
исповѣдаж бога моѥго и поуститъ къ мнѣ прѣдъ вьсѣ-
ми вами, тъгда и тъ проштенъ бждетъ въ градъ вьлѣ-
сти. възвраштьшемъ же са имъ и пришъдъ съ корабь-
ѥмъ близъ воѥводы и съповѣдавъше ємоу вьса, ѩже
слышавъше отъ сватаго Савина, оуже бо бѣхѣхж отъчаа-
ли своѥго живота и їспросивъ хартиѭ написа тако· ѥдинъ
богъ Савиновъ Їсоус Христос, съ нимь инъ никтоже
ѥстъ. да ако въписа тако и посъла къ сватоуоумоу Са-
виноу, абиѥ оутиши са и корабь оустрьми са на онж стра-
нж. вълѣзъ же воѥвода въ градъ и сѣдъ на сждили-
шти повелѣ привести сваталго Савиниа и глагола к' нѣ-
моу· ты началъ ѥси дѣло ненавидимоѥ отъ богъ и са-
модрьжецъ, иже стави насъ по срѣдѣ рѣкы влъшь-
ствомъ своимъ, ѥлико бо можааше сътвори мьнѣ, акы
и хотѣ· ѥже оубо могж азъ, тебѣ то сътворж. и по-
велѣ свѣшта въжегъше принести и страстьника распати
жжи четырьми и привазати и по четыри колы и подъ-
палити ємоу чрѣво и ребра, доньжде плъть ємоу акы
воскъ съжежена бывъши растечетъ са. толико же ѥмѫ
зъла нанесъшоу ни ѥд'ного гласа испѫсти, нъ прѣбы
тръпа акы иномоу а не самомоу стражджштоу. Яринъ

воєвода рече· безоумьлю, рьци ми, что се хъште бъти, ꙗко никакоже ничсоже чоуєши тако мжчимъ велми горцѣ; что са надѣєши, или на кого оуп'ваєши; глаголи ми· отъвѣштавъ сватыи Савинъ рече· надеждж имамъ къ богоу своємѹ Їсоу Хръстоу, ꙗко моштенъ єстъ отъ мжкъ твоихъ соуєтънъıихъ избавити мене и вѣчьноуоумоу цѣсарьствѹ оуподобити ма. воєвода рече· хоштеши оубо зьлѣ оумрѣти; отъвѣшта страстьникъ христовь глаголѣ· аште оумържѫ, пакъı имамъ, ꙗкоже рѣхъ, жизнь вѣчьнжѭ. Приданъ же воєвода се слъıшавъ вь гнѣвѣ бъıвъ къ воиномъ глагола· се, послоухъ вамъ сльньце и мѣсацъ, како и ч'сого ради мжчихъ сего неподобънаго, да и въı оувѣсте вьси въ градѣ семъ живжштии, ꙗко не рачи никакоже показати са ни жрьти богомъ, да съпасетъ са, нъ паче изволи оумрѣти мжками, да оуже оубо отъвѣтъ сътворити на нѣ, и се рекъ повелѣ иего вь рѣкѫ вьврѣшти и въ бездьнии оумрѣти. поимъше же иего воини ведоша надъ брѣгъ рѣкъı и възъмъше камъı велии привазаша иемоу къ ногама вьврѣшти и тако вь рѣкѫ по отъвѣтоу воєводиноу· ции же оубо отъ многъıихъ братиꙗ принесоша иемоу ꙗдь, да ꙗстъ· онъ же рече· что себѣ троудъı творите, вьзлюбьıении, азъ отъ сели не имамъ въкоусити браш'на земнаго, нъ ожидаѭ оноѧ пишта вькоусити, иегоже око не видѣ ни оухо слъıша и на срьдьце человѣкоу не вьзидеваєтъ же вьсѣхъ хоштѫ вь слѣдъ мене идѫштъ, и видаште ма тако подвизати са, да достоини бѫдете и въı вѣчьнѣи жизни вѣньць вьзати. и се иемѹ рекшѹ въведоша иего воини въ корабь и камень, иегоже бѣша прива-

зали къ ногама іего, да ако бѣстъ по срѣдѣ рѣкы, пакы въскрича къ стоѧштимъ и зьраштимъ к нѣмоу народоу глагола· възьрите на ма и помните ма и прѣмоудивъше оутрѣ третии дьнь пришедъше и странѫ сѣвера отъ града обраштете тѣла моюго извръжена на соухо, и сего камене, иже имамъ на ногоу, хоштѫ вам', да погребете съ моимъ тѣломъ. и се рекъ вьзьрѣвъ на небо сватыи божии страстьникъ Савинъ помоли са глагола· господи Їсоу Хрьсте, слава тебѣ, ѩко сътвори съ мноѫ недостоинъыимъ своимъ рабомъ . . . . . desunt quaedam . . . . . и мнози вѣроваша іемоу. слъишавъ же кназъ повелѣ привести и. пришьдъшоу же Ѧлеѯандроу глагола іемоу к'назъ· рьци ми, тъı кто іеси лъстаи многъıѧ и отъвраштаѧ ѧ отъ жрътвъ божъскъıихъ и оучѧ ѧ инои вѣрѣ; рьци оубо намъ, кто съı тако лъстиши народа; Ѧлеѯандръ глагола· крьстиѧнъ іесмъ, и санъ мои презвутерьскъıи, имже саномъ кназоу вѣроѫ оупвахъ христовъı надежда приѧти. Ѧн'тонинъ глагола· и к'то іестъ Христос; Ѧлеѯандръ рече· съпасъ мира вьсего и свѣтъ вѣроуѫштимъ вь нѣ. Ѧнтонинъ глагола· како можетъ съпасъ бъıти тъ, иже бъıстъ распатъ и съмрьтъ прия; Ѧлеѯандръ глагола· то іестъ чоудно, кнаже, ѩко оумрѣ пльтиѫ, да не тъчьıѫ сидѧ освѣтитъ, нъ и въ адъ отърѣшитъ колѣзни оумьръшиим'; Ѧнтонинъ глагола· боуѕ словеса глаголеши и блади многъı· како оубо не могъı помошти себѣ инѣмъ можетъ помошти; Ѧлеѯандръ рече· съмрьтъ си вѣроуѫштимъ к нѣмоу жизнь и нетълѣние на небесехъ подаіетъ. Ѧн'тонинъ глагола·

оумлькни оубо бладꙑ и пожьри богомъ. Алеѯандръ рече· азъ глаголѧ се не бладж, аште ли то тебе послоушаѭ, то не тъчьꙗ бладь иесмъ нъ и жродъ, жродоуѭтъ бо словеса твоꙗ. Антонинъ рече· тако ми богꙑ, аште послоушавъ пожьреши богомъ, то и владꙑка имѣнию многоу· аште ли не послоушаеши, лютами мѫками погоубьꙗ та. Алеѯандръ глагола· не льсти са, кназоу, ꙗко послоушаѭ твоеѥго ласканиꙗ, да погрѣшѫ хрисостово пришествиѥ, тъ бо иестъ богъ живъ. Антонинъ глагола· аште не пожьреши, то мѫчима та покажѫ вьсѣмъ. Алеѯандръ рече· лютами мѫками оумърѫ отъ Христоса, аште тебе послоушавъ пожьрѫ бѣсомъ нечистꙑимъ. Антонинъ глагола· съвлѣкъше и соуровами жилами биите и по чрѣвоу. биемоу же иемоу и не вѣштаѭштѧ нич'соже глагола иемоу кназъ· послоушаи мене, Алеѯандре, и пожьри богом'. Алеѯандръ рече· нич'тоже сѫтъ мѫкꙑ твоꙗ, томителю, и не пожьрѫ, рѣхъ ти оубо, ꙗко крьстиѭнъ иесмъ, и иестъ богъ на небесехъ помагаѧи ми. Антонинъ глагола· не рѣхъ ли ти, ꙗко остани са бладии тѣхъ; и пристѫпивъ пожьри, да вждетъ цѣсарѣ волꙗ. Алеѯандръ глагола· азъ жрътвѫ цѣсарю вѣчьноуоумоу приносѫ сътворивъшоуоу небо и земьꙗ и море и вьса, ꙗже вь нихъ. Антонинъ рече· не мьнатъ ли ти са бози бо ти, им'же самодръжецъ цѣсарь жрътвꙑ творитъ; Алеѯандръ рече· чоудо велико объдръжитъ ма, кнаже, да некъли и тебе самого видимъ покаѭшта са отъ прѣльсти коумирьскꙑѧ и обрашташа са къ истинѣ. Ан'тонинъ глагола· бѣшенъ ли иеси, Алеѯандре; Алеѯандръ рече· азъ не бѣшѫ са, нъ

боѭ са бога и того сына Исоуса Христоса имѫштаго власть вь дьнь сѫдънъıи доушеѭ и тѣломъ. Антонинъ глагола· възгнѣтите огнь и раждьзѣте сковрадѫ, да въврѣженъ бѫдетъ вь нѭ, да тѣмъ бѫдѫтъ влъшъбы іего побѣжденъı. вьзгнѣштеноу же бъıвъшоу огноу раждегоша сковрадѫ, ѩкоже бъıти іеи подобьнѣ огню. глагола же іемоу Антонинъ· Алеѯандре, пожьри, даже не бѫдеши въ сковрадѣ, и нич'тоже ти оуспѣюетъ, іегоже тъı чьтеши Христоса. Алеѯандръ рече· не тъı оубо о себѣ се глаголеши, нъ от'цемъ своимъ сотонѫ поважда-іемъ, іегоже достоинъствомъ мѫдрости испльнѣнъ іеси. Ан'тонинъ рече· да въврѣженъ бѫдетъ въ сковрадѫ, да виждѫ, ч'то іемоу оуспѣюетъ распатъıи и оумъръи. радоуѫ же са Алеѯандръ въскочи въ сковрадѫ, іединъ же вьниде а бъıстъ видѣти и въ сковрадѣ самого третиѩ. въшедъшоу же іемоу въ сковрадѫ приде съ небесе роса, и бъıстъ сковрада ѩко не видѣвши огнѣ. вѣаше Алеѯандръ хвала бога и глагола· цѣсароуѫи вь вѣкъı богъ, сѣдаи на херовимѣ, іегоже хвалатъ аггѣли и ар'хаггѣли, благословьıѫ та азъ грѣшънъи Алеѯандръ, ѩко сътвори чоудеса о рабѣ своіемъ Данилѣ, загради оуста львови и съкроуши вьсѫ противънъıихъ силѫ и раба своіего вѣнѣчавъ, и нъıнѩ оуслъıши мене, боже, и покажи недостоиноуоумоу семоу твоихъ благъıнь Ан'тониноу, ѩко надежда іего вѣсъı съплетенъı сѫтъ, ѫже несъврьшенъı сѫшта несъвръшенъı творатъ надѣжшта са на нѧ. Антонинъ рече· рѣхъ ти, Алеѯандре, ѩко вѣсъ имаши, и тѣмъ оуп'ваѫ не стъıдиши са. Алеѯандръ рече· не разоумѣюеши ли, неразоумьне, ѩко вѣсъ николи-

же не мѫчитъ са тацѣми мѫками, нъ жрътвъ и скваръ трѣбоуѥтъ непоспѣшънъ жрътвѣ, ѧже погрѫжаѭтъ чловѣкы въ погыбѣль, отъ нѣгоже ты наоучивъ са оучителѣ съ поспѣлъ ѥси въ родъство огнѣноую и причастьникы поставьшаѥши иже съ тобоѭ мѫчимыѧ ти. Антонинъ рече· въкопавъше четыри дрѣвеса и протагъше по дрѣвесемъ приважате и твръдо, да протажемъ дрѣвесы съкроушитъ са и пожьретъ, или обличаѥмъ оумретъ зьлѣ. Алеѯандръ мѫчимъ глагола· нич'тоже сѫтъ хытрости твоѧ, и пришедъ Алеѯандръ протаженъ бысть на дрѣвесехъ. доблии же мѫченикъ христовъ таковѫю мѫкѫ трьпѣше, вида вьса оуды протаженъı и вьса кости своѧ съкрѫшаѥмъı· вельмѫдроуѧ же Алеѯандръ рече· ты ѥси богъ крьстиѧнескъ, приходивъıи къ сватъıимъ въгодивъшимъ тебѣ, приди и къ мьнѣ грѣшноумоу и покажи, ѩко има твоѥ велико ѥстъ и божштинѫ са тебе, и се ѥмоу рекъшоу измѣни са лице ѥмоу и бысть ако пламъı и пристѫпи к нѣмоу отъ слоужаштиихъ прѣдъ кназемъ и глагола ѥмоу· вьсѣмь авѣ ѥстъ, Алеѯандре, ѩко влъшъбами одолѣваѥши, вѣаше бо ти лице блѣдо видимо, нъıня же пакъı свѣтъло ако сльнце. Алеѯандръ рече· добрѣ рече блѣдо, немошти ради плътьскъıѧ, вьсѣкъ бо въ болѣзни съ тѣлесьнѣи блѣдѣѥ зѣло, свѣтло же, ѥже нъıня видѣ, трьпѣниꙗ ради и промъıшлениꙗ божиꙗ, вьсѣкъ бо сътрьпѣвъıи съпасаѥтъ са въ вѣкъı. слоуга рече· да трьпѣниꙗ ли ради измѣноуѥтъ са лице твоѥ; Алеѯандръ рече· ей, навъıкни оубо и ты, о чловѣче, въсѣкъ' кръстиѧнъ иштаи надежда къ богѹ оудобь окрашштетъ,

тѣлесъноюѥ бо богатъство съ трoудомъ и болѣзнимь великоюѫ обрѣтаютъ са, имѧже въ погыбѣль доуша не въздръжаштаѧ са идѫтъ, и мнози тоу нъıнѣ ишт҃ѫштии того· а ѥже къ богоу богатъство скоро ѥстъ и благодарьствьно, оудобь обрѣтаѥмо, не злата ни сьребра, нъ хоудоюѫ мѣдиюѫ небесъскоюѥ цѣсарьство приобрѣсти. слъıшавъ же слоуга глагола· настави ма, молѣюѫ ти са, да некъли и азъ възмогѫ причастьникъ бъıти вь вѣкъı вѣкъ. Алеѯан'дръ рече· вѣроуи богоу и Христосоу, ѥгоже имѣти имаши жизнь вь вѣкъı вѣкъ. слоуга глагола· боже, помагаи рабоу своюемоу Алеѯан'дроу, помози и мнѣ грѣшноуоумоу, отътвръгни ма отъ скваръı гнѹсънъıѧ и отъ лъжеименитъıихъ богъ и отъ прѣлъсти ихъ и отъ гнѣва непрѣподобьнаго и вьсѣкоѧ зъли приобрѣтельника Ан'тонина, и причти ма съ рабомъ своимъ Алеѯан'дромъ. и рече Алеѯандръ· бѫди, боже, волѧ твоѧ о молитвѣ раба своѥго. оуслъıша же молитвъı ѥго кназъ, ѩко възглашаше къ богоу, и разгнѣвавъ са погоуби и глагола· съприимьникъ бѫди надълежаштии съмрьти алеѯан'дровѣ, и съконьча и въ исповѣдании мѫчениѧ. повелѣ же и добл҃ѣ'го Алеѯандра повѣсивъше стръгати· строужемоу же ѥмоу въз'пи глагола· кръстиѧнъ ѥсмъ. повелѣ же паче дърати и, ѩкоже строужемъ бѣаше, образъ кръстънъıи въ оумѣ своюемъ сътворивъ въздвигъ очи свои на небо глагола. благословьюенъ ѥси, господи боже отецъ нашихъ, иже раба своѥго Алеѯандра добьюестьнѣишиими троудъı крѣп'ка на твоѥ оувѣдѣниѥ, се оубо скврьн'наго томениѥ Ан'тонина на осрамьюениѥ приведъ. слъıша же то кназъ

повелѣ пакы дърати и поливати и оц'томъ съ солиж растворивъше и соукномъ въстирати раны его, да некъли възможетъ приноудити и мжками тѣми пожрѣти. онъ же пакы гласомъ великомъ глагола· не срамьшюши ли са, ѡ мжчителю, о сътворенъихъ тобоиж зълии и о въгаждании бѣсовьстѣмъ; аште бо не бъı бъıло хътрости человѣчьскъı, то не бъı имѣлъ богъ· тъı же не чоувъствоуа и подобиѥ ихъ имъı слѣпъ съı и къ слѣпомъ прилежа слѣпъı надежда имаши· иегоже бо прѣди малъı видѣаше млатъı ковома и брадъвиж тѣшема, того нъıнѣ поставилъ иеси и бога и наричеши· не повиж са оубо тебѣ, ни искрачила твоа, ни мжкъı твоа оустрашатъ мене, имамъ бо вьсѣхъ вѣкъ цѣсара бога застжпаижшта ма. и се иемоу глаголѧштоу сьнидоша раны дърания его, шкоже вьсеи плъти его обнажити са, и вьси прѣстоаштии оужасьни бъıвъше глаголаахж· како сии тръпитъ. не послоушаижштоу же сватоуоумоу Алеѯандроу оувѣштания княжа, ни ноужда, ни ранъ, ни гнѣва, приникѩъ кназъ рече· прѣстани, Алеѯан'дре, отъ блади и послоушаи и пожьри богомъ, и цесароу дроугъ бждеши. онъ же отъвѣшта иемоу, бѣаше бо срьдьце иемоу къ богоу, тжтьнъ же гласа слъıшааше са о деснжиж и о лѣвжиж глагола· мжжаи са и крѣпи са, Алеѯандре, о имени моиемъ, отъ вьсѣхъ бо мжкъ избавыж та и отъ ржкоу княжоу. гласа же слъıшима оужасаахж са вьси глаголѧште· отъ кждоу гласъ сии; Дельматии же приникѩъ пристрашенъ бъıвъ тъкнж Алеѯандра глагола· что иестъ гласъ сии пришедъıи к' тебѣ; тъгда пакы Алеѯандръ благодѣтиж божиж образъ

кръстѣнъıи сътворивъ отъ чела нача и прѣкрѣсти вьсе тѣло своıе глаголѧ· господи вьседръжителю, благословьенъ ıеси, и има твоıе да прославитъ са, иже дньешьнıı дьнь вь вѣкъı радости рабоу своıемоу даръствовавъıи и испльни доушж раба своıего твоıем благостъıнѧ, и покажи безаконьноуоумоу и безбожьноуоумоу Ан'тонинoу и Дел'матию, ѩко тъı ıеси богъ крьстиѩньскъ, и надѣжштиимъ са на та мъздоотъдавьцъ ıеси. тъгда пакъı глагола Ан'тонинъ· Алеѯандре, пожьри богомъ. Алеѯандръ глагола· рѣхъ ти, ѩко не жьрж богомъ твоимъ соуıетномъ, глоухомъ, слѣпомъ. Антонинъ рече· до колѣ хоулиши и волѧ цѣсара не твориши; и ицѣлѣвъ са самъ отъ вьсѣкоѧ ранъı съблюдеши, добророднъ съı не пооубожаи са самъ. Алеѯандръ рече· чоуждж са, како жродиши са глаголѧ богъı, како оубо могжтъ сии бози бъıти ни видаште, ни осазаıжште, ни обжхаıжште; и къ тѣмъ пригваждаıеши са, оставивъ живаѧго и їстинънаѧго бога и томоу ıедночадаѧго отрока Їсоус Христоса сжштаѧго и прѣжде сжштаѧго прѣжде вѣкъ, и надѣıеши са на капиштѧ и на вѣсъı нечистъıѧ, твори оубо, ıеже хоштеши, рѣхъ бо ти, ѩко крьстиѩнъ ıесмъ, и мжкъı твоѧ не прикасаıжтъ са мене. Ан'тонинъ рече слоугамъ своимъ· възгнѣтивъше огнь и сънъмъше и съ дрѣва въврьзѣте и въ огнь, да погоубитъ ıи огнь. възгнѣштеноу же бъıвъшоу огню ведомъ бѣаше Алеѯандръ правимъ дьвѣма аггѣлома, иже вьнидоста съ ıимъ въ огнь, и распрашиста пламъı. ставъ же Алеѯандръ посрѣдоу пештьница рече· сватъ ıеси, боже, иже божьствомъ своимъ съпоустивъıи оубогоуоумоу Алеѯан-

дроу помощтъ сь небесе, да покажеши, шако вьса ти покорена сѫтъ и лоуча пламенънъıа, ıѧже въшествиıа твоихъ воинъ не сътрьпѣвъша страшнаго и трепетънаго повелѣниıа твоего оуванѫша о мьнѣ, опалѣıѫтъ же безаконьнаго и нечьстиваго разоумъ. възъıаривъ же са кънязъ повелѣ извести и и глагола ємоу· пожри богомъ, да поштаждѫ та и къ цѣсароу съ многоѫ славоѫ посълѫ та. Алеѯандръ рече· пожрьти ми велиши и оставити истинѫ, да дроугъ бѫдѫ подобьнострастьньноу човѣкоу и врагъ бѫдѫ сътворивъшоуоумоу ма богоу, и въ бестьлѣнъıихъ мѣсто тьлѣниıе приобраштѫ· нъ паче да прѣобиждѫ подобънострастъна човѣка, дънесь сѫшта а оутрѣ оумираѫшта, и оубоѫ са сѫшталаго въ вѣкъı и прѣжде сѫшталаго, иже оуготови вѣрънъıимъ, ихъже око не видѣ ни оуши слъıшаста. Антонинъ глагола· добрѣ, шако не тъчьѫ богъı прѣобидѣлъ ıеси, нъ и цѣсарѣ похоули, за не сътворѫ ти, да живоу ти сѫштоу звѣрьми плоушта ти извлѣчена бѫдѫтъ. Алеѯандръ рече· ıед'ноѫ и двашди и многаш'ди рекохъ ти, шако не боѫ са мѫкъ твоихъ Христоса ради, не прикасаѫтъ бо са мене· аште бо бъıхъ не вѣдѣлъ, ıеже глаголѫтъ· не искоусиши господа бога своего, обѣштавъ са оубо богоу, како могѫ възвратити са на жродивоѫ и непользьноѫ вѣрѫ бѣсовъскоѫ, рекшоу господоу, подобъномъ бъıти глоухъıимъ и неподвижимъıимъ вѣроуѫштинмъ вь ѭа; азъ же ти пакъı глаголѫ· примъıшлѣи, ѡ томителю, мѫкъı, ѫже имаши ваштьıа, да понѣ тако оувѣси, шако немоштьни сѫтъ не тъчьѫ же мьнѣ ıед'номоу нъ и вьсѣмъ, иже

имене іего ради троужданіѭтъ са. Ѧнтонинъ глаголанѣіа оувѣдѣхъ, іако ты влъшъствомъ крѣмиши са и вѣсованиемъ многомъ, та словеса обличаіѭтъ та, іако не Христоса ради, іегоже глаголѣеши, страждеши, нъ дѣиствьнъ съі влъшъбъі прѣлиштаіеши вьса. Ѧлеѯандръ глагола· тебѣ бѫди, скврьньиче, тацѣхъ дѣлъ исплънивъшоу са старѣишинъствовати съ отъцемъ твоимъ диаволомъ, мнѣ бо іеже жити Христос, и іеже оумрѣти приобрѣтѣль. Ѧнтонинъ рече· да веденъ бѫдетъ на позориште къ звѣремъ, и ако тъчъіѫ вьниде, сѣдъшоу кназоу, прѣкръсти са и въздвиже очи свои на небо и гласомъ великомъ глагола· твори въ скорѣ, непрѣподобьне и вьсѣхъ нечьстиве Ѧнтонине томителю, волѫ отьца своіего сотонъі· готовъ бо іесмъ христосовомъ знаменіемъ съблюдаемъ прѣобидѣти маловрѣменьнъіѧ мѫкъі твоѧ. и то іемѹ рекъшоу отврѣзоша оградѫ звѣринъньѫ, и изиде рикаѧ левъ, и акъі отьць любовънъіи приемлетъ чадо своіе, тако притекъ львъ скочи на праведьника, и подъ пазоухама іего положи нозѣ свои и лизааше потъ праведьника и вьзираааше на нѣ проса божиа строа, да некли разоумѣѭтъ народи. тако стенѫштоу львоу отвори звѣрокрѣмьникъ пакъі и изиде инъ львъ и припаде къ ногама сватааго вьзираѧ на лице іемоу. изидоша же . . . . . .

. . . . . desunt folia duo . . . . . .

хъ молити ѭ извести ма из бѣдъі тоѧ, да бъіхъ покаалъ са къ богоу. она же отъвѣштаста глаголѫшта· вездобь молиши са, никтоже бо от' сьде пришедъшиихъ исходитъ или отъпоуштаетъ са дожии до въскръ-

сенїа. прѣбꙑваѭштоу же ми и молаштоу са и поклати са вел'ми обѣштаваѭштоу глагола єдинъ єю къ дроугоуоумоу· поржчаєши ли са за нѭ, ꙗко отъ вьсего срьдьца покаєтъ са къ богоу; отъвѣштавъ дроугъıи аггѣлъ глагола· поржчаѭ са, и акъı видѣхъ, ꙗко подастъ ємоу десницѫ поржчьникъ, и тъгда видѣвъша вьзведоста ма на землѫ въ гробъ мои и къ тѣлоу моємоу, и глаголаста ми· вьниди, отъ нѭждоуже отъѧлчи са, и видѣхъ своє єстъство акъı бисъръ блъıшташтъ са, мрътвоє же тѣлесъноє видѣнїе акъı тинавъ калъ смрьдаштъ, чрънъ, и гноушахъ са вънити вь нѥ. глаголаста же къ мнѣ· немоштьно ти єстъ поклати са, аште не тѣломъ, имѫже съгрѣши, и молаштоу ми пакъı, да бъıхъ не въшелъ вь тѣло, тъгда пакъı глаголаста ми· вьниди вь тѣло своє, аште то, ведевѣ та, отъ нѭждоу та вьзведоховѣ, да оубо вьниди, да и инѣмъ на оуспѣхъ бѫдеши, о нѭхъже съгрѣшилъ єси и прим. тъгда оубо видѣхъ са, ꙗко вънидохъ, оустъı моими, и абиє начахъ зъвати и глаголати· милоуите ма, милоуите ма, таче изведосте ма. тъгда глагола ємоу великъıи Θаласси· въкоуси брашьна, и не рачаше, нъ тъчьѭ отъ мѣста до мѣста въ црькви падаѫ на лици своємъ исповѣдаше са богоу съ стенанїѥмъ и. съ слъзами глагола· горе съгрѣшаѭштиимъ и мѫцѣ жъдѫштиихъ, горе не каѭштиимъ са, доньдеже имѫтъ врѣма, горе осквръняѭштиимъ своє тѣло. сътворихъ же четъıри десати дьнии отиде чистъ къ господоу прооувѣдѣвъ прѣжде трии дьнии съконьчание своє. ходивъшии же и видѣвъшии достоиновѣрьнии отьци ти съповѣдаша намъ

оуспѣха ради. богоу же подобаатъ слава, дръжава и покланѣние съ безначалнѣимъ отьцемъ и съномъ и животвораштиимъ доухомъ нѣнѣ и присно и вѣ вѣкъ вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ деватъı на десате. житие прѣподобнааго отьца нашего Павъла прѣпростааго.

Повѣдааше же сватъıи божии Ераѯ и Кронии и ини мнози отъ братиѧ, о нихъже хъштѫ глаголати, ıко Паулъ нѣкъ'то полъскъıи ратаи издрадь безълобенъ и простъ житиемъ съ красьноѭ женоѭ съпраже са, злонравънѫ разоума, ıже отаи ıего съгрѣшааше. на дльзѣ врѣмени же съ села напрасно въшедъ въ домъ свои обрѣте ıа зълотвораштѫ· промъıслоу на пользьноıе оуправьıаѭштоу Паула, и видѣвъ ıѫ съ объıчьнѫıѫ ıѣа хотиıѫ въсмиıавь са възъпи к нима глаголѧ· добрѣ, добрѣ, тако ми Їсоуса, не брѣгѫ о томъ, азъ оуже к томоу не виждѫ ıѣа, иди, имѣи ıѫ и дѣти ıѣа, азъ бо идѫ и бѫдѫ чрьноризецъ. и ни къ комоуже ничьсоже рекъ иде вь поустъıнѭ къ блаженоуоумоу Антонию, и тлъкнѫвъ двьри и ишедъ же сватъı Антонии въпраша и, чьто хъште. глагола Паулъ· чръноризецъ хоштѫ бъıти. отъвѣшта ıемоу Антонии· шесть десатъ лѣтъ съı и старъ оуже съı съде чрънецъ не можеши бъıти, нъ

паче иди въ весь и дѣлай живи благодарьства бога, не можеши бо ты сътрѣпѣти скрьбии поустыньскыхъ. отъвѣштавъ старьцъ рече· иже аште ма наоучиши, то то сътворѫ. рече емѹ Антонии· рѣхъ ти, яко старъ иеси, и не можеши чрьнецъ быти. иди, аште хоштеши чрьнецъ быти, вылѣзи въ обьштии манастырь, иждеже ваште братиа иестъ, иже могѫтъ тебѣ и болѣзнемъ твоимъ послоужити, азъ бо иединъ сѣждѫ сьде патыи дьнь не въкоушам брашно, и тоже по сѫждоу. сими оубо глаголы отъганяше Паула, и, яко не рачи послоушати иего, затворивъ двьри Антонии того ради не вьниде до трии дьнии, ни заходоу себѣ. старьцъ же прѣбываше не отъхода. въ четвьртъи дьнь потрѣбьнаа ноужда иемоу бысть, и отвръзъ изиде и видѣвъ пакы Павъла глагола иемоу· отиди отъ сѫдоу, старьче, по что ма ноудиши; не можеши сьде прѣбыти. глагола иемоу Паулъ· нѣстъ ми лязѣ инамо ити развѣ сьде. вьзьрѣвъ же Антонии и видѣвъ, яко не носитъ ничсоже на кръмѫ, ни хлѣба, ни воды, ни иного ничсоже, и четвьртъи дьнь иматъ тръпа без брашьна, помысли, еда како отъпадетъ и оумьретъ, не обыкъ алчьбы, и врѣдитъ ми доушѫ, вьведе и къ себѣ. извѣстивъ же си зѣло о нѣмъ о вьсемъ блаженыи и великыи Антониї, яко съвръшена иестъ зѣло доуша иего, христовъ же рабъ зѣло простъ сы, нѣ по колицѣхъ мѣсацихъ христовоѫ благодѣтиѫ, сьдѣиствоуѫштоу иемоу и блаженоуоумоу Антонию сътвори иемоу хызинѫ особь, да искоусъ приметъ бѣсовьскъ. живъ же иединъ о себѣ Паулъ прѣпростыи лѣто иедино, и благодѣти съподоби са о бѣсѣхъ и болѣ-

знехъ вьсѣцѣхъ, оуправивъ до конца въздръжаньнжнжѣ благодѣть. въ единъ оубо отъ дьнии зѣло лютѣ бѣсаштъ са юноша приведенъ бысть къ блаженоуоумоу Антонию. възьрѣвъ же великыи Антонии на юношж глагола водаштиимъ и· нѣсть се моѥ дѣло, о семъ бо чиноу бѣсовьстѣмь начальнѣмь нѣсмъ са ѥште съподобилъ благодѣти, нъ сии даръ Паула ѥстъ прѣпростаго. шъдъ же великыи Антонии къ искоусъноуоумоу Паулоу, ведъı и тъı, и глагола ѥмоу· отьче Пауле, иждени бѣсъ сии отъ человѣка сего, да цѣлъ идетъ въ свои домъ, и да прославитъ бога. глагола ѥмоу Паулъ· а тъı что; рече ѥмѹ Антонии· нѣсмъ празденъ, азъ ино дѣло имамъ, и оставивъ тоу отрока великыи Антонии и въз'врати са въ своиж хъızинж. въставъ же безлобьнъıи старьць и помоливъ са и призвавъ бѣсашта'аго са глагола· рече отьцъ Антоніи, изиди изъ человѣка, бѣсъ же съ хоулоиж въпиıаше глаголѣ· не изидж, зълъıи старче лжкавъıи, възьмъ же милотиж своиж биıаше и по хрьбътоу глаголѣ· изиди, рече отьць Антонии, бѣсъ же хоулъı вѣшталаше на Антониа и на Павъла, глаголѣ болшьми· гладиваш сиа ненасъıштенаш, иже николиже своимъ нѣста съıта, кжж обьштинж имата съ мноиж; что нъı мжчита; глагола Павьлъ· излѣзеши ли или идж къ Хрїстосоу, и горе тебѣ иматъ сътворити. похоули же и Христоса сверѣпъıи тъ бѣсъ въпиа· не изидж. разгнѣвавъ же са Павьлъ на бѣсъ и ишедъ изъ хъızinъı своѥа въ прѣпладьныѥ, егуп'тьстии зноѥве оубо ничимъже сжтъ хоуждъıши вавулоньскъıа оноа пештьница. ставъ оубо на камени сва-

тъıи старьцъ на знои, молıаше са богоу глаголѧ сице· тъı видиши, Їсоус Христосе, распатъıи при пѫтьстѣмъ Пилатѣ, ıако не имамъ сълѣсти съ камене сего, ни имамъ ıасти ни пити, доньдеже оумърѫ, аште мене не оуслъıши и ижденеши бѣса сего отъ человѣка сего, и свободь сего сътвориши отъ доуха сего нечисталаго. ıеште же глаголѧштоу прѣпростоуоумоу и съмѣреноуоумоу Паулоу їсоусовоу, прѣжде съконьчанıа молитвъı, вьзъпи гласомъ бѣсъ· идѫ, идѫ и исхождѫ, ноужде ıю и мѫкоıѫ женомъ ıесмъ, отъхождѫ отъ человѣка, оужѧ к' томоу не приближѫ са къ съмѣреноуоумоу и прѣпростоуоумоу Паулоу, женетъ бо ма и не вѣдѣ, камо идѫ, и абиıе изиде бѣсъ, и прѣложи са въ змии великъ, ıако седмь десатъ лакътъ, и иде пльза къ чръмъноуоумоу мороу, да съконьчаıетъ са реченоıе сватъıимъ доухомъ· на кого вьзьрѫ, нъ на кротъкааго и мльчаливааго и съмѣренааго срьдьцемъ и трепештѫштааго моихъ' словесъ. си сѫтъ чоудеса съмѣрена'го и прѣпростааго Паула, и ина ваштьша и болъша сихъ. сии нарече са прѣпростъıи вьсеѫ кратиѫ, ıегоже молитвами причастьници бѫдѣмъ цѣсарьства небесъскааго нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амін.

Мѣсаца марта к. мжка сватыихъ Терентиа, Африкана и Помпиа.

Цѣсарьствоуыштоу Декию римьстѣи власти и хоташтоу выса на своиж вѣрж привлѣшти, отьца бо имѣ диавола, посъла по выемоу цѣсарьствоу своиемоу, шкоже выса нарицаыштаа има хрисостово привлѣшти на скврънно идение, аште ли да котори сжпротиватъ са о томъ, то да прѣдаыжтъ са сждоу. посъла же въ Африкиж нечьстивыж тж заповѣдь къ кназоу Фуртоунатианоу африкъскоуоумоу, и дошъдъшоу цѣсароу повелѣнию къ власти иего и приимъ кназъ книгы цѣсара, сѣдъ на сждишти повелѣваше народъ градъскы ихъ приводити иемыжште и съсждоы мжчильныа прѣдъ ними полагати . . . . . desunt folia quatuor . . . . . сии бо бози, аже мѣниши, камение и дрѣво и мѣдь и желѣза сжтъ, оукрашени златомъ на прѣльщтение человѣкомъ отъ вѣчьныа жизни, сии бо не видатъ, ни глаголыжтъ, ни ходатъ, ни слъышатъ, камение сжште, человѣкы извашни и въ видъ человѣчьскъ ображени. рьцѣте же оубо къ богомъ вашимъ, аже мѣните, аште могжтъ помошти себѣ или комоу дати гнѣваыжштаа са на на. и се слъышавъ кназъ възбѣсивъ са повелѣ Терентиа и Африкана, Маѯима же и Помпиа въ вънжтрьниж тъмницж вьврѣшти и съ выскоиж твр'достиж блюсти а, рекъ· нѣ въ кыи дань въпрашаыж ихъ. блаженааго же Зинона и Алеѯандра и Ѳеодора, сжштемъ имъ числомъ четъири десати ти шесть, повелѣ къ сждиштоу

привести и глагола имъ· нич'соже не оуспѣвъше пръвыимъ вашїмъ пьрѣниємъ послоушанте мене, и пожьрѣте великоуоумоу Ираклоу. они же отъвѣштавъше рѣша· мы многашди рѣхомъ ти и въ пръвоє ти въпрашанию, ѩкоже крьстиани юесмъ, и не прѣпьриши насъ капиштемъ нечистомъ поклонити са, мы бо готови юесмъ о въпрашании твоюем' отъвѣштати. кназъ рече· не послоушаюте ли мене молаштоу ми са вамъ, то ноудите ма повелѣноє отъ цѣсара сътворити, и инако вамъ нанести, и повелѣ бити ѧ сжкатомъ жезлиємъ и жилами говаждами. простьръше же ржкы на небо сватии мжченици рѣша великомъ гласомъ вьзьпивъше· призьри, боже, и помози рабомъ своимъ, и избави ны отъ сжпротив'ника. слышавъ же то кназъ повел'ѣ ѥште и паче бити ѧ, дондеже измѣни къждо по трьмь десатьмь кѣнтоурионъ. биємомъ же сватыимъ коньчаша са тини и жьзлиє. тъгда вьзбѣсивъ са повел'ѣ дрѣвесы сжкаты бити ѧ, ѩкоже оуже и вънжтрьнѣѧ оудъ видѣти· тако оубо бѣша лица сватыихъ, ѩкоже вьсѣмъ чоудити са тр'пѣнию ихъ· и ѥгда ѧ много мжчиша, глагола кназъ· пожьрѣте понѣ нынѣ, окаании, и отъпоуштж вы. сватиї же мльчаахж ничъсоже ємоу отъвѣштажште. пакы же повел'ѣ кназъ гвоздиѧ раждегъше жешти ѧ по хрьбътоу, и ѥг'да ѧ велми мжчища, повелѣ оцьтъ лютъ съ солиж растворивъше вьзливати на хрьбъты ихъ и соукномъ вьстирати раны ихъ. възьрѣвъше же сватии на небо ѩко ѥднѣми оусты рѣша· господи боже, избавивъıи сватыѧ три отрокы твоѧ отъ пешти огнѣнъıѧ· Ананиж, Азариж, Мисаила и не давъ

им' пакости приати, избавивъи Данила отъ оустъ львовъ и сънабьдѣвъи Мѡусиѫ отъ ржкы фараѡнѣ, съпасъи Θеклѫ отъ огнѣ и от' позориштa и отъ звѣрии, съврѣшлѧи и хорѫгви дарѣствоуѧ любимъимъ тобоѫ, възведъи пастоуха овьча господа нашего Исоу Христоса, дарьствовавъїи на многы и различьны благодѣти, вьсиѧвъи свѣтъ и тъмѫ отъгънавъ, сьвивѧи небо акы кожѫ, изъчитаѧи звѣздъı небесъскъıѧ и пѣсъкъ моръскъıи и истинѫ оукрасивъ, оуслъıши насъ молаштъ ти са, Христосе, и помози нам', ѩко твои ѥстъ слава и дръжава вь вѣкы аминъ. коньчавъшемъ же сватъıимъ молитвѫ и рек'шемъ аминъ пакы кназъ повелѣ повѣсивъше ѧ стръгати ребра ихъ. деромомъ же сватъıимъ на многы часы течение кръвъное отъ сватъıихъ тѣлесъ ихъ исхождааше, ѩкоже отъ множьства кръвънааго оумочити са ризамъ слоугамъ, и тако не радѣахѫ о мѫкахъ, Христос бо бѣаше облъгъчавлѧ и помагаѧ имъ. и глагола къ нимъ кназъ· прѣпьрѣша ли въı мѫкы остати са бѣсованиѧ, ѥже имате, зълосъмрьтьнии, или прѣбъıваѥте въ зъловѣрии вашемъ; сватии же ничсоже ѥмоу отъвѣшташа, нъ възьрѣвъше на небо рѣша· раскопавъıи огнѣмъ градъ содомескъ и опоустивъıи, и нъıнѣ посьли помошть твоѫ и разори безбожьное бѣсование и съврьзи капишта ихъ· и сътворивъше знамение кръстъное на лицихъ своихъ въздоунѫша на капишта, и тоу абие сътръша са и бъıша акъı прахъ, и рекоша сватии къ безаконъноуоумоу кназоу· виждь чьсти ваша, кде крѣпость ихъ соуѥтънаѧ; ѥда възмогоша помошти себѣ; се же сватъıимъ

глаголѧштемъ и цр҃ькъвиште капиштьноꙗ разори са. разгнѣвавъ же са кназъ о съкроушенїи богъ своихъ повелѣ мечемъ искѣшти сватыѧ. принмъше же сватии отъвѣтъ идоша радоуѭште са и славаште господа. пришедъшемъ же имъ къ нареченоуоумоу мѣстоу прѣклонивъше колѣна и протагъше выѧ своѧ съконьчаша са мечемъ въ исповѣдании хрисостовѣ. пришедъше же крьстиѧни вьзаша тѣлеса ихъ и положиша на нарочитѣ мѣстѣ. сим же сватыимъ съконьчавъшемъ са повелѣ безаконьнъıи кназъ Терентиѧ и Фрикана привести и глагола к нїма. пожрѣта богомъ, аште ли ни, то зьлѣ ва погѫбиѭ, и нѣстъ бога иже ва издржѫ моюю избавитъ. сватаа же рекоста· глаголаховѣ ти многашди, ꙗко крьстиѧна ѥсвѣ, и въ Христоса имавѣ надеждж, бѣсомъ же нечистыимъ не поклонивѣ са, ни богомъ твоимъ слоуживѣ, и о мжкахъ твоихъ не брѣжевѣ· да оуко примышлиши о наю, ѥлико хоштеши мжкъ, вѣрѫѥвѣ бо богоу, ꙗко побѣжденъ бѫдеши нами рабы ѥго, ꙗкоже побѣжденъ бъıстъ и отьць твои диѧволъ. слышавъ же то кназъ повелѣ въсадити ѧ въ темницж и веригы наложити има на выиж и на ржцѣ и на нозѣ, и тако блюсти ею, и сътвориша слоугы, ꙗкоже имъ повелѣно бъıст'. повелѣ же и тръзжбьца желѣзны подъстѣлати има, и не дати никомоуже отъ крьстиѧнъ въходити к нїма, ни пишта има даѧти. въ полоуношти же молаштема са сватыима просвьтѣ са свѣтъ великъ въ темници о нѣю, и аггѣлъ господьнь ста прѣдъ нїма глаголѧ. въстанѣта и почивлита, и пристжпивъ аггѣлъ прикоснж са веригах' оклежаштиихъ о выи ею, и абиѥ отъпадоша веригы отъ

тѣлесе ею, и бѣаше прѣдь нима трепеза оуготована вьсѣчьскыими брашѣны добрыими, и рече к нима аггелъ· приимѣта отъ прѣдълежаштиихъ прѣдъ вама брашѣнъ, иже посъла вама господь богъ. сватаа же благословиста господа, и тако приаста брашѣна, иакоже и тьмничьнымъ стражемъ видѣвъшемъ свѣтъ въскочити вънѫтрь и истиньнѣе видѣти свѣтъ. въшедъшемъ же имъ обрѣтоша сватаа веселашта са и излѣзъше съ страхомъ вьзвѣстиша кназоу, иеже видѣша, и въ третии дьнь повелѣ привести и на сѫдиште. ставъшема же сватыима прѣдъ кназемъ рече къ нима· тако ли наказаша ва мѫкы, ѡ зълобѣсъная, покаиавъше са пожрѣти богомъ; сватыи рече Терентии· мѫка си мьнѣ бѫди и любаштиимъ Христоса, жродивоие бо богомѫдростьнѣе человѣкомъ иестъ, мѫдрость бо человѣчъска жродьство оу бога иестъ· безоумьи же и бѣса са бѫдѫ подобьнъ тебѣ, аште бога оставивъ бѣсомъ поклоиѫ са. кназъ же разгнѣвавъ са повелѣ дърати и· сватаа же строужема молиста са глаголѫшта· Їсоус Христосе, сыне бога живаго, вь вѣкы прѣбываи свѣте кръстиианъскыи, вѣро неразоримаа, иави са и помози нама и не осрами наю отъ лица твоиего. слоугамъ же держштамъ и и Христосоу облъгъчаваѫштоу мѫкы не чоуиста сватаа болѣзнии. разгнѣвавъ же са кназъ повелѣ сьнъмъше и съ дрѣва вести вь тьмницѫ и призъвавъ вьса чародѣа звѣриныа повелѣ привести, иелико имѫтъ звѣрии лютъ и зълъ, аспидъı и ехид'нъı и кѣрастъı, и въметавъше затворити съ сватыима, и бѣахѫ звѣриие плѣжѫште и прѣдъ ногама ею сѣдаштемъ и не прикоснѫ-

ша са ѥю никакоже. сватаꙗ же бѣ'ста пожшта и хвалашта бога, прѣбѣыша же звѣрие затворени съ нима три дьни и три ношти, въ четвръттыи же дьнь посъла кназъ ноштиж, да видатъ, аште ѥста оуморена сватаꙗ звѣрьми. пришъдъше же посълани къ двьремъ тьмничънъимъ послоушатъ оуслъышаша ꙗ пожшта и хвалашта бога· хоташте же извѣстьнѣѥ видѣти възлѣзоша на храминж тьмничьнжиж, и двьрьцами съмоштраахж долоу и видѣша сватаꙗ сѣдашта и аггѣла господня стожшта прѣдъ звѣрьми и не даижштоу приближити са ими. и текъше възвѣстіша кназоу, ѥже видѣша, и въставъ за оутра рано кназъ сѣдъ на сждишти повелѣ чародѣѥмъ отъвести звѣри и привести сватаꙗ на сждиште. шъдъше же чародѣи и приближити са хоташте къ двьремъ прити к нимъ звѣремъ чародѣи своими призываижште и не послоушаахж ихъ, отвръзъше же двьри тьмници изидоша коуп'но вьси звѣрие и измориша вьса человѣкы, ѩже обрѣтоша тоу стожшта, и тако идоша въ поуста мѣста. и шъдъше стражие тьмничьнии пожша сватаꙗ и ведоша къ кназоу· мжчителѣ же видѣвъ сватаꙗ не приимъша врѣда никакогоже възвѣсивъ са дастъ о нѣю отъвѣтъ мечемъ оуморити ꙗ· сватаꙗ же идоста радоуижшта са и пожшта и глаголжшта· съпасе насъ скрѣбаштиихъ насъ и отъ ненавидаштиїхъ насъ прѣможе. воини же на то оуставьѥнии възьмъше мечъ отъсѣкоша главѣ сватоую, и съконьчаста са въ исповѣдании хрисостовѣ. мжжи же крьстиꙗни пришедъше възаша тѣлесѣ сватоую и добрѣ съпратавъше положиша на мѣстѣ нарочитѣ, дъвою пъпьриштоу въ дала отъ римъска града. мжчена же бъıвъша сватаꙗ

Терентии и Аφриканъ, Маѯимъ же и Помпии и дроужина ихъ при цѣсароу и томителю Декиа и Оуалерна, о насъ же цѣсарьствоуѭштѣ господоу нашемоу Їсоусе Христосоу, ѥмоуже слава и дръжа вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта ка. житиѥ прѣподобънаго отьца нашего Исаакіи моностыра далматъска'го.

Поклоненіи прѣсваталаго и покланѭѥмаго кръста господа и бога и съпаса нашего Їсоусе Христоса коумирослоужению оуже отъвръженѣ бывъшоу вьса подънебесъскыа просвѣтиша са апостольскомъ проповѣданиѥмъ, за не и чьстънъıи цѣсарь Костантинъ поздѣ нѣкъгда божьствънъıимъ доухомъ вьсем населенъıа цѣсар'ства дръжавѫ прѣимъ и сваталаго освѣштениа съподобивъ са и оувѣдѣвъ господа нашего Їсоусе Христоса бога истин'наго сѫшта, тъ пръвъıи цѣсарьствова въ римьстѣ градѣ и коумира отъврьже. многоглавънъıи же и многообразънъıи змии дїаволъ ино коумирослѣженіе, аріанъскѫѭ хоулѫ изобрѣте· въ дьни бо прѣдъреченаго крьстиѭнаго цѣсара Костантіна бѣ нѣкто презвутеръ отъ алеѯандръскъıа сватъıа божіа цркве пагоубьникъ образомъ и вьсѣкоа дїавола и врага доушь нашихъ хоулъı обрѣтельникъ пръвъıи· тъ сватъıимъ епископомъ и мѫченикомъ Петромъ божиѥмъ авленіемъ

отълажєнъ бысть отъ сватителъскыа слоужъбы, образъ же отълажєниа бысть сицъ· мтоу бывъшоу сватоуоумоу Петроу воинъ, иже бѣаше посълалъ цѣсарь Диоклитианъ на оубиєнию єго, и въврѣженоу бывъшоу въ темницѫ, бысть, по обычаю молаштоу са ємоу въ полоуношти, видѣти юношѫ красьна стоашта прѣдь нимь, облѣчена въ котыгѫ льнѣнѫ раздъранѫ отъ горы дожии до долоу, и обѣма ржкама єго имъша за обѣ полѣ ризьнѣки, и закрываѭшта обнажениє своє, да ємоу не бждетъ видѣти голъ прьсии, и напрасно отврьзе оуста своа сватъи Петръ и рече· господи, кто ти єстъ раздъралъ котыгѫ; онъ же рече· Ѩрии раздъра ми на двоє, нъ блюди са, да не простиши єго и да не приимеши єго въ обьштениє, и да не отрѣшиши єго отълажєниа, Ѩрии бо и въ нъıнѣшьнии и въ бѫджштии вѣкъ да бждетъ отълажєнъ отъ славы божиа· призови же Ѩхилѫ и Ѩлеѯандра, оба презвутера, за не коньчавашоу тебѣ мжєниє та прѣємлѣта по радоу епискоупъскыи столъ, заповѣждъ же има, да и та не приимета єго на обьштениє, и се рекъ господь безвѣсти бысть отъ очию єго. вьсе же сътворивъ прѣподобънъıи епискоупъ Петръ съконьча са въ добрѣ исповѣдании. разоумѣвъ же Ѩрии, яко оста въ отълажєнии, нача о коупьнѣ сѫштьнѣки и сватѣки троици въсждоу въ Ѩлеѯан'дрии хоульнъı оусты износити и божьствьна' писаниа отврьнь кръч'мшавати, сыноу и словоу божию рождъшоуоумоу са отъ нѣго безначално прѣжде вѣкъ штоуждоу быти сѫштиа отьча, и съ зъдании вьчинѣти дръзнѫ скврънънъıи и нечистъıи того, им'же вьса

бѣша, иже на небесѣхъ и на земи, видимаа и невидимаа. симъ поздѣ нѣкѣгда въ слоухъ въшедъшемъ мѣнѣнаго чѣстьнаго Костантина цѣсара не прѣзьрѣ, нъ книгы написавъ и посълавъ того пооушташе, ово наказаниемъ, ово епитимиѭ, да са останетъ оуже к томоу отъ таковъıа богоборънъıа хоулы, и ако разоумѣ, такожде прѣбъıвати немоу· не оуправивъшоу зъли тома тоу абие Ария отъ Алеѯандриа въ костантинѣ градъ прити скоро повелѣ, да отъвѣштаетъ, како дръзнѭ хоулити бога. таче цѣсарь събърав отъ вьсѫдоу сватъıа епископъı въ никеискъı градъ числомъ тїи съказа имъ о богоборьнѣки тои боуи ереси обрѣтение, и пооусти а, да са помолатъ владыцѣ Христосоу, да съпобореть за истинънѭѭ и правѭѭ вѣрѫ иже прѣхвалънии отьци, съдѣиствьникъı имѫште сватъıи доухъ, и тѣмь дъıхаѭште июдеискъıа оубо подобънъıа ереси отъвръгоша изобрѣтение и иже тома новѣиши· то то молитвами побѣдиша· пришъдъшоу бо немоу отъ алеѯандрииска града и въ сватъıихъ съборъ въшедъшоу, прѣзорьствоу безоумъноуоумоу съпомагаѭштоу немоу, исповѣда сквьр'нѭѭ своѭ хоулѫ. божьствении же отьци льсть обличивъше истинънѭѭ и нераздѣлѥмѭѭ вѣрѫ иединосѫштиа троичънаго вьсемоу подъ слньцоу живѫштиїм' вѣрънъıимъ прѣдаша, повѣдавъшии Коньстатиноу цѣсароу такожде вѣровати, акъı състольникоу сѫштоу оуставьению правъıа вѣръı, иже приимъ и вѣровавъ, отъ бога бъıти вѣрънооуоумоу прѣданию, и чисти и приимати, повелѣниемъ же цѣсаремъ вьсѫдоу по вьсеи земи та дръжати коуп'но сѫштѭѭ вѣрѫ отьца и

сына и свата'го доуха заповѣда много, ѥже оставивъше къ главизнѣ придѣмъ. вьсѣхъ бо вѣкъ видимыхъ' и невидимыихъ промыслникъ богъ, иже Ѧриѥмъ прѣдъ человѣкы похоуленыи и съ тварьми вьчьтеныи, жтробьнъимъ подвизаниемъ женомъ бѣаше, иже въ мотылы мѣсто нечистыѧ жтробы жтробж вьсж изваливъ заждемь нечистыи тъ пакы свѣтиломъ свѣта дожии до отъхода прѣподобьнъихъ отьцъ достоиньнь жизни своѥѧ коньць обрѣте· подоблаше бо осмрадивъшоуоумоу христосовами хоулами на смрадьнѣ мѣстѣ съконьчати житиѥ. сим' же тако прѣславьнѣ господьмь Исоу Хрьстомъ чоудесемъ бъıваѭштемъ лѣтоу прѣшедъшоу миръныи врагъ велиѧ поставьıѥтъ съсѫдъ свои, акы въторааго Ѧриа на правѭж вѣрж, цѣсаря Оуала, иже безаконьнѣки съı и акы инъ Ѧхлавъ на сватыѧ божиѧ цръкви възбѣси са, об'навьıѧ вьсж ариѥвж хоулж и повелѣ вьса сватыѧ божиѧ цръкви правовѣрънъихъ затворити, не творити вь ѝихъ обычьнъıихъ слоужъбъ и овъı ихъ сѣньница сътвори, овъı же и разарати покоушааше са· дръжа же таковаѧ неоутѣшимаѧ скрьбь на многа врѣмена. въ тои же врѣма бѣ нѣк'то мѫжь въ поустъıни на въстоцѣ аггѣльскомъ житиѥмъ живъıи на земи, именемь Исакии, тъ по обычаю съ небесе божии гласъ слъıшавъ велаште сьнити изъ поустъıна и пріти въ градь коньстатинь, не ослѫшавъ са сьниде изъ поустъıна и приде въ нареченъıи градъ, и обрѣте богоборънъıѧ ереси потопъ доушьнъıи, и по милостивѣѥмь Иеремии пророцѣ огнь възгорѣ са въ жтробѣ ѥго, и обьхождлаше вьсждѫ. по божию же

попоуштению наказаижштоуоумоу присно на пользъноюе
бъістъ рать велика отъ поганъıихъ, и събъравъше плъкъı
своа прѣплоувъше рѣкж рекжмжıж Доунавъ плѣнıаахж
Θракиıж· скрьбь же и печаль нехоудж имѣахж граждане.
тъгда цѣсарь Оуалъ и тъ събъравъ воа своа готовъ-
ıаше са изити на сжпостатъı· и бъістъ исходаштѳ ѥмоу
на поле гладатъ вои своихъ разгорѣвъ са сватъıимъ
доухомъ, акъı инъ Даниилъ о Соусанѣ, сватъıи отьцъ
наш Исакии пристжпи къ зълочьстъноуоумоу глаголѣ·
цѣсароу, отврьзи цръкви правовѣрънъıхъ и оуправитъ
ти господь пжть твои прѣдь тобоıж. онъ же видѣвъ ıи
въ такомъ ништи образѣ и въ прътиштихъ старца
прѣобидѣ и, и не отъвѣшта ѥмоу ни ѥдного словесе,
не бо бѣ тъгда тоу ни слѣда чръноризъчьска. таче пакъı
на оутриıа исходаштоу ѥмоу ста прѣдь нимъ и рече ца-
сароу· отврьзи цръкви правовѣрънъıихъ и одолѣюеши
врагомъ твоимъ и възвратиши са съ миромъ. цѣсарь
же словеси силж почоувъ, ѥже рече сватъıи, ıако обра-
тиши са съ миромъ, съвѣтоваıаше съ съвѣтникъı свои-
ми, да отврьзжтъ црькъви· препоситъ же и прочии,
иже бѣахж отъ ариевъı зълъıа вѣръı, паче съвратиша
цѣсарѣ и наржгавъше са ѥмоу и оусмиıавъше са слове-
семъ ѥго шибаахж и хрьзанъı· послоушавъ же ихъ цѣ-
сарь прѣобидѣвъ и поиде. въгодьникъ же божии беспрѣ-
стани молıаше бога, да въ скорѣ сътворитъ помоштъ
о правѣи вѣрѣ. по дъвою же дьнию оучинивъ цѣсарь
воа своа исхождаıаше на рать. блаженъıи же прѣставъ и
на пжти пристжпи къ нѣмоу и имъ за оуздж конѣ ѥго
ставıаше и глаголѣ· отврьзи цръкви правовѣрънъıихъ.

онъ же по обычаю своємъ непрѣклоненъ прѣбысть· сѫштии же близъ цѣсара биахѫ и, да отъстѫпитъ, и не можаахѫ отътръгнѫти іего· бысть же отъ того плиштъ, и сътекоша са мнози и различьно къждо биахѫ и, ови пѫтиємъ, ови бичи, а дроузии жьзлиємъ, и ѣдва нѣкого себѣ богъ попоустивъшоу възмогоша отътръгнѫти рѫцѣ іего отъ оуздъı конѣнъıа цѣсара. тъгда цѣсаръ Оуалъ възбѣсивъ са вьзьрѣвъ сѣмо онамо видѣ мѣсто нѣкако акъı вапѫ сѫштѫ исак'шѫ и тинъı смрьдаштѫ пльнѫ и лѣсъ частъ вь нѣи и трьниє зѣло люто и кѫпиниє, въ нѣже мѣсто аште въпадетъ какъ любо скотъ, то к томоу живо не излѣзетъ· съмотривъ оубо цѣсарь мѣсто то и оувѣдѣвъ, ѣако сѣть съмрьтъна ѥстъ, повелѣ вьврѣшти и тоу и иде пѫтьмъ своимъ. въвръженоу же бъıвъш8 добьюмоу исповѣд'никоу христосовоу Исакіоу въ съмрьтънѫѭ пѫчинѫ прѣбысть цѣлъ, не приимъ никакогоже зъла, абиє бо силоѭ господа нашего Їсоус Христоса пришъдъша дъва аггѣла издр . . . ста и ис тинъı тоѫ и изведъша и постависта на пѫти и рекоста ємоу· миръ тебѣ, крѣпи са и възмѫжаи, и се рек'ша отидоста отъ нѣго. вь себѣ же бъıвъ прѣклонивъ колѣнѣ благодарьстві бога, твораштааго промъıслъı многъı о рабѣхъ своихъ. въставъ же отъ молитвъı и текъ инѣмь пѫтьмь прѣдъвари цѣсара и пакъı имъ за оуздѫ коня цѣсара рече къ цѣсароу дръзостьѭ· тъı оубо, ѡ цѣсароу, оуморити ма хотѣаше, въвръгъ ма въ тинѫ, нъ господь Їсоус Христос хоулимъıи тобоѭ оживи ма, изведъ ма изъ сѣти твоєѭ на обличениє непокорънааго твоєго оума· да и нъıнѣ пооуштлѫ та,

послоушали мене и отврьзи цркви правовѣрънъихъ и отъдаждъ а и одолѣюеши рати, на нѫже идеши, и възвратиши са мирьнѣ, и бѫдетъ на хвалѫ хвалѣнии. цѣсарь же видѣвъ блаженааго и свѣтьлъство лица его и словесънѫѭ дрѣзость акы забъвъ са не може отъвѣштати емѹ словесе. таче по малѣ часѣ глагола цѣсаръ къ блаженоуоумоу· да аште оубо не отврѣзѫ ни отъдамъ цркъкъве правовѣрънъихъ, то ч'то бѫдетъ того дѣльма; тъгда разгнѣвавъ са сватъимъ доухомъ въгодьникъ христосовъ по пророцѣ Илии на Ахаѵва цѣсара издранлитска, тако и нъıнѣ прорече цѣсароу Оуалоу глагола· добро ти бѣ оубо, цѣсароу, послоушавъшоу мене отврѣсти и отъдати цркви правовѣрънъихъ и шъдъшоу възвратити са мирьнѣ· нъ ѥлма не послоуша мене ни прѣклони са, то аште тъı шъдъ на рать и живъ обратиши са, то да вѣси, ѩко нѣстъ господ' глаголалъ нъıнѣ мьноѭ· идеши бо на рать и сьнидеши са и не възможеши стати противѫ врагомъ своимъ и побѣгнеши отъ лица ихъ и поженѫтъ та и въбѣгнеши въ храминѫ и тоу живъ огнѣмъ съгориши, и тъгда оувѣси въ часъ бѣдъı твоѥ, ѩко естъ богъ на небесехъ иже тобоѭ хоулимъıи. си слъıшавъ цѣсарь Оуалъ призъва д'ва болѩрина, има ѥд'номоу Сѧторникъ а дроугоуоумоу Оуиктор', прѣдастъ има прѣподобьнаго глагола· затворита и въ темници съ вьсѣкоѭ скрѫбьѭ и веригъı наложита на въıѭ ѥмоу, доньдеже обрашть са оуморѫ и по соуѥтьнѣѥмъ ѥго пророченин. тъгда блаженъıи Исакии осклабивъ са малъı рече цѣсароу· юже ти глаголахъ, аште тъı възвра-

тиши са живъ, то нѣстъ господь глаголалъ мъножь. иде же цѣсарь пѫтьмь своимъ. прѣжде реченаа же славьнаꙗ мѫжа поимъша блаженааго Исакиа ведоста и затвориста и, ꙗкоже повелѣно има бѣстъ цѣсаремъ. въшъдъ же сватъıи въ тьм'ницѫ не прѣстааше ношть и дьнь съ слъзами мола бога призьрѣти на стадо свое и въ скорѣ посълати ємоу помоштъ. дошьдъшоу же цѣсароу єдного града близъ Доунава съгладавъ вои своꙗ и съвѣштавъ са съ ѥ҃ими нарече дьнь, въ нѣже сьнидетъ са съ ратьникъı· съшедъш8 же са ємоу не може стати противѫ ратникомъ, нъ плешти въдавъ побѣже отъ лица ихъ· они же женѣахѫ въ слѣдъ, и бѣжа доиде села и обрѣтъ плѣвьницѫ отвръстѫ въскочи въ ѥ҃ѫ и съ препоситомъ, иже развраштааше доушѫ єго· женѫштии же погани видѣвъше, ꙗко въ плѣвьницѫ въскочи бѣжа, възъмъше огнь запалиша плѣвьницѫ и съжегоша и въ ѥ҃ен, и тъ мѫчимъ тоу прѣдастъ доушѫ по пророчению раба божиꙗ Исакиꙗ. оставъшии же вои придоша въ Срѣмъ градъ и посълаша съıлъı къ цѣсароу Гратиꙗноу повѣдаꙗште о вьсѣхъ бъıвъшихъ, иже абиє пришедъ въ прѣжде нареченъıи градъ Срѣмъ по божию наречению постави имъ цѣсарꙗ именемь Θєѡдосиꙗ, мѫжа вѣръна и хрѣстолюбива и правовѣръна, єште же не кръштеноу сѫштоу добъıꙗ сѫшта и храбъра. съ съвѣтомъ же обою цѣсароу съставиша рать на поганъı оужегъшаѫ Оугла цѣсара, и съ дѣиствомъ господа нашего Їсоус Христоса, и ово ихъ избиша, ово же прогнаша, множаишии же ихъ въ Доунавъ бѣжаште истопиѫша, и тако Гратиꙗнъ и Θєѡдосии цѣсара възаста побѣдѫ, и по одо-

лѣнии томь Гратиань цѣсарь иде въ Римъ, а Ѳеѡдосии въ кѣснатинѣ градъ. дошъдъ же Солоуна града въ мзж въпаде и разболѣ са· призъвавъ же епископа солоунъска града, именемь Ахолиа, пытааше, кжы вѣрж дръжитъ· ономоу же рекшоу· нѣстъ дошъла западънъıихъ странъ ариань ъска ха хоула, ни възможе прѣльстити бывъшеѥ тѣмь нечъстъноѥ богобориѥ, нъ прѣданжы ис прьва апостолы вѣрж дръжимъ, тъгда цѣсарь Ѳеѡдосии съ чьстиы то приимъ проса сватааго кръштениа, и крьсти са тоу сжштиимъ епископомъ Ахолиѥмъ Солоуна града въ има отьца и сына и сватааго доуха. оустрабивъ же са по мнозѣхъ дьнехъ въ костантинѣ градъ приде· въ то же врѣма Григории наньзианъскъıи епископъ вънжтрь въ градѣ въ малѣ цркви съборы творѣ ше, събираа и оутврьждаа народъ оученииь своимъ о правѣи вѣрѣ, ыже цркъı по томъ цѣсаремъ повелѣниѥмъ съзъдана бъıст', и нарече са Анастасиа. къврѣгъша же болѩрина блаженааго Исакиа въ темницж, Саторникъ и Оуикторъ, вълѣзъша въ тьмницж къ блаженѡоумоу Исакию глаголаста ѥмоу· моли са богоу, отьче, ыако цѣсарь побѣди ратьникъı, и се градетъ. глагола има осклабивъ са малъı· вѣдѣ, чадо моѥ, граджшаго вѣрънаго цѣсарѣ Ѳеѡдосиа, зълодѣи бо Иоуал' прим сждъ подобьнъ тебѣ коупьно съ препоситомъ, смрадъ бо съжежениа ею ѥште въ ноздрехъ моихъ ѥстъ. тъгда чоудивъша са и поклонивъша са абиѥ изидоста и сърѣт'ша цѣсара съповѣдаста ѥмоу вьсе ѥже о сватѣѣмь Исакии и о прорицании ѥго, ѥже въ лице глагола оканоуоумоу Оуалоу, и како събъı

са ємоу. слышавъ же то цѣсарь чоуди са мѫжоу томоу и абиє повелѣ привести и съ вьсѣкоѭ чьстиѭ въ полаты цѣсара. шѣдъша же славьнаа та мѫжа съ потъштаниємь вь тьмницѫ припадоста къ ногама прѣподобьнаго и молѣста са молити са ємоу за нѭ къ богоу, разоумѣвъша, ꙗко пророкъ ѥстъ, имже събъыша са ємоу вьса прорицанна, и изведъша и ис темница приведоста и къ цѣсароу· цѣсарь же изъшъдъ противѫ ємоу поклони са ємоу и проси молитвъı отъ нѣго. сватъıи же помоли са и цѣлова и и съповѣда ємоу вьсе о зьлочьстьнѣѣмь Оуалѝ· онъ же слышавъ и съжаливъ си о напасти сватъıихъ црькъвъ абиє казнь заповѣда и кнѝгъı написавъ посъла на нарочита мѣста заповѣдаѭшта сице· цѣсарь Ѳєѡдосии побѣдникъ самодрѫжецъ къ вьсѣмъ арианъскомъ танбьникомъ· вѣдомо да бѫдетъ вамъ, ꙗко отъ дьнѣшьнѧаго дьне, аште да са обраштетъ кто отъ васъ вънѫтрь града събираѭ въ црькви правовѣрнъıихъ, то съмрьтънѫѭ казнь приметъ, и ѫже сватъıѧ црькъви съ ратиѭ ѥсте прѣѧли, то и тъı оставивъше вънѣ града прѣбъıваите. вьзвѣсти же и къ старѣишинѣ имъ, иже бѣ въ то врѣма старѣишина ариномъ, именемъ Димофилъ, сице глагола· вѣроуи вь никѣискаго събора заповѣди и примири са съ правовѣрънъıими. Димофилоу же отъбѣгъшоу цѣсара повелѣнна и съвъкоупьıенна и съмиренна възда ємоу нарѣчиє цѣсарь глаголѧ· мира и съвъкоупьıенна бѣгаѥши, да бѣгати ти отъ сватъıихъ црькъвъ велѫ. слышавъ же то Димофилъ призъвавъ въ црькѵе вьса ариѧнъı глагола к нимъ· братиѧ, цѣсарь човѣк-

колюбивъ ѥстъ и свои вѣрѣ цръкъвъ проситъ, тихо възвѣстивъ намъ, ѧже, рече, ратиѫ и матежемъ цръкъ'ви възасте, то ты мирьнѣ отъдадите, да вѣсте же, ꙗко отъ дънешьнѣаго дьне повелѣно нъı ѥстъ вънѣ града събирати са. то рекъ изиде вънъ града съ людьми своими и тоу съборъı твораше прокоѥ. такого же ариани до четъıръ десатъ лѣтъ правовѣрънъıихъ цръкви дръжаша, Θеѡдосиѥмъ же кръстиꙗнъıимъ цѣсаремъ не тъчьѭ ицръкъвъ нъ и из града изгънани бъıша и прѣмша цръкъ'ви правовѣрьнии. не замоудивъ же цѣсарь съборъ епископъскъıи сътвори о правовѣрѣ оутврьдитъ никѣискѭѫ вѣрѫ и поставити въ къснатиѣи градѣ епископа и дати оустрои сватъıимъ цръкъвамъ въсѣмъ людемь. повелѣ же цѣсарь Θеѡдосии прити на съборъ и старѣишинамъ еретичьскамъ· събраша же са коупносѫштаа вѣръı отъ Алеѯандриа Тимодеи, отъ Иероусалима же Кюрилъ и Мелетии отъ Антиѡхиа, бѣаше же тоу Григории наньзианъскъıи и Ѩколии отъ Солоуна и ини съ ѣними мънози, бѣаше же въсѣхъ $\overline{ри}$· отъ ариевъı же и макѣдоѣа странъı Єлеуси Маркианъ ламѱачьскъıи и Єѵдии ефесъскъıи и Маръ халкѣдоньскъı и прочии, въсѣхъ бѣ $\overline{ꙗѕ}$, отъ ѣихъ же наиваште отъ елиспонтъскъıихъ и отъ асиискъıихъ градовъ бѣахѫ. събраша же са мѣсаца маиа епископи же и цѣсарь и сватъıи отьцъ нашъ исповѣд'никъ Исакии и въсѣчьскъı са дѣаша присъвъкоупити а хоташте къ правѣи и коуп'носѫштьнѣи вѣрѣ· они же мало радивъше о томь и оувѣштаниа . . ни въ кѫѭ намѣнивъше рѣша· волимъ арианъскѭѫ вѣрѫ неже къ коупносѫштию приложити са,

и тако имъ изглаголавъшемъ изгънаша ѧ изъ събора цр҃къвънаго, ѥште же изъ самого того града, отъврѣгъшемъ са правыѧ вѣры. оутвръдивъше же никѣискыѫ сватыѫ правыѫ вѣрѫ коуп'но и ти оустависа оустав' вѣры· цѣсарь же о поставыѥнии епископа къснатины града къ епископомъ глагола, да постават', и нарекоша Нек'тариѧ нѣкого, мѫжа именита и доброговѣина, кротъка образомъ, отъ бол҃ѣръска рода сѫшта, и дръжаштоу тъгда епар'шъскыи санъ· приведенъ же бысть людьми на епископьство и поставыенъ бысть сватыими отьци р҃н, сѫштоу тоу и хр҃столюбивоуоумоу цѣсароу Ѳеѡдосию и чьстьноуоумоу отьцоу нашемѹ Исакию. тъгда оубо оустав оуставиша, да и къснатин҃ѣ града епископъ тожде старѣишинъство да иматъ и тѫжде чьсть, ыже и римъска града епископъ, за н҃е наречень бысть Новыи Римъ. симъ вьсѣмъ сице бывъшемъ въ скорѣ и съборъ епископъскыи конець прия на славѫ господа нашего Їсоуса Христоса. тъгда блаженыи Исакии радоуѧ са о оустроѥнии цр҃къвьнѣѣмъ и правыѧ вѣры, и тъ прослав(и) бога о вьсѣхъ чоудесехъ, ѫже сътвори. мыслаштоу же ѥмоу лбие ити въ поустын҃ѫ, отъ н҃ждоуже божиемъ ѡвьѥнимъ приде сѣмо на дѣло, ѥже и съконьча· оувѣдѣвъша же многашди намѣн҃ѧнаѧ славънаѧ мѫжа Саторнинъ и Оуктор', пристѫпьша къ прѣподобьноуоумоу молѧста са, да ею не оставитъ. онъ же, ѧко отьць доуховьнъ, став(ь)ша ѧ глагола· господоу поспѣвъшоу конѣчати дѣло, на н҃еже тъ ны ѥстъ посълалъ, подобаатъ възвративъшоу са мьнѣ дръжат(и) са по своѥ дѣло въздръжанию. вѣрънаѧ же

та мѫжа молиста са нем(8) съ слъзами приѧти моленіе
ею. разоумѣвъ же блаженъıи доуховънѫѫ ею любьве,
ѭже имата къ нѣмоу, рече к нѣима· мьнѣ оубо желаніе
естъ възвратити са, отъ нѣжд(8)же есмъ пришелъ, нъ
ел'ма ѩко раба христова любьве имата, покоити моѫ
худость, то, еже ва рекѫ акъı отьцѣ, то послоушаи-
та· иже ваю варивъ сътворитъ ми хъızинѫ сѣсти ми въ
нѣи, то тоу бѫдетъ ми житіе дожии до исхода доуша
моеѧ. послоушаста же мѫжа та словесъ прѣподобьнъı-
ихъ его и бѣаста реташта са оба, както ею варивъ
съжиждетъ немоу клѣть· Саторнинъ же имѣаше село
вънѣ града не далече града, такожде же и Оуик'торъ
имѣаше, и тъ оу примориѭ, и начаста зъдати оба въ и-
ма блаженаго Исаакіа. Саторнинъ же много мѫдрьство
въспринмъ, оумъıсливъ правьдѫ, ѩко мѫжь тъ мълча-
ливѫ жизнь естъ объıклъ, и не трѣбоуетъ нъıнѣ кра-
сенъ хлѣвинъ, сътвори немоу клѣть дъвопомоститѫ, и
вьсѣчъскъı съвръшивъ ѭ приде къ блаженѹмоу и глаго-
ла немоу· се, сътворихъ клѣть, ѩкоже иеси повелѣлъ,
въшъдъ живи въ нѣи. въшедъ же сватъıи отьцъ нашъ
въ клѣть и видѣвъ ѭ безмльвьнѫ годъ немоу бъıстъ и
сѣде въ нѣи съ многомъ оусрьдиемъ. Оуикторъ же бѣа-
ше прѣградилъ много мѣсто многамъ хлѣвинамъ и ве-
ликамъ, оувѣдѣвъ же ѩко варилъ естъ Саторнинъ, пе-
чальнъ бъıстъ зѣло, и въшъдъ къ прѣподобьноуоумоу
въ клѣть покланѣаше са немоу мола и, да бъı и то мѣ-
сто съзъданоіе о имени его прѣмлъ. прѣподобънъıи же
мѫжь, акъı отьцъ чадолюбивъ, прѣпираше и глаголѧ·
ни, чадо, не тако тѫжько си твори, господьня естъ

заповѣдь, иже глаголетъ, бѫди вамъ ни ни и ни ни, а
иже лише того, то отъ пронъıра иестъ· на немъже оубо
мѣстѣ господь съподобилъ ма иестъ сѣсти, то на томъ
подоба ми иестъ сѣдѣти мльчаште дожии до конца
жизни моиѣ, и помоливъ са за ня отъпоусти мирьнѣ.
и бѣаше блаженъıи Исакии живъı аггельско житие. мно-
гаш'ди же мѣнѣняше она славънаа мѫжа не идѣаста прѣ-
жде въ полатѫ къ цѣсароу, аште не рано въ зора
шъдъша къ прѣподобьноуоумоу поклаıаста са иемоу, и
тако благословьıение възъмъша отъхождаста радоуıѫ-
шта са. многомъ же инѣмъ повѣдаıѫшта о прѣподобь-
нѣѣмъ на ръвъность доуховьнѫıѫ въстависта, и прихо-
ждаахѫ отъ въсѣдоу къ немоу по въса дьни възгра-
ждаиеми и оутвръждаиеми о вѣрѣ господьни прѣподо-
бьнъıимъ словесъı иего. мнози же молıаахѫ и прити ие-
моу въ домъı ихъ, да помолитъ са богоу за ня, онъ же
вида вѣрѫ ихъ и не прѣзорьство показоуѫ хаждаше,
аштѐ ли да сълоучаше са нѣ оу кого оумоудити иемоу,
то изъхождаше ноштиѫ и вратомъ градънъıимъ за-
твореномъ сѫштемъ стоıше и молитвѫ творѣаше къ
богоу и прѣкръшталше врата и сама са отврьзлаахѫ, и
тако хождаше въ клѣть своѫ. и вѣрънъıи же цѣсарь
Θеwдосии прихождаше к немоу и молıше и, да поми-
наетъ ли въ сватъıихъ иего молитвахъ, и господь ре-
къıи· ижде иеста дъва или трие събрани въ мое има,
то тоу иесмъ посрѣдоу ихъ, тъ на славѫ сватаго свое-
го имене изволи оумножити са словесъноуоумоу стадоу
въгодника своего· ıкоже бо вельгласънаа тржба тръ-
башти въставъıиетъ многъı на въплъчение рати, тако

небесьскоѥ житиѥ прѣподобьнаго отьца нашего Исаакиа
вьсѫдоу же и вьсѣмо проповѣдаѥмо на аггельскоѥ се
житиѥ многы приведе, не бо бѣаше ѥште тоу никако-
гоже чрьноризъца. тъгда видѣвъ Саторнинъ божиѫ
множаштѫ са братиѫ, многѫ имы любьве къ рабоу
божию отъдастъ ѥмоу вьсе то село, да бѫдетъ власти-
ѫ ѥмоу на манастиръ. бѣаше же блаженъıи ꙗко свѣтило
вь тьмнѣ мѣстѣ свьта са. аште же са сълоучааше къгда
иджштоу ѥмоу въ градъı съ възъвавъшиимъ ѥго въ
домъı своѫ благословьѥниа ради, ти аште прошлаше
кто отъ ништиихъ нѣчьсо дати себѣ, то аште са сълоу-
чааше не имѣти ѥмоу ничьсоже дати ѥмоу, то котъıгѫ
сьвлѣкъ съ себе дадѣаше ништоуоумоу· тако же тво-
раше вьса лѣта житиа своѥго, господоу работаѫ, въ
молитвахъ прѣбъıваѫ, любостраньниѥ твора, ниште-
любиѥ застѫпаѫ, памать сватъıихъ твора, добродръ-
зостенъ, некоторичьнъ, безълобенъ, безгнѣвьнъ, пооу-
чаливъ, въ кротости оуча приходаштаѫ къ правѣи вѣ-
рѣ, заповѣдаѫ и сьвѣдѣтельствоуѫ о вьсѣхъ испове-
дати и славити нераз'дѣлѥмѫѫ и коуп'носѫштѫѫ
троицѫ отьца и сына и сватаго доуха, ꙗко тѣмъ
доброчьстънъıимъ исповѣданиимъ съпасениѥ чловѣчь-
ско състоитъ са, и ино же много пооучаѫ не прѣста ни
оумлъкнѫ отъ добра. състарѣвъ же са оубо въ добрѣ
старости доиде коньца житию, и съзъвавъ вьсе ѥже
о Христосѣ доуховьноѥ ѥго стадо, пооучивъ ѧ слове-
съı многъı тврьдомъ и непозъıбномъ прѣбъıвати на
камени вѣръı господьня прѣдастъ прѣштедроуоумоу
богоу. бъıстъ же плачъ въ братии ѥго ради. оуслъıша

же и крьстиѧнъıи цѣсарь Ѳеѡдѡсии о нѣмъ, ꙗко оуже оусѣпе, и тѫжалше зѣло, посъла же крѣкъıгѫ, да вложивъше вь нѫ чьстьноıе тѣло прѣподобъна'го привезѫтъ вь великѫѭ црькъве, ꙗже тъгда Ирини нарицаа-ше са, и отъ тѫдоу и пакъı несѫтъ на погребениѥ. и томоу бъıвъшоу обноштьницѫ твориша въ намѣнѣнѣки црькъви, и тако на оутриа вьсь градъ коупно съ архиепископоупомъ и съ вьсѣмь клиросомъ съ хвалами и пѣсньми доуховънъıими несоша и провождаѭште дожни до погребениа· Ѧурилиѧнъ же ѥдинъ отъ славънъıихъ цѣсарь мѫжь противѫ манастъроу отьца Исакіа на полоуноштъ съзъда црькъве свата'го пръвомѫченика Стефана, въ врѣма же изношениа тръблаженаго Исакіа постави помоштъ на пѫти прѣдъ манастъремъ множьство мѫжъ много, да въсхътивъше донесѫтъ мошти сватаго отьца нашего Исаакіа въ прѣжде реченѫѭ црькъве благословьѥниа ради и положити и тоу, ꙗкоже и бъıстъ. тако оубо изволи положити са въ црькъви сватаго пръвомѫченика Стефана о десниѭ сватъıа трепезъı вънѫтрь въ олтари. оученици же ѥго печалоуѭште си възвратиша са въ манастъръ, не далече сѫштоу отъ прѣжде реченъıа црькъве. съконьча же са сватъıи отьць нашъ и испов҃дникъ Исакіи мѣсаца марта ка҃, цѣсарьствоуѭштоу хрьстолюбивоуоумоу цѣсарю Ѳеѡдосию на славѫ господоу нашемоу Їсоусе Христосоу, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта кв. мѫченіе святоую Трофима и Єукарпіѡна.

Мъногоу бывъшоу плиштоу и матежоу, любимаа братіе, и горьцѣ прѣташтоу цѣсароу на божиа рабы, люто же зъло дѣлаѭштемъ по выса мѣста княземъ и новы и лютъı изобрѣтаѭште мѫкы, лежаахѫ бо дарове мнозн отъ цѣсара, да иже обрѣтъ крьстиана прѣдастъ, то тъ да вьземетъ дары, и тако вьсѣкоа пакости и вьсѣкоа бѣды выса вьсѫдоу испльниша са, господь же помагаше вьсѣмъ подвизаѭштимъ са на мѫченіе, ꙗкоже бъıстъ о славьнѹю мѫченикоу Трофимѣ и Єукарпіѡнѣ. сиа оубо сватаа мѫченика воина бѣаста оу того къназа мѫчаштаго крьстианы, инъ же никтоже не бѣаше ємоу извѣстенъ развѣ сею о мѫченіи, люта бо и нечловѣчьска сѫшта на божиа рабы бъıста лютѣиша посълана же бъıста Трофимъ и Єукарпіѡнъ мѫчитъ рекомъıа рабы божиа, съвазати же выса приобьштаваѭштаа са к нимъ и тоѫде вѣры сѫштаа. идоста же примъıшлѣѭшта горъкъıа мѫкы. тако оубо мъıслаштема има бъıстъ нѣчто сіце невѣрънъıимъ неизвѣсто, вѣрьнъıимъ же и зѣло извѣсто· огнь бо многъ съ великомъ шоумомъ на въздоусѣ въ инѫ гласъ испоуштааше· камо са подвизаѥта, Трофиме и Єукарпіѡне; по чѭто ли рабомъ моимъ прѣтита; не прѣодолѣѥта тѣмь ниже ихъ побѣдита, нъ бѫдета и вась нимн, тако мьнѣ миловавъшоу ва. се слъıшавъша лютаа та и соуроваа и нечловѣка падоста на земи, не

сътрѣпѣвъша ни вида того ни гласа, долоу клачашта и лици закрываѭшта, к'то сиї ѥстъ, рекоста, великъıи богъ, шавивъıи са и глаголавъıи къ нама; блажена бъıховѣ бъıла, аште бъıховѣ раба ѥго бъıла. се има съ великомъ страхъмъ глаголѧштема раздра са огнѣнъıи облакъ и ста, и гласъ из' нѣго бъıстъ· въстанѣта, глаголѧ, и покаита са, и грѣси ваю оставьıѭтъ са, и шако оуставивъша са въстаста съ пъванимъ и видѣста нѣкого въ бѣлахъ ризахъ по срѣдѣ облака сѣдашта, многъı же прѣстомшта· оужасъша же са вида того рекоста· прiими на, господи, отвѣтъ твораштема, о нихъже съгрѣшиховѣ. то има рек'шема безвѣсти абиѥ бъıстъ облакъ. сиа же плаваста са и тѫжваста о томь, ѥже сътвориста зъло много, и моливаста съ слъзами припадаѭшта, проштенiа просашта о съгрѣшенних ѥю. пришьдъшема же има близъ Никомидиа живѫштии въ градѣ надѣахѫ са зъло нѣч'то примати отъ нѣю сѫштинмъ тоу крьстиѧномъ· она же абиѥ пришьдъша къ претороу, ѥже ѥстъ сѫдиште, иждеже има бѣаше повелѣлъ прѣбъıвати къназъ, забъıста же, о нѣмьже бѣаста посълана, ни цѣсара закона ни заповѣдии помнѣ'ста, нъ паче божии законъ изволиста, ѥже ѥстъ съпасенiе доуши и тѣлоу. вьлѣзъша же въ тьмницѫ раздрѣшиста абиѥ сѫштам тоу, братиѫ м наричѫшта, бъıвъшеѥ же швьенiе съповѣдаѭшта, и шако и вѣ хоштевѣ крьстиѧна бъıти, повѣдаваста, шако многъıимъ мьнѣаше са дѣлоу прѣславъноу бъıти, Трофимъ и Єукарпиѡнъ, словѫштам при лоутости и при дръзости и кназемь посълана на крьстиѧнъı мѫчитъ,

она же не брѣгъша повелѣниа кназъ паче крьстиѧномъ приѧета. слышавъ же кназь бывъшаѧ приде въ Никомидиѭ и призъвавъ ѩ рече· что ва бысть, вьскѫ человѣкъ оклаанѣишаѧ; како тврьдѣи доуши ваю напрасно прѣмѣниста са; отравена ли бъста; повѣдита ми, нъ оумъ ли иста погоубила; съберѣта оумъ и поманѣта са, да не тожде приимета, иже многашди инѣмъ сътвориста. она же отъвѣштавъша рекоста· за нѣже твориховѣ, то оувѣдѣховѣ господа истинъноѥ слово вѣдимоѥ, разоумѣховѣ, комѹ сътвориховѣ, съ тѣми хоштевѣ бъти, съ тѣми желаѥвѣ жити· пароуда бы обрѣлъ лютѣиша и нечловѣчьнѣиша, да бъиша тажде и нама съдѣлалъ, ѩже и вѣ о рабѣхъ божиихъ, о исповѣдницѣхъ крьстиѧньскы вѣры, с нѝми же и на да бъиховѣ съподобила са· тѣми отъвѣштаѥвѣ, о нѝихъже съгрѣшиховѣ. и то има рекъшема повелѣ кназь бити ѩ жъзлиѥмъ по ребромъ и власѣномъ соукномъ въстирати раны ею, и не оуспѣ ничьсоже, видѣаше же ѩ сладьцѣ тръпашта· сетьнѣѥ же побѣжденъ бывъ отъвѣтъ дастъ о нѣю, огню прѣдати ѩ повелѣ. она же и нанесенъма има раны добые сътрьпѣвъша и съ пострадавъшинми причѣтъша са коуп'но съ сватъими мѫченикъи съподобиста са приѧти небеськоѥ цѣсарьство. съконьчаста же са сватаѧ божиа мѫченика въ никомидинстѣ градѣ о Христосѣ господѣ нашемъ, съ нѝмъ же отьцоу слава и дръжава съ сватъимъ доухомъ нъина и присно и въ вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта кг. мжка сватаго Дометиа и 8ченикъ его.

Іоулианоу тъгда пришедъшоу въ антиохинскыи градъ, не бо ѥстъ цѣсаремъ того нарешти, довлѣѥтъ бо ѥмоу безаконникомъ и прѣстжпьникомъ зъвати и, за нѣ заповѣди божиа прѣстжпивъшоу ѥмоу коумиромъ жрьти, тъ бо наоучивъ са божиѥмъ словесемь и поставьѥнъ бывъ клиросѣ диакъ и носивъ прѣчистыа таинъı въ олтари прѣстоялъ слоужа прѣстжпи свои санъ, паче же не прѣстжпи, нъ того богъ ако недостоина оукорь сътвори, ако июдовж подражавъша прѣльсть· въшъдъ оубо въ антиохинскыи градъ доброчьстънъıа гоняаше, а иже а гоняаше, то тъıа прилюбъıаше и кръмъıаше, инъı же ноуждааше бога отъврѣшти са, да съконьчаѥтъ са реченоѥ апостолоу рекшоу· пронъıривии же человѣци и чародѣица на горьшеѥ прѣспѣжтъ льсташтеи льстьми, стоѫштеи же на тврьдѣѥмъ камени ржгаахж са томоу, бѣаше бо мжжь тъ не простъ и гржбъ, нъ проказивъ славоѭ и имѣниѥмъ, възгражденъıихъ на пѣсьцѣ доуша прѣльштаѧ· тъ оубо въшьдъ въ градъ въ црькъве великжѭ, ѭже съзъда цѣсарь Коньстатинъ, оукори и безъчьствова ѭ, коѭемъ граждъ сътворивъ ѭ, а олтарь своѥмоу коѭоу отълажчи стаати. такова же и таковаа зъла чьстънѣи божии црькви показа. на того оубо нечьстиваго рать въста отъ Ѧсурии, и ноужда ѥмоу бѣаше ити вон· тъ же исхождааше на рать· иджштоу же ѥмоу на пжть нѣкотории

пристѫпивъше к' нѣмоу навадиша на праведника Доме-
тиа· тъгда томитель҃ сладьц҃ь приимъ вадивъшаѧ тыа
отъвѣшта глаголѧ· шьдъше приведѣте ми и· то слы-
шавъше окаанни ради бѣша славаште томителиа, да
тврьдо и непостѫпьно бѫдетъ иже отъ нѣго на крьстья-
нъı бѣшение, и тек'ше къ пештерѣ сватааго Дометиана
видѣша и акъı аггельскъ образъ имѫшта, стоѫшта и
протагъша рѫцѣ на небо, и добродарьствънѫѭ пѣснь
въспоуштаѭшта богоу коуп'но съ дьвѣма оученикома
своима, и прьвоѥ оубо оужасни бъıвъше глаголаахѫ
дроуг҃ъ къ дроугоу· како оубо възможемъ пристѫпити
къ таковоуоумоу мѫчителю; или кѫѭ винѫ обраштемъ
на погоубьение ѥго; ѥда приобраштем' грѣхъ себѣ;
дроузии же глаголаахѫ· отъженѣмъ и отъ прѣдѣлъ
сихъ, аште ли вьса люди привлѣчетъ къ себѣ, и вѣроу-
ѭтъ къ рождъшоуоумоу са отъ Мариѧ, ѥгоже распаша
нѣкъгда, ѥко достоинна съмрьти сѫшта, съ д'вѣма раз-
боиникома жидове. цѣсароу оубо на крьстиань҃ гнѣва-
ѭштоу са и волиаромъ и кназемь, к'то ставитъ сего оу-
бити; градѣте оубо, видимъ, что сѫтъ. и въшед'-
шемъ въıше мѫжа того сватааго видѣша и стоѫшть,
съ дьвѣма оученикома ѥго молитвѫ шестааго часа тво-
раштa и глаголаша ѥмоу· изиди, готови са на пѫть
къ цѣсароу. онъ же не отъвѣшта имъ, нъ прѣбъıваше
въ молитвѣ своѥи, и пакъı рекоша ѥмоу· изиди, гото-
ви са на пѫть оутро сиѭ къ цѣсару, тоу бо приходитъ.
онъ же не хота оставити молитвъı не отъвѣшта имъ
словесе. абиѥ же акъı льви кръвоѫдивии оустръмиша са
на нѭ скръжѫштѫште зѫбъı, и въземлѫште камениѥ

мештаахѫ на нѣ и на оба оученика его· толма же
безбожьнии ти меташа каменїе на правьдьника, до не-
лѣже напльниша пештерѫ каменїа, ѩкоже не знати пе-
штеры, и тако сватыи прѣдастъ доушѫ господоу съ
дьвѣма оученикома своима, и бысть праведьникоу и
оученикома его гробъ пештера та. и текъше побивъшии
правьдьника възвѣстиша цѣсароу Иоулиѩноу вьса бывъ-
шаѩ, и ѩко мы правьдьника побихомы. ѡ безаконьнаго
възбѣшенїа, ѡ иже тъгда ослѣпьюнїе невѣрънъихъ
человѣкъ оубиваѫштихъ вѣрънъма и правъдѫ кръвьми
осквьрънити тъшташтаѧ са и вьсѣ мѣста слѣдаштемъ,
ѩкоже побити доброчьстиѩ дѣлателѧ, нъ сѣ оставивъ
иже безбожьнъихъ тѣхъ на доброчьстьнъма възбѣше-
нїе къ сватоуоумоу Дометиѩноу повѣстемъ възвра-
штѫ са· мѣсто оубо сватаго пештеры погоубьено и
безвѣсти бысть, посыпано каменимь, иже на правь-
дника меташа, порастъ бъліемъ многомъ и трьниим'·
тако бо и до дьнешьнѣаго дьне иестъ нараштенїе горы
тоѧ. прѣшъдъшема же дьвѣма лѣтома по съконьчании
сватаго сълоучи са коупьцоу нѣкотороуоумоу гънавъ-
шоу вельбѫды своѧ и пасти ѧ на мѣстѣ томь· пасѫ-
штемъ же са вельбѫдомъ тоу по прилоучаю ѥдна отъ
нихъ шьдши близъ вьси вьлѣзе въ нивѫ пасти хотѧ-
шти· тѫ же видѣвъ господінъ нивы тоѧ тече изгънати
ѫ, изгонима же въпаде са въ пѣровъ и изломи ногѫ
прѣдьнѫю· и которѣ бывъши междоу господиномъ
вельбѫда и господиномъ нивы повръже ѫ въ горѣ на
мѣстѣ, идеже лежа'ше сватыи, не видимь никымьже·
шьдь оубо господинь ѧ въ курестинь градь и повѣда

кънязоу о нивѣ, и како оклосниша емоу вельбѫдь. вельбѫдоу же оставеноу бывшоу тоу до четырь дьнии и лежѫштоу на мѣстѣ и покоушажштоу сѧ вьстати, и разломеныѧ ногы не могѫштоу оутвьрьдити стѫпи и вънизде ємоу нога въ доупинѫ пештерънѫю, идеже бѣахѫ мошти сватыихъ, и абиє оутвьрьди са нога вельбѫдоу и бъістъ съдрава. пришъдъ же господинъ ього притече къ нємоу, вельбѫдъ же видѣвъ ıи истръже ногѫ своѭ и тече и сьрѣте и· онъ же видѣвъ ıи и въ оужасти бъів' хвалѣше и славьіше господа. въпрашаахѫ же ього дроужина ємоу, что ест' прѣславъноıе се, онъ же рече имъ· азъ оставихъ и на мѣстѣ хромъ сѫштъ тъ. они же рѣша ємоу· гради и покажи намъ, да видимъ извѣстьнѣıе мѣсто то, и шъдъше на мѣсто обрѣтоша доупинѫ великѫ, и абиє нѣкотории отъ нихъ рѣша ємоу· по истинѣ сватаago Дометиа мѣсто се естъ, и оубо сьде обрашетемъ и сватыѧ мошти ього. и шъдъше приведоша попъı, да творатъ молитвъı на мѣстѣ. они же мотъıкъı и ръıла вьземъше копаша и обрѣтъше мошти изнесоша съ пѣсньми и хвалами и съ достоиньнѫю чьстиѭ и вънесоша вь црькве тоу сѫштаѧ вьси· многоу же народѫ сътекъшоу са и мъıслаштемъ въс'хвалити правьдника мошти и оученикоу ього въспрѣтиша имъ, ıако крамольникомъ. любьıеници же сватыихъ възъмъше мошти ихъ положиша на сватѣѣмь мѣстѣ. бъістъ же на странахъ тѣхъ праздьникъ великъ, вьси бо съшедъше са попове же и клирици, облаши же и чръноризьци и игоумени сътвориша праздьникъ великъ, дръжатъ же памать сватыихъ моштии дожии до нъı-

ни. се ѥстъ сватаго Дометиꙗ житіе, се ѥстъ праведника мѫчениѥ, си сѫтъ прѣподобьнаго трѫдьни вѣгодьни богоу и отцемь и аггѣломъ и члов҃комъ· т҃ѣхъ ради из лиха любімъ ѥстъ богомъ, чѣтомъ же ѥстъ кънази, покланѩемъ же чистителѣи и доброчьстивѣимъ людемъ, иже и дрѣзновениѥ иматъ молитвовати къ богоу за нъı, ѥмоуже слава, дрѣжава коупьно отьцоу и сватоуоумоу доухоу нъıнѣ и присно и въ в҃ки в҃комь амин.

Мѣсаца марта кд. страсть сватаго чистителѣ҃ и мѫченика Артемиа.

Въ лѣто дводесатъноѥ и четврътоѥ цѣсара Диѡклитиана матежь бъıстъ великъ и възисканиѥ бѣсовъскоѥ и коумирьскоѥ· посъла же по въса градъı и по въсеи земи казнь повелѣваѧ възискати въсѣхъ капиштъ, паче же иже златомъ м҃ногоцѣнѣнъıимъ оукрашенъı. пришъдъшоу же нѣкомоу комитоу въ странъı лаодик҃инскъıѧ и вьшъдъ въ градъ възискааше мѣстъ црькъвиштънъıихъ, иждеже стоѩше капиште аполоново, и обрѣтъ жрътвѫ и дъмьıанъ принесе имъ. Сисинии же епископъ коуп҃но и съ презвутеромъ Артемомъ въшедъ въ црькъвиште артемидово въса капишта съкроуши и огнѣмъ съжеже. слъıшавъше же сѫштии въ градѣ крьстиани сътекоша са въ црькъве божиѫ· епископъ же Сисинии оучааше

глаголѧ къ христовомъ рабомъ· чадьца моꙗ, ѣда кто отъ васъ отълажчи са отъ любьве христосовы, имʼже вьниде антихрѣстъ въ градъ погоубитъ крьстиꙗнʼ; сътвори же комисъ вь дьнь игри и позоры и ловитвы и до дроугыихъ пати дьнии· таче въшьдъ въ цръкʼвиште артемидово вьзисковаше капиштъ цръкъвънꙑихъ, и нѣкотории отъ елинъ обадише епископа глаголѧште, ꙗко Сисинии епископъ коупно съ Артемомъ презвутеромъ та съкроушиста капиштa артемидова. слꙑшавъ же комисъ, ꙗко вьси крьстиꙗни събрали са сѫтъ въ цръкʼви коупно съ епископомъ повелѣ воиномъ своимъ оседлати ємоу конь цѣсарьскъ, да въшьдъ въ орѫжи своємъ въ цръкъве кръвьмъ пролиꙗниє сътворитъ крьстиꙗномъ, иметъ же епископа Сисиниꙗ и съ Артемомъ презвутеромъ· излѣзъ же из града и съ воины, бѣаше бо цръкꙑ пати пъпьриштъ отъ града, и приближаѫштоу са ємоу къ цръкъви ꙗко въ дала ѥдного пъпришта въстрасе са, и огнь великъ нача жешти и, ꙗкоже съпадъшоу са ємоу съ коня оумирати· принесъше же одръ възложивъше и на нь принесоша въ преторъ· полоу ноштi же бꙑвъшоу повелѣ комисъ свѣшта принести и свѣтити по вьсемоу претороу и прѣбꙑвати съ нимъ воиномъ ємго, и глагола къ доместикомъ своимъ· васнь крьстиꙗни проклаша ма и богъ ихъ мѫчитъ ма. глаголаша к немоу доместици· доброчьстивии бози и освѣштаниє богꙑня Артемидꙑ, ти та имѫтъ сънабьдѣти. лютѣ же ємоу страждѫштоу и не могѫштоу трьпѣти болѣзни повелѣ воиномъ своимъ, шьдъше въ цръкъве и рещти пискоупоу Сисинию, ꙗко богъ

крѣстиꙗнескъ великъ ѥстъ, помоли са оубо за ма къ богоу, да въстанѫ и избѫдѫ мѫкы сеꙗ, и поставыѫ ти златъ образъ въ градѣ семь. шедъше же воини глаголаша епископоу, ѥже слышаша· отъвѣштавъ же епископъ глагола имъ· шѫдъте повѣдите комитоу вашемоу· злато твоѥ и сребро твоѥ да бѫдетъ съ тобоѫ· аште ли да вѣроуѥши въ господ' нашъ Їсоус Христос, то избѫдеши болѣзни тѣа лютыа. томоу же рекъшоу· вѣроуѫ, тъчыѫ да избѫдѫ сего, абиѥ же съдравъ бысть, и повелѣ воиномъ своимъ въпрашти крѣкыгѫ имъ, да идетъ съ ѥ҃ими въ кѣсариискыи градъ. изшедъшоу же ѥмоу из града лаодикѣиискаго и шѫдъшоу трии поприштъ, сърѣте и рабъ божии Ѧртемонъ, иды из' лова, дивиа животы оулавыа словомъ христосовомъ, въслѣдьствоваста же въ слѣдъ ѥго дъва елени и шесть дивиихъ козъ, иже идоша къ епископоу Сисиниѭ, имѣаше бо епископъ Сисинии врът'поградъ красьнъ· повелѣ же комисии ставити крѣкыгѫ и въпрашааше раба божиꙗ Ѧр'темона· како звѣри сиꙗ оулови; мьнѣаше бо комис', ꙗко питаѥми сѫтъ и кротъци. глагола же к ѥ҃моу рабъ божии Ѧртемонъ· словесемь христосовомъ си оуловьѥни бъша. комись рече· стар'че, тако ми ѥстъ разоумѣти, ꙗко крьстиꙗнъ ѥси; Ѧртемонъ рече· азъ отъ младеньства крьстиꙗнъ ѥсмъ. повелѣ же абиѥ комисъ веригы ѥмоу наложивъше на въѫ, прѣдати и дьвѣма воиномa и въслѣдовати ѥмоу дожиї до кѣсариска града. тъгда повелѣ сватыи Ѧртемонъ еленьма и дивиимъ козам' ити къ епископоу къ врътпоградоу. они же съ спѣхомъ

шѣдъше сташа близъ града. видѣвъ же и епископъ глагола къ вратарю· отъ кѫдю придоша сиѧ дивиѧ козы и иелени; абие же иединъ отъ иелению отвръзъ оуста своа рече человѣч'скомъ гласомъ· рабъ божии Артемонъ матъ бысть нечистыимъ комисомъ, и иды въ кесариискыи градъ сѧзанъ прѣданъ бысть дьвѣма воинома, намъ повелѣ прити къ врът'поградоу семоу. оужасенъ же бывъ епископъ о человѣчьстѣ гласѣ елени, и не имы вѣры о сватѣѣмь Артемонѣ повелѣ вратароу призъвати диѧкона Филеа, и пришѣдъшоу иемоу глагола къ немоу епископъ· диѧконе Филеа, видиши дивиѧ сиѧ козы и иелени стоѧшта близъ града; глагола иемоу диѧкъ· еи, господи, виждѫ. дивьно чоудо ти имамъ съповѣдати, Филеа, иединъ бо отъ иелению человѣчьскомъ гласомъ глагола, ѩко презвутеръ и рабъ божии Артемонъ матъ бывъ нечистыимъ комисомъ, идетъ въ кесариѭ, и оужастъ объдръжитъ ма о человѣчьстѣ гласѣ иелене, и аште то тако иестъ, то гради, вьземи благословьиение, и иди въ кесариѭ съ иединѣм' слоугоѭ, и испытаи, аште то иестъ истина, велика бо печаль въ мьнѣ иестъ. възьмъ же диѧкъ благословьиение отъ епископа и помоливъ са идѣаше пѫтьмь. шѣдъ оубо въ кесариѭ иска'ше раба господьня Артемона· бѣаше же сват'ыи въ темници· обрѣтъ же и диѧкъ глагола къ немоу. рабе бога вышънѣго и пастоуше словесънъиихъ овецъ, како ны остави иединъı и въпалъ иеси въ рѫцѣ томителѣи; и ник'тоже отъ насъ оувѣдѣ, развѣ иединъ отъ дивиихъ животъ глагола епископоу, ѩко рабъ божии Артемонъ матъ бывъ комисомъ нечистыимъ иде

въ кѣсариѭ· не вѣровавъ же епископъ того ради посъла ма сѣмо, аште истина ѥстъ, ѥже слъша· великѫ бо печаль иматъ о тебѣ. глагола к' нѣмоу сватъıи Артемонъ· рабе божии Филеа, шъдъ възвѣсти владъıцѣ моѥмоу сватоуоумоу епископѹ, да молитъ са за ма, да побѣѫдѫ нечистлаго и хрътстаненавидъна'го примъıшлѣа, и бѫдѫ съпричастьникъ Христосоу, ѥште бо нѣстъ въпрашаниѥ о мьнѣ бъıло. шъдъ оубо възвѣсти епископоу, ꙗко рабъ божии Артемшнъ вь тъмници сѣдитъ и молитъ са, да са молиши за нѣь. епископъ же помоли са глаголѣ· господи Їсоус Христосе, избавивъıи Даниила из оустъ лъвовъ, избавивъıи три отрокъı отъ пештънааго огнѣи цѣсара Науходоносора, избави и раба своѥго Артемона отъ томителѣа комиса, и даждъ ѥмоу побѣдити вьса оумъıшлѣниа, ꙗже творитъ на нѣь. по сътворении же комисоу объıченъıа позоръı повелѣ на оутрьнии дьнь привести раба божиа Артемона. пришъдъшѹ же ѥмоу комись глагола к нѣмоу· повѣѫдъ ми, старьче, что ти ѥстъ има; онъ же рече· Артемшнъ. комись рече· тъı ли ѥси разоривъıи и съкроушивъıи великѫ богънѭ Арѳемѫ; глагола сватъıи Артемонъ· азъ ѥсмъ. комисъ глагола· повѣѫдь ми, старьче, како прѣобидѣ силѫ ѥа, и не гнѣва са на та; васнь рекѫ ти, имже милостива ѥстъ, то тѣмь ти ѥстъ дала животъ и не оуморила тебе. сватъıи Артемонъ рече· тебе прѣобиждѫ, мола са богоу моѥмоу, да побѣѫдѫ мѫчителъство твоѥ, али мрьтваго того и нѣмаго капишта нѣстъ ми прѣобидѣти; комись глагола· по правьдѣ нарече са Артемонъ, ꙗкоже бо мьнѭ, то рабъ ѥси богънѣа Арте-

мидꙑ, и за нѣже тождеименитъ ѥси, то тѣмъ ти ѥстъ дала животъ. сватꙑ Артемонъ глаголаⷭ нечистꙑи и непрѣподобнꙑи сꙑне дїаволѣ, омрачене оумомъ, аште хоштеши оувѣдѣти о имени моѥмъ, то оувѣждъ, ꙗко ѥште сжштж ми въ жтробѣ матерни обѣштанимъ дано бꙑстъ има моѥ. комисъ рече· почти си старость и оусрамꙑи са сѣдинъ своихъ и пожьри великоуоумоу богоу Асклипию. мжченикъ глаголаⷭ шесть на десате лѣтъ сътворихъ въ анагностьствѣ почитам кнїгꙑ божиа, и дъва десати и осмь лѣтъ сътворихъ почитам христосово еуаггелиѥ, и три лѣта сътворихъ въ презвутеръствѣ оуча божиж силж, и капиштемъ не пожръхъ, а нꙑнѣ ли велиши ми подобⷭноуоумоу тебѣ нечоувьствъноуоумоу бѣсоу пожрѣти; да аште оубо хоштеши, да пожьржⷤ ѥмоу, то идѣвѣ въ црък'виште, иждеже стоитъ богъ твои, и пожьржⷤ ѥмоу. комисъ глагола. нъ своиж славж иматъ великꙑи богъ Асклипии, и аште не прииметъ тьмꙑанънааго каждениа ни жрътвъ, то не можеши вънити въ црькъве. бѣахж же въ црькъвишти томъ змиѥве живжште, и жърьци ѥдноиж лѣта сладька брашна подаꙗхж имъ. глаголa сватꙑи· идѣмъ въ црькъве, да аште не приимет'ъ мене, ни дастъ вънити въ црькъве, то тъгда дьмꙑанъ вьзьмъ и жрътвꙑ въздамъ ѥмоу. идштоу же комисоу и съ народомъ многомъ и сватоуоумоу, и приближаꙗштоу са мжченикоу къ црък'виштоу, не сътрѣпаште звѣриѥ тии силꙑ мжченика и славꙑ сжштаа на нѣмь, свистаниа и матежа творааxж въ црькъвишти, ꙗкоже црькъвиштоу зꙑбати са, акꙑ джбоу отъ

вѣтра зѣвающитоу са. видѣвъ же комись и народи отъ-
бѣжаша, и глагола комись сватоуоумоу· видиши ли,
старьче, ѥко велика сила ѥстъ, и не приѥмлѥтъ никого-
же вънити безъ дѣмиѧна; глагола правьдьникъ· повели
жрьцоу своѥмоу, да отврьзетъ црькъве, и азъ вънидж.
тъгда повелѣ комисъ жрьцоу, да отврьзетъ· инъ же
нѣкто жрецъ именемь Ѵиталии глагола· молѫ са вашеи
свѣтьлѣи власти, не могѫ отврѣсти безъ дѣмьяна и
жрьтвы, великъ бо гнѣвъ ѥстъ отъ бога Ѧсклипиѧ.
тъгда приимъ жрьцъ тьмиѧнъ принесе, и отврьзъ
црькъве абиѥ отъбѣже. тъгда глагола комисъ праведь-
никоу· старьче, аште прѣобидиши и можеши вънити въ
цькъве, то вьниди. приближивъшоу же са сватоуоумоу
и сътворивъ христосово знамение на челѣ своѥмъ вьни-
де въ црькъве, и сташа звѣрие непостжпьни· помоли же
са сватъи глаголѫ· благословьѥнъ ѥси, господи боже,
иже рабомъ твоимъ Данииломъ съврѣгъи змиѧ и
змиѧ оубивъи, такожде, господи, и при мьнѣ грѣшь-
нѣѣмъ твоѥѭ силоѭ и твоимъ божьствомъ звѣри сиѧ
оумори, да прославитъ са има твоѥ сватоѥ. излѣзоша
же звѣрие вънъ црькъве повелѣниимъ правьдника, и
вьслѣдьствоваша ѥго, ни ѥдиного отъ человѣкъ врѣда-
шта. видѣвъше же народи и комисъ звѣри излѣзъша
вънъ ицрькве отъбѣгоша. тъгда глагола имъ сватъи·
по что то бѣгаѥте; не боите са, стоите, и нъıнѣ оузь-
рите, ѥко силоѭ божиѭ измѣржтъ. начаша же змиѥве
глаголати человѣчьскъı гласъı· комисе, по что приведе
въ градъ сии правьдиваго сего мжжа, да нъı погоу-
битъ; и тъı не оуспѣѥши ничсоже. слъıшавъ же комисъ

гласъ звѣрии оубоꙗ са и хотѣаше бѣжати, и глагола мжченикъ· не бои са бъıлꙗ, се бо оуже измьржтъ. въздоунж же на нѧ правьдникъ и падъше прѣдъ ногама его расѣдаша са, ꙗкоже отъ пльска того мънѣти вьсѣмъ, ꙗко громъ бъıстъ. глагола же сватъıи Артемонъ· видиши ли бъıлꙗ чьсти ваша, како силоѭ божиеѭ и господа нашего Їсоус Христоса измьрѣша. оужасьнъ же бъıвъ комисъ, ꙗко безъ жъзла и безъ орꙗжиꙗ измори ѧ, бѣахж бо въ широтж пати лакътъ а въ длъготж двадесати ти пати лакътъ. видѣвъ же старѣишина жьрьчьскъ вьздвигъ гласъ великъ глагола· великъ богъ крьстиꙗньскъ и велика слава мжжа сего, ꙗко твоеѭ силоѭ измори звѣри сиѧ. припадъ же къ ногама сватаго глагола· рабе бога живаго· молж ти са, не отъстжпыѭ отъ тебе, знаменаи ма силоѭ бога твоего, да бждж съврьшено овьча стада твоего, до селѣ бо прѣлиштаахъ са, надѣѧ са на капишта и на звѣри сиѧ. отъшъдъшоу же народоу и кназоу не трьпаштоу срама повелѣ сватаго вести на сждиште, да прѣдъ народомъ въпрашаетъ его. приведеноу же бъıвъшоу мжченикоу глагола к немоу комисъ· тако ми великжѭ богъıнж Артемж и двоенадесателоучьноѥ сльньце, аште ми не исповѣси, коеѭ силоѭ измори нарочитъıѧ сиѧ змиѧ, то мжчж та по вьсѣмъ оудомъ. сватъıи Артемонъ глагола· силоѭ христосовоѭ и Рафаила архагг҃ела звѣри сиѧ изморихъ. комисъ глагола· распатъıи нашимъ родомъ ѥда можетъ силж имѣти; сватъıи Артемонъ глагола· омрачене оумомъ, змиѥ обьветъшавъшиꙗ, рабе дьври огньнъıѧ, ѥште ли са отъмештеши, не

хота слꙑшати, ꙗко силоѭ божиѥѭ звѣрие измьрѣша. тъгда повелѣ комисъ желѣзнъ одрьць раждешти и отъ плътии іего оудꙑ отърѣзовати, и глагола к' нѣмоу комись· видиши ли, старче, како плъти твоѧ нꙑнѣ трошатъ са огнѣмъ; правьдникъ же вьзьрѣвъ на небо глагола· господи Исоу Хрьсте, не прости нечистаago комиса, ѥлма дръзнѫ на ма се сътворити ми, нъ виждъ, господи, ꙗко имене твоіего ради се приѥмыѭ· даждъ ми бꙋко тръпѣние, да до конъца осрамитъ са· оуслꙑши, боже, молитвꙑ раба своіего и молениѧ моіего господи савао҂', ꙗко тꙑ ѥси богъ єдинъ надъ вьсѣми цѣсарьствиими населѣнꙑѧ, тꙑ бо ѥси сътворилъ, господи, небо и земьѭ и вьсе чоудимоѥ подъ небесемь, и господь ѥси вьсѣмь, и нѣстъ никтоже противаи са тебѣ· милостиѭ твоіеѭ, господи, съпаси ма, тꙑ бо освати образъ отрока своіего заклана безълобꙑ Авела, и оуправи на вꙑсотѫ възвода въгодьника своіего Єноха, съвръши же кивото тъ и съхрани прѣподобьнаago Ноа, възвꙑши же благословьѥнииѭ чистителѧ Мелхиседека, и жрътвами искоушенаago прослави Авраама, оумножи же о сѣмени чадъ славънаago Їакова, изъхвати же изъ огнѣ палашта любостраньнаago Лота, крѣпькаго же трьпѣниимъ оублажилъ ѥси Їова, твоіеѭ же волеѭ въздръжаниимъ Їосифъ плътьнꙑѧ побѣди страсти, вьзвеличи са на врагꙑ доброчьстиѥмъ въгодьникъ твои Моуси, тако вьси въправьдивъше са хвалатъ тебе прославьшаago а бога· и азъ, господи боже мои, твои рабъ молѫ ти са, помилоуи ма твоіеѭ милостиѭ и помози ми своіеѭ силоѭ. и то глаголѫштоу правьдьникоу єдина отъ мънии сѫ-

штиихъ въ Лаодикіи въ пискоупни градѣ и слѣдивъши въ слѣдъ іего приде въ кесариж, и пришъдъши посрѣдоу народа припаде къ ногама сватаго мжченика, и лизаше нозѣ іего, и ставъши противж комісоу гласомъ человѣчьскомъ глагола· скврьньниче и неподобьниче, сыне дїаволь, подроуже огню, жжико тьмѣ, по что мжчиши тако соуровѣ раба божїа Артемона; се бо мьнѣ дивиюмоу животоу въ поустыни живъшѳ, нынѣ же мжжемъ симъ посълана быхъ въ градъ· дънесь же дъва дьни іеста, отъ нелиже изидохъ из града епископьа, вьзискажшти и слѣдашти моіего господина, доухомь бо сватыимъ ноудима іесмъ обличити ти зълыа мысли· се же вѣды бжди была, іако рабъ божии Артемонъ отъмьштенъ бждетъ, дьвѣ бо птици въвръжете та въ клокоштжштъ конобъ, и плъти твоа вьса съвьратъ и сокомъ са сътворатъ, іако правьдьна мжжа и прѣподобьна христосова тако соуровѣ мжчилъ іеси. разгнѣвавъ же са комисъ, іако дивинмъ животомъ слъишитъ, повелѣ воиномъ своимъ, да проботжтъ іж. она же велми отъскочивъши изиде въ слѣдъ състольника кнажа и абие издъыха. печаленъ же бывъ комисъ о бывъшимъ, въставъ отъ сждишта иде въ преторъ, и на оутрьнии дьнь повелѣ сътворити конобъ и вложити въ нь пьцелъ и развърити ї, и съвазавъше сватаго Артемона стръмоглавь въврѣшти и въ нь, да въ скорѣ избждетъ іего. пришъдъша же слоугы глаголаша комисоу· іакоже повелѣ, сътворихомъ, клокоштетъ конобъ и вънъ совлатъ· не имъ же имъ вѣры комисъ глагола· идѣмъ, да видимъ дѣло, и тако да приведенъ бждетъ сѣдинавъши

старьцъ. сѣдаштоу же комисоу на колесници и приближаѭштоу са ємѹ къ коноѵоу напрасно сь небесе придоста дъва аггела въ образѣ орълоу, и похвативъша комиса отъ колесница въвръгоста и въ коноѵъ, и велми съвьрѣ, ꙗкоже ни кости ього обрѣсти са. бѣаше же сватыи мола са, и прѣклонивъ колѣнѣ тако глаголаше· господи, тъı моє прибѣжиште єси отъ скръби одръжаштаѧ ма, и тъı, господи, истръгъıи нозѣ мои отъ сѣти ловаштиихъ ма. видѣвъше же воини и вьсь народъ бъıвъшеє отъѣбѣжаша, и оста сватыи єдинъ, на нѣмъже бѣ мѣстѣ· тъгда сватыи прѣклонивъ колѣнѣ и помоли са на мѣстѣ томъ, и искъпѣ множьство водъ много. пришьдъ же жрецъ Виталии глагола блаженоѵоумоу мжченикоу· правьденъ сждъ божии, ꙗко не дастъ прѣподобьноѵоумоу своємоу видѣти истьлѣниꙗ, даждъ и мьнѣ, господи, баиѫ бестьлѣньнѫѫ, и моли са за ма, да избѫдѫ грѣхъ моихъ, и бѫдѫ ємоу истинънъıи робичиштъ· не отъстѫпъıѫ отъ тебе ни отъ разоѵма хрисостова. хоташтоу же кръстити са Виталию дъва мжжа въ бѣлахъ ризахъ сънидоста къ водѣ и възложиста рѫцѣ свои на главѫ ього и освѣтиста и· сватыи же Артемонъ стоꙗше по срѣдѣ ихъ, и изъходаштоу Виталиу из водъı подастъ ємоу рѫкѫ мжченикъ. Виталии же пꙗше глаголѧ· господь свѣтитель мои и съпасъ мои, кого оубоѫ са; въ тѫже ношть гласъ бъıстъ сь небесе глагола· рабе вышнѣѥго и съпричастьниче христовъ Артемоне, изиди из града того и иди въ Ясиѫ на мѣсто рекомоє Бъıли, ѥже ѥстъ при мори, тоу бо обращтеши Алеѯандра и ього матере Пуронию, посъ-

лана бо ѥста и та тамо, и бѫдеши и ты очиштаѧ многы отъ бѣсъ и отъ мзъ различьнъıихъ· тебѣ бо тоу ѥстъ дано прославити са человѣкы, мнози бо прѣльштени бъıша тоу, не вѣдѫште славъı христосовъı. оутроу же бъıвъшоу вьси сънидоша са крьштении, и приимъ блаженъıи хлѣбъ и разломивъ и чашѫ налиꙗвъ дастъ имъ глаголѧ· сии хлѣбъ тѣло ѥстъ христосово, и чашѫ, се, крьвь ѥстъ пролиꙗнаꙗ за наша доуша, блюдѣте са, чада, да никтоже васъ отълѫчитъ отъ любьве христосовъı, тврьдѣ стоите, мьнѣ бо повелѣно ѥстъ ити въ Ѧсиѭ. слъıшавъ же епископъ Ѧнатолии кѣсариискаго града, ꙗко крьстиша са отъ нѣго мнози, и ако оучитъ словеси истиньноуоумоу, изъшьдъ изъ црькъве съ народомъ многомъ, иде къ правьдникоу Ѧртемоу цѣловатъ ѥго· и по томь помоли са епископъ съ сватъıимъ, и оукрасиша мѣсто то, иждеже бѣ мѫченикъ пострадалъ, и сътвориша црькъве, и многъı крьштенъıꙗ отъ мѫченика постави попъı и диꙗкъı, и Ѩиталиꙗ постави епископа, и дастъ ѥмоу палестинъскъıꙗ странъı· нарече же мѣстоу томоу има

. . . . . desunt quaedam . . . . . .

. . . . . .

жърьцемъ, и мьнѣ бѫдетъ страдати подроужиꙗ и вола своѥѧ, а твоѭ шиѭ брадвиѭ отъсѣкнетъ. къ семоу на земи ми бесѣдоуѥши, и прѣдъ двьрьми клѣти моѥѧ,

а съ небесе зать обѣштваєши ми привести· то коє
єстъство небесънъихъ брака желѣє; вьса небесъная
доухове сѫтъ бес плъти. и аггелъ отъвѣшта· плътънъ-
ихъ дѣлма и бесплътънъихъ сънъ вышнаго наречетъ
са. дѣвица рече· отъ кѫдоу ѕбо иматъ отьца имѣти
отъ мене хотаи са, ꙗкоже глаголѣши, родити; и аггелъ
отъвѣшта· се то ти єстъ дивно и мѫжа не знаєши и
родиши, єгоже глаголѫ, и сиротоѭ дѣтишть не бѫ-
детъ, и из жтробъı твоєѧ изидетъ, и двьрии не врѣ-
дитъ, и дѣвицеѭ пакъı бъıти не погоубиши, и доити
имаши родивъшааго са, и бога исповѣси отъ тебе ро-
дивъшааго са, и на рѫкоу носити имаши младеништь, и
на херовимѣ и оузьриши· семоу бо отъ тебе родивъ-
шоу'моу са, дѣвице, дастъ господь богъ столъ Да-
въıда отьца єго, и цѣсарьствоу єго не бѫдетъ коньца.
дѣвица отъвѣшта· и не хота глаголѣ и тъı съблазни са,
твоѧ оуста тебе глаголаша, свои оустьнѣ тебѣ бъıста
обличениє, то крать глагола· сънъ вышьнаго наречетъ
са родаи са, а нъıнѣ глаголѣши сънъ даѵидовъ, ч'то
се слово; єгда хоштеши, мои оумъ на небеса вьзнесеши,
и єгда хоштеши, на земьѭ сънесеши, коємоу вѣрѫ и-
мѫ; прьвоѵѳмоу ли или вътороѵоумоу реченоѵоумѳ; гла-
голѣши бо, ꙗко дастъ ємоу господь богъ столъ Даѵи-
да отьца єго, и цѣсарьствѳ єго не бѫдетъ коньца· ни-
ктоже вь цѣсарихъ бъıстъ бесъмрьти, никтоже обь-
шталаго коньца оубѣжа, вьса прѣставлъıтъ владъıка
бесъмрьтънъıи, вьсѣхъ измрьмьрѫтъ чрѣвьє, никтоже
отъ цѣсарь вратъ адовъ оубѣжа, никтоже того прѣ-
скочи сѣтии, никтоже того мрѣжь гонезнѫ, ни Саоулъ

пръвыи поновивыи цѣсарьскыи вѣньць, ни Дауидъ рогомъ ѥвыенъıи достоинъ цѣсарьствию нареченъ, ни Самоуиль, иже цѣсаремъ отьць масломъ дрѣвѣнъıимъ познавам и недостоина, ни Соломѡнъ прѣмждрыи, иже ножемъ обличи зазора лъжа, ни Єзекиѥ, иже слъзами възврати съмрьти нарѣчиѥ, то како мои сынъ цѣсарьствовати имать вь вѣкы; и аггѣлъ отъвѣшта· се бо то ти ѥстъ, Мариѥ, дивно и таино, ѥако вьси оумрѣша, а твои сынъ съмрьть побѣдитъ, мрътвыѧ въставитъ, гробы отвръзетъ, адовы клоуча съкроушитъ, многа тѣлеса оумрътшихъ въскрѣситъ, отъ бесъмрьтьна бо родивъ са съмрьть оуморитъ· не мози не вѣровати, да не въ винж въпадеши, о нѣмъ бо глаголж, оуже въ твоиж жтробж слъıшанимъ въскочи, твоиѥѧ жтробы поновьıениѥ твора. и дѣвица рече· да ти ѥмоу вѣржимж, пръвоиѥ ми обличи, како и сынъ вышьнѣѥго и сынъ дауидовъ, ѥже отъ мене хоштетъ са, ѥакоже глаголеши, родити са на земи, ѥмоуже мѣниши бъıти безъ отьца; то како дъва отьца нарече; и аггѣлъ рече· прьвоиѥ въıкни, ти тъгда пьри са, ѥгда ти рекж, сынъ вышьнѣѥго, прѣжде вѣкъ бестрасти родивъшаго отьца назнаменахъ· ѥгда рекж, сынъ дауидовъ, по нѣ тъı ѥси отъ отьца дауидова, тѣмъ глаголахъ· приимши извѣсто слово бесѣдъı моиѧ храни, и азъ бо робъ того ѥсмъ, ѥгоже тъı имаши зрѣти акы бога вь себѣ дѣлажшта, и поуштенъıи к нѣи аггелъ сице бесѣдовавъ остави ѭ. и Мариа вь себѣ си размъıшлѧше· повѣдѣ ли се Їѡсифоу, или паче съкръıж таиноиѥ се; еда бждетъ съблъгалъ приходивъıи, по что ми гнѣвити

азыкъ старцоу; и ꙗкоже сего оумьнѣаше са, жтрова дьмѣше са, и младеништь жтрь движлаше са, Мариа же ч'то сътворити не оумѣаше, многы ризы на жтровѣ полагаѭшти Їѡсифа гонезнѫти хотѣаше, нъ не можаше града оукрыти връхоу горы стоѫшта, Їѡсифа тъкнѫ видѣние жтровы, и из' ница вьзираѫ дѣвичѫ жтровѫ съмотрѣше, въпрашати хотѣаше, то же мльчати ємоу ноужда бѣаше, и оукрыти хотѣаше акы продавъшоуоумоу дѣвъства съсѫдъ. то же пръваа жизнь ставыаше, да оуже своѭ доушѫ печалиѭ томыаше. ѡ горе мьнѣ, рече, что сътворѫ азъ; лице дѣвиче, ходъ дѣвичъ, очи дѣвичи, осклабьение дѣвиче, бесѣда дѣвича, а жтроба не дѣвича нъ матерѣ, не могѫ тръпѣти, да ивыѭ дѣло· таче аште обличѫ Мариѭ, срамъ обьшть, възъпыѭ ли зовы, то боѭ са, ѥда како бесѣмене дѣтиштоу обадитель бѫдѫ, нѣ никтоже дѣтиштѹ обадитель, ѥл'ма не иматъ родаи са высѣавъшаго и, въсѣко ми ѥстъ и глаголати и мльчати бѣда. ч'то оубо сътворѫ; призъвавъ ли въпрашаѭ или прѣжде въпрошениа обличѫ; нъ писание сьвѣдѣтельствоуѥтъ глаголѧ· обличи а да не сътвори. възъвавъ ѭ гнѣвъномъ лицемъ сѫди въ жтровѣ сѫштоуѹмоу сѫдии сѣдѣаше· повѣждь ми, рече, ѡ Мариѥ, что се бъстъ; не потаи мене, ѥже ти са сълоучи· нѣ сьде никогоже сеа бесѣды слъша· вѣдѣ хранити таиноѥ, никомоуже сего нѣ слъшати, тъчьѭ мьнѣ ѥдномоу, повѣждъ, отъ кѫдоу се ѥстъ; семоу отьца покажи ми, да та проштѫ грѣха, милости бо достоина бѫдеши, акы помъсломъ прѣдолѣна жена. тъгда чистаа дѣвица Мариа плачѫшти са

рече· аште отьца семоу иштеши, не имаши никде обрѣсти, и аште сиротѫ мьниши, то и того отъпаде. Їωсиф' рече· и сълъгати Мариѣ не можааше, како бо ни сирота можетъ бъти ни отьца имѣти; Мариѣ рече· аште истинѫ повѣдѣ, не имеши ми вѣры, жтробы зьриши, а таѩштаго са въ нѣи не видиши, чрѣво съмотриши, а не помъслиши отъ жтробы прѣжде дьньница отъ отьца родивъша са тоу живѫшта· аште ти повѣдѣ, ієже глагола аггѣлъ, речеши· сама са послоухъ себѣ твориши, твоіе послоушьство нѣстъ истинъно, приведи, кто слъша, кто ли тоу стоѣ, приведи истинъны послоухы. аште сего иштеши, николиже не обраштеши, ієдинъ бо ієдинѣмъ къ ієднои поуштенъ бъстъ, и ієдногородаштааго са дѣлѣма ієдинои глагола, не бѣ никогоже, аште ли бы кто бълъ, то раждаіемоуоумоу са оуто бы хотѣлъ отьць бъти. и ѣкоже не ѧ вѣры дѣвици, разоумѣвъши жена Мариѣ въ инѫ мъисль приде, ти и нехоташти рече· ієлми зѣло не извѣста ієсмъ, ти по истинѣ жтроба ма прѣдаіе, дѣтиштъ ма обавыіе въ жтробѣ скача, по что паче сама гнѣвлѫ Їωсифа; да заражѫ мълъчаниемъ отъквѣштанніе, да съважѫ мълъчаниимъ оустънѣ, ти съ аггѣломъ невидимо съпьрѫ са. къде си нъінѣ ієси, иже, радоуи са, мънѣ глагола; въ кыихъ мѣстѣхъ живеши; повѣждѣ, да тамо придѫ, ти обѣшѫ са въіи твоіеи, дондеже пришъдъ извѣсто сътвориши Їωсифоу, чии сынъ се, иже въ моіем жтробы постели играіе, не могѫ старьца зьрѣти подъ обѫзомъ коуиѫшта· а ты кде моудиши, не вѣдѣ, приди, ти за ма пьри са. си Марии глаголѫшти скоро аггелъ къ

Їωсифоу приде и извѣстивъ слово изгънати дѣвицѫ стави, не бои са, Їωсифе, приѧ женѫ си не бракоу обьштънѫ, нъ божиихъ таинъ строинѫ, женѫ ти мѣнѫ, нъ отьць нѣси, отьца на земи не ишти ни на небеси матери, вьсего бо сиротъства ѥстъство избъı, ѥдинъ бо отъ ѥдного, ѥдноѭ прѣжде вѣка роди са и пакъı ѥдинъ отъ ѥдиноѧ, ꙗкоже вѣстъ, ѥдинъ раждаѥтъ са· не сътѫжи Марии, не сътвори печали ѥже отъ Мариѧ, не ишти, како да не тебе врѣдитъ свѣтъ, не мати ковьчегомъ, да не кладеши ѥже вь нѣмъ бес порока съсѫдъ, бесквръннъı хлѣвина, безъ възмѫштениꙗ стьклѣница, безъ сѣмене порождениѥ, без невѣстьства дѣвица, безъ чрътога чиста, безъ отъсѣчениꙗ камъı, заключенъ градъ, источникъ печатьлѣнъ, несѣта нива, несаждена лоза, несъповѣдомо чоудо, неизоумѣѥмо рождениѥ· аште ли не вѣроуѥши ми, глаголѫштоуоумоу ти, врѣмене рождению пожьди, да аште вьстенетъ или въсплачетъ са Мариа, акъı инъı женъı, человѣкъ ѥстъ а не богъ плътиѭ отъ Мариѧ родаи са. и Їωсифъ отъвѣшта· аште се сице, ѥже глаголѣши, ѡ аггѣле, въс кѫѭ разгнѣваша са ꙗзъıци и людиѥ пооучиша са тъштетънъıимъ; и аггѣлъ рече· аште хоштеши навъıкънѫти, скоро навъıкъни, господь бо рече къ родаштоуоумоу са· сънъ ми ѥси, азъ дънесь родихъ та, ꙗко томоу подобаатъ слава и дръжава, чьстъ и поклонꙗниѥ нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомъ амин.

Сватаго Їѡанна златоустаго слово на благовѣщтение богородици.

Пакы радости благовѣщтение, пакы свободѣ възвѣщтение, пакы възвание, пакы възвращтение, пакы веселие, пакы работы избавьение. аггелъ съ дѣвож глаголетъ, по неже къ женѣ глагола змиа. въ шестыи мѣсацъ, рече, посъланъ бысть аггелъ Гаурилъ отъ бога къ дѣвици оброчень мжжоу. посъланъ бысть Гаурилъ възвѣститъ высемоу мироу съпасениа, посъланъ бысть Гаурилъ, носа Ѧдамоу наѱание възвания, посъланъ бысть Гаурилъ къ дѣвици, да нечьсть женьска родоу въ чьсть обратитъ, посъланъ бысть Гаурилъ подобьнь оуготовати чистоуоумоу женихоу чрътогъ, посъланъ бысть Гаурилъ оброчити съзъдание съзъдавъшоуоумоу ѥ, посъланъ бысть Гаурилъ къ доушевьнѣи полатѣ цѣсара аггеломъ, посъланъ бысть Гаурилъ къ дѣвици оброченѣ Їѡсифови, блюдомѣ же Исоусови, посъланъ бысть рабъ бесплътьнь къ рабѣ непорочьнѣ, посъланъ бысть свободь отъ грѣха къ не приемыжтии истлѣниа, посъланъ свѣтило възвѣштаѧ слъньце правьдьноѥ, посъланъ бысть оутро идъ прѣдъ свѣтомъ дьньнъим, посъланъ бысть Гаурилъ възвѣштаѧ сжштааго въ нѣдрѣхъ отъчихъ и на ржкоу матерню, посъланъ бысть Гаурилъ съказати сжштааго на прѣстолѣ и въ врьтьпѣ, посъланъ бысть Гаурїлъ възвѣштаѧ цѣсарьско таиноѥ знаемоѥ а не испытаемо, таиноѥ клаѭаемо а не прѣмѣримо, таи-

ноє богословесьствоуємо а не испытаємо, таино исповѣдаємо а не мѣримо. въ шестыи мѣсацъ посланъ бысть Гаурилъ къ дѣвици. кыи же мѣсацъ шестыи и глаголетъ; кыи; отъ нєлиже Єлисаведь приметъ благовѣштєниє, отъ нєлиже зачатъ Їѡана. отъ кѫдоу же се оубо швѣ; да съкажетъ ти самъ архаггєлъ глагола къ дѣвици, и се, рече Єлисаведь жжика твоа, и та зачатъ сынъ, и се иси єстъ мѣсацъ шестыи, нарицаємѣи бывъши неплодьви. въ шестыи мѣсацъ глагола· се бо єстъ шестыи мѣсаць зачатию їѡановоу, подобааше бо варити воиноу воєводж, подова'ше прѣжде прити вѣстьникоу прѣдъ господьнємъ пришъствиємъ. въ шестыи оубо мѣсацъ посланъ бысть аггєлъ Гавриилъ къ дѣвици обржженѣ мжжоу а не прилѣпѣнѣ, поржженѣ Їѡсифоу а хранимѣ Їсоусоу. чѣсо ради поржженѣ; да не въ скорѣ разоумѣютъ льстьць таинъы, шко бо из дѣвица изити цѣсарю. вѣдѣаше лжкавънъыи, и тъ бо исаиєвъ гласъ слъышааше, иже рече· се, дѣвица вь чрѣвѣ зачьнетъ и родитъ сынъ, и вьсачьскы блюдѣаше възглашенъыихъ о дѣвици, да иегда почоуютъ, шко съконьчаютъ са таиноє се, то приготовитъ пророкъ· да того ради владѣыка ис поржженъыѧ изиде, да льстьца оутаитъ са, поржженаа бо иномоу повинъна естъ. въ шестыи мѣсацъ посланъ бысть Гаурилъ архаггелъ къ дѣвици обржженѣ мжжоу, иемоуже има Їѡсифъ. слъыши оубо, что ти о семъ мжжи и о дѣвици пророкъ рече· дадатъ са, рече, запечатьлѣнъыѧ кнїгы мжжоу вѣдѫштоу писмена. что же сѫтъ знаменанъыѧ тъы кнїгы; непорочена дѣвица· цѣм же данъы бѫдѫтъ; сватителъы швѣ шко. комоу же

се; не семоу ли дрѣводѣли Їωсифоу; сь бо Їωсифъ братиа чьстѣномъ браком' женивъ са прѣжде и родивъ сыны ста . . . . подроужиа и живѣаше въ чистотѣ питаа дѣти своа въ наказании и оучении господьни. тѣмь оубо пришедъ на проповѣдь Паулъ апостолъ, и ѥдного отъ сыновъ семоу обрѣтъ пишетъ· иного же отъ апостолъ не видѣхъ, нъ тъкмо Иакова брата господна, не ѥако отъ Мариа, нъ ѥако отъ Їωсифа рождена. по нѣже оубо жърѣци ѥако цѣломждрънѫ Їωсифови оброучиша Мариѫ и прѣдаша ѥмоу ѭ, врѣмене брачьнааго жиджште, подобаше оубо сице прѣюмъѭштоу блюсти дѣвицѫ непорочьнѫ· се бо пророкъ прѣжде из далече прогласи· дадатъ са, рече, книгы печатьлѣнъыа мѫжоу оумѣюштоу книгы, си рѣчъ бракъ сътворивъшоуоумоу, и речетъ· не могѫ чисти ихъ. чесо ради оубо не можеши, ѡ Їωсифе; не могѫ, рече, чисти, книгы бо сѫтъ печатьлѣнъы. комоу же блюдомы; творьцоу вьсѣхъ вьселение хранимо. нъ да на прѣдълежаштеѥ прѣидемъ, въ шестыи мѣсацъ посъланъ бысть аггѣлъ Гаурииль къ дѣвици сица заповѣди приимъ· приди оубо, рече, ѡ аггѣле, слоуга бжди страшьноуоумоу таиноу, съкрывеноу послоужи чоудеси, на вьзискание заблѫждъшоуоумоу Ѧдамоу сьнити моими штедротами хоштѫ съзъданааго по моюемоу образоу· грѣхъ въ моѭ капь сътворенааго обетьши, тварь ржкоу моюю измьжда, очрьнѣ ѭже съзъдахъ добротѫ, влъкъ моѥ вьспитание сънѣдаетъ, опоустѣ раю жителинъ, дрѣво животъноѥ пламеньнъыимъ оружиемъ хранимо ѥстъ, двьри мѣста пиштьнааго затвориша са, милоѭ по-

бѣжденааго, и хоштж сѣнати са съ коржштинмъ· оутаити са хоштж силъ небесъскыихъ, тебѣ ѥдномоу повѣдоуыж таиноѥ се· иди къ Марии дѣвици, иди къ доушевъноуоумоу градоу, о нѣмже пророкъ глаголааше· прѣславьна глаголаша са о тебѣ, граде, иди къ словесъноуоумоу моѥмоу раю, иди къ вьсточьнъимъ моимъ двьрьмъ, иди къ моѥго словесе достоиноу селоу, иди къ въторооуоумоу небеси земьноуоумоу, иди къ пространоуоумоу облакоу, вьзвѣсти ѥи моѥго пришьствиа росж, иди къ готованѣи мьнѣ сватости, иди къ изволѣнию моѥго чьстънааго храма, иди къ чистѣи невѣстѣ по плъти родьства моѥго, глаголи въ оуши словесъноуоумоу ковьчегоу, оуготовали ми слоухоу въходъ· нъ не говори ни съмати доуша дѣвици, кротъко шави са къ сватилиштоу прѣвъимъ гласомъ, радость вьзьпи ѥи, тъı рьци Марии· радоуи са, обрадованаа, да азъ помилоуыж Єуж озълобьѥнжыж. слъıшавъ же се аггѣлъ помъıшлаше вь себѣ си, шакоже лѣпо, мъıшлаше· дивно дѣло прѣходитъ оумъ глаголѣмоѥ· иже херовимомъ страшьнъ и серафимомъ невидимъ, иже ѥстъ аггѣльскъıмъ силамъ неразоумьно, обѣштаваѥтъ дѣвици самъ, своимъ лицемъ пришьствие шавити, паче же въходъ слоухомъ обѣштаваѥтъ ѥи, осждивъıи Єугж дьштерь своиж велми славити градетъ, глаголѣтъ оуготовати ми слоухоу въходъ. то можетъ ли чрѣво въмѣстити невьмѣстимааго; въ правдж дивъно чоудо таинааго, въ прав'дж страшьна таина. таковаа же аггѣлоу помъıшлъıжштоу владъıка рече кь нѣмоу· ч'то съмжштаѥши са и дивиши са, о Гаурииле; не прѣжде ли отъ

мене посъланъ бысть къ Захарии жрѣцоу, не дасть ли емоу родьствоу Іѡаннову благовѣщениа; и не имшоу вѣры жрѣцоу млъчание наведе на нѣ; не осжди ли тъı старца неглаголанием; и не тъı ли издрече, а азъ оутврѣдихъ; не твоимъ ли благовѣщенимъ дѣло послѣдьствова; не зачатъ ли неплодъı; не послоушa ли ложесно; не отиде неплодънъıи неджгъ; не отъбѣжa ли лѣность естьства; не нъıнѣ ли естъ класъ творашти; не роди безчадънаа; еда не възможетъ отъ мене сътворьшоуоумоу вьсѣчьскаа словомъ; по что въ дьвѣ помъишлении вьниде; ч'то же пакъı аггелъ рече; владъıко, еже исцѣлити естьствьнъıа съблазнъı, еже раздрѣшити страшънъıа жзъı, еже оумрьштвение оудъное къ животьнѣи възвати силѣ, еже повелѣти тѣлеси поспѣхъ творити дѣтемь, еже раздрѣшити неплодьство прѣстарѣвъшиихъ оудъ, еже прѣстарѣвъшж са трьсть прѣобразити на младъ онъ образъ, еже неплодовитж земьıж ржоватьми абие швити матерь, дѣло твоеа силъı естъ обычаемъ съврѣшаемо· и съвѣдѣтельствоуетъ Сарра и съ неіж Ревека и пакъı Анна гржстокааго неплодьства работавъша страсти и отъ тебе свободж приимъша· а еже дѣвици родити, не причаштъши са къ мжжоу въıше того естъ закона тѣлесънааго, и твое заповѣдаеши отроковици пришьствие, небесьстиї и земьстии коньци не вьмѣстатъ тебе, владъıко, то како та вьмѣститъ чрѣво дѣвиче; владъıка же пакъı рече аггелоу· то како ма вьмѣсти сѣнь авра'мьı; аггелъ рече· им'же страннолюбию имѣаше пжчинж, пакъı тоу, владъıко, швлѣ са патриархови въ припжтьнѣи

сѣни мимо иде вьсѣчьскаа испльнѭ. и како понесетъ Мариа огнь божьства твоѥго; прѣстолъ твои политъ зарѣѭ свѣта са, и та ли можетъ понести оужасъна дѣвица; владъıка же рече къ нѣмꙋ· ѥи, аште сътвори пакость огнь въ поустъıни кѫпинѣ, то и Марии сътворитъ пакость пришьствиѥ моѥ· аште ли же тъ огнь стѣнь ѱавъıи съ небесе пришъствиѥ божиа огни на пои же кѫпинѫ не опали, что оубо речеши о правьдѣ не въ огньнѣ пламени ни въ образѣ дѣѫдевѣ съходаштии; тъгда же агѣлъ съконьча повелѣниѥ ѥго, и къ дѣвици въшъдъ възъпи глаголѣ· радоуи са, обрадованаа, господь съ тобоѭ, оуже ти непризнъ не оудобьıаѥтъ· идеже бо пръвѣѥ сѫпостатъ брань положи, тоу прьвѣѥ врачь бъıлиѥ прилагаетъ, ѫдоуже начатъка исходъ съмрьть имѣ, тѫдоуже живот' въходъ животънъıи сътвори, женоѭ въз'драсте зълоѥ, и женоѭ истѣкаѭтъ лоучьшаа· радоуи са, обрадованаа, не срамьıи са, ꙗко повинна сѫшти осѫждению, мати бо благодѣтиѭ бъıваѥши осѫжденоуѥмоу, радоуи са, обрадованаа невѣсто и родителънице чиста запоустѣквъшоуоумоу вьсемоу мироу, радоуи са, погрѫжьшиа вь чрѣквь съмрьть матерьнѫ, радоуи са, доушевънъıи храме божиї, радоуи са, обьштеѥ жилиште небеси и земи, радоуи са, неразлѫчьнаго ѥстъства мѣсто пространоѥ. симъ оубо тако сѫштемъ приде къ болаштиимъ врачь, сѣдаштиимъ въ тьмѣ слньце правьдьноѥ ꙗви са, влѣкѫштиимъ отишиѥ и невлънаштеѥ са пристаниште непрѣмѣнно, ненавидаштиимъ рабомъ отънѫдь ходатаи роди са и мироу съвѫзъ, плѣнѣнъıимъ рабомъ избавитель приде, борѫ-

штиимъ съ любьвьиж крѣпъкъ покровъ. тъ бо ѥстъ миръ нашъ, ѥмоуже съподобимъ са наслаждати са вьсегда благодѣтиж самого Христоса, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта к҃s. мжчениѥ сватаго Иринеа.

Єгда правъ благъ съ доброчьстиѥмъ въздрастъ болѣшиихъ желаѧ страхъ божии прииметъ, тъгда вьсе ѥже вь семь житии прѣобидѣвъ къ обѣштанъиихъ благъиихъ приатию подвизаѥтъ, да ѩже послоушаниимъ акы сжшта вѣроиж тврьдоиж вида въждела, та же пакы божиѥиж славоиж въсприим' славитъ господа, ѥже бъстъ и о блаженѣмъ Иринеи, епископѣ еремиского града, кротости ради лихъиѧ, и ѥже о божии доброговѣнии дѣлы оутврьди нареченоѥ· постигъшоу бо гонению, ѥже бъстъ при Диоклитиѧнѣ и Маѯимиѧнѣ цѣсари, приведенъ оубо бъстъ сватъи Иринеи къ кназоу Провоу, и въпрошенъ бывъ, аште хоштетъ пожрѣти богомъ, отъвѣшта блаженъи Иринеи глаголѧ· нъ и жити же съ вами не хоштж. тъгда повелѣ затворити и вь тъмници· многомъ же дьнемь минжвъшемъ, сжштѹ ѥмоу вь тъмници, въ полоу ношти пришъдъшоу кназоу изведенъ бъстъ пакы блаженъи Иринеи, и различънъ мжкы сътрьпѣвъ и въпрашаѥмъ· по что не пожьреши; отъвѣшта глаголѧ, ѩко бога имамъ, ѥгоже из млады

връстꙑ чисти навꙑкохъ, и глаголемꙑмь вами богомъ не поклонѭ са. Провъ рече· приобрашти жизнь себѣ, довьлѣютъ ти ѣже прима досаждениа. сватꙑи Иринеи рече· не приобраштѫ смрьти жизни прѣдълежашти, нъ да отъ бога жизнь приимѫ. Провъ рече· имаши ли женѫ; отъвѣшта· не имамъ. се же глаголааше блаженꙑиИринеи господьнѭ заповѣдь съконьчавам глаголѫштѫѭ· любаи отьца и матере или братиѭ или женѫ или чада паче мене нѣсть мене достоинъ, на нѭже заповѣдь вьзирам блаженꙑи на небо имѣаше оумъ, видѣти желам славѫ господьнѭ и вьсе человѣчьско житиѥ оставивъ, нич'соже паче господа вѣдѣти же и имѣти исповѣдааше· пакꙑ оубо рече къ нѣмоу кназь· вѣдѣ та сынъ имѫшта, понѣ тѣхъ дѣльма пожьри. онъ же отъвѣштаваше· сынове мои бога имѫтъ, ѣкоже и азъ, иже можетъ ѧ снабьдѣти, тꙑ же повелѣноѥ ти сътвори. Провъ рече· съвѣштаваѭ ти, юноше, пожрѣти, да не различьнꙑимъ мѫкамъ прѣдамъ та. сватꙑи мѫченикъ Иринеи рече· не жьрѫ, твори, ѥже хоштеши, оувѣси бо, ѣко силоѭ христосовоѭ добꙑѥ вьсе сътрѣпꙑѭ. Провъ рече· ѥльма же не хоштеши повинѫти са цѣсароу, вь рѣкѫ въврѣженъ бѫдеши. Иринеи рече· тꙑ различьнꙑими мѫками прѣшташе оуморити ма, и азъ надѣахъ са, ѣко мечемъ отъсѣчеши ми главѫ, за нѣ молѫ та, повели и то сътворити, да оувѣси, како крьстиани смрьть прѣобидѣти навꙑкохомъ христосовꙑ ради любьве. разгнѣвавъ же са къназъ о дрьзости сватаго мѫченика Иринеа повелѣ мечемъ оусѣкнѫти и. сватꙑи же мѫченикъ ѣко вьторꙑи вѣньць полоучивъ рече· благодѣть исповѣ-

даѭ богоу моємоу даръствовавъшоуоумоу ми различнъимъ мѫкамъ трѣпѣнию вѣньць, и ѥгда прѣклѣзоша мостъ рекомъыи Ѧртемись, съвлѣкъ ризъı своѭ и възрѣвъ на небо помоли са глаголѧ сице· господи, да отъвръзѫтъ са небеса и да приимѫтъ доушѭ раба твоѥго, ꙗкоже и людемъ твоимъ вьсѣчьскъıѭ цръкъве и вьсѣкого испльнѣниꙗ ѥѭ к тебѣ вѣроуѭ, господи Їсоу Хрьсте, се вьсе страждѫ, и оусѣкънѫвъше и въврѣгоша вь рѣкѫ. се же са сътвори въ Срѣмѣ старѣишинъствоуѭштоу Провоу, цѣсаръствоуѭштоу же вь вѣкъı Исоу Хръстоу господоу нашемоу, ѥмоуже слава нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Мѣсаца Марта кѳ. мѫчениѥ сватааго Їѡнъı и Бараχисиꙗ и дроужинъı ѥго.

Въ лѣто осмонадесатоѥ цѣсарѣ персьска Саворꙑ гоѭениѥ бъıстъ на цркви христовъı и на чътѫштаѭ вьседръжителꙗ бога, и повелѣ цѣсарь Савории нечьстивъимъ влъχвомъ сватъıѭ цръкви χръстиꙗнъскъı огнѭемъ зажизати, обрѣтаѥмъıѭ же крьстиꙗнъı повелѣ имати и ноудити ѫ жрѣти и повиновати са попомъ, повиноуѭштаѭ же са и жьрѫштаѭ на великъı санъı и чьсти възводити, не повиноуѭштаѭ же са горькамъ и различьнамъ мѫкамъ прѣдаꙗти. въ то же врѣма гоѭениꙗ обрѣтоша са въ персьстѣ земи вь нѣкоторѣи вьси нарицаѥмѣи Иаса

дъва брата Барахисии и Їѡна именемь нарицаема, мѫжа правьдива, исплънь сѫшта вѣры и хранашта заповѣди господьнѣ съ страхомъ. сиа оубо сватаа слышавъша гоненіе кръстианьско, оставивъша жилиште свое идоста на мѣсто то, идеже нечьстивии вльсви мѫчаахѫ крьстиань горьцѣ. бывъшема же има въ вьси Бардіаховъ и приближивъша са къ тьмници, идеже вьси крьстиани затворени бѣахѫ, и припадъша къ тьмничьноуоумоу стражоу молиста и, да вънидета въ тьмницѫ. вьлѣзъша же обрѣтоста девать мѫжь крьстиань затворень, и видѣвъша а въ мнозѣ скрѣби сѫшта цѣловавъша а и начаста оувѣштавати а глаголѧшта· не оубоимъ са ничьсоже, братьа и отьци, нъ въ има распатааго постраждамъ въ єдинъ часъ, да приимемъ вѣчьнъіи животъ, ѩкоже и отьци наши и страстотрьпци и мѫченици приѧша· такожде же и ти мѫченици видѣвъше сватаа Їѡнѫ и Барахисиѡна и оусрьдьнѣиши бывъше о пришьствии ею, такожде и їно много пооучаахѫ сватаа, и дроугъ дроуга акы благодѣтьнъіимъ масломъ на трѣпѣние мѫкъ и на съврьшение мѫченіа помазаѭште оукрѣпьіахѫ. сватъімъ же мѫченикомъ затворенъімъ въ тьмници имена сѫтъ си· Занидас, Лазаръ, Мародас, Нерсис, Илиа, Марис, Явивос, Симвондис, Сава. сии оубо мѫчени бъіша. тъгда скрѣби приимъше многъі и въ подвизании мѫченичьстѣмъ съконьчаша са, теченіе съвръшивъше добрѣ, и страстьнъіимъ и не тълѣѭштиимъ ни оувадаѭштиимъ вѣньцемъ оувазоша са· мѫченомъ же бывъшемъ тѣмъ сватъімъ и възлетѣвъшемъ на небо и въ аг҃ельскъіи ликъ въчиненомъ

бывъшемъ, по томъ нѣкотории отъ влъхвъ обадиша сватаѧ Їѡнѫ и Барахисиа къ трьмъ старѣишинамъ влъшъскъимъ Масдрадоу, Сирадоу, Маарнисиоу, сѫдаштиимъ сватъимъ глаголѧште· та ни жърета, ни повиноуѥта са цѣсарю повелѣнию, ни рачита поклонити са огню и слньцоу, ни водѣ, ѥште же къ сем(оу глаго)лаахѫ, ѩко девать мѫжь они тог . . . . и не повинѫша са цѣсароу повелѣнию, имъже тѣма дьвѣма бѣахѫ отъбраштени. тъгда испльпивъше са ѩрости многъı старѣишинъı жрьречьскъı повелѣша привести и· приведенома же има бывъшема и ставъшема прѣдъ старѣишинами влъшъсками глаголаша има вльсви· заклинаѥмъ ва о непобѣдимѣмъ нашемъ цѣсари Савории, без лъжа отъвѣштаваита намъ, о нѣмъже въпрашаѥмъ ваю· творита волѫ цѣсарѫ и повиноуѥта са повелѣнию ѥго и покланѩѥта са слъньцоу и огню и водѣ по законоу и по заповѣди цѣсара нашего или ни; отъвѣштавъша же сватаѧ Їѡна и Барахисии глаголаста имъ· да глаголѣвѣ, а въı послоушаите акъı кнази и сѫдиѧ цѣсара персьска, имѫже избьрани ѥмоу ѥсте и правьдиви сѫдиѧ, и того ради избъравъıи сѫдъ вьсь свои въ ржцѣ ваши прѣдастъ, да въ правъдѫ сѫдите, а не бесправьдиѧ дѣлаѥте· нъıня оубо въı славънъıѧ сѫдиѧ не подоба'тъ въı земънааго . . . . . цѣсара бѫшти са, нъ оного давъшааго вамъ мѫдрость и смъıслъ, имѫштааго власть небесъı и земьѫ и вьсѣцѣмъ дъıханиимъ, иже положи прѣдѣлъı и оустави часъı, и даѥтъ мѫд(рость) дастъ вамъ мѫдрость, да по мѫ(дрост)и вашеи сѫдите въ правдѫ по плът . . .

подобнъимъ вамъ заклинаѥвѣ оубо васъ вѣроѭ истинъноѭ, повѣдаите намъ, коѥго бога подобаатъ нама отърешти са, небесъскааго ли или земънааго, вѣчьнааго ли или маловрѣменьнааго; мъı оубо вѣроуѥмъ въ бога сътворивъшааго небо и земьѭ, и не вѣроуѥмъ къ человѣкоу тълѣньноу, не можевѣ оубо вѣровати въ человѣка, иже мало пожившъ оумираѥтъ и погрѣбаѥтъ са ꙗко и мъı. то слъıшавъше же вльсви отъ нѣю, разгнѣвавъше са велми повелѣша принести жьзлиѥ шипьчано неоцѣштено на мѫчениѥ сватоую Їѡнъı и Барахиса, отълѫчивъше ꙗ разно, да не слъıшита къждо ею въпрашаниꙗ подроуга си, и оукрѣпитъ са на троудъ христосовъ. прѣдьсѣдъше же Масрад и Сирод и Марнисии, трии старѣишинъı вльшъскъı, на въпрашаниѥ сватоую, и повелѣша съ ꙗростиѭ въвести сватааго Їѡнѫ ѥдного· въведеноу же въıбъшоу Їѡнѣ рѣша къ нѣмоу вльсви· что ти са мьнитъ, аште оубо чьтеши и поклониши са сльньцоу и огню и водѣ и съконьчаѥши повелѣниѥ цѣсаре· аште ли то, възложимъ на та мѫкъı жестокъı лютъı зѣло, не помъıшлаи же вь себѣ, ꙗко мъı хоштемъ, да подъимеши тъı что зъло, мъı не хоштемъ тебѣ зъла никакогоже, аште не тъı самъ въсхоштеши зъло приобрѣсти себѣ. отъвѣштавъ же блаженъıи Їѡна рече имъ· азъ сего житиꙗ не трѣбоуѭ христосова житиꙗ ради, прѣходитъ бо и николи прѣбъıваатъ, да оубо того ради николиже не отъврьгѫ са господа моѥго Їсоус Христоса, живѫштааго вь вѣкъı, ꙗко тъ ѥстъ надежда вьсѣмъ крьстиꙗномъ, и не осрамьıѭтъ са вьси вѣроуѭштии вь нѣ, за нѣ тъ обѣшта намъ глагола· аминъ, аминъ

глаголѧ вамъ· иже отъвръжетъ сѧ мене при чловѣцѣхъ, то и азъ отъвръгѫ сѧ іего при отъци моіемъ небесьстѣмь и при сватъıихъ аггѣлѣхъ, прити бо иматъ на облацѣхъ небесъскъıихъ въ славѣ отца своіего и сватъıихъ аггѣлъ и архаггѣлъ, и оуже оуготовьıено отъдати комоуждо чловѣкоу по дѣломъ іего, нъıнѣ оубо то слъıшавъше повелѣнииѳ, іеже повелѣно въı іестъ о мьнѣ творити, то скорѣіѳ творите, не же помъıшлѧıте, ꙗко оставьıѫ домъ господьнь, іелмаже тъ нъı сътвори слоужити въ домоу іего сватѣмь, и рече намъ· въı іесте свѣтъ мироу, и пакъı· въı іесте соль земи, аште соль оболщаіетъ, то чимъ осолитъ сѧ; аште оубо, ꙗкоже въı глаголѣте, повелѣнииа цѣсарꙗ послоушаіемъ, и заповѣди іего сътворимъ, то не мъı іедини отъвръжемъ сѧ господа нашего, нъ наше отъвръженииѳ вьсѣхъ вина бѫдетъ. то слъıшавъша отъ нѣю старѣишинъı влъшьскъıѧ, разгнѣвавъша сѧ зѣло повелѣша звазати и по перьскоу законѹ, и провръша жъзлъ междоу рѫкама и стегноу іего, и бѣаше сѣда сватъıи на земи· сѣдаштоу же іемоу мѫчахѫ и жьзлиіем' осѫкатомъ, до толѣ же мѫчиша и, доньдеже ребра іего оголиша· мѫчимъ же не отъвѣштаваше ничесоже, нъ славьıше бога глаголѧ· слава тебѣ, боже отьць нашихъ Ѩвраама, Исаака и Ѩкшва, изведи насъ из мира сего, ꙗко съподобилъ іеси привести насъ на вѣрѫ сватѫѭ своѭ, и нъıнѣ, господи, даждъ намъ тръпѣниіе, да сътворимъ и съсконьчаіемъ вьса, іелико заповѣда намъ сватъıи твои доухъ, и съподоби ма мѫченичьскъıимъ съвръшенниимъ въгодити тебѣ, того бо по вьса дьни ожидаѭ, и си рекъ

сватъıи Їѡна рече гласомъ великомъ къ влъхвомъ· азъ отъ кназа вашего и отъ вьсѣхъ дроугъ вашихъ, иже сѫтъ агг҃ели сотонини, отъстѫпаѭ и отъмештѫ са вьсѣхъ ихъ и отъ слньца и отъ лоуны и отъ звѣздъ и отъ огнѣ и отъ водъı, ѧже мѣните богъı, штоуждъ иесмъ отъ н҃ихъ и не поклон҃ѫ са имъ бъхма, нъ вѣроуѭ азъ въ отьца и сына и сватаго доуха, въ прѣчистѫѭ троицѫ съпасаѭштѫѭ вьсь миръ, иже и богъı ваша сътвориша, имъже ноудите ма покланъıти са. си слъıшавъше старѣишинъı влъшьскъıѧ повелѣша жжемъ за ногѫ повръзъше и влѣшти вънъ на мразъ и прѣбъıти иемоу на ледѣ вьсѫ ношть, бѣаше бо зимно врѣма, и блюсти иего, что сътворитъ ледоу. они же сътвориша тако и блюдоша иего съ страхомъ великомъ оставивъше и тоу до свѣта. пакъı же сѣдоша безаконници на сѫдишти своиемъ и повелѣша слоугамъ привести прѣдъ лица ихъ сватаго Варахисиона. въшъдъшоу же сватоуоумоу и ставъшоу на сѫдишти рѣша къ н҃емоу вльсви· ч'то мъıслиши, Варахисиѥ; жъреши ли и поклониши са сльнцоу и огн҃ю и водѣ, ѩкоже послꙋшавъ поклони са и братъ твои Їѡна, или приимеши ранъı на тѣлеси своиемъ; отъвѣштавъ же сватъıи Варахисиѡнъ рече им'· ѩкоже и Їѡна поклони са, иемоуже поклони са, то и азъ паче поклон҃ѫ са, славословьıѫ и възношѫ и· въı глаголасте лъжѫ о н҃емъ, нъ истина не дастъ иемоу того сътворити· кто бо бъı възмогълъ ослѣпити оумъ срьдечънъıи иего, да бъı са поклонилъ тои твари, ѩже слоужитъ человѣкомъ и оставилъ сътворьшаго и; аштебо дѣло чъстьно бъıло, то славьнѣ оубо бъı отъ человѣкъ слоу-

жение приималъ, и не бы слоужилъ намъ рабъскомъ чиномъ. се бо нъıнѣ видимъ, ıако богатиї и ништии и зълии и добрии отъ того слоужбѫ приемыıжт', и рабъ естъ огнь вашъ человѣкомъ болъшиимъ и сътворивъшиимъ и. тако оустависъшоу намъ, ıакоже оубо неправъдъно естъ иже ноудити насъ, да поклонимъ са слоужбѣ мира сего, богъ на работѫ тъ огнь дастъ намъ человѣкомъ и остати са бога сътворьшаго небо и земыѫ и море и вьса ıаже вь нихъ, нъ лѣпо естъ паче ономоу хвалѫ и поклонъ и чьсть отъ цѣсарь же и кназь и воєводъ и отъ вьсего дъıханиа приимати, иже сътвори въısотѫ и глъбинъı иегоже глъбокъıѧ мъısли не можетъ никтоже домъıслити са, ни възьрѣти довьленъ на въısотѫ славъı, имже трѣбоуємъ иего вьси сънове человѣчьстии· тъ бо естъ кръмаи вьсѫ населенѫѫ и вьса мѫдростиѫ своеѫ оуготови, се же трѣбоуетъ отъ насъ, да вѣмъ има господа нашего вьси сънове человѣчьстии а не соуетънъıими дѣлъı и льстьми прѣлиштаємъ са, тъ бо рече· не сътворите себѣ капиштъ ни поклонѣите са дѣломъ рѫкъ вашихъ ни иноı твари никоеиже, за не азъ есмъ господь богъ вашъ ис пръва съı и до коньца прѣбъıвам, и нѣстъ иного бога развѣ мене и славъı моеѧ иномоу не дамъ, ни благоизволѣнии моихъ ваанимъ, ни чьсти моеѧ подамъ капиштемъ, азъ оуморѫ и оживьıѫ, и никтоже естъ, иже оубѣжитъ рѫкоу моею. тъгда разгнѣваша са старѣишинъı влъшъскъıѧ. слъıшавъше рѣчи тъı отъ нѣго начаша чоудити са имъ и тръпѣнию ихъ и рѣша· не въпрашаимъ иего нъıнѣ, да не никтоже отъ чтѫштиїихъ

и кланѩжштиихъ са слньцоу и огнѵ и водѣ оуслъшатъ таковъихъ словесъ іего, и отъвръгѫтъ са и ти такожде, и отъстѫпатъ отъ жрътвъ, нъ паче оуслъшимъ ихъ ноштиѭ, да никтоже разоумѣютъ глаголемъихъ отъ нею, ни ѩже отъ насъ творимъихъ. и бъистъ тако. и въсташа тъгда отъ сѫдишта не сѫдити. сѣдъше же ноштиѭ и мльчанию сѫштоу многоу повелѣша привести сваталго Бараχисиѡна. приведеноу же іемоу бъивъшоу и мльчанию сѫштоу многоу послоушаахѫ іего· мъного оубо вльχвомъ въпрашавъшемъ іего и сватоуоумоу божиѭ мѫдростиѭ прѣодолѣвъшоу имъ разгнѣвавъше са безаконьници повелѣша принести съвалъмъı мѣдънъı, и раждегъше а паче огнѣ подъложиша подъ обѣ пазоусѣ, и рѣша къ нѣмоу вльсви· тако ми вѣньць цѣсара персъска Саворна, ѩко аште ис пазоуχъı истрасеши любо и іединъ съвалъмъ, и да падетъ на земи, то да вѣси, ѩко оуже вѣмъ извѣсто, ѩко отъвръже са бога своіего. отъвѣштавъ же сватъıи Бараχисии рече къ нимъ· слоугъı сотонинъı и кнази грѣшьнии, тако ми съпасениѥ бога моіего и погыбѣль сотонъı отьца вашего, не имамъ оубоѩти са отъ бога вашего ни іедного отъ свалмъ повръшти на земи, нъ имене ради Христоса моіего оудръжѫ а. азъ же нъıнѣ заклинаѭ въı богомъ живъıимъ, къ сеи мѫцѣ аште и инъı имате мѫкъı лютъı, то наведѣте на нъı· кто бо іестъ исходаи на рать, и не въдаѫ са въсѣмъ срьдьцемъ на съмрьть, да възъметъ славѫ великѫ и даръı отъ цѣсара многъı и санъ великъ; то рекъшоу сватоуоумоу Бараχисию възбѣсивъше са велми вльсви повелѣша принести олово и растопивъше възли-

шти на очи и въ ноздри ємоу вълишти и въ оуста и въ оуши, да ни слъишитъ ни глаголетъ, и по томъ повелѣша слоугамъ глаголѫште· поимъше и ведѣте въ тъмницѫ и повръзъше за єдинѫ ногѫ повѣсите и тоу, и сътвориша тако. и то имъ рекъшемъ повелѣша пакы нечьстивии вльсви привести к нѣи . . . . . пришъдъшоу же ємоу глаголаша к нѣмоу вльсви привести к нѣимъ блаженааго Їѡнѫ· пришъдъшоу же ємоу глаголаша к нѣмоу вльсви· ч'то єстъ, Їѡна; како єстъ плъть видѣти ти, и како прѣбъı ношть онѫ въсѫ стошвъ врѣхоу леда и на лютѣи стоудени; отъвѣшта к нѣимъ блаженъıи Їѡна и рече· вѣдѫште вѫдѣте сѫдиѧ и цѣсари, шко богъ мои, ижде изволи доуша моѧ, отъ нѣлѣже роди ма отьць мои и помьнѫ и вѣдѣ, николиже таковъıѧ добръı подастъ ми ношти, не помьнѫ єште, отъ нелѣже є оумъ въ человѣцѣхъ, и оувѣдѣхъ, ч'то є чѧвъство, шко такова покоина прѣиде надъ мноѫ ношть, приде бо ми лѣгъıни отъ дрѣва сватаго, на нѣмъже распатъ бъıстъ господь мои Їсоус Христос. се рекъшоу сватоуоумоу Їѡнѣ отъвѣшташа вльсви и рѣша к нѣмоу· братъ твои Варахисии отъвръже са бога твоєго, а тъı прѣбъıваєши єште к нѣмоу; отъвѣштавъ же сватъıи Їѡна рече к нѣимъ· вѣдѣ и азъ, шко отъврьже са дьıвола и вьсѣхъ аггѣлъ єго, и владъıцѣ Христосоу съвръшенѣ самъ са єстъ принеслъ. глаголаша ємоу вльсви· не погоуби зълѣ доуша своєѧ, оуѣ бо ти єстъ отъврѣшти са бога своєго. отъвѣштавъ Їѡна рече к нѣимъ· слѣпиї и жродивии, глаголете въı сами, шко мѫдри єсмъ, и мѫдростиѫ нашеѫ изобраштемъ·

истїнѫ. можетъ ли человѣкъ имы пшеницѫ въ житьници своюи лежаштѫ и храна ѭ, дъждоу же и тѫчамъ и громоу и мльниѭмъ находаштемъ, не възьмъшоу отъ пшеница въ ржкоу своюю и сѣкати въ има господьнѣ и сѣлъ ожидаетъ пришедъши жатвѣ напльнити гоумно отъ малааго оного, иже высѣка надежда ради иего, ѭже имѣ къ Христосоу· аште ли да не врѣжетъ пшеница лежати иеи въ житьници, и да не въсѣютъ отъ нѣѧ, то оскждѣютъ пшеница, не можетъ бо изобиловати· такожде и въ насъ человѣцѣхъ иестъ видѣти, аште кто погоубитъ доушѫ имене ради господа нашего Їсоус Христоса, то иегда хоштетъ обнавыати сыны человѣчъскы, ты надѣѭштѧѧ са на нѣ и твораштѧѧ волѫ иего обновитъ са свѣтомъ онѣмь своимъ, иже не прѣходитъ, ни разарѣютъ са николиже, и прѣобидѣвъшѧѧ заповѣди иего въврѣжетъ въ огнь не оугасаемыи. слышавъше же то вльсви онѣмѣша на много врѣма, словесемъ иего чоудаште са· послѣжде же отъвѣшавъше рѣша иемоу· не прѣлиштаи себе, Їѡна, и послоушаи ѱаниѧ. отъвѣштавъ же блаженыи Їѡна глагола къ нимъ· добрѣ рѣсте, ѩко прѣлиштаѭтъ ѱаниѧ, нъ отъ васъ поганыихъ не прѣлиштаютъ ино ничтоже человѣкы, нъ тъчыѭ житие мира сего, а иже въкоушаютъ скрѣбии господьнѣ, то не прѣлиштаютъ са николиже, ѩкоже бо богатъ нѣкто пиръ великъ гостемъ своимъ оуготовивъ и посълавъ позъваныѧ имъ, изъходаште зъвании къждо исвоюего домоу вѣдатъ извѣстьнѣ, ѩко идѭтъ на веселие, и съ оусрьдиемъ на пиръ приходатъ· въшедъше на обѣдъ и сѣдъше на трепезѣ въкѫсивъше вина, да аште добро

бждетъ, то сладькѣ пиѭтъ отъ нѣго, и възвеселатъ са, и отъ оупитиꙗ не могѫтъ ити въ домы своѧ, по нѣже много сѫтъ пили въсладивъше си виномъ, доньдеже приджтъ свои имъ, и имше приведѫтъ въ домы своѧ. за оутра въстаѭште, егда исѫчатъ вино, радоуѭтъ са зѣло, ꙗко оу своихъ сѫтъ си дома лежали· такожде и раби христосови, егда видатъ, ꙗко зовѫтъ ѧ сѫдиꙗ на сѫдиште, то вѣдатъ, ꙗко на троудъ и на ноужда иджтъ, егда иджтъ, и опиѭтъ са отъ мѫкъ и отъ любьве христосовы, то оуже к томоу не помьнатъ ни домовъ, ни чада, ни имѣниꙗ, ни могѫтъ приобрѣсти ни злата, ни сѣребра, ни иного ничьсогоже, иже въ мироу семь, нъ прѣобидатъ и цѣсара и кназа, ожидаѭште ѥдного тѣчьꙗ цѣсара великаго Христоса, егоже воини ѥсмъ мы, въ роды родъ прѣбываѭшт(ь) ѥмоу, егоже цѣсарьство не прѣходитъ, нъ прѣбываатъ въ вѣкы. то рекъшоу сватоуоумоу Їѡнѣ повелѣша влъсви пръсты ѥмоу отъсѣкати обоѧ ржчьныѧ и ножъныѧ и поматаша ѧ прѣдъ сватымъ Ѡнѫ, и рѣша къ нѣмоу влъсви· се, видиши, како расыпахомъ пръсты твоѧ по земи, пожиди оубо, егда врѣма бждетъ жатвы, то приджтъ ти мьнози пръсти. отъвѣштавъ сватыи Їѡна рече· азъ мъногъ ржкъ не трѣбоуѭ, нъ ѥстъ богъ съзъдавъıи ма, иже пакы обновитъ ма обновьѥнииѧмъ своимъ, ѥже хоштетъ творити о насъ. то слъıшавъше отъ нѣго влъсви и ꙗрости испльнивъше са повелѣша възварити пъцьлъ въ коноѣ, и повелѣша слоугамъ, да одержтъ гржгомъ вьсѫ главѫ его, ѫдоуже власи сѫтъ, к томоу же и ѧзъıкъ ѥмоу оурѣзати, и сътвориша тако. и

повелѣша влъсви, и въврѣгоша прѣдъ нимъ кожж главы іего и азъыкъ въ коновъ пьцьлънъыи· по томъ же врѣгоша и самого того сватааго въ коновъ пьцьлънъыи· въврѣженоу же бъıвъшоу сватоуоумоу абиѥ излиша са въньıй коновъ и вьсь пьцьлъ, и не прикоснж са ѥмъ, и никакоже не врѣди іего ни при чесомьже. видѣвъше же нечьстивии влъсви бъıвъшеѥ то чоудо и дививъше са оужасоша са, ꙗко не врѣди іего никакоже таковаꙗ мжка, повелѣша принести вратъ и въложити и въ нь и сътагнжти и завити зѣло, и сътвориша тако слоугы, и съломиша са кости іего вьса, и по томъ прѣтръша и полъма· прѣтърен8 же ѥмоу бъıвъшоу повелѣша влъсви троупъ іего въврѣшти въ ꙗмж глжбокж и стрѣшти іего тврьдѣ, и бъıстъ тако. тако же са оубо съконьчавъшоу сватоуоумоу Їѡнѣ повелѣша пакы привести сватааго Барахисиѡна· приведеноу же ѥмоу бъıвъшоу глаголаша къ ѥмоу влъсви· поштади оудовъ своихъ, Барахисиѥ, и не въсхощи безгодьнѣ осждити себе. отъвѣштавъ же сватъıи Барахисии рече къ нимъ· ни азъ ѥсмъ съзъдавъıи себе, ни азъ погоубьıж себе, нъ ѥстъ господь сътворивъıи ма, и тъ обновитъ ма силож своеж, и тъ ма избавьıтъ и хранит непорочьна отъ ржкъ вашихъ и отъ ржкоу цѣсара вашего оукореналаго, иже сътворьшаго и бога не вѣстъ, нъ волаи повелѣниꙗ того дьıвола подвизаатъ са съконьчати. то рекъшоу сватоуоумоу Барахисиоу рѣша влъсви· мъı ѥсмъ сами досаждаижштии и оукараижштии цѣсара Савориꙗ, си оубо прѣлъстиж своеж пъваижште не врѣгжтъ никогоже. то имъ рекъшемъ и ꙗрости са исплънивъшемъ многъı измѣ-

ниша са лица вьсѣмъ о блаженѣмъ Варахисии, и повелѣша влачити и по трьнию, и по томъ повелѣша принести трьстиѥ, и расцѣпивъше на дъвоѥ обложити по плъти ѥмоу и врѣвиж обазавъше сътагнжти, доньдеже погразнетъ трьстие въ плъти ѥго, и повелѣша извлачити трьсти из нѣго, да съ трьстиѥмъ и плъть ѥго въздираѥтъ са, и сътвориша тако слоугы, и извлачиша трьстиѥ съ плътиж ѥго. по томъ же повелѣша нечьстивии вльсви, и въложиша и въ вратъ, иждѥ и сватаго Їѡнж, и тоу съломиша вьса кости ѥмоу. по томъ же повелѣша слоугамъ, и принесоша пьцьлъ гораштъ, и вълиша въ оуста ѥмоу, и тако прѣдастъ доушж сватыи Варахисии, и тако пострада съ вьсѣми сватыими. слъишавъ же мжжъ нѣкто доброговѣинъ, именемь Ѧудисотъ, ѡко съконьчаста са сватаа Їѡна и Варахисии, приде и искоупи оу стражъ тѣлесѣ сватоую, пать сътъ и три сьребьникы давъ, не тъчыж же сею ѥдиною дъвою сватоую искоупитъ тѣлеси, нъ и инѣхъ, иже прѣдъ тѣма мжчени бъиша. кда же са мжжъ тъ продавъшиимъ тѣлеса, ѡко никтоже отъ кназъ вашихъ не иматъ оувѣдѣти бъивъшаго, по нѣже ис пръва дроугъ бѣ мжжъ сихъ съконьчавъшихъ са. съконьчавъшиїхъ же са сватыихъ имена сжтъ си· Їѡна, Варахисии, Занида, Лазаръ, Нерсисъ, Илиа, Ѧвивъ, Марисъ, Маруда, Симвеидис, Сава. сии ѥдин на десате страстотръпьци и добропобѣдьнии мжченици троудиша са дожии до коньца Христоса ради, за нѣ и одѣни бъиша свѣтлоиж одеждеиж и не оувадаижштиимъ вѣньцемъ вѣньчани тѣмъ Христосомъ, ихъже сватыихъ молитвами да помиловани

бждемъ вьси. съконьчаша же са сватии христосови мжченици девать ихъ мѣсаца марта кз, а дроугаа дъва тогожде мѣсаца кѳ. съписа же памать сватыихъ Исаиа нѣкѣто именемь, сынъ адавовъ отъ земьа съ арзанінскы, иже бѣаше шълъ съ вльхвы послоушати тъчьж бываемыихъ, иже прѣбывъ по страдании сватыих' и вьсе ис прьва дожии до коньца зѣло истиньнѣ слышавъıи видѣвъ потъшта са съ вьсѣкоіж тврьдостиіж съписати на възграждениѥ и оусп҃ѣхъ и съпасениѥ и оусп҃ѣхъ почитаіжштиимъ, ıакоже и инѣмъ подражателѣмъ таковъıа о Христосѣ благодѣти, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта л. житиѥ прѣпрость отьца Їѡана игоумена сватыа горы синеискы, ѥмоуже прирокъ схоластик'.

Єже оубо которъıи ѥстъ родивъıи добыаго сего и въскръмъıи прѣжде чръноризъства, да тако рекж, чоудънъıи градъ земънъıи ѥстъ, нѣстъ же ми потрѣба глаголати о нѣмъ, а ѥже которъи ѥстъ нъıнѣ приимъıи и безбрашънъıимъ брашънъмъ кръма чоудъна'го сего, то не не вѣдѣ, нъ и зѣло вѣдѣ, ѥстъ бо и тъ нъıнѣ въ ономь, о нѣмъже великомъ гласомъ въпиѥтъ Павьлъ глагола· ихъже жиште на небесехъ ѥстъ, насъıштаа брашънъмъ безвештънъıимъ не насъıташтаго са и

невидимаго бога доброты дозьра, ѡко разоумѣнъимъ оумомъ тѣчиѫ дозьра и чоуда са, достоинѣны троудъ своихъ дары приимъ и вѣньца· къ тѣмъ причетанъ бывъ и присно съ тѣми пребываѧ, ихъже ноги стоатъ оубо въ оуправьении, и како оубо тоу съ безвѣстьнъими вештьнъыи притекъста, повѣдѣ ѡвѣ шесть на десате лѣтъ оубо сѫштоу блаженоуоумоу врѣстоѫ, тысаштьноу же разоумѣнѫѫ хытростиѫ приведе са самъ, ѡко нѣкака чиста самоизволѣна жрѣтва, къ великоуоумоу чистителю, тѣло оубо свое на синеиекѫѫ горѫ принесъ, а доушѫ на небесъскѫѫ, ѡкоже мьнѫ, и отъ того самого мѣста велико, нъ невидимоуоумоу оуправьение и оуспѣхъ приобрѣсти помъсливъ, и тоу живъı велико съмѣрение приим' отъсѣче отъ себе вьса·своѧ волѧ, и прѣклони въıѫ своѫ на съмѣрение, и тако стрьмъ оумрьтвивъ са самохотьıѫ, ѡко бесловесънѫ нѣкакѫ и несамоволѣнѫ доушѫ имъı, и иестьствънааго иестъства измѣнѣнѫ имъı бъхма, а се иестъ чоудьнѣе, иеже въ мнозѣ прѣмѫдрости си простъıимъ же житиемъ и съмѣрениимъ отъгъна прѣмѫдростьно величание· таче по деватънадесатьнѣмь лѣтѣ, акъı нѣкого съла и застѫпьника къ въıшънюоумоу цѣсароу оучителя своего прѣдъпосълавъ, изиде на мльчанъное мѣсто, въ ржкоу несъı ѡко орѫжие на оутвръждение себѣ игоумена молитвъı. пать пьприштъ же вь дала отъ манастъırѣ мѣсто приимъ сѣде, мѣстоу же томѹ има Θолас, четъıри десати же лѣтъ сътвори тоу сѣда безъ сътѫжения, и гораштѫ любьвьıѫ и божьствънъımъ огнѣмъ разгараѧ са присно. и кто иестъ довьлен словесъı исповѣдати того добъıе-

сти и трꙋдꙑ, мже сътвори тоу сѣда; обаче то понѣ мало отъ начатъкъ съповѣмъ блаженааго сего благоизволенїа· ѣдѣше оубо отъ вьсего, нъ по малоу зѣло, заповѣди ради не тѣмъ величаѥтъ са, нъ да присно съмѣрениѥ иматъ, отъ масти же вьсѣкоѧ добьіе съхрани са, по вьса часы съмрьтъ помꙑшлѣѧ доꙋшь своѭ въстави на больша трꙋдꙑ, послоꙋшаниимъ же мѫчителꙗ враждь ꙗко мечемъ отъсѣче, затворениимъ же и мльчаниѥмъ паѫчинꙑ хоꙋждъшѫѭ славь оумори, како ли съповѣдѣ, мже при насъ вѣньца исплете себѣ слъзънꙑимъ точениѥмъ, ихъже таиноѥ дожии до нꙑнѣ прѣбꙑваатъ дѣло въ пештерѣ, ꙗже маломъ отъстоꙗше отъ хꙋзинꙑ ѥго; въ тои же вьсегда сѣда съ слъзами плаклаше са, и кричааше, и въпиꙗше велми, ꙗкоже се бъіша нѣкомоу оражиимъ очи изкадали, съна же толико приѥмꙑаше, ѥликоже тъчьѭ оума не погоꙋбити бесьниѥмъ, наиваште же прѣдъ сънъмъ молитвꙑ творꙗше, и кънигꙑ почиталше, то бо ѥмоу бѣаше тъчьѭ оунꙑнѣнию въсхлаштению течениѥ же ѥго молитва непрѣстанна а къ богоу любꙑ без мѣрꙑ, того бо ношть и день въ чистотѣ житиꙗ своѥго ꙗко въ зрьцалѣ дозьра не можаше насꙑтити са того подражаѧ житиꙗ. Мꙋси нѣкто отъ тоу сѫштиихъ чрьньцъ моли са игоꙋменоу, да и бъі примлъ Їѡан' къ себѣ, да ѥмоу би бъілъ оученикъ, и приноꙋжди и игоꙋменъ мола и, и прия и къ себѣ, и бѣаше с нимъ прѣбъіваѧ. ѥдноѭ оубо отъ дьниї повелѣ отъць Їѡанъ Мꙋсеоу ити нѣ на коѥ мѣсто, и копавъшоу ровъ съвратити водь и привести на папаиниѥ зелию· дошь-

дъшоу же ємоу нареченаго мѣста повелѣноє без лѣности творѣаше. зною же въ прѣпладьнии бывъшоу възлеже Мшусии подъ камыкомъ великомъ, и оусъпъ почиваше, не хотаи же зъла рабомъ своимъ господь вари по обычаю, сжштоу бо великоуоумоу отъцоу въ хызинѣ и молитвѫ твораштоу къ богѹ, въздрѣма са и оусънѫ малы, и видѣ нѣкога въ сватителѣстѣ лѣпотѣ възбоуждаѭшта и, и поносашта ємоу о сынѣ и глаголѫшта· Їwане, како бес печали съпиши, а Моиси въ величѣ бѣдѣ прѣбываалтъ; абиє же въскочивъ за оученика своєго молитвѫ творѣше· таче пришъдъшоу ємоу вечер' въпрашааше єго· єда ти са что зъло сътвори; онъ же рече· ѣко камы великъ ма хотѣ погнести почиваѭштоу ми въ прѣпладьниє подь нимъ, аште не бы мене напрасно възвалъ, да оштоутивъ отъскочихъ. съмѣренъии же отъць по истинѣ ничесоже отъ видѣнъиихъ съповѣдавъ, таинѣ же благааго бога похвали. бѣаше же и образъ и цѣлитель врѣдомъ невидимъиимъ, ѣкоже нѣкъгда нѣкто Исаакии именемь тажестиѭ пьтолюбиваго бѣса велми съдръжимъ и въ отъчаании бывъ къ великоуоумоу семоу отъцоу притече, и съ сльзами и въпль̀ми исповѣдааше свои врѣдъ ратъ, блаженъии же чоудивъ са вѣрѣ єго, на молитвѣ станевѣ, рече, w дроуже, и ѣко молитвънаа словеса съконьчаваахѫ са, єште ницоу лежаштоу болаштоуоумоу, господь твораи волѫ въгодьникомъ своимъ, тъ оуслъышавъ и раба своєго молитвъı, и облъгъча братѹ томоу ратъ, и благодарьствиста господа бога. нѣкотории завистиѭ пострѣкаєми ѧзъıчьна и бладьника и нарицаѭ, ѫже дѣломъ нака-

завъ вьсѣч'скы са вьсѣмъ показалше мошти, силж подажштоу ємоу вьсѣмъ Христосоу, млъча же вьсе лѣто, не глагола ни къ комоу же ничъсоже, шкоже завистьникомъ молитвьникомъ бъти глаголѫштемъ, шко источьникъ присно текъıи затвори са, и съпасение вьсѣхъ погыбе. оумолѣнъ же бывъ пакы по пръвъıи са ѧ чинъ, таче чоудивъше са вьси вьсѣмъ оуправьıенимъ ього, како ново швивъша са нѣкого Мшсеш на старѣишинъство братиѧ възведоша на началъно свѣштило свѣштж. добрии же искоусьници глоумивъше са и не съльгаша, нъ въсходитъ на горж и тъ, и непрѣходънъıи прѣшьдъ мракъ богообразъное приємлѣтъ, разоумьнъıими възводимъ степеньми, законоположение и видъ словомъ божиємъ отъврьзлатъ оуста, и доухъ вьвлѣче, и отъригнж слово и словеса и блага съкровишта срьдьчьнааго, и прѣходитъ видимааго житиѧ коньчинж въ наставении издраилитъскъıихъ чръноризьць, ѥднѣмъ тъчьıж неподобьнъ бывъ Мшсеwви ѥже въишьнїи Иероусалимъ въсходъ, шкоже онъ въ нїжьнии нѣкако съльганъ бъıстъ и съвѣдѣтельствоуѩ' мнозии же тѣмь и съпасоша, са и съпасаѩтъ са, съвѣдѣтель добии Давъıдъ новъıи прѣмждраго мждрости и съпасениѧ, съвѣдѣтель же добръıи Їшанъ нашъ прѣподобьнъıи пастъıрь, отъ нїегоже за памать оумолѣнъ бывъ съ горъı къ намъ новъıи сии боговидъць синеискъıм помъıсломъ съшедъ показа намъ и тъ богомъ написанъı ього скрижали из вънждоу оубо дѣиствънъı, из вънжтрь же видьнъı имжшта оутвръждение глаголѫшта сице. богоу же нашемоу слава нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта ла. житиѥ сватааго Їѡана епископа мльчаливаго моностыра отца нашего Савы.

Пръвоѥ прѣдъложж въ словеси отьца Їѡана млъчаливаго иже въ моностыри блаженаго Савы, ѩкоже и лѣты и житиѥмъ свѣтъломъ инѣхъ вьсѣхъ старѣиша сжшта. сии оубо освѣштенъıи отьцъ нашъ Їѡаннъ отъ арменъскаго Никополи бѣ, родителю бъıвъ Єгкратиа и Єуфимиа тако нарицаѥмома, богатъствомъ же и слоутиѥмъ родителѣскъıимъ къıпаштьмъ и въ мнозѣхъ старѣишиньствѣхъ градъскъı лѣпьствовавъшемъ, въ воѥводьствѣхъ же и народоводимѣхъ, о нихъже многъı приносатъ повѣсти же и оуправьѥниа, вѹзантиистии же и арменниистии отоци, ѩже да не съ пръва повѣсти насъıштениѥ сътворж, хота прѣминж, та ѥдина о нѣмъ съповѣдаа, ѩже въсѣмъ съ проста ѩвьѥние наведжштиимъ того. роди са оубо, ѩкоже тъ ми съповѣда, въ ѝ дьнь ѥнуара мѣсаца въ четврътоѥ лѣто маркиана цѣсарьства богомъ любима'го· и крьстианома сжштема родивъшиима крьстианѣ и възвождааше са съ своиж братьиж· лѣтоу же нѣкоѥмѹ минжвъшоу и родителѣма о Христосѣ оумъръшема и раздѣленоу бъıвъшоу родителѣскоу имѣнию, богоносивъı сь отьць богоу са на оучастиѥ въдавъ и възградивъ въ томъ градѣ црькъве прѣхвальнѣи богородици и приснодѣвѣ Марии отъвръже са потрѣбъ миръскъıихъ осмааго на десате свои врѣстъı

лѣта, и приимъ десаторо братиа хоташтам са съпасти
монастѣръ сътвори тоу· по вьса же лѣта юности своєм
много полагааше спѣшениє чрѣво же дръжати и вели-
чаниє прѣовидѣти, вѣды, ꙗкоже чрѣвьнаа сытость ни
бьдѣти вѣстъ ни цѣломждрьствовати, и величаниє
мльчати не трьпитъ, въздръжаниє же без бьдѣниа
чистотѣы и съмѣрениа оуправити са не можетъ. тако тъ
оубо въ юнѣ врьстѣ троуждааше са и оумъ безъ глоума
храна и слово незазорьно съмѣшено съ солиж кожь-
ствѣнъж иже плодънѣимъ словомъ и дѣломъ на жи-
тиє въздръжан'ноє чинѣаше ни обрѣмьиам ихъ пра-
штм прѣбъивати, ни безъ искоушениа, нъ по малоу
ведъы м, и божьствънѣими напаам питии, плодоносъ-
ствовати подобьно зьваниа съсжждааше. дъвадесатѣ-
ноуоумоу оубо и осмоуоумоу лѣтоу пришъдъшоу и бла-
годати свьташти са ꙗже на нємь и вьсждоу расходашти
са, севастиискъыи митрополитъ отъ прослоутиа оубо ю-
же о нємъ прѣклонивъ са и отъ колониїска града людии
оумолѣнъ бъивъ, акъы на ино орждиє того призъвавъ,
оуже црькъвънѣыхъ сановъ порадиє прошъдъша поста-
ви епископа нареченааго града, того епископоу оумърѣ-
шоу, и сице епископьство неволѣж приимъ правьениа
чрънориꙁъскааго житиа не измѣни, нъ въ епископь-
ствѣ акъы въ манастири троуждааше са дръжа са паче по
немьвениє стъыда са не тъчьж отъ иного видѣти са, нъ
и самъ нагъ видѣти са, помъышлиам адамовж нагость и
ю же о томъ, и полагааше ѥдинж бъыти отъ великъыихъ
добротъ ю же не мъыти са, и просто рещти вьсѣми обра-
ꙁъы творыѣше спѣхъ въгодити богоу алчьбами же и

молитвами и оцѣштениемъ тѣлесънъимъ и чистотѫ
срьдьчьнѫѭ помъıслъı присно чистѫ и вьсѣко въıше-
ние въземьıѭштеıе са на вѣдѣние божие. нъ и братъ
ıемоу Пергамии обѣма цѣсарема въгодивъ и старѣи-
шинъства многа градъната прѣдръжавъ, отъ добротъı
сего освѣштаıемъ много спѣшение творѣаше въгаждя-
ти богѫ, нъ и братоучадъ оубо ıемоу Θеѡдѡръ слав-
нъıи антıграфеусъ сего иже въ добротахъ състарѣвъ-
шаго са божъствънаго того слъıшание прииемьа и
доушѫ свѣштанимъ освѣштам вельми въгаждаше
богоу съ вьсѣмъ домомъ своимъ, иже Θеодѡръ отъ
вьсего нъıна болѣрьска сьвѣта и къ доброчьстивоуоу-
моу нашемоу цѣсароу Иоустинианѫ о съмъıслѣ и чи-
стотѣ житиа и правѣ вѣрѣ и милости чоудимъ ıестъ,
и се же послѣжде· азъ же на вьраждение лѣтъное въс-
хождѫ. семоу оубо Їѡаноу божьствъноуоумоу девать
лѣтъ въ епископии сътворивъшоу сължчи са мжжоу
сестръı ıего Мариа, Пасиникоу наричаемоу, строити
рамѣньскѫ власть, иже отъ дѣиства сотонина нача
отъштиштати и съмжштати семоу вържженѫѭ црькъве,
строштимъ обоѭ не дадъı лѣпшаго творити помъı-
шлıаше и строи црькьвънъıхъ потрѣбъ, прибѣгаѭштам
же къ оустамомъ тома съ ноуждеѭ отътръзам и оу-
ставомъ оутврьжденоıе разарам, и многашти молимъ
и словесъı божии тѣшимъ гории показаше са· Марии
сестръı же оуже оумъръши отъ толѣ оубо въ печаль
лютѫ въпадъ правьдивъıи приноужденъ бъıвъ късна-
тинь градъ възити· и бъıвъ тоу и полезъна своıеи
црькви сътворивъ на коньць цѣсарьства зинонова,

Єуѳимоу архиепископоу кѣснатинѣ града потроудивѣшоу са за нѣ, боговѣгодьнѣ съвѣтоуютъ съвѣтъ въ сватыи градъ отити, и оупразнивѣше са отъ потрѣбъ мира сего мльчати, и отъпоустивъ иже бѣша съ нимъ клирици и сътворенъими повелѣнии, и оутаивъ са вьсѣхъ и єдинъ обрѣтъ са вьсѣдъ въ корабь приде въ Иероусалимъ, и прѣбывъ въ гостиньници иже прѣдъ градомъ, иже съзъдана бъистъ отъ блаженъыа Єудокиѧ, въ нєиже гостиньници цркы єстъ сватаго гєwргиѧ мжченика, и бывъ въ нєи и мирьское сътжжаниє видѣвъ печальнъ бъı въ оумѣ, и молѧше бога съ слъзами довести са въ мѣсто добровѣгодъно и мльчально и на съпасениє строино. и тако ємоу прѣбываѭштоу въ штоуждекръмьници и молаштоу са богоу о томь. походаштоу ємоу ноштиѭ єдномоу по срѣдоудвории, и на небо възьрѣвъ оузьрѣ напрасно звѣздж образъ кръстънъıи имжштж, иджштж на нѣ, и слъıша гласъ глаголѧштъ· отъ свѣта того аште хоштеши съпасти са, то въслѣдоуи свѣта сего, и вѣровавъ изиде скоро, и въ слѣдъ идѣаше свѣта того, и свѣтоу веджштоу приведе въ великѭ лаврж сватаго отца нашего Савъı, Салоустиоу въ то года патриархоу сжштоу вь Иероусалимѣ. бывъ оубо въ велицѣи лаврѣ обрѣте облаженика Савж, дроужинъı привравъша р҃н чрънориѕьць. въ мноѕѣ оубо плътънѣѣмъ оубожьствѣ ходаштемъ, доуховънъıими благодѣтьми богатомъ сжштемъ блаженикъ оубо Сава того приимъ прѣда и строителю манастъıръскоуоумоу, акъı нѣкого отъ новонристжпивъшихъ, повелѣвати ємоу, да слоужитъ, не вѣдѭштемъ вь нємь съкровишта доброу, да

не чоудитъ же са никтоже, имже оутаи са отъ старца чъстънаго Савы съкровиште їѡанѥ въ оуправьѥнии, нъ паче да помъышлаѥтъ таковъи, ѩко ѥгда хоштетъ богъ обавити сватъимь своимъ, то пророци сѫтъ, ѥгда ли хоштетъ съкрытъ подобию вьсѣхъ видатъ, и послоушъствоуѥтъ ми словоу Ѥлисеи пророкъ глаголѣ о соманитѣнъıи, ѩко болѣзньна доуша ѥѧ ѥстъ, и господь съкръı отъ мене· божъствънъıи же Їѡаннъ вьсе съконьчаваашє послоушание строителѣ же и прокъıихъ отьць, съ вьсѣмь пооуштанию и съмѣрениимъ слоужа, водж отъ потока възноса, вара дѣлаѭштиимъ и работам имъ въ камении и въ прокъıихъ слоужьбахъ зъданиѧ, въ҆ѥгда манастъıръскаѧ штоуждекръмьница зъдлаше са. потом же постави и блаженъıи Сава сокачиж варити и слоужити братии вьсеи· приимъ же слоужъбж тж съ оусрьдиѥмъ и съ радостиж слоужаше вьсѣмъ отьцьмъ, въгаждаѧ комоуждо съ всѣмъ съмѣрениимъ и кротостиж, и тж ѥмоу твораштѫ слоужъбж сължчи са градити манастъıръ отъ лавръı на сѣверъ на приимание тоу новоприходаштиихъ из мира, чръноризьчьскъıж истиж пръвоѥ въ томъ наоучати са, ти тако въ лаврѣ жити манастъıръскоѥ оуправьѥние и скропътънѣ наоучивъшемъ са блаженоуоумоу Савѣ извѣстоуѭштоу и глаголѭштоу, ѩкоже цвѣтьцъ прѣдъвараѥтъ прѣдъ овоштемъ, такоже и манастъıрьскоѥ житие отъходънаго варѣѥтъ. семоу оубо зиждемоу манастъıроу приноуждаѥмъ бѣаше правьдивъıи тъ мѫжъ инж слоужъбж творити и вараштѫ носити брашъно дѣлателѣмъ десати пъприштъ въ дала отъ манастъıрѣ. лѣтоу же коньı-

чавъшоу о такои слоужъвѣ и вьсѣмъ отьцѣмъ възградивъшемъ са о того оустроєнии и чистотѣ и доуховнѣмъ разоумѣ, да ємоу отьць нашъ Сава клѣть на мльчаниє. чъстѣнъıи оубо Їωанъ клѣть прѣимъ и повелѣнъ мльчати прѣвъı три лѣта, пать вь недѣли дьнии не швıи са человѣкоу съпроста, ни ничсоже вькоушаѫ, въ сѫботѫ же и вь недѣлѫ прьвѣıє вьсѣхъ къхождлаше вь црък'ве, и по вьсѣхъ исхождлаше послѣжде, шрѣ и съ страхомъ и съ вьсѣмъ говѣнниимъ стоѫ вь пѣтии по глаголаноуоумоу въ ψалмѣхъ· работаите богоу съ страхомъ, и радоуите са ємоу съ трепетъмъ. толико же ємоу бѣаше пооувръзениє, шкоже сльзити ємоу зѣло въ годъ безскръбнъıѫ жрътвъı и не мошти са самомоу дръжати, шкоже видаштиимъ отьцемъ сльзънъıи даръ дивити са давьца благъıихъ бога. трьмь оубо лѣтомъ коньчавъшемъ са поржчено ємѫ бъıстъ манастъıръскоє строителъство, и помаглаше ємоу богъ вь вьсемъ, и благослови са манастъıрь, и оумножиша са дроужина при строителъствѣ его. коньчавъшоу же слоужьбѫ вьсхотѣ блаженъıи Сава поставити и въ санъ црькъвънъıи, акъı добра и съвръшена чрньца сѫшта, и поимъ ıи въ сватъıи град' приведе къ блаженикоу Илии архиепископоупоу, и добротъı того съповѣдавъ молиаше поставити и попа· и архиепископъпъ о нѣмъ слъıшавъ иде на сватоє главьноє мѣсто, хотаи своима ржкама поставити и. великъıи же сии отьць оудръжанъ бъıвъ, шкоже не мошти оубѣжати съ сѫштиимъ, рече къ архиепископоупоу· чъстѣнъıи отьче, по нѣже съгрѣшилъ ємъ нѣчто, молѫ особь блаженъıима вама повѣдати, и аште ма достоина творита

бꙑти, то приимѫ поставꙗение, и поимъ ѩ на въсходъ сватаѧго Голгодꙑ особь рече· поштади житиꙗ моѥго, молѩ са твоѥи сватꙑѭ, и никомоуже таинꙑ възвѣштаи, да не отъ мѣста сего отидѫ. семѹ же извѣстивъшоу ѥмоу глагола· азъ, отьче, оньсица града епископъ поставꙗенъ ѥсмь· нъ по ѥже оумножиша са безакониꙗ моꙗ, оудалихъ са бѣжа, и въдворихъ са въ поустꙑѭ, чаѧ божиꙗ присѣштениꙗ, правьдьно же помꙑслихъ, доньдеже ѥсмь въ крѣпости тѣлеснѣи, послоужити и поработати отцемъ, да ѥгда отънемогѫ, то безъ осѫждениꙗ бѫдѫ, отъ инѣхъ слоужьбѫ приѥмьꙗ. се слꙑшавъ архиепископъ чоуди са, и призъва блаженаго Савѫ, и глагола ѥмоу· нѣчто ми повѣда, и немоштьно ѥстъ поставити ѥго попа, нъ отъ дънешьнаго дьне да мльчитъ, никомоуже сътѫжаѧштоу ѥмоу. да архиепископъ се рекъ отъпоусти ѧ. блаженꙑи же Сава печалънъ кꙑвъ въ оумѣ отиде тридесатъ пꙑпришть въ далѩ отъ манастирѣ, и вълѣзъ въ пештерѫ, падъ прѣдъ богомъ молѩше са съ слъзами глаголѧ· въскѫ ма, господи, тольма прѣзьрѣ, ꙗкоже ма прѣльстити и мънѣти достоинна сѫшта чистителъства Їѡана; и нꙑнѣ, владꙑко господи, обави ми о ѥмъ, ꙗко печална доуша моꙗ ѥстъ до сьмрьти, аште съсѫдъ иже мьноѫ мънѣ нѣ осваштенъ и добропотрѣбьнъ и кожьствънаго твоѥго мꙋра подобьнъ подъѧтиꙗ непотрѣбьнъ прѣдъ твоимъ величьствомъ бꙑстъ. о сихъ и сицѣхъ же словесехъ бѣдаштоу съ слъзами отьцоу Савѣ аггелъскъ нѣкакъ ꙗви са гласъ глаголѧ· не непотрѣбьнъ, нъ избъранъ съсѫдъ ѥстъ Їѡанъ, епископъ

бо оуже поставьєнъ нъıнѣ попъ не можетъ бъıтъ. до селѣ же видѣнииє· отъıць же Сава въ объıчаи съı богоставъıєнна же и аггєльска видѣнна не оубоа са, нъ радъ бъıвъ приде въ хъızинж прѣподобьнааго Їωана, и обьмъ и глаголаашє· отьче Їωане, тъı оубо иже на тебѣ даръ съкръı отъ мене, господь же мои обави. божьствънъıи же Їωан'нъ рече· печальнь иесмъ, отьче, не бо хотѣх', да бъı кто оувѣдѣлъ таинъı сеа, и нъıнѣ не възмогж на мѣстѣ семъ жити. старьць же Сава окѣшта са богоу словесемь никомоу съ проста того повѣдати, и отъ толѣ мльчати нача въ хъızинѣ, ни въ црькъве приχода, ни къ комоуже съ проста глаголѣа, развѣ къ слоужаштѣоумоу иемоу до четъırь лѣтъ, тъчьж въ день сваштенна бъıвъшааго въ манастъıри чьстьнѣи црькъви прѣсватъıа богородица и приснодѣвъı Мариа, тъгда бо тъчьж архиепископоупа Илиж сватъıи отьць нашъ Сава оумоливъ и много спѣшениє сътворивъ на свашт ениє пришъдъша приноуди прити и цѣловати, иже патриархъ бесѣдовавъ съ нимь и възлюбивъ иего доуховьнъıи разоумъ же и оустрои и сладькжж бесѣдж въ чьсти имѣаше вьса лѣта патриаръшъства своиего. четъıремъ же лѣтомъ конъчавъшемъ са и блаженоуоумоу Савѣ отъ лавръı отъшъдъшоу на страны скудополѣскъıа бесчинна ради послѣдьнихъ, иже въ новѣи лавръ бъıша, чьстънъıи Їωанъ бѣжа бесчинънааго събора отиде въ поустъınж роувинж въ патьнадесатъноє своиа връстъı лѣто, мльчаше тоу лѣтъ шесть, вьсего житиа человѣчьска отълажчивъ са, глаголати къ богоу люба въ мльчании, и оумьнъıи зракъ длъгъıимъ тръпѣниємъ очиштаа,

ꙗкоже отъкрꙑвеномъ лицемъ славѫ господнѭ видовати, вьсе спѣшение твора отъ славꙑ въ славѫ оуспѣвати болꙗшинѫхъ желанием. по двою же дънью или по трьхъ ѥстьствънꙑмъ ради тѣлеси потрѣбꙑ ослабꙑмъ исхождлаше ис пештерꙑ, и обхождлаше поустꙑнѭ събирания ради саморастѫштинѫхъ мелагрии, отъ нихъже кръматъ са иже въ поустꙑни отъходьници и, въ ѥдинъ отъ дънии въ начатъкъ того божествънааго хождениа, не оу искоусьнъ бꙑвъ том поустꙑнѣ, изъшъдъ на съхождение и заблѫдивъ въ беспѫтънꙑм брѣгꙑ заиде, и не обрѣтъ, кѫдоу съвратити са къ пештерѣ, не могꙑ же грасти паде задоушивъ са, и тоу напрасно на вѣтрѣ бꙑвъ божьствънꙑмъ присѣштеннимъ, акꙑ пророкъ, ꙗкоже мьнѭ, Ѩмвакоумъ, обрѣте са въ своѥи пештерѣ· лѣтоу же исходаштоу разоумѣвъшоу поустꙑнѭ тѫ и мѣсто оувѣдѣвъшоу, отъ нѣгоже на вѣтрѣ прѣнесенъ бꙑстъ, обрѣте ѥ пꙑприштъ патъ отъ пештерꙑ. братъ нѣкто пришъдъ въ Роувѫ прѣбꙑ оу нѣго годъ малъ, отъходъноѥ житие сь нимъ живꙑ, иже братъ сꙑтостъ паче приимъ такова'го трьпѣниа глагола къ старьцоу, оуже великоу дьни приближаѫштоу са· възидѣвѣ оуже въ манастꙑрь, отьче, и великъ дьнь и праздьникꙑ съ отьци сътворивѣ, ꙗко ничсоже брашна не имавѣ сьде развѣ мелагрии сихъ. божъствънꙑи же Їѡаннъ не хотѣаше ити тамо, отцоу нашемоу не сѫштоу тоу Савѣ, нъ манастꙑра отъшъдша, ꙗкоже рѣхомъ, тѫжаштааго же брата отъити хоташта оувѣштаваше глагола· помльчимъ, брате, и вѣроуимъ, ꙗко иже въ поустꙑни шесть сътъ тꙑсѫштъ прѣкръмивꙑи

въ четꙑрехъ десатехъ лѣтѣхъ, тъ и насъ не тъчьꙗ потрѣбънꙑихъ, нъ изобильнꙑихъ накръмитъ, сице бо рече· не небрѣгꙫ тебе, ни оставьꙗ тебе, и въ ѥуаггелии рече· не пыцѣте са глаголѫште, что имъ или что пиѥмъ, или въ что облѣчемъ са, вѣстъ бо отьць вашъ небесъскꙑи, ꙗко трѣбоуѥте сего вьсего, тъчьꙗ проситє цѣсарьства божиꙗ и правъдꙑ ѥго, и то приложитъ са вамъ· потрѫпи оубо, чадо, и жзъкъи пѫть паче пространаго поч'ти, не штадаште бо са ѥже жити сьде вѣчьнѫꙗ мѫкѫ творитъ, сѫштиꙗ же сьде страдьба благꙑихъ готовитъ насꙑштание. сими и сицѣми словесы глаголавъшоу отьцоу не послоуша братъ, нъ отиде пѫтемъ, иже въ манастꙑрь идѣаше. томоу же отъшъдъшоу приде человѣкъ нѣкто незнаѥмъ съ проста къ старьцоу имѣа осьла многъ благꙑнѣ наложено, имѣше же брѣма хлѣбꙑ чистꙑ и топлꙑ, вино и масло дрѣвѣноѥ и младꙑ сꙑрꙑ и аица и криницѫ медоу, и сложивъ отиде. чъстънꙑи же отьць нашъ Ѩаннъ о присѣштении божии вьзвесели са доухомъ· отъшъдꙑи же братъ пѫтьмъ забладивъ и зѣло са съкроушивъ възврати са третии дьнь гладъмъ мꙑрꙑ и раслабѣвъ и своѥго прѣслоушанига насꙑтивъ са плода, и обрѣтъ толикꙑ благꙑнѣа въ пештерѣ, о своѥмъ невѣрьствѣ и непокорении покаавъ са, прощтения проса приати, попекъ са о немощти человѣчьстѣ и о братѣ поболѣвъ въстави и и оутѣшааше глаголѣа· вѣждъ зѣло, ꙗко можетъ господь въ поустꙑни оуготовати трепезѫ. въ то лѣто оубо Ѩламоундарьсисикъ, цѣсаръскꙑи санъ вьзмъ, иже персомъ дань даѭ, иде на Ѩравиѭ и на Палестинъ

съ многоиж ѣростиж на грѣкы, въсѣдоу плѣнѣма и несьвѣдами поиемла плѣнникы, и много безакона твора по амидъстѣкѣмь плѣнѣнии, множьствоу оубо ратьничьскоу рашъдъшоу са по поустыни сеи, старѣишинамъ же и хранителемъ тоа поустыня възвѣстивъшемъ о ратьницѣхъ хранити са по манастыра великыа лавры отци възвѣстиша чьстьноуоумоу семоу отьцоу не ходити въ Лубрѣ, нъ въ лаврж прити и прѣбывати въ своеи хызинѣ. Їѡаннъ же божьствьныи божьствьныа сласти вькоусивъ млъчании ради сеа са люба дръжааше, и отъстжпити не можааше. помъсливъ въ себѣ глагола· аште са не печетъ богъ мноиж, то въс кжиж и живж; и сице въшьнаго положивъ себѣ оубѣжиште, прѣбы безъ оужасти. богъ же иже присно свои штада робъ, аггѣломъ своимъ заповѣда по писаноуоумоу прѣподобьнааго съхранити, извѣстити же иемоу хота малы оубоявъша са, стража видома поусти лва велика зѣло и страшьна хранашта и ноштиж и дьниж отъ оубиваижштихъ погаными съвѣта· обаче оубо прьвжиж ношть оузьрѣвъ лва съпашта малы оубои са, ѩкоже тъ ми съповѣда, ѩкоже оубо ношть и дьнь вьслѣдоуижшта и не отъстжпаижшта и ратьникомъ отъоумыижшта лва видѣ, благодарьствьныа пѣсни въсыллааше богоу не оставыижштоуоумоу жъзла грѣшьныихъ на причастие правьдивыих'. блаженикъ оубо отьць нашъ Сава пришъдъ отъ Скѹдополи и новжиж съставивъ лаврж и на пештерьное граждение пришъдъ и въспоманжвъ бывъшеие иемоу видѣние нѣкъгда о прѣподобьнѣмъ Їѡанни, иде къ немоу въ Роувж, и глагола иемоу· се, съхранилъ та иестъ богъ отъ

ратьничъска прихождения и извѣсти ти видомъ ти стражъ посълавъ, въстани и ты сътвори нъина человѣчьскоѥ, и бѣжи акы отьци. да веде и въ величаншѫ лавръ, и затвори ї въ хъзинѣ пати десатъ ти пати лѣтъ сѫшта, никомоуже иномоу отъ дрѹжины вѣдѫштоу, ѩко епископъ ѥстъ· многомъ же лѣтомъ минѫвъшемъ оустрои богъ ѩвити съкровъноѥ богатъство їѡанново образомъ сицѣмъ· мѫжъ нѣкто отъ асианы земьмь сы, Єдерии же нарицаѥмъ, епископъскыимъ саномъ почьтенъ и того достоинѣ живы, въ Иероусалимъ пришъдъ и чъстьнъыимъ мѣстомъ поклонивъ са и животворивоуоумоу дрѣвѹ, и многа имѣния раздавъ оубогъыимъ же и манастъръмъ, и изиде искаталаго градъı въ своѭ отьчинѫ, и вьсѣдъ въ корабь и малъı въ пѫчинѫ отъплоувъ нѣ отъ коѥго противовѣтриа възврати са съ многоѭ бѣдоѭ въ Ѩскалонъ, и хотѣвъшоу ѥмоу по двою дьнию отъплоути ѩви са ѥмоу въ сънѣ аггѣлъ господьнь глагола· немоштъно ти ѥстъ ити, аште да не възвративъ са въ сватъıи градъ ї идеши въ лавръ чрьньца Савъı, и побесѣдоуѥши къ чрьньцоу Їѡаноу, къ мльчаливоуоумоу мѫжоу правьдивоу и добромъ житиимъ сѫштоу епископоу, и въ богатьствѣ мирьстѣ бъıвъша, и божиа страха и любъве вьсего мирьскаго прѣобидѣвъша, и своѥвольствънъимъ оубожьствъмъ и въздръжаниим' въздръжавъшоу са самомоу. тъгда оубо Єдерии въставъ отъ съна и видѣние расѫдивъ съ вьсѣцѣмъ потъштаниѥмъ въпрашаѫ приде въ лавръ отьца Савъı, и видъ отцемъ повѣдавъ веденъ бъı къ мльчаль-

никоу, и цѣловавъ ѩ прѣвъı оу нѣго дьва дьни, и въ продлъжениѥ пришъдъ рѣчи закла и, да повѣстъ ѥмоу о себѣ, и да съкажетъ ѥмоу, кто ѥстъ, и сице приноужденъ повѣда и родъ и отьчьство и чистительство, и то оувѣдѣвъ Єдерии и прѣчоудивъ са рече· по истинѣ и нъıнѣ камениѥ свато валиѥтъ са по земи, и сице поклонивъ са правьдивоуоумоу иде къ блаженоуоумоу Савѣ, и повѣда томоу же и отцемъ вьсѣмъ ѥже о божьствьнѣѣмъ Їωаннѣ, и отъ толи оувѣдѣнъ бъıстъ родъ їωанновъ и епископьство. въ седмьдесатъноѥ и деватоѥ лѣто връстъı сего Їωанна сватъıи от'ць нашъ Сава въ мирѣ оусьпе мѣсаца декамбра въ ѣ. тъгда оубо печальнъ бъıстъ въ оумѣ чъстьнъıи съ бисьръ, по нѣже не излѣзе ис χъızинъı, и приде на съконьчаниѥ сваталго отца. семоу оубо въ толицѣ печали бъıвъшоу и отьча лишениа съ слъзами плачѫштоу са ѩви са ѥмоу вь сънѣ отьць нашъ глаголѧ· не пьци са, отьче Їωанне, аште бо и плътиѭ отълѫчихъ са отъ тебе, нъ доухомь съ тобоѭ ѥсмъ. семоу же глаголѫштоу, ѩко моли владъıкѫ, да и мене прииметъ, рече блаженъıи Сава· томоу нъıнѣ немоштьно ѥ бъıти, искоусъ бо великъ χоштетъ бъıти въ лаврѣ, и χоштетъ богъ, да ѥси въ плъти на оувѣтъ и оутврьждениѥ крѣпаштимъ са вѣръı ради и троуждаѭштимъ. то видѣвъ и слъıшавъ божьствъныи Їωаннъ радостьнъ оубо бъıстъ о отьци, скрьбь отътрасъ, тъчьѭ печаше са о вьзвѣштенѣѥмъ искоусѣ. помъıшлениѥ же вьна видѣти, ѩко отълѫчаетъ са доуша отъ тѣлесе, и вьнѣгда о семъ бога молиаше, вьсχъıти са разоумомъ въ сватѫѭ Видлеемъ,

и оузрѣ въ папрьтѣ том чьстѣнѣмь црькъве мжжа чоудѣна свата възлежашта и оумираѭшта и доушѫ его отъ аггѣлъ прѣемьемѫ и съ божьствѣнѫѭ нѣкоторѫѭ хвалоѭ же и добровонием на небеса възносимѫ, и хотѣаше своима очима видѣти, аште то естъ тако, и въставъ въ тъ часъ иде въ сватѫѭ Видлемъ, и обрѣте, ѩко въ тъ часъ прѣдалъ бѣаше доушѫ человѣкъ, и цѣловавъ чьстьноѥ его тѣло въ томъ папрьтѣ, и облъкъ положи и въ мѣстѣхъ прѣподобънѣихъ, и тако възврати са въ хѹзинѫ своѭ. сего просвѣштенаго старца оученика Ѳеѡдоръ и Їѡаннъ съповѣдаста ми глаголѫшта, ѩко по оусьпении сватаго Савы посъла на старьць на орждие, на Ливиадѫ и на пѫти· ѩко прѣплоухов Їѡрданъ, сърѣтоша на нѣкотории глаголѫште блюдѣта, ѩко львъ прѣдъ вама естъ, вѣ же помъслиховѣ, ѩко мошътънъ естъ богъ молитвъ ради отца нашего съхранити наю· еда бо волеѭ, рѣста, изидоховѣ; нъ старьца наю заповѣдь съконьчаваѥвѣ, се помъсливъша идѣаховѣ, и се, львъ идѣаше на съраштѫ нама, и оубоѩховѣ са зѣло, и крѣпость не оста въ наю, и въ скорѣ оузрѣховѣ старца по срѣдѣ наю, страхъ наю отънемыѭштъ, и пвати велаштоу. тъгда львъ акы раноѭ ѩзвѣнъ отъбѣже отъ наю, и вѣ без врѣда шъдъша придоховѣ къ старьцоу, иже варивъ глагола къ нама· видѣста ли, како обрѣтохъ са съ вама въ бѣдѣ; нъ оубо и сьде много молихъ са богоу за ва, и се, сътвори милость съ вама. и се же ѥдинъ отъ оученикъ его повѣда ми Ѳеѡдоръ рекъı, ѩко многа лѣта сътвори, срьбание тъкмо приемьѫ, и се съ думиѫ то съ ѥимъ

пепеломъ растварѣѣше, ти тако ѣдѣѣше. десиѫъ же и сице творѧшта образомъ сицѣмъ. забы ѥдноѭ затъкнѫти двьри, и хотѣвъ азъ дати ѥмоу оукропъ коснѫъ са двьрехъ, и отъвръзоша са, и обрѣтохъ и дьмьѭньницѫ въ чашѫ исыпаѭшта· томоу же о семъ зѣло въпечаливъшоу са разгънати печаль хота старцоу рѣхъ· не ты се ѥдинъ, отьче, твориши, нъ и мнози лавры сѧ съконьчаваѭште глаголѧштеѥ писаниѥ, ѣако пепелъ акы хлѣбъ ѣдѧхъ, и едва възмогохъ сими словесы прѣмѣнити старца. жена нѣкто Кападокиса родомъ, Василина же именемь, диѣакониса сѫшти приде въ Иероусалимъ, имѫшти съ собоѭ братоучада самьчиѧ санъ прѣдръжашта, иже при иномь оубо въздръжа бѣаше, къ црькъви же въсѣчьстѣки не приобьштаѧше са, севъирово зъловѣрьство приимъ· диѣакониса оубо много творѣѧше спѣшениѥ того вѣрѫ прѣложити и пристроити къ въсѣчьстѣки црькъви. се же и коѥгождо мѫжа правьдива молѣаше молитвѫ творити за нь· ѣаже жена слышавъши божьствънаго сего Їѡана благодати желаше оубо поклонити са ѥмоу· оувѣдѣвъши же, ѣако не възможьно ѥстъ въходити женѣ въ манастырь, призъвавъши Θеѡдѡра того оученика молѣаше сего пѫти и и вести и къ сватоуоумоу стар'цоу, вѣроуѭшти, ѣако молитвъ того ради прѣложитъ богъ жестосрьдиѥ ѥго, и съподобитъ са приобьштити къ въсѣчьстѣки црькви, ѥгоже поимъ оученикъ Θеѡдѡръ сьниде къ старцоу, и оударивъ въ двьри по обычаю, и старцоу хоташтоу отъврѣсти поклониста са дроугъ дроугоу, и оученикоу рекъшоу· благослови насъ, отьче, отъврѣзъ старьць гла-

гола оученикоу· тебе оубо благословьж, а тъ без благословьєниа єстъ. оученикоу же глаголѧштоу· не сице, от'че, отъвѣшта старьцъ· по истинѣ, не благословьж єго, дондеже не отъстѫпитъ мѫдрьствованиа отълѫчивъшихъ са, и вьсѣчьстѣи цръкви исповѣстъ приобьштити са. то слъшавъ онъ вьсчоуди са о старчи прозорьнѣѣмь дароу, и чоудесьмь измѣнивъ са обѣшта са съ извѣштаниимъ вьсѣчьстѣи цръкви приобьштити са. тъгда старьцъ благослови и, и въставивъ дастъ ємоу пръвоє прѣчистъıихъ таинъ, вьсѣко дъводоушиє отъ срьдьца ємоу отътрѣбивъ. то слъшавъши Василина на множаишж любьвь приде, ѩкоже видѣти своима очима старца, и помъıсли одѣти са въ мѫжъскъıи образъ и ити къ нємоу въ лаврж и єже о себѣ съповѣдати томоу· и томоу отъ аггєльска обавьєниа обличеноу бъıвъшоу вьзвѣсти єи глагола· вѣджшти бѫди, ѩко аште придеши, то не имаши мене видѣти, да оубо не троужди са, нъ паче трьпи, иждеже аште да єси, то придж ти вь сынѣ, и слъшж єже о тебѣ, и еликоже ми аште въложитъ богъ повѣдѣ ти. то она слъшавъши вѣровавъши прима авѣ видѣниє, ѩви бо са єи вь сынѣ глагола· се оубо богъ посъла ма къ тебѣ, повѣждъ ми, ч'то хоштеши. си же о себѣ повѣдавъши ключаємъıи отъвѣтъ прима, въста благодарьствашти бога и сватаго, и пришъдъшоу оученикоу старчоу и образъ и лице повѣда отче. се же азъ отъ тома самома слъшахъ диѩконисы Василинъı. мѣсто, вь нємъже затворилъ са єстъ сватъıи старцъ, брѣгъ иматъ на западъ и въсокъ зѣло, въ станиї мѣста съı, вь нємьже стелѧ хлѣвинъı єго

оутвръждена ѥстъ, брѣжънъıи же камъı толма соухъ зѣло ѥстъ и безъ влагъı, ѩкоже никакоже влагъı творити въ хлѣвинѣ. въ ѥдинъ оубо отъ дънии въземъ святъıи старць сѣма смок'ве ѥдиом глагола своима ученикома Θеѡдороу и Їѡанноу· послоушанта мене, чадѣ, аште божиѥ человѣколюбиѥ дастъ сѣмени семоу и камени семоу силж ѩкоже плодъ сътворити, то вѣдита, ѩкоже тоуѭ цѣсарьство небесьскоѥ даѥтъ ми богъ, и сѣ рекъ прилѣпи къ сѣдаѭштоуоумоу са камени смокъве, да иже оубо жъзлъ ароновъ соухъ сѫштъ расти и процвисти повелѣ богъ, тъ же и не сѣдаѭштоуоумоу са и соухоуоумоу камъıкоу въздрастити повелѣ на показаниѥ чѹдомъ, иже по томь какж полѫчи благодать рабъ ѥго, и видѣвъ старць лѣторасль благодарьствѣаше бога съ слъзами, ѩже лѣторасль по малоу на высотж въсходашти доиде до стропа иже и отъстропи и просто рѣшти на лѣто сѣ сь три смокви роди, ѫже възьмъ старць и съ слъзами облобъızавъ изѣ, и благодарьствии извѣстивъшааго ѥмоу бога, подавъ и оученикома своима по малоу, и сѣ дѫбъ въпиѥтъ, добротѣ старчи сьвѣдѣтельствѹѧ, и отъ ѭелиже смокви изоба богоносивъıи старць, готовьıаше са· ѩкоже оубо вь великж старость приде, отъвръзоша оученици на слоужениѥ ѥмѹ. азъ оубо вьıшъдъ къ ѭемоу и страшъноѥ дѫба чоудо видѣвъ расмаштрѣхъ прилежьнѣ, како оукорени са, и аште имать распалинж камъı, и обрѣсти не могохъ, ѩкоже ми въсчоудивъшоу са рѣшти· ѡ глѫбина богатьства и прѣмѫдрости и вѣди божиа, ѩко не испътани сѫдове ѥго и неислѣдѣни пѫтиѥ ѥго, вѣдатъ бо, мьѭ, и

много дьнии искоусъ имѫште лавры блаженааго Савы, ꙗкоже въ градѣ ни смокы ѥждетъ, ни дѫбъ никакъже многыѧ ради топлоты и соухоты въздоуха лаврьскааго· аште ли кто мънитъ дѫбие маааго манастыра, ѥже при пѫти ѥстъ, то да вѣстъ, ꙗкоже то молитвами бысть блаженааго Савы· глѫбинѫ же земьѧ обрѣтъше и подъгорие поточъное доуждевыихъ водъ, сего ради мнозѣмъ начънъшемъ оу потока садити, иждеже и глѫбина земьѧ бѣ, и вьсѫ зимѫ поливаѫштемъ намъ, ледва о лѣто възмогоша са приѧти садове многыѧ ради хоухоты, ꙗкоже глаголахъ, и зноевъ великыихъ. и се отъ многааго мало събравъ писанию прѣдахъ, оставивъ съповѣдати и иже о вѣрѣ ѥго троудъı, ѫже показа на Оригѣна и на Ѳеодѡра момсоуестиискааго, оуставъı же и застѫпьникъı и гонениꙗ, ꙗже прия по благовѣштению за апостольскъıѧ оуставъı. нъ сего инѣмь съписаѫштиимъ оставьѫ съповѣдати, добрѣ бо вѣдѣ, ꙗко мнозѣмъ васнь по того оумрьтви спѣшьнѣие ѥждетъ съѱати троудъı же и гонениꙗ и вѣдъı, ѫже подъѧ за правовѣрие, и побѣдъı и славънаꙗ ѥмоу житиꙗ по вьсемоу, ꙗкоже рѣшти, по нашемоу житию и свьташтиихъ са на нѣмь добротъ ради словѫштоу бъıти, ꙗкоже слъıшахъ сватъıи ѥмоу ѧзъıкъ глаголѫшть, въ двадесатънои своеѧ ѥмоу врѣстъı лѣто и осмое епископъ поставьѥнъ бъı, ꙗкоже и въıше съказахомъ, и сътвори въ епископии десать лѣтъ, и прѣбъı въ лаврѣ прѣвое лѣтъ ⁙, отъ нихже сложи лѣтъ шесть, и въ хъızинѣ затворенъ, въ нѣиже и до селѣ мльчитъ· съконьча о возѣ лѣтъ ѯз, и се доиде сътнааго четврьтааго своеѧ

врѣстѣ лѣта, и ѥстъ зѣло старъ и свѣтьлъ лицемъ и доушеѭ по оустьнѣки и божьствѣнѣмь благодати напльнѣнъ. помолимъ же са и мы оубозии, да богъ ѥште паче и паче възможьна сътворитъ ѥго, и течениѥ ѥго въ миро̀у съвръшитъ, ѩко томоу подобаатъ слава, чьсть, дръжава и покланѩниѥ отьцоу и сѣноу и сватоуоумоу доухоу нѣнѣ и присно и въ вѣкъ вѣкомь амин.

Сватааго отьца нашего Їѡана златооустааго слово о четврѣдьневьнѣмь Лазарѣ.

Дьнесь отъ мрѣтвѣихъ въстаѩ Лазарь многоу и различъ гнѣвоу раздрѣшениѥ намъ даѥтъ. не вѣдѣ бо, како чьтениѥ сѣ иновѣрьникомъ да врѣдъ и жидомъ прь винѫ, не отъ истинѣ, не бѫди, нъ отъ онѣхъ зълодѣинѣѩ доуша· мнози бо отъ иновѣрънѣихъ глаголѧтъ, ѩко не тъчьнъ сѣнъ отьцоу. по что; ѩко трѣкова молитвѣ Христос въставити Лазара· акѣ бо не молилъ са, не бѣ въставилъ мрѣтваго· то како ѥстъ, рече, тъчьнъ моливъши са приимъшоуоумоу молитвѫ; сии бо моли са, а онъ молитвѫ отъ молашта'го са приѩ. блазнатъ же са, не разоумѣѭште, ѩко съхождениѩ си бѣ и пришъдъшихъ дѣлѣма немошти молитваште ли то̀, рьци ми, кто болѧи, оумъиваѩ ли нозѣ, или онъ, ѥмоуже оумъиваатъ нозѣ; оуто ѩко онъ бо-

лии, ємоуже оумъı ноз҃ mьнии. нъ сѫпасъ оумъı ноз҃ прѣдавъшоуоумоу и Июд҃, съ оученикъı бо бѣ, что оубо деши; болии прѣдавъıи Июда Христоса, по нѣже оумъı Христосъ ноз҃ ємоу; не бжди. что ли сьмѣрьнѣıе ѥстъ, оумъıти ли ноз҃ или молити са; оуто ѥако оумъıти ноз҃ сьмѣрьнѣıе неже молити са. да ѥже сьмѣрьнѣиша не отъвръже са сътворити, како въшеѥ да бъı отъвръглъ са сътворити; нъ вьсе пришъдъшиихъ дѣлъма немошти бъıваше· и ѥако пришъдъшиихъ дѣлъма немошти бъıстъ жидовъ, прѣдиидъı слово съкажетъ. нъ и жидове възьмъше отъ сждоу пьри извѣтъ глаголѫтъ· како сего крьстиѭни бога имѫтъ, и ѥже и мѣста не вѣдѣаше, ел'ма глаголааше сѫпасъ Мардѣ и Марии, сестрама лазаровама· къде положисте и; видѣ ли, рече, невѣстъ; видѣ ли немошть; ѥже и мѣста не вѣдѣ, си богъ; нърече к'нимъ, не сице имѣѧ, нъ сѫпротиви имъ срамити са хота· не вѣдѣ ли, речеши, Христос мѣста, ел'ма рече положисте; то и отьць не вѣдѣ сквоз҃ породѫ хода, акъı ишта ѥго и глагола· Ядаме, къде ѥси; кде са съкръı; по что не ѥарече мѣста прьваго, иѫдеже съ богомъ пространо бесѣдоуѥше Ядамъ; Ядаме, кде ѥси; и онъ что; гласъ твои слъıшахъ ходаштъ въ породѣ, и оубоѭхъ са, ѥако нагъ ѥсмъ, и съкръıхъ са. аште се невѣсть наричеши, то и оно нарьци невѣсть. глаголааше Христос ·Мардѣ и Марии· к'де положисте и; се ли невѣсть наричеши; что бо речеши, ѥгда слъıшиши бога глаголѫшта къ Каинѫ· къде Явель братъ твои; аште и се невѣсть наричеши, то и оно нарци невѣсть. вьзьми и дроугоѥ оуказание отъ сватааго ѱания· рече богъ къ

Авраамоу, крати вьпл҃ь содомъскъ и гоморьскъ иде къ мьнѣ, съшъдъ оубо виждь, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаваѭтъ са· аште ли, да разоумѣѭ. вѣда си вьса прѣжде бъітиа имъ, пъітаѭи и срѣдьца и истеса богъ, вѣдъі и мъісли чловѣчьскъі, єдинъ· съшьдъ оубо виждь, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаваѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ. аште оно невѣсть, то и си не вѣдѣти єстъ. нъ и отьць ветъхоу не вѣдѣ нъ и сънъ по новоуоумоу завѣтоу. что оубо єстъ· съшъдъ оубо виждь, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ; вѣстъ, рече, приде къ мьнѣ, нъ хоштѫ пакъі опасьнѣѥ самѣми дѣлесъі искѹшениѥ вьзати. коѥ, ѩко азъ не вѣдѣ, нъ ѩко наоучити хоштѫ чловѣкъі не просто словесъ послоушати, ни аште кто рече то что на дроуга, вѣровати, нъ прьвоѥ опъітати ѧ, ти самѣми дѣлесъі искоушениѥ навъік'ше сице вѣровати лѣпо. сего дѣлма и въ писании дроузѣмъ глаголааше· не вѣроуи вьсѣкомоу словеси, ничтоже бо сице казитъ жизни чловѣчьскъіѧ, ѩко еже скоро вѣровати глаголемъіимъ. се и пророкъ Давидъ прорича глаголааше· оклеветаѭштааго таи ближнаго своѥго, сего изгоняхъ, гръдомъ окомъ и несъітомъ срьдьцемь, съ нимъ не ѩдѣхъ. видѣ ли, како не бъі невѣдѣниѥ съчасоу рещти, кде положисте и; ѩкоже ни от'цоу же рещти· кде єси, Адаме; или Каиноу, кде Авел҃ь братъ ти; или· шъдъ виждь, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу мьнѣ съконьчаваѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ. да оуже врѣма оубо противѫ онѣмъ

плъчити са глаголѫштимъ, како немощти дѣлѣма Христос моливъ са въстави Лазара. не сице, послоушаи съ вьсѣм' опасенимь, молѫ· оумьрѣ Лазарь, и не бѣ на мѣстѣхъ тѣхъ Їсоус, нъ въ Галилеи, и рече оученикомь си· Лазарь дроугъ нашъ оусьпе. они же мнаште, ако о сънѣ семъ бесѣдоуетъ, рекоша емоу· господи, аште оуспе, исцѣлѣетъ. рече имъ ави Їсоус· Лазарь оумрѣ, и приде въ Иероусалимъ на мѣсто, идеже Лазарь лежаше, и сърѣте и сестра лазарова, и рече емоу· господи, абы былъ сьде, не бы оумрѣлъ ми братъ. слабо жена не вѣдѫшти, ако и не пришъдъ Христос тоу бѣ божьства властиѫ, нъ плътьнъимъ пришьствимъ съмотрашти оучителю силѫ глагола'ше емоу· господи, абы былъ сьде, не бы оумрѣлъ ми братъ, и нъıнѣ, рече, вѣдѣ, ако еже просиши оу отьца, дастъ ти. съпасъ же противѫ прошению еи творитъ молитвѫ, не бо молитвъı трѣбоваше богъ, да мрътваго въставитъ. дѣѣши ли или инѣхъ мрътвъıихъ не въстави; егда сърѣте нѣкого износима въ вратѣхъ мрьтва, не тъчьѫ ли приконснѫ са одрѣ и въстави мрьтваго; дѣѣши ли молитвъı трѣбова тъгда на въставьение оумрѣшаго; и пакъı инъгда не тъчьѫ ли слово рече надъ дѣвицѫ· талида коумъı, дастъ ѫ родителѣма съдравѫ; дѣѣши молити са трѣбова тъгда; и что глаголѫ о оучителѣ; оученици емоу словомъ мрьтвъıа въставиша. Петръ Тавидѫ не словомь ли въстави; Паулъ не своими ли ризами многа знамениа сътвори; и навъıкни чоудьнѣе· стѣнь апостолъ мрътвъıа въстави. приношаахѫ бо на одрѣхъ неджживъıа, да понѣ стѣнь петровъ наидетъ

на коюго ихъ, и абиє въстаѭхѫ. стѣнѣ оученикъ въставьıше мрътвъıѧ, али оучитель молитвъı трѣбоуıше, да мрътваго въставитъ; нъ немощти дѣлма женьскъı творитъ. рече бо юмоу· аби бълъ сьде, не бъı ми оумрьлъ братъ, и, нъıнѣ, рече, вѣдѣ, ıако югоже просиши оу отьца, дастъ ти отьцъ. молитвъı проси, молитвѫ даѫ. лежитъ источьникъ, ıакоже, аште кто принесетъ съсѫдъ, напльнитъ сьсѫдъ· аште юстъ великъ, велико възьметъ, аште малъ, мало възьметъ. си молитвъı проси, и да молитвѫ. и инъ вѣшта· рьци словомь, и исцѣлѣютъ отрокъ мои. рече юмоу· по вѣрѣ твоюи бѫди ти. дроугъıи рече· нѣсмъ достоинъ, да ми подъ кровъ въльзеши. и рече юмоу· бѫди ти, ıакоже хоштеши. дроугъıи рече· приди, ицѣли ми дьштере. и рече юмоу· идѫ по тебѣ. противѫ силѣ и оумоу человѣкомъ и цѣльба отъ врача приноситъ са. дроугаѧ прикоснѫ са подразѣ юмоу таи, и таи цѣльбѫ въза. къждо ıакоже вѣрова, цѣльбѫ приимаше. си глаголетъ· вѣдѣ, ıако, юже просиши оу отьца, дастъ ти отьцъ, юлмаже молитвъı проси, молитвѫ дастъ, не самъ молитвъı трѣбоуѧ, нъ немощтї женьстѣ года, и да покажетъ, ıако нѣстъ сѫпротивь богоу, нъ ıако юже и сии творитъ, то же и отьцъ творитъ. съплеска богъ ис пръва человѣка, обою бъıстъ съплесканиє. сътворивъ бо съ человѣка по капи нашеи и по образоу пакъı хотѣ разбоиника вьвести въ породѫ, и тъчьѫ слово рече, и разбоиника въ породѫ вьведе, а не трѣбова молитвъı, ацѣ вьсѣхъ иже по Ѧдамѣ ставилъ бѣ богъ отъ того въласа. положи бо пламѣно копьıе блюсти породѫ, нъ властиѫ Хри-

стос породж отъврьзе, и разбоиника вьведе. разбоиника ли, господи, отьць твои ѥдного дѣлма грѣха Ѧдама ис породы изведе, а ты ли разбоиника въводиши; иже тъмами зъла и тъмами безаконии виннь ѥстъ; сице ѥдинѣмъ гласомъ въ породж вьведе; ни, ни оно без мене бъістъ, ни се безъ отьца ми, и се бо моѥ и оно отьче, азъ бо въ отьци и отьць вь мьнѣ. и да видиши, ѩко не бъістъ молитвы дѣло ѥже въставити мрьтваго, послоушаи молитвы· что бо рече; благодарж ти, отьче, ѩко слъіша мене. что бо рече, ничтоже къ отцоу прѣжде словесе сего, и рече, ѩко слъіша мене, ничсоже не вѣшта прѣжде гласа сего, то же глаголѣтъ, ѩко слъіша мене. се молитвы образъ ѥстъ; се знамение молѣнию; благодарж ти, ѩко слоушаѥши мене· азъ же, рече, вѣдѣ, ѩко присно мене слъішаѥши. нъ окрьсть стомштаго сего дѣлъма народа рѣхъ, да разоумѣіжтъ, ѩко ты ма поусти. дѣѣши ли, ѩко мрьтваго дѣльма моли са; дѣѣши рече· отче, повели, да въстанетъ Лазарь; дѣѣши рече· отьче, повели съмрьти послоушати мене; дѣѣши рече· повели, да и адъ вратъ не заключитъ, нъ скоро мрьтваго да издастъ; нъ окрьсть стомштаго сего народа дѣлъма рѣхъ, да разоумѣіжтъ вьси, ѩко ты ма поусти. никакоже нѣстъ бъівъшеѥ се чоудо, нъ въглашениѥ пришъдъшимъ. видѣ ли, како не бъі молитва мрьтваго дѣлъма, нъ пришъдъшихъ дѣлъма невѣрънъіихъ, да разоумѣіжтъ, рече, ѩко ты ма поусти. то како имамъ разоумѣти, рече, ѩко ты ма поусти; послоушаи, молж, съ въсѣмъ опасъмъ. се, рече, своимъ господьствьмъ зовж мрьтваго, се, своѥж вла-

стиж запрѣштаіж сьмрьти, зовж отьца отьцемъ, да аште ми нѣстъ отьць отьць, оудрьжитъ мрьтваго вьскрьсениє· аште ми нѣстъ отьць отьць, ставитъ сьмрьть издати мрьтваго. зовж отьца отьцьмъ, зовж и Лазара изъ жоупиштъ. да аште нѣстъ прьвоє истина, то и се не бѫдетъ· аште ли по истинѣ отьць отьць, да послоушаєтъ мрьтъвъıи на течениє пришъдъшимъ. что же Христос глаголааше; Лазаре, излѣзи вънъ. єгда бъıстъ молитва, не въста мрьтвъıи, нъ єгда рече· Лазаре, гради вънъ, тъгда въста мрьтвъıи. шле мжка сьмрьти, шле мжка силѣ тои, дръжаштии доушж. молитва бъıстъ, то же не испоустиши мрьтваго; ни, рече. по что; шко нѣстъ ми повелѣно. пристав'никъ нѣкоторъıи бѣ тоу дръжа повиньнаго· аште не повелѣно ми бѫдетъ, рече, не испоуштж, молитва бо, рече, не бъıстъ мене дѣлѣма, нъ пришьдъшихъ дѣлѣма невѣрьнъıихъ. мьнѣше повелѣно бѫде, не испоуштж мрьтваго. жъдж жизни, да испоуштж доушж. Лазаре, излѣзи вънъ. слъıша повелѣниа мрьтвъıи, и съмрьтънъıм развръже законъı. да срамлıаіжтъ са иновѣрьници, оуказа бо слово, шко не мрьтваго дѣлѣма въскрьсениа бъıстъ молитва, нъ тъгда пришъдъшихъ дѣлѣма невѣрьнъıихъ немошти. Лазаре, излѣзи вънъ. то по что нарокомъ; да не гласа распоуштена въ мрьтвъıих' простръвъ вьса иже въ жоупиштихъ въставитъ, сего дѣлѣма· Лазаре, гради вънъ. тебе єдного нъінѣ чоу вьзъпиж, да съ странъı ходаштиимъ покажж силж· иже бо въ адѣ въставъ, азъ миръ вьсь въставьıж. азъ бо єсмъ вьскрьсениє и жизнь. Лазаре, гради вънъ. и излѣзе мрьтвъıи оувазанъ оукрои.

ѡ веле чоудеса дивьна, иеже доушѫ отъ жзъ съмрьтънъихъ отърѣшъ, иеже врата адова развръже, и двьри желѣзны сътьре, и доушѫ отъ жзъ съмрьтънъихъ прости, не можааше ли и оукрои отърѣшити; имиже сами погрибаѭште съвазаша, да своими жзами познаѭтъ знаемаѩ, да искоушенимъ приимѫтъ, иже сътвориша, ѩко Лазаръ иестъ, иже ими погребенъ, а Христос иестъ, иеже благоволѣниемъ отьчемъ пришъдъше, иеже жизни и съмрьти власть имать· семоу слава съ отцемъ и съ сватымъ доухомъ нъıнѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ аминъ.

Сватааго отьца нашего Їѡанна златоустааго слово о четвьртодьньнѣмъ Лазари

Ѩко се мати чадолюба подавъши съсъ младеньцоу веселитъ са, дѣтиштѩ привлачаштоу макъкѫ пиштѫ млѣка· та же, иегда са съсаде млѣко и осырѣие, заградитъ пѫть сьсоу, тьгда и дѣтиштъ плачетъ, и мати болитъ, навъıкъши объıчаиемъ крьмити дѣтиштъ, а пишта не подаиемъı видашти· тако же и мъı, прьвъıи съсъ подавъше оумоу вашемоу, веселиахомъ са вамъ сѫштемъ млѣкка словъмъ. та же иегда забъıтиа облакъ пришъдъ на оумъ слово стави, тьгда же и въı разгнѣваете са, акъı лиси сѫште еѵаггѣлискъıихъ оученни разоума, и мъı печалихомъ са, тъштание имѣѭште. како

се сълоучи са намъ; да разоумѣемъ, ꙗко ни хоташтоуоумоу, ни текꙋштоуоумоу, ни женꙋштоуоумоу, нъ милоуꙗштоуоумоу богоу. то сѣ оубо ѥлма подаѥтъ богъ глаголѧштимъ даръ, не властиꙗ глаголѧштихъ, нъ потрѣбованиꙗ дѣлѣма слоушаꙗштиїхъ, того моливъше отъ нꙑнꙗ чоу почѣтенꙑихъ намъ еѵаггельскꙑихъ оученіи противꙋ силѣ питиꙗ оучениоу почрьпѣмъ водꙋ. бѣ нѣкто бола, Лазарь, рече, отъ Виданиꙗ отъ вьси Мариꙗ и Марѳꙑ сестрꙑ ѥи· бѣ же Мариꙗ помазавъшиꙗ господа мѵромъ, ѥиже братъ Лазаръ болѣаше· рече же Їсоус· болѣзнь си нѣстъ на съмрьть, нъ на славꙋ божиꙋ, да са въславитъ богъ ѥꙋ. вьспать приноса глаголѧ· си болѣзнь нѣстъ на съмрьть, нъ за славꙋ божиꙋ, нѣстъ болѣзнь, нъ оутврьжденіѥ. ѡ болѣзни болаштиим' врачоу, вѣрѣ правителю, съмрьти сѫпостате, дꙗволоу сѫпрьниче, съпасенію вѣчало, ѡ болѣзни, доуши кореніѥ неразоримоѥ, вѣрѣ оучителю, благочьстию съмотреніѥ, ѡ болѣзни, огнѣ доуше прогонашти, и потꙑ кръштенꙗ росашти, и свѣтьлꙑ одежда доуша тъкꙋшти, ѡ болѣзни, небесъноуоумоу хлѣбоу дателю, вѣрѣ свѣште чиста, дꙗволоу осиле а человѣкоу знаменіѥ. егда слъıша, рече, Їсоус, тъгда прѣбꙑ, на нѣмъже бѣ мѣстѣ, дъва дьни. каꙗ же бѣ ноужда прѣбꙑти господеви слъıшавъшоу, и не тоу абиѥ ити къ болаштоуоумоу; нъ оуто жѣдаше съмрьти лазаровꙑ, да съмрьтиꙋ болꙗшꙋ чоудесꙑ вѣрꙋ видаштиимъ покажетъ. по томъ же глагола оученикомъ си Їсоус· Лазарь, дроугъ нашъ, оусьпе, нъ идꙋ, да възбоуждꙋ и. по истинѣ бо человѣчьска съмрьть сънъ оу господи

мьнитъ са. идж да възбоуждж и. дѣкши ли аште сьде сы не можеши оживити мрьтвааго; нъ и тако не приимжтъ благодѣти жидове мьнѣ не сжштоу тоу. нъ иеда како въскръсъшоу иемоу мьнѣти начънжт', шко сълоучаiемъ нѣкыимь ожи Лазаръ. нъ азъ самъ прихождж, да пришъдъшоу мьнѣ самовидьци бжджтъ мноѭ бываѭштиимъ чоудесемь, и благодѣть отъ мене възьмъше на вѣрж извѣстж приджтъ. Лазарь, дроугъ нашъ, оусьпе. нъ идж оубоудитъ иего. и оученици слъишавъше рѣша· ти аште оусьнж, ицѣлѣiетъ. не толми богочьстьно отъвѣшташа, iелми врачьбно, сънъ бо не чоуѭштиихъ себе врѣждаетъ продлъжам са, огнемъ жегомъимъ изоуншнж творитъ. по томь да iелма мьнѣша оученици глаголати господи о оусьпении съноу, рече пространо· Лазарь оумьрѣ, и радоуѭ са васъ делѣма, да вѣрж имете, шко не бѣхъ тоу· нъ поидѣмъ к немоу. не хотан съмрьти грѣшьнъимъ, радоуiеши са съмрьти дроужьнии; ен, радоуѭ са, не себе дѣлѣма, ни оумьръша'го, нъ васъ дѣлѣма, примати бо хоштж съмрьть вашеи вѣрѣ на основание. ѡ съмрьти Христосоу на радость, ѡ съмрьти жизни плына, ѡ съмрьти съмрьти избавителю, съпасению начатьче, падъшимъ въстание, болаштиимъ покои, неджжьнъимъ цѣлъба, правьдънъимъ отъдъшение, дияволоу разорение, бѣсомъ очиштение, прьвоiе сътвореноуоумоу Ѧдамоу поновъiение, веселiю поспѣшение· нъ да съкративъ слово рекж, иде вь Виданиѭ, сьрѣтоста и сестрѣ лазаровѣ, припадаiета къ ногама господьнама плачѭшти и глаголѭшти· господи, абъı сьде бълъ, не бъı оумрълъ братъ наю. то

не бѣ ли оубо тоу; нъ тѣломъ не бѣ тоу, нъ божьствъмъ не тъчьиж тоу, нъ и на небесехъ. како бо вѣдѣѣше, къгда оумрѣ Лазаръ по невидомѣи силѣ божьства; и глаголаста· господи, абы сьде былъ, то не бы оумрълъ братъ наю. и рече к нима господь· вѣроуита и оузърита славж божиж, оуча, ѣко добрыимъ дѣломъ вѣра юстъ поспѣшьникъ. и видѣвъ ю плачштн и пришъдъше на жиды разгнѣва са доухомь, и смжти са, и рече· кде положисте и; что юстъ· доухомь; пожиди, вьзлюбьюнъи, и се по малоу обращтеши иштемоуоумоу отърѣшение. съмжти са самъ, не ѣкоже мы оужастиж или печалиж съмжтимъ са, нъ самъ себе съмжти, и рече· къде положисте и; дѣѣши ли не вѣдѣѣше, кде погребенъ юстъ, оувѣдѣвъи, кои оумьрѣ; нъ съмѣшаетъ човѣчьска словеса съ божии чоудодѣ'ниѣми, да покажетъ, ѣко и човѣкъ бѣ, ѣко и пророкъ глаголетъ· човѣкъ юстъ, и кто разоумѣюетъ ю; се повелѣ, да знаменаю, ѣко и ино нѣчто юстъ, юже юстъ богъ. кде положисте и; и Марна, иди, рече, и виждъ, господи, и прослъзи Їсоус. по что бѣ прозльзити югоже по малѣ хотѣ въставити; нъ прозльзи Їсоус, да човѣколюбьствиш еже плакати са съ плачштиими дѣломъ паче или словомь наоучитъ. прослъзи Їсоус, а не въсплака, юже бо не прозльзити отънжде акы жестость и нечловѣколюбие отъмешта, а юже любоплакати, то акы слабо и немжжьствьно исправьиш. чинъ же положивъ милости прослъзи. идетъ къ пештерѣ видитъ камы врѣхоу жоупишта лежашть, повелѣ стоящтиимъ тоу жидомъ отъвалити камъкъ. гла-

голѣи· аште вѣрж имате акы зрѣно, речете горѣ сеи· вьстани, врьзи са въ море, тако бждетъ вамъ, како нъıнѣ сам' не можеши отъвалити камъıка; нь не акы не могъı се твора, рече, нъ да не мьнатъ мьчьтоу бъıти творимоуоумоу, вела самѣмъ жидомъ рѫками отъвалити камъıкъ, болъшеıе чоудо себѣ оставьıма, да сами послоуси бждѫтъ мноѭ бъıваѭштиимъ чоудесемь. таче по отъвалѣении камъıка вьзьрѣвъ на небо рече· отьче, благодарѫ та, ıако оуслъıша мене. къгда же моли са; нъıнѣ вьземи, вьзлюбьıениче, ıегда прѣдь симъ малъı искалаше тъı съказаниа речен8моу· ıегда бо доухомъ разгнѣва са, тъгда и моли са. и сице рекъ възва гласомъ великомъ глагола· Лазаре, гради вънъ. и абиѣ излѣзе мрьтвъıи съвазанама рѫкама и ногама оукрои. w гласа сило адъ испровръгъши, врата мѣдьна сътъръши, заворъı желѣзнъı съломьши, мрьтваго въставьши, w гласа сило разно стоштам оудъı въ ıедино събравъши и простъ поставьши, и не бъıвъшаго въ бътиѣ приведъши. пристави, вьзлюбьıениче, оумъ си къ гласоу, и обраштеши само то слово, ıеже ıестъ вь мирьстѣмь сътворении· да бждетъ свѣтъ, и бъıстъ свѣтъ, да бждѫтъ звѣздъı по тврьдѣли небесьнѣи, и бъıша. Лазаре, иди вънъ, и ıеже бѣ сила плътьскаа истекла, пакъı оудъı своа напльни. Лазаре, иди вънъ, и мрьтвъıи въста, и тъчьнъ бъıстъ съ неоумьръшиими. Лазаре, иди вънъ, и доуша отъ земль исподьнихъ истръжена бъıстъ, ни дıаволоу противѫ глаголѫштоу, ни съмрьти противъ ставъши, нъ радоуѭшти са своıе тѣло позна. сихъ чоудесънъıихъ дѣлесъ, вьзлюбьıениче,

божие дѣло видѣвъ, въскрѣсенїа не отъмешти са, ни не вѣроуи ємоу. бѫди ти тикъ Лазаръ, и въ томъ самъ са видѣвъ въстанию вѣроуи. тъжде бо гласъ въса нъı въставитъ, ѥкоже и нѣкде апостолъ глаголетъ· въстрѫбитъ бо, и мрътвии въстанѫтъ безъ истлѣнїа благодѣтиѭ господи нашего Їсоуса Христоса, ємоуже слава и дръжава нъıна и присно и въ вѣкъı вѣкомъ амин.

Сватааго отца нашего Їѡана златооустааго слово на врьбницѫ.

Отъ чоудесъ къ чоудесемь господьнѣмъ ходимъ, братиа, и доидѣмъ акъı отъ силъı на силѫ. ѥкоже бо въ веригахъ златахъ притокъı дроугъ дроузѣ съплетенъ ѥдно ѥдного дръжитъ са съплетенъıихъ коѥждо, съвъкоуплено же коѥждо коѥмьждо и продлъжаѥмо ѥстъ· и сице и сватъıихъ еуаггѣлии чоудеса дроугъ отъ дроуга направлъıѭтъ праздьникомь любивѫѭ црькъве христосовѫ, веселатъ непогъıбаѭштеѭ пиштеѭ, нъ прѣбъıваѭштеѭ въ жизнь вѣчьнѫѭ. сѣ оубо и мъı, възлюбъıении, оуготованомъ срьдьцемъ и оушима добрѣ слъıшаштема слъıшимъ, что глаголетъ намъ господь господь въ пророцѣхъ и въ еуаггѣлиахъ о сватѣѥмь семь праздьницѣ. глаголати же оуто иматъ миръ на людехъ своихъ и на прѣподобьнъıихъ си и на обраштаѭштихъ срьдьца

къ нѣмоу. дѣнѣсь пророчьскы тржбы вьсь миръ въскрилиша, и аже вьсѣдоу господьна црькъви вьзвеселиша и оувазоша, и отъ троудда сватыихъ алкании и ѣже на страсть брань прѣимъше, иже побѣдьнѣѣ пѣснь и новоѥ съложениѥ мироу пѣтию побѣдьливоуоумоу христосовоу наоучиша. придѣте оубо вьси, да радоуѥмъ са о господи, придѣте вьси азъыци, вьсплештемъ ржками, и вьскликнемъ богоу съпасоу нашемоу гласомъ веселомъ· не бѫди никтоже лихъ радости, не бѫди никтоже лихъ позъваниа, ѣко бы сѣма ослоушьливъыихъ въ пагоубѫ· никтоже да не невѣстъ сьрѣтениа цѣсара, да не вънѣ чрътога затворенъ бѫдетъ, да не драхлъ на приатниѥ обраштетъ са, да не бѫдетъ съ зълъыими гражданъы осѫжденъ· граждане же наричѫ, иже не рачиша приати господина си цѣсара въ себѣ. вьси съ радостиѫ коупьно тьцѣмъ, вьси тьштьно приимѣмъ, и въыше мироу праздьноумимъ, въ ризъ мѣсто срьдьца своа просъыплѣмъ прѣдъ нѣимъ, пѣсньми и хвалами благодарениа въздадимъ ѥмоу, и, благословешенъ градъыи въ има господьнѣ, не прѣстаѫште въпиѭмъ. благословесташтиї бо ѥго благословешени сѫтъ, а клънѫштии ѥго проклати. пакъы рекѫ и бѣда са на добро не помльчѫ· придѣте, възлюбьѥни, да благословестимъ благословешенаго, да благословешени бѫдемъ отъ нѣго. вьсѣчьско тѣло и власть коупьно съзъва на господьнѫ хвалѫ, цѣсара земьа и вьса сѫдиа земънъыа, юноша и дѣвица. и новолѣпьно чоудесе, ѣко младоу и неискоусъноу зьла дѣтии младъ съсѫштъ тѣлеси молити прости вьчати господеви въ исповѣдании богомь наоученѫѫ

пѣснь, якоже древьє Мѡусии изъ Єгупта людемь, благословешенъ градъıи въ има господьнѣ. дънесь радостиѫ радоуєтъ са блаженъıи Даѵидъ оукрашенами гѫсльми младеништи, съ нимиже и ликоує доухомь и весела са, яко и прѣжде прѣдъ лицемъ ковчега божиа поєтъ и гласитъ сладько, благословешенъ градъıи въ има господьнѣ, к немоуже речемъ· глаголи намъ, ѡ пророче, кто съ градъıи въ има господьнѣ; не моє, рече, оучениє дънесь, младенишземь бо єстъ оулоучено отъ съврьшивъшаго из оустъ младенишземъ и съсѫштиимъ хвалѫ, раздроушити врага и мьстьника· да и чоудесъ дѣла сихъ обрататъ са срьдьца отцемь на чада, и ослоушьливъıмъ на мѫдрость правьдивъıихъ. вѣштаите, ѡ отроци, отъ кѫдоу вамъ добраа си и весела рѣть и пѣснь; кто наоучивъıи въı; кто оумѫдривъıи въı; кто съвъкоупивъıи; кде книгъı, кде съвѣдѣтелѣ; приобьштите са, рѣша, нашемь веселии и пѣсни, да навъıкнете иже Мѡусиї и їнѣмъ пророкомъ на помъıслѣ. да ѥлма побѣѫдени бъıхомъ, и десноє намъ даша отроци причаштениє, градѣмъ, вьзлюбьıении, и мъı вьздревьноуимъ боговесельноуоумоу ликоу, и съ апостолъı пѫть творити въсшьдъшоуоумоу на небо небесе на вьсходъ, и на ослати, якоже благоволи, сѣдаштоу на земи. съ младеништи вѣкиє вьзьмѣмь, и съ лѣтораслми ликоуими, да и въдоунетъ въ нъı сватъıи доухъ, и богонаоученѫѫ въспоустимъ въ чинъ пѣснь, благословешенъ градъıи въ има господьнѣ, ѡсанна въ въıшънїихъ. дънесь и отцемъ старѣишина доухомъ праздь-

ноуіе Ёакшвъ, вида пророченіе своіе на дѣло исъшедъше, и приказаѫштаago къ винограду жрѣба своіе, вьсѣдъшаago на жрѣба юно· и съ вѣрънъіими поклапаѥтъ са доухомь. дънесь жрѣба готоваѥмо ѥстъ бесловесънъіихъ странъ прьвоіе несловесъноіе възбоуіание на показаніе покорению иже отъ странъ нови людіе· и младеніщти проповѣдаѫтъ сихъ къ богоу познанііа младеньство и ѥже по сем' на благочьстіе съврьшеніе. дънесь цѣсарь славъі на земи пророчьскъі славимъ ѥстъ, и причастьникъі небесьноуоумоу веселію земьнъіа сътвори, да покажетъ, іако тъ ѥстъ господь обоимъ, акъі отъ обоихъ ѥдинѣмь гласомъ съ отцемъ и доухомь хвалимъ. сего дѣлы горьнііи земьноіе съпасеніе проповѣдаѫште пѣхѫ· сватъ, сватъ, сватъ, господь сававдъ, испльнь небо и вьса земьіа славъі его, а долънііи небесънъіимъ веселіѥмь коупно праздьноуѫште зовѣахѫ· wсан'на въ въішьнііихъ, wсанна сыноу даѵидоваоу. и ови славьіахѫ, благословешена слава господьня отъ мѣста ѥмоу· а дроузіі богословештавлахѫ, благословешенъ градъіи въ има господьнѣ. сим же сице творимомъ и оученикомъ ликоуѫштемъ о вьсѣхъ силахъ, ѫже видѣша, и глаголѫштемъ, благословешенъ градъіи въ има господьнѣ, на небеси миръ а на земи слава, градъ трасѣ'ше са глагола· кто сь ѥстъ, ослѣпьіенѫ завистъ на владъічьскѫ славѫ подвиг'; градъ же слъіша вет'ъхъіи събора бесчинаіе множьство разоумѣваи. въпрашаѫтъ безоумьлі, кто ми ѥстъ; акъі ніколиже видѣвъше благодѣтела и славъна боголѣпьнъіими чоудесы. не во постигнѫ стѣнь, ѥже въ нѣмь просвѣтѣ са, немрь-

чемъıи свѣтъ. тѣм же ıавѣ прѣжде вьпиıаше Ислиа к ѡнимъ глаголѧ· глоусии, слъıшите, и слѣпии, прозирайте видѣти. то кто слѣпъ, нъ отроци мои; и глоуси, нъ владжшти ими; и ослъпнжша роби божиї. видѣсте многъкратъı, и не съıабьдѣсте· отврьстѣ оуши, и не слъıшасте. видите ли, вьзлюбьıении, опасе́ниє словесь, како божии сватъıи доухъ сватъıими своими, акъı оуже сжшта, хоташтаıа бъıти проповѣдлаше; видѣша бо безаконници, осазаша чоудесъı чоудотворца бога, и вь невѣрьствѣ прѣбъıша· вѣдѣша слѣпааго отъ рода освѣтивьшааго и господи проповѣдаıжшта· видѣша многъı годъı съıазана ѧзи ослабьıенааго повелѣниє распражена отъ зълоби· видѣша Лазара оуходa съмрьти бивъша· слъıшаша по мороу хожденије, недѣланоє винодатиє, нетажанныж пиштеж крьмлѣниє, бѣсовъ прогоне́ниє, болаштинхъ исцѣлѣниє. гостиньци ихъ силъı проповѣдаахж, пжтиє ихъ цѣльбъı пжтьникомь проповѣдаахж· вьса Июдеа испльни са благодѣании, то же нъıнѣ пъıтаıжтъ· кто сии ıестъ; ѡ веле несъмъıшлѣниє лъжиихъ оучитель, ѡ ослоушьливъıихъ отьць, ѡ боуихъ старьць, ѡ сѣма Ханаана бесрамька, а не чоудъı блаженааго· чада познаша творьца, а ослоушьливии отьци глаголаахж· кто сь ıестъ; юнаıа и безълобьнаıа врьста творьца похвали, а изъоумѣвъшии са дьньми зълъı въпрашаахж, кто сь ıестъ; съсжштии богословатъ, а старьци хоулатъ, отроци благочьстьно слоужатъ хвалж, а нечистии жьрьци злѣ гнѣваıжтъ са, ослоушьливии мждростиж правьдивъıихъ, обратите са къ чадомъ своимъ· навъıкнѣте тлина божиа. то само творимоє послоухоує, ıако богъ

ѥстъ сице хвалимъıи ненаоученъıими ѧзъıкъı. пъıтаите писанıа, ıакоже слъıшасте отъ владъıкъı, ıако та сѫтъ послоухоуѭшта о нѣмь, а не рештı, не вѣсте чоудесе. слъıшите, жестосрьдивıи, что вамъ благовѣститъ Захарıа пророкъ· рече бо· радоуи са зѣло, дъıштı сиѡнѣ, се, цѣсарь твои градетъ ти правьдивъ и вьсѣдъ на жрѣбя юно. по что радость отъ себе сътрасıѥте; что сльньцоу сıѭѭштоу тъмѫ любите; по что на безратии мир' оустите рати; аште да ѥсте сънове сиѡнѣи, ликоуите съ чадъı своими, радости извѣтъ ѫди вамъ чадъ вашихъ богочьстиѥ. навъıкнѣте отъ нихъ, к'то наоучивъıи, к'то събьравъıи, отъ кѫдоу оученıа, коѥ новоѥ богословьѥние и ветъхоѥ проречение· аште ли отъ човѣкъ никтоже ничсоже сихъ наоучи, нъ о себѣ хвалѫ поѭтъ, разоумѣите божиѥ дѣло, ıакоже вь законѣ писано ѥстъ· из оустъ младеништь и съсѫштихъ съвръшилъ ѥси пѣснь. оусоугоубите оубо радость, ıако тацѣхъ отрокъ бъıсте отроци, иже, ѥже и старьци невѣдомо бъıстъ, богомъ наоучени въсхвалиша, обратите срьдьца ваша къ чадомъ своимъ, а не съмѣѫите очию си противѫ истинѣ· аште ли тижде ѥсте, да ни слъıшаште слъıшите, ни видаште видите, ти безоума гнѣваѥте са на младеништа, ти вамъ сѫдиѫ ѫдѫтъ по съпасовоу словеси· добрѣ и о семь съ инѣми прѣжде съвѣшта о васъ пророкъ Исаıа рекъı· не нъıнѣ постъıдитъ са Ияковъ, ни нъıнѣ лица си мѣнитъ, нъ ѥгда видатъ чада си дѣлеса моѣ, мене дѣлъı освататъ има моѥ, и освататъ сватаго їаковля, и бога издраилева оубоатъ, и разоумѣѭтъ доухомь заблѫдивьшии ра-

зоумъ, и гнѣваѭштии са навъıкнѫтъ послоушати, и
ѧзъıци нѣмоуѭштиї навъıкнѫтъ вѣштати миръ. ви-
диши ли, невѣрнъıи ѡ жидовине, како ис прьва словесе
стъıдѣние вамъ прѣжде повѣдоуѥ пророкъ ослоушании
дѣлъı вашего; навъıкнѣте понѣ отъ нѣго, како богомь
наоученѫ проповѣдаѥ чадъ вашихъ пѣснь, ѩкоже и бла-
женъıи Даоуıдъ прѣжде вьспѣ глагола· из оустъ мла-
деништь и съсѫштихъ съвръшилъ ѥси пѣснь. да лю-
бо блажение дѣтьско приимете, акъı лѣпо, любо ли съ
благочьстиимъ и дѣти намъ дадите· мъı сь нїими коупь-
но ликоуимъ, мъı сь сими праздьноуемъ, и новомъ
ѧзъıкомъ богонаоученѫѭ пѣснь поемъ. инъгда бо Сѵ-
меѡнъ старьць сьрѣтъ съпаса, и на рѫкоу прия вѣкомь
творьца акъı младеништа, и господа и бога проповѣда·
нъıнѣ же вь старьць мѣсто несьмъıсльнь дѣти съпаса
сьрѣтоша акъı Сѵмеѡна, и вѣние вь рѫкоу мѣсто постъ-
лаша, и господи бога благословиша на жрѣбате, акъı на
херовимѣ сѣдаштаго, ѡсана сънноу даоидовоу, бла-
гословенъ градъıи въ има господьнѣ. сь нїимиже вьспо-
имъ и мъı, благословьıенъ ѥже отъ бога богъ, цѣсарь
славъı, ѡ окоубожавъıи своихъ си, безъ оубожьства съ
насъ дѣльма, да насъ обогатитъ своеѭ благостиѭ, бла-
гословьıенъ пришъдъıи въ сьмѣрение, и пакъı градъıи
вь славѣ. прѣжде на жрѣбати кротъкъ, и младеништь
хвалимъ, да са събѫдетъ писаное· видѣна бъıша
шьствиа твоа, боже, шьствиа бога моего цѣсара, иже
естъ въ сватѣѥмь· въторое грѫдъ на облацѣхъ, и ан-
гелъı и силами славимъ. ѡ веле медъ капьѭштии ѧ-
зъıкъ дѣтии, ѡ веле некоупьıеное оучение богогодь-

нѣнихъ. Даѵидъ пророкъ подъ писаниемъ сѣкрѣы разоѵмъ, а дѣти обьдо отъкрѣывьше на ѧзъıцѣ богатьство изнесоша, и словесемь веселомъ велми вьсѣхъ на насъıштение съзъваша. начрѣпаимъ са оѵбо и мъı съ нѣими съ горъı и небесънааго богатъства несътами пазоѵхами, и въ кровѣхъ положимъ божиа даръı. възъпиимъ беспрѣстани, благословьенъ градъıи въ има господьне, богъ истиннъ, въ има господа бога истинна, вьседръжитель, сънъ въ има отче, цѣсар' истиннъ отъ истинна цѣсара, вѣчьное и присно съı цѣсарьствие имѣа коѵпно съ родивъшимъ, ѩкоже родивъıи его· обьште бо цѣсарьствие, а не вънѣ тожде чьсти сънови слово причаштаемо ѥстъ, не бо ни начьномо ни привъıваѭште или оѵхоѵдѣıѭште· мълчи, нъ ѥстъствьно и самотворьно по истинѣ· ѥдно бо цѣсарьство отьцоѵ и сватоѵоѵмоѵ доѵхоѵ, ѩкоже ѥдно цѣсарьство, ѥдно господьство, тѣмъ и ѥдинѣмъ поклонѣнимъ слоѵжимъ ѥдно трьми съставьıении божьство, без начала, весътворенна, не съгонимо, ни прѣмѣнимо. не бо ни отьць прѣстанетъ коли ѥже бъıти, ѩкоже ѥстъ съставомъ, не бо ничтоже троица охоѵдѣıе, или оѵстѫпитъ коли и присности или обьштъства и цѣсарьства· не бо, ѩко человѣкъ въıстъ сънъ божии, ї иже на нѣ мѫчилъ, томоѵ прѣдолѣ, пльтиѭ то съдѣлавъ ѩже на зълааго ѥи врага побѣда тѫ съдѣлавъ, тѣмь цѣсарь бъıстъ, нъ ѩко цѣсарь и богъ присно, того дѣла цѣсарь, ѩкоже и породивъıи его, нъıнѣ же и по рождении присно. не хоѵли христосова цѣсарьства, хоѵльниче, да не родивъшоѵмоѵ бесчьствие сътвориши. аште вѣрьнъ ѥси,

вѣрьно приди къ Христосоу истинноуоумоу богоу нашемоу, а не акы прьвъıи имѣа зълы свободы. аште ли робъ иеси, съ страхомъ си господиноу покори са, словесы бо прѣпираи са не приазнивъ робъ, нъ швѣ сжпьрникъ. пишетъ бо са· не чътъıи сына не чьтетъ отьца поустивъшааго иего. мы же, вьзлюбьıенни, отъ кждоуже изидохомъ, наїдѣмъ, на слово вьпиьжште· благословьıенъ градъıи въ има господьнѣ, пастоухъ добръıи и благъıи положитъ доушж своиж за овьца своа, да шкоже овьца траваштиима влькомь ов'цеиж лачжтъ ловьци, сице разоумьнъıимъ и доушегоубьнъıимъ влькомъ себе си акъı человѣка положивъ старѣишина паствинѣ ловитвж сътворитъ оуловьшиимь, прѣжде оуловьıеноуоумоу отъ нихъ Ѧдамоу. благословьıенъ градъıи въ има господьнѣ, богъ на диавола, не швѣ невидимоиж силоиж, нь немоштьноиж плътьıж съвазати иже на нъı крѣпькъ. благословьıенъ градъıи въ има господьнѣ, цѣсарь на сжпротивника, не вьседръжительства силоиж и мждростиж, нъ мьнимъıимъ кръста боуиствомъ вь зълоби саштаа змиа плѣнъ разграбитъ. благословьıенъ градъıи въ има господьне, истовъıи на льжааго, съпасъ на прокоудьника, миротворьцъ на сжпротивьника, человѣколюбьць на ненавистьника человѣкомъ. благословьıенъ градъıи въ има господьнѣ, господь помилоуетъ тварь своиж. благословьıенъ градъıи въ има господьне, съпасъ прѣльштенааго человѣка, роушитъ прѣльсть, освѣтитъ тъмьнъıмь, оупразнитъ капиштемъ прѣльштение, и въ того мѣсто вьвести богопознание съпасьно, освѣтити миръ, прогнати сквьниж и стъı-

дость поустошьнъıихъ бога слоужениа. благословьıенъ градъıи въ има господьнѣ, ıединъ за многъı и по мнозѣхъ избавитъ ништь родъ человѣчьскъ отъ ржкъı крѣпьшихъ ıего, и оубога и ништа отъ расхъıштажштихъ ıего. благословесенъ градъı въ има господьнѣ, полнѧ'тъ масломъ и виномъ въпадъшаго въ разбоникъı и прѣзьрѣна. благословесенъ градъıи въ има господьнѣ, съпастъ насъ собоѭ, ıакоже рече пророкъ· не ходатаи ни сълъ, нъ самъ господь съпасе ѧ. сего дѣлъма и мъı благословимъ та, господи, съ отцемъ и съ сватъıимъ доухомь, прѣжде вѣкъ и въ вѣкъı вѣкомь благословешаго, прѣжде вѣкъ и до сели бесплътьно, нъıнѣ же и въ вѣкъı съ сватъıимъ и бес прѣмѣнъı и безъ разлжкъı сжштимъ въплъщениимъ. нъ да видимъ по томь, что глаголетъ сватоıе еуаг҃елиıе· въшъдъшоу оубо господеви въ црькъве, придоша к нѣмоу слѣпии и хромии, и исцѣли ѧ вьса. видѣвъше же старѣишинъı молитвьникомъ и фарисеи чоудеса, ıаже сътвори, и дѣти зовжшта и глаголѧшта· осанна, сыноу давъıдовъ, благословьıенъ градъıи въ има господьнѣ, не сътрьпѣша того чьсти. тѣмъ и пришъдъше к нѣмоу глаголаахж· не слъıшиши ли, что сии глаголѧтъ; нѣ ли ти тажъко славимоу; нѣ ли ти печално слъıшаште отъ безълобьнъ дѣтии, ıаже ıедномоу богоу лѣпа; не повѣда ли прѣжде богъ пророкомъ, ıако славъı своıѣ иномоу не дамъ, то како тъı человѣкъ съı самъ са твориши богъ; нъ что противѫ томоу трьпѣливъıи, тъштивъıи на милость, а поздьнъ на гнѣвъ; тръпитъ вьзбѣсьнѣвъшимъ, цѣлитъ отъвѣтомъ обаштрениѥ, попинаѥ писанига,

прѣдьизводитъ съвѣдѣтелѣства твораштимъ, а не отъмештетъ са въпроса. тѣмь рече· николиже ли мене слъишасте пророкомь глаголѣжшта· тогда разоумѣютъ, ыко азъ юесмъ глаголѣаи пришълъ, ни ли пакъı· из оустъ съсѫштиихъ младеништъ съвръшилъ юеси хвалѫ врагъ твоихъ ради, раздроушиши врага и мьстьника; юже юесте въı, иже законъ чтѫште и вѣдѫште и пророкъı чтѫште мене въ законѣ и пророцѣхъ проповѣдаюемаго ослоушасте са. мните бо оубо пронъıрьствомъ въздръжанша пронъırити славѫ божиюь, не разоумѣюште, ыко, иже са мене ослоушаютъ, и отьца са ослоушаю. азъ бо отъ бога изидохъ, и вънидохъ въ миръ, и моа слава отьца моюего юестъ слава. обличении же сице неразоумьничьнъıи съпаса нашего богомъ прѣмлькоша отъ пьрѣниа, затвореномъ бъıвъшемъ оустомъ ихъ истиноюѫ· ини же потръгнѫвъше безоумиа съмъıслъ съвѣтъ на нь творѣахѫ. мъı же поимъ· велии господь нашъ и велиа крѣпость его, и разоумоу его нѣстъ числа. си бо въса бъıша, да отънемьми грѣхъ мироу агньцъ и сънъ божии волеюь на съпасьнюь страсть съ вами придетъ, и на продании станетъ, искоупоуюштааго животворьноюь кръвьюь своеюь миръ съцѣнатъ трьмь десатемь мѣдьниць, и пасха наша заколенъ бѫдетъ за нъı Христос, да, иже чьстьноюь его кръвиюь покропими и оустънъı акъı прагъı назнаменаюште, оувѣжатъ прокоуждаюштааго оржжиа, и сице пострадавъıи Христос и въставъ третии дьнь съ отьцемь и съ сватъıимъ доухомь коупно въ славѣ и чести въса тварь юемоу поклонитъ са· а к томоу прѣклонитъ са юемоу въсѣко колѣно небесънъı-

ихъ и земьныихъ и прѣисподьнихъ, слакж емоу въздажште нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомь амин.

Фоты патриарха конъстантина града слово на връбницж и о Лазарѣ.

Егда отроцы шсанна въ вышьнихъ вапиjшта црѣкъı въстржбитъ, и свѣтълъıи тъ и боголѣпьнъıи гласъ къ себѣ привлѣкж, высокъ вждж потъштанимъ, зъло бо аште радости прѣдолѣетъ поустошьное естъство, а любъı не вѣстъ жъдати врѣмене зовжшта, и оумомъ быстромъ объхождж Виданиж, и ржкама плешта ликоуж и съмѣшлм са скачж съ дѣтьми, побѣдънжж пѣснь съ нѣими оутвр'ждлм владъıцѣ· шсанна въ вышьнихъ, благословьенъ градъıи въ има господьне. егда ли пакъı вѣние носашта и съртаjшта Христоса и ликъı ставашта и стелашта ризъı съмоштрж, радоуjж са такожде, иеже виждж отроцы простомъ азъıкомь и дѣлесемь пѣснь цѣсароу творашта. нъ придетъ ми тъгда паче жидовъскъı плакати са и ненавидѣти зълокъı, ико отроци съмъıслатъ, а отьци са на оубои творатъ, и младеньци богословатъ, а отьци на бога са творатъ. тъгда и книжьникъ самѣхъ виждж падъшжж мждрость, славоjж бо и лицемѣрьствомъ разоума горѣ зълѣ вьзнесъше са истинънъıм и божиа мждрости по истинѣ отъпадоша. тъгда и оучитель ихъ плача са

ожесточанїа срьдьца ихъ, ꙗко оучити инѣхъ поражени не бѣша достоини своеѭ зълобоѭ, ни съ своими оученикы въ радоу стати, и неджгъ инѣхъ цѣлити обѣштавъши са сами послѣдн҃имъ неджгомъ, безоумиимъ, болѣша, величанииимъ страсти вьсѫ доушѫ зълѣ обатривъше, и соугоубоѭ по истинѣ ꙗзеѭ болѣвъше· зьли бо сѫште и зълѣ стражджште не могоша и страсти своеѩ не чоути. лѣпо бо бѣ имъ врачоу пришъдъшоу и оу н҃ихъ сѫштоу приꙗти его, и рѣкы имъ цѣлѣнїи проливаѭштоу оудобь и без брашъна отъ омываѭштаго ихъ скврънꙑ своѩ очиштати и страстии своихъ омывати са· нъ волеѭ и чоувъства и оумъ свои коупьно зълѣ ослѣпивъше своего цѣлѣнїа съвратиша са, и съпаса и творьца познати не рачиша· абъша бо познали, сватъıи Паулъ рече, не бъıша господа славы распали, не разоумѣша, не бо разоумѣша рачити, ижде бо хотѣнїе сѫпротивь бъıваѥ, то и дръжашта са страсти оумъ плѣноу бъıваѥтъ, и оума свобожденїе вабимо на добро истинъı постиженїе не идетъ. не разоумѣша агг҃елы славимааго и пророкы проповѣдаѥмааго, не разоумѣша о деснѫѭ отца сѣдаштааго и на дѣвичоу ржкоу носима и словесемь ѥдинѣмь движѫшта, не разоумѣша на прѣстолѣ херовима сѣдаштааго и на осьлати носима и отрокъı хвалима и на страсть вольнѫѭ пришьдъша, не познаша ни разоумѣти изволиша, нъ нарицаѥмиї са мѫдри бъıти обѫродѣша, и отъмьнѣ въ мъıслехъ ихъ неразоумичьноѥ срьдьце. сии пророкъ из далеча глаголааше прѣдивида· слоухомъ слъıшат', и не разоумѣѭтъ, и видаште не видатъ, оудебелѣ бо срьдьце людии сихъ,

и оушима тажьцѣ слышаша, и очи си помѣжиша, да не видатъ очима, ни оушима слышатъ, ни срьдьцемъ разѹмѣютъ, и обрататъ са, да исцѣлѧ ѧ. повѣждь ми оубо, ѡ жидовине, ч'то са пророкы величаеши, а пророцаемаго кориши; како ли вьлежиши кн҃игахъ, разоума написанъıихъ ослоушам са; и отрочникы закона събираеши, а истовоıе грозновьıе бърати попоуштаеши; и въ кн҃ижнъıихъ роудахъ вь поустошъ бьдиши, а иже вь н҃ихъ таинаго не ископаеши, ни сьбереши злата; нъ и ни по законънъıимъ цвѣтиломъ съ любьвиѭ цвѣтъ обьмавъше, свѣтьли свѣтъло оувасти въ црькв҃ньѣмъ ликоуютъ чрьтозѣ, и иже въ благодѣти добрѣ воняетъ благочьстиıе носатъ. а тъı листвиимъ закрывъ очи си вьсь са тамо прѣда, ни отъ того дебельства болѣзни имѣѧ, ни къ цвѣтьца възороу личесе своıего прѣведы, и тъı бисръ адъскы, имиже са красатъ, зълѣ оумножаеши, а христосови людиıе тъ отъкриваѭ лѣпѣ, чистѫ по истинѣ приıемьıютъ истинънѫѭ зарѫ, и оу чрътога сѣдиши, из давъна са троуда, а пришъдъша зати не приıемьıеши, дръжимъ съı похотиѭ блѫда, по истинѣ събравъшъ без мѫжьства и въ сирѣхъ словесехъ безоума ѥдинъ, по истинѣ сии людиıе жродиви а не мѫдри, ис пръва бо оучении на законѣ ни въ послѣдн҃имь мѣстѣ написани бъıша богопознании. не слъıша ли цѣсарь Давъıда божиıемъ осваштенииемь поѭшта· из оустъ младьнець съсѫштинъхъ съвръшилъ ѥси хвалѫ врагъ твоихъ ради; не вѣроуıеши ли пророкоу, вѣроуи акъı жжицѣ, аште нѣси и словесъı отъвръглъ жжичьства, из давьна бо та вѣмь дѣлесъı отъвръгъша са

ѥго· прѣобидиши ли и акъı пастоуха, оубои са акъı цѣсаря, вѣстъ бо прѣтити акъı цѣсарь съı, аште лѣнаштa са или гнѣваѭштa почоуѥ, и копиѥ блискаѭштѥ са наведетъ, и паницеѭ желѣзноѭ пасетъ, и акъı съсѫдъı глиннъı тьлѣнии оуми съврѣш'шмь са сътъретъ. рьци сь нимъ великомъ гласомъ· из оустъ младьнець и съсѫштиихъ съврѣшилъ ѥси хвалѫ. твоѥмоу оумоу мьстити хота пришълъ ѥстъ съпасъ, твоѥмоу мьстити хота хвалѫ младеньць оутвръждаѥ, по что своѥмоу си завидиши съпасению; по что толми зълъ ѥси примти благодѣти; аште не и се, ѥже зъло мьниши, а тебѣ ѥсть на добро, обаче твои зьлоби прѣдолѣютъ. ослоушаѥши ли са, ѥже слъıша, послоушан ѥже видимаа. ни ли пророкоу вѣроуѥши Исаиї вьпьѭштоу и глаголѭштоу· ѧзъıци на нѣмь навъıкнѫтъ глаголати миръ, то ли не ѧзъıци на нѣмь истинѫ ѥсно глаголѭтъ; не навъıкоша ли хвалити младеништи мира; Христос бо ѥстъ миръ нашъ, ѥже срѣдьнѭѭ стѣнѫ враждъı разори, и ѥгоже дѣла съ отьцемь и съ творьцемъ прѣжде зьлѣ остѫпивъше съмирени бъıхомъ. ни ли Захариа сватъıимъ доухомъ прѣжде проповѣда радость Сионоу· радоуи са, глаголѧ, зѣло дьшти сионѣ, проповѣдаи дьшти иероусалимѣ, се, цѣсарь твои градетъ ти правьдивъ и съпасаѧ, тъ кротъкъ и вьсѣдъ на осьла и жрѣба осълатино. не имаши ли очию своѥю провиденааго съвѣдѣтеля; нѣси ли ѥже прорицаѥмо слъıшалъ; то же прѣдистоѧште видиши. нѣ ли коупно съ словесъı дѣло пришъло; то нѣ ли кротъкъ; нѣ ли правьден'; нѣ ли съпасаѧ; нѣ ли вьсѣлъ на осьла; ни ли на нѣмь ѧзъıци

свѣтло миръ проповѣдающѣ; не приносатъ ли ємоу
хвалы дѣти; старчъ оумъ имѣюштъ дѣти хвалѫ при-
носатъ, да вьсе заскопиѥ тъюште слово покажетъ непри-
ѩзни, ѥлма бо ремьствомъ нѣкъимъ и оухожденимъ сеѫ жизни любо и зъло хоташта сътворити хвалѫ
приносити славаштаѧ поштадитъ владъыцѣ, младе-
ништъ бо ѥстьство не вѣстъ пронъырива ни проскоупь-
ства имѣти, ни работаѥтъ страсти льсти, нъ ꙗкоже
имъ сватааго доуха даръ въ оуши въложитъ, сице сии
сватааго доуха даръ въ оуши въложитъ, сице сии чоу-
додѣаниѥ хвалатъ, дѣти дары приносатъ, да вьси
дѣлесемъ навъыкнѫтъ, ꙗко не ѥже прѣтрѣбивъ оумъ
имѣюштъ, ти любиви сѫтъ пьрѣмь, и хотатъ стоудъ
имѣти, тѣмь са таинъыи подаѥтъ даръ, нъ иже чи-
стомъ оумомъ и незълобивомъ срьдьцемъ приходатъ,
тѣм' са благочьстиа отъкриваатъ разоумъ· ѥже бо въ-
ше пытаниа ѥстъ, ти кто хоштетъ о томь пытати
ноуда са, а не по сватъимъ хода словесемь; то и ѥсть-
ствиа, а словеса, имиже са кычитъ, гор'ко прѣтръгнетъ,
и богословьнаго охоулитъ закона, и бъшиѫ ѥго охоу-
литъ, и пытаѥмъıа гонезнетъ сватости· дѣти хвалѫ
приносатъ, да родителѣ обличатъ безакониа, и вѣроу-
ѭштиихъ обновятъ богопознаниѥ, ѥлико бо прѣдолѣ-
ваатъ оумоу и навъыкнѫтъ не лѣпо мъıслиѫ, мьнога
вѣсть трѣбѣ сватаа, ѩже въ чистѣхъ срьдьцихъ
бесквръньı витаѥтъ. тѣми инѣмъ истиньнъıи навъıтъ
разоумъ. тъı же и Лазара не видиши въставьша отъ
гроба и мрътваго съ живъıими сѫшта и на вечерѭ
възлежашта, нъ оукром мрътваго рѣшиши, а своѥго

невѣрьства не рѣшиши, и гробънѣи камы отъвалиеши, а зависти доуша своеѧ гории твораштa ти гнои не искыдаеши. и да видиши господьскомь повелѣнимь четврьтодьньна издаѧштa, то же ты на оубиение и въскрѣсившаго пророкы оубивъшаѧ рѫкы остриши. ѡ веле великое несьмышлѣние, ѡ веле великое неицѣлимое оужесточение, на толико ли безаконие обратиша оумъ, да отъ нихъже бѣ вѣровати лѣпо, не вѣроуѫтъ, ихъже дѣльма хвалити, хоулатъ, о нихъже славити и величати, не блажатъ, о нихъже пѣти и благодѣть въздаѧти, коудатъ и богосварници бываѧтъ· сице бо обоихъ безоумие, сице ихъ гръжденије оудръжанија, оумы бо ихъ прѣльштенија мечь тъштанию оупоивъ не дастъ оумъноуоумоу очеси сквозѣ пролиѧвъшии са на немь тьмѣ прозьрѣти ти на истиннѣѧ зара възьрѣти. сицевъ неджгъ фарисеи и книжьникъ, иже прѣжде зъвлиѧ чѣтѫтъ и нарицати са оучителемъ величаѧтъ са, и широтоѫ подрагъ мьнаште са законъ съхранаште величаѧтъ, а нич'соже истины никакоже имѣѫште, ни благочьстиѧ иедногоже словесе твораште. сицевъ остенъ зависти, иеднѫ бо въглѫби ѫ въ доуши, и вьсего человѣка оуязви, и о добрѣ пешти са силѫ разори, и чоувъства, иже сѫтъ наитрѣбьши пѫти оучению, зѣло лютѣ покоуди, ни разоумѣти иеже на подобѫ, ни паматиѫ слоухъ оутвръждаѧ, ни чисто гладати даѧ видимыихъ. мы же оубѣжимъ, вьзлюбьении, доуши прокоудьнъихъ страстии сихъ, бѣжимъ къчениѧ, иегоже дѣлы прьвоие съпаде старѣишина бесплътънъихъ, бѣ-

жимъ зависти, аште и ничьсоже дѣлѣ, нъ твораштоуоумоу прокоуда бываетъ, аште и малы сѣгнѣваатъ, емоуже завидитъ, бѣжимъ къчения и славы, имже истины постижение прогонимо естъ, бѣжимъ неоуподарения и хоулы, то до старѣишинъı жрьцемъ и книжници жидовьсти на Христоса оубиение възбѣсиша. се, старѣишинъı жърцемь и кнїжьникомъ безоумьнѣиша младеньцемь сътвори, да не подражаимъ жидовьска жродьства, нъ дѣтьскоу позавидимъ благодарению, не старьць богодарению, нъ младенищтъ богословьению, не завистьливъıихъ невидѣнию, нъ хвалаштиихъ богопознанию, не оубоицъ непризньствоу, нъ младъıихъ безълобию. бждѣмъ и мъı акъı дѣти, господь бо рече: аште не обратите са, и бждете акъı дѣти, не вънидете вь цѣсарьство небесьное, бждѣмъ дѣти безълови, ничсоже зъла ни лютесе на доуши пишжште, нъ вьсеѫ чистотоѫ и зъла кромѣ сжшта знамения благочьстънжѫ вѣрѫ приемьıжшти и пишеми, да вънидемъ вь цѣсарьствие небесьное, принесѣмъ вѣкие господеви милости и человѣколюбьствиа, да вънидемъ въ цѣсарьство небесьное, съраштамъ иего иджшта на жрѣбати и жидовъско обличаѫшта безоумие, а странамъ даѫшта сватость, съраштамъ стелѫште котъıгъı. како иеже ништиимъ постилати; самъ бо на себѣ ништетѫ прима и вьпиетъ· по не сътвористе иедномоу сихъ малъıихъ братиа моиа, мьнѣ сътвористе. ѡ человѣколюбьствьнааго и сватааго гласа· мьнѣ, рече, котъıгъı постилаеши, иегда ништѫа одѣваеши, мене съгрѣваеши, иегда сихъ горькъıа стоудени и болѣзни оурѣшиши. посте-

лѣмъ ѥмоу котѣгы, да сѣ дѣтьми намъ бѫдетъ вьпити пространьство· wсан'на въ вышьнихъ, благословьѥнъ градъи въ има господьнѣ, благословьѥнъ градъи ржцѣ на крьстѣ пропати и страны къ себѣ си съвъкоупи, благословьѥнъ градъи ада съвазана показати, а Ѧдама отъ жзъ отъркшити и падениѣ вьставити, благословьѥнъ градъи мѫчению дръжавѫ сътрътъ, а простынѫ на сетноѥ пришъды пода, благословьѥнъ градъи адова селишта испразнитъ, а нєвєсьна жилишта многыихъ съпасаѫштихъ са испльнитъ, благословьѥнъ градъи жрътвѫ собоѭ за ны принесетъ и вьса оцѣстити грѣхы и сѣ отьцьмь сы състроити, благословьѥнъ градъи съмрьти проклатъ, а въскръсениѣ намъ обновитъ, работы избавитъ а сыновожьствиѣ податъ. твоѥ бо то, господи, сътворьшааго и отъ не сѫштихъ насъ съставьша и съплескавъша, и падъша пакы и съкроушеномъ бывъшемъ въставити и съплескати, твоѥго то ѥстъ чловѣколюбьствиѣ, забладивъшааго вьзискатъ и отъ забладѫдениѣ обратити, и прьваго мѣста достойно сътворити, твои бо людиѥ мы и овьца паствины твоѥѩ, и тебѣ вьси въсланиѥмъ' са, и тебѣ славѫ и благодарениѥ въздаѥмъ коуп'но съ отьцемъ и съ сватыимъ доухомь ѥдносѫштьнѣки и животвораштии и вьседръжаштиї троици нынѣ и присно и вь вѣкы вѣкомь амин.

Їωанна архиепископоу костантина града златооустаго слово о смокви въ великыи понедѣльникъ.

Око оубо вида или джбъ цвѣтьчанъ или источникъ силно текжштъ тѣмь видѣнимъ тамо са влѣчетъ, и срьдьчьнъıи оумъ прѣвраштаат' тамо· такожде и оухо слъıша словесъı дѣланиа и повѣсти къ тѣмъ мъıсль си простьретъ, ако бъıти такомоу тѣлесемь на томь мѣстѣ, а мъıслиж на ономь, иждеже слово повѣстиж назнамена дѣло· сице и мнѣ нъıнѣ сълоучи са, възлюбьение. слъıша бо еуаггѣлиста съповѣдаıшта аже въ Видании бъıша Христосомъ дѣлеса о смокви, сьде есмъ дѣлесемь, а оумом' себе си тамо сжшта творж, и мьнж са нъıнѣ въ слѣдъı идъı владъıкъı Исоуса, и вида смокве прѣжде господьска запрѣштениа прозабъıшж и свѣтьлж, а по господьстѣ запрѣштении и драхло и соухо. за оутра, рече, Їсоус идъı въ градъ заал'ка, и видѣвъ смокве приде к' нѣи, и ничсоже обрѣте на нѣи развѣ листвие тъчьıж, и рече ѣи· не бжди к' семоу плодъ отъ тебе въ вѣкъı, и тоу абие оусъхнж. се вамъ нъıнѣ поч'тено бъıстъ. прѣжасаетъ ма дѣло, дѣлитъ ми са оумъ· ѣгда бо хоштж повѣстьнаа съказати дѣлеса, тоу абие съ видомъ чоудеса к нимь привлѣкжтъ са, и ако аште к'то видит' вѣдро злато имѣıжште жтръ камение чьстьное, носаште на себѣ си таина написана, хоштетъ вѣдро видѣти блъштаниа дѣльма, ставъıаетъ са пакъı о жтрьнимъ камении, тъштитъ бо са и

каменьнѫѭ видѣти добротѫ и ѥже на нѣмь писано таиноѥ вѣдѣти· сице: и азъ видѣвъ дѣлесе повѣсть свѣтълѫ и добрѫ сѫштѫ, тамо дръжѫ оумъ си, выспать влѣкѫ же са пакы доуховьнъимъ видомъ не разоумѣти чоудесъ. за оутра бо, рече, Їсоус мимо идъ въ градъ възалка. ѡ несъказаѥмааго и несьвѣдомааго таинааго, възалка кръмаи вьсь миръ, иже отъ пати хлѣбъ патъ тысѫштъ до сыти накрьми, тъ же възалка, иже оумъышлѣениимъ ѥднѣмъ водѫ на вино прѣтвори, ти възалка, иже отъ кала живѣ очи сътвори, възалка, иже по пѣнамъ влънънъимъ ходи, и ногоу въ водѣ не омочи, възал'ка, иже доуша ис тѣлесъ изводитъ, и пакы въводитъ съ словесемь. то како глаголѣтъ Исаиа, богъ вѣчьнъыи не възал'четъ, ни трѫдитъ са; Христос же богъ вьсѣчьскъы нѣкде вѣроуѭштоуоумоу глаголѫштоуоумѫ· ис прьва бѣ слово, и слово бѣ оу бога, и богъ бѣ слово. како оубо възалка богъ; нъ възалка робиѥмъ образомъ, прѣкръми же патъ тысашть, ѩкоже вь нѣмь властельско хотѣниѥ. приде къ смокви видимъыи человѣкъ, бѣ же вьсьжде ѥже на нѣмъ разоумѣѥмоѥ божьство, видѣ смокве акъы человѣка бесплодьна, оусоуши ѭ словомь акъы богъ, рече· не бѫди к' семоу отъ тебе плода вь вѣкъы, и дѣло вь слѣдъ идѣаше, и тоу абиѥ смокъы съхнѣаше· слово человѣчьско, нъ дѣло божьско. нъ велми трѣбѣ искати, възлюбьѥнии, вида смоковьнааго, отъ многъыихъ съказано, ѩкоже мьнѣ са мьнитъ, не по їстинѣ· обаче прѣжде варивъшинхъ вамъ бесѣдоуѥмъ съказаниа, и о нѣмьже мъı троудили са, прѣди принесемъ· бѣдно бо

разоумѣти въ повѣсти писменьнѣи лежаи оумъ, въ величѣ глъбинѣ имѣа съкръвен' таинаго сыанига. каа бо бѣ бѣда словомъ исъхнѫти смокви, а не словомъ плода имѣти; иже бо словомъ исоуши ѭ, можааше и словомъ плодънѫ сътворити· ч'то ли съгрѣши смокы, аште кто речетъ, иегда не бѣ иеи врѣмене, Маркоу еуаггѣлистоу глаголѫштоу зимѣ бъıти въ то врѣма; и аште не коие иестъ таиное человѣкъ дѣлъма о нѣи творимо, обращтетъ са и господ' по иедномоу образоу хвалимъ оубо, ако словомъ оусоуши, зазорьнъ же, ако безоума ѭ прокла. нъ лѣпо иестъ разоумѣти о семъ, възлюбыении, чии образъ принесе смокви, не бо бѣ никоиеже Христосомъ бъıваемоие дѣло, иже и не имѣаше таинаго человѣкъ дѣлъма творимаа, бъшъѭ бо ни иедноже бѣ отъ нѣго сътворено дѣло, иже нѣстъ дѣло оуспѣшъно, ни иедно, иже не въпиташе истинѫ, ни иедино, иже не къ небесьноуоумоу приѧтию подвигнѣаше оумъ. сеи смокви съказателе рѣша о жидовьстѣ съборѣ приложенѣ бъıти, къ нѣиже, рече, приде господь ишта на нѣи плода вѣры, и не обрѣте на нѣи, нъ тъчиѭ и словесы пророческъıими и законънъıими акы листвиемь красаште са, тѣмь и оусоуши ѭ рекы· не ѫди къ семоу плодъ отъ тебе въ вѣкы. нъ азъ съказанию семоу тъштѫ са въпрѣкы глаголати, възлюбыение, не бо сице иестъ истина, разоумъ· како бо прокла господь глаголѧи, благословествите, а не кльнѣте; како ли и съборъ прокла, и оусоуши глаголѧи, не приде сынъ человѣчьскъıи погоубитъ нъ възискатъ и съпастъ погъıбъшеие; аште ли кто иеште въпрѣкы глаголетъ, и пърить са

глаголѣ, жидовьстѣ съборѣ приложенѣ бъти смокви, вѣштаї, како не коренна оусъхъши съборъ сладъкаго Павла прорасти; бѣ и Акѹла и Прискѹла и мнози инн, и инѣхъ по радоу нъина именъ множьства дѣлѣма словесъ миноуѣ глаголати. и ѣкоже ни бъшѣе отъринѫ люди жидовъскы господь, сьвѣдѣтелѣствоуетъ ми Павьлъ глаголѣ· глаголѫ оубо· дѣѣши отъринѫ люди своа господь; не бѫди, небонъ и азъ издранлитѣнинъ иесмъ отъ сѣмене авраамля, племене веньямина, не отъринѫ господь людни своихъ, нъ и съпасенне людьмъ тѣмъ вь послѣдьнаа дьни обѣшта, иеже глаголетъ· иегда коньцъ азъкъ вьлѣзетъ, тъгда вьсь Издранль съпасетъ са. аште бо и бози врази бъша жидове, насъ дѣлѣма бъша, да мы тѣхъ ослоушанниемъ съмилимъ са, ѣкоже сьвѣдѣтелѣствоуетъ ми Павьлъ глаголѣ· по благовѣштенню, рече, врази васъ дѣлѣма, и по избьранню, вьзлюбьиенни, отьцъ дѣлѣма, бес каизни дарове избавьиенне свато. вьзискати оубо лѣпо, вьзлюбьиенни, словесе иже о смок'ви, чин принесе образъ· нъ аште ты Ѧдама поманеши, иегда въ породѣ обнажа, коиего джа листвие вьземъ и сѫшивъ себѣ си одеждѫ сътвори, оузьрнши, како въ правьдѫ ѣ оусоушн. не то ли листвие смоквино вьземъ свон стоудъ покрываше; приде оубо господь, и ѣже иеште въ та вьнидѣ, смокви том стъідька покровншта словесемъ оусоушн· отъна ти оубожьство, и дастъ ти богатьство, отъна ти стоудѣ покровншта, и дастъ акы сиѣгъ одеждѫ водоѣ и доудома истъканѫ, оусоушн листвие смок'ви, и въздастъ изноуренны доуша. каы изноуренны; ѣже змны изноури

въ породѣ, съ аггѣлы равьнѭѫ жизнь, породьнѭѫ пиштѫ, неистлѣнна одеждѫ. нъ обратимъ са на начатъкъ. за оутра, рече, въсхода въ градъ Їсоус възалка. за оутра, егда ношть прѣкльсти мимо иде, и на оутриа Христос въскрьсениа свѣтъ просвѣти мирови, оутриа бо Христос, ꙗкоже рече пророкъ· акъı оутрие готово обращтемъ его. за оутра въсхода въ градъ Їсоус. за оутра, егда тьмьнаа съмрьть свѣтомъ славъı христосовъı изгъıбе, и златъıа зара правьдьное сльньце въ отъмнѣнъıихъ срьдьцихъ просвѣти. за оутра, егда топлъı зара божьства прострѣ, и омрьтвѣвъша диꙗволомъ доуша растопи. нѣстъ, еже оукръıетъ топлотъı его, стоуденъıимъ бо грѣхомъ диꙗволъ человѣчьска срьдьца оумр'тви. тѣмь пророкъ молꙗше са глаголѧ· раждьзи истесѣ мои и срьдьце ми, стоудениѭ бо нечьстиа вьсе человѣчьство оувазано бѣаше, тѣмь вьси пророци коуп'но молꙗхѫ са къ богоу глаголѧштѣ· обрати плѣнѣние наше акъı водотѣча вь югъ, рекше ꙗкоже югъ топлѣ възвѣявъ помрьзъшаа водъı на прьвоие иестъство водъное приводитъ, сице и насъ, еже грѣхомъ диꙗволѣмъ оумрьштени иесмъ, и акъı югъ възвѣявъши благодѣть христосовѫ на прьвоие иестьство приведе нетлѣнъıа. то топлоие възвѣꙗние югово и невѣста цръкъı вь пѣтиихъ пѣтии призъıваатъ глаголѧшти· въстани, сѣвере, и приди, юже, провѣи градъ ми, да потекѫтъ добръıа воня. за оутра, рече, въсхода Їсоус, добро еже въсхода, да назнаменоуетъ, ꙗко и пророкъ, испадъшааго Ѧдама, пакъı пришъдъ господь нашь на тожде мѣсто въсхода градѣѣше. за оутра въсхода въ

град'. градъ нѣнѣ слышавъ не долоу гладаи, нъ горѣнѣаго Иероусалима небесѣное мѣсто, небонъ житие наше на небесехъ иестъ. за оутра Їсоус вѣсхода възалка въ градъ, възал'ка не на пиштж человѣчьскж, нъ на жизнь человѣчьскж, моие бо крашьно, рече, иестъ, да сътворж волѣж отьчж си, да вѣроующтъ, иегоже поусти онъ, вѣроуи бо вь нѣего, ѣакоже рече самъ, не оумьретъ вь вѣк'. за оутра вѣсхода Їсоус въ градъ възалка, и видѣвъ смокве приде к нѣи. добро ѣако приде къ нѣи, абъі бо минжлъ смокве, имѣли бъі смокви змиѣ гнѣздо свое иесъмрьти. нъ приде къ смокви, и оусоуши ѭ. подъ такоѭ смокъвиѭ сжшта Наданаила видѣ господа, прѣжде бо та, рече, филипова възъваниѣ сжшта подъ смокъвиѭ видѣхъ та. сиѭ смокве из далече пророкъ хоташтн иеи бес плода вѣти глаголлаше· вьзидж вь люди пришьлствиѣ моего, за нѣ смокъі плода не сътвори. на сицж смокве вьзлѣзе Зак'хеи видѣтъ господа, и к нѣмоу рече· скоро сьлѣзи. добрѣ же еуаггѣлистъ рече дивиѣ смокъі о Зак'хеи, да съкажетъ, ѣако широкъ и пространъи пжть дивии приплетенъ иестъ, отънждоуже са раждаетъ зъла сьмрьть. о смокви и о женѣ любодѣици и о бесѣдѣ ѥма льстьнѣ. приде къ смокви господь· си смокъі образъ приношлаше широкааго и простраиааго пжти водаштааго въ пагоубж, плоскъ иестъ листъ смоквинъ и остръ, сврабено иестъ грѣхъ, широкъимъ и пространъимъ моремь въвода въ пагоубж, сладъкъ иестъ плодъ смокве и сльзъкъ, сладъка иестъ сласть водаштиѣ вь грѣхъ, приближаѭштиихъ са к нѣи растрьзоваетъ, бѣжи ѥма въкоуса, сладъка ти иестъ

вкоушающте, нъ горька по вкоусѣ, медъ бо капле̂тъ отъ оустьноу жены блждьны, ѥже вь врѣма помажетъ грьтань твои, нъ послѣжде горьчае зльчи обращтеши и острѣе паче меча обоюдоу остра. блждьница ѥстъ сласть, сладько ти бесѣдоуетъ съ прьва, тан въпоуштающти бесѣдою горесть съмрьтьнжж· сица бѣ и змиа, сладька бесѣдою, нъ горька льстиж, сладько въкоушение, нъ горько паденије· бѣгаи блждьница сласти, сладько сь не̂ю бесѣдоующте, а горькыихъ та строупъ насыштающта, бѣгаи сласти, акы Илиа Иезавели. приде господь сь небесъ, жадаа жизни человѣчьскы, обрѣте широкыи и пространыи пжть жизни сеа строшть, приде къ не̂моу, обрѣте листвиемъ красоующте са, не имѣющтъ же и плода съмрьти. по ч'то; по не̂ не бѣ врѣма, се бо приложи еуаггелистъ· не бо имѣ, рече, плода, не бѣ бо врѣма. како бо можаше ѥште съмрьтьнъ плодъ сътворити и Їсоусоу пришъдъшоу и въскрьсенје мирови проповѣдаюштоу; не бѣ ѥи врѣма плодъ сътворити съмрьтьнъ, цѣсарьствова бо съмрьть отъ Ядама до Мшусиа рекше до закона, вѣстъ бо писанје закономъ нарицати Мшусиж, ѩкоже въ еуаггелии рече· имѣющтъ Моусиж и пророкы. и ч'то к не̂и господь; не бжди отъ тебе плода вь вѣкы, и оусъхнж смокы, и коньча са писанје· низъ паде съмрьть до побѣждениа. к'де ти, съмрьти, жало; к'де ти, аде, побѣда; ч'то ли, ѩко зимѣ глаголе̂т' еуаггелистъ бъти въ то врѣма, вь не̂же смокы листвиемъ красоуаше; нъ оуто заштицаа ѥдначе грѣхоу цвѣтштоу бъти, диаволю снѣгоу лежаштоу по вьсемоу чло-

вѣчьствоу· прѣжде бо мироу старѣишинѣ Христосоу пришьствиа многы неджгы чловѣчьскы избавиаше сародъ, къ капиштемъ слоужению и на пѣсни и на блажденыа женомъ· пришъдъ же господь миръ нашъ съпрата са противънъыихъ чловѣкъ скврънъы мѫташтаа жизни сеѫ сласти сланоѥ море и пѣнънъыѫ страсти и вльны, и оусоуши смокве и высади крьстъ вѣроѭ цвьташтъ и жизниѭ высѣмъ сиаѭштъ, ѥмоуже кръстоу кореніе вь земьѭ въложено бысть ѥвлыѫ на небеса възложенъ, ѥмоуже листвіе бестарости и цвѣтьць не оуважда и плодъ бесъмрьти, ѥже дрѣво и Давыдъ поминаатъ глаголѧ· и бѫдетъ акы дрѣво сажденоѥ при исходиштиихъ водъ, ѥже плодъ свои дастъ вь врѣма своѥ, и листъ ѥго не оупадетъ, се дрѣво поминаатъ и мѫдрость глаголѫшти· дрѣво жизни ѥстъ высѣмъ дръжаштимъ са ѥѫ, се дрѣво пророчьскомъ окомь видѣвъ Иеремиа жидъı хоташте Христосоу издѣлати, прѣмо лицоу жидомъ рече глаголѧ имъ· идѣмъ, въложимъ дрѣво въ хлѣбъ ѥмѫ, и сътрѣмъ ѥго отъ земьѭ живъıихъ. дрѣво кръстъ, хлѣбъ плъть христосова· вьзьмъ господь хлѣбъ рече· се ѥстъ плъть моѭ за вы ломимаа за оставьѥніе грѣховъ, на семь дрѣвѣ крьстьнѣѥмъ ржцѣ простьръ, по въздоухоу парашта силы разгънавъ безблазнъı намъ на небеса пѫтьшъствіе оуготови, лѣствицѫ намъ вѣрѫ отъ земьѭ на небо поставивъ· и се чоудьно, аште слоушаѥте, възлюбьѥнии, ста дрѣво кръстъноѥ, на ѥмъѭже пропаша истинъныи виноградъ глаголѧи· азъ ѥсмъ виноградъ, и бысть диаволоу лоза съмрьтъ, намъ лоза животъна,

бѣстъ намъ лоза богоносьная, знои грѣховънъıи нашъ съпрата҄ающти, ако сѣнь покоа намъ да҄ающти. подъ сѣниж҄ ѥм сѣдаи глаголе҄тъ Соломономъ реченъıи· подь сѣнь ѥмоу помъıслихъ, и сѣдохъ, и плодъ ѥм сладъкъ вь грътани ми. сеи сѣни надѣ҄въ са блаженъıи Даоидъ глаголаа҄ше· сѣни крилоу твоѥю надѣ҄ж҄ са· до коли; доньжде минетъ безаконие моѥ. ѡ чоудноѥ дѣло и таиноѥ ново. источьникъ на дрѣвоу бѣ҄аше, а крьстъ отъ ѥ҆го напа҄аемъ бѣ҄аше, боденъ болжштеи҄ вь ребра кръвь и водж испоусти, и водои҄ поливаемо коренна, да бесъмрьтънъıими плодъı вѣроую҄штиимъ присно цвьтетъ. ѡ дрѣве блаженъıи, ѥгоже цѣсаре чътж҄тъ, властеле и вельмо҄жа любатъ, мо҄жи же и женъı и въсе ѥстъство и тварь чловѣчьска стража҄ imатъ, ѥгоже бѣси оужасаю҄тъ са, и дiаволъ трепештетъ, ѥго аггѣли хвалат', и небеса благословатъ, апостоли проповѣда҄ю҄тъ, и црькви пою҄тъ, на ѥ҆мъ распънъшаго са господа Христоса, ѥмѹ҄же слава и дръжава нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Сватаго Їѡанна златоустаго слово о алкании ї ѡ Їѡсифѣ и о Ионѣ и о Давъıдѣ.

Въсѣмъ намъ по радоу на части пѣснь поа҄ обиде блаженъıи Даоидъ· исповѣмь са тебѣ, господи, въсѣмъ срьдьцемъ моимъ, повѣмь въса чоудеса твоа. ѡ веле великоѥ сѫмънѣние блаженаго Давъıда съгрѣшивъ-

шлаго и небрѣгъшаго себе, аште бо и акы человѣкъ поплъзъ са паде, обаче акы человѣкъ исповѣда са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьд'цемь моим', аште бо са тебѣ не исповѣмъ, грѣхъ не гонезнѫ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдцемъ моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣмъ, акы снѣгъ не оубѣлѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, льстьць дїаволъ оубоиства прѣлюбодѣиство ржгам са не останетъ са мене. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, на прьвѫѫ чьсть не вьзидѫ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣм' срьдьцемъ моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, сынъ плътьнъıи не могѫ са нарешти. исповѣмъ са тебе, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, доухъ сватъıи ничтоже не бесѣдоуѥтъ къ мьнѣ. никтоже оубо пати десатъ ѱалма извъıкнѫти можетъ, лѣпо ѥже ѥстъ комоуждо приходаштиїхъ къ чъстъноуоумоу крьштению глаголати блаженаго Давъıда словеса ї· исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, ветъхаго человѣка не съвлѣкѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, въ новъıи человѣкъ не одеждѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аште бо са тебѣ не исповѣдѣ, въ вѣрънъıихъ паствѣ не примѣшѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, послоушахъ бо тебе глаголѫшта· не стъıди са исповѣдати грѣхъı своѧ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьдьцемъ моимъ,

слышахъ бо тебе опасно глаголѧшта· не придохъ призватъ правъдънъıхъ нъ грѣшьнъıѧ на покаание. годъ же се и блаженаго Паула на срѣдж извести бесѣдъı· къıѧ се; ѧже рече· нъıнѣ врѣма благопринимичьно. коѥ врѣма; алканиѧ оукрашениѥ. коѥ врѣма; ништинихъ прилюбъıениѧ свѣтълость. коѥ врѣма; покаанию жатвж. нъıнѣ врѣма принимичьно, нъıнѣ врѣма съпасению. се же самъ съборникъ пиша глаголетъ· врѣма плакати са, врѣма смиѧти са. послоушаи добрѣ, ничтоже бездразоума глаголетъ сватоѥ писание, нъ вьсе божиѧ доухъ испльнь· врѣма плакати са, врѣма кланѧти са· врѣма плакати са грѣха и врѣма смиѧти са съпасению, смиѧти са а не посмиѧти са, ино бо смѣхъ поржганиѧ, инъ же на оуспѣхъ· и ако не лъжж, се въıкни, и сватаго писаниѧ вьземи оуказаниѧ и о ржжьнѣѣмъ смѣсѣ послоушаи Соломона въ мждростехъ глаголѧшта· безоумьлю, въ смѣсѣ твориши зъло, о добрѣѣмъ же смѣсѣ и оуспѣшьнѣѣмь послоушаи Їакова глаголѧшта· вьсего дара нечьстива не приїметъ, истинна же оуста не насъıтатъ са смѣха. да добрѣ глагола съборьникъ· врѣма смиѧти са, врѣма плакати са грѣха, врѣма же вьзлюбити правьдж, правьдивъ бо господь, и правъдъı вьзлюби· бъıватъ бо врѣма повръшти вражьдъı и пакъı не небрѣшти любьве. нъ послоушаимъ блаженаго Павла глаголѧшта· да не заидетъ слн'це вь гнѣвѣ вашемъ, врѣма ис корене ископати нечьстиѥ и врѣма вьсадити благочьстиѥ. се же бо и господь нашъ пиша Иѥремии пророкоу w трънии порастъшимъ жидовьска мѣста глаголаше к нѥмоу· се поставихъ та дънесь и коренiѥ

ископати и пакы въсадити, оборити и пакы съзъдати, ис корене ископати многобожьство а въсадити єдинъ власть, ис корене ископати и съзъдати, ис корене ископати елинъска трѣбища, а съзъдати мѫченичьскы цръкъви. се поставьшиѫ та дьньсь, не въ оуреченъи дьнь, разоумѣваи, нъ въ инъ и присно, якоже рече сватъıи Паулъ· дьньсь аште гласъ єго оуслъıшите, не ожестите срьдьць вашихъ, яко въ прогнѣваніи, си рѣчъ, въ ньже дьнь слъıшите господь глаголѫштъ, покаите са, приближи бо са цѣсарьство небесноє· не ожестите срьдьць вашихъ, якы творимиї са чисти, си же не тъчьıѫ прѣжде кръштенига и въ законѣ, нъ и по кръштєніи благодѣти. самъ бо тъ владъıка Христос въ инѣхъ словесехъ своимъ оученикомъ прѣдаѫ глаголаше· правь глаголѫ вамъ, єже да съважете на земи, вѫдетъ съвазано на небеси, то же не просто словесы къ нимь, нъ и дѣлесемь винны сътвори свом оученикы рѣшити и вазати. възьри прѣжде высѣхъ на блаженаго Петра, како съваза съмрьтиѫ съвѣштавъша са на лъжѫ Ѩнаниѫ и Сапфирѫ, како ли раздрѣши мѫ отъ рода хромоуоумоу, томь часѣ нозѣ ємоу оутврьдивъ. что рекѫтъ прѣмо семоу твораштии са чисти, чистѣишиихъ себе, а сами сѫште высѣхъ нечистѣише; не бо никтоже чистъ, аште и єдинъ дьнь поживетъ на земи. что противѫ семоу рекѫтъ дръзаѫштиї глаголати поустошънъıими оустъı· мьнѣ ли єстъ пришъдъше къ семоу попоу ти исповѣдати грѣхъı свом, єже многъкратъı паче мене сьгрѣши; како можетъ таковъ съı человѣкъ грѣшьнъ грѣхъı заглаждати; нъ добро въ врѣма

алчѣбы покаанїа прѣди положити цѣльбы твоихъ бладїи. ѡ человѣчине, дѣѣши ли бо къ человѣкоу приходиши; или человѣкъ тебѣ оставлаетъ грѣхы; къ владыцѣ богови приходиши, молитвьникомъ праштаѣшта тебе грѣхомъ, ходатаи ти и господинъ естъ попъ къ богоу, по что оубо осѫждаеши, егоже богъ не осѫждаетъ, доньжде естъ попъ; и богъ дастъ емоу попьство· не отъмешти са възъмати отъ нѣго божиѫ сватость, не бо подаетъ ти оставьенїе грѣхомъ, нъ старѣишина молитвьникомъ, еже емоу дастъ попъство. а такоже не тъчыѫ въ благодѣти, нъ прѣжде благодѣти присно съпасеніе человѣкомъ вьсѣхъ богъ человѣкомъ творитъ, сего дѣла владыка нашъ въчловѣчи са, ходатаи къ богоу и человѣкомъ, вѣсте сами, зѣло сѫште словолюбьць съказаніе облаженаго Даѵида, еже нъıна чоу извѣшта· исповѣмь са тебѣ, господи, вьсѣмь сръдьцемъ моимъ. како Даѵидъ въ оубиство и любодѣиство въпадъ въ зълѣ прѣбываше, не исповѣдъı са; что же оубо сътвори богъ, да и сего на покаание поуститъ, и образъı сътвори покаанию, да покаание приметъ; поусти к' нѣмоу Надана пророка инѣмь лицемь еже на нѣ тан творашта· пришъдъ бо нареченъıи пророкъ къ Даѵидоу рече· цѣсарю, имамъ ти нѣчто съвѣштати. рече Даѵдъ· скоро глаголи. пророкъ же Наданъ рече· человѣкъ нѣкто бѣ богатъ, имѣа скотъı и чрѣдъı многъı, человѣкъ же пакъı бѣ оубогъ, имѣа телицѫ единѫ, ѩже на трепезѣ съ нимъ ѩдѣаше, и чашѫ единѫ съ нимь пиѩаше, и на лонѣ емоу съпаѩаше. богата Даѵида нарича а ништа Оуриѫ, что оубо Наданъ рече; штоу-

ждии къ богатоуоумоу, ботатъıи бо ѿтада своѧ чрѣдъı поустивъ поѧ телицѫ ништааго, и закла ѭ штоуждемоу, цѣсарь же Даѵидъ, аште въ грѣхъ вѣ въпалъ, обаче въ правъдѫ бѣ обличенъ ово плътьнъıимъ сътрѣшенииимъ, а дроугоıе доушьнъıимъ исправьıенним', отъвѣштавъ бо съ гнѣвомъ рече· живъ господь, достоинъ ıестъ съмрьти таковъıи, а телицѫ да жлѣдетъ седморо седмицеѭ· прѣстѫплаıе законъ Даѵидъ, законъ четворо четвороцеѭ оурече. что же Надан' къ Даѵидоу рече; тъı ıеси, цѣсароу, сътворивъıи то, та же Даѵидъ мѫдръ съı и въ съмъıслѣ живъı не възвелича са цѣсаръскоѭ чьстиѭ, не мѫчи ıего, ни глагола· кто сии ıестъ, иже дръзнѫ прѣдъ всѣми хоулѫ мьнѣ толикѫ извѣштати; вѣдѣ'ше бо ѭвѣ, ѭко цѣсарь съı подъ властиѭ ıестъ цѣсароу, им'же никтоже цѣсарьмъ владетъ, тъчьѭ слъıша Даѵидъ, и абиıе отъвѣшта· съгрѣшихъ господеви си, и Наданъ тоу абиıе рече· господь остави съгрѣшениıе твоıе, не имаши оумрѣти. ѡ Надане, чимъ дръзнѫвъ отъвѣштати хоштеши; наватомъ поıем'ıемъ. къ богоу съгрѣши Даѵидъ, томоу са исповѣда. чимъ вѣси, прости ли ıего или не прости; прѣжде вънкни, ти тъгда оучи. и Наданъ рече· мьнѣ поржчи богъ соугоубь даѵидовъ пѫть, к'то поıемъıетъ врачеви троуждаѭштоу са и толикъ пѫть вьземъıѭштоу, ѭвѣ оукажетъ, ѭко не тъчьѭ въ благодѣти, нъ и прѣжде благодѣти человѣкъı богъ съпасениıе далъ ıестъ. вьзмъ же и маломь съказаниıем' на ѭвьıениıе глаголѣмъıимъ съкажи ми, ѡ человѣче, ıеже са твориши покаанию сѫпротивьникъ, съкажи ми, кого человѣка

съгрѣшив'ша и въ тьмницѫ въвръженоу бывъшоу старѣишиноѫ и хоташтаѧго или камо испоустити или въ кыѫ мѫкѫ прѣдати, дѣѣши ли приходитъ самъ къ старѣишинѣ, ти молитъ са, да бы напасти избылъ; не поищетъ самъ ходатаꙗ себѣ, да ѥѧ издрекѫ, и мьнѣшаѧго себе, да бы тѣчыѫ кыимъ избыти ѥмоу зъла, да ли о плътьнѣѣмь оучинѣние а о доуховьнѣѣмь безаконие. нъ, ѡ человѣче, аште сего дѣла не хоштеши прити на покаꙗнь, ꙗко человѣкъ ѥстъ попъ грѣшьнъ, то и не кръсти са, человѣкъ бо ѥстъ кръстаи та, ни сватаго комканиꙗ вьземи, человѣкъ бо ѥстъ дрокаи е· да аште томоу вѣроуѥши, ꙗко вѣрѫ имать, то и то вѣроѫ приими, ꙗкоже бо кръста и приноса бесквръныѫ жрътвѫ иного ничсоже творитъ, нъ тѣчыѫ рѫцѣ въздвигнетъ къ сватѣи троици чистѣи, сице и покаꙗние тебѣ оурицаѧи иного ничсоже творитъ, нъ тѣчиѫ ѧзыкомъ съпасение тебѣ творитъ. нъ абие рекѫтъ са противьници, да аште се сице ѥстъ, и не хоташте прияти по кръштении покааниемъ съпасениꙗ, по что блаженыи Петръ Ѧнаниѫ и Сапфирѫ тоу абие оумори, а не покаанием ею обрати; сице бо дроузии глаголѫтъ. нъ послоушаи добрѣ, не съкры блаженъи Петръ цѣлбы покаания, нъ Ѧнаниꙗ и Сапфира, ꙗже въ толикѫ напасть въпадоста, ни рачиста вьзискати покаꙗньнъıѧ готовы цѣлбы, нъ съ неприꙗзниномъ показанимъ погыбоста и съ словомъ имѣнимъ. тъгда бо истовоѥ пока'ние, ѥгда бо не рѣчиѫ ч'томо ѥстъ, нъ ѥгда дѣлесы знаемо, ѥстъ бо каание от' вьсеѧ доуша износимо, и ѥстъ покаание прѣпрость въ гражданехъ вьзискаемо, имже

ови съпасаємі сѫтъ, а дроузиї осѫждаємі. покаꙗ са блаженъıи Петр' и зълъıи Июда, нъ Петръ добрѣ покаꙗвъ са и плакавъ са и отъвръжение сльзами омъıвъ въ прьвъıꙗ пакъı вѣръı сиꙗние вьниде, а Июда обидѣ покаание· аште и сьребро повръже жидомъ, и рече им' съгрѣшихъ прѣдавъ крьвь без винъı, обаче не вьста, ни въсплака са, ни сътвори ничсоже добръı покаꙗзни, нъ тъчиѭ сило исплетъ диꙗволоу извѣстъ са сътвори. нъ абие рекѫтъ сѫпротивьници, не бо решти не вѣмь ихъ зълъıихъ бесѣдъ· что оубо Симонъ вльхвъ кръстивъ са и разгнѣвавъ са и Петромъ осѫжденъ даръı принесъ, да не продаємъıи даръ коупитъ, покаанию въспроситъ; не отъвѣшта ли ємоу блаженъıи Петръ, рекъı· покаи са отъ зълоби сеѩ, и моли са господеви; то по что оубо Ꙗнани и Сапфирѣ не рече сихъѭде словесъ· покаита са отъ зълоби ваю; сица бо ихъ бесѣдъı. нъ послоушан разоумичьно, не ржгаємъ ѥстъ сватаго даръ, Ꙗнания бо и Сапфира, обличаємъ блаженъıимъ Петромь, и слъıшашта отъ нѥго, ꙗко, что са съвѣштаста искоусъ сътворити доухомъ господьнѣмь; не исповѣдаста своѥго грѣха, не припадоста, не молиста са, не рѣста, ꙗко акъı человѣка съгрѣшиховѣ, нъ что обличаємa Петромь противиста са ємоу бесадамъ, мнашта оутаити са ѥго, а не съмъıслашта, ꙗко нѣ кде са поржгати сватоуоумоу доуху. тѣмь томоу абие блаженъı Петръ разгнѣвавь са достоинъ има отъвѣтъ отъвѣшта. а Симонъ слъıшавъ отъ блаженаго Петра· сьребро твоѥ съ тобоѭ бѫди въ пагоубѫ, ꙗко даръ божии мьнѣ имѣниемъ имѣниимь притажати, то слъıшавъ не

разгнѣва са, не пожали си, не отъстжпи, нъ оукоры и хоулы, акы добрыа цѣлбы приимъ, не тъчыж Петрови, нъ и вьсѣмъ апостоломъ припадаа глаголааше· молите са за ма господеви, да не бы пришъло ничтоже на ма, ихъже извѣштасте, велми съгрѣшихъ· не дръзнж собоіж богови помолити са, вы са помолите за ма, вы бждѣте ходатаи, сътворите молитвж за мене. добрѣ оубо глагола съборьникъ· врѣма плакати са и врѣма кланѣти са покланиє любаштиимъ. сице бо и великыи Їωсифъ плакавъ са, прозьра пророчьскы имъ окомъ, приложивъ са къ блаженоуоумоу Даѵидоу глаголѫштоумоу· сѣѣжштии сльзами въ радость пожьнѫтъ, вьсѣѣ Їωсифъ слъзы братолюбьствиа, и пожа вѣньць цѣсарьствиа, вѣсте бо вьси авѣ, ѣко дивъноіе то познание. видѣвъ Їωсифъ своіж братыіж, ихъже братыіж не хотѣ нарешти, ѣша бо томь братиа, ѣже отъ двою на десате пленицоу ѥдънж отъ себе истръгнжша; нъ обаче Їωсифъ печали великы на милость прѣложивъ, падъ на вьи братии плака са о нихъ. по что на вьи, а не иномь мѣстѣ; съ лѣпоты на вынхъ ихъ плака, иже съврѣгоша ѣрьмъ братьства съ себе. видѣ ли кротость и въздръжание мжжа; нъ рекжтъ нѣции о Їωсифѣ, ѣко бѣдоіж одръжимъ и въ штоуждеи странѣ сы и не имѣа человѣчьскы помошти ни застжпа, сего дѣла кротость имѣаше и съмѣрение. нъ слоушаи разоумьно, сице глаголаи обилиемъ весѣдоующи, а не правдоіж, самъ бо Їωсифъ добростиіж своеіж и въздръжанимъ въ отьчж доброств бѣ облѣченъ. Їωсифа поманжвъше и свѣтъ тъ приде, свѣтоу

бо владꙑка Христос ис тѣмꙑ тѣмничьнꙑа прости его. да безоума оубо обилиемъ бесѣдоуюши, ѡ человѣчине, а не правьдоиж глаголаи, ꙗко Їѡсифъ ноудѣма бѣ добръ и безълоби. сице бѣ Їѡсифъ боголюбьць и прѣжде закона законъ бывъ, ꙗко и льстимъ и бѣдимъ егоуптѣнꙑнѣм гнжшааше са и бѣгаше прѣлоукодѣиствьнаго дѣлесе. дѣѣши законъ бѣ данъ велаи, не прѣлюбодѣати, ни оубити, ни оукрасти, ни лъжи послоуха бꙑти; нъ самъ себѣ законъ бывъ и иестьствьнꙑимъ сждиштемъ наоученъ нагъ избѣже, да господина не осквьнитъ мѣста. не молшаше ли госпожда своа зѣло и свободж обѣштаваижшти, тъчыж абы ема послоушалъ, ти оугодие иеи сътворилъ; не иеликоже ли она течаше къ немоу, толико онъ оукланшаше са ема по господьню словеси; самъ са цѣстивъ не ножемь, нъ вѣроиж, не бесѣдоваше ли сими словесы къ егоуптѣнꙑни Їѡсифъ глагола· иелма господинъ мои, госпожде, не вѣстъ ничсоже из мене иеже иемѹ въ домоу, нъ вьсе иестъ далъ въ рѫцѣ мои, а ничсоже не вѣстъ развѣ тебе, им'же жена иемоу иеси, како могж азъ сътворити непришзниное се дѣло, ти съгрѣшити прѣдъ богомь; дѣѣши ли нѣстъ сьде отьцъ моихъ бога; дѣѣши инъ иестъ на хананеистѣ земи богъ, а инъ вь Єгуптѣ; аште и вы не разоумѣиете. дѣѣши нѣстъ вьсе видаштиа сила божиа, съмотрашти вьсе, аште ли мѫжь ти, госпожде, вынѣ иестъ, то или богъ мои ошълъ иестъ с нимь; твои мѫжь, госпожде, господинъ мои иестъ, и вьсе имѣние своие мынѣ иестъ прѣдалъ въ рѫцѣ, како азъ могж ребро иего прокоудити; иединъ иеднои припраглъ иестъ

богъ, а не єднѫ мнозѣхъ, ни єдномь многымъ· мльчи оубо, господже, вѣдѣ та, кто та пламы раждизає на ма, не ты ма мѫчиши, господже, нъ иже братиѫ моѫ на ма въстави, сии єстъ дїаволъ· єдноѫ бо отца ма лишивъ тъштитъ са, да и бога ма кромѣ сътворитъ, горѣ и долоу врьтитъ са, да бы ма кромѣ отъ сьна, єже видѣхъ, сътворилъ· мльчи оубо, господже, потрьпи има а не дѣло имѣти любодѣица, аште тебе послоушаѫ, тѣлеси ми пакость, нъ аште бога прѣслоушаѫ, обоѥко вь мѫцѣ єсмъ· вѣдѣ бо хоташтаго глаголати· боите са могѫштаго доушѫ и тѣло погоубити вь вѣчьнѣѣмъ огнѝ. да се съказаниє кротости тврьдаго Їѡсифа, нъ и єште послоушаите єго дѣлесъ ихъ, вѣсте бо вьси авѣ, ѥко обаждєнїѥмъ госпожда си вь тьмницѫ въврьженъ бысть, по том же, року конъчавъшоу са, паче же вѣдѣ ѥвьлєниє на коньць исходаште, и братии єго вь Єгоуптъ пришьдшемъ глада дѣльма видѣвъ ихъ Їѡсифъ, цѣсаръ сы, вьсѣмъ Єгуптомъ влады, не обнажи меча, ни въ тьмници затвори, ни гладь замори, ни раны дастъ, ни акы на звѣри звѣри сѫшта помъисли, не поманѫ котыгы растрьзанига, ни ѥмьнъыѧ глѫбины, ни роботьнъыѧ страсти, ни племенънъыѧ зависти, ни кратолювьствига ненавистьнаго дъыма, ни отча лишєнига врѣмене, ни приснаго брата Веньѥмина страданига, нъ вьсе то подъ нозѣ подъложивъ прѣштєниє съ вьзвитиимъ сьмѣсивъ вины искаше, како са бы съ братиѫ позналъ, тъчыѫ же оузьрѣвъ братиѫ и приснаго брата Веньѥмина безълобьнаго, младаго, мьньшаго, отъча ло-

зы послѣдьнїи грознъ невъкоушенъıи братиѫ нелюбьствомъ, брата и ѥстьствомь и оумомъ, абиѥ въ радости въсплака, и обративъ са въз'пи рекы· азъ ѥсмъ Їѡсифъ, нъıнѣ же не жестоко въı са ѩвлıѭ. ѡ веле дѣло чоудьно, безвинѣнъıи акы винѣнъıи отъвѣштаваѥтъ, азъ ѥсмъ Їѡсифъ, братъ вашъ, аште невол҃ѣ бъıсте са покланили, лъжа бъı бъıла мои сънъ· абъı не проста стала моѭ ржкомть, съ лѣпотъı бъıсте остриıи скрьбь ненавистию братьню. навъıкнѣте понѣ сице, братиѫ, ѩко въсь оуп'ваѩи на господа не постъıдитъ са, простъı ма котъıгъı лишисте, се, въ багърѣницѫ облѣченъ сѣждѫ, въ ѩмѫ ма въвръгосте, се, на колесници златомь покованѣ сѣждѫ, акъı роба продасте, се, цѣсарь ѥсмъ, въ тьмници бѣхъ, се, въ цѣсари власти живѫ, въ веригахъ бѣхъ, се, цѣсарь вѣньць отъ камениѫ драгаѥго ношѫ. лѣпо оубо намъ, братиѫ, блаженаѥго Павла слово извѣштати· любаштиим' бога въсе спѣютъ са на добро, томоу слава нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомь аминь.

Тогожде Їѡанна златооустаѥго слово отъ тлъкованиѫ еѵаггѣлиѫ ѩже отъ Мат'ѳем о дѣсати дѣвицъ и о талантѣхъ. глаголано ѥстъ въ сватъıи вьторникъ.

Тъгда оуподобитъ са цѣсарьствиѥ небесъноѥ десати дѣвицъ, ѩже възмъша свѣтильникъı ихъ изидоша на

срѣтеніе зати и невѣстѣ· пать же отъ нїхъ бѣаше мждръ, пать же жродивъ, иже жродивыа не вьзаша масла въ сьсждѣхъ своихъ. таче моудаштоу невѣстьникоу въздрѣмлша са вьса и съпаахж· полоу ношти же вьпл҃ь бъістъ· се, невѣстьникъ градетъ, изидѣте на срѣтеніе ємоу. въставъша и недостатъчьны сжшта имѣніа, пать ихъ рѣша къ мждрыим'· дадите и намъ отъ масла вашего. сиа же не послоушаша глаголѫшта· ѥда како не довьлѣютъ вамъ и намъ· идѣте къ продаѫштимъ, и коупите. иджштем же того ради приде невѣстьникъ, и оны вьнидоша, послѣдьн҃а же рѣша· отвръзи и намъ· се же рече· аминъ глаголѫ вамъ, не вѣдѣ васъ. бьдите оубо, ѩко не вѣсте дьне. таче глагола притъчж дроугыж пакы. человѣкъ отъѭода призъва свом рабы, и дастъ имъ имѣніе, овомоу пать талантъ, овомоу же дъва, овомоу ѥдинъ, по силѣ своѥи комоуждо, и отиде. таче дьвѣма принесъшема соугоубь, а иже ѥдноу прима, то ѥдиноу принесе, и въставаѥмъ рече· оувѣдѣхъ, ѩко жестокъ ѥси, жьна, идеже нѣси сѣалъ, и сьбираѫ, идеже нѣси расыпалъ, и оубоѩвъ са съкрыхъ талантъ твои и ѥ се твои. отъвѣштавъ оубо господинъ ѥго рече· пронъривы робе и лѣнивыи, аште вѣдѣше, ѩко жьн҃ж, идеже нѣсмъ сѣялъ, и сьбираѫ, идеже нѣсмъ расыпалъ, подоба ти бѣ дати сьребро мое прикоупъ твораштимъ, и азъ пришьд' оубо вьзалъ быхъ мое съ вьзвитиѫ. възьмѣте оубо отъ нѣго талантъ, и дадите имѫштоуоумоу десать талантъ, имѫштоуоумоу бо присно дастъ са, и избѫдетъ, отъ не имѫштаго же, и ѥже мнитъ са имѣти, вьзьметъ

са отъ нѣго, и неключимаго роба вьвръзѣте въ тъмж вънѣшьнжж, тоу бждетъ плачь и скръжетъ зжбомъ. тъи притъча подобиша вѣрьнаго роба и неразоумьнаго и господьнѣ растрошивъшаго. четворъи бо сжтъ вьса о томь различь намъ съказаижшта, рекж же о поспѣшении милостьнѣѣмь, и иже вьсѣмъ, имже можемь, ближнюоумоу на оуспѣхъ бъıти, по нѣже не льзѣ съпасти са инако. нъ сьде оубо о вьсемь оуспѣсѣ глаголѣетъ вьсѣчьстѣѣмь, иже о ближьнимъ творити подобаа, о дѣвицахъ же о милости своиственѣ иже имѣниемъ глаголѣетъ, и зѣло паче о прьвѣи притъчи· оньде бо биижштааго и пиианаго и господьско трошаштааго и погоубьиижштааго мжчитъ, сьде же и не на оуспѣхъ сжштаи и обильнѣ трѣбоуижштиимъ сжштаи истъштаижштоу. имѣахж бо масло, не обильно же, тѣмь же и мжчатъ са. чсо же ради лици дѣвичичиих приводи притъчж, и не просто ѥако чесо ли ради прилагаіе лице; велико о дѣвьствѣ съглагола рекъı· сжтъ скопьци, иже скопиша са сами цѣсарьствиа ради небесьнаго, и, могъи са вьмѣстити да са вьмѣститъ. вѣстъ и многъıж отъ чловѣкъ великж о нихъ славж имжшта, небонъ иестъствомъ дѣло велико, и кажетъ, иже ни вь ветьхъıихъ прьвъıими сватъıими мжжи онѣми оуправило са, и въ новѣѣмь не повелѣ ноуждеиж такожде законъ, не бо заповѣда сего, нъ изволѣниимъ слъıшаштиимъ повелѣ. тѣм же и Павьлъ рече· не нжждж же ни хоташтаго, ни заповѣди творж и дѣлѣ томь· по нѣже оубо и велико дѣло бѣѣше, и великж славж отъ многъıихъ имѣаше, да не къждо се оуправивъ, акъı вьсе оуправивь, о процѣѣмь

разлѣнитъ са, полагаат' сиѭ притчѭ, довѣльнѭ на прѣпьрѣнию, ѩко дѣвьство, аште и вьсе иматъ, добра же, ѥже отъ милости бываатъ, аште ѥстъ праздъно, съ блаждникы ижденетъ са, и съ боуими и без милости ѥ поставитъ с нѩми, плътьнѭ бо побѣдиша похоть, имѣньнъıѧ же не побѣдиша, нѣстъ бо тъчьна похоть плътьнаѧ имѣнѣки, нъ плътьнаѧ притъчаиши паче и мѫчьнѣкиши, ѥлмаже оубо немоштьнѣки сѫпротивьникъ, толма же и бес простъıнѧ побѣжденъıѧ. того ради бо и жродивъıѧ наричетъ, ѩко большѭ болѣзнь прѣтрьпѣша, а хоуждъшааго ради вьсе погоубиша. свѣшта же сьде рече дѣвествънъıи даръ, чистота сватъınьнаѧ, масло же трѣбоуѭштиимъ помоштъ. моудаштоу же невѣстьникоу вьздрѣмаша са вьса, и съпаахѫ. кажетъ же не мало врѣма бѫджштеѥ пакы ѥже посрѣдоу, оученикы отъвода ѥже чашти, тъгда зѣло ѩвити са цѣсарьствоу ѥго. небонъ того надѣахѫ са, того ради и чисто ѧ въздражаѥтъ отъ надежда тоѧ. по семь и оно показаѥтъ, ѩко сънъ смрьть ѥстъ, съпаахѫ бо, рече. въ полоу ноштн же вьпль бъıстъ. или притъчѭ оуказаѥтъ се, или пакы кажетъ, ѩко въ ноштн въстание бѫдетъ· вьпль же и Павьлъ кажетъ глаголѧ· въ повелѣнии и въ гласѣ архагѓеловѣ, въ послѣдньимъ трѫбьѥнии сьнидетъ сь небесе. ч'то же хотатъ трѫбъı; что ли вьпль глаголетъ; невѣстьникъ градетъ. ѥл'маже оубо оутврьдиша свѣтила своѧ, глаголаша жродивъıѧ мѫдръıимъ· дадите намъ отъ масла вашего. пакы жродивъıѧ наричетъ показаѧ, ѩко ничтоже жроди, иже сьде събираатъ, и отъходитъ нагъ онамо, ижде паче

человѣколюбіе намъ трѣ, иждє множаиши милость. не тѣм' же тъчьіж жродивъı, нъ по нєже надѣаша са възати оу тѣхъ, и не въ годъ просиша· цѣи ничтоже онѣхъ дѣвицъ человѣколюбивѣіє, бѣша же того ради паче благоизвольни бъıша. ти ни вьсего просатъ, дадите бо, рѣша, намъ отъ масла вашего, и ноужднъноіе на потрѣбж показаіжтъ, оугасаіжтъ бо, рѣша, свѣтила наша. нъ и тако не полоучиша, ни человѣколюбьство бо оу тѣхъ, оу нихъже прошаахж, ни оудобоіе прошениіе, ни иєже ноужднъноіе и потрѣбноіе сътворимъ полоучити. нъ ч'то оубо отъ сего навъıцаємъ; не никтоже ли насъ тамо можетъ застжпити, иже отъ дѣлъ прѣданъ бждетъ, да иелмаже не можетъ, то и къ не могжштоуоумоу ихъ прилагаіжтъ. се и блаженъıи Аврамъ вьзвѣсти рекъı· ако пропасть иестъ междоу вами и нами, акоже хоташтиимъ извести не минжти. идѣте же къ продаіжштиимъ, и коупите. и к'то продаіжштии; ништии. и к'де ти; сьде. просити бѣ подока, не въ годъ тъ. видиши ли, колико ти бъıвалтъ намь отъ ништиихъ прикоупъ; аште се погоубиши, многіж съпаса нашего погоубилъ иеси надеждж. того ради оубо сьде подобаіе събрати масло, да оноуде потрѣбъно бждетъ, иегда годъ насъ зоветъ, небонъ онъ иестъ събьранию насъ. да оубо поустошъ не трощи сжштиихъ на кръмьа и тъштеславьа, многа бо ти потрѣба тамо милость. то слъıшавъша онъı отидоша, нъ нич'тоже оуспѣша· се же рече, или притъчеіж съказам и вьсъıпам іж, или показам, ако, аште и человѣколюбьци бждемъ по съмрьти, нич'тоже отъ того приобраштемъ на оубѣжание. тѣм'

же ни тѣмь бѣстъ довѣльно тѣчьіж пооуштеніе, по нѣже не сѣде идоша къ продаѫштиимъ, нъ тамо, ни богатоуоумоу, иже тольма чловѣколюбьцъ бѣстъ, ѩкоже и за приключьшаѧ са ѥмоу пешти. иже бо прѣдъ вратъı лежашталго миноуѧ, ихъже не видовалъ, истръгнѫти хоштетъ бѣдъı и родьства, и молитъ поустити нѣкоторъıѧ, иже то имъ съкажѫтъ. нъ обаче отъ того ничъ тоже прияѧ, ѩкоже и сиѧ, по нѣже бо то слъıшавъше отидоша, приде невѣстьникъ, ти овъı готовъı с нимь вънидоша, овъı же вънѣ затвориша са. по троудѣхъ великъıихъ, по несьвѣдьнъıихъ потѣхъ и тажьцѣи рати онои, на ѥстъство вѣсашти са, и побѣдахъ, ѧже съ-твориша, и посрамивъше са и свѣштамъ оугасъшамъ отъхождаахѫ долоу поникъше. ничтоже бо тьмнѣѥ дѣвъста, масла не имѫштоу, ѥже ѥстъ милость· тако бо и мнози немилостивъıѧ объıкли сѫтъ тьмнъı нарицати. на къıи оубо оуспѣхъ дѣвъста, ѥгда невѣстьника не видѣша, и ни тлъкнѫвъше оуспѣша, нъ страшьноѥ оно слъıшаша слово· идѣте, не вѣдѣ васъ. ѥгдаже оубо самъ то речетъ, нѣстъ ино ничтоже развѣ родьства даѥтъ са и несътрьпѣна мѫка, паче родьства то слово лютѣѥ, и къ дѣлаѫштиимъ безаконіе рече· бъдите оубо, ѩко не вѣсте дьни ни часа. видиши ли, коль часто се поминаѥтъ, потрѣбьнѫ показаѧ милость· сѫтъ оубо, иже вьсе житиѥ своѥ лѣнатъ са, ѥгдаже ли въстажѫтъ са отъ насъ, глаголѫтъ, ѩко въ годъ съмрьтьнъи оставьıѫтъ трѣбоуѫштиимъ. слъıшатъ словеса си, и да оуправьıѫтъ са, небонъ въ годъ тъ мнози отъпадоша того, напрасно въстрѫжени, ни оустрои ти

своєго прощтени, о нємже хотѣахѫ. та оубо притъча милости ради речена ѥстъ, ѩже имѣнимъ бываатъ, а ѩже по семъ и к тѣмъ, иже ни богатьствомъ, ни словомъ, ни застѫпомъ, ни инѣмь ничимже на оуспѣхъ ближьнюоумоу быти хотатъ, нъ вьсе крыѭштемъ. то по ч'то оубо та притча цѣсаря въводитъ, онъ же невѣстьника; да навъıкнеши, како присно о дѣвицах' иматъ Христос, мже сѫштаѩ раздавлѭтъ, то ѥстъ и дѣвьство. тѣм же и Паулъ тъ полагаѧ оустав вешти, не посагъшиѩ бо печетъ са о господи, рече, иже на доброобразьноє и благоприлежьноє къ господи бесъмѫштениѩ. сице молимъ, рече. въ Лоуцѣ же инако лежитъ талантънаѩ притъча, се оубо решти ѥстъ, ѩко ина се ѥстъ, ина же оно· въ ѥднои бо и отъ ѥдного оглавьѥниѩ разно бъıша присно си, отъ ѥдноѧ мнась овь патъ, овъ десатъ принесоста, тѣмь ни того полоу́чиша, сьде же инако, того ради же и вѣньць такъжде. дьвѣ бо приимъıи дьвѣ прида, и иже патъ, такожде· оноуде же, по нѣже отъ тогожде положениѩ овъ множаи, овъ же хоуждеи приносъ показаста, да вь лѣпотѫ и на тризнахъ не тъчьно приимета. виждъ же ѥго вьсьжде не вь скорѣ въстазаѭштѧ, небонъ и о виноградѣ отъда дѣлателѣмъ, и отиде, и сьде вьвѣривъ отиде, да оувѣси ѥго длъготрьпѣниѥ. мнѣ же мнитъ са и в'станиѥ назнаменоуѭштоу се глаголати. нъ сьде не ѥште дѣлателѣ и виноград', нъ въı ѥсте дѣлателѣ, не бо къ кназемъ тъчьѭ и къ жидомъ, нъ къ вьсѣмь глаголѣтъ. и ови приносаште исповѣдаѭт' доброразоумивѣ и своє и владъıчьско.

ти овъ глаголетъ· пать талантъ ми да, овъ же глаголетъ· то показаѭште, ꙗко и отъ того сѫтъ начатъкъ приꙗли дѣлоу, и мноѭ благодѣть имѣша, и ѥже вьсего им' отъ того мьнатъ. ч'то оубо владꙋка; добрѣ, рабе благꙋи, рече, се бо ѥстъ благааго ѥже ближьнѣоуоумоу смотрити, вѣрьнꙋи рабе, о малѣ бѣ вѣрьнъ, надъ многы та поставьѭ· вьниди вь радость господи своѥго, и вьсе блажениѥ словомъ симъ показавъ. нъ онъ не тако, нъ како; вѣдѣхъ, ꙗко жестокъ ѥси человѣкъ, жьнѫ, ижде нѣси сѣалъ, и сьбираѧ, ижде нѣси расꙋпалъ, и оубоꙗвь са сѣкрꙋихъ талантъ твои, и се, имаши своѥ. что оубо владꙋка; подоба ти бѣ, положити сьребро тоѥ прѣдъ продаѭштиими, рекше, подоба ти бѣ глаголати, пооустити, сьвѣтъ творити нъ не послоушаѭть ли; да нѣстъ то до тебе. что того ѥ оудобѣѥ; человѣци бо не тако творатъ, нъ того вьзаимъ давъшааго самого приставатъ и вьстазати. нъ тебѣ подоба бѣ вьдати, рече, и вьстазаниѥмь не оставити, и азъ оубо истазалъ бимъ съ вьзвитиѭ, вьзвить мѣна послоушания дѣлъ показания. тебѣ ѥстъ бꙑло оудобѣѥ показати и сътворити, мнѣ же бѣдьѥ оставити. не по ѥже того не сътвори, вьзьмѣте, рече, отъ ѥго талан'тъ, даите же имѭштоуоумꙋ десать талантъ, имоуштоуоумоу бо вьсьде дастъ са, и избѫдетъ, отъ не имѭшталаго же, и ѥже иматъ, вьзьметъ са отъ ѥго. ч'то же се ѥстъ; ѥже оучениꙗ ради даръ словесьнъꙑимъ и не приноса ѥго и дар' погоубꙑтъ, твораи бо спѣшениѥ колиї даръ приѥмꙑетъ· ꙗкоже бо онъ, ѥже прим, погоубꙑѥтъ. нъ не толика тъштета тъчиѭ праздъноу-

ѭштоуоумоу, нъ не сътръпѣтиш мѫка и по мѫцѣ отъвѣтъ многъ хоулъ наплънѣнъ. неклоучимаго бо, рече, роба въврьзѣте въ тъмѫ кромѣшьнѭѭ, тоу ѥстъ плачъ и скрьжетъ зѫбомъ, видиши ли, ѩко не тъчьѭ грабаи и лихо ѥмлаи, ни иже зълаѩ творатъ, нъ иже добра не творитъ, мѫчитъ са сетъноѭ мѫкоѭ. слышимъ оубо словеса си, до нѣлиже ѥстъ годъ, приимѣмъ съпасениѥ своѥ, приимѣмъ масло въ свѣшта, дѣлаимъ о талантѣ, аште ли облѣнимъ са, и праздьни ходимъ сьде, то никъ'тоже насъ не помилоуѥтъ тамо, аште и много плачемъ са за грѣхы, и иже скврьнавъ ризъ имъ нич'тоже оуспѣ, отъда оубо, ѥмоуже бѣ вържчено, ѥдно таланто, нъ и тако осѫжденъ бѫстъ· молиша дѣвица, и придоша, и тлъкнѫша, и вьсе въ поустошъ и безоума. то оубо вѣдѫште принесѣмъ вьсе на оуспѣхъ ближьнѭимъ, таланти бо сьде сѫтъ коѥгождо сила или въ застѫпании или въ оученнии или въ коѥи либо потрѣбѣ такоижде· никтоже да не глаголѥтъ, ѩко ѥдно таланто имамъ, и ничтоже не могѫ сътворити, можеши и ѥднѣмъ добро сътворити, не бо ѥси оном въдовъ оубожаи, нѣси Петра и Їѡанна гржбльи, иже и гржби и некѭижьници бѣша, нъ обаче, по нѣже пооуштениѥ показаша, и на пользѫ обьштѫѭ вьса твориша, того ради небо приѫша, нѣстъ бо нич'тоже тако богоу любо ѩко ѥже обьшта'го ради оуспѣха жити. того ради слово нъı ѥстъ богъ далъ и ржцѣ и нозѣ и тѣлесьнѫѭ мощъ и оумъ и съмъıслъ, да вьсе то на наше съпасениѥ и на вьскраинѭихъ оуспѣхъ принесѣмъ, не бо на хвалѫ намъ слово и на благодарьствиѥ тъчьѭ трѣбѣ,

нъ и на оучениѥ оуспѣшено и на оутѣшениѥ. аште на то сътворимъ, владꙑкы подражали бѫдемъ· аште ли на сѫпротивьноѥ, то дꙗвола, по нѣже бо и Петръ, ѥгда исповѣда Христоса, блажаашє са, ꙗкоже отче извѣштавъ· ѥгда же ли отъмѣтаашє са кръста, и отъвѣштаваашє са, въспрѣштаѥмо ѥмоу бꙑваашє зѣло ꙗкоже дꙗволѣ мꙑслаштоу. да ѥ ли то, ижде невѣстиѭ речено ѥстъ, толико вьспрѣштєниѥ· ѥгда хоташте съгрѣшаѥмъ, то како прощтениѥ приимемъ; сице оубо нꙑни глаголѣмъ, да отъ сѫдоу бѫдѫтъ ꙗвѣ словеса христосова сѫшта. не бо, аште тъчьиѭ рекѫ, въстани и ходи, ни аште рекѫ, тавида, въстани, тогда то глаголѫ· нъ мнозѣмъ, рече, аште похоулѣнъ благословиѭ, аште пакость приимъ помолѫ са за того. прѣжде оубо глаголаахъ, ꙗко ржка ѥстъ ꙗзꙑкъ нашъ, христосовоу ногоу касаѭшти са· нꙑнѣ же вел'ми болѣ глаголѫ, ꙗко ꙗзꙑкъ ѥстъ ꙗзꙑкъ нашъ, Христосова подражам, аште подобьно ѥстъ опасениѥ, покажетъ, аште то вѣштаѥмꙑ, ѥже онъ хоштетъ. ч'то же ѥстъ, ѥже онъ хоштетъ; да вѣштаѥмъ словеса, ꙗже сѫтъ пльна тихости и кротости, ꙗкоже и тъ глаголаашє глаголѫ оукарѣꙗштиимъ ѥго· ꙗзъ бѣса не имамъ, и пакꙑ· аште зьлѣ глаголаахъ, съвѣдѣтельствоуи о зьлѣ, аште и тꙑ тако глаголѣши, аште оуправьениѥ въскраиѭаго глаголѣши, приобращтеши ꙗзꙑкъ подобаштъ са томоу. и се тъ рече богъ. изводаи бо чьстьноѥ отъ недостоинъства, акꙑ оуста моꙗ бѫдѫтъ· ѥгда оубо ꙗзꙑкъ твои акꙑ ꙗзꙑкъ бѫдетъ христосовъ, и оуста твоꙗ бѫдѫтъ акꙑ оуста отча, и сватааго доуха храмъ бѫдеши, каа оубо сеи

равѣна бѫдетъ чьсть; небонъ аште и златомъ съставьѥна ти бѣша оуста бѣла и каменнимъ чьстѣнѣимъ, не тол'ма са бѣша свѣтѣла, ѩкоже нѣнѣ оутвариѭ кротостьноѭ освѣштаѥма. что бо оустъ любѣѥ не вѣдѫштъ хоулити, нъ благословити пооучаѭштемъ са; аште ли не можеши благословити клѣнѫштааго помльчи, ти понѣ то оуправи, и пѫтемь миноуѧ и спѣша, ѩкоже ѥ подоба, и на то придеши, и сътвориши оуста така, ѩкаже рѣхомъ. и не мьни дрѣзо сѫште реченоѥ· човѣколюбьць бо ѥстъ владѣыка, и доброты его даръ бываатъ· дрѣзо ѥстъ дѩволемъ оустомъ оуподобьѥна имѣти, вѣса пронѣырива ѧзыка сътворити такѣжде, паче же таинъ приѥмьѭштоу сицѣхъ и тоѧ плъти господьна приобьштаѭштоу са. се оубо помъышлѩѧ бѫди вь нѣь по силѣ своѥи. к томоу ти оубо ни понѣ вьзьрѣти такомоу бывъшоу можетъ, небонъ познаѥтъ образъ цѣсарьскъıи, и вѣстъ христосова орѫжиѧ, имже бъıстъ побѣжденъ. каѩ же то сѫтъ; кротость и тихость, небонъ ѥгда въ горѣ пристѫпаѭшта ѥго раздрази и протаже рѣчь, не знаѥмъ, ѩко Христос ѥст', нъ словесы тѣми оустрѣли того, отъ кротости вьза отъ кротости побѣдѫ. тожде и тъı сътвори, аште видиши човѣка дѩвола сътворъша са и приджшта к тебѣ, такожде и тъı одолѣи, далъ ти ѥсть власть Христос бъıти вь нѣь противѫ силѣ своѥи, не оубои са то слъıша, страхъ бо ѥстъ ѥже вь нѣь не бъıти· глаголи оубо такожде вь нѣь, и бѫдеши въ того такъ, ѩкоже и онъ. того ради болии ѥстъ, иже сице глаголетъ, и проричетъ, ономоу бо отъ дара вьсе, сьде же и троудъ твои и потъ, наоучи дѫшѫ

тварати ти оуста оустомъ христосовомъ подобашта са· можетъ бо то, аште хоштетъ, творити, вѣстъ хытрость тж, аште да нѣстъ лѣнива. и како зиждѫтъ са така оуста, рече, кыими шары, коеіж вештиіж; не никоеіжже ли развѣ добротоіж ѥдноіж и кротостиіж и съмѣреніемъ. видимы, како и дїаволи творатъ са оуста, да не никакоже сътворимъ тацѣхъ. како оубо зиждетъ са; клатвами, хоулами, заклинаніемъ, завистиіж· ѥгда бо то кто бесѣдоуѥтъ, того ѧзыкъ приемыетъ. како оубо прощтеніе приимемъ, паче же какого не подъимемъ мѫченїа, по нѣже ѧзыкъ, имже съподобьѥни бѣхомъ плъти вѣкоусити господьскы, того позьримы дїаволѣ бесѣдоуіжшта; да оубо не позороуим', нъ вьсѣмъ спѣшеніимъ имѣмы са, ѥкоже наоучити господа подражати своіего. аште бо и накажемы, то съ мнозѣмъ нъı оубо пьваніимъ на сѫдиштї поставитъ христосовѣ, аште бо не вѣ ник'тоже сице глаголати, то и сѫдни ѥго не послоушаіет'. ѥкоже бо, ѥгда роуминъ съı лоучитъ са сѫди, не послоушаіетъ отъвѣштаваіжшта'го, иже не оумѣіетъ тако бесѣдовати· ѥкоже ї Христос, аште да не по того образоу глаголѣши, не послоушаіетъ тебе, ни вънъметъ. навъікнѣмъ оубо тако глаголати, ѥкоже ѥстъ объıклъ цѣсарь нашъ послоушати, поспѣшимы того подражати ѧзыка· аште и въ желѣтвж въпадеши, блюди, да ти не съвратитъ оустъ печалноіе мѫченіе, нъ да глаголѣши, акъı Христос, жалова бо и тъ по Лазарѣ и Їюдѣ, аште бо и въ бонзн' въпадеши, въспытан и тъı тако глаголати пакъı ѥкоже и тъ, въпаде бо и тъ въ страхъ тебе ради по словесъ-

ноуоумоу строю, рьци и ты· обаче не ѩкоже азъ хощѫ, нъ ѩкоже ты· аште и плачеши, прослъзи тихо, ѩкоже и тъ· аште и въ напасти въпадеши, небонъ и въ напастехъ бываѥ и печалънъи глаголѣтъ· прискръбьна ѥстъ доуша моа до съмрьти. и въса ти оуказы дастъ, да храниши ты мѣры, и данааго ти правьѥниа раскази ши. сице възможеши оуста имѣти подобьна оного оустомъ, сице по земи хода горѣ сѣдаштааго ѩзыкъ ны покажеши, подобьны мѣры храна ѥже въ скрьби, въ гнѣвѣ, въ желѣтвѣ, въ троудѣ. колико ѥстъ въ васъ помъышлѭѫште ѥго образъ видѣти; тъчьж ны бъти въ нѣ мощьно ѥстъ, аште подвижемъ са, не отъѩзаимъ са оубо, не тольма приѥмьѥтъ оуста пророчьска, ѩкоже кротъкъıихъ и тихъıихъ чловѣкъ, мнози бо ми рекѫтъ, рече, именемь твоимъ прорицахомъ, и рекѫ имъ· не вѣдѣ васъ. мѡусинно же, по нѣже кротъкъ бѣ и тихъ чловѣкъ бо Мѡусии рече кротчаи паче вьсѣхъ чловѣкъ иже на земи, тако приѥмлѭаше са, и любьıаше, ѩкоже рещи лицемъ къ лицоу и оустъı къ оустомъ, глаголаше ѩкоже дроугъ къ своѥмоу дроугоу· не запрѣштаѥши ли нъıнѣ вѣсомъ, нъ запрѣтиши тъгда родьствѣ огнѣноуоумоу, аште имаши оустомъ христосовомъ оуста подобьна, въспрѣтиши бездьнѣ огнѣнѣи, и речеши· оумлькни, обрати са, и съ мнозѣмъ пѣанимъ на небо вьзидеши, и насъıтиши са цѣсарьства, ѥгоже бѫди вьсѣмъ намъ полоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиѥмъ господа нашего Їсоуса Христоса, с нимже от'цоу слава коуп'но съ свят'ıимъ доухомь въ вѣкъı вѣкомь амин.

Їѡанна архиепископоу пла златооустаго слово въ великыи вътороникъ и о събрании съборъ на господа и глаголаахѫ· что сътворимъ.

Приподобатъ са цркъвьнии кръмьиници дѣтехъ, иже млѣко по вьса дьни пишти себѣ отъ матера съса съсѫтъ и присно просатъ. приподобихомъ же и мы са матери оубозѣи не имѫшти чадомь млѣка. нъ въспратавъшѫ млѣчъныи имъ пѫти, и ѡко аште кто видитъ матере чадолюбѫ млѣка не имѫштѫ и своие чадо видашти плачѫште и подаджштѫ съсъ, да не надои дѣтишта, нъ да отъ плача оуставитъ· тако же и насъ видите стражджштъ тожде и творашть такожде, небонъ и мы видаште новыи съборъ цркъвънъыѫ дѣти окрьсть стомшта и чаѫште словесънаго без лъсти млѣка словеси съ оума своего даемъ, не да накръмимы ихъ, оубози бо иесмъ и ништи словесы, нъ да любьве и знои прѣставимъ. нъ идѣте, възлюбьиении, къ еѵаггѣлиноу проповѣданию притечемъ, да видимъ иже на господа жидове творатъ лъание. събраша бо, рече, жидове съборъ, и глаголаахѫ, что сътворимъ; се намъ еѵаггѣлистъ Їѡаннъ нъı(н)ѣ бесѣдова. аште бо и оустъı намъ нъıнѣ не бесѣдоуіе, обаче доухомъ въстомштихъ слоухъı вьпиетъ. събраша бо, рече, съборъ и глаголаахѫ, что сътворим'; добро събраша, нъ зълъ съборъ, не на любьве, нъ на сваръ, не на миръ иджште, нъ на рать остраште са. събраша съборъ, да не бога славатъ, нъ

да Христосоу вечьстиѥ сътворат'. събраша съборъ, да не вѣрж съзижджтъ, нъ да жгълънъıи камень съноратъ. събраша съборъ, да не погыбъшаѫ овьца въ породѣ затворатъ, нъ да пастоуха оубивъше пастеж раждеижтъ, събъраша съборъ, да не акъı снѣгъ сиижштааго са бисъра приимжтъ, нъ да свѣтъльıи камень, ѩкоже мънѣша, невѣрьствиимъ отъимжтъ. събъраша съборъ, да не отъ винограда сладъкоѥ обьемьıжтъ грозновиѥ, нъ да истинъънъıи виноград' на джбоу кръста разбивъше сѣкѣ си лозж пагоубъı сътворатъ, намъ же лозж съпасениа оуготоватъ. ѡ съборе дияволомъ на Христоса събъранъıи, ѡ свѣте зълоби испльнѣнъ, ѡ съборе влъкъ паче кръвиж питомомъ некли чловѣкомъ богоносьцемъ. ч'то глаголѫ о вльцѣхъ некротъкъıихъ, нъ и львъ некротъкъıихъ горьшии, льви бо Данїла ничсоже не видѣвъше знамениа нъ мжжа видѣвъше и добрости ѥго почътъше оуста своа обазаша. а жидове толика и такова чоудеса видѣвъше паче отъ зависти на оубиство притварѣахж са. ч'то же глагола'хж; ч'то сътворимъ; ѥша и не събрали събора, ѥша и сице не бесѣдовали. ѩроутоу грѣховънѣи зълоби прѣсталъ коньцъ. нъ събраша съборъ и глаголаахж, что сътворимъ; ѡ гнжсьноѥ питаноѥ оустроѥниѥ, ѡ стенаниѥ и желѣ завистиж бъıваижштиа, ѡ плачоу и бьению не на добро бъıваижштоу, ни Рахиль плачжшти чадъ своихъ сице въстена. что сътворимъ; ѥгда бѣ не богъмъ радовати са, ѥгда бѣ веселити са, и дьнь славьнъ творити, ѩко мрьтвии въскръсоша, ѩко жизнь ѩви са, ѩко съмрьтъ разорена въıстъ, ѩко бѣсовъ множьство пропато въıстъ, ѩко

человѣчьство прощтено бѣстъ, ѩко мрьтвѣимъ въскрьсение вьсѣмъ проповѣдано бѣстъ. нѣнѣ же о селицѣ добрѣ не радоуѭтъ са, нъ плачѭтъ са, и толика добра виньника погоубити мѣслатъ, и глаголѧтъ· ч'то сътворимъ; не иного бѣ нич'соже извѣштати, нъ тъчьѭ ѩко покаѧвъше са обратимъ, и томоу припадъше вѣроуимъ. ч'то бо бѣша ино глаголали покаѧвъше са, нъ се ч'то сътворимъ; ѩко завѣтъ божии прѣстѫпихомъ, ѩко закона даналаго намъ не съхранихомъ, ѥже глаголетъ намъ· пророка въставитъ вамъ господъ богъ отъ братиѧ вашеѧ акъı мене, того послоушаите о всемъ, ѥже заповѣстъ вамъ, нѣнѣ не на покаанѣ глаголѧтъ, ч'то сътворимъ; нъ что сътворимъ; како оуморимъ правьдиваго; ѡ Издраилю безоуман, или того не слоуша, невинѣна и ненеправьдѣна не оубии; не гонѣша ти прьвѣихъ пророкъ крьви, ѧже и до сели кричатъ къ богоу, отъ нѣго мьштенѣ чаѭште; нъ и нѣнѣ онъı кръви приложивъ безъ винъı правьдиваго крьвь пролиѧти хота глаголеши, ч'то сътворим'; ѡ веле оумъ безоума и съвѣтъ и не съвѣштанѣ плътъ. четврътодьнѣнъıи ожи мрьтвъ бъıвъ, и жзъı грѣховьнъıихъ растрьзаѧхѫ са, а они лѫками на оубиение на нь творѧхѫ са, ѥгда имъ бѣ лѣпо обративъше слово глаголати, ч'то сътворимъ, ѩко сватаго оукорихомъ; ѩко божию съноу вѣръı не ѧхомъ; что сътворимъ пѣготивъımъ пѣготъı ѩко лопатоѭ словесемь съврысати томоу вѣръı не ѧхомъ; слѣпъı родивъша са тѣмь прозьрѣвъша видѣхомъ, и томоу вѣръı не ѧхомъ. что сътворимъ патиѭ хлѣбъ пать тъıсѫштъ насъıтивъшѳ въ поустъıни, ти

томоу вѣры не имамъ. ч'то сътворимъ; источникъ крьви подрагомъ ризънъимъ ищѣли, томоу вѣры не имамъ. что сътворимъ; раслабьѣнаго на одрѣ носима три десати и осмь лѣтъ коуп'но съ жизниж сице неджгы имѣижшта словесемь ищѣли, ти томоу вѣры не имамъ. ч'то сътворимъ; по мороу ѥго иджшта акы по земи видѣхомъ, и великыихъ вѣтръ вѣания и матежа великы доухомъ ржкы оустависъша, и томоу вѣры не имамъ. нъ глаголааҳж· ч'то сътворимъ; не на покаание нъ на зълодѣание. нива их' мрьтвъим живы акы класы красънъим и зърѣлы бестоуда изърасти, а они стенаахж или ѥже сѣасте, ѡ жидове, того не пожасте, или кто отъ васъ приимъ господа сътжжи си; чсо истъштивъше са плачете са; въс чъто мьстити хоштете богови; по что мрьтвъимъ ожити ставьиете завистиж женоми; по что вѣчнъим капла медомъ текжштааго источника разорити хоштете, да жажджштии не пиижтъ; по что боли ваша избиваете, врача ихъ оуморити хоташте; нъ семоу въсемоу вина зълаа зависть. ѡ зависти оубоиствоу родителю, дииволиа обрѣтѣла, съмрьти старѣишино, ѡ зависти, ѥже не тобоиж завистьливъимъ жити дастъ, и їмѣижштиихъ та велми мжчаште, ѡ зависти люб'ви вражда, мироу сжпостатъ, ѡ зависти вѣсомъ оудворьниче, дииволе попъраание, тъмьнъии цвѣте, по тебѣ пасомии їсоухристосово оубитие мъслатъ, ты не пръва Ѧдамоу въ породѣ възавидѣ, и сладъкъим сласти вькоусивъша горьцѣ съмрьти прѣдастъ ѥго, съмрьти бо не бѣ мироу, нъ ты, зависти, породи съмрьт'. послоухоуетъ ми мждрости слово, глаголетъ,

ако богъ съмрьти не сътвори, ни красоуетъ са пагоуѣ жизн, нъ зависти дїаволѫ съмрьть вьниде въ миръ. тъı каины братооубиства вѣлъıѧ ризъı съвлѣче, и лѫкавьствиѧ оубиению ножъ наостри, и того оубити наоучи. и тоу авие не богоу трепетати сътвори тъı Фарашсоу въ срьдци витавъ новорожденъıѧ жидовъскъı дѣти акъı трѣвѣ оуванѫти сътворити тебѣ о зависти елико добро твори. и ч'то паче на добро твораштааго подвижеши са акъı Саоулъ Даудомъ помагаѧ а тобоѫ поспѣшаемъ, паче са на завистъ строиша тебе имѣѫште иаковли отроци драга'го и мѫдрааго Їосифа въ тъмнъıи Єгоуп'тъ поустиша, и свободьнааго акъı роба продаша, а инъı сънъ ихъ оустраши, сватое бо има показа христосовоугоумоу образоу бъıти, ед'нѣми бо на десате звѣздъ клаиѫхѫ са емоу, ѥлма Їюда прѣдавъı Христоса оудави са. мъı же оубо оубѣжавъше съмрьти родителѧ зависти въставъше въславимъ надъ вьсѣми сѫштааго бога о Христосѣ Їсоусѣ бога нашего нъıиа и присно и въ вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Їѡанна архиепископа златооустааго слово о блѫд'ници въ великѫѫ срѣдѫ къ пастѣ.

На вьсѣко врѣма добро и съпасно покаание дръжащтиимъ са іего, вьси же паче алчьбънъıѧ дьни на оуспѣхъ бъıваатъ вьсѣмъ человѣкомъ текѫштиїмъ на рѫцѣ емоу

нѣнїа оубо наша доуша тажькжѫ плькть абы велико брѣмa съвръгъша оудобь пержтъ къ творьцоу и владыцѣ, и своими грѣхы сами са оувѣштаваѭтъ, и съгрѣшениимъ простѣнїа просатъ отъ чловѣколюбьца сждиа. благоврѣменьно оубо намъ вьвести покаанию оучителa блждницѫ онѫ, ѩже оба чистѣи нозѣ владыцѣ Христосоу, ѩже загладi кропами слъзъ написание зълы жизни, ѩже помиловавъ очисти и оуштедривъ омы. вьзидѣмъ оубо къ еѵаггелиискоу съказанию, да и Христосово чловѣколюбьство видимъ, и женъскоу пристѫпьению въстоудимъ са, и навыкнѣмъ отъ нѣа· тако и мы длъжьни иесмъ грѣшьнии притешти къ избавителю и възъмати отъ нѣго непогонѣние грѣховъ нашихъ. моли нѣкто фарисеи господа, да ѩстъ сь нимъ, и вьлѣзъ въ домъ фарисеwвъ вьзлеже. видиши ли съшествиа оужасть; видиши ли божиа строа таиноие; видиши ли чловѣколюбьства лихотъкъ, дами пиштѫ вьсеи плъти; и зъванъ на обѣдъ робомъ своимъ не подраживъ са приде к нѣмоу, да зъваниемъ покажетъ своего съшьствиа въсотѫ, и въ фарисеинѫ хлѣвинѫ приде акы чловѣкъ вьсе мѣсто испльнѭи, да и божии строи и чловѣколюбьствие покажетъ. и се, жена въ градѣ, ѩже бѣ грѣшьница, разоумѣвъши, ако вьзлежитъ въ домоу фарисеwвѣ, принесъши стьклѣницѫ благовоньнъı масти, и ставши зади при ногоу иего плачѫшти са начатъ мочити нозѣ иего сльзами, и власы главы своиеѫ отираше, и облобъızаше нозѣ иего, и мазаше муромъ, ничсоже глаголѫшти ѩвѣ к нѣмоу, бѣаше бо са, иеда како слово нѣкоие скврьньно отъ грѣшьною оустьноу иѣа излѣзъ

двигнетъ на нѫ гнѣвомъ сѫдиѫ, нъ мльчашти молитвѫ творѧаше, и срьдцемь ѥднѣмь исповѣданиѥ творашти мольбѫ приношлаше ѥд'номоу срьдьчьнаѧ вѣдѫштоуомоу владъыцѣ, и к'нѣмоу акъı къ чловѣколюбьцоу въ оумѣ вьпиѧше· дръзохъ пристѫпити к тебѣ, господи, твоѥѧ дѣлы матере и дѣвица, ѧкоже тъı ѥдинъ вѣси, творьцъ и богъ, тоѧ оубо дѣлъма твоѥѧ беспослама матере и дѣвица милоуи ма блѫдницѫ, даждъ ми моихъ съгрѣшении прощтенниѥ, оноѧ дѣлъма дѣвъства моѥ блѫждениѥ прости, помилоуи ма, чловѣколюбьче, плачѫштѫ, ѥѫже сь лѣпотъı ненавидѣлше смѣѫшта са зълѣ, помилоуи стенѫштѫ вьсеѫ доушеѫ, ѥѫже сь лѣпотъı отвраштаѧше са оутварѣѫшта си тѣла на пагоубѫ и прѣльштениѥ многомъ, милоуи плѣница, ѫже бѣ самъ сътворилъ на лѣпотѫ моѥи главѣ, а азъ ѧ на пагоубѫ своѥи доуши оутварѣ'хъ, приими мѵро се, ѧко мѵро ѳебесъноѥ, ти покръıи ми жизни скврьнѫ, приими мѵро се, ти доуховьноѥ таино ми подаждъ, источ'ниче добръıх', мене осквръньшѫ са омъıи, врачоу вьсемогъıи, ицѣли многъı отъ дїавола прїим'шѫ ранъı, остроужи ми доуша грѣховънъıѧ пѣготъı, ѧкоже остроуга вѣрналго пѣготива прокоудѫ тѣлеси, исоуши моихъ беззаконии источьникъ, ѧкоже исоуши подрагомъ крьвоточаштии рѣкъı, помилоуи ма, господи и съноу давъıдовъ, ѧко помилова онѫ хананеѫ, не того родоу сѫштѫ нъ вѣрнѫ. сице блѫдници вѣрьно таи въ доуши дѣл'ница молашти съ сльзами чоуждаахѫ са вьси трьпѣнию исоусовоу, видаште и кротъко трьпашта лобъзаниѧ блѫдничьска и дръжаниѧ ржкоу грѣшьноу. фарисеи же зъвл-

в'ыи іего на обѣдъ таи въ доушьнѣѣмь си дѣльницѣ
хоульни ковааше на нѣ мъысли, и съпаса човѣколюбь-
ствиѥ, акъı не вѣсть, зълотворѣаше глаголѣ въ себѣ сн'
сии абъı бъıлъ пророкъ, разоумѣлъ бъı, кака іестъ
прикасажштиіа са іемъ, іако грѣшница іестъ. нечло-
вѣчьскъ бъшьіж и слѣпъ фарисеювъ съмъıслъ, нъ что
к нѣмоу рече благъıи благодѣтелѣ; Симѡне, Симѡне,
имамъ ти нѣчто рещти· слъıшахъ, ихъже не из'вѣ-
шта словесъ, разоумѣхъ твоіем доуша мъысли, вѣдѣ,
іеже на оумѣ помъысли на ма· да того дѣл'ма ничто-
же тебѣ извѣштавъшоу іавѣ отъвѣштаіж, да отъ мо-
іего отъвѣштанііа оувѣси моіего божьства крѣпость,
да отъ моихъ словесъ разоумѣіеши, іако творьцъ іесмъ
доушам' и срьдьцемъ съвѣдѣтелѣ· аште бо пророка
ма хоштеши нарицати или творьца пророкомь види-
маго тобоіж акъı човѣка, іакоже хоштеши, тако вѣ-
роуи. Симѡне, Симѡне, имамъ ти нѣчто рещти·
дъва дльжника бѣаста давъш8 заим' нѣкомоу. іединъ
длъжьнъ патиіж съть сьребрьникъ, а дроугъıи пати-
іж десатъ. не имжштема же има въздати обѣма отъ-
да· которъıи ію паче вьзлюбитъ іи; отъвѣштавъ же
Симѡнъ рече· мьнѣж оубо, іако ѥмоуже множаѥ отъ-
даніа. рече к нѣмоу съпасъ· прѣмь сжди, и тъı длъ-
жънъ ми іеси въ своіеи жизни многъı дльгъı, и тебе
прлштаіж іакоже и сиіж житьнъıихъ съгрѣшеніи, и
тебе зъвавъша ма тоу абіе послоушахъ, и подъ іеди-
нѣмъ кровомь бъıхъ и на іед'ноі ѣди, не акъı ништъ
или скждость имѣа брашьна, нъ акъı богатъ съı ми-
лостьми, приходаштиихъ поклоніе строа и сихъ грѣхъ

пращлѧ. по что клевештеши о моємъ съшествии; по что ли злобиши моє чловѣколюбьствиє, єгоже прѣжде ты са насыти; по что много ѕ инѣхъ рѣчноуєши, оу мене чистины, жже аште ти покажѫ нъıнѣ, не соуле ти єстъ; по что мѣриши моѭ добротѫ, єѧже ты по скѫдоу бъıстъ; и обративъ са къ женѣ симоновѣ рече· видиши ли сиѭ женѫ; ѡ чловѣколюбьствиѧ многа въıсота, ѡ трьпѣниѧ непрѣидомоє множьство. сѫштѫѭ блѫдьницѫ не въıзъва блѫдницеѭ, нъ женоѭ, кротъко бесѣдоуѧ съкръı непризнинна дѣлесе има, ти обьштеє єстьствоу нарече има. видиши ли сьıѭ женѫ, ѩже видѣхъ прѣжде божьства очима, ѩже незъвана приде къ намъ, ѩже прьвоє бесрамиє сътвори бесрамиє добро, ѩже вь лѣпо врѣма жизньноє показа бесрамиє, ѩже ты оглагола, по нєже приде къ жизни и не дрьзнѫвъши акъı без лица прѣдь лицемъ стати, нъ задн крыѭшти са и прьвѫѭ жизниѭ себѣ си обличениє бъıваѭшти. сънидохъ въ домъ твои, водъı на нозѣ ми не пода, а си сльзами намочи нозѣ, и власъı главъı си отьре, єюже не омочи ногоу вльнами море, си сльзами омочи, и ловъızании моди. коли єси видѣлъ сице женѫ своѧ власъı брысало сътворьшѫ, ѩкоже си моима ногама сътвори, цѣлованиѧ ми не да, лцѣ прѣмьдивъ сы зъвавъ нъı на обѣдъ, прѣжде излѣсти ти цѣловати ма и чьсть вьсѣхъ сътворити. нъ ты сего не сътвори, нъ си покои вьлѣзе въ домъ твои, не прѣста ловъızaѭшти нозѣ мои. виждъ єѧ несытѫѭ любьве, ти оумачи си хоулолюбивъıи оумъ, вьзьри на нѭ, и съмотри ѭ плачѫ-

штѫ, да и ты възлюбиши, ѥѫже възненавидѣ безоума, масломъ главы ми не помаза, а си миромъ нозѣ ми помаза, ѥго дѣла глаголѫ ти· отъпоуштаѭтъ са грѣси ѥи мнозин. томоу богови нашемоу слава и дръжава съ отцемь и съ сватымъ доухомь нъıнѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ амин.

Їѡанна архиепископоупа златооустаго слово въ великѫ срѣдѫ о зависти ѥже въ еѵаггѣлии речено· излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на, Їсоуса да ѥго изгоубат'.

Єлико вас' илиини оученици ѥсте, ѥже оубогыѧ трапезы въдовича не похоули, оу насъ витаите· сица же бо и оу насъ словесы худа и оуготовыѥна трапеза, ѥдинъ, хлѣбъ сѣѭшти на себѣ· не ѥгоже жрънви съмлѣша, и ржцѣ оумѣсиста, и огнь съвръши, нъ ѥгоже дѣвица вездрала и весѣмене просвѣти, и кръстъ съзори, и отьць съвръши, и ві кошъ объмаша· сего хлѣба Марии роди, и црькы прия, и по вьса дьни нами ѣдомъ ѥстъ, и не коньчаѥтъ са. сии вамъ хлѣбъ на худѣи своѥи трапезѣ положив' хотѣх' мльчаниимъ ѧзыка си съсѫдъ съѭати· небо сварьнъıихъ жидовъ на съпаса раждизаѥмо зълоѥ лишание и камени глаголати ноуждѫ творитъ. ч'то бо нъıнѣ тоу слъıшахомъ; излѣзъше фарисеи сьвѣтъ створиша на Їсоуса, да ѥго изгоубатъ. да

ч'то вины, ѥже дѣлъма хотатъ и изгоубити; ꙗко въ
дьнь сѫботънъıи человѣка ицѣли, и празнж и соухж ржкж въ праздьнъ дьнь на дѣло простьрѣ. шле чоувъство
жидовъско, не разоумѣıштиихъ, ꙗко ѥстъ лѣпо, ꙗже въ породѣ ржка деснаꙗ адамова прикоснж са дрѣвѣ,
и прѣстжпьıеннимъ оусъхнж, то и пакъı глинънъıимъ
брьниемъ грьнычаремъ сътворенѣ бъıти, или ꙗко лѣпо
ѥстъ диꙗволомъ и безбожьнъıихъ капиштъ крьви пролиянию осквръıнавъıена свѣтла на нево прострѣти са·
нъ печално имъ ѥстъ, ꙗко на благодѣание человѣком' и на
съпасение доушамъ приде, и праздьнъıствоу сѫботьноуоумоу отъмъıштаıжт', а чоудодѣанию съпаса не разоумѣıжтъ. по что оубо паче, ѡ фарисеи, не печаласте са
о себѣ, или по что не съвѣшталасте на Манасиж, ѥгда
Исаиж пилож прѣтирааше, ѥгда сънъ ми вѣта не сътвористе на Ѥрода младеништа без оума и матерь бес
чадъ сътвори; ѥгда бѣаше видѣти акъı класъı зьрѣлъı
младеништа ѥдинѣмъ желѣзомъ исѣченъı лежашта, не
ю ѥште съзрьна срьдьчнааго тврьда имѣıжште ни цвѣта класьнааго измѣнивъше, нъ ѥд'наче въ младьнѣки и
млѣчьнѣки пишти сѫште, лютомь гнѣвомъ града Иродомъ биемъı; ѥгда кричава и трьзаниа мжжь и женъ
въ градьнъıихъ стьгдахъ и междахъ, и от'цемъ и матеремь простовласомъ сѫштемъ и зѣло жалаштемъ о
младъıихъ чадѣхъ исѣчении; ѥгда младеништь крьвиж Видлеемъ багърим бѣѣше, и младъ грозна въ
мьстъ младъ съ родителѣ топлами сльзами мѣсимъ
бѣаше; ѥгда личеса отьць плачемъ прѣмѣнила са бѣахж, и матеремъ срьдьца болѣзниж сьвивалахж са, ѥгда

въ матерехъ прьсехъ доухъ тѫжааше, болѣзниѫ пригвожденъ ноздрьми не по чинѹ исхождаше; егда отцемъ и матеремъ источьницѣхъ водънъıихъ прикладаема бѣ'хѫ очеса, и акъı сьребро слъзъı въраштa капаахѫ по ланитама на земьıѫ; егда власи женьсти ногтъı забоми бѣахѫ, печали рѫгъ творѣахѫ; нъ опакъı мъıслаште опакъı творите· и ıже бѣ лѣпо крътıи пленица· тѣми оубоицъ и достоинъıма сьмрьти не оубиваете, нъ безвинънъıма и правьдивъıма мѫчите, за нѣ глаголѫштоу· безвиньна и правьдива не оубии. w чине бесчиньнъ, w законе безаконнъ отъ дııавола поуштаемъ, вѣсъı пишемъ и жидъı до нънıшьнаго хранимъ. къıи сицъ законъ; оубоица поуштати, и ıеже оубиенъıимъ жизнь даетъ, того погоубити. Варавваѫ бо въ разбои имъше дръжаша, и молıаахѫ Пилата поустити и, а Исѹса, ıеже дııаволомъ избиенъıма оживи, прѣдаша на распатиıе. и їзлѣзъше, рече, фарисеи съвѣтъ сътвориша на Їсоуса, да и погоубатъ. w веле оумъ безоумъıа и съвѣтъ несьвѣтьства плънъ, источ'никъ благъıихъ рѣками имъ благодѣанıа дастъ, сии же ичрѣпъıѫште благодѣть оубоиство въ срьд'цихъ събираахѫ. егда строупъı на себѣ имѣъıштеї избъıваахѫ, тъгда они на тѣлеси строупъ не имѣъıште завистиѫ стрѣчеми срьд'ци болѣахѫ. ал'чѫшти ихъ въ поустъıни до съıтости кръмими бѣахѫ, а они въ гобинѣ вѣръı гладомь невѣрьствиıа мьрѣ'хѫ. вода на вино прѣлагаема бѣаше, а они вина не въкоусивъше завистиѫ оупивъше са зъıваахѫ. видѣша крьвь точаштам ставъıенъı крьвънъıма рѣкъı, то же они рьвьностиѫ задъхнѫти са хотѣахѫ.

бѣсы имѣяшти въ нихъ бѣсъ праштаємн измждрѣ-
ваахж, а они завистиж прѣдолѣємн паче бѣсѣнѣихъ
прѣдѣлѣваахж. слѣпии очию не имжште освѣштаахж са,
а они очи имжште ослѣпѣяхж са. глоухѣмъ слоухъ отъ-
врѣзаємъ бѣаше, а онѣхъ срѣдьца ожесточена сѣвѣтъ
на оубиєние творяахж. море свом вльны съпратам на
шъствие владѣыцѣ готовяше са, а онѣхъ срѣдьце
вльнѣнѣимъ оубоичѣнѣихъ оусты пѣняше. тажци вѣ-
три великж дѣыханиа силж на кротость тишаахж, а они
ръвѣностиж зависти зѣбѣяште са распатию зимы по-
оучаахж са. ѡ зависти и твора съмрьти велми плодѣны.
кѣи бо гвоздии сице остръ, якоже завист' имѣяштоу-
оумоу єѣж срьдьце прободетъ; кѣи ли неджгъ зракоу
добротж прокоудитъ, якоже завистъ добрѣ цвѣтжштиї
цвѣтъ, любьве, оуважданетъ; огнь вода оугаситъ, и
зависти тъмами источьници оучитель не ставатъ. єд'на
осла ръждж желѣзнжѣ оцѣститъ, а пать камыкъ дауи-
довъ зависти, яже вьса паче въстава глаголѧтъ сжшта
аште раздѣлена, нь нѣстъ зависти зеленаа· якоже бо
чрѣвь срьдьце джбоу ядъı оуважданетъ, сице и завистъ
срьдце имѣяшталаго ѣж съ странъı яджшти оуважда-
етъ. и єлико аште вьзвѣштаємъ, вьзлюбьєнии, о за-
висти, не ю начахомъ глаголати о зависти, и азъıци
вѣтии и словеса хъıтрьцъ и бесѣдъı оучителѧ извѣшта-
ти не могж зълобъı єа. съвръшение єстъ законоу лю-
бъı словесе, съвръшение же оубиствоу прѣлъсть зави-
сти. ѡ зависти корабью гноа пльнъ некръстѣнаалго, и
ставьıми твои старѣишина єстъ диаволъ, кръмникъ
змиа, и Каинъ прѣждъникъ, имѣнице бо ти зълое

дїаволъ дастъ, а змиа кръмивъши корабь Ѧдама въ потопъ съмрьти съведе, а Каинъ прѣждъникъ, по нѣ тебе дѣлѣма, зависти, прьвоє сиї оубоиство сътвори, твоє ѕдро єстъ ис прьва въ породѣ о дрѣвеси прѣслоушаниа, твоа жжа сѫтъ грѣховьнии съжзи, твоа пленица сѫтъ зависти, а корабьчиа бѣси, весла льсти, реть, лицемѣрьство, прѣкладъı завистьливии. ѡ корабь тьмами зъла плънъ, аште кто иштетъ лицемѣръства, тоу обращтетъ, аште льсти, тоу са раждаютъ, їжде бо зависть, тоу живѫтъ враждъı и свари и прѣлъсти и пьра и оглаголаніа словеса и хоулъı и оукорениа, и єлико аште извѣштаємъ, или аште єлико оставимъ, се вьсе некрьстьнъи корабь зависть носитъ. сего корабьıа зависти потопъ погрѫзити не може, нъ Їсоус силоѫ доуха погрѫзи въ источьницѣхъ кръштениа. имѣаше сии корабль котъкъı желѣзнъı, нъ їсоусовами гвоздвиими изгорѣша. имѣ сии корабь ѕдро, нъ дїаволъ възъмъ крьста искоушениє сътвори. имѣ сии кораб' жже, нъ то възъмъ Июда оудави са. въ тъ вьлѣзъше жидове о камень образивъше са о вѣрѣ истопоша. сего дѣлıа нъıнѣ чоу въ глѫбинѣ неразоумьıа плаваахѫ, розвѣ єлико ихъ могѫтъ Христоса носаштаго корабьıа дръжати са, гонезнѫтъ, а зълии морьскоѫ съмрьтиѫ въ невѣрьствѣ погыбнѫт'. и єште въ глѫбинѣ сѫштеи къ Їѡнѣ въ кїтъ да бъıша бѣжали, некли бъıша отъ нѣго навык'ше о Христосѣ благочьстиє живи с нїмъ въ Нинеуı изврѫжени бъıли. нъıнѣ же очеса срьдьць съмѣживъше ни свѣтълаго благочьстиа срѣдѣ земьа на крьстѣ вѣрьнъıа зара поуштаѫшта видаште къ нѣмоу тѣкѫтъ,

ни къ покаанию проповѣдʼнику Їѡанноу привѣгаѫште оживѫтъ. излѣзъше, рече, фарисеи съвѣтъ сътвориша, да іего погоубатъ. отъ кждоу излѣзъше; не отъ зависти нъ отъ закона. абъіша бо не излѣзли отъ закона, не бъіша бо закона положъшааго похоулили. и излѣзъше, рече, фарисеи, отъ кждоу; отъ заповѣди божіа освѣштаваѫштаа очи срьдьчьнѣи, заповѣди бо господьня из далече просвѣштаѫштіа очи. излѣзъше фарисеи, отъ кждоу; отъ заповѣди, отъ закона, отъ жизни. иже бо инѣмъ съмрьти пооучаѫтъ са, ти сами пръвоіе жизни отъпадаѫтъ свѣта. и їзлѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша, и не рече писаніе, отъ кого възаша, нашъ оумъ подвизаа на исканіе. и їзлѣзъше съвѣтъ възаша, отъ кого; ѡвѣ, ѡако и пръваго человѣкооубоица дїавола. да іего изгоубатъ, чимъ; дѣюши лї, камениимъ или мечи или огнемъ или водоѫ; съвѣштьникъ же ихъ дїаволъ, изгѳбивъ пръвоіе дрѣво, имʼже оумори Ѧдама, к томоу пакъі привѣгаютъ, и съвѣшта са с нїми на дрѣвѣ распати Їсоуса, не вѣдъі, ѡако то дрѣво и пръвоіе дрѣвесе прѣстѫпъіенъіе разараетъ, и жизнь человѣкомъ даетъ. и излѣзъше фарисеи съвѣтъ възаша, да и погоубатъ. ѡ съвѣте зълъіи, завистиѫ сѣіемъ и завистиѫ обличаіемъ. ѡле поустошънъіи съмъіслъ, не вѣдатъ бо, ѡако богъ не погъібнетъ, готово гнилъноіе свѣштило тѣлесе іемоу разоратъ, нъ свѣшта божъства іемоу оугасити не могѫтъ. ѡ чоудъноіе и дивъноіе дѣло. приде Їсоус възискатъ и направитъ изгъібъшеіе, а си изгъібъшиимъ благодѣтела погоубити иштѫтъ. коіем дѣлъма винъі, повѣдите ми, ѡ жидове, съвѣтъ сътвористе на нѣго;

нъ они обаче срамлѧѭтъ са глаголати, нъ мы срамомъ тѣхъ самѣхъ ихъ прѣдолѣние обличим'. по что бо, рекоша, мрьтвыѧ въставлѧетъ, и неджьнъıѧ цѣлитъ; по что и глаголѣтъ и чоудеса творитъ; по что же и оучитъ; сихъ дѣльма высѣхъ винъ хоштетъ погоубити іего. іегда млады дѣти, вѣние възым'ше и вѣиемь іемоу побѣдж гласаште, шсан'на въ вышьнихъ, благословлѧенъ градъıи въ има господьне цѣсарь издраилевъ, тъгда они, акъı остънъı бодоми, зжбъı скръжьтаахж, хвалъı бо зависть имѣѭштинимъ оржжие завидаштинимъ сѫтъ. и пришъдъше къ Їсоусоу глаголаша іемоу· не слъıшиши ли, что сии глаголѧтъ; не вѣсте ли, іако пророчъско коньчаваше са писание· из оустъ младеньцъ и сѫсѫштихъ съврьшилъ іеси хвалж; іегда Иезавель виноградъ наудеше' отати хотѣ, многъı кнігъı писа, и сладъко послоушасте· и іегда Пилатъ на дьстѣ истинж показа, гнѣваste са и ставлѧюте писати. ч'то глаголаахж; не пиши· цѣсарь жидовъскъ, си рѣчь, не кажи истинъı, ни дръзновениа нашего богъ обличи. оуне бъı сице гнѣвати са на тѣхъ, иже пласцемъ събирание пишѫтъ, тѣхъ бо не вин'нъı сътвориши слоушам пѣснии. нъıнѣ гнѣваши са о божиихъ оученихъ, іако пишеми сѫтъ на благодарие вѣроуѭштиїмъ· жродивъıа бесѣдъı филистионовъı писати не ставлѧте, и славлѧениа божиа не писати, имже на небо правими іесмъ· аште бо и би кто нъıнѣ чоу оуча гржбъı словесъı, обаче о возѣ глаголѧ зѣло мждрость, оуне бо іестъ паче юнъıимъ въ словесехъ богоносьнъıихъ оучителѣ присно поѭштемъ чистъ имѣти оумъ, негли бѣснъıхъ оученига

хвалаште на блажденіе възбѣсовати са. не пиши· цѣсарь жидовъскъ. по что не пиши; что вы врѣдъ творатъ писмена; коіего вы имѣніа или притажанія лихоуютъ истин'ноіе писма; нъ аште и фарисѣи се глаголѫште къ Пилатоу ставыахѫ іего писати истиныі писмена, онъ к нимъ глаголаше· іеже писахъ, писахъ. лѣпо же іестъ и намъ къ хоуляникомъ вѣры глаголати, іегда прѣпьрѣти хотатъ богоносьныихъ та же паче іеже рѣшти к' нимъ· іеже написахъ, написахъ. излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на нь, да изгоубатъ ію. разоумѣвъ же Їсоус отиде отъ тждоу, не отъ кого оувѣдѣвъ, нъ отъ себе разоумѣвъ, срьдьцевѣдьць бо съі вѣстъ, іеже въ человѣцѣ, іакоже Їѡаннъ еуаггѣлистъ глаголѣтъ· не бѣ іемоу трѣбѣ, да кто послоушьствоуютъ о человѣцѣ. и разоумѣв Їсоус отиде отъ тждоу, не съмрьти са оубоіавъ, нъ врѣмене распатіа жидъ. лѣпо іемоу бѣ прѣжде мрьтвыа въставити, болаштаа исцѣлити, алчжштаа правьдъі насытити, на вѣрж оутвръдити, ти тъгда прити на славьнжь съмрьть, паче же чрьтогъ. лѣпо бѣ іемоу прѣжде поставити дрѣво таиноіе кръста, ти тъгда топлом доухомъ, иже въ адѣ лежатъ, к тѣмъ притѣшти. разоумѣвъ же Їсоус отиде отъ тждѣ, отиде, иде и нѣстъ видѣти, бѣжа, иждѣ завистъ не раждаютъ са, отиде, кде любъі живетъ и съінъ и отьць и сватъіи доухъ, томоу слава вь вѣкъі вѣкомъ аминъ.

Їана архиепископоупа константина града златооустаго слово въ сватыи четвръткъ о прѣдани Їюдѣ и о пастѣ и о сказании сватыихъ таинъ и иже не поминати зъла.

Мала ноужда днесь къ вашеи любьви съвѣштати, мала же ноужда съвѣштати, не по нѣже множьство глаголемыихъ вы отажьчаваете си, не бо иестъ иного града обрѣсти сице любьзнѣ на послоушание доуховьнъихъ словесъ прилежаштъ· нъ иелма ноуждьна малословьи днесь вина, виждж бо многы вѣрьнъихъ иджшта къ грѣдъимъ таинамъ причаштению, да бъиша ни том трепезы гонезнжли, ниже том да отъпаджтъ, ноужда днесь сътворити обѣдъ, некли отъ обоиждоу вамъ оуспѣхъ бждетъ, и сеѫ трепезы насытивъше са и нашихъ словесь сице отидете, и съ страхомъ и трепетомъ и лѣпъимъ въздръжаниимъ къ грѣдоуоумоу и страшъноуоумоу пристжпите комьканию· днесь бо, вьзлюбьиении, господь нашъ Їсоус прѣданъ бъистъ, паче же бжди драхлъ и плачи са горько не прѣдалаго Їсоуса дѣлма нъ прѣдавъшаго Июдѣ дѣлма· прѣданъи бо Їсоус вьсь миръ съпасе, и прѣдавъи иего Июда доушж своиж погоуби· и прѣданъи о деснжж от'ца сѣдитъ на небесехъ, а прѣдавъи въ адѣ нъина иестъ вѣчьнъма жидѣ мжкъ· того дѣлма стени, того плачи, по нѣ и самъ господь нашъ того плака, видѣвъ бо иего съмжти са, рече и вѣшта· иединъ отъ вас' прѣдастъ ма. чсо дѣлма и печалънь; и любьве своиж показа насъ оуча, ако

не страждшта'го зълѣ нъ твораштаago зъло того плакати вьсѫдоу подобьно· се бо иного горе, паче же оно не зьло ѥже зьло страдати, нъ зъло ѥже сътворити зъло· еже бо зъло страдати, цѣсарьство бо намъ небесноѥ исхаждаѥ, а ѥже зьло сътворити, винно намъ вѣчноу огню и мѫцѣ бываатъ· блажени бо, рече, избьрании правьдьı дѣльма, ꙗко тѣхъ ѥстъ цѣсарьствиѥ небесноѥ· видиши ли, ꙗко ѥже зъло страдати иматъ мъздѫ и даръ цѣсарьствиа небесьнаago; слъıши, ꙗко ѥже зъло сътворити мѫкѫ приноситъ и страстъ. рекъ бо Паулъ о жидовѣхъ, ꙗко господа оумориша и пророкъı отъгнаша, приложи, ихъ коньць бѫдетъ по дѣлесемъ ихъ. видѣ ли, колико ихъ гонимı цѣсарьствиѥ вьземьѭтъ, а гонаштїи гнѣвъ приѥмьѭтъ; си же ми не просто нъıнı чоу речено, нъ да не гнѣваѥмъ са на врагъı, нъ милоуимъ ѧ и плачемъ са о нихъ и печемъ са ими, они бо сѫтъ зъло страждштии враждоуѭштии намъ. аште сице оустроимъ доушь своѭ, можемъ и молити за ны· сего дѣльма четврьтъи се дьн' имамъ бесѣдоуѧ съ вами о молитвѣ за врагъı, да тврьдо бѫдетъ оучениı слово, часто оучениѥмъ приимъ са· сего дѣла часто мъıѥмъ словесъı, да бъıхомъ обаштрениѥ гнѣва потѣштили и оуставили, да чистъ бѫдет' гнѣва къ молитвѣ приходаи. не бо Христос о вразѣхъ се оучи тъчиѭ, нъ и о насъ, оставьıѭштихъ онѣмъ грѣхъı· болъше ѥго вьзьмеши, аште даси, оставиши грѣхъ врагоу. го како болѣ възьмѫ; рече· оставиши врагоу грѣхъı и простъ бѫдеши, ѥже къ владъıцѣ съгрѣши. они бес цѣльбъı сѫтъ и без милости, а си много имѣѭште

оутѣшеніе и милост'. слъıши оубо Илиѫ глаголѧшта· съıномъ своимъ аште съгрѣшиша, съгрѣшитъ человѣкъ къ человѣкоу, и молитъ са за нѣ· аште ли къ богоу съгрѣшитъ, кто молитъ са за нѣ; да онъ строупъ ни молитва оудобь оумачит', молитва не омачитъ, прощтеніе же грѣхомъ врага отъмачитъ. тѣмь оно тьмѫ талантъ нарече богъ ѩже къ владъıцѣ съгрѣшеніи, а си р̄ динарии· прости р̄ динарии, да простъ бѫдеши тьмѣ талантъ. да ѥже о молитвѣ довольно бесѣдоваχомъ, та же пакъı о прѣданіи приведѣмъ слово, видимъ, како прѣданъ бъıстъ нашъ владъıка. тъгда шьдъ ѥдинъ отъ обою на десате глаголемъıи Июда Искаріотинъ къ старѣишинамъ жъречъскамъ, ч'то ми χоштете дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѩ; мьнѫ ѩвѣ бъıти глаголемоуоумоу, а ничесоже паче заштиштати· аште ли кто опасно пъıтаѥ коѥгождо извѣштанъıихъ, многъı иматъ видъı, великѫ глѫбинѫ разоума. на прьвоѥ врѣма· не бо простоѥ назнамена еуаггѣлистъ, не бо рече, шъдъ просто, нъ приложи, тъгда шъдъ. тъгда, къгда; повѣждь ми, и чсо дѣлма знаменоуютъ врѣма; чемоу χоштеши навъıкнѫти; не просто речено ти тъгда· доухомь глаголетъ, да ѥже доухомь глаголетъ, ничсоже просто ни безоума глаголетъ. что оубо ѥстъ ѥже тъгда; прѣжде того врѣмене, прѣжде того часа приде бляѫдница, стъклѣницѫ мура дръжащти, и вьзлиа масло то дрѣвѣноѥ на главѫ господьнѫ, показа великѫ вѣрѫ, показа великѫ цѣльбѫ, велико послоушаніе и въздръжаніе, приложи са отъ жизни врѣменьнъıа, бъıстъ добрѣиши и мѫдрѣиши· и ѥгда бляѫдьница са покаа, ѥгда владъıкѫ позна, тъгда

оученикъ оучителя прѣда. сего дѣлма рече, тъгда, да не оклевештеши оучителя немошть, егда видиши оученика прѣдаюште· толика бо сила бѣаше оучителя, да и блюдница привлѣшти на свое послоушание. что оубо еже блюдница привлѣче, оученика ли не може привлѣшти; можаше привлѣшти и оученика, нъ не хотѣаше ноуждею сътворити добра, ни бѣдою привлѣшти къ себѣ. тъгда шъдъ· имать и се нѣкыи не малъ разоумъ еже шъдъ· не бо призъванъ, рече, старѣишинами жрьчьсками, не приноужденъ, нъ без бѣды самъ о себѣ дома роди зълж лъст', и оумъ изведе си, ни едногоже имѣа съвѣтника и приязни. тъгда шъдъ единъ отъ обою на десате· что естъ единъ отъ двою на десате; и се велико емоу кажетъ сѫште витание еже рещи, единъ отъ обою на десате· бѣахѫ бо и ѥни оученици Исоусоу, сед'мь десатъ численемь, нъ ти втории бѣахѫ, ти не толикѫ имѣахѫ чьсть, ни толико пространьство, не причастиша са таиныхъ' толицѣхъ. два на десате сихъ паче бѣаше избьрано, и иже сии бѣахѫ, сии окрьсть оучителя дроужина, и отъ сихъ искочи Июда. нъ да навъыкнеши, ако не простъи его оученикъ прѣда, нъ отъ избраналаго радоу единъ, сего дѣлѣма рече, единъ отъ двою на десате, и не стъидитъ са Матѳеи се пиша. чсо дѣлма не стъидитъ са; да навъыкнеши, ако вьсѣжде истинѫ вьсе глаголѣтъ, а ничсоже не потлѣтъ, ни мѣнаштинмъ бъитї семоу оукорьноу. само бо се мнимое оукорьно съı, то кажетъ владъıкы человѣколюбые, ако прѣданника, разбоиника, тати толикоу доброу съподоби, да и до послѣдьна'го вечера трьпа емоу прѣбъıı·

казаше бо и и оучаше и въсачьскы печаше са имъ. не отъчаи оубо себе, къ блаждници възърѣвъ, ни пакы пъваи собоѭ, на Июдѫ възърѣвъ· обоѥ бо то пагоубьно и пъвати и отъчашти са· пъваниѥ бо стоѫштоуоумоу творитъ пасти са, а отъчаанию лежаштоуоумоу не дастъ въстати. сего дѣлма Павьлъ оучитъ глаголѧ· мьнаи стоѫти блюди са, да не падетъ, имаши обою притъчоу, како оученикъ мна стоѫти паде, како блаждница лежашти въста, пльзъкъ нашъ оумъ, вратка наша мъсль. сего дѣлма въсѫдоу самѣмъ са въсѫдоу оутвръдити и оградити лѣпо. тъгда шъдъ єдинъ отъ двою на десате Июда Искариотинъ· видиши ли, отъ колика мѣста испаде; видиши ли, колико оучениѥ прѣобидѣ; видиши ли, колико зъло лѣность и охладаниѥ; Июда глаголемыи Искариотинъ· ч'то ми наричеши градъ ємоу; ѥроуи того да въıхъ не вѣдѣлъ. Иоуда слъıшаи са Искариотинъ· ч'со оубо дѣлма намъ градъ ємоу наричетъ; вѣ Июда дроугъıи оученикъ, ръвънивъıи наричемъ, да не бѫдетъ тождеимениѥмь ни на ѭже блазна, отълъжчи сего отъ иного, и оного отъ добрости намѣни Июда ръвнивъıи, сего же не намѣни отъ зълоби, не бо рече Июда прѣдавникъ, ацѣ лѣпо бѣ, ѭкоже оного отъ доброчьсти нарече, тако и сего отъ зълобъı прозъвати и рещи Їюда прѣдавьникъ. нъ да та накажетъ чьсть имѣти оклеветанию ѧзъıкъ, и прѣдавъшааго самого соумьнитъ са. шъдъ отъ двою на десате Июда Искариотинъ къ старѣишинамъ жьрьчьскамъ рече имъ, ч'то ми хоштете дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѥго; ѡ гноусьнааго того гласа· како искочи из оустъ; како подвигнѫ

азыкъ; како не оцѣпѣнѣ тѣло ємѹ вьсе; како не погоуби оума си; ч'то хоштете ми дати, и азъ вы прѣдамъ іего; ѡ томѹ ли та наказа оучитель; повѣждъ ми, не того ли дѣлѣма глаголаше· не притажите злата, ни сѣребра, ни мѣди въ поясѣхъ вашихъ, съ горы прѣжде прата тебѣ сѣребролюбьствиа съказаніе; не томоу ли оучаше въ инѫ, и по томь глаголаше· аште та к'то заоушитъ о деснѭ ланитѫ, обрати ємоу и дроугѫ; ч'то хоштете ми дати, шле безоумиіе, и азъ вамъ прѣдамъ іего; за что, повѣждъ ми, ч'то мало и велико поимовати имѣа прѣдаіеши оучителиа; за нѣже ли ти прѣда на бѣсы власть; за не ли неджгы сътвори ти рѣшити; за нѣ ли прокаженыа чистити; за не ли мрьтвыа въставити; за нѣ ли надъ властиѭ поставити сьмрьти; въз благодѣаниа ли си си въздаіеши въздаваниа; что хоштете ми дати, и азъ вамъ прѣдамъ іего; ѡ безоумые, паче же ѡ сѣребролюбьство, вьсе бо то породи зъло. на то сии помъсливъ прѣда оучителиа. сице бо іестъ зълыи корень тѣ, бѣса лютѣи, оуказъшаа вьзвѣшаа доуша, и творитъ вьсего не знати и себе и ближьнаа и іестьствъныа законы, и того самого изведетъ, и обоуіена сътворитъ. зъри бо колико тъгда изведе отъ июдины доуша, бесѣдованиіе, обычаи, обьштиіе иже на трепезѣ, чоудеса, оучениіе, оувѣштаниіе, наказаниіе, вьса си въ забыть вьложи сѣребролюбьствиіе тъгда. сь лѣпоты тоже и Павьлъ глаголаше· ѩко корень вьсемоу зълоу іестъ сѣребролюбьствиіе. что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ѩ; велико безоумиіе словесе. прѣдаіеши, рьци ми, вьсѧ съдръжаштаго, бѣсы владѫ-

штлаго, мореви запрѣштажштлаго, ѥстьствоу вьсемоу владыкж; нъ да ѥмоу съпрататъ безоумие, и наоучитъ, ако, аште не бы нехоулънь, не бы прѣдалъ са, слъши, что творитъ. въ то врѣма, вь нѣже са прѣда, ѥгда придоша на нь съ дрѣвесы и съ свѣштами, рече имъ· кого иштете; и не вѣдѣша, кого хотѣахж ати. толми не може прѣдати ѥго Июда, тако и не видѣаше тоу сжшта, ѥгоже хотѣаше прѣдати, цѣ свѣштамъ сжштамъ и свѣтоу толикоу. то бо ѥваггѣлистъ заштицаѧ рече· свѣшта имѣахж, и свѣтъло бѣаше, и не видѣахж ѥго. и присно бо ѥмоу поминаше дьнь, и дѣлесы и словесы кажа, ако не гонезнетъ прѣдадъи. то же ни швѣ ѥго обличаше прѣдъ вьсѣми, да не бестоудьнѣиша ѥго сътворитъ, ни прѣмльчаше, да не мна са гонезнжти невѣстиж бестраха начьнетъ прѣдашти· часто глаголаше, ѥдинъ отъ васъ прѣдастъ ма, нь не швѣ ѥго показа, многа же и о сждьнѣмь дьни съказова словеса, многа же и о цѣсарьствии небесьнѣмь, обоѥго силж показа и ѥже мжчити съгрѣшивъшаѧ, и ѥже чьстьномъ бъти, въ правжж ходивъшиим'. нъ вьсего сего онъ не врѣже, и богъ на ноуждж не привлѣче, ѥлма бо ны власть да и зълыихъ и добрыихъ дѣлесъ, да волѣж хоштетъ да бждемъ добри. тѣмь аште не хоштемъ, не ноудитъ· приноужденѹмоу бо бъти доброу не добро, ѥлма бо и он' своѥмоу оумоу господинъ бѣ, и волѣж не рачи послоушати, нъ на сьребролюбьствие оуклони са. сего дѣльма ослѣпе оумомъ, и съпаса своѥго прѣда, и рече· что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ѩ; обличаѧ оубо безоумие ѥмоу ѥваггѣлистъ рече· вь врѣ-

ма пришьствиа ихъ Июда стоаше близъ ихъ, тъ рекы· что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ѥи; не отъ сего же тъчьѭ видѣти ѥстъ силѫ христосовѫ, нъ ꙗко гласъ оставивъшоу малъ идоша. елмаже и сице не останѣхѫ са стꙑдости, волѣѭ самъ са прѣда ѥдинъ тъчьѭ не рекꙑ, азъ своѥ вьсе сътворихъ, мошть своѭ отъкрꙑхъ, показахъ, ꙗко немоштьна начинаѥте дѣлеса, хотѣхъ вашѫ съпратати зълобꙑ· нь елмаже въı не рачите, нъ ѥдначе прѣбꙑваѥте въ своѥи зълоби, се азъ самъ са прѣдаѭ. се вамъ съвѣштахъ, да не оклевештѫ нѣцин Христоса, глаголѫште· по что не прѣложи Июдꙑ на добро; по что не сътвори ѥго мѫдра и кротъка; како же вѣ сътворити Июдѫ кротъка; нѫждеѭ волѣѭ ли; аште нѫждѫ, ни сице рачи оуꙗ̑ти бꙑти, никтоже оудьма бꙑваатъ добръ· аште ли волѣѭ, вьсе моштьно исправити волꙗ ѥмоу вѣ дана· да аште не рачи примати бꙑлиꙗ на помоштъ, не врачево то съгрѣшение, нъ иже ицѣлению не рачи. съмотри, колико сътвори, да бꙑ ѥго обратилъ, да бꙑ ѥго гонозилъ, отъ того оучаше и вьсеи мѫдрости, и дѣлесꙑ и словесꙑ вꙑшьща бѣсъ створи, чоудеса творити многа дастъ, оустраши бѫдѫштинмъ огнь̑мъ, повѣди цѣсарьствиа обѣштанимъ, обличаше часто мꙑсли ѥмоу, обличам же пакꙑ не ѭвꙑше, нозѣ ѥмоу съ инѣми оумꙑ, трепезѣ и причасти, ничтоже не доста ѥмоу ни мало ни велико· онъ же хота прѣбꙑваше въ пагоубѣ. и да навꙑкнеши, ꙗко моштьнъ сꙑ прѣложити са не рачи, нъ своѥѭ ѥмоу лѣностиѭ вьсе бꙑстъ· елма бо прѣдами поврьже три дѣсати динарии, и что рече; съгрѣшихъ прѣдавъ крьвь

неповинна. что бысть, егда чюдеса творашта видѣ; не вѣшта, яко съгрѣшихъ прѣдавъ кровь неповинна; нъ что хощете ми дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѩ; елма бо зъло вьмѣсти са, и прѣданиѥ при коньци бѣше, и грѣхъ съвръши са, тъгда разоумѣ грѣхъ. что оубо отъ сего разоумѣя; яко егда лѣнимъ са, ничъсоже намъ казаниѥ оуспѣѥтъ, нъ егда тъштимъ са и сами о себѣ подвижемъ на добро. и сь бо, егда казааше и оучитель, не слоушаше, нъ егда никогоже бѣ кажѧшта, тъгда своѩ сьвѣсть разоумѣвъ и никогоже сѫшта оучителя прѣмѣни са, и раскаавъ са о дръзновенъыихъ повръже три десати сребрьникъ. что хощете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ѩ; и поставиша емоу три десати сребрьникъ, цѣнѫ прѣставиша кровь цѣнъы не имѫшта. ч'то вьземлеши л̄ сребрьникъ, ѡ Июдо; тоуѥ приде Христос за вьсь миръ пролиати кръвь своѩ, о ѥѫже ты сьвѣштаваѥши са и мѣнѫ твориши, бестоудьче, что бо ѥстъ бестоудьнѣѥ мѣнъı сеѧ; тогда придоша оученици. тъгда· къгда; егда се бысть, егда прѣданиѥ вьмѣсти са, егда самъ са погоуби, Июдо, придоша к ѥмоу оученици его глаголѧште емоу· кде хощеши, оуготоваемъ ти пасхѫ ѩсти; видѣ оученикъı; видѣ оученика; онъ прѣдаѥтъ владъıкѫ, а сии о слоужьбѣ пекѫтъ са, онъ вѣтъ творитъ, а сии на слоужьбѫ готоватъ са, тѣхъжде и сии ї они тѣхъжде чюдесъ, тѣхъжде оученнии, тогожде наказаниа· отъ кѫдоу оубо прѣмѣѥни; отъ вола· та вьса вина вьсѫжде и добръıимъ и зълъıимъ. кде хощеши, съготоваемъ ти ѩсти пасхѫ; вечеръ съı и бѣ тъгда, елма оубо домоу не имѣаше владъıка, сего

дѣл'ма оубо глаголѧтъ· кде хоштеши, оуготовающмъ ти
істи пасхѫ; не имамъ хлѣвины оурочьны, не имамъ
кѫшта, ни домоу· да навъікнѫтъ, иже свѣтълыѧ до-
мы дѣлаѭтъ и пространыѧ притворы и длъгыѧ дво-
ры, ако не имѣ Христос кде главы подъклонити,
тѣмъ въпрашаѭтъ сии· кде хоштеши, оуготовающмъ ти
істи пасхѫ; кѫѭ пасхѫ; не сѭ пасхѫ нъ жидовъскѫ,
обаче тѫ оубо оуготоваша оученици, а сиѭ нашѫ самъ
оустрои, нъ самъ пасха бъістъ. кде хоштеши, да оуго-
товающмъ ти істи пасхѫ; она жидовъска бѣ пасха, она
въ Єгуптѣ начатъкъ вѣза. чсо дѣлма оубо тѫ істъ
пасхѫ Христос; по нѣже вѣсе законьноѥ съвръши. ігда
бо кръштаашє са, глаголаашє· сице бо лѣпо ѥстъ намъ
исправити вѣсѫ правьдѫ, придохъ, рече, отъ безаконь-
ныѧ клатвы искоупитъ чловѣка, богъ бо своѥго си сы-
на поусти, рождьшааго са отъ жены, бывъша подъ
закономъ, да подъзаконъныѧ искоупитъ, и самого по-
коитъ закона. нъ да никтоже не глаголѣтъ, ако сего
дѣлма законъ оупразни, сего дѣлма и оустави, по
нѣ испльнити ѥго не можаашє, акы тажька сѫшта, пр-
жде ѥмоу испльнивъ вѣсе, тъгда раздрѣши. сего дѣлма
и пасхѫ сътвори, закона бо повелѣниѥ бѣ пасха. и чсо
дѣлма законъ повелѣ пасхѫ істи; неразоумичьни бѣахѫ
о благодѣтели жидове, и тоу абиѥ забываахѫ благо-
дѣаниѧ застѫпьника бога, нѣбонъ ігда изидоша изъ
Єгупта, видѣвъше море растѫпивъше са и пакы състѫ-
пивъше, ина многа чоудеса, глаголаша· створи намъ бо-
гы, иже прѣдъ нами поидѫтъ. что глаголѣши чоудеса
въ ржкоу дръжа ѥдначе, толи ли забы благодѣтелѧ бога;

ѥл'ма оубо сице бѣша непочоуѫште и невѣгласи о праздьницѣхъ, привазя даровъ памати богъ, и сего дѣлма пасхѫ жрѣти повелѣ· аште та въпроситъ сынъ, ти рече, ѩко что ѥстъ се пасха; сице речеши, ѩко ѥже овьчѣѫ кръвьѫ двьри помазаша дѣти въ Єгуптѣ, таче пришъдъ гоубан и видѣвъ не съмѣаше въскочити ти ѩзвѫ вънести, и бѣаше праздьникъ памать съпасению присно· паче же не се тъчьѫ имѣахѫ, ѥже ветъхъıа имъ въспоминаашe благодѣания, нъ и ино болъшеѥ, ѥже градѫшта имъ прѣжде казаашe, небонъ образъ онъ бѣ агньць иномоу агньцоу доуховьноуоумоу и овьца и овьца, ово бо бѣ стѣнь, ово истина. ѥлмаже ѩви са правьдьноѥ сльньце, стѣнь прѣставаше оуже, сльньцоу въсходаштоу съкрыѥтъ са стѣнь· сего дѣл'ма на тои трепезѣ обои бъıваѥте пастѣ, и образънаа и истинънаа, ѩкоже бо шарчиѫ на ѥдноі дъстѣ и образъı чрътаѫтъ и истинѫ пишѫтъ шаромъ, сице и Христос сътвори на тои трепезѣ, и образънѫѣ пасхѫ начрьта и истиньнѫѣ приложи. кде хоштеши, да съготовимъ ти ѩсти пасхѫ; бѣ жидовъска пасха, нъ сльньцоу пришъдъшоу свѣта да не сиѥтъ, истинѣ пришъдъши праздьнъ ѥстъ стѣнь. си къ жидомъ глаголѫ, ѥлма мнатъ са пасхѫ твораште, ѥлма оумомъ стъıдькомъ опрѣснькъı прѣдиполагаѫтъ, иже присно неопрѣзанъı срьдьци, како, повѣждъ, пасхѫ твориши, ѡ жидовине; цркъı раскопана, трѣбища разметана, сватаа сватъıихъ запърана, въсѣкоѥ трѣбъı жрьтва прѣтръже са· чсо дѣлма о сихъ дръзаѥши безаконьнъıихъ дѣлесехъ; иде въ Вавулонъ инъгда, и тоу глаголаахѫ плѣнивъшии та· съпоите намъ пѣснь господьнѫ, и не можа'ше. и се

кажа Дауд҃ъ глаголааше· на рѣцѣ вавулоньстѣ тоу сѣдохомъ и плакахомъ са поманжвъше Сионъ на врьбиї по срѣдѣ юа обѣсихомъ съсждъı своа, си рѣчь гжсли, свирѣли, цѣвница и прочаа, си бо дръжа'ша ветъхоіе и сими пѣсни пояхж· и сии шъдъше въ плѣнѣніе въза-ша, да имѣютъ памать житиа своюа земьа, нъ не да поютъ, тоу бо рече, въпросиша нъı плѣнѣшеи словесъ пѣ-сни, и рѣхомъ, како въспоюемъ пѣснь господьнѣж на земи стоуждни; что глаголѣши; пѣсни ли господьна не поюеши на земи штоуждеи, али пасхж господьниж твориши на зе-ми штоуждеи; видѣ ли жродьство, видѣ ли безаконіе; иегда рати бѣша ноуждж твораштеіе, ни пѣсни можаахж сьпѣти на земи штоуждеи, нъıиа же о себѣ, никогоже ноудашта ни вѣдъı творашта, рать творатъ на бога. видиши ли, како нечьсть опрѣсньчьскаа, како безако-ненъ праздьникъ, како пасха нѣстъ жидовъска; бѣ па-сха жидовъска инъгда, нъ разори са нъıиа, и приде па-сха доуховънаа, ижже прѣда тъгда· ядяштемъ бо имъ рече и пиюштемъ, възмъ хлѣбъ прѣломи и рече· се иестъ плъть моа, за въı прѣламаюма, вѣдатъ навъıкъ-шиї глаголѣмоіе· и пакъı чашж глаголя· се иестъ крьвь моа, ижже за многъı проливаюма на оставьюніе грѣхъ. и приде Июда се глаголяштоу Христосоу· си иестъ крьвь, ѡ Июдо, ижже прода на трехъ десатехъ динарии, си иестъ кръвь, иежже дѣлѣма то крать стъıдъкъıа сьвѣ-тъı онъı твораше съ жродьнъıими фарисеи. ѡ веле хри-стосово человѣколюбіе, ѡ веле июдино безаконіе, ѡ веле възбѣшеніе· овъ бо продаа на трехъ десатехъ ди-нарии, л Христос и по семъ не отъвръже са сиіж крьвь

проданїж въ отъпоуштение грѣхомъ дати, тъчыж аѣы хотѣлъ. приде бо Июда причастити са сватѣи трепезѣ· ѥкоже бо нозѣ ѥмоу оумы, ѥгда и инѣмъ оученикомъ, сице и сватыѧ пода ѥмѹ трѣбы, да ни ѥдногоже имать извѣта, аште прѣбждетъ въ зълѣ. вьсе бо своѥ испльни Христос, нъ онъ ѥдиаче прѣбываѧше въ зълѣ оумѣ. нъ врѣма оубо пристжпити къ грѣдѣи сеи трепезѣ, вьси оубо идѣмъ съ лѣпыимъ въздръжаниимъ и чистотж, не бжди никтоже Июдоіж тоу, не бжди никтоже зълъ, не бжди никтоже имѣа ѧдъ, не ино въ оустѣхъ имѣа ни въ оумѣ, приде Христос, и нъıиа тъжде ѥже трепезж онж оутвори, сии и нъıиа сиіж оутвараѥ, не бо ѥстъ человѣкъ творан прѣдълежаштаа бъıти плъти и кръви христосовѣ, нъ распънъıи са за нъı Христос образъ испльнѧѧ строитъ молитвьникъ словеса глаголѧ она, нъ сила и дара божиа вьсе ѥстъ. се ми ѥстъ плъть, рече, си слово прѣдлежаштаа оустраѧе, и ѥкоже онъ гласъ глаголѧи· растите и оумножаите и испльните земыж, ѥдинж речено бъıстъ, нъ по вьса лѣта дѣло бъıваетъ силж твора ѥстъствоу нашемоу на плодъ творенна, сице и сии гласъ ѥд'нж реченъ въ инж трепезж въ црькъвахъ отъ того до дънесь и до пришъствиа ѥмоу жрътвж съвръшенж творитъ. не мози оубо никтоже съ лъстыж прити, не мози никтоже непрнѧзни плъть съı, не мози никтоже ѧдоу имѣа въ оумѣ, да не осжждение вьземетъ. тъгда бо ѥже и вьза хлѣбъ Июда, тоу въскочи вь нѣ дїаволъ, не плъть обида господьнж нъ стоудъ обида июдинъ, да навъıкнеши, ѥко иже недостоино вьземыжтъ сватоѥ комъканиѥ, въ тъı пачѣ

въскачетъ и вълазитъ часто дїаволъ, ѩкоже бо и въ Июдж тъгда, чисто бо подобьнъимъ потекжтъ, а неподобьна вьземьжштиихъ, нъ болѣшжѭ мжкж вълагажтъ, и не страша глаголѫ, нъ паче оутвръждаѫ· не бжди Июдоѭ тоу никтоже, да имать ѩдоу зъла, брашно ѥстъ доуховьноѥ жрътва, ѩко брашьно плътьноѥ, ѥгда въ жтробж слоузь имѣжштоу зьлъ въпадетъ, паче продлъжитъ неджгъ, не своимъ ѥстьствомь, нъ неджгы жтробъı· сице и о таинъıихъ доуховънъıихъ ѥстъ. и си бо ѥгда въ оумъ въпаджтъ зълоби плънъ, паче того покоудатъ и погоубатъ, не своимъ ѥстьствомъ, нъ неджгомъ приимъшаѫ доуша. не мози оубо никтоже зъла оума имѣти въ себѣ, нъ очистимъ срьдьце, къ чистѣи бо приходимъ жрътвѣ, сватжѭ сътворимъ доушж, мошьно бо ѥднѣмъ дънемъ семоу бъıти· како и къмъ образомъ; аште имаши что до врага своѥго, истръгни гнѣвъ, ицѣли ѩзвж, отрѣши враждж, да възмеши цѣльбж отъ трепезъı, къ жрътвѣ приходиши грьдѣ и сватѣ, оубои са съказаниѩ того приноса заколень прѣдилежи Христосъ. того дѣлма закланъ бъıстъ, и по что; да съмиритъ небесьнаѩ, да и аггѣломъ та сътворитъ дроугa, и съ въсѣмь богоу съмиритъ Христосъ, да и съ аггѣлъı и съ аггѣльскомь владъıкоѭ, да та съдроужитъ врага сжшта и ратьника, своѭ доушж въда. али тъı съ клеврѣтомъ твоимъ моудиши, враждж дръжа, како можеши ити къ мирьнѣи трепезѣ и господьнѣи; оумрѣти за та не отъвръже са, а тъı ни гнѣва оставити клеврѣтоу своѥмоу хоштеши; пакость бо ми, рече, сътвори великж, и зѣло ма прѣизноури. да что

тоу, аште и зѣло имании жладѣва, нъ николиже тебе не
распа, якоже и Христоса жидове, нъ обаче и тѫ самѫ
крьвь, ѭже пролиша, на съпасение пролившъшимъ
дастъ. что семоу имаши тъчно рещи; аште не оставиши вражѣды врагоу, не томоу бо пакость сътвори, нъ паче себѣ, ономоу бо многъ кратъ въ сеи жизни пакость сътвори, нъ и себѣ без милости сътвори отъвѣтъ въ сждънъи дьнь, ничсоже бо сице ненавидитъ богъ, якоже памативa зълоу чловѣка, яко се обатривъше са срьдьце и надоувъши са доуши. слъши бо, что рече· ѥгда приносиши даръ си на трѣбиште, ти тоу поманеши горѣ стоѫ оу трѣбишта, яко братъ твои иматъ на та нѣчто, остави даръ свои, и ишъдъ оустрои са съ братомъ. что глаголѣши; оставьѫ ли; ѥи, рече, съмирениѭ бо съ братомъ и си жрътва, а тъı не исправиши мира, томоу причаштаѥши са жрътвѣ, нъ неразоумно ти исправьение бъıстъ. сътвори оубо оно прьвоѥ, ѥго дѣлма жрътва принесена бъıстъ, да и тъгда насъıтиши са добрѣ· сего дѣлъма бо сьниде сънъ божии, да състроитъ наше ѥстьство съ богомь, сего дѣлма не тъчиѭ самъ приде, нъ и насъ ѥже тако творимъ, своѥмоу имени обьшта наречении, блажени бо, рече, съмиражштии, яко то сънове божии нарекѫтъ са, ѥже бо сътвори ѥднороженъıи сънъ божии, се и тъı сътвориши противѫ силѣ своѥи, мироу исходатаи бъıвам и себѣ и намъ· сего дѣлма та и сына нарицаѥтъ божиа съмиражшта, сего дѣлма въ врѣма жатвъı ни ѥдноѫже иноѫ особь поманѫ правьдъı, нъ тъчиѭ съ въсѣмь миръ имѣти кажа, яко въсего болѣ се ѥстъ. хотѣхъ продлъжити слово, нъ гонѣѭтъ и съвѣ-

штанїа вънемыкштнимъ, аште помънатъ· поминаимъ оубо сн присно словеса сватыихъ цѣлованнн грьдааго ловьзанна неже къ севѣ самѣмъ· се бо съплѣтаае оумы наша, и творитъ тѣлесн недномоу бъıти вьсѣмъ, нел'ма и ѣднон плъти причаштаемъ са· вьси оубо сълѣимъ са въ тѣло нед'но, не плътнї дроугъ къ дроугѫ съмѣкште, нъдоуша коупьно къ любьвъноуоумоу сьвжзоу прикоупькште. сице можемъ пространо насъıтити са прѣдилежаштаа трепезъı· аште бо н тъмамъ правьдъı, ти памативи ѣсмъ зълоу, вьсе то безоума и въ тъште и ничсоже о тѣхъ на съпасенне словеси плодъ сътворити можетъ. се вѣджште вьсь гнѣвъ положимъ, очиштажште свом сьвѣсти и съ кротостиж и тихотож вьсеж пристжпаимъ къ трепезѣ христосовѣ, с нимже отцоу слава коупно съ сватыимъ доухомь нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомъ амин'.

Їwанна златооустаго слово въ великъı четврътък'.

Въ истиж тжж оужастиж съ одръжим', како насъıштж жаждж вашего любослъıшанна, кжж прѣдипоставьж словеси трепезж, ч'то бждж люди селикъı гоета, нмже ѣдинъ Христос гонѣютъ насъıтити· при двьрехъ бо оуже вьсего мира радость, приближаатъ са отишше господьня въскрьсенна, пакъı матетъ са жидовьскъıи

несмꙑслнꙑи родъ, пакꙑ на пастоуха лаꙗтъ п'си, пакꙑ на владꙑкꙋ вѣште творатъ рабї, пакꙑ сѣвѣтъ творатъ тꙑмнии дѣлателе, пакꙑ Июда пооучаетъ са безаконꙋоумꙋ прѣданию, пакꙑ готоватъ жидове сребро, да въ адъ поустатъ иеже въ мрътвꙑихъ простъ, и навꙑкнꙋтъ, ꙗко плѣвома иестъ смрьтъ, да са истрасꙋтъ гроби, а мрьтвии въперени бѫдꙋтъ на въстание, пакꙑ оученикъ продаетъ и законоу вꙑкнꙋвъшии коупоуꙗтъ, а разбоиникъ на крьстѣ богословитъ. нъ прѣдаꙗштаго слово поманѣмъ· что хоштете ми дати, да азъ вамъ прѣдамъ иего; ч'то хотатъ дати, безꙋмꙑлю Їюдо. оудавꙑению же, прочꙗꙋ тꙑмѫ, неоугасимꙑи огнь, цѣсарьствиа божиа лихованиие, отълѫчение сватꙑихъ, безъ въстаниа падение· то бꙑстъ мѣнениа твоего отъ жидовъ притажание. что ти могꙋт' дати сицево, иелико ти иестъ погꙋбнꙋти, ѡ безакон'ниче и въсего зьла пльне; по ч'то сице на малѣ продаеши небесе и земнаго творьца, иеже на длани носитъ въсе, иегда владꙑкѫ си видѣ чтома и многоцѣнное мꙋро на грѫдꙑ иемоу главѫ видѣ лѣиемо и ч'тѫштии женѣ зазьра вꙑпиша· въс кѫꙑ пагꙋба си сего мꙋра; по что се мꙋро не бꙑстъ продано на трехъ сътѣхъ динарихъ и дано оубогꙑмъ; да мꙋромъ, иеже иестъ различь вонѣми оустроено и хꙋтростиѫ съкоупꙑено, трьми сътомъ сицѣни динаремъ, а истин'ное мꙋро, иеже обонꙑвъше мрьтвии въскрѣсаꙋтъ, на трехъ десатехъ сребрьницѣхъ продаеши; не вѣси, что продаеши, Їюдо, отъмило та иестъ сребролюбьства пиꙗньство. къгда иеси видѣлъ господина робомъ продаема; къгда ли иеси

навъыкнѫлъ продавати свѣтъ, да тъмѫ коупиши; по что ли любьве похоули познание; по что ли лобьзанимъ прѣдание твориши; добрѣ ли та обличаѧ из далече пророкъ вьпиѧше· ємоуже клатвы, оуста ѥго пльна сѫтъ горести и лести, подъ ѧзъыкомъ ємоу троудъ и болѣзнь, ѩко и бритва изоштрена, сътворивъ лесть лобъызаше владыкѫ си, пристѫпи, лобьжи, трьпитъ ти владыка трьпѣливъыи· не зъладаго смрада твоѥго лобъызанию оувраштаѧ са, нъ ѥже ти бѣ далъ даръ, ис твоихъ иземьѧ оустъ. ѡ кольми сьребролюбьство зьло, тѣмь бо оученикъ апостольска истѫ въ радоу оудавьѥнию ѧже приѧ и достоинѫ показа силѫ грьтань, имже изидоша прѣданию словеса· сего же нечьстива'го оставивъше на благочьстива разбоиника приведѣмъ слово. ѡ свѣте неисповѣдимъыи, тѣмъ бо разбоиникъ въскочи съ кръста въ раи, ѥже бо и видѣ господа посрѣдоу висашта и вьсь миръ трасѫштъ са страхомь и слньце лютоѫ покръываѥмо са желѣѫ, дьньнъыи же свѣтъ бѣжашть и съставоу чиноу своѥго отъмештѫть са, камениѥ расѣдаѥмо са· видѣвъ же вьсе то и на оумѣ си положивъ и подроуга си разбоиника не рещти не вѣдъы словесъ и всѫ тварь ѥже видѣ сѣмо и онамо зъıбаѫштѫ са и трепештѫштѫ, посрѣдоу висашта владыкѫ трепештѫштихъ позна и познавъ тоу абие вьзъпи· помани ма, господи, ѥгда придеши вь цѣсарьствие си. по истинѣ бъıстъ разбоиникъ ѥднонадесатаѧго часа дѣлатель, вьсего бо дьне жизни испльни дѣло, и аште и на ѥдинь часъ намъ бъıстъ, нъ добрѣ сьдѣла, не сътѫжи си вѣроѫ, не вьзьрѣ на хоулъı ни изъвъı, жидовьска оукорениѧ

не брѣже, въза миръ весь, оучителя и всего мира владыкж познавъ достоино дастъ поклонѣние. что противж томоу мьздамъ въздателѣ, любивъши чьстемь добро дѣжштинимъ Христос; разбоиника граджштеѥ просивъша сии прѣвеликыи даръ ѥдномь часѣ показа оного рекша, помани ма, господи, ѥгда придеши въ цѣсарьствие си. тоу абие владыка Христос отьвѣшта рекы· аминъ глаголжти, дънесь съ мноѫ бждеши въ раи· истинно писание ѥже глаголѣтъ· ѥште глаголжштоу тебѣ рекж, се, придохъ. томоу Христосоу и богоу нашемоу слава и поклонение съ отцемъ и съ сватымъ доухомь нъıнь и присно и въ вѣкы вѣкомъ аминъ.

Сватаго отьца нашего Їѡанна златоустаго слово въ сватыи патъкъ.

Коньча са оубо намъ алчьбънъıи троудъ, коньча же са крьстомъ, кде бо подоба одолѣния коньцоу развѣ на побѣдьницѣ коньчавати са; побѣдьникъ бо крьстъ, ѥдноѫ оубо подрженъ присно же бѣсы прогона. кде бо капишта и животъная поустошьная оубиваниа; кде капиштьница и нечьстивъıи огнь; оугасе весь ѥдинѣмь, сватаа крьвь паде и ста крьстъ, многосильная сила, стрѣла невидома, бъıлие безвештьно, источникъ болѣзни рѣша, оукорена слава, ѥкоже аште несьвѣдьная глаголжнна о Христосѣ, аште и несьвѣдьная чоудеса

исповѣдаѧ оустрашѫ послоушаѫштаѧго, не толма о тѣхъ, ꙗкоже о крьстѣ крашѫ са, ꙗкоже се нѣчто рекѫ· отъ дѣвы изиде Їсоус· велико чоудо бракъ прѣкити и ѥстьство съдробити. нъ аште бы крьстъ не былъ, не бы съпасла са дѣлы прьваꙗ породѣнаꙗ дѣвица· нъıнь же въ годъ крьста прьваꙗ съпасаѥтъ са жена, ветъхоѥ зъло новъıими благодатьми исцѣлиѫштн. въста мрьтвьць въ Галилеи, нъ пакы оумьрѣ· азъ же крьста ради въставъ не могѫ к томоу съмрьтиѫ пасти. плоу Исоусъ море, богъ въ алдии, дрѣво въ тъ дьнь дастъ оуспѣхъ, азъ же прихъ дрѣво вѣчьноѥ, благо, ѥже приимъ въ корабьıа мѣсто доуховънъıа пронъıривъıихъ отърѣкѫ влънъı. напитани бъıша пать тъıсѫштъ ни ѥдньмъ крьстьнъıимъ съложенииемъ· кде оубо кръмьа том избъıтьци; како, иже нѣсмь тоу былъ, бъıвъшихъ оу остатъкъı възьмѫ; двѣ на десате бо бѣста кошници оукроухъ осталѣ, малочисменьна бо бѣ благодѣть. распа са Христосъ, и присно питаѥми ѥсмъ, и наслъıштаѫште са пакъı просимъ, и приимъше любимъ, и боле ѥстъ недостатька· безъ тъштетъı бо благодѣть. да хвалимъ бѫдетъ дьнь с' свѣтовънъıи родитель, ѥгоже ради прочии дьниѥ на веселиѥ нарекоша са. како; послоушаи. дьнесь Ѧдамъ съзъданъ бъıстъ, въ шестъıи дьнь, дьнесь образъ божьствьнъıи носи, дьнесь мала оутварь въ оутвари състави са, дьнесь кръмникъ человѣчьскъ добраꙗ оусельнъıа привесла, животъ въскѣхъ животъ старѣкишиньствоуѫи, дьнесь заповѣди прихъ самовластънъıа, дьнесь испаде ис породъı, дьнесь пакъı въпоуштенъ бъıстъ. ѡ многообразьнаго дьни, ѡ много-

плачьнааго и безплачьнааго, ѡ за оутра опечаливъıи, вечеръ же вьзвеселивъ, паче же не толма врѣдивъ, ѥлмиже исцѣливъ. скрѣвьнъ вамъ исповѣдаѭ са, ветъхъıа страсти погона, слъıша Ѧдама отча домѫ испадъша, человѣка породьнааго граждании безъ земьнааго троуждании живѫшта, безъ дъжда кръмашта са, никакоже потовъ или ръıла или троудовъ или течениа на житиѥ трѣбоуѭшта, присно зеленъıимъ джбиѥмъ веселашта са, отъ цвѣтовъ въ цвѣтъı прѣходашта, отъ плодовъ въ плодъı прѣходашта, вь слѣд' помъıслъ вьслѣдоуѭштѫ потрѣбѫ имѫшта, не имѫшта же добротъ ради видомъıихъ, на что прьвоѥ рѫцѣ простеръ. прозльзихъ многажди толикъı благъıна того видѣвъ отъпадъша· обьшта бо бѣаше страсть и нашего рода касаѭшти са. ѥгдаже ли вь еуаггелиа вьзьрѣхъ, и доїдохъ сего дьни, шестъıи бо бѣ и онъ и сь, погоубихъ же и печали прѣмѣнихъ са, и свѣтълъ ѥсмь словесемь, и глаголѫ къ себѣ и къ вамъ· отъбѣжа болѣзнь и печаль и въздъıхание, ветъхаа мимо минѫша, се, бъıша вьса нова. ѩкоже бо врачевьстии отроци змиинъıа ѩзвъı цѣлатъ, ис тѣхъ иземьѭште цѣлебьнаа бъıлиа, растворьше винами ѩзвънъıими, врѣдъ цѣлаште, тако же и съпас' вьса зълъıа вины на благоѥ прѣтвори, горкоѥ сладько сътворивъ, человѣчьноѥ на цѣлбѫ прѣложивъ, съмрътьноѥ стрѣкало на нѫ съвративъ, дрѣвѣнъıи врѣдъ на съпасъ прѣложивъ, дьнь вьзьмъ миръ опечаливъıи, и дьнь отъда миръ вьзвеселивъıи. мьнѣ не вѣроуи, нъ своима очима, виждъ сѫштии съборъ, и прѣстани къ намъ оуставьıа. дьнь крьстьнъıи, и вьси веселимъ са, и

алчамъı отъ зьла, и очиштаимъ вьсе жтрьнѣе и вънѣшьнеѥ. сице праздьника слово, сиць веселиꙗ образъ. мала повѣдаѫ кръстънъıмь силъı чоудеса. вьзьри на кржгъ вьселѣнъıмь, колико вьсии и колико градъ, колико мѣстъ, колико ѧзъıкъ, колико островъ, колико рѣкъ, колико примориꙗ, колико родовъ и странъ и їностраньникъ, ти вьси крьста ради ал'чѫтъ, того силоѫ врагъı распьнъше, и раздроушаѥтъ са ношть мнозѣмъ, и не раздроушаатъ са алчьбънъıи троудъ. и нъıнѣ по что сънидохомъı са вьси, слъıшатъ нѣчто о крьстѣ, и напльнѣѥмъı цръкве, и дроугъ дроуга порѣѥ, поташте са, троуждаѫште са, прѣдъ сѫдиꙗми многаш'ди прѣдъстолиꙗ съподобьıѥми, прѣдъ Їсоусом' же сладьцѣ стоѫште, по нѣже Їсоус стоꙗ насъ ради, да ставитъ зълоу течениꙗ; ч'то оубо сътвори са дънесь; да не просто бо насъ прѣтекѫтъ дьни сего чоудеса. мѣсач'но оубо бѣаше, и само то къ оутроу, и веденъ бъıстъ съвазанъ ржкама въ претворъ пилатовъ. ржчѣи; слѣпъıихъ цѣльбънѣи, хромъıихъ врачъбънѣи. и прьсти ѫзами сътврьждени вѣахѫ вѣжди съзъдавъшии, и цѣлитель ѥстъствънъı дръжимъ бѣаше не кон'чати своѥго хъıтростънааго дѣла. то ли господеви отъдаѥте; съвазанъ бъıстъ ваѫи въ облацѣхъ водъı, рѣшаи сьпатъıмь мѫжьствомъ, иже плѣнникомъ оставьѥние дам· съвазанъ бъıстъ, иже Лазара раздрѣши отъ ѫзъ съмрьтънъıихъ, веденъ бъıстъ въ тъмницѫ иже несьвѣдънъıими аггелъı орѫженосьствоуемъ, иже небо прѣстолъ имъı, и трьпѣше влѣкомъ творьць отъ твари, зъдатель отъ зъданиꙗ, творьць отъ сътвореналаго. что оубо о сихъ что бъıстъ;

и ти, рече, не вънидоша въ тъмницѫ, да не осквьнатъ са, нъ да ѣдатъ великъ дьнь. ѡ великааго безакониѥ, оубои бесправьдьныи творатъ, и въ тъмницѫ вънити отъмештѫтъ са, хранаште са не осквьнити иже оуже осквьнѣнии, овьцеѫ овьцѫ разараѭште. ожидааше оубо сѫда въсѣм въселѣнъıмъ сѫдии, ожидааше съвѣдѣтелѣ доушънъıи съвѣдѣтелѣ, зъдавъıи и сѫдимъ, и човѣци оубо свѣдѣахѫ сѫдаште, богъ же стоıаше, и стоѫ млъчаıше, прѣдъ двьрьми човѣчъскъıими, стоѫ небесьнъıихъ двьрии владъıка. въпраша Пилатъ, васнь жидовъ човѣколюбивѣи· что ли рекѫ; васнь покажѫтъ сътворена истинѫ. коѥ оглаголание носите о човѣцѣ семъ; кѣто имать бога винна съторити; поноуждаѥмъ ѥсмъ пилатово глаголати, Їсоусъ бо мльчитъ, не словесъ не довѣдъı слово, нъ ѥда отъвѣтомъ разоритъ кръстъныи вѣньцъ. то имѣниа ли въсхотѣ невреѥмыи имѣниа; домовъ ли штоуждинихъ иже ни мѣста имъı кде главѫ подъклонити; богатьства ли иже и своѫ оученикъı до поıаса обнаживъ; ослате не имъı штоужде поѫ осла, да ваша дѣти благословитъ. рьцѣте винѫ, съторите, въ правьдѫ ли погоубисте; отъвѣшташа ѥмоу жидове· аштисѧ не бъıлъ зълодѣи, то не бъıхомъı ти ѥго прѣдали. великъ дѣлъ оуказъ, безъ оустава отъвѣтъ, повѣждъ зьль, и не твори лжѣ послоушникомъ. глагола имъ Пилатъ· поимѣте въı и, и по законоу вашемоу сѫдите. доброразоумивъ сѫдии отъложи тажесть на жидовъскъı главъı. въı поимѣте зьли обьштьника. глаголаша ѥмоу жидове· намъ не достоино ѥстъ погоубити ни ѥдногоже. како оубо оубисте Исаиѫ; како Захариѫ; како коѥгождо

отъ пророкъ; нь нѣстъ намъ оубити, не по нѣже съвѣтовати, нъ по нѣже не мощи. оуже бо вѣхѫ такоѧ власти Роумы отънати. разараѥтъ са оубо закон оуже, чрьниломъ лежа, дѣлы же праздьноуѧ, разори же и съвазанъıи Їсоус. Пилатъ же· азъ не ѥдноѧже винъı обрѣтаѭ вь нѣмь. не тъı тъчьѭ, ѡ Пилате, нъ ни жидове, нъ ни слѣпии, ни мрьтвии, ни сльнце, на лоуна, ни оутварь, ни правьдьнии вьси пророци и мѫченици, глаголѧ пророкъ· иже грѣха не сътвори, ни обрѣте са льсть въ оустѣхъ іего. вьси съ Пилатомъ глаголѫтъ правьдьнъıи приносаште нарокъ, ѥдини же сѫпротиватъ са жидове, кричемъ пьраште са и плиштемъ хоташте истинѫ посѣнити, и їсаиїно извѣштаѭште· ожидахъ сътворити вино, сътвори же трьние, а не правьдѫ, нъ кричъ поустошънъ, виноградъ жидовъскъ плодъ приноса кричъ. вьнѣгда же то са творѣ'ше, и Пилатъ ни глаголати ни слъıшати можааше съкоупьıенааго ради матежа, и жсобица мъıшлııаше бъıти, поисти бо к нѣмѹ жена іего добропомоштьница пооуштаѥма, мѫжа въздръжашти· нич'тоже тебѣ и правьдивоуоумоу томоу, глаголѫшти· аште можеши, отъпоусти и· аште ли не можеши, самъ са гонози, тъчьѭ не глаголѫшти дауидова словесе· не погоуби съ нечьстивъıими доуша моіеѧ и съ мѫжи кръвънъıими живота своіего· нич'тоже тебѣ и правьдоуоумоу ономоу, много бо пострадахъ іего ради вь сънѣ. инъ Їѡсифъ вь сънѣхъ истинѫ видашти, жидовъскомъ кричемъ сѫпротивь съвѣдѣтельствоуѭшти· лѣпо бо имъ бѣ женоѭ побѣжденомъ бъıти. одолѣ имъ Раавь блаждница, одолѣ имъ кръвоточиваа, одолѣ ханаанъıни, и

нѣнѣ пакꙑ жена на нѧ крѣпитъ са. отъвѣшташа же
ємоу жидове· мꙑ законъ имамъ, и по законоу нашемоу
длъжьнъ ѥстъ оумрѣти. кꙑи законъ; кꙑими словесꙑ
извѣштаѥмъ; васнь почьтенꙑими дьнесь; акꙑ овьча на
заколение ведень бꙑстъ, и акꙑ агньць безълоби прѣдъ
стригѫштимъ ѥго без гласа тъ не отъврьзетъ оустъ
своихъ. отъ безаконии людии моихъ веденъ бꙑстъ на
сьмрьть. сима обрѣтаѫ потрѣбьнꙑ тѣмъ сьлогꙑ, иньжде
же никдеже Исоуса въ правьдѫ оубиваѥма. вьниде Пилатъ
въ претории, попоуштаѧ ꙗрости жидовьстѣ, оугасити по-
коушаѧ са неоугасимꙑи пламꙑ, вьниде и изиде, паче огнь
въжеже· изиде бо имꙑ Исоуса вѣньчана и въ багрѣницѫ
облъчена, оуже побѣждьша, оуже въ образ' цѣсарьскъ
облъчена. творимоѥ же бꙑваше на оукоръ, притъча же
бѣяше по ѥстьствоу цѣсарьства. ꙗкоже и оубо видѣша,
ѥгоже многашди видѣша, ѥгоже не видѣша николиже,
ѥгоже присно видаште въжизаѫтъ са, своимъ жегоми
огнѣмъ, оунатъ бо, да бꙑша огнѣмъ изгорѣли, въздви-
гоша ихъ содомьскꙑи кричъ, въздвигоша са, и въсхꙑ-
тиша са· вьзми, распьни того. цѣсара ли хоштете ваше-
го да распьнѫ; не имамꙑ цѣсарѣ развѣ кѣсара, рѣша,
отъметание без гоѣния, безбожьство съ егуптъскꙑимъ
зъломъ. се ли бози твои, Издраилю, възведъши та отъ
Єгупта; не имате ли цѣсара развѣ кѣсара; к'то въ оубо
веде по поустꙑни; к'то ли кръми; кога привъпиваѥтъ
Мѡусии глаголѣ· господь цѣсароуѧи вь вѣкꙑ и на вѣ-
кꙑ и ѥште; да ѥлмаже оубо отъвръгосте са своѥго
цѣсара, прѣбѫдѣте оубо нецѣсароуѥми, работьнꙑи
ꙗръмъ вѣчьнꙑи влачаште. се до шестаго часа твори

са. видимъı же остатъчьнжѣ частъ дьни, вьсь бо ѥстъ
сватъ, помша и вѣньчана, которъимъ; трьниѥмъ, жи-
довъсками мъздами. ожидахъ сътворити ми вино,
сътвори же трьние. заоүшенъ бъıстъ, ранъı прима,
нь ничим'же са посрами. стани съ Їсоүсомъ и виждъ
бога оного очима. что бо тъ рече; господи, кто вѣрова
слоүхоү нашемоү; видѣхомъ ıи, и не имѣаше вида, ни
доброты, нъ видъ ѥго бечьстьнъ, исчазаа паче сыновъ
човѣчъ. не имѣѣше ли доброты вьсѣкоа доброты
хъıтрьць; плакаше бо жидовъска зъла, човѣкъ въ
ıзвѣ съı и вѣдъı трьпѣти болѣзнь· човѣкъ не богъ,
човѣкъ бо бѣаше а не богъ ıзвьѣюмъıи. кто оүбо тъ
многоболѣзньнъıи и многотроүдънъıи и отъ вьсѣхъ
мештемъ; ѥда како и по правьдѣ ѥже страждетъ; тъ
грѣхъı наша носитъ, и за нъı болѣзнь приюмьıетъ. азъ
ни ѥдноѫже винъı обрѣтаѫ о човѣцѣ семь. нь не стъıди
са оүкоръньıми благъıнъıми, толико пострадавъ прѣбъı
бестрастьнь, ıзвенъ бъıстъ, оплъıван бечьстиа прима, и
самъ прѣбъıваатъ чъстьнъ, славьнъ, съгрѣшаѫштиихъ
ижеѣкто рече имъ Исаıа· и мъı мнѣхомъ ıи въ бо-
лѣзни и ıзвѣ и въ озълѣнии· тъ же ıзвьнъ бъıстъ
грѣхъ ради нашихъ, и въ болѣзни бъıстъ безаконии
ради нашихъ. да и тъ ли оүбо и мъı ıзвени имъ, ıзвоѫ
ѥго ицѣлѣхомъı, мрьтвьць мрьтвьцемъ врагъ, ıзвеньıи
многоболѣзньнъıмъ човѣкомъ сѫпротивьно азъı бъı-
лиѥ. нъ до колѣ наше бестрастиѥ льстиши, ѡ човѣче;
рьци ıавьıенѣ иштемоѥ. акъı овьча на заколенъıе веденъ
бъıстъ и акъı агньць. благо овьча зъломъ сокачиамъ
отъдано. закалаѥтъ са· ѡ жидове, овьца не стризѣте,

аште ли стрижете, поштадите овьча благъ плодъ приносаштоу. ведоми же бѣахѫ и ини съ нимъ зълодѣа дьва, приходитъ бо намъ слово къ десатоуоумоу часоу дьни, да никтоже своюмъ жизни осѫждаютъ. и хотѣхъ оубо прѣстѫпити повѣсть, по неже многашди ѭ повѣдовахъ вамъ, виждѫ же разбоиника присно ма ноудаштa, и нѣ чоудо, небонъ и породънъıмъ двьри приноуди, хытро отъ насъ съпасъ прѣвративъ. стоıаше на крьстѣ агньць и два влька. нъ овъ прѣбъı на земи нравомъ, овъ же оуже прѫмѣнıаше са, помани ма, глагола, югда придеши въ цѣсарьствии своюмъ. ѡ силъı исоусовъı, разбоиникъ оуже пророкъ отъ кръста проповѣдаѧ. помани ма, господи, югда придеши въ цѣсарьствии твоюмъ. ч'то бо видиши цѣсарьское, ѡ разбоиниче; заоушание ли; плъвание ли; гвоздиѧ ли; или дрѣво и жидовъскаа прѣтъıканиıа, и оуже воиномъ лѫштѫ обнажаюмѫ; нъ виждѫ, рече, того аггѣлъı окрьсть стоашта, виждѫ сльньце бѣжаште, прѣвѣсѫ раздираюмѫ, земьѭ трепештѫштѫ, мрътвьца оуже бѣжати пооучаѭштемъ са. Їсоусъ вьса приюмьѧ иже и къ иединоуоум(оу) на десате часоу пришъдъшимъ тожде давъ динарионъ. аминъ, аминъ глаголѫ ти, прими и тъı аминъ, ѡ разбоиниче, иже дьнесь разбоиникъ, дьнесь сънъ, дьнесь съ мноѭ бѫдеши въ породѣ. азъ та изгънавъıи въвождѫ, иже породънъıмъ двьри затворивъ, иже копиюмъ пламѣнъıимъ остѣнивъ· аште бо азъ да не вьведѫ, прѣбѫдѫтъ двьри затворенъı. гради, ѡ разбоиниче, дивола разбивъ и надъ тѣмь вѣньчанъ. човѣка видѣвъ

и богоу са поклонивъ, оружиѥ прѣждьнѣѥ повръгъ, вѣрноѥ же принмъ. сим же сице имѫштемъ и всѣмъ свѣтимомъ, отъ въздоуха оубо сльньце, отъ садовъ же дрѣво, отъ жидовъ же злъчь, отъ тъкании же риза нераздьрана, отъ морѣ же багъръ одеждънъи, отъ роудъ же и желѣзнии лѫшта же и гвоздии, и близньчнъима источьникома крьви и водѣ излишнома, съпасъ своѥ творѣше· отче, остави имъ грѣхъ. которъимъ остави; елиномъ ли; жидовомъ ли; странънъимъ ли; иноплеменьникомь ли; вьсѣмъ просто· ѥдноѫ бо рече, и присно дѣло творитъ са. дѣї ли о ратьницѣхъ ѥдинѣхъ рече, остави; по вьса лѣта глаголѣтъ, и присно глаголѣтъ, и хотаи приѥмьѥтъ. сънидоша са вьси въ претории пилатовъ· ч'то глаголѫште; вѣмъı, ако льстьць онъ рече, ѥште живъ съı, ако по трехъ дънехъ въстанѫ. зѣло ли вѣси; зѣло ли помниши, ако въстанетъ; оутвръждаѥтъ гробъ, мнѣ бо оутвръждаѥши, блюди мрьтвьца, да не оубѣжи. имате ли, рече, стражѫ; идѣте, оутврьдите, ѩкоже вѣсте, оубисте, ѩкоже вѣдѣсте, оустроите, ѩкоже вѣсте, стрѣзѣте, аште да не бъıсте хранили, мнѣ винѫ словесьнѫѭ оставили бъıсте. нъıня же вамъ прѣдаѭ самѣмъ, ѥгда оубо живъ бѣ, оу вас' дръжимъ бѣ, ѥгда же оубиѥнъ бъıстъ, вьсѣхъ васъ оутаѥмъ. прѣбѫдѣмъı оубо бьдште, несьпаште, да глѫбокъıи сънъ жидовьскъ видимъ, и съ небесьнъıими воинъствъı праздъноуѥмъ о Христосѣ Їсоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже слава и дръжава нъıня и присно и въ вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Іанна архиепископа костантина града златоуста'го отъ съказанїа еуаггельскаго, иже отъ Матдеа на оутрїа ѥстъ по патьцѣ· събраша са архиереи и фарисеи къ Пилатоу глаголѧште· поманѫхомъ, ꙗко онъ льстьць ѥште живъ сы глагола· ꙗко по трьхъ дьнехъ въстанѫ, повели оубо оутврьдити гробъ до третиꙗго дьне, ѥда како пришъдъше оученици ѥго ноштиѭ оукраджтъ ꙗ и рекѫтъ людемъ, ꙗко въста из мрътвыхъ, и бѫдетъ послѣдьнꙗ прѣльсть горшн прьвыѧ.

Въсѫдоу прѣльсть сама са ослѣпьꙗетъ, и нехотѧшти истинѣ помагаетъ. съмотри же· подоба вѣровати, ꙗко оумьрѣ, и ꙗко погребенъ бъстъ, и ꙗко въста, и то вьсе врагъ дѣлы бываатъ. виждъ оубо словеса си съвѣдѣтельствоуѭшта о всемъ томь· поманѫхомъı, ꙗко льстьцъ онъ рече ѥште живъ сы. да оумрълъ ѥстъ оубо. по трехъ дьнехъ въстанѫ. повели оутврьдити гробъ. да и погребенъ ѥстъ. ѥда како приджтъ оученици ѥго и оукраджтъ ꙗ. да оубо аште гробъ запечатлѣетъ са, не бѫдетъ проказьства никоѥгоже. да и бес пьра оубо оуказанїе въскрѣсьноѥ, о нем'же въı продлъжисте рѣчь· по нѣже бо печатьлѣсте, не бъı никоѥгоже проказьства· да аште не бъı ни ѥд'ногоже проказьства, то оуже въста авѣ и бес пьра. виждъ, како и нехотѧште троуждаѭтъ са о оуставьѥнии истиньнѣѣмъ, тъı

же ми съмотри оученикъı любашта истинѫ, како глаголемъıихъ отъ врагъ нич'соже съкръıвалѫтъ, аште и оукорьна' глаголѫтъ. се бо и лъстьца ѭ наричѫтъ, и не млъчатъ ти того, се же показаютъ и онѣхъ боуюстъ и сихъ безълобънъıи и любаштии истинѫ образъ, по нѣже ни съмрьтиѫ гнѣва оуставиша. достоинъно же и оного же и оного вьзискати, кде глагола· по трехъ дънехъ въстанѫ; не бо обраштетъ никтоже тако авѣ извѣштана, нъ їѡнина ѥстъ притъча. ѩкоже вѣдѣахѫ глаголемаѩ, и хоташте зълотворѩахѫ. что оубо Пилатъ; имате ли стражѫ; оутврьдите, ѩкоже вѣсте. и оутврьдиша печатлѣвъше гробъ съ стражьми. не да воиномъ ѥдинѣмъ печатьлѣти, ѩкоже оувѣдѣвъ о нѣмь не хотѣаше с нѣими причастити са, нъ гонезноути ихъ хота и то творитъ и рече· въı ѩкоже хоштете, печатьлѣите, да не дроугъıѫ имате виновьнъı творити. аште ша бо ед'ни воини печатьлѣли, могли бъıша глаголати, аште и лъжа и непрѣпьрива словеса глаголемаѩ· нъ обаче же ѩкоже и при инѣхъ не стъıдѣахѫ са, такоже и о семъ бъıша глаголали, ѩко воини тѣло давъше оукрасти подаша оученикомъ и о въскръсении сълъгати слово. нъıнѩ же ти сами оутвръждъше ни того могѫтъ глаголати. видиши ли, кол'ми ти спѣшатъ о истинѣ и нехоташте; небонъ ти придоша, ти просиша, ти печатьлѣша съ стражеѫ, ѩкоже дроугъ дроугоу бъıти клеветаремъ и обличителемъ. цѣи коли оубо оукрали бъıша; въ сѫботѫ; и како; не бо бѣаше лѣтиѫ пристѫпити. аште ли и законъ прѣстѫпили бъıша, како оубо сьмѣахѫ иже толь страшиви пристѫпити; како ли приноудити можа'хѫ;

что же глаголѧште; что ли твораште; кѣимъ ли поуштениемъ стоѧти хотѣахѫ за мрьтвьца; коега отъданиѧ чаѧште отъ нѣго; коего отъмьштенияѧ; ѥште жива видѣвъше сьвазана бѣжаша, и по оумрътвии ли хотѣахѫ за нь дрьзовати, аште да не бы въсталъ; то како то ѥстъ разоумѣти; ѩкоже тако хотѣахѫ сълъгати, въскрьсению не бывъшоу, си рѣчь отъ того. много о въскрьсении имъ глагола, и часто глаголааше, ѩкоже и самии сии рѣша, ѩко по трьхъ дьнехъ въстанѫ. да аште оубо не бы въсталъ, ѩвѣ ѩкоже акы прѣльштени сии и противѫ цѣлѣ странѣ о нѣмь борѫште са и без домоу и без града бывъше отъврьгли са ѥго бѣша, и не бѣша такоѧ рачили ѥмоу възложити славы, акы прѣльштени и вь сетьнѣѧ бѣды того ради въпадъша въ бѣды. и ѩкоже не бѣша могли того сълъгати, аштѣ не было въстание, се ни слова трѣбоуѥтъ. чимъ бо пьваѧште; хытростиѫ ли словесънѫѫ; нъ высѣхъ бѣахѫ гржьши. нъ богатьствомъ ли; нъ ни жъзла ни оноушта имѣахѫ. нъ доброродьствомъ ли; нъ оубози и отъ оубогъ. нъ отьчьствомъ ли великомъ; нъ отъ мѣстъ бѣахѫ ненарочитъ. нъ множьствомъ ли своимъ; нъ не бѣаше ихъ болѣ ѥдного на десате, и ти же распрашени. нъ обѣштании ли оучителѣвы нѣкоторыими; аштѣ бо не въстала, то ни та хотѣахѫ имъ вѣрьна быти. како ли можлахѫ сътрьпѣти народоу бѣсаштоу са; ели бо връховьнїи вратарица жены словесе не сътрьпѣ, и прочии же вьси сьвазана тъчыѫ оузьрѣвъше разбѣгоша са, како оубо оумыслили бѣша на коньца вьселенѣѧ тешти, и въсадити сътвореноѥ слово о въскрьсении; ели бо

овъ противѫ женъскѹ прѣштенію не сътрѣпѣ, овъ же не пѫтивѫ вѫзѣ, како можлаѫ противѫ цѣсаремъ и кназемъ и народомъ стати, нѫде мечи и сковрадъı и пешти и бечисменьнъıѩ по вьса дьни съмрьти, аште да не бъıша въставъшаго насъıтили са намановенна; толика знамена бъıша и толика чоудеса, и ничъсоже са отъ тѣхъ оустъıдѣша жидове, нъ распаша сътворъшаго, а тѣмь ли хотѣаѫ простѣ бесѣдоуѫштемъ вѣровати о вьстани; нѣстъ то тако, нѣстъ, нъ въскръсъшаго сила то сътвори. съмотри же ми зълодѣиство нѫъ рѫжьноюе· поманѫхомъ, рѣша, ѥако глагола льстьць онъ, ѥште живъ съı, по трехъ дьнехъ въстанѫ. да аште льстьць бѣ, и лъжеѫ прѣлишталаше, что са боите и риштете, и толико спѣшениюе творите; боимъ са, рѣша, ѥда како оукраджтъ ѩ оученици ѥго, и прѣльстатъ многъıѩ. и то же ѥви са не имъı съ проста слова. нъ обаче зълъ любопьрива бъıваѥтъ и бестоуда, и бесловънъıими начинаѥтъ. и до третиѩго дьне повелѣша оутврьдити, акъı о оуставѣхъ боржште са, и хоташте показати и прѣдъ симъ льстьца сѫшта, и до гроба зъль продлъжаѫтъ. того дѣла скорѣюе въста, да не рекѫтъ· сълъга и оукраденъ бъıстъ· се бо грѣха не имѫтъ ѥже скорѣюе въстати, а ѥже поздѣюе злзора бъı пльно бъıло. небонъ аштн не тъгда въсталъ, сѣдаштемъ тѣмь тоу и стрѣгѫштемъ, нъ отъшъдъшемъ по трьхъ дьнехъ, имѣли бъıша что отъвѣштавати и глаголати, аште и неразоумьнѣ. того ради вари. лѣпо бо бѣаше сѣдаштемъ имъ и стрѣгѫштемъ бъıти въстанию. да и въ трьхъ оубо дьнехъ жтрь подоба бъıти· аште ли

мимошѣдѣшемъ и отъишѣдѣшемъ бѫдѫтъ стражемъ, хотѣаше зазорьно дѣло быти. того ради и печати прости, ꙗкоже хотѣахѫ, и воини присѣдѣахѫ. и не рождаахѫ въ сѫботѫ то твораште и дѣлаѭште, нъ на иед'но тъчьꙗ зьрѣахѫ, на своѥ пронърьство, ꙗкоже тѣмь да оделѣѭтъ, ѥже сетънааго безоумьꙗ ѥстъ, и страха зѣло потрасаѭшта'го вьсако. имъшии бо того жидове оумьрѣша бѫтъ са. цѣки ашти простъ человѣкъ, лѣпо бы пъвати. нъ да оувѣдатъ, ꙗко и живъ самохотьнѣ пострада, ѥже пострада, се и печать и камы и стража, и не могоша ѥго оудрѣжати· нъ ѥдно бываетъ тъчьꙗ, ѥже обличеноу быти гробоу и вьвѣреноу быти отъ сего въстанию. небонъ и воини стрѣжаахѫ, жидове присѣдатъ. вечеръ же въ сѫботѫ, освитаѭшти въ ѥдинъ отъ сѫботъ, приде Мариꙗ Магдалъиньи и ина Мариꙗ видѣтъ гроба, и се тржсъ бысть великъ, аггѣлъ бо господьнь съшедъ съ небесе пристѫпивъ отъвали камы отъ двьрии гробоу, и сѣдѣаше на немь· бѣаше же видѣние ѥго акы мльнии, и одежда ѥго бѣла акы снѣг'. по въскръсении аггѣлъ. по ч'то оубо приде и камы отъвали; женъ дѣла, ты бо того тъгда видѣша на-гробѣ. да имѫтъ оубо вѣрѫ, ꙗко въста, видѣша гробъ тъштъ тѣла. того ради вьза камы, того дѣли и тржсъ бысть, да въспранѫтъ и подвигнѫтъ са. пришли бо бѣша, ꙗкоже масло вьлиꙗти, и въ ношти то бысть, и подоба бѣ нѣкоторыимъ и оусънѫти. и ч'со ради и по что рече· не боите вы са; прѣжде а гонажаетъ боꙗзни, ти тъгда глаголѣетъ о въскрьсении. и ѥже вы многѫ кажѫштѫ чѥсть ѥстъ, и кажѫштоу, ꙗко

сѣтѣнаѥ ожидаѭтъ дрѣзнѫвѣшиихъ, ѥже дрѣзнѫша сътворити, аште са не покаѭтъ. не бо ѥстъ вамъ, рече, бояти са, нъ онѣмъ распѣнѣшимъ. отѣньмъ оубо имъ боязнь и словесы и лицемъ, небонъ образъ свѣтьлъ показа, благовѣщенига же сица несы, приведе глаголѧ· вѣдѣ, ꙗко Їсоуса распатааго иштете. и не срамѣѥтъ са распата нарича, се бо начало благынамъ. въста. отъ кѫдоу; ꙗкоже рече. аште и мнѣ не вѣроуѥта, то того словеса помѣнѣта, да и мнѣ не вѣроуѥтѣ. таче и ино оуказаниѥ· градѣте, видите мѣсто, ижде лежа. того ради въза камы, ꙗкоже и отъ сего тѣма вьзати оуказъ. и рѣцѣта оученикомъ, ꙗко оузьрите и вь Галилеи. и инѣмъ благовѣстити строитъ, ѥже има паче творѣше вѣровати. и добрѣ, въ Галилеи, гонажаѫ дѣлъ и бѣдъ, ꙗкоже не страхоу сътѫжати вѣрѣ. и їзидоста из гроба съ страхомъ и радостиѭ. по что; оучастьно орждиѥ видѣша и прѣславьно, гробъ тъштъ, ижде прѣжде положена видѣша· тѣм' же и веде и на видѣниѥ, да обоѥмоу бѫдета съвѣдѣтела, и гробоу и въскрѣсению. небонъ помъышлѭахѫ, ꙗко никтоже ѥго вьзалъ, воиномъ многомъ сѣдаштемъ, аште да самъ са не въскрѣси. того ради и радоуѭтъ са и чоудатъ са, и въс толико прѣвъываниѥ приѥмьѭтъ отъданиѥ, ѥже прьвоѥ видѣти и благовѣстити не глаголаѫа тъчьѭ нъ и видѣна. ти по ѩже изидоша съ страхомъ и радостиѭ, се Исоусъ сьрѣте и глаголѧ· радоуита са. тѣ же жестѣ и за нозѣ, съ прѣвеликомъ веселиимъ к ѩмоу притекши приѥмаста же и дръжаниимъ знамениѥ и извѣштениѥ въскрѣсениа, и поклониста са ѥмоу. что оубо тъ; не боита са, пакъı и тъ

бѣзнь изгонитъ, протварѣа пѫть вѣрѣ. нъ идѣта и повѣдита братии моюи, да идѫтъ въ Галилеѭ, и тамо ма видатъ. съмотри, како ти тъ тѣми оученикомъ благовѣститъ, иеже многашди глаголахъ, иже паче родъ вечьстьнъ въ чьсть веды и въ благы надежда и болашта ищѣли. васнь кто васъ бы хотѣлъ такъжде быти и по нозѣ ати исоусовѣ; можете и нына, иеликоже васъ хощетъ, не по нозѣ тъчьѭ и по рѫцѣ, нъ и по главѫ ати чистѫѭ онѫ, страшнъихъ таинъ насъышташ са чистѫѭ съвѣстиѭ. не сьде же тъчьѭ, нъ и въ инъ дьнь оузьрите и съ неизглаголѣмѫѭ славоѭ оноѭ и народомъ агѣльскомъ граджшта, аште въсхоштете человѣколюбиви быти, и слъшати имате, не си словеса тъчиѭ, ако радоуите са, нъ и оно· идѣте благословьиении отъца моюго, приимѣте оуготованоюе вамъ цѣсарьствие прѣдъ съложениемъ мира. бждѣте оубо человѣколюбиви, да то оуслъшите, и въı златоносивъıѧ женъı, видаштаѧ теченине женьскоюе, сиѭ азѫ понѣ до поздѣ нѣколи отъложивъша златънааго желанина. ѥкоже аште ръвъноуете женамъ, прѣмѣните оутварь, иеѭже объложени иесте, милостиѭ объложивъше са. къıи оуспѣхъ, повѣждъ ми, чьстьнааго каменина сего и златомъ шьвенъıихъ ризъ; радоуетъ са, глаголеши, о сихъ доуша и веселитъ са. азъ тебе о приобрѣтении въпрашахъ, тъı же ми врѣдъ повѣдаюши· иеже бо о том' праздьновати и радовати са и прилпѣти, ничтоже нѣ того горе· горчаиши бо лютаѧ си работа бываатъ, иегда кто и работаѧ радоуетъ са. къгда бо, ѥкоже иестъ подоба, поспѣши то на доуховьноюе дѣло; къгда же ли посмѣетъ са,

ꙗкоже ѥстъ лѣпо, житїискꙑмъ потрѣбамъ, ꙗкоже мнитъ радости достоинна, ѥже златомъ ꙁазати сѧ; николиже, нъ молѫ то отъложивъша милость приобраштамꙑ въводаштаѧ въ цѣсарьство небесьноѥ, ѥгоже бѫди вьсѣмъ намъ полоучити благодѣтиѭ и человѣколюбиимъ господа нашего Їсоуса Христоса, ѥмоуже слава вь вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Слово сватааго Єпифанија архиепископа кꙋпрьска о погребении тѣле господи нашего Їсоу Христоса ї ѡ Їѡсифѣ иже отъ Аримадеа и о Никодимѣ и о сънитии господи нашего гробьнѣѭмь по съпасъпасьнѣки мжцѣ дивъно бꙑвъшоу.

Что се; дънѣсь мльчание много на земи· ч'то се; се мльчание много и неплиштеваниѥ много, мльчание много, ꙗко цѣсаръ съпитъ· земꙗ оубоꙗ сѧ, и оумльча, ꙗко богъ плътиѭ оусьпе· богъ плътиѭ и оусьпе, и адъ въстрепета. богъ въ малѣ оусьпе, и съпаштаѧ отъ вѣка отъ ада въскрѣси. къде нꙑни сѫтъ вьчераш'нѧѧ мльвꙑ и гласи и говори бꙑвлѫштии на Христоса отъ законопрѣстѫпникъ; кде народи и чини и оржжиа и жрьди; к'де цѣсаре и їереи и сѫдиа осѫжденꙑа; кде свѣшта и мечи и говори бештисльнии; кде людиѥ и гнѣваниа и трѫтъ неправьдънꙑи; въ истинѫ оубо ꙁѣло въ

истинѫ людиѥ пооучиша са тъштетънъимъ и безоумънъимъ, потъкнѫша са въ жгъльнъи о камень Христоса, и сами съкроушиша са, привръгоша са въ тврѣдъи камень, нъ въ пѣнъı вльнъı ихъ разидоша са, потъкоша са о наковальнѣ непобѣдимѣмъ, нъ сами съторени бъıша, вьзнесоша на дрѣво камень, и съшъдъ оумрътви а, съвазаша великаго Сафѡна сльньца Христоса, нъ раздроушъ вѣчьнъıа жзы иноплеменникъı и законопрѣстжп'никъı погоуби, заиде богъ сльньце подъ земьж, и тъмж прѣмрачьнж июдеѡмъ сътвори· днесь спасениѥ сжштиимъ на земи, и отъ вѣка подъ земьıж сжштиимъ, днесь съпасениѥ вьсемоу мироу, ѥлико видимъ и ѥлико не видимъ, соугоубь днесь пришьствиѥ господьнѥ, соугоубь съмотреннѥ, соугоубь човѣколюбиѥ, соугоубь сьнитиѥ, въ коупѣ же сьмѣрениѥ, соугоубо къ човѣкомъ пѡстѣштениѥ, отъ небесе на земьж, отъ земьıа подъ земьж, богъ приходитъ, врата адова отъврьзаѭтъ са, съпаштии отъ вѣка радоуите са, сѣдаштии въ тьмѣ и въ сѣни съмрьтьнѣ великъıи свѣтъ приимѣте, съ робъı господь, съ мрьтвъıими богъ, съ оумъръшиими животъ, съ повинънъıими неповинънъи, съ сжштиими въ тьмѣ немрьчаи свѣтъ, съ плѣньникъı свободитель, съ прѣисподьнѥиими прѣвъıшьнѥи небесъ. Христос на земи, вѣровахомъ· Христос въ мрътвъıихъ, с нѥимъ сьнидѣмъ, да оувѣмъ таинъıа же тоу, да разоумѣѥмъ божиж таинж, таина подъ земьıж чоудеса, да оувѣмъ, како и сжштиимъ въ адѣ просвѣтилъ ѥстъ проповѣдь. ч'то оубо; вьса ли прѣпрость съпасаѥтъ шивъ са въ адѣ бог'; ни, нъ и тоу вѣроужштаа. вѣчера

съмотрьливъная твора а дънесь владъчьская, вчера плътьская а дънесь господьская дѣла, вчера человѣчьская а дънесь божьствъная явльяетъ, въчера за оухо оударенъ бываше, дънесь же блъштанинимъ божиемъ адовъское жилиште бьетъ, въчера съвазанъ бываше, дънесь нераздрѣшьнами жзами съваза'тъ мжчителіа, въчера осжжденъ бываше, дънесь осжжденъимъ свободж дароуетъ, въчера слоугы пилатовы ржгаахж са немоу, дънесь вратьници адовьнии видѣвъше ништезоша. нъ оубо слъши о христовьнѣи мжцѣ въшьнѣе слово, слъши и въспои, слъши и прослави, слъши и проповѣждъ божиа чоудеса великаа, како законъ остжпаетъ, како благодѣть процвитаетъ, како образи мимоходатъ, како истина проповѣдаетъ са, како сѣнь мимоходитъ, како сльньце въселенжж испльняетъ, како ветъхъи законъ обетъша, како же новъи извѣштаетъ са, како древьниа прѣидоша, како новаа процвътоша. двои людие въ Сионѣ въ христовьнѣи мжцѣ въ врѣма придоша· евреистии коупно же и поганьстии, два цѣсара· Пилат' и Ірждъ, два иерея· Анна и Каиафа, да обѣ пастѣ въ коупѣ бждете, ова прѣстажшти а христовъная начинажшти· двѣ жрътвѣ въ тъ вечеръ дашете са, по неже съпасение, глаголѣ, живъимъ и мрътвъимъ бъива'ше. июдеи же съвазажште агньца закала'хж, а иже отъ поганъ въ плъть бога, и ови въ сѣнь възираахж, ови же къ сльньцоу и богоу притѣкаахж, и ови съвазавъше Христа отъсъылаахж, а иже отъ поганъ инодоушьно его приимаахж. нъ июдеи исхождение неже отъ Єгупта помьнѣахж, а иже отъ поганъ избавьение иже отъ

льсти проповѣдаахж. и се кде; въ сионовѣ градѣ цѣсара великаго, въ нѣмже и твори съпасение по срѣдѣ земьа, по срѣдѣ дъвою животъноу познанъ бывъ Їсоусъ божии сынъ· по срѣдѣ отьца и доуха, обою животоу животъ отъ живота, истинѣныи животъ швьша са, и по срѣдѣ аггѣлъ и человѣкъ въ шслехъ раждаа са, по срѣдѣ дъвою ихъ людии камень жгъленъ лежа, и междоу закономъ и пророкы въ коупѣ проповѣдаемъ, и по срѣдѣ Моса и Илиа въ горѣ швьша са, и междоу обѣма разбоиникома богъ разоумьноуоумоу разбоиникоу швьша са, и по срѣдѣ настомштаа жизни и градѫштаа сѫдиї вѣчѣныи сѣда, и дьнесь по срѣдѣ живыихъ и мрьтвыихъ швьша са, соугоубѫ пакы силѫ жизни, соугоубѫ бо родьствоу въ коупѣ и породьствоу. и слышавъ рѣчи соугоубо родьствоу вешти и въсплешти чоудеса. аггѣлъ Марии матери христосовѣ родьство иего благовѣствока, аггѣлъ Марии Магдалыни порождение иего иеже отъ гроба благовѣстьствова. ноштиѫ Христос въ Видлееми раждаетъ са, врътъпъ ис камене, идеже Христос роди са, врътъпъ ис камене, идеже Христос пораждаетъ са. пелены въ родьство приемыетъ, пеленами и сьде повиваетъ са, змурнѫ рождъ са приатъ, змурнѫ и въ погребение и ал'ѓи приемыетъ. тоу Їѡсифъ безмѫжънъи мѫжъ маринъ, сьде Їѡсифъ иже отъ Ариадеа, въ Видлеемѣ въ шслехъ родьство, нъ и въ гробѣ шко и въ шслехъ мѣсто. прьвии пастоуси хрьстосово благовѣстьствоуѫтъ родьство, нъ и прьвии вьсѣмъ пастоуси христосови оученици благовѣствоваша христосовоие из мрьтвыихъ порождение, тоу,

радоуи са, агг҃ел҃ъ дв҃ки вьзьпи, и сьде, радоуите са, велика сьв҃та агг҃ел҃ъ Христос женамъ въпишаше, въ прьвоие родьство Христос по трехъ десатехъ дьнь вьниде въ земънъıи Їероусалимъ въ црькъве, и принесе ико прьв҃ньцъ два гръличишта богови, съ въ погребение иегоже отъ мрьтвъıихъ Христос по четъıрехъ десатехъ дьнии вьзиде въ въıшьнїи Иероусалимъ, иждоуже не разлжчи са, въ истинъıнаıа сватаıа сватъımъ ико прьв҃ньць неистьл҃ньнъ из мрътвъıихъ, и приноса богови и отьцоу два гръличишта, доушж и плъть нашж, иегоже и приатъ, ико Сумешнъ етеръ, ветъхъи дьнемъ богъ, ико въ ржц҃ свои въ своа ıдра· аште ли в҃ть-скъıа а не в҃рно слъıшиши, обличаıтъ та недвижимии печате господьскаго погребениа христосова гроба, ико-же во знаменаном' печатьмь дв҃вьствьнъıимъ затвореномъ Христос отъ дв҃въı роди са, тако не отъврьстомъ сжштемъ гробьнъıимъ печатьмь христосово порождение бъıстъ· како же въ гроб҃ инъгда и отъ къıихъ Христос жизнь полагаетъ са, сватъıихъ словесъ да слъıшимъ· позд҃ бъıвъши, рече, приде чов҃ькъ богатъ именемъ Їωсифъ, съдрьзнжвъ вьниде къ Пилатоу, и проси т҃ла исоусова. вьниде чов҃ькъ къ чов҃ькоу проса приати бога чов҃ькомъ, прошаше брьние оу брьниа приати зиждителя вьс҃мъ, с҃но отъ с҃на приати ѓеонъскаго огн҃и, капьıа мала отъ капьıа приати бездънж. кто вид҃ъ или кто сатша къде чов҃ька чов҃кови творьца чов҃ькомъ даıшта безаконъника правьдьника и творьца закономъ об҃ештаваетъ са дати, сждии осжжденъ ико и осжжденж сждиж сждишмъ въ погре-

кение даѥтъ. поздѣ бывъшоу приде человѣкъ именемъ Їωсиф', въ истинѫ богатъ, ꙗко вьсе съложеноѥ тѣло господьне приимъ, въ истинѫ богатъ, ꙗко соугоубоуа осиѫ христосовѫ отъ Пилата приатъ, и богатъ, ꙗко бесцѣннааго бисѣра достоинъ бысть приати, въ истинѫ богатъ, вълагалиште бо понесе плъно божьствьнааго богатьства. како бо не богатъ, вьсемоу мироу жизнь, съпасъноѥ сътажавъ; како не богатъ Їωсиф', даръ приимъ питаѫштааго вьса и вьсѣми обладаѫштааго; поздѣ бывъшоу, бѣ бо оубо зашьло въ адъ правьдноѥ сльньце. тѣм же приде человѣкъ богатъ именемъ Їωсифъ отъ Ариматеѥ, иже бѣ крыѥ са страха ради июдеиска, приде же и Никодимъ пришъдъ къ Їсоусови ноштиѫ, таины таинамъ потаѥны· дъва потаѥна оученика съкрытъ Їсоуса въ гробѣ градета, съкрѣвенѫѭ въ адѣ тѣсноу потаѥноуоумоу въ плъти богоу, своимъ въскр'сеннимъ оучашта, дроугъ же дроуга прѣспѣваѥ въ божиѫ любьве· Никодимъ бо въ змур'нѫ и алгоуи штедръ, а Їωсифъ въ дръзновение иеже къ Пилатоу похвалънъ, съ бо вьсакъ страх' отъврѣгъ дръзноувъ вьниде къ Пилатоу, проса тѣла їсоусова, и въшъдъ прѣмѫдро отънѫдь начатъ, да възлюбьѥныѥ мысли не погрѣшитъ· тѣм же не начинаѥтъ великъими рѣчьми нѣкъими къ Пилатоу, да не вьсего раздражъ отъпадетъ прошениа, ни глаголет' к немоу· даждъ ми тѣло їсово, омрачьшааго сльнце прѣжде мала врѣмене, и камение раз'дробьша, и земьѭ потрасъша, и гробы отвръзьша, и катапедазмѫ црькъвънѫѭ раздърăвъша, ничтоже таково къ Пила-

тоу глаголетъ, къ ч'то прошение нѣкое мало· ѡ сѫдии, отънѫдь мала проса к тебѣ придохъ, даждъ ми тѣло мрътво на погребение оного осѫжденa'го отъ тебе, Їсоуса назарея, Їсоуса ништаго, Їсоуса бесхрамника, Їсоуса сего видаштаго, нага, съмѣренаго, Їсоуса жзьника, Їсоуса окръвенаго, страннаго, и въ страньнъıихъ' незнаема, и небрѣгома вьсѣми, видашта· даждь ми сего страннаго, каа бо ти польза отъ тѣла страньна'го сего; даждъ сего назарея страньнаго. ємоу страны не съвѣмъ страннии· даждъ ми сего стран'наго, ємоуже отьца не знаемъ стран'нии· даждъ ми сего стран'наго, ємоуже мѣста и жилишта не съвѣмъ страннии· даждъ ми сего страннаго, не имѫштаго съде к'де главы подъклонити· даждъ ми сего страннаго, въ странънъıихъ ѩко странна бесхрамника, отъ ѩслиї ѩко странна отъ Їрода бѣжавъша, даждъ ми сего стран'наго, бѣжавъшаго от' самѣхъ пленъ въ Єгуптъ, иже ни града ни вьси ни храма ни обитѣли ни рода имать въ стоужден странѣ, съмрьтиж имѫштаго житие, и дръжаштаго вьсѣчьскаа· даждъ ми, ѡ владъıко, сего висаштаго на дрѣ нага, да покръıж покрывъшаго моего състава наготж, даждъ ми сего мрътваго въ коупѣ и бога, да покръıж покрывъшаго моа беззакониа, даждъ ми сего мрьтваго, да погребж погребъшаго въ Їѡрданѣ моа грѣхъı. ѡ мрьтвѣ молѫ, отъ вьсѣхъ обидж приим'ш8, отъ дроуга прѣданоу бъıвъшоу, отъ оученика прѣданоу, отъ братиа изгънаноу, отъ своихъ рабъ за оухо оудареноу· ѡ мрьтвѣ молѫ, осѫжденоу бъıвъшоу отъ свобожденъıихъ

отъ нѣго, пиштж оцъта напоѥноу, отъ ицѣлѣвъшихъ отъ нѣго язвж приим'шоуоумѕ, отъ оученикъ оставьѥноу, отъ своѥѧ матере лишеноу· о мрътвѣ, ѡ Пилате, молѫ, на дрѣвѣ висашти. нѣстъ бо семоу отьца на земи, ни дроуга кого нъıнѣ, ни оученика, ни жжикъ, ни погребителѧ, нъ самъ ѥдномоу ѥдночадъ въ вьсемь мирѣ богъ, и инъ никтоже. симъ отъ Їѡсифа къ Пилатоу реченомъ повелѣ Пилатъ въдати ѥмоу прѣсватоѥ тѣло їсоусово. пришъдъ же на гольгодино мѣсто сънатъ бога въ плъти отъ дрѣва, и полагаѥт' на земи въ плъти, бога нагѫ, нъ ни пакъı нага, и видатъ лежашта низъ, възведъшѧаго вьса горѣ, и бъıваатъ въ малѣ без доуха животъ вьсѣмъ и доухъ, и видатъ без очию съзъдавъшѧаго многоочителѣнаѧ, и лежитъ възнакъ въскрѣшение вьсѣмъ, и оумрьштенъ бъıваатъ богъ плътиѫ, въскрѣшѧми мрътвъıѧ, и мльчитъ въ плъти громъ божиѧ словесе, и въздвиженъ бъıваатъ дланьми съдръжаи земьıѫ ржкоѫ. воле оубо, Їѡсифе, испрошин и приимъ, вѣси ли оубо, кого приатъ; пристжпль къ кръстоу и сънемъ Исоуса, вѣси ли оубо, кого понесе; аште оубо вѣси, ѥгоже дръжиши, нъıнѣ бъıстъ богатъ. како же оубо и божию тѣлеси семоу и страш'ноуоумоу твориши погребение; похвална оубо ѥстъ твоѧ любъı, нъ паче похвалѣно доуши твоѥи дръзновение. воле оубо не трепештеши ли, на ржкоу носа, ѥгоже трепештжтъ херовимъ; которъıимъ бо страхомъ божии плъти тои съвлачиши лентии; кацѣмъ же говѣнимъ приатъ очи трепешта вьзирати и отъкръıти тѣло бога съмѣрьшѧаго са волѣѫ; воле оубо, рьци ми, ѡ Їѡсифе, и къ въстокоу

ꙗко и мрьтва погрѣбаѥши Їсоуса, въстока къстокомъ; воле оубо и своима прьстома, ꙗко мрьтвоу, Їсоусови затвараѥши очи, отврѣзъшоуоумоу своимъ прьстомъ слѣпааго очи; воле и оуста сътискаѥши, отъврѣзъшоумѫ оуста гжгънивоуоумоу; воле же и рѫцѣ сълагаѥши, простеръшоуоумоу исъхъшии рѫцѣ; или и нозѣ по законоу мрьтвъимъ важеши, давъшоуоумоу хождениѥ недвижимъыима ногама; воле же оубо и на одрѣ въздвижеши, рекъшоуоумоу ослабъѥноуоумоу жилами· възми свои одръ и ходи; воле же и хризмѫ възливаѥши на цѣсара, и хризмѣ пролиꙗвъшии са и вьсь миръ исцѣлъши; воле оубо ѥште и крьви текѫшти ꙗзвѣ божиꙗ тѣла съмѣѥши истискати ѭ, исцѣлѣвъшоуоумоу кръвоточивѫѭ богоу; воле оубо и водоѭ омываѥши тѣло божиѥ, измъивъшаго вьса и оцѣштениѥ давъша; кыи же оубо и свѣшта въжъжеши истинъноуоумоу свѣтоу, просвѣштъшѫмоу вьсѣкога человѣка; кыи въспоѥши погребению пѣсни, приемьѭштоуоумоу присно отъ небесьскъıихъ силъ пѣсни; воле оубо слъзъı оупоуштаѥши ꙗко надъ мрьтвъмъ прослъзъшоуоумоу са, и мрьтва Лазаря вьскрѣшьшоу; воле оубо и плачь твориши, давъшоуоумоу вьсѣмъ радость, и скрьбь отъ Єггъı отъврѣгшоу; овоче блажѫ рѫцѣ твои, ѡ Їѡсифе, послоужъшии и осагъшии, ѥште и крьвь поуштаѭшти божиꙗ тѣла иѧсовѣ рѫцѣ и нозѣ, блажѫ рѫцѣ твои прикоснѫвъшии са божиихъ ребрѣхъ., и прѣжде Ѳомъı невѣрънааго вѣрна и похвалѣна опасива· блажѫ оуста твоꙗ бесъıтости насъıштьша са и приложьша са къ исоусовомъ оустомъ и доуха свата отъ тѫдоу испльньша

са· блажѫ очи твои приложьшии са къ їсоусовама очима, и свѣтъ истинъныи отъ тѫдоу приимъши· блажѫ лице твоіе приложъшии са къ божию лицоу· блажѫ рамѣ твои понесъшии носаштаго человѣка· блажѫ главѫ твоѭ, ієиже прикоснѫ са Їсоус, глава вьсѣмъ· блажѫ Їωсифа и Никодима, бъисте бо прѣжде херовимъ херовимѣиша, бога въ себѣ носашта, бъисте прѣжде шестокрильнъıихъ богоу слоузѣ, не крильма нъ плаштаницеѭ бога покрывъша и почътъша, ієгоже херовимъ трепештѫтъ, сего на рамѣхъ Ишсифъ и Никодимъ носите, ако и вьси бесплътънъıихъ чинове съ нима носатъ. идеже Їωсифъ и Никодимъ, не тоу ли сьнаша са и вьси божии аггелъ народи, и вараѭтъ херовимъ, и прѣтѣкаѭтъ серафимъ, и съ нима носатъ прѣстолъı и покрываѭтъ шестокрилънии, и трепештѫтъ многоочитии, видаште Їсоуса въ плъти безъ очию, и прикрываѭтъ силъı, и поѭтъ владъıчьствиа, и трепештѫтъ чинове, и дивятъ са оужасаѭште са къ себѣ и съгазаѭште са глаголѭтъ· что се страшноіе слово и боязнь и трепетъ и оужасъ; ч'то се великоіе и дивъноіе чоудо; невидимъıи намъ бесплътънъимъ въıспрь богъ низъ человѣкъ мрътвъ и нагъ видимъ естъ· іємоуже прѣстоятъ херовимъ съ говѣнииѭмъ, сего Їωсифъ и Никодимъ погрибаіета бесжм'нѣниа. къгда сьниде не оставлии въıспрьнихъ; како сьниде съıи въняътрь; како на земьѭприде испльнѭми человѣка; како сълѣзе не чоувъшоу ни ієдиномоу; съıи въıспрь съ от'цемъ въ инѭ ако богъ. не ѭвии са намъ ник'деже человѣкомъ ако человѣкъ како невидимъıи видѣнъ бъıваятъ; како бесплътънъıи въплъти са; како

немжченъи мжкж приматъ; како сѣдии на сѣдиштѝ ста; како животъ съмрьти въкоуси; како въ гробъ невъмѣштаемъıи въмѣштаатъ са; како обита въ гробѣ не оставлии прѣстола отьча; како въ врата врътъпоу въходитъ не отвръзъи врата небесъскъıихъ, нъ врата раю отвръзъ, а вратъ дѣвествънъıихъ не отвръзъ, нъ врата адовъскаа съкроушивъ, и двьрии при Ѳомѣ не отвръзъ, нъ врата цѣсарьствиа человѣкомъ отвръзъ, а врата гроба и печатии невръѣжденъı съхранилъ· како же къ мрътвъıимъ причитаетъ са свобоⷣь и въ мрътвъıихъ; како свѣтъ немрачьнъıи въ темьнъıа и въ сѣни съмрътънъıа приходитъ; камо градетъ; камо съходитъ, иегоже съмрьть не можетъ оудръжати; чѣто ѥ слово; что коварьство; чѣто ѥ мъıсль сънитию иего ѥже въ адъ; некли Ѧдама съвазьиа и намъ клевръта възвестъ съходитъ; въ истинж пръвозъданлаго овчате погыбъшлаго възискатъ градетъ оубо, и сѣдаштнихъ въ тьмѣ и въ сѣни съмрътьнѣ хоштетъ посѣтити. ико плѣнника Ѧдама и плѣнѣницж Єгж отъ страстии раздрѣшитъ градетъ ико богъ и сънъ ию. нъ да с нимъ сънидетъ, не да съ нимъ ликъствоуемъ, нъ да възиграемъ са, нъ да потъштимъ са, нъ да проводимъ, нъ да въспоемъ, нъ да подвигнемъ са богоу прѣмѣнъı къ человѣкомъ, видаште и съвазьнемъ испоуштение отъ блага господи бъıваштии. градетъ бо истъıи человѣколюбьцъ известъ вѣчьнъıихъ жѣ̀никъ мжжьствомъ и областиж великоиж живжштихъ въ гробѣхъ, аже оумжчи обидьливъıи непобѣдимъıи мжчитель, оумжченъıи отъ бога, ико противникъ оукрадъ и събѣ̀равъ живжштаа въспрѣ. тоу съвазанъ

Ѧдамъ сѣвазанъıи прѣжде и оумьръıи прѣжде вьсѣхъ сѣвазанъ прѣисподьнѣи· тоу Ѧвьль пожъренъıи прѣжде и прѣвъıи правьдникъ, пастоухъ христосовъ, пастоуховъ образъ бъıв' неправьдноуоумоу заколению· тоу Ноѥ христосовъıи образъ, великоуоумоу ков'чегоу божии цръкв'ї зиждителѣ, съпасъшии жестосръдъıа вьса ѧзъıкъı отъ потопа нечьстию голѫбемъ свата'го доуха, и тъмнаго врана дїавола из нѣа изгънавъша· тоу Ѧвраамъ прадѣдъ христосовъ жъръцъ, иже безбожьнѫѭ и бесмрътънѫѭ жрътвѫ богоу пожрълъ ѥстъ· тоу сваэанъıи Исакъ, сѣвазанъıи древлѣ отъ Ѧвраама, въ христосовъ образъ· тоу Їакшвъ въ адѣ низъ печаленъ, съи древіе прискръбънъ за Їшсифа въıспрь· тоу Їшсифъ сѣвазанъ бъıвъıи въ Єгоуптѣ въ темници въ образъ христосовъ сѣвазьню господьню· тоу Мшусіи въ тъмнъıихъ низъ, ıакоже бѣ въ крабии въ тъмнъıихъ низъ· тоу Данииль въ прѣисподнѣиимъ гробѣ адовѣ· тоу Иѥремиа, ıако въ ıмѣ тиньнѣи въ адьстѣкамъ гробѣ и съмрьтьнѣѣм' истьлѣнии· тоу въ чрѣквѣ адьстѣѣмъ лежитъ Їшна въ образѣхъ Христоса вѣчьнаго и прѣквѣчьнаго Іоны живѫштоуоумоу въ вѣкъ и въ вѣкъ вѣкомъ и на вѣкъı и ѥште· тоу Давъıдъ отьцъ божии, иж нѣгоже по плъти Христос роди са. и что глаголѫ Давъıда и Їшнж и Соломшна; тоу симъ Їшанъ великъıи и болии вьсѣхъ пророкъ, ıако въ тъмнѣхъ ложеснѣхъ Христоса проповѣдаѫ гробьнъıимъ вьсѣмъ, соугоувънъıи прѣдътеча и проповѣдникъ живъıимъ и мрътвъıимъ, посъланъıи отъ тъмница иродовъı въ тъмницѫ доушевънѫѭ оумьршимъ отъ вѣка правьдьникомъ и неправьдьни-

комъ, пророци же и правьдивии вьси молитвами непрѣ-
стажштами бога отъ тждоу молшахж изъбавьенига про-
саште прѣскрѣбьнаго того оумилѣнаго обладанига вра-
жига и мрьченига прѣтъмнаго мрака, и овъ ихъ къ бо-
гоу глаголаше· ичрѣва адова вьплѣ мои, оуслъша
гласъ мои, отъвръже ма въ глжбинъ, възпихъ къ те-
бѣ, господи, господи, оуслъши гласъ мои, а дроугъи·
просвѣти лице твое, и съпасени бждемъ, и инъ· сѣдаи
на херовимѣ шави са, въздвигни силж твоіж, и приди съ-
пастъ насъ, и инъ· скоро да варатъ ны штедроты
твоѫ, господи, и дроугъ· избави доушж моіж отъ ада
прѣисподьнаго, и инъ· господи, извелъ иеси отъ ада
доушж моіж, и дроугъи· не остави доуша моега въ
адѣ, и инъ· да вьзидетъ из истлѣнига животъ мои
къ тебѣ, господи боже мои, съмотри не тъкмо
оумьръшинмъ при нѣмъ и по нѣмъ повѣдати свое чло-
вѣколюбие, нъ и дръжимъмъ отъ ада прѣжде пришь-
ствига иего и сѣдаштинмъ въ тьмѣ и въ сѣни смрь-
тьнѣ. тѣм' же человѣкъ оубо въ плъти сжшта плътиіж
доушевьнжіж богъ и слово посѣтилъ иестъ, доуша же
бес плъти сжшта божиеіж и прѣчистоіж своеіж доушеіж
въ адѣ просвѣтилъ иестъ. тѣлоу оу не божьствоу раз-
лжчен сжшти. тѣм же потъштимъ са, и мъслыіж въ
адъ идѣмъ, шко да видимъ, како тоу тъгда дръжа-
воіж крѣпъкоіж отънжде дръжитъ дръжашталго мжчи-
тельство, и воинъ своимъ блистанием не оумира-
ѫштинмъ о нѣмъ плькомъ чинъ бездржкоу важетъ,
двьри бездъны възьмъ отъ срѣдъ и врата бездрѣв'на
кръстомъ Христос сломъ гвоздии же верѣма вѣчнъма

съкроуши и съломь и жзами, и своима ржкама емоу нераздрѣшьнаа жжа желѣзнаа ако воскъ расквьръ, и копиемъ пронъзъшоуоумоу божиа ребра бесплътное срьдьце мжчителю прободъ тоу съкроуши дръжавж лжкомъ его, егда кръстъ ако лжкъ божиима ржкама жзами ако тативоиж налжче. тѣм же аште съ безмльвьствиемъ въ слѣдъ Христоса идеши, нъина видиши, егда мжчителиа съваза, кде же главж его въстъче, како же тъмница его раскопа, како же съвазьна изведе, како же змиж распьра, и к'де змиж обѣси, како же Ѧдама свободи, и како Ювгж въскрѣси, и како посрѣдьнѣж стѣнж разори, и кде люталаго змиа осжди, и како непобѣдимъиа побѣды постави, кде же съмр'ть оумрьтви, и како истлѣние истьли, и члов'ка въ пръвъи постави владъическъи санъ. отъметами оубо вьчера владъическъи легеонъ аггелъ глагола Петрови· ако могж нъина прѣдъ собоиж поставити болѣ нежели два на десате легеонъ аггелъ, дънесь боголѣпьно въ коупѣ же и храбърскъ и владъич'скъ съходитъ на ада и на съмрьть и на мжчителиа съмрьтиж съмрьти, бесьмрьтънъиа бесплътънъихъ воинъ и чиновъ невидимъихъ не богови не тъкмо легеонъ нъ тъмъ тъмами и тысжшта тысжштами имъ аггелъ и архангелъ, властии, владъичьствии, господьствии, силъ и прѣстолъ, шестокрилатьць, многоочитъихъ, небесъскъихъ чиновъ проводаштаа, ако своего господа и цѣсара, и даръ приносашта и пожшта Христоса, не пособиа въ брани творашта, недостоинъ оубо се иестъ богоу, коего бо и пособиа трѣбоуетъ Христос; нъ по длъгоу и по чьсти

съ любьвиѭ присно своємоу господи въ иньѭ прѣстоѧти
богови полоучиви етери оржжьници, такожде и копи-
ници скори господьстѣи брани. помаланию тъкмо по-
двизании божиа скороты дроугъ дроуга варажште въ
коупѣ въ дѣло съконьчаважшта повелѣниимъ дѣтелии
побѣдоѭ оустроєни. къ врагомъ и мжчителѣмъ облъче-
ни, тѣм' же и с'нидоша тъгда текжште въ кѹпѣ и по-
слѣдоуѭште богови и господи на гробьнаа и въсеи земи
глжкшаа, оумьрьшиимъ отъ вѣка подъ земьиеѭ жи-
лишта извести окованъиа отъ вѣка съпашта, и ѩко оубо
врата бесльньнаа адова жилишта, жилишта же и тъмни-
ца и съкровишта и врьтьпи божиє посѣштениє. свѣ-
тъло· пришъствиє іего постиже, вараєтъ въса Га-
врилъ архистратигъ, ѩкоже по обычаю радости бла-
говѣштенииа приноситъ чловѣкомъ, и глаголъ етеръ
крѣпокъ и архангѣльскъ и воєводьскъ свѣтьлъ и
львьскъ къ противьнъиимъ силамъ гласомъ велиємъ
глаголѣтъ· възмѣте врата кънази ваши, с ѥими же
въпиєтъ Михаилъ· и възьмѣте са врата вѣчьнаа, по
том же и силы рѣша· отъстжпите вратници законопрѣ-
стжп'нии, такожде владъычьствиа съ областиѭ съкроу-
шите са желѣзнаа жжа нераздрѣшимаа, и инъ· посты-
дите са противьнии сжпостати, и дрѹгъи· оубоите са,
мжчителѣ законопрѣстжп'нии· и ѩко се при цѣсари
храбьрѣ цѣсарьскы оплъчаважшти са и побѣждаважшти
гроза етера и трепетъ въ коупѣ же и съмжштание и
страхъ пристрашънъ нападаєтъ на непобѣдимааго вла-
дъкы врата, такожде же и въ адъское оно дивъно
христосово пришъствиє иеже въ прѣиспод'ѥихъ въ не-

заапж бѣстъ съ вѣше блистанию мракъ вѣ лице противѣнѣимъ адовамъ силамъ громъ гласомъ етеромъ слышаштемъ, кличжштемъ и воюемъ велаштем' и глаголѧштемъ· вѣзьмѣте врата кнази ваши, вѣзьмѣте врата, не отверѣзѣте бо, нѣ отъ самѣхъ основании вѣзьмѣте ѩ, искорените, прѣставите, не затварѧти са имъ к' томоу, вѣзьмѣте врата кнази ваши, не ѩко не могжштоу пришѣдѣшоуоумоу владѣыцѣ и вратомъ затвореномъ, ѥгда велитъ, вѣходити, нѣ владѣычьскы вамъ ѩко оубогомъ хлапом' велаштоу вѣзати са вѣчьнѣимъ вратомъ и прѣставѣѥние и сѣкроушение. тѣм же ни народомъ вашимъ, нѣ мѣнаштимъ са кназемъ бѣти повелѣваатъ глаголѧ· вѣзьмѣ врата кнази ваши, нѣ ни инѣмъ етеромъ сжштемъ кнази, аште бо и до селѣ оумѣрѣшимъ отъ вѣка зълѣ влали ѥсте, к томоу оуже не обладаите ими, нѣ ни инѣми ни вами, нѣ ни вами самѣми бждете кнази, вѣзьмѣте врата, приде бо Христос небесѣскым двѣри, пжть сѣтворите вѣшѣдѣшоуоумоу на западѣскым запады, господь има ѥмоу, и господоу исходы сѣмрѣтьнѣимъ вратомъ, вѣходы сѣмрѣтьнѣыа вы сѣтвористе, а исходъ самъ сѣтворитъ приде· тѣм же вѣз'мѣте врата кнази ваши, вѣз'мѣте и не моудите, вѣзмѣте скоро, вѣз'мѣте, и не жьдѣте· аште ли моудити мните, самѣмъ вратомъ бездржкоу о себѣ вѣзати са велитъ· вѣзьмѣте са врата вѣчьнаа· вѣ коупѣ же силы вѣскликнжша, вѣ коупѣ же врата вѣзаша са, вѣ коупѣ желѣзнаа жжа и верѣа сѣкроушиша са, вѣ коупѣ затвори отѣпадоша, вѣ коупѣ основанна тѣмница подвижаша

са, въ коупѣ противѣнѣмь силы бѣствоу са маша, дроугъ дроугa рѣкѫ, а дроугъ дроузѣ прѣтыкаѫ са, и инъ иномоу бѣжати глаголѣ, оустрашиша са, подвижаша са, оужаснѫша са, съматоша са, облѣдѣша, сташа въ коупѣ, дивиша са, не домыслиша са въ коупѣ и вьстрепеташа, и овъ ихъ зѣкѫ стоише, овъ же колѣномa лице покрываaше, а дроугыи ниць задьхнѣваше са, а инъ ако мрьтвъ оцѣпaаше, а дроугыи оужасомъ дръжимъ бѣ, и облѣдѣвъ лежaаше, а дроугыи въ жтрьнихъ прибѣжиштихъ иштазaаше, тоу бо тъгда сьсѣче Христос въ оужасѣ главы сильнъıихъ, тоу сътрасе са вь нѣмъ, тоу развръзоша оуздъı своѫ глаголѫште· кто сьде иестъ цѣсарь славѣ, кто сь иестъ таковъи таковаı съ толицѣми сьде твора чоудеса; кто сь иестъ цѣсарь славѣ твораи нъıнı въ адѣ не бъıвъшаı никъгдаже въ адѣ; к'то сь иестъ изводаи отъ сѫдоу окованъıмь отъ вѣка; кто сь иестъ раздроушивъıи нашѫ непобѣдимѫѫ дръжавѫ и мѫжьство; к нимь же отъвѣштавaаxѫ господьскъıмь силы глаголѫште· оувѣдѣти ли хоштете, кто сь иестъ цѣсарь славѣ; господь крѣпъкъ и сильнъ, господь силенъ и крѣпъкъ и непобѣдимъ въ бранехъ, сь иестъ отъвръгъıи въı отъ небесъскъıихъ мѣстъ, и о земи посълавъ. ѡ ока'нии законопрѣстѫп'нии мѫчителе, онъ истъıи иестъ съкроушивъıи въ їѡрданьскъıхъ водахъ главы змиевъ вашихъ, сь истъ иестъ обличивъıи крьстомъ и позороу сътворивъ и ослабль жилы ваша, тъ истъıи иестъ съвазавъıи и омрачъ и въ бездьнѫ посълавъ въı, сь истъıи иестъ посълаи въı въ огнь вѣчьнъıи и въ геон'нѫ. тѣмь же не моудите, не жидѣте, нъ подвигнѣте са,

ваша бо дръжава оуже раздроушн са, ваше мжчителъство оуже пр҃ста, ваше шатаные лют҃ ꙗко раздроушн са, ваша гръдыни до конца ослаб҃, ваша кр҃пость изнеможе и погыбе. сьм господьна силы противънымъ силамъ глаголаахж, въ коупѣ же и тъштаахж са, и ови тьмница отъ сам҃хъ основании раскопаваахж, ови же противънымъ силы гонѣаахж отъ вънѣштьнихъ съкровишт҃ въ вънжтрьнихъ бѣжаште, и ини пр҃исподьнѣа хранилишта и нъришта и пешти искаахж и течаахж, и ови дроугъ дроуга инждоу сьвазьна господеви привождаахж, и ини мжчителя вазаахж, и дроузии вѣчьнъмъ сьвазьна испоуштаахж, а дроузии слоужаахж въ скор҃, и ови въходаштоу вънжтрьждоу Христосоу пр҃дьтечаахж, ови же ꙗко богоу и цѣсароу и поб҃дителю пр҃стоѧхж. сим же тако нъ и паче сихъ въ ад҃ бъıваѭштемъ, бъıваѭштемъ же и говораштемъ въсѣмъ и трасѭштемъ са ꙗко господьнѣе пришьствие сама пр҃исподьнѣа пр҃исподнимъ донти хот҃каше. Ѧдамъ, онъ Ѧдамъ, онъ сьвазанъıи въс҃хъ человѣкъ пр҃жде вънжтрьждоу въс҃хъ съ многоѭ тврьдьѭ сьвазанъ дръжимъ слъıша господьст҃ки нозѣ въходашти къ сьвазьнѣмъ, и позна гласъ ходаштоуоумоу въ тьмници и обраштъ са къ вс҃мъ сѭштимъ съ нимъ отъ в҃ка сьвазьнѣмь и рече· гласъ ногоу етера слъıшѫ къ намъ граджшта, и аште тъ въ истинѫ сѣмо прити изволилъ естъ, мъı отъ жзъ свободимъ са, аште въ истинѫ оного съ нами видим', мъı отъ жзъ избавьѣемъ са. си и подобьнѣа симъ Ѧдамоу глаголѭштоу къ въсѣмъ сѭштимъ съ нимъ сьвазьнѣмъ вьниде господь к нимъ,

побѣдное оружіе крьста дръжа· егоже видѣвъ Ѧдамъ
съзъданъıи прѣжде и оужасомъ възбивь прьси вьзпи
къ вьсѣмъ сьпаштимъ отъ вѣка и рече· господь мои
съ всѣми, и отъвѣштавъ Христосъ глагола Ѧдамови· и
съ доухомъ твоимъ, и їмъ за ржкж вьскрѣшаатъ гла-
гола· вьстани сьпаи и вьскрьсни отъ мрьтвъıихъ, и
освѣти та Христос, азъ богъ твои бъıвъıи тебе ради
сънъ твои. нъıнѣ глаголѧ, и по области повелѣвам съ-
вазьнѣмь· изидѣте, и сжштимъ въ тьмѣ· просвѣтите
са, и лежаштимъ· вьстанѣте, тебѣ повелѣваіж· вь-
стани сьпаи, не сего бо ради та сътворихъ, да въ адѣ
съвазанъ іеси, вьскрьсни отъ мрьтвъıихъ, азъ бо іесмъ
животъ човѣчьскъıи, въскрьсни, съзьданиє моє, въс-
крьсни, зраче мои, бъıвъıи по образоу моємоу, въста-
ни, поиди отъ сждоу, и тъı бо о мьнѣ и азъ о тебѣ,
ѥдно и нераздѣлимоє свѣтилиште, тебе ради богъ
твои бъıхъ сънъ твои, тебе ради господь съı примхъ
образъ твои раба, тебе ради съı прѣвъıшьи небесъ при-
дохъ на земьіж и подъ землеіж, тебе ради човѣка бъıхъ
ако човѣкъ бес помошти свободь и въ мрьтвъıихъ, те-
бе ради ишъдъшлаго отъ врьтограда ıюдешмъ прѣданъ
бъıхъ отъ врьта и въ врьтѣ осжжденъ бъıхъ, виждъ
лица моєго заплъваньıа, іаже тебе ради примхъ, да те-
бе оустроіж въ прьвоє дъхновеньıе, виждь ми ланитама
оудараньıа, іаже примхъ, да тебе развращтенъıи зракъ
исправьіж въ прьвъıи образъ, виждъ ми плештьма ра-
нъı, іаже примхъ, да разметаіж твоихъ грѣхъ брѣма
лежаштеіє на плештоу твоєю, виждъ мои пригвожденѣи
ржцѣ, иже простьрѣхъ на дрѣвѣ добрѣ тебе ради

простьрьшааго на дрѣвѣ ржцѣ зьлѣ, виждъ мои пригвожденѣи и прибьенѣи на дрѣвѣ нозѣ твоею ради ногоу текъшоу къ дрѣвоу зьлѣ, въ шестыи дьнь твое осжжденые бысть, въ шестыи дьнь и твое посжждение и раю отврьстие сътворихъ, вькоусихъ тебе ради зльчи, да исцѣлѫ тебе, сънѣди оном сладъкыѧ горькѫѭ сласть, вькоусихъ оцьта, да разорѫ твоем смрьти оцьтьнѫѭ и лютѫѭ чашѫ, и примхъ гѫбѫ, да отъмыѭ ржкописаные твоего грѣха, примхъ и трысть, да напишѫ свободѫ родоу человѣчьскоуѹмоу, оусняхъ на крьстѣ и копьемъ прободенъ быхъ въ ребра тебе ради оусняѵъша'го въ раи и Ѥугѫ отъ ребра изведъша, мое ребро ищѣлило иестъ колѣзнь твоего ребра, мои сънъ изведетъ та отъ съмрьтьнааго сьна, мое копие оуставило иестъ обращтаѭштее са на та копые. тѣм же въстани, поиди отъ сждоу, изведохъ та отъ земьѧ раискыѧ, оустрашѫ та оуже въ раи, нъ на небесъскыи прѣсто, възбранихъ ти дрѣва животънааго образа, нъ се, азъ весь животъ причастихъ ти са, повелѣхъ херовимомъ рабъскы стрѣшти та, сътворѫ херовимъ покланати ти са, съкрылъ са иеси отъ бога ѩко нагъ, нъ се, съкрылъ иеси въ себѣ бога нага, облькъ са иеси въ срамнѫѭ кожьнѫѭ ризѫ, нъ облѣкохъ са богъ плъти твоем въ кожьнѫѭ ризѫ. тѣм' же въстанѣте, поидѣте отъ сждоу, от' истьлѣнъıѧ въ неистьлѣные, отъ съмрьти въ животъ, въстанѣте, поидѣте отъ сждоу, отъ т'мы въ вѣчьныи свѣтъ, въстанѣте, идѣте отъ сждоу, отъ страсти въ веселие, въстанѣте, идѣте отъ сждоу, отъ работы въ свободѫ, отъ тьмница въ въıшнїи Иероуса-

лимъ, отъ жзы къ богоу, отъ болѣзни на раискыѫ пиштѫ, отъ земьѧ на небо, на се бо оумрѣхъ и въскръснѫхъ, да и живъıими и мрьтвъıими обладаѭ, тѣм же въстанѣте, поидѣте, отьць бо небесъскъıи погıбъшаѧ жидетъ овьца, девать десатъıѧ и девать аггѣльскъıѧ овьца клеврѣта жиджтъ Ѧдама. къгда вьскр' нетъ, къгда вьзидетъ и къ богоу възвратитъ са херовимъскъıи прѣстолъ оуготовилъ са естъ; възносашта и ѧдри ина... трепеза оуготова са, брашна готова вѣчнии крови и жилишта, съкровишта благъıихъ отъврьзоша са небесьскоѥ цѣсарьство прѣжде вѣкъ оуготови са, ихъже око не видѣ и оухо не слъıша благъıихъ, и на срьдце чловѣкоу не вьзидоша, чловѣка жиджтъ. си же и подобьнаѧ симъ господоу глаголѫштоу въскръсаѥтъ с нимъ съи вь нѣмь вь коупѣ Ѧдамъ, и въскрѣшаѥтъ с нимъ ѥгда нъı, многаѧ тѣлеса оумьръшихъ отъ вѣка сватъıихъ вьскрьсѫ проповѣдаѭштѧ тридневноѥ господьнѣ вьскрьсениѥ, ѥже свѣтло приимѣмъ и видимъ и обьмѣмъ, съ аггѣлъı ликоуѭште, съ архаггѣлъı праздъноуѭште, вь коупѣ и славаште вьскрѣшьшаго нъı отъ истьлѣниѧ Христоса, ѥмоуже слава и дрьжава съ безначалънъıимъ отьцемъ и прѣсватъıимъ и животвораштиимъ доухомь нъıнѧ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Їѡана архиепископоу па костантина града златооустаго на вьскрѣшение христово отъ Лоукы еуаггѣлиста.

И се, дьва бѣста отъ нихъ иджшта пѫтьмъ вь тъ дань въ вьсь, сѫштѫж далече отъ Иероусалима шести десатъ стадии, еиже има Ем'маоусъ. ѡ како, егда боязнь и страхъ обьметъ земьнааго, вьсе его естьство абие възмѫштаетъ· ѡ како прѣштеные архиереиско въз'мѫти апостольскы трѫты· ѡ како кназь дрьзость прогна апостольскааго лика· ѡ како сверѣпьство владыкъ вьзмѫти оумъ оученикъ, аша бо сьмрьтьнии сьдѣтели вьсѣхъ, и якоже агна звѣрие, тако Христоса богооубици имъше приведоша на дворъ ар'хиерешвъ. тъгда же оустрѣлень бысть връховьнии апостолъ отъврьженїм', Їоаннъ отиде бѣжавъ, Ѳома невѣрнемъ оудрѫжан' бысть, и се два бѣста от' нихъ иджшта, страхомъ рѣста· оубѣживѣ звѣри боязныж, отъбѣживѣ звѣри боязныж, отъбѣживѣ сьмрьтьнъıм затворы. егда се глаголааста къ себѣ, бѣживѣ дрьзости архиереискы, отъбѣживѣ владычьня оубиїствьнъıм ржкы, аште бо и сьмрьти наю прѣдадат', не имавѣ понести поношенъıа ихъ, и аште крьви нашем не пролѣжтъ, словесы нъı оустрѣлятъ, бѣживѣ архиереискы ѧрости, отъбѣживѣ книгъчии прѣштеньı, побѣгнѣвѣ, да не постижена бѫдевѣ, иджшта оуклонивѣ са отъ сего пѫти, да не сърѣтена бѫдевѣ сверѣпъıими ѩзъıкы, пастѫха бо оубиша, овьца растрьгнѫша, крьмьчиж оубиша,

сѫштиихъ с нимъ въ глѫбинѣ потопатъ. се помышлѩшта идѣста, правь въ истинѫ таци бѣша въсѣании при пѫти, етеръ бо вѣтръ страха вынѣ вывѣавъ ѩкоже листомъ въсѣмъ естьствомъ двизлаше. и се, два бѣста отъ нихъ идѫшта въ тъ дынь· ни третыа'го же дыне прѣбъисте, иеже рече имъ, нъ въ тъ часъ, въ нѣже жизньна дрѣвѣ пригвоздиша, въ нѣже весьмрьтьнлаго съ мрьтвьци положиша, въ нѣже господьнь оубиица запечатьлѣша гробъ, въ тъ дынь идѣшета, не пож'даста, иегда хотѣаше Христосъ испровръшти лда, иегда хотѣаше погребенъыи отъврѣшти дръжимъыѧ многодьньнъыѧ залогы, иегда хотѣаше вычьтенъыи съ мрьтвьци прѣсѣшти гробьнъыѧ печати, иег'да вызлегъыи въ гробѣ, ѩкоже въ чрѣвѣ, хотѣаше отъвалити камыкъ отъ гроба, иегда вычьтенъыи съ мрьтвьци хотѣаше оумрьтвити коустодиѫ, иегда ѩвь са немоштьнь сътрълъ съмрьтьнъыѧ затворы, иегда ѩвь са нагъ хотѣаше плѣнити нечьстивлаго, нъ въ тъ часъ не жьдаста сего видѣти, нъ бѣжаста въ тъ часъ, и бесѣдоваста къ себѣ о въсемь семь приключьшиимъ са, помышласта бо въ себѣ иеже о велицѣ дѣании, како сътвории така знамены сътрьпѣ мъ быти худъыими ржками, како сътворьи множьсто чюдесъ изволилъ мъ быти, иестьство водьноие въ вино прѣложивъыи, безмѣрьно множьство отъ малъ хлѣвъ прѣпитѣлъ въ поустыни, прог'налъ словомъ множьство бѣсъ, слово испоуштлаше, и прогаиаше неджгы, посылаше глаголъ, и отъхождлаѫ страсти брьньемъ обнавьыше зѣници очию, оумьръшлѧ ѩко съпаштлѧ глашлаше, хромъыѧ на теченые сло-

вомъ зъваашє, ослабьєнаго исцѣливъ дѣлателѧ одроу своємоу показалъ, походилъ такоже по соухоу врьхоу моря, боурѫ вѣтрьнѫ оутолилъ словомъ, мтиє краи ризъı крадѣашє исцѣлєньıа, мъıтара апостолъı творѧшє, блѫдницѫ плакавъшѫ са въ небесъскъıи кржгъ наставлѧшє. сє къ себѣ глаголаста и бесѣдоваста· си дѣла въ истинѫ сѫтъ божиѧ силъı, си дѣла далече сѫтъ съмрьтьна'го естьства, си дѣла въ истинѫ бесъмрьтьна'го сѫтъ а не съмрьтьна, такожде же пакъı и мьнѣша къ себѣ мьнѫ събираашета, плъть ношаашета, и такоже чловѣкъ тако живѣаше, ѣдѣ'ше хлѣбъ и жадаашє, хождаашє ногама и троуждаашє са, почиваашє и работаашє ноужди естьствоу, съ мъıтари възлежаашє, и съ любодѣицами живѣаше, досаждаємъ трьпѣаше, и оумалчаємъ мльчаашє, страхомъ объѧтъ бѣ въ страсти, и глаголаашє· нъıнѣ доуша моѧ съмате са, ѧтъ бъıстъ, и не възможє бѣжати, съвазанъ бъıстъ, и не възможє отъвѣгнѫти, осѫжденъ бъıстъ, и не можє побѣдити, на дрѣвѣ пригвожденъ бъıстъ, и не възможє сънити, оцьта напоєнъ бъıстъ, и не поилъ въ того мѣсто горесть, копьємъ боденъ бъıстъ, и крьвь єго съ водоѫ истєчє, и пакъı чловѣчьска и съмрьтьна си въ истинѫ нашєго естъства сѫтъ, а не бесъмрьтъна. сє помъıшлıаашета о вьсѣхъ прїключъшинхъ са сихъ, и бъıстъ бесѣдоуѫштема има и съвъпрашаѫштема са, что бъıвъшєє и что бѫдѫштеє, и самъ съпасъ приближь са идѣ'ше с нїма, наста доушевьнъıи крьмчи рѣшити прѣрѣканьıа ею, приде правьдноє сльньце, и лоучѫ божьства и богоразоумиѧ простьрѣ на ня, наста искомъıи, и

самъ Їсоусъ идѣаше с нима, очи же ею дръжимѣ бѣста не познати его, прѣмѣни има очи обаче тъгда, да не познаета его, хранѧаше бо себе, да авитъ са има на прѣломьении хлѣба. каѧ сѫтъ словеса си, ѧже прѣрѣкаета къ себѣ ходашта и иста сѣтьна; аште бо и лъгати хоштета, лице ѧвьѧетъ печаль, рьцѣта ми, каѧ сѫтъ словеса си, ѧже прѣрѣкаета къ себѣ; повѣдита и мьнѣ бесѣдж, ѭже глаголѣта, бждж и азъ обьштьникъ вашимъ словесемъ, им'же прѣрѣкаета· каѧ оубо сѫтъ словеса, ѧже прѣрѣкаета междоу собоѭ ходашта и иста сѣтьна; лице вьпиетъ иже о скрьби. отъвѣштa же единъ отъ нѣю, иемоуже има Клеѡпа, и рече к нѣмоу· ты ли единъ живы въ Иероусалимѣ не разоумѣ бывъшаго, бжди иже не видѣлъ иси; то не слъыша ли; да аште очима тоу не бѣ, еда и оушима не слъыша; аште и тоу не бѣ, игда са сътвориша бывьшаѧ, не слъыша ли; ни видѣлъ иси, ни оуслъышалъ бывъшаго; ты ли единъ живеши въ Иероусалимѣ, и не оувѣдѣлъ иси бывъшаго въ нѣмь; ни ли звагома слъышалъ иси; ни ли тварь та наоучила быв'шаго; ни ли стухиа наоучиша та измѣнѣны бывша; сльньце свѣта съвлъкъ са облѣче са въ тъмж, лоуньскаа красота напрасно омрьче, опона цръкъвънаа на платы раздъра са, дьнь въ ношть са прѣоблѣче, каменые на оукроухы распаде са, адова дръжава съвазана бъстъ, и не оувѣдѣлъ иси бывъшаго; тольма, ѡ мжжоу, дръжимъ иси невѣдѣниемь, да сего не разоумѣеши; еда странникъ иси сихъ мѣстъ; иеда нъыня пришълъ иси въ градъ сь; ѩкоже мьнивѣ, иного ѧзыка иси, ѧште сего не оувѣдѣ· тварь

измѣни са, и не възможе ли възърѣти; ты ли единъ живеши въ Иероусалимѣ и не разумѣ бывъшаго въ нѣмь въ дьни сиа; онъ же рече· кое дивно дѣло наиде на житые стоуж'де съмрьтьноуоумоу естьствоу; ави са твари; кое; еже васъ ради прѣстрадахъ и сътрьпѣхъ, да васъ съпасж, обаче кое наоучита ма, аште что дивно отъ человѣк' сътворено бысть. оукажита ми, аште что ново ави са въ твари, кое; рече Клеопа· не съльгахъ, рече, ѡ мжжоу, яко странникъ еси сихъ мѣстъ, аште от'нждь не съвѣси, рьци ми, аште ли еже о страсти тъчьж не вѣси, томоу та наоучж. онъ же глаголаше· кое; послоушаи, мжжоу, абые има и отьчьство еже о Їсоусѣ назарѣнинѣ· Їсоус именемь назарѣнинъ родомъ бысть мжжъ пророкъ, ѱаное ськоньчавам и о бжджштнимъ оуча, иже бысть мжжь пророкъ, о нѣмже Захариа глаголаше· есе мжжь, вьстокъ има его, иѣднѣмъ словомъ отъгона страсти, иѣдноѭ бесѣдоѭ прогона неджгы, иже бысть мжжъ пророкъ сильнъ дѣломъ и словомъ, мороу прѣштлаше, и оутишаше са, сильнъ дѣломъ и словомъ, съ проказы съвлѣче якоже съ ризы, сильнъ дѣлы повелѣваше вѣтромъ, и оустжпаахѫ, сильнъ словомъ касаше са жъгомъимъ огнѣмъ и хладни бываахѫ, сильнъ дѣлы глаголаше адови и їзношаше тьлѣньныа, сильнъ словомъ вьзмъ пать хлѣбъ прѣкрьми множьство, сильнъ дѣлы слово слова разорилъ, и тлъпы бѣсъ въ свиниа посылаше, сильнъ словомъ касаше са соусѣ ржцѣ, и тъгдажде на слѫжьбѫ отъсылаше, сильнъ дѣломъ проклинаше смоквьницѫ, и

їсѣхнѣшше, сильнъ словомъ брьнимъ помазалше очи и просвѣшталше зрака, сильнъ дѣлы ар'хиереиска свѣта словъмъ остроушалше, сильнъ словомъ и дѣльмь водъналаго трждa строуѧ изьлиша, сильнъ словомъ и дѣломъ, прихождалахѫ архиереи искоушаѭште іего, и іеднѣмъ словомь онѣмышше ѧ, іегда хотѣахѫ имъ окоусы творити, оученици іемоу бъівалахѫ, іегда хотѣахѫ что от нѣго оучити са, знаменьи от нѣго проша'хѫ, нъ слова разорило, и остроушше сьвѣтъ ихъ, сильнъ словомъ и дѣломъ прѣдъ богомъ и вьсѣми людьми, того прѣдаша архиереи и кнази на осѫжденые сьмрьти, и пропаша и не осѫжденалаго, на сѫдишти поставиша, шко осѫдіма прѣдъ Пилатомъ поставиша шкоже зълодѣи Каіафѣ, съвазаша рѫцѣ іего сътворьшоу толико чоудесъ, пригвоздиша нозѣ іего, прѣсѣкъшии вльнъı морьскъıѧ, повѣсиша жизнь на дрѣвѣ, остроуиша, іеже не оубиѥши, заклаша копьіемъ, отъврѣгоша, іеже не лъѭжепослоушьствоуѥши, и сьвѣдѣтельствоваша лъжи, прѣдаша и на осѫжденые сьмрьти, и прѣдастъ и Пилатъ бивъ, и ѧзъıкъ вьпышше· вьзьми, пропьни и. мъı же надѣахомъ са, шко тъ іестъ, иже иматъ избавити Издраилѣ. ѡ како Лоука вьсь страхъ клеоповъ поманѫлъ не рече сатъ· мъı надѣѥмъ са, нъ мъı надѣахомъ са, шко тъ иматъ избавити Издраилѣ, мьнѣхомъ, рече, шко тъ съпасетъ ѧзъıкъı, радовахомъ са, шко тъ съпасетъ люди, шкоже мьнѫ, въ нечаные имѣаше Клеѡпа, іеже о Христосѣ, воле же глаголавъшоу Клеѡпѣ глагола има Їсоус· ѡ неразоумьна и моудьнаа срьд'цемъ вѣровати о всемъ, іеже глаголаша пророци,

не тако ли подобаше пострадати Христосоу; добро наричемъи стран'никъ оучаштиїхъ оучитъ, добрѣ хота оувѣдѣти оучаштинхъ онѣмыаетъ· ѡ неразоумививи и моуд'ниї срьд'цемъ, тако не вѣроваете пророкомъ, тако сице подобаше пострадати Христосоу и тако вънити въ славѫ своѭ. начьнъ же отъ Мосеа и отъ вьсѣхъ пророкъ съказаше има въ вьсѣхъ кънгахъ себе ради, тако сице подобаше пострадати Христосоу, начьнъ же отъ Мосеа, дроуга божиаго, връха пророкъ, пръвоуоумоу начрътавшоу писма, ис пръва сътворилъ богъ небо и земьѭ, оучаше ихъ Моси рещти, оузьрите жизнь вашѫ висимѫ прѣдъ вами, и повѣшенъ рече· азъ ѥсмъ жизнь и въскрѣшенье. Иеремиа рече· поражѫ пастѹха, и разно поидѫтъ овьца, и пораженъ рече· азъ ѥсмъ пастоухъ добрыи, аште и въ отъѥгосте страхомъ дръжими. Дауидъ рече· ѣдыи хлѣбъ мои възвеличилъ ѥстъ на ма прѣклыщенье, и самъ на вечери глаголаше· ѥдинъ отъ васъ прѣдастъ ма. пръвѣѭ страсти глаголаше· нъıнѣ доуша моа съмате са, и въ страсти глаголаше· нъıнѣ приде часъ, да прославитъ са сънъ человѣчьскъıи. Дауидъ рече· даша въ ѣдь моѭ зльчь, и въ жаждѫ моѭ напоиша ма оцьта, и напоѥнъ глаголаше· есе, съконьча са такожде и ѥже въ страсти Дауидъ прѣжде ѱа· положиша ма въ ровѣ прѣисподьнимъ, въ тьмнъıихъ и въ сѣни съмрьтьнѣ, Исаіа ѥже о въскрѣшенїї· въстани, доуше, сѫди земи, Їаковъ съпавъ тако львъ, и въста такоже скумьнъ, Їона, три дни въ китѣ поживъ, тридневъное ѵскръсение его проображаше, Дауидъ ѥже о въсхождении въ прав'дѫ провьстрѫби·

възиде богъ въсклицаньемъ, господь въ гласѣ трѫбнѣ, томоу слава и тѣмь богоу и отьцоу и доусѣ сватѣмь такоже ис прьва нъıнѣ и присно и въ вѣкъı вѣкомъ амин.

Їан'на архиепископа костатина града златооустаго слово на сватѫ пасхѫ.

Радоуите са о господи вьсегда, вьзлюбьıенаа братьıе, и пакъı рекѫ, радоуите са, господь близъ, ничимже не пьцѣте са, господь из мрьтвъıихъ въсталъ, и с нимъ народъ многъ сватъıихъ· праздьнъствоуимъ оубо въ сласть и цѣломѫдрьствьно, сь бо въ истинѫ дьнь, иже сътворилъ господь· въздрадоуим са и вьзвеселимъ са въ нь, проповѣдимъ съпасьнааго дьни паматиє, проповѣдимъ с'паса нашего въскрѣшеньıе, паче же наше съпасениє, вьзьпиїмъ, проповѣдимъ оумрьштвеньıе диаволово, нечистъıхъ бѣсъ плѣнениє, съпасеньıе крьстианьско, въскрѣшеньıе мрьтвъıихъ· въскрѣшеньемъ бо христовомъ оугаснетъ гєна огньна, чрьвь же неоусъıпами оумираєтъ, адъ матетъ са, диаволъ стоуєтъ, грѣхъ оумрьштвьıаєтъ са, доуси лжкавьнии прогоними бъıваѫтъ, земьниї на небеса въсходатъ, сѫштии въ адѣ свобождени бъıваѫтъ отъ жзъ диаволь, и къ богоу прибѣгаѫште глаголѫтъ диаволови· къде ти, съмрьти, жало; кде ти, аде, побѣда; вина

же намъ ѥстъ сватааго праздьньства и тръжьства сего Христосъ, иже и їсходатаинникъ ѥстъ намъ вьсѣхъ доврѣ, тъ бо ис прьва нъı сътворилъ отъ не сжштааго вь сжштеѥ приведъ, тъ и нъı гъıбнжшта съпаслъ, оумрьштенъı оживилъ и непрїазнина противъства отатъ, тъ рабъı нъı сжшта грѣхоу свободь авилъ, загладивъ наше ржкоѱанье· Христосъ нъı, рече, искоупилъ отъ клатвъı закона, бъıвъ за нъı клатва. за ѥже достоитъ и намъ решти, что въздамъ господеви за вьсе, ѥже вьздалъ ѥси нам'; богъ съı иночадъ человѣкъ насъ ради изволилъ бъıти, и бъıстъ послоушливъ до сьмрьти, да нъı отъ вѣчьнъıа сьмрьти избавитъ, въ рабиї образъ са облѣче ангѣльскъıи владъıка, плътъ приатъ богъ слово, и человѣкъ авьıше са съобразьнъ и равноѥстьствьнь отьцоу, вьсе прѣстрада, да нъı отъ неправдъı работъı изъметъ, и отъ нечьстиа избавитъ. сего ради сътрьпѣ пострадати плътьıж подадитель нашего живота, сего ради и погребенъ бъıстъ источникъ бесьмрьтиа, да съмрьтьнъıимъ присно сжштьи животъ подасть, и пакъı же по земи добро твора, исцѣлѣа человѣчьскъıа страсти· недостоино же отъ богоборьцъ жидовъ въспримаше възмьздиа. господь же нашъ Їсоу Христосъ за многжж благость прокаженъıа очишташе, слѣпъıимъ видѣнье дашше, хромъıа цѣлашше, бѣсъı прогнашше, Лазара четвьртодьньна из мрьтвъıихъ въставилъ, отъ пати хлѣбъ пать тъıсжштъ насъıштъ, по морү ходилъ, водж вь вино прѣложилъ, кръвоточицж ицѣлилъ, дьштерь архисънагога оумърьшж оживилъ, и їнѣхъ многъ таинъ достоинь чоудесъ сътворилъ· жидове же зависти и ръвньıемь обьмати

овогда камениємъ бишахж господа, дроугоници же окоу-
шаахж съ стѣнъ съринжти, коньчнѣе же и на кръстъ
приведоша и· нъ господь нашъ Їсу Христосъ не подра-
жилъ злобѣ хоулънъıихъ жидовъ, нъ и плешти свои да-
ше на ранъı по пророчьскоумоу и ланитѣ свои на заоу-
шенъıа, и не отъврати лица своєго отъ стоуда плъванъıа,
и коньчнѣе ако овча на заколенъıе приведенъ бъıстъ, и
акоже агна прѣдъ стригжштиїмъ єго безъ гласа, не
противѣ са, не прѣкрѣкаѣ· хоулимъ не възъхоулаше, стра-
жда не прѣшташе, прѣдаше же себе сждаштоуоумоу въ
правьдж· не приде бо въ пръвоє пришьствиє мжчити и
казнь сътворити невѣрнъıимъ, нъ въсхотѣ длъготръ-
пѣліїмъ и трьпѣнъıємъ наставити заблжждъшиихъ на
истинж. и оувѣждь господнѣ благость великѣ· хоула-
ахж єго жидове и глаголаахж к нѣмоу· вѣсъ имаши, го-
сподь же дльготрьпѣливъ съı вѣсъı проганıаше· жидове
на лице господньѣ плъваахж, онъ же слѣпьца ихъ цѣлıа-
ше, жидове Христоса каменъıємъ побиваахж· Христосъ
же хромцемъ ихъ теченъıє дароваше, и вселичьскъı съ-
коньча добро твора досаждаѣштимъ емоу и въ зълъ
мѣсто добро дароваѣ не похвалıаѣштиїмъ тѣмъ и
скврънънъıимъ чловѣкомъ. кротко же трьпа клеветъı и
немоштънъ мнимъ бѣ приемъıаи чьстъ отъ аггѣлъ. и да
не продьлѣж слова, да придемъ въ самѣ главѣ вештиї,
коньчнѣе же веденъ бъıваше на крьстъ и на съмрьть
славънъаи цѣсарь, и пригвожденъ бъıстъ на дрѣвѣ сла-
вимъı херовимомъ и серафимомъ и въсѣми силами
аггѣльскаѣи покланıанъıє приемъıа. си оубо кротъко
подъмтъ же и пострада намъ прѣдъѱанъıє подаѣ и оучи-

телѣ кротости бывам. сего ради оубо и мы дльжни
есмъ трьпѣти зълыихъ человѣкъ прѣштеныа. нъ и на
крьстѣ повѣшенъ бывъ больша дѣла и множаиша чоу-
деса показалъ, да понѣ тако оуставитъ богомрьзькыихъ
неистовьство, да не имѣжтъ вины невѣрьа, ни да глаго-
лѣжтъ, яко проста человѣка пропахомъ. пръвоє оубо съ-
трьпѣ Христосъ пропатъ быти, да бѣсы сжштам на
аерѣ проженетъ· повѣшенъ бысть на дрѣвѣ, да бывъшьи
древьіє грѣхъ дрѣвомъ человѣкомъ ицѣлитъ. прободенъ
же бысть и копьємъ въ ребра за приатжж отъ ребръ
адамовъ женж, за нѣже оубо змиї Єгж прѣльстилъ, Єга
же прѣстжпити Ѧдама сътворила, изиде же отъречениє
на обою, и оуцѣсари са съмрьть отъ Ѧдама до Мосеа и
на съгрѣшьшиїхъ. сего ради прободена бъіша ребра, да
оувѣмъ, яко не тъкма мжжемъ принесе съпасеныє
страсть христосова нъ и женамъ· Ѧдамъ бо пръвъ съ-
зъданъ бысть, по томъ Єга, и Ѧдамъ оубо не прѣль-
штенъ бысть, жена же въ ослоушаниї бысть, съпасена же
бждетъ прижитьємъ чадъ. кыим же прижитьємъ чадъ;
не прижитиємъ ли чада мариїна; та бо Христоса съпаса
прижитъ не съ мжжемъ бывъши, якоже Исаиа послоушь-
ствоуєтъ, нъ доухоу сватоу осѣнѣшоу ж, якоже ар'хан'-
гѣлъ Гавриїлъ благовѣстилъ· сем оубо ради вины и ребра
прободена бываѣтъ христова, да и прѣжде реченаа ста-
нжтъ и таинаа крьштеныа проповѣдана бждѣтъ, и благо-
дѣть хоташтиа въсиати. истече бо крьвь и вода издребръ
хръстовъ, да и ржкоѱаныє грѣхъ нашихъ загладитъ, и
крьвьж іего очистимъ са, и породж въспримемъ. ѡ вельа
таина, покаалъ са разбоиникъ, водѣ обрѣсти са, да са

крьститъ, на крьстѣ висѣвше, не бѣ никакоже образа крьщенья, ни источника, ни езера, ни дъжда, ни творащаго молитвы, вьси оубо оученици разбѣгоша са за страха юдейска· нъ не не имѣ Їсоус водъı, нъ и на крьстѣ висимъ сьдѣтелъ водъ бъıстъ· по нѣже оубо не бѣ како въ цѣсарьствые небес'ное вънити разбоиникоу безъ крьщенья, подобаше емоу покаавъшоу са не лишити са крьщенья, водж и крьвь источи отъ прободенъıихъ ребръ своихъ съпасъ, да и разбоиника свободитъ отъ належащтиихъ емоу зъıаъ, и крьвь своѭ избавьенье бъıвъше вавитъ имѫштиїмъ на нѣ надеждѫ· ащте бо крьвь юньча и козьла и попелъ юница кропимъ осквьнѣнъıихъ сватитъ на очищтение плъти, колми паче крьвь христова и спаса нашего очищтение бъıстъ вьсѣмъ крьстианомъ. ащте речетъ ти кто отъ невѣрънъıхъ· по что пропатъ бъıстъ Христос; рьци емоу, да бъıвъшии грѣхъ въ породѣ дрѣвомъ разоритъ. ащте речетъ ти· по что же и трьние носилъ; рьци емѹ, да трьние и вльчьць адамово искоренитъ, онъ бо стенати и трасти са осѫжденъ бъıстъ и трьнье и трьние и вльчецъ дѣлати, Їсоус же човѣколюбьць съı, хота промъıслити за своего сътворенья, вьсе пострада насъ дѣльма, да мъı отъ осѫжденья свободь бѫдемъ, такоже породи са отъ женъı, да прибъıвъшии грѣхъ човѣкомъ отъмъıетъ· такожде и трьниемъ вѣньчанъ бъıстъ, да вьздѣланѫ зълѣ земьѫ грѣхомъ своимъ послоушаниимъ кротчѣишѫ сътворитъ. ащте ти речетъ· по что злъчь и оцьтъ испилъ; рьци емѹ, да мъı съмрьтоносьнъ ѣдъ змиинъ изблюемъ, та бо злъчь сладость бъıстъ намъ и исцѣленье. ащте ти

речетъ пакы невѣрьнъıи· по что пристжпаѭште на колѣноу покланıаахж са ѥмоу; рьци ѥмоу, да ї не хоташте поклонатъ са ѥмоу жидове, и не по волı повѣдатъ цѣсарьствиѥ ѥго на земи. нъıнı оубо ржгаѭште са покланıажтъ са не вѣдѭште, ѥже творѣахж, въ бждштее же вьскрѣшенъıѥ вьсѣко колѣно покланитъ са небесьскъıихъ и земьнъıихъ и прѣисподьнıїхъ, и вьсѣкъ ѧзъıкъ исповѣстъ са, ꙗко господь Їсоу Христосъ въ славж бога отьца аминъ. иматъ же и плаштъ тъ инж притьчж, не тъкма бо цѣсарьство образоваше, нъ и кръвоıденъıѥ и оубıїство жидовъ ıавъıше, даша же и прьсть въ ржцѣ ѥго, да вьпишжтъ са грѣси ихъ. се оубо христобор'ци творѣахж не разоумѣѭште пропинаѥма, паче же волеж ослъп'ше, тварь же не разоумѣ своѥго зиждителıа и творьца, ѥд'наче бо съпасоу на крьстѣ висимоу, видѣвъ чоувьствьноıе сльньце Христоса правьднаго сльньца досаждаѥма безакон'никъı, нъ тръпа дръзость отъбѣжа омрачивъ земьж, безаконьно сжште просвѣштати очи твораштıїмъ прѣвелико безаконъıе. не тъкма же сльньце бѣжа, нъ и земьıа трасѣаше са, не трьпашти безаконъıа жидовьска, показаѭшти же и оучашти, ꙗко богъ бѣ пропинаѥмъıи, тѣм' же и не трьпѣаше, нъ негодоваше не хоташти носити на себѣ богомръзъкъıихъ жидовъ· не сице бо брата оубівъ Каинъ оскврьни земьж, не сице оутажилъ земьж стлъпотвореніе словъ, ни сице оскврьниша ѥѧ неправ'досътвореннимъ содомьıне, ни сами, цıї сътвориша идолъı отъ нѣѧ, не сице оутажъчила ж кръвь захаринна, ѥл'ма жидове нечьстиѥ се великоıе сътвориша, сего бо дѣльма и жесто-

кое каменіе са распадаше, да оувѣдатъ, ꙗко тъ ѥстъ доуховьныи и живъи камык', пиꙗхж бо, рече, отъ доуховьнаго послѣдоуѭшта камыка, камыкъ же бѣ Христосъ, ѡ неразоумыꙗ жидовъскаго, каменые распаде са, и ти не чоуѭтъ, бездоушнаа движатъ са, и доушевьнии не вѣроуѭтъ, опона црькъвьнаа раздъра са, да поустота ѥго ꙗвитъ са, раздьра бо са опона, и обнажена бъıша црькъвънаꙗ за рекшаго Хрьста, се, оставьıенъ бъıваатъ вамъ домъ вашъ поустъ, опоустѣ бо вьсечьстьное жидовьское за христооубиство, и живѭштиї въ градѣ и въ црькви анг҃ели отидоша отъ тѫдоу, и прѣидоша въ црькъвь, многа же тѣлеса оусъпшиїхъ сватъıихъ въсташа съ Хрьстомъ, да оувѣмъı, ꙗко Христосъ оумьръ не ѥдинъ въстанетъ, нъ вьсѣхъ оуп'ваѭштихъ на нѣ вьскрѣситъ. се ѥстъ чьстънъıи начатъкъ праздьникъ пасхъı, и си сѫтъ таинъı христианомъ о вьскрѣшении мрьтвъıихъ и жизни вѫдѫшталаго вѣка праздьноуѥмъ. сего ради оубо праздьноуимъ не квасомъ зълобъı и лжкавьствиꙗ, нъ опрѣснъкъı чистотъı и їстинъı, вѣроуѭште въ отьца и съıна и сватаго доуха, въ троицѣ ѥдиносѫтьствьнѣ и несътворенѣ, вѣроуѭште о вьскрѣшении, чаѭште господа пакъı градѫшта оуже не съмѣрена, нъ славьна съ свѣтьлостьѭ нєбєсьскоѭ, съ свѣтълъıими ангѣлъı, съ тръбоѭ и страхомъ, и радостиѭ же сватъıихъ и правьднъıихъ, страхомъ же неправьдьнъıихъ и грѣшьнъıихъ. богъ же мира вьсѣх да нъı съподобитъ вьскрѣшению сватъıихъ дѣлъı благъı дешенъı и правоѭ вѣроѭ, ꙗко томоу слава и дръжава въ вѣкъı вѣкомь амин.

Сватаago отьца нашего архиепископа бывъша костантинѣ града Їωанна златоустаago слово на трид'невное вьскрѣшенье господи нашего въ понедѣлникъ.

Добро ѥстъ врѣма дьнесь вьсѣмъ намъ въз'пити реченое блаженъимъ Даѵидомъ· кто възглаголетъ силы господьнѧ, оуслышанъ сътворитъ вьса хвалы ѥго; ѥсе намъ приде вьзлюбьѥное и сьпасное празденьство, вьскрѣсьнъıи дьнь господи нашего Їсѵ Христоса, миръная вина, сьмиренъıа начатъкъ, борении отатые, разорены сьмрьти, побѣжденье дьиволово· дьнесь анг'ели съ человѣкы размѣсиша са, и носаштии тѣло съ бесплътънъıими силами пѣтие вьспѣваѭтъ, дьнесь разори са дьиволово противьство, дьнесь жзы сьмрьтьнъıа раздрѣшены бъıша, адоваа побѣда ис'чезе, дьнесь добро ѥстъ врѣма пакы решти пророческъıи онъ гласъ· кде ти, сьмрьти, жало; кде ти, аде, побѣда; дьнесь мѣдьнаа врата сломи владъıка нашъ Христосъ и само сьмрьтное лице исказилъ. по что же глаголѫ лице само; има ѥго прѣложилъ, ѫже бо сьмрьть не сьмрьть глаголетъ са, нъ оус'пенье и сънъ, прьвѣе бо пришьствиа Христосова и сълаза спасова и само има сьмрьти страшно бѣ, бъıвъıи бо прьвъıи человѣкъ за велика запрѣштениа симъ осѫжденъ бъıваше, слъıша· вь нѣже дьнь ѣси, сьмрьтью оумреши. и блаженъıи же Їωвъ симъ именемь нарече глаголѧ· сьмрьть мѫжоу покои, и пророкъ Даѵидъ глаголааше· сьмрьть грѣшнъıихъ зъла, не тъчью же сьмрьть нарицааше са

раздрѣшенъıе доуша отъ тѣлесе нъ и адъ· послоушаи бо патриар'ха Ишкwка глаголѧшта· сънесете старость моѭ съ печалиѭ въ адъ, пророка же пакъı зинѭ адъ оустъı своими, и пакъı иного пророка глаголѧшта· избавитъ ма отъ ада прѣисподьнıаго, и многашди обраштеши въ ветьхъıхъ кънигахъ съмрьти ада наричемо прѣставьıенье ıеже отъ сѫдѣ. по нѣже оубо сълазоу коньчина бъıстъ, вьскрѣшенъıе наста, и чловѣколюбьц' владъıка ново и странно житиѥ въ жизнь нашѭ вънеслъ, оуже бо за съмрьть оусьпенъıе и сънъ глаголетъ са прѣставьıенъıе ıеже отъ сѫдѣ. отъ кѫдоу же ли се ıестъ; швѣ послоушаи самого Христоса глаголѧшта· Лазаръ дроугъ нашъ оусьпе, нъ идѭ вьзбоудитъ ıего. шкоже бо намъ оудобь ıестъ възбоудити и въставити, такожде и обьштѳмоу нашемоу владъıцѣ омьръшаѭ гласомъ въставити· и по нѣже ново бѣ и дивъно реченое имъ, ни оученици же разоумѣша вѣштаанаго, дондеже съниде въ немошти ихъ, и швѣ издрече, и вьселеньскъıи же оучителъ блаженъıи Павьлъ пиша солоунѧнемъ рече. не велѭ вам' не вѣдѣти о оусъпьшиїхъ, да не скрьбите шкоже и прочиї не имѭштии надежда, и пакъı инде оубо· оусъпьшии о Христосѣ погыбоша ли; и пакъı· мъı живии оставъıшеи не постигнемъ оусъпьшихъ, и їнъде пакъı· аште бо вѣроуемъ, шко Їсоус оумрѣтъ и вьста, такожде и богъ оусъпъшиїхъ Їсоусомъ приведетъ съ собоѭ. видѣ ли вьсьде оуже оусьпенъıе и сънъ съмрьть наричемѭ и їмѣѭштеѭ прьвѣıе сего страшьно лице, нъ и небрѣгомѭ по вьскрѣшенїи бъıв'шѭ; видѣ ли, коль свѣтьло вьскрѣшенъıа побѣжденъıе; тѣмь прѣмногаа благаа вънесена бъıша, тѣм'

прѣльсть демонѣскаꙗ разори са, тѣмь ржгаємъ са съмрьти, тѣмъ прѣзьримъ нꙑнꙗшьнѣıє житыє, тѣмъ на лежанье бждштинхъ идемъ, тѣмь тѣло носаште ничимьже мьнѣ бесплътьнꙑихъ имамъ, аште хоштемъ, дънесь малꙑмъ наша побѣдꙑ бꙑша, дънесь владꙑка нашъ на съмрьтьнжь побѣдж поставивъ и дꙗволово противъство разоривъ, пѫть на спасенье вьскрѣшеннимъ дарьствовалъ, вьси оубо радоуємъ са, играємъ, веселимъ са· аште бо и владꙑка нашъ побѣдилъ и побѣдж поставилъ, нъ обьште веселиıє и радость и намъ рабомъ бꙑстъ, нашего бо ради съпасенꙗ вьсе съдѣлалъ, и їмже насъ прѣбра дꙗволъ, тѣмь оудолѣ ıемоу Христос, то само оржжиıє вьзатъ, и тѣмь ıего прѣбра. како ли; послоушли· дѣва и дрѣво и съмрьть нашего побѣжденꙗ бꙑша образи· дѣвоıж бо бѣ Єѵа, не оу бо бѣ мжа познала, ıегда прѣльсть приатъ, дрѣво бѣ, запрѣштениıе ıеже на Ѧдамѣ съмрьть. видѣ ли, како дѣва и дрѣво и съмрьть бꙑша намъ образи побѣжденꙗ; виждъ же пакꙑ, како и побѣдꙑ тижде бꙑша образи· въ Єѵꙋ мѣсто Мариа, вь дрѣва мѣсто ıеже вѣдѣти разоумно добра и зъла дрѣво крьстьноıе, въ с'мрьти мѣсто адамовꙑ владꙑчьнꙗ' съмрьть. видѣ ли, имиже побѣдил', тѣмижде побѣдима; дрѣвомъ прѣбра Ѧдама дꙗволъ, крьстомъ оудолѣ дꙗволоу Христос, оно оубо дрѣво въ адъ сълаше, крьстьноıе же дрѣво и ошьдъшиїхъ отъ ада пакꙑ възꙑваше, оно оубо ꙗкоже плѣнника и нага крꙑше, нь се побѣдителꙗ нага пригвождена на възочє вьсѣмъ показоваше, и съмрьть она и ошъдъшиїхъ понѣ и осжждаше, нъ си и ошъдъшинхъ прьвѣıе ıем въ истинж вьскрѣсила. кто възглаголѣтъ

силы господьня, оуслышаны сътворитъ вьса хвалы его; отъ съмрьти бъıхомъ весьмрътьни, се естъ кръстьное исправьение, се естъ въскръсения великое шавьение· дьньсь аггели играıжтъ и вьса небесьскыа силы веселатъ са, оуслаждаемы о спасении обьштааго рода человѣчьскаго, аште бо о ѥдномь грѣшницѣ каıжшти са радость бъıваатъ на небеси и по земи, кольми паче о съпасении вьселенъıа, дьньсь человѣчьско ѥстъство отъ дıаволя противъства свободивъ на прьвое доброродие възведе, ѥгда бо оузьрж начатъкъ мои, сице оудолѣвьшъ съмрьти, оуже не боıж са, оуже не страшж са противнаго, ни на немошть своıж озираıж, нъı помъıшлıаıж побораштааго ми неиздреченж силж, прѣдолѣвъ ибо противъствоу съмрьти и вьсж крѣпость ѥго отъıмъ, что оуже не иматъ сътворити о тоуждерождении, ѥгоже образъ въспиматъ, многомъ милосрьдııмъ съподобилъ, и тѣмъ брань съ дıаволомъ сътворити; дьнесь радость вьсьде по вьселѣнѣи и веселие дѹховьно и ангелъ и вьсѣхъ въıшьнıихъ силъ съборъ за человѣчьскаго съпасеныа веселатъ са. помъıсли оубо, вьзлюбьıене, велиство радости, ıако и въı и вьса въıшьнаа силъı съ нами праздьноуıжтъ, съликъствоуıжтъ бо благъıимъ нашимъ, аште бо и наша благодѣть ѥсть ıаже отъ владъıкъı, нъ и тѣмь сладость бъıваатъ· сего ради не стъıдатъ са съ нами праздьновати самъ владъıка, тѣм же и намъ не стъıдитъ са съ нами праздьньствовати. по что же рѣхъ· не стъıдитъ са и желаѥтъ с нами праздьньствовати; чим же се швѣ ѥстъ; послоуша самого глаголıашта· желанııмъ вьжделѣхъ пасхж сьıж съ вами ıасти· аште оубо пасхж

вьжделѣлъ ѥсти, ѥвѣ ѥстъ, ѥко и съпразд'ньствовати. ѥгда оубо оузьриши не тъкма анг҃елъı нъ и ар'хагг҃елъı и вьсь съборъ небесъскъıих' силъ нъ и самого владъıкж аг-г҃елъ с нами праздьноуıштa, коѥ ти слово недостатъкоуѥтъ на веселиѥ; никтоже оубо бжди драхлъ дьньсь за ништетж, праздьньство бо ѥстъ доуховьно, никтоже богата величаи са богатъства ради, ничсоже бо отъ имѣнии можетъ вьнести въ праздьнъство се, вь вьнѣшьнiихъ бо праздьньст'виихъ житиiскъıихъ глаголѣж, вь нихъже много величаньѥ и вьнѣш'нiимъ одѣıниiмъ и многомъ различиiмъ трепезъı, в'сегда оубо тамо оубогъıи въ оунъıни и драхльствѣ бъıваатъ, богатъıи же въ сласти и вь веселии. по что же; ѥко овъ свѣтло одѣниѥ носитъ, и богатж трепезж поставьıѥтъ, оубогъıи же ништетоѣж вьзбранѣнъ бъıваатъ тожде люб'ѥниѥ авити· сьде же ничсоже таковааго, не вьсѣми тажде лѣность отъврьжена ѥстъ, ѥдина же трепеза и богатоу и оубогоумоу и рабоу и свободѣ· аште и богатъ ѥси, ничимже ваште съ-твориши оубогааго, аште оубогъ ѥси, ничим'же мьнѣ имѣти имаши богатааго, ни ништетъı ради оумалитъ ти са радость доуховьнаа, божии бо ѥстъ даръ и не вѣстъ разньства лиць. то по что глаголѣж богатоу и оу-богоуоумоу тажде трепеза прѣдъстоитъ; самомоу носа-штоуоумоу вѣньць и баг'ра имѣжштоуоумоу, прѣдръ-жаштоуоумоу власть вьселѣньıа и ништоуоумоу просаштоуоумѣ милостъıнѣ тажде трепеза прѣдъстоитъ. таци бо сѫтъ дарове доуховьнии, ѥ по саномъ раз'дѣлиѥтъ обьштениѥ, нъ волеѣж и їзволѣниим'. сь тѣм же дръзновениiмъ и чьстьѣж и цѣсарь и оубогъ и наслажде-

ніе и обьштеніе сихъ божіи таинъ пристѫпаѭтъ. что же глаголѫ, съ тоѭ чьстьѭ; многаш'ди оубо бы съ множаишемъ дрѣзновеніимъ. по что же; ѩко цѣсароу бо одрѣжимоу печалми имѣнья и многами тѫгами обьлтоу, ѩкоже въ пѫчинѣ сы, тако же вьсѣми различнами влѣнами оукрѣпьшаѥтъ са, и многы притваряѥтъ грѣхы· оубогыи же отъ всего сего свобода ѥстъ, онъ оубо нѫждьноѭ тѣчьѭ пиштеѭ печетъ са, и беспечально и бескр'ьно житіе живы ѩкоже въ пристаништи и въ отишіи сѣда, съ многомъ говѣніемъ къ трепезѣ пристѫпаѥтъ, и не тѣчьѭ се нъ и отъ инѣхъ многъ различьна оунъіныа раждаѭтъ са праздьнъствоуѭштиїмъ о житиистѣхъ праздьньствиихъ. пакы же тамо оубогыи оубо въ драхльствѣ, богатъи же въ веселіи не трепезы ради тѣчьѭ и множьства, нъ и ризъ дѣлма свѣтълыихъ и величаніимъ одѣныа. ѥже оубо трепезы ради страждѫтъ, тожде и ризъ дѣл'ма приѥмьѭтъ, ѥгда бо оузьритъ богатааго оубогыи въ многоцѣннѭ одеждѫ одѣна, оустрѣлѣнъ бысть печальѭ, окаялъ себе, тъмами примъıслилъ, сде же и самоѥ оунъıніе отато бысть, ѥдина бо вьсѣмъ ѥстъ риза одѣныѥ спасноѥ, и въпиѥтъ Павьл' глаголѣ· ѥлико въ Христоса крьстисте са, въ Христоса облѣкосте са. не мозѣмъ оубо посрамити праздьньства сего, молѫ са, нъ достоинѭ мждрость данъıихъ намъ отъ доуховнааго дара вьсприїмше не въдадимъ себе пьıньствоу и лихоѩденью, нъ разоумѣвъше нашего владъıкы прѣчьсть, ѩко и богатъıм равно почьте и рабы и свободы, и на всѣхъ обьштъ даръ излиа, въздадимъ благодѣтелѣви за

бывъшжѣ на насъ милость възданые довольно, житие оугодьно и доушѫ трѣзвѫ и въстанивѫ. се праз'дьньство и тръжьство не имѣныа трѣбоуѥт' не брашна, нъ волѫ ѥдинѫ и съвѣсть чистѫ, нѣстъ нич'соже телесьна коупити, нъ вьсе доуховьно, послоушаниѥ божиї словесъ, молькы отча, благословествены иереи, божиихъ неиз'дреченъ таинъ обьштены, мира и единѣные и доуховьныѧ дары и достоины даѫштааго любьзнааго даанья. праздьнъствоуимъ оубо праздьньство се, вь нѣже въста господь, въсталъ бо и вьселѣнѫ съвьставилъ. то оубо въсталъ жзы съмрьтьныѧ растрьгнѫвъ, ны же вьскрѣсилъ пленица нашихъ грѣховъ раздрѣшивъ. съгрѣшилъ Ѧдамъ и оумрѣтъ, не съгрѣшилъ Христосъ и оумрѣтъ. ново и прѣславьно, тъ съгрѣшил' и оумрѣтъ, сь не съгрѣшилъ и оумрѣтъ' чсо дѣлма и по что; да съгрѣшивъыи и оумьръыи не съгрѣшивъшиїхъ възможетъ отъ жзъ съмрьтьныихъ избавити, такожде многашди и о дльжныихъ имѣниемъ бываетъ' длъж'нъ бѫде нѣкто комоу сьребромъ, и не иматъ чимъ жласти, да того дѣлма мтъ бываатъ, и иже не длъженъ сы, могы же жласти, давъ отъпоушталѥтъ повиннаго' такожде и о Ѧдамѣ бысть и о Христосѣ бысть' длъжьнъ бѣ Ѧдамъ съмрьтьѫ, и дръжимъ бѣ дїаволомъ, не бѣ длъженъ Христосъ, ни дръжимъ бѣ, жладе съмр'тиѫ за дръжимааго, да оного отъпоуститъ отъ съмрьтьныихъ жзъ. видѣ ли вьскрѣшенїа и їсправьенїа; видѣ ли владъычьне человѣколюбиѥ; видѣ ли велиїство благодѣаньа; не бждѣмъ оубо не похвалаште такого благодѣтелѧ, ни по

нѣже постъ мимо шълъ, оунълъı бъıша, болѣш'ми доу-
ша не сътворимъ прилежанıе, да не плъти обнищта-
ѭшти та немоштънѣиши бѫдетъ, да не о рабѣ пекѫ-
ште са госпожда не брѣжемъ. каıа бо полза, рьци ми,
лихо потрѣбъı надъımати са и довлъствѕ прѣвъзидѫ-
штоу; се и тѣло гоубитъ, и доушевно благородıе прѣ-
даıетъ· нъ въ потрѣбѣ и довлъствѣ станѣмъ, да съ
доушеѭ и тѣломъ достоıное съконьчаимъ, да не съ-
браноıе постомъ напрасно вьсе погоубимъ. ѣда браѭ
ли пишта и . . . . . ѣ . . .; не браѭ сего, нъ оучѫ
лихо мѣръı не бъıти, и многıѭ пиштѫ отъврѣшти, да
не мѣрѫ прѣминоуѭште погоубимъ доушевьна'го съ-
дравиıа. не въ сласть бо оуже тъ прииметъ прѣминѫвъ
потрѣбьнъııа оуставъı, и се паче въ истинѫ съвѣдатъ
искоушьшеи и прѣмногъı образъı неджгъ тѣмь прио-
брѣтъше и много дрѫченıе приимше. нъ ıако послоу-
шати имате нашего оученıа, не пьрѫ бо ваше покоре-
нıе, да того дѣлıа до сьде поставивъ пооученıе къ
съподобьıенъıимъ въ свѣтьлѣи сеи ношти дароу божь-
ıего кръштенıа обратити хоштѫ слово, доброуоумоу
садоу црькъвьноуоумоу, цвѣтоу дѫховьноуоумоу, къ но-
въıимъ воиномъ хръстовънъıимъ. прьвѣıѥ вьчерашь-
ııаго владъıка на крьстѣ бѣаше· нъ въскръсе нъıнѣ·
такожде и сии прьвѣıе вьчерашьııаго подъ грѣхомъ
дръжими бѣахѫ, нъ нъıнѣ въсташа съ хръстомъ. онъ
тѣломъ оумрѣ и тѣломъ въста. сии же грѣхомъ бѣ-
ша оумрьштвени, и отъ грѣха въсташа. земıа оубо
вьсе врѣма весньноıе шипъкъ и їа и инъ цвѣтъ ра-
ститъ· водъı оубо дьнесь краснѣишѫ пажитъ намъ ıа-

виша. и не диви са, възлюбьене, аште отъ водъ пажити цвѣтѣнии ѥвиша са· ис пръва бо земьа не своимъ ѥстъствомъ прозабенье въздрасти бълии, нъ повелѣнья послоушажшти владꙑчьня, и водꙑ же тъгда изнесоша животънꙑ движимꙑ, ѥгда оуслꙑшаша, да изнесѫтъ водꙑ гадъ доушъ живъихъ, и повелѣнья дѣло бъıстъ· бездоушьноѥ ѥстьство доушьнаа животънаа изнесе. такожде и нꙑня тожде повелѣнье вьсе сьдѣало. тъгда рече· да изнесѫтъ водꙑ гадъ доушъ живъıихъ, нꙑня же не гадꙑ, нъ доуховънꙑа дарꙑ издастъ· тъгда и рибꙑ бесловесьнꙑа изнесоша водъ, нꙑня же рꙑбꙑ словесьнꙑа и доуховьнꙑа нам' породиша апостолъми оуловьенъı. градѣте, рече, вь слѣдъ мене, и сътворѫ вꙑ ловьца человѣчьскꙑа. новъ ѥстъ въ истинѫ образъ лова сего, ловаштии бо присно отъ водъ износатъ рибꙑ, и оумараѫтъ оулавьıаѥмо, мꙑ вълагаѥмъ, и живи бъıваѫтъ оулавьıаемии. вѣ инъгда и въ жидохъ кѫпѣль водьнаа, нъ оувѣждъ, что можааше, да оувѣси въ истинѫ ништетѫ июдейскѫ, и оувѣдѣти имаши наше богатьство, сьнидѣаше тамо, рече, анг҃ель, и възмѫштааше водѫ, и иже би вьлѣзлъ по възмѫштении водꙑ, наслаждааше са ицѣленья. сниде ангельскꙑи владꙑка въ їѡрданьскꙑа водꙑ, и свативъ водьноѥ ѥстьство вьсѫ вьселѣнѫѭ исцѣлилъ· сего ради тамо оубо иже снидѣаше по прьвѣѣмъ, оуже не ицѣлѣаше, жидомъ бо данъ бъıваше даръ немоштьнꙑимъ смиряѫштимъ са по земи, нъ сьде по прьвѣѣмъ вътораи сълазитъ, по вторѣѣмь третии и четврътъıи, аште и десать тъı-

сѫшть речеши, аште и вьсѫ вьселенѭю въврьжеши въ водахъ, не оумалитъ са чьсть. видѣ ли величїство дара; послоуите вьси наѱани въ вышьнїи градъ Иероусалимъ дньсь и вь сьѭ ношть, и достоино величиства даровъ съхранѣныѥ покажите, да и обило дарованиѥ приметѥ, благоволѣныѥ бо прьвыихъ съгрѣшении вель дарованиѥ приемьѥтъ владычьнѣ. не лѣть ти ѥстъ оуже, възлюбьѥне, безъ оудръжаныа жити, нъ оустави себѣ законъ и правило, да вь мѣрѫ вьсе твориши, и много съхранѣниѥ покажи о мьнимыихъ не оудръжанъыихъ, подвигъ бо и брань ѥстъ нъынашьнѣѥ житьѥ, и вьшедъшиихъ вь семъ стадии добрьа дѣтѣли ѥдноѭ достоитъ вьсего оудръжати са. не видиши ли вь назѣмъ подвизѣ како много творатъ своѥ прилежан'ѥ, ѩко съ человѣкы боржште са, и съ колицѣмъ оудръжаниимъ поштеныѥ тѣлесноѥ творатъ; такожде оубо и сьде· за нѣже не къ человѣкомъ ѥстъ наша брань, нъ къ доуховънъыимъ лѫкавьства, и поштениѥ наше и оудрьжаныѥ доуховьно бѫди· за нѣже и орѫжьѥ наше, вь нѣже нъı облькълъ владъıка, доуховьно ѥстъ, да иматъ оубо и око оустав̀ъ и мѣрѫ, да не безоума наскачетъ на вьсе, ѥже видитъ, и ѩзъıкъ стѣнѫ да иматъ, да не варѣѥтъ оума· того бо дѣл'ма и зѫби и оустьнѣ на оутврьжден'ѥ ѩзъıка съ-творенъı сѫтъ, да николиже въ простѫ оувръзъ ѩзъıкъ двьрии изидетъ, нъ ѥгда себѣ добрѣ оустроитъ, тъгда съ всеѭ красотоѭ да исходитъ, и така слова да износитъ, да дастъ благодѣть слъıшаштиїмъ, и то да вѣштаѥтъ ѥже на оуспѣхъ ѥстъ слъıшаштиимъ, и бештинънъıи же смѣхъ бѣхъмъ отъврѣшти подобаатъ,

и ходъ вьловьнъ имѣти и одѣяные оустроєно, и всѣми отьнжде оучинити са подобаатъ наѱанааго въ стадии добрѣмь дѣтѣли· оучинѣние бо вьнѣш'нихъ оудобъ образъ естъ етеръ доушевьна'го оустроєньа, аште оубо въ такъ обычаи за прьва себѣ оустроимъ, пѣтемь ходаште оудобь оуже вьсѫ добрѫ дѣтѣль коньчаєм', и не многъ троудъ приимемъ, и многѫ приимемъ съвышнѫѭ помошть. сице бо вьзмошти имамъ и вльнъı нъıнашнаго житиа хран'но прѣплоути, и неприазнинъ сѣтии въше бъıвъше вѣчьнаа блага оулоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиимъ господи нашего Їсу Христоса, с нимже отьцоу коупно съ сватъıимъ доухомь слава, чьсть, дръжава нъıна и присно и въ вѣкъı вѣкомь амин.

Сватааго отьца нашего Їѡанна златоустаго слово въ новѫѭ недѣлѫ и о невѣрьствиї апостола Ѳомъı.

Идѫ длъгъ вамъ отъдатъ, длъгъı мьнѣ даѭштоумоу на оуспѣхъ и въı обогатаи, прідохъ пакъı съказатъ Ѳомѫ, отъ прьва оубо не вѣроуѭштоу господьню вьскрьсенью, послѣжде же по видѣнии и по присажении вѣроуѭштоу, Христоса и бога иего намѣнашта. распрострѣте оубо, молѫ въı са, ваша оумъı, и съ тихостиѭ приимѣте ходаа моа словеса, да мало что отъ нихъ

оусп҃шенья приимете. съпасителю вънезапъ растрѧгнжвъшоу вьсеи адово чр҃кво, и бъівшоу пръвородьцоу въ мр҃твъіихъ, и вь заключенъіѧ двьри вьлѣзъшѳ къ оученикомъ своимъ, Ѳома, наричаѧи са близньць, не бѣаше с нїими· жаданъіи приде, и жаждаи не бѣаше, добръіи пастоухъ пристжпі къ стадоу, а овьца вънѣ оградъі блжждааше, цѣсарь приде, а воинъ далече вои хождааше, бѣ бо оубо божию строю тайбьно, не прити оученикѳ· аште бо бъі пришълъ, не бъі распьрѣлъ са, аште не бъі распьрѣлъ са, не бъі обискалъ, аште не бъі обискалъ, не бъі тако вѣровалъ, аште не бъі вѣровалъ, не бъі насъ тако вѣровати наоучил', да и невѣрьствиѥ оученика нашеи вѣрѣ мати бъістъ. сего ради бо мъі, не видаште Христоса, покланиѥмъ са иемоу, имъже бо онъ видѣвъ поклани са, сего ради обискаѭште не обискана хваліімъ иего, имже бо онъ своима рѫкама владъікѫ дръжавъ въсхвали. глаголаахѫ оубо, послѣжде Ѳомѣ пришьдъшоу, дроузии оученици· видѣхомъ господа, видѣхомъ рекшааго· по трьхъ дьнехъ въстанѫ, и рѣчми истинѫ от' дѣанїихъ обрѣтохомъ, видѣхомъ рекшааго· азъ иесмъ въскрѣшениѥ и жизнь и їстина, и въскрьсениа и жизни и їстинъі отъ жизни приахомъ, видѣхомъ рекшааго· власть имамъ положити доушѫ моѭ, и власть имамъ пакъі вьзатиѫ, и власти его дѣанїімъ прѣахомъ, пристжпи бо вънезапъ съпаститель хлѣвинѣ, двьрии не раздѣливъ, а мъі дивна пристжпьшенья иего оужасъше са чоудихомъ са, имже новъ такъ вълазъ сътвори, видѣхомъ иемоу рѫцѣ, имаже съкроуши съмрьть, въ нѣю же прим остроть гвоздинѫ,

и человѣческыѧ грѣхы поглади, видѣхомъ іего и святоіе ребро извьшее са насъ ради, и источивъшоу крьвь и водж двою капью нашего съпаса, и к нимъ Ѳома помысливъ рече· вы бога видѣсте, а азъ ли единъ iесмъ недостоинъ видѣнью іего; не акы ли вы iесте зъвани, зъванъ iесмъ; не акы ли вы почтени, почтохъ са отъ іего; не акоже видѣсте раскрьштена іего, и азъ видѣхъ, iакоже видѣхъ съ вами печальнаа, видѣти хоштж и радостьнаѧ, iакоже видѣхъ смрьть христовж, хоштж видѣти и въскрьсение іего· аште бо не виждж въ ржкоу iемоу образа гвоздиемъ, и въложж прьстъ мои въ образъ гвоздиемъ, и вложж ржкы своеѧ въ ребро іего, не имж вѣры. приложи, Ѳома, добрѣіе невѣрьствии подвижа, прилежи, дондеже имевъ ровьнжж анкроуж, прилежи зѣло къ такомоу жаданию, дондеже оузьриши жадѣнаго, iако и жаждеши, любьж ти раскольнаго оума мыслии твоихъ, iако и въсего раскольна оума отъсѣкжште, похвалж ти распьрьнжж и хрьстолюбьвьнжж вѣдь, iако и въсе распьрьноіе отъсѣкаѥште. невѣрьствоу невѣрьствоуи, и іеште и паче да вѣроуж и азъ извѣсто, вьзишти бога, и възови пришьдъшаго, да иштжштоу тебѣ и зовжштоу іего азъ и обьмж своіего избавителѧ. аште не виждж въ ржкоу іего знамении гвоздиинъıихъ, ни имамъ вѣрьствовати, да виждж своима очима повѣданоіе вами, невонъ вѣрнѣиши еста очи послоухъ, да тъгда и ваше слово приимж, въложж прьстъ свои въ гвоздиинъıѧ извы, ти тъгда вьзвѣрвыж чоудеси, зѣло вьзиштж сеіж си ржкоіж иже мене ради ребро прободено въıстъ, тъгда же поклонж са отъ съмрътии къ намъ

обративъша са, сладость бо имамъ къ вештьствоу, не бо ми юстъ оупвати юдинѣмъ рѣчемъ. та же глаголѧштоу Ѳомѣ къ апостоломъ вьлѣзе к' нимъ Їсоус, двьремъ затвореномъ сѫштемъ, вьлѣзе двьри животънымѫ затворенъими двьрьми, вьлѣзе, шкоже юдинъ ведъ самъ, шкоже бо роди са, и двьрии дѣвьствоу не раздрѹши, тако же и жтрь въ домоу са обрѣте, и ключь не отврьзъ, и шкоже изиде отъ гроба затвореноу сѫштоу гробоу, тако же вьниде плътьѭ. кде бѣ божьствомъ, и двьрии не разъврѣже; вьлѣзе бо възбранѭ, и никтоже вьсхотѣ, да вьсе са сътече, вьсхотѣ, да тварь послоужи, а рождьство юго вьсемоу словоу оделѣ, а и отъ гроба и исходъ прѣидетъ вьсего помъсла, и къ оученикомъ въласъ лише рѣчи юстъ и безъ исповѣданьѧ· акоже бо вьлѣзе къ оученикомъ, наоучихъ са, како же ли вьлѣзе, никакоже не навъкохъ, а югоже не прѣимъ, то и глаголати не съмѣѭ, хвалѭ вьлѣзъша'го, а не зѣло вьзиштѫ вьходоу образа, повѣдаѭ таиньѭ, а не протлъкоуѭ непротлъкованааго, чоуждѫ са бъıвъшоуоумоу знамению, а какоже бъıстъ, не вьзиштѫ, вѣроуѭ писаноуоумоу, и спасаѭ са, послоушникъ бо юесмъ чоудесемъ властелѣскомъ, а не вьзискатель божьемъ дѣлесемъ. а аште кто и отъ жидовъ речетъ, немоштьна и чоудьна вѣштаюши и бъхма невидима естьства, како бо можетъ въ затворенахъ двьрехъ плъть проити, рекѫ к' нѣмоу· како може аггелъ Ѧмбакоума свести на ровъ львии и пакъı вьзвести, а прилежашта печати цѣлъı остави; робъ иже вьсхотѣ, то же сътвори, али владъıка не може, иже е покоушалъ, шкоже и оно бъıстъ

помъıшльıшѵ богови, тако же и се сѣдѣка въчловѣчьшоу са божию сıноу, вьлѣзе оубо къ своимъ оученикомъ, шкоже изволи сѣпасъ, и ста по срѣдѣ, да в'сѣмъ тъчно швитъ са, и рече имъ· миръ вамъ и миръ дарьствоуıж вамъ, ıеже естъ, то то вы даıж. сии же миръ вьса повине ратьнъıма подъ ваша ногы, сии же миръ съставитъ по вьсемоу мироу повѣдж, вьзвеселиша са оученици, пакы наслади ша же са владычьска образа и гласа, и лактъı Θомж потъıкаахж, и намашаахж очима, да тъкмо не вѣштаахж брьвьми к нѣмоу, не глаголахомъ ли ти прѣжде, видѣхомъ господа и не вѣрова нашимъ гласомъ; се ти прѣстоитъ сам' желаıемъıи, наслади са, шко проси, насъıти са, шкоже жаждеши, приди твоıего сѣпаса ради к намъ пришъдшоу, и приими вьзисканааго отрѣшеные. тъ же Θома стоıаше, поушта ıа си очи на вьса сжды сѣпасоу, и обьзира ıа коегож'де и пъıта ıа, въ истинж ли страдавъшии вьскр'сьıшии тъ же ıе пришълъ. ч'то оубо к нѣмоу ıединъıи благъıи, ıединъıи човѣколюбьць, хотаи вьса човѣкъı сѣпасти и въ разоумъ истинъı прити; принеси прьстъ свои сѣмо, и виждъ ржцѣ мои, тебе бо ради придохъ къ тебѣ, тебе ради пакъı пристжпихъ, отъ нѣждѣже не оустжпихъ бъııııж божьствомъ, тебе ради ржцѣ мои сии къ гвоздиıемъ приложихъ, да ти доведж дьнесь паствъı безбѣдьнъıа, приближи ми са тѣломъ и доухомъ и вѣроıж, и навъıкни швѣ, ıегоже ıеси желѣлъ навъıкнжти, шкоже хоштеши, испъıтаи, и шкоже хоштеши, навъıкни, почьти на мою ржкоу писаные, вольнъıа моıеа страсти писаные, пола-

гаѣ ти вьса моа сѫдъı на испъıти, не стъıждѫ са тѣлесьнъıими своими ıзвами, не срамлıѫ са плътънъıими своими строупъı, ѫже юсмъ прилъ вашихъ дѣлъı строупъ, не съкръıваѫ своюа славъı, одолѣнья, побѣдъı, нъ авѣ вьсеи твари, вѣстъ бо то и слньце, того бо ради и оустѫпи, да ношть въ дни сътвори, вѣстъ бо то и землıа, того бо ради проси мѣста оубѣжьнаго, вѣдатъ то и м'ртвии, того бо ради отъ гробъ истекоша, оувѣдѣ то и црькъвнаа опона, того бо ради то раздъра са, проплака са жидовьскъıма пагоубъı, видѣ мои рѫцѣ, ıкоже хотѣ, вълѣзе своимъ прьстомь незаходаштнїихъ ıзвъ, хоштеши ли и ребро ми испъıтати; да ти и то обнажѫ, принеси си рѫкѫ многопрьвѫѫ и любовъıчѫштѫ, и вложи въ ребро моюе, присази къ плъти ми съставьюнѣ безъ человѣчьскаго сѣмене, присази къ плъти страдавъшии волеѫ моюеѫ, присази къ плъти моеи оумрьтвѣвъшии васъ дѣлъı, нъ не погрѫзивьше са отъ съмрьтнаго тлѣньıа, присази къ плъти моюи грѣдоуоумоу херовимомъ и чьстъно серафимомъ и страшьно бесплътънъıимъ силам', и навъıкни искоушенимъ тѣмь, что ми ю обискано, а что не обискано, что ми ю страстьноюе, что ли бестрастьноюе, что ми ю съмрьтьно, что оумрьштвено тебе дѣлъı, что ли остало бесъмрьти, что ю, юже подъпада твоимъ прьстом', что ли не подъпадаютъ твоюи десници, ти не бѫди невѣрьнъ нъ вѣренъ. видѣти ли кости їштеши, и хошти видѣти, есе, того дѣлъı ребро моюе, се тако оставихъ, да тъı вьзискавъи обиштеши, и вѣрѫ имеши и съпасеши са,

да, ѥгда придѫ сѫдити живѣимъ и мрьтвѣимъ, покажѫ врагомъ извѫ, и отъсѫждѫ богокоторьнъ съборъ, да видатъ июдеи, ѥгоже сѫ проболи, и поклонатъ са стеи҃жште. да отъвѣштѧ Ѳома, и рече· господь мои и богъ мои, вѣроуѭ въскрьсению ти, господи, вѣроуѭ одолѣнью цѣсарью, вѣроуѭ, оуже не ишть, ѥгоже обрѣтохъ, вѣроуѭ, господи, и не ѥште себе моего владꙑко зѣло опꙑтаѭ, и вѣроуѭ, не ѥште твоего цѣсарьствиꙗ словомъ отажѫ, вѣдѣ, что подрьжахъ, и не тажѫ, вѣдѣ, кого сьподобихъ са присашти, вѣдѣ имъ, ѥгоже ни сама сьмрьть може на много оудрьжати, вѣдѣ, кого длъженъ ѥсмъ почисти, тѣмь глаго-лѫ, господь мои и богъ мои, тꙑ богъ мои и господь прѣдъ вѣкꙑ въ коупь и новъ, тꙑ небесьнꙑи и земьнꙑи, тꙑ невидимꙑи ї видомъ, тꙑ невѣдомꙑи вѣдомъ бꙑстъ мене дѣла, тꙑ безъ образа а в семъ образѣ, тꙑ богъ истин'нꙑи човѣкъ без лъжа, тꙑ на небеси, тꙑ на крьстѣ, тꙑ на цѣсарьстѣмь прѣстолѣ, тꙑ гвоздиихъ и на дрѣвѣ, тꙑ бестрасти по доухоу, тꙑ страстиѭ по плъти, тꙑ бесъмрьти, акꙑ ѥдносѫштьнъ отьцоу, тꙑ въ сьмрьти, тꙑ въ животѣ, тꙑ въ мрьтвости, тꙑ вꙑше мрьтвости, тꙑ мрьтвъ триї дьнь, тꙑ родителю присно сꙑи, тꙑ въстави плътьнѭ црькъвь, тꙑ въскрьсе по своѥи силѣ, тꙑ съ нами въ плъти, тꙑ вьсь по вьсеи твари, тꙑ вьсе испльниши, тꙑ дръжанъ бꙑстъ отъ мене, тебе виждѫ плътѣнꙑима очима, тебе разоумѣѭ вѣрьнꙑима очима, оувѣдѣвъ та отца ти божьство, ѥдного та господа и бога исповѣдаѭ, ино о ино тебе ѥдного навꙑкохъ, не ѥд'ного ти

иного оувѣдѣ, не раздѣлѫ тебе нераздѣленаго, не лжчѫ тебе нелжченаго, не прѣкрѣжѫ тебе недѣленаго, и иже виждѫ и иже дръжѫ, и иже разоумѣѭ, иднѣмь гласомъ исповѣдѣ, господь мои и богъ мои, ты своимъ съходомъмоѭ доушѫ вьзнесе отъ недочаанъныѧ глъбины, ты человѣкы плѣньникы бывъша помилова, ты дьивола попьра, иелико хотѣ, ты грѣха въ плъти отъсѫди, ты съмрьть въ плъти оумрьтви, ты бестьлѣниемъ тьлѣныѥ отъгъна, ты въскрьсениемъ въскрьсеныѥ намъ поновви, ты тридневнаго гроба на земи остави, и поржчника мрьтвъимъ вьскрьсениѧ, ты человѣкы небесьныѧ показа, ты земьѭ небесе свѣтлѣишѫ сътвори, ты вьсе на оуньшиїѭ прѣстави, ты богъ съ бъистъ человѣкъ, да человѣка сътвориши бога, богъ мои, богъ мои. глагола емоу Їсоусъ· ако ли ма вида вьзвѣрова; зьри, да не пакы вьзиджштоу ми съ плътиѭ ты невѣрьныѧ рѣчи вьзмъ речеши· аште не виждѫ въ ржкоу его знаменьѧ гвоздвиинаго, не имѫ вѣры, иедноѭ вьждѣлѣ, иедноѭ не вѣрова, иедноѭ обиска, иедноѭ вьзвѣрова, проповѣданоуже иже приѧ, блаженн бо, иже не видѣвъше ти вѣровашà· облаженне бо то на нъı прѣидетъ къ не видѣвшимъ его и вѣровавъшимъ к емоу, блаженн бо мъı вѣроѭ видѣвъшеи невидимаго, блаженнн мъı праздьньствоуѭште зьрашти иего и очима приносаште и оустъı лобызаѭште и зѫбъı ѣдѫште. ѡ танбьно дивьноѥ и грьдое, иже сѣди о десноѭ отца, о десноѭ са обраштетъ благочьстьнъıимъ, и еже аггѣлъı похвалимъ дръжитъ са скврънавъıима ржкама, и приносимъ отъ недостоинъıихъ приноситъ себе, и не отъвѣжитъ грѣшьною дланью нашею,

не отъвѣгаетъ отъсжденъıихъ пръстъ нашихъ, и не сътъретъ врьненъıихъ творьць, нъ самъ повелѣ и глаголетъ· възмѣте, ıдите, възмѣте, пиите, принесѣте ржцѣ ваши, и въложите въ ребро ми, и насладите са моихъ сждовъ, ıегоже бо възмете сжда, въ томъ ıестъ вьсь, придѣм' же ѕко вьси чистѣ къ чистоу, ти примѣм' господа своıего, не тоу же авıе, ижде и приимше, не прѣобидаште ıего приходимъ, нъ отидѣмъ въ себѣ, и ıедини ıедномоу бесѣдоумимъ избавителю нашемоу господоу глаголжште· нѣсмь достоини, да подъ стрѣхж подъидеши въ наша доуша, нъ ıелмаже тъı хоштеши дръжати са нами, тои доньца ıако человѣколюбьць вьселити са въ нъı възлюби, тебѣ надѣıжште са прихаждаемъ, велиши, владъıко, да възнесемъ оустъ нашихъ врата, ıаже тъı ıединъ сътворилъ ıеси, въходиши человѣколюбьствомъ, ıакоже бѣ, въходиши, отрѣшаıеши безаконии сьвıзъı, въходиши, и освѣштлеши тьмнъıа наша помъıслъı, вѣрьствоуемъ, ıако то сътвориши, небон' ни блждница съ слъзами прибѣгъша к тебѣ не отъвѣже, ни разбоиника остави бъıти к бѣ, ни мъıтаря отъврьже покаıшта са, ни гонителıа отъгъна познавъша твоıе цѣсарьствие, нь ти вьси покаанıемъ отъ тебе примати бъıша, и въ ликъ твоихъ дроугъ въради, да съ такоıж оубо мольбоıж и доушеıж небесьнъıа таинъı примемъ, и житıемъ цѣлооумномъ сами са оградимъ, и да не излази слово сквърнаво, ıждѣже Христосъ вълазитъ, такоıж жизниıж прѣхаждайте и въı, новоосвѣштени, и постъıдите са неболѣзньнлаго рожданьıа, кжпѣли не отъмештате са сватъıа, да не

рече на въı кѫпѣлѣ· сънъı родихъ, и възнесохъ, ти же са отъвръгоша мене, въ небесехъ ваша въписана сѫтъ имена, не пакъı въ тинѫ сластиѫ зълъıими дѣлъı сами са покалıните, сьвлачаште же ризъı бѣлъıѧ не съвлачите бѣлости доушьнъıѧ, тѫ бо одеждѫ аште въı сами не отъвръжете, никтоже инъ васъ не иматъ мощти съвлѣшти, бѫдѣте присно новосьвѣтьни, да достоини бѫдете облаженоуоумоу ономоу гласоу, идѣте, благословештении отца моего, принмѣте оуготованоıе вамъ цѣсарьствиıе отъ съложенъıа въсего мира, иегоже бъı въсѣмъ намъ не погрѣшити о Христосѣ Исоусѣ господи нашемъ, иемоуже слава съ отцемъ и съ сватъıимъ доухомъ въ вѣкъı вѣкомъ амин.

Сватаago отьца нашего Їѡана ар'хиепископа костаньтина града златоустаago о сватѣмь Ѳомѣ апостолѣ и на ариана.

Законоу оубо црькъвноуоумоу покарѣ са присагохъ, ыкоже мощьно, стѫпати· величьствиıем' же съказаньıа съделѣваıемъ оукланıѫ са страхъı, и отъ въсждѣ съдръѫ са, како съраштѫ се дѣıниıе, къı ли обраштѫ исходъ словоу. акъı и жива проповѣда Ѳомѫ; нъ гробь сѫпротив' проповѣда съмрьть. акъı мрьтва съповѣдѣ; нъ дѣлесъı ставııѫ са. и мрьтвъ иестъ и бесьмрьти· оумрьрѣ акъı человѣкъ, и приходитъ миръ окъı аггѣлъ,

и страсть прим и страстьмь сжпротивитъ са, и долѣ лежитъ, и горѣ шьстаетъ са· ничтоже бо иего възможе покрыти, никоеже мѣсто възможе погоубити иего, вьсѫ вьселенѫю. вьза гробъ иего, и вьсждѣ акъ сльньце сиаетъ· съделѣша земи мошти правьдиваго, ширии шви са вьсем твари, и вьзнесе и благодѣть вь мирѣ, вьса страна часть иматъ Ѳомы, вьсь миръ напльни, и прѣбываатъ вь мѣстѣхъ цѣлъ, вь вьсѫ земьѭ изиде слава иего, и вь коньць вьселенъыѩ побъть иего· како и оубо прозовѫ; сльньце; нь ноштиѭ не осѣнаетъ са. звѣздѫ; нъ дьн' сем не покрыетъ, вь вьсе врѣма освѣштаетъ съзъданѭю, вьсѫ тьмѫ отъгони отъ вьселенъыѩ, нѣстъ тъмы по нѣмь, тъма иего не омрачитъ, рѣка не ставитъ, море дръжати не можетъ, море оточьноюе знаетъ мѫжа, иномзъычьници чътѫтъ Ѳомѫ, вьса странъı дьньсь праздьноуѭтъ, и сего слово, акъı даръ, владъыцѣ приносатъ· господь мои и богъ мои, жжика моѩ и творьць мои, избавитель мои и цѣсарь мои· та бо наоучи Ѳома, се нъı остави акъı чадомъ своим' обьда, акъı и съкровиште иестьство дръжитъ слово, вьсь родъ того гласа ради оутвръждает' са, до аггѣлъ простьрѣ са рѣчь, архангѣли то исповѣданые шако и анкурѫ дръжатъ, вьса тварь шако и обазаные повѣдь обноситъ, иединъ Ѩрисе лишитъ са слова, тъ иединъ отъпадаетъ отъ жрѣбиѩ, не исповѣдаатъ съ Ѳомѫ господи Христоса, не познаетъ иега бога с нимъ, рабомъ позъываатъ владъыко, не глаголетъ господ'мь ни богомъ, не въздръжитъ истинъı, не съложитъ са съ Ѳомѫ, не вьслѣдоуетъ правьдьнааго, а

чьты ємоу дьнии праздьнѫ сь обьштинмь вьселѣнии прилагам са къ дроугомъ доминомъ· нъ не оукрадетъ зълоба добродѣаньа, не вьсхытитъ льстьць поводатаи истины, вѣстъ пастоухъ звѣрѣ, вѣстъ пралтьникъ влъка, вѣстъ влънж крьмникъ, вѣстъ пристаништь боурж, вѣстъ воинъ ратника, вѣстъ Ѳома Ария, вѣстъ и отъгонитъ, не приємлетъ чьсти блазньнича, не вьлазитъ къ оубителъничъскж пештерж, не въдворитъ са с нимъ, отъвраштаатъ са събора отъметжштинихъ са, гнжшаєтъ са которьнаго гласа ихъ, ненавидитъ оустъ на бога глаголѫштинихъ неправьдъı, ставьшіе ѧзъıка не нарицаѫшта господа и бога Христоса, и вьпиіе к нимъ отъ вьсем вьселенъıм· Ариіе, что ма ориши; что мажеши масломъ главж моіж; что ми праздьноуєши дьньс, безаконниче; не приємыіж ти хвалъı безаконьнъıм, не съвѣштаіж са къ соуєтнѣки твоіен вѣрѣ, не знаіж твом безаконнъıм повѣди, не ч'ти мене, бечьствоум съзъдателя, не приємыіж чьсти, бечьстиа матера, аште владъıкж кориши, мене раба како оувѣштаваєши; аште ми не дръжиши вѣръı, како ми праздьноуєши памать; аште са не съвѣшталаши сь моіж, како ми обьштоуєши гробоу; азъ господа и Христоса и бога навъıкохъ, обискахъ ржкж, и истинж обрѣтохъ, и своими пръстъı оувѣрихъ са, не инъ ми съказа вѣди, не отъ слоуха имамъ чоудо, невѣрьствоваахъ, рекшимъ сѫпротивихъ са апостоломъ, въздразихъ Петра оучити ма хоташта, рѣхъ· човѣче, что ма съмжштаєши; что ми словеса дѣаниімъ дариши; что ми велиши отъ рѣчи вѣровати, ѩко видѣ, виждж,

ꙗко навꙑче, навꙑкнѫ. аште ми естъ проповѣдати, видѣвъ ти проповѣдѣ. никтоже слꙋшанья повѣдаатъ, никтоже отъ рѣчи повѣди приноситъ, никтоже мене приметъ твоꙗ повѣдаѭшта. аште мене въпросатъ, како вьскрьсе Христосъ, не вѣдѣ, что рекѫ· аште рекѫ· Петръ ми повѣда, кто прьвоꙗ подобьнъ вѣрѣ бꙑти; виждѫ, и проповѣдѣ, навꙑкнѫ, и наоꙋчѫ, вѣроꙋѭ и вьвѣрѫ, рекѫ· азъ Ѳома апостолъ не отъ човѣкъ ни човѣкъ ради, та ми глаголѧштоꙋ Христосъ са ави, и которѫ тѫ абиѥ раздрѣши, и рече къ мнѣ· чт(о) бꙑстъ, Ѳома; что са сѫпротивиши Петроꙋ; что с(а) п'риши съ дроꙋгꙑими, приди, вьзми чоꙋдо искꙋшенимъ, оувѣждъ вьскрѣшеньꙗ дѣломъ, принеси ржкѫ, и виждъ плътъ, аште можеши, дръжи, аште имаши чистꙑ прьстꙑ, присази образѣ, аште вѣроꙋеши и досажеши· аште ли са приши, не обраштеши, аште страсть имаши, бестрастьнааго не оувѣси. та слꙑшавъ очистихъ доꙋшѫ отъ невѣрьствиꙗ, сънахъ си распьрьнѫѭ вѣдь, покоривъ са вьзахъ нꙑнѣ, присагохъ са къ плъти радоꙋѧ са и трепешта, распрострѣхъ съ прьстꙑ и око доꙋшноꙗ, и двою оуже дѣлесоꙋ разоꙋмѣхъ, дръжахъ и видѣхъ, обискахъ и зьрѣахъ, ржкѫ же плътъ дръжаахъ, и доꙋшѫ бога поразоꙋмѣахъ, и вънѣждѣ обрашташе чоꙋдесно, а жтрьждѣ страшно и ꙗвлꙗемо са велико и дръжимо чоꙋдно, възпихъ оубо оужасъ са, ижде прихъ'· господь мои и богъ мои, никакоже бо видѣхъ раба, никакоже съмѣрено бѣаше видѣти, образъ и жжичьство просвѣштааше са, и божьство просиꙗше са, и ношено свꙑшааше са, и носан

славѣше са, и обѣма разоумѣньма дѣланима бѣше
кланѣжштоу са лицоу. та азъ искоусивъ прѣмхъ, та
прѣстомъ дръжахъ, а ты кждоу, Ярие, блазньное на-
вы . . . кждоу оувѣдѣ, ѣже проповѣдаѣши; Христоса
обискалъ ли еси акы азъ; ржкж придѣалъ ли еси; обра-
зы изискалъ еси; прѣсти твои послоушажтъ ли ти;
прим ли ты господа; въ кои ржцѣ; въ нѣиже высхыт . .
заложено имѣньие; въ кои апостолы окраде, въ кои
прим иномзыч'ника плѣнъ, въ кои оудръжа мьздж
весчьстьвьнжж, въ кои исжчи крьвьнъім сждъі, въ кои
мнѣ сътворити правдиво неправ'д'но, въ тои Христоса
обиска, не бжди, не тако неправьд'нъ владъіка, не тако
блазньнъ Христос, ѣкоже тебѣ своѣ плъть оувѣроу-
ѣтъ, нѣси дръжалъ, ѣгоже са отъвръже, не обиска,
ѣгоже ненавидѣ, не изиска, ѣгоже охоуди, не видѣ,
ѣмоуже не вѣрова, аште бъі добрѣ изискалъ, не бъі
тако зълѣ протлъковалъ, аште бъі исповѣдалъ, не бъі
тако невѣрьствовалъ· отиди, наслади са зълобъі, от'-
пади съ своими сжпостатъми. обаче єдинъ ти сънъ
разорихъ, обаче народа свободихъ твоѣма пакости, ѣште
мало и отъ высждоу та разорж, ѣште мало и отъженж
та отъ вьселѣньіа, нъіне ти отънѣмж главж, нъіне и
запада изкавьіж твоѣма пакости. ей, блаженъіи Ѳома,
испльнаи слово дѣлъмъ, повьслѣдоуи гласа своѣго, до-
връіи начатъкъ оутврьди съконьчаньѣмъ, акъі въстока
свободи, и запада оуслъіши и разбоиника ѣко и пакость-
ника ѣко и пакост'ника отъсѣчена, вѣньчаи цѣсарѣ
одолѣниѣм', даждъ миръ народоу, приими потъі
съшъдъшимъ са, приими града молашта са твоѣи

прьсти, вьса тѣлеса поустиша ти молитвѫ, старии, юнии припадаемъ ти гробоу, дѣвы и юноша обьемъ тѣло твое· младеньци ꙗко и птишти вьзираѭтъ к тебѣ зѣѭште, не прѣзьри сицего образа, не тъшта отъпоусти нашихъ трѹдъ, даждь нъı подобьнѫ мьздѫ потъ нашихъ, ничтоже велико отъ тебе просимъ, ꙗже имаши, просимъ оу тебе, ꙗже даеши иштемъ, ꙗже хоштеши видѣти, чаемъ, иномъıчьна оставьша Їрна отъгънана цѣсара вѣньчавьша са мира обративъша са Христоса възвъıсивъша са и отъ вьсего въ коупѣ вьселѣнии слъıшаште и глаголѫште· господь мои и богъ мои, томоу слава и дръжава вь вѣкъı вѣкомь амин.

Житие Їакѡва чръноризьца много имъı оумилѣнье.

Многъıихъ благъıнѣ и доуши полезьнъıихъ добродѣании и по заповѣдемь съпасовомъ жити начинаѭштиимъ доброе съмѣреньа приобрѣтенье ходатаи бъıваатъ, ежѣ сътворити пот'штавъıи са и исправивъıи то не паденье коие и грѣховьное оплѣнѣние и величаньа о своемъ о оуп'вании подъмати възможетъ. ꙗко бо многѫ то тъштетѫ и несътрьпимъ врѣдъ и великѫ бѣдѫ наводитъ не вънимаѭштиимъ, естъ оубо отъ многъıихъ' дроугъıихъ оузрѣти знамении, оучастьнѣ же и отъ хоташтааго отъ насъ прѣдъложенаго бъıти съповѣ-

данын на къзгражденые и оутвръжденые аггельскаго сего житиа· въ семь бо обрѣтаемъ и житиа великое въздръжаные и съмѣрены исправыены и великыж алчьбж, падениѥ сетное отъ лѣности съдоучьше са и покаанна силж, толико могжштж оу человѣколюбиваго бога, ыко не тъчыж отъ самѣхъ тѣхъ адовъ вратъ, нъ и отъ рода огнѣнаго и мжкъ исхытитъ человѣка, нъ и болѣшам прьваго благаго нрава моштьна обавити и господьнѣж благодатыж болѣшоу его бъти исправьению. бъстъ нѣкъын отъшелець въ весиѣмь градѣ, Порфиринѣ наричаемѣ, именемь Иакшвъ, и съ маловрѣменьнаго сего житыа соуѥтънаго отъврѣгъ са живѣ нѣ въ коеи пештерѣ ѥ҃ѩ лѣтъ, толико же ал'чъбоіж и благыими дѣлы поспѣшивъ чьстьнъ ави са и оугодьнъ богоу, ыкоже ѥмоу и даръ на бѣсы полоучити и многы ины лѣчьбы Христоса нашего творити їменемь· вьси же мжжа житию диваште са к нѣмоу събираахж са, их'же м'ножаишии безаконьнъыихъ самаранъ бѣахж вѣры· мже вида к нѣмоу приходашта божиї человѣкъ на мозѣ оглашам отъ божиїхъ кнѣгъ, на истиньнжж вѣрж обращташе. нъ народъ человѣчьскъыи искони воюи дыволъ и наипаче на робы с'паса нашего Христоса, вида себе отъ многы благыа дѣтѣли мжжа и правьднаго житиа на мозѣ прогонима, въста на нь, хота и прогнати отъ прѣжде нареченаго мѣста. вьлѣзъ бо въ ѥдного отъ самаранъ, искони и въ иніж истины отъврашташштиихъ са, приготова ѥго съврати вьса послоушажштам ѥго дроугы и срьдоболіж и рабы на лаание ѥваатаго мжжа, да и оуловивъ възможетъ отъ

странъ тѣхъ прогнати. събравъше же са вьси въ жилиште жьрьца своіего и много мъсливъше и проказьлѣвъше, коньчьнѣе іединъ аша сьвѣтъ, и призвавъше бестоудна женж и блаженж даша ен два десати златицъ и ино толикожде обѣштаважште дати ен, аште възможетъ запати божию рабоу Иакшвоу, такоже имъ тоіж виноіж възмошти отъ земьа своіеа съ стоудомъ мажа отъгнати. тѣми обѣштании побѣжена жена иде к немоу поздѣ зѣло ношти, и тькнжвъши въ двьри молаше іего вьвести ж. ономоу же не хоташтоу, и на мнозѣ то сътворити отълагажштоу прѣбываше бестоуда тлъкжшти, и съ многоіж молитвоіж молашти приати ж, и малъ оувръзъ и видѣвь ж мнѣаше мьчьтоу бъти, и прѣкрьстивъ себе затворивъ заключи двьри, и възвративъ са и ставъ на въстокъ прилежно молитвж богови приношлаше. многоу же часоу минжвъшоу и ношти оуже прѣполовашти са не прѣставлѣше тлъкжшти и великомъ гласомъ вьпіжшти· помилоуи ма, рабе божии, еда како звѣрьми изѣдена бъдж прѣдъ главоіж твоіеіж. помъсливъ же правьдънъіи и вѣдъі вь мѣстѣхъ тѣхъ звѣрии множьство, въ размъшлѣеньі въпадъ, отъвръзъ двьри и глагола іи· отъ кждоу пришла іеси сѣмо; кого ли иштеши; она же рече· отъ монастъирѣ іесмъ сьде близъ сжштаго, и посла ма игоуменьі донести просворж вь сьіж вьсь, и възвративъши ми са и иджшти въ манастъирь омрькохъ на мѣстѣ семь· да молж та, человѣче божии, помилоуи ма, и приими, да не бъдж звѣрьми изѣдена. тъгда же оуже оумилосрьдивъ са вьведе ж, и прѣдъ-

ставивъ ѥи водж и хлѣбъ, вьлѣзъ самъ въ ѭтрьнѭж клѣтькж заключи са, оставивъ женж въ вьнѣшнѭи клѣт'цѣ. она же ѣдъши помльча въ малъ часъ, и по томъ нача кричати, и плачѫшти привръже себе къ двьремъ, и съ горками слъзами зовѣаше сватааго, и прѣклонивъ са двьрьцами и видѣвъ ѭ одръжимж и окы въ мнозѣ болѣзни сѫштж, въ недооумѣнии бъстъ, что си ѥи бѫдетъ, или ч'то ѥи сътворитъ, въпраша ѥм. она же глагола ѥмоу· призри на ма, и прѣкрьсти ма, ѩко срьд'чьноѭ болѣзньѭ одръжима ѥсмъ. то слъшавъ излѣзъ и абиѥ наложи крадж великж, и лѣвѭ своѭ ржкж възложи на огнѣ, деснѭ мажа отъ масла сватъıхъ грѣаше ѭ теплостиѭ ржкъı своѥѩ, и прѣкрьштам ѭ часто по прьсема не прѣсташе. она же своимъ стоудомъ трьпашти и хоташти ѥго оуловити и на похотѣныѥ зъло сватааго привести глагола ѥмоу· молѫ ти са, мажи ми срьдьце на дльзѣ, да ми прѣстанетъ одръжаштиıа ма болѣзнь. онъ же по сѫштии въ нѣмъ простости творѣ'ше ѥи ѩже на врачбж, коупно же и проказьства лжкаваго вѣдъı и бом са, ѥда коли отъ многаго к нѣи попеченьıа бесьмрьтьнѭѭ болѣзнь нанесетъ, до двою или до трии часъ тако без милости лѣвѭѭ ржкж къ огню придѣа трьпѣаше, до нѣлиже оудове ржчьнъıихъ прьстъ изгорѣвьше отъпадоша· то же сотонинъскъıимъ къзнемъ противьıм са творѣаше, ѩкоже ѥмоу отъ огнѣ прибъıвалѫштѫѭ болѣзньѭ несьтрьпимѭѭ зълооумоу помълоу не наити на срьдьце. она же прѣславноѥ то видѣвъши и в' себѣ бъıвъши, видѣѣше бо ржкж сватааго отъ огнъı оуже вьсѫ изгорѣв'шѫ, къспла-

кав'ши горцѣ и въздъхнжвши припаде къ ногама сватаго, и ржкама своима бижшти са въ прьси вьпиваше· оу горе мьнѣ окаанѣки и отъмнѣнѣки, оу горе мьнѣ, ѣко сьнѣдь иесмъ огнѣ вѣчнаго, оу горе мнѣ, ѣко жилиште иесмъ дивволе. сватыи же оужастьнъ противж томоу бывъ рече к нѣи· вьстани, жено. и съ многыж ноуждеыж въставивъ иж отъ земьа и прилежно молитвж сътворивъ глагола иеи· повѣж'дъ ми, что ти иестъ. она же нѣколи пришед'ши в' са, ѣкоже бѣаше дѣло, по вьсемоу съказа иемоу, ѣвивъши иемоу лжкавьнъыихъ самарѣнъ, наипаче же сотонино пооученије на правьдьнаго и въстаније. и авије велми въздъхнжвъ рабъ божии и много съ славословиимъ и съ слъзами благодаривъ бога огласи иж. давъ же иеи просворы и посъла иж къ сватоуоумоу Ѧлеѯандроу епископоу. дошъдъши же цркви вьса по слѣдованию богови прѣжде, по том же и прѣподобноуоумоу мжжоу исповѣда, ѣкоже и тъ много огласивъ иж и обрѣтъ иж прилежьно о зълыихъ, иже сътвори, каижтж са дастъ иеи бесъмрьтыи данѫ. и по томъ женж оубо поусти вь женьскыи манастырь. събравъ же вьса боголюбивъыа люди и христолюбивъыи клиросъ изгъна из' града и отъ странъ тѣхъ вьса обрѣтъшаа са самаранъы. и по томъ пришъдъ къ рабоу божию Иакшвоу, на мнозѣ иего акы отьцъ приснъыи оукрѣпъыа казааше. на толико же прѣжде наречена жена отъ покаанъыа къ Христосоу са приведе, ѣкоже чьстьнѣ ѣвивъши са еи и дара на бѣсы съподобити са. по врѣмени же дльзѣ дъшти нѣкоюего съвѣтника отъ нечиста бѣса мжчима вьпиваше, сваталаго призы·

влѣшти· приведъ'ше же ѭ къ божию рабоу родителѣ ѥѧ молѧахѫ ѥго помиловати ѭ и отъгнати отъ нѣѧ нечистыи бѣсъ, и помоливъшоу са сватоумоу и рѫцѣ възложьшѫ на нѭ, абые господьнѭ благодатыѫ бѣса прог'на, и отроковицѫ ицѣли· благодаривъша же родителѧ ѥѧ бога и тъгда пѫстиша ѥмоу три сѧта златицъ, ихже не тъчыѫ вьзати не рачи правьднъıи, нъ ни видѣти рачи. глагола имъ оувѣштавам не дашти дара божиѧ на коупли, нъ глагола имъ паче· дадите ѧ ништиим', азъ бо сего не въз'мѫ, вь поустъıни бо живъı сихъ не трѣбоуѫ, и тако благодарьствашта ѧ отъпѫсти въ своѧ си. въ дроугъı же пакъı юноша нѣкъи отъ бѣса насилѣнъ обѣма ногама раслабѣ, и того възьмъше свои ѥмоу принесоша къ сватоуоумѫ, молѧште ѥго молити за нь· онъ же три дни ал'кавъ и молитвѣ ѥднои прилежавъ цѣла раслабьѥнааго сътворивъ, и благословивъ ѥи повелѣ своима ногама въ домъ ѥго ити. мнози же и инии прихождаахѫ к нѣмоу, различьнъıѧ аза имѫште, и вьси господьнѭ благодатыѫ ицѣлѧѥми отъхождаахѫ. видѣвъ же себе рабъ божии зѣло отъ вьсѣхъ чтома и ѥже отъ чьсти бъıваѫштеѥ са многъıимъ падениѥ, отиде отъ мѣста того, и бѣжавъ иде ѩко м̄ поприштъ отъ града того, и обрѣтъ пештерѫ великѫ вь брѣзѣ рѣчьнѣѣмъ камѣнѫ, л̄ лѣтъ жи тоу, молитвами и пѣснѣми вьса дьни и ноштн прѣпроваждаѧ, пиштѫ на многа врѣмена отъ трѣвъı имѣаше, растѫштинѫъ вь рѣцѣ. по томъ же градьць малъ на брѣзѣ сътворивъ, и тъ вь рѣдъкъıѧ часъı дьни дѣлаѧ, отъ того крьмлѭ себѣ имѣаше. на толицѣ же житиѥ ѥго славьно бъıстъ,

ꙗкоже по двѣма десатьма и трьма десатьмь чрьн'цемъ к нѣмоу приходити и клиросникомъ и многыимъ облашиимъ на благословештеныє и на наказаныє отъ нѣго. нъ таковъыи и толикъыи, иже толика дара съподобьюенъи, въ скорѣ вьзнесениимъ нѣкъыимъ или величаниимъ мтъ въ съгрѣшеныє попоуштенъ бъıстъ въпасти, и въ съгрѣшеныє вьсѣхъ горшеє· прѣскврьнъıи бо врагъ родоу чловѣчьскоу, иже присно добрѣ живѫштиимъ о бозѣ своюѭ завистиѭ бѣса са насилѣюетъ, вьлѣзъ въ отроковицѫ, богата нѣгоюего дьштерь, нача вьпити и сватааго мѫжа именемь призъıвати, ꙗкоже приноужденомъ бъıти родителемъ отроковица объходити и искати вьсьжде чловѣка божиа, не оставаште ни манастъıра, ни мѣста поуста. акоже не могоша юго обрѣсти, по томь оувѣдѣша нѣкоюемоу отъшьл'цоу бъıти на мѣстѣ томь, и приимъ отьць юѧ отрокъı своѧ и приготови отроковицѫ сь матерьюѧ въ кръгъızѣ, и приде на повѣданоє юмоу мѣсто, идеже бѣаше сватъıи, и видѣвъ ıи паде на ногоу юго глагола· помилоуи моюѭ дьштерь, ѭко лютѣ отъ нечıстаго бѣса мѫчима юестъ· се бо два десати юестъ днии нѣ вькоусила ни ꙗта ни питиа, нъ вьпьюшти трѣжетъ себе, и има твоє призъıваатъ. сватъı же повелѣ юмоу отроковицѫ поставити прѣдъ собоѭ, и въдавъ себе на молитвѫ на толицѣ моли са, ꙗкоже и мѣстоу вьстрасти са, на нѣмже стоаше. по съкончании же молитвъı доунѫ на нечистъıи доухъ, и глагола юмоу· въ има господа Їсоу Христоса, изиди отъ нѣѧ, и абıе бѣсъ отъ огня женомъ изиде отъ отроковица. та же на земи

пад'ши на многъı часъı без гласа лежааше. помоливъ же са сватъıи и їмъ ѭ за рѫкѫ и въставивъ прѣдастъ ѭ родителема съдравѫ. видѣвъше чоудо прославиша бога: оубоꙗвъше же са, ѥда како нечистъıи доухъ обративъ са вьлѣзетъ вь нѭ, молиша ѥго прѣбъıти отроковици оу нѣго в̄ дьни, до нѣлиже до конца свободитъ са отъ бѣса, и оставивъше ѭ оу нѣго въ домъ свои възвратиша са. лѣпо же бѣаше, ꙗкоже и въ прообразовании рѣхомъ, на оутвръжденыѥ и възграженыѥ анг҃ельскоѥ ѕ житиѥ живаштнимъ, не тъчьѭ же исправьен'ꙗ съвръшенъıихъ съповѣдати, отъ тѫдоу добра' тъчьѭ събираѭштемъ неискоусномь и ненасилꙗѥмомъ бъıти отъ зълокъзньнъıихъ сѣтии прѣскврьньнааго врага божиѥмъ рабомъ. нъ ꙗкоже великъıѧ и истинънъıѧ блаꙋıѧ нравъı мѫжа съказахомъ, тако достоитъ и нанесенѫ ѥмоу боурѫ и отъ тѫдѣ събъıвъшеѥ са ѥмоу великоѥ паденыѥ съповѣдати, глаголѫштемъ по томъ, ꙗкоже ѥстъ, и по съврьшенѣѣмь ѥго поклании и доблѣнимъ исповѣдании прѣвеликаꙗ чоудеса· ѥлико бо великоѥ въздръжаныѥ и житиѥ прѣжде обави, толицѣмь вел'ми и отъпаде, и ꙗкоже велико паденыѥ, толицѣмь ваште по томь ѥго бъıстъ исправьѥныѥ· прѣлѫкавъıи бо и нечистъıи врагъ, божиемъ рабомъ видѣвъ исцѣлѣнѫ отроковицѫ тоу ед'нѫ оставъшѫ, и абьѥ въставъ на правьднаго блѫднъıимъ ѥмоу нападе бѣсомъ, ꙗко тако ѥмоу насилити, ꙗкоже таковоуоумоу мѫжоу въ начатцѣ житиꙗ ѥго, ѥгда нечьстивъıихъ самаранъ сѣтиѭ въıше ꙗвьѥнѫ женоѭ льстимоу противъ'ша са и побѣдивъша и врѣд' рѫкъı лѣвъıѧ прѣтръпѣквъшоу, на

попраньіе послашлаго тѫ дшавола въ распалѣньіе въпасти и страхъ божии забъіти, и толикъіи даръ данъіи ємоу лѣчьбъ и въздръжание толицѣхъ лѣтъ и многъіа троудъі и к томоу до старости дошъдъшоу не сътръпѣти брани, и излѣзъшоу въ приградъ бъіти съ отроковицеѭ, безаконьіа себе осквръниги тиноѭ. отъ тѫдоу, ѭкоже начало нѣкоюємоу даноу бѣсоу, приложити прьвоіе и вътороіе приноуждаатъ зълоу· оубоівъ бо са пагоубьнъіи змии отъ покаанъіа подаємаго отъвъзискаѭштнимъ того въсерьдь исправьеньіа притварѣюетъ іего, ѭкоже мнѣаше, оуже своіего плѣньника болѣ прьваго приложити безаконьіе· въсѣавъ бо помъіслъ оужасти іего оубити іего насиленіѭ отъ нѣго отроковицѫ поваждаатъ, побѣжденъ же и о томь оубои ема сътвори, родивъшихъ ѭ оуклонити са хота мѫченъіа тѣмь мьна. нь ни тѣмь довьлѣнь бъі осквръненіимъ врагъ и прьвъіи зълъ сотона, къ истьлѣнию бо оубои прилагаетъ, и къ оубою іеже не тъчьѭ гробоу прѣдати оубьіенъіа тѣло, нъ и рѣчьнъіимъ водамъ и звѣрьмъ и птицамъ без милости поврѣшти сътвори· такъ величаньіа и о себѣ вельмѫдроуѭштихъ плодъ, тако бо аште не бъі никоюенже страсти себе поработилъ, не бъі възмоглъ лѫкавъіи врагъ, акъі въ ал'дъѭ тьлѣ о камъі того розбити сьвѣсть, силѫ бо вьсѫ и доухъ рѫждизаньіа въ въздрастѣ юнѣ побѣдивша вьзможе на старость, сь же о себѣ вельмѫдровати побѣди лѫкавъін. нъ обаче великаа дароуѭштаго Христоса прѣвеликоіе чловѣколюбие вьсѣхъ чловѣкъ съпасение паче, нежели погъібению хоташтии подати жзникоу и долѣ лежа-

штоуоумоу ржкж и покаанїа бꙑлые неисцѣлимꙑм и смрьдаштам своєм твари исцѣли строупꙑ, и тацѣхъжде и болѣшинхъ по покаании съподоби са даровъ. си же на срѣдж вьсѣмъ принести пріноужденъ бꙑхъ, да ꙗкоже прьвоє ѥго житые оувѣдѣвше бога прославиꙋомъ, и паденьꙗ ѥго образъ испꙑтавъше вь печаль вьпадохомъ, тако и. прилежьноє покаанье мжжа оувѣдѣвъше не на са надѣємъ са, нъ на даꙗштааго намъ дарꙑ чловѣколюбивааго бога, ѥже и стомштемъ намъ съвръшенѣ дастъ стоꙗти трьпѣньꙗ, и падаꙗшта нꙑ от' лѣности оутврьждаѥтъ, ржкж намъ подам своєго застжпа, и каꙗштемъ са намъ по сжштоуоумоу ѥмоу чловѣколюбью прииємьѥтъ. ибо толика и таковам съ-творивъ зъла, ихъже коеждо рода огнѣнааго ѥго творѣ-аше сънѣдь, наставьника имжшта блаженааго Дауда, по съблаждении чинъ възвративъшааго, и вь приатьꙗ мѣсто за влжд' сжда приложьша и оубои бѣдж тж при-имшааго мжжа· и вънимам, ꙗкоже словомъ тъчьж довьленъ бꙑвъ чловѣколюбивъꙑи владꙑка, абые толи-кꙑимъ грѣхомъ проштеньꙗ ѥмоу сътвори, на покаан'-ꙗ привѣгаатъ тишинж, оуп'ваниє ѥдно на исправьєньꙗ доуши наставника имꙑ. вь са бо пришьдъ вь клѣтькж вьлѣзе своѭ, и окꙑ отъ сьна вьставъ, ꙗкоже се кто речетъ, повръгъ же себе на земи въздꙑханьꙗ несътрь-пимаа творꙗаше, без милости са бьм по прьсемь, и сльзъ источникъ испоуштам· нь ни тако не отъстжпи отъ ѥго нечистъи бѣсъ и скврьнъи, изволеньꙗ бо мж-жа ни видѣти могꙑ дꙗволъ наскѣаатъ ѥмоу отъ-чаанꙗ помꙑслꙑ, то начало зьлоє на чловѣчьскъ родъ

отъ отьчаньꙗ июдина обрѣтъ. да въставъ отъ земьꙗ оустрьми са въ миръ. сълоучи же са по волѝ человѣколюбиваго бога иджштоу ємоу манастꙑра доити, и вьлѣзъ къ сжштии тоу братиї цѣлова ѧ, они же оумꙑвше ємоу нозѣ и хлѣбъ прѣдъложивше молиахж и въкоусити, онъ же ни слꙑшати того хъта гор'ко въздъхнжвъ рече· ю, горе мьнѣ окаꙗноуоумоу, како вьзьржѫ на небо; како ли владꙑкꙑ Христоса има дръзнж приз'вати, ієгоже отъврѣгъ са оставихъ; како ли благꙑнѝи ієго надѣѭ са примати ч'то, иже доушеѭ и тѣломъ прѣблѫдивь са отъ нѐго, и прѣлюбодѣиствомъ себе осквьнивъши, и оубоюємъ; и съповѣдати начьнъ, ꙗкоже бѣаше по истинѣ, исповѣда имъ вьсе събꙑвъшеіе са. они же въ мнозѣ печали бꙑвше и попекше са о различьнꙑихъ ієго напастехъ, по силѣ ієго оутѣшиша, и дав'ше ємоу благословештенье, и молитвж прилежнж о нѐмь сътворьше отъпоустиша. иджштоу же ємоу пѫтемь сърѣте и братъ нѣкꙑи, имꙑ въ истинѫ Христоса вь себѣ, и приноуди ієго, и вьведе и вь клѣтькѫ своѭ, и оумꙑвъ ємоу нозѣ, и вьса любьвьнаꙗ обавивъ прѣдъстави ємоу хлѣбъ, и молитвꙑ многꙑ сътвори, молиаше причастити са благословешениихъ, ѧже богъ посъла. ономоу же отъ съвѣсти бьємоу и на причаштениє никакоже не обораштоу са, повръже себе прѣдъ ногама рабъ божии, мола ієго коуп'но же и клньꙑ са, не вьстати прѣжде отъ земьꙗ, аште прѣжде не обѣштаатъ са прѣдъпоставьшенꙑихъ въкоусити. обѣштавьшоу же са ємоу въстави и божии человѣкъ отъ земьꙗ, и помоливъша са

сѣдоста оба ѥсти хлѣбъ· по вькоушении же има и по съконьчании благодарьствиа пакы сѣдоста, и пристжпивъ къ мжжоу приимъи ѥго въ своѭ хлѣвинѫ братъ глагола ѥмоу· отьче, накажи ма о Христосѣ, сына своѥго, и оутврьди ми срьдьце, ѥко зѣло ма дръжатъ розличьнии помъисли. тъгда же въскричавъ сватъи и съ слъзами и въздъıханиї бишше вь прьси свом, глагола· прости ма, брате, каѥти себе и плакати великъıихъ монхъ грѣхъ и на бога дрьзновенъıихъ отъ мене безакониı, ѥко вь соуѥтънъıихъ монхъ сихъ и посрамьѥнъıихъ сѣдинахъ акы дѣтишть отъ дъıавола запатъ въ послѣдьнѭѫ погъıбѣль сънидохъ, зълъıими бо, имиже вь жизни моѥи трьпѣвъ побѣдихъ, тѣми въ старости моѥи зъло сътворивъ въпадохъ· въврѣгъ себе въ смрадънѫѫ тинѫ блждънѫѫ и инѣми осквръниврь са болшиими того грѣхъı. онъ же то слъшавъ опечали са зѣло, и молитъ ѥго по вьраждению ѥмъ съповѣдати прѣльсть вьсѫ сотонинѫ, двоѭ себѣ приобрѣтам сватъи, прьвоѭ оубо исповѣданьѥмъ оуп'вам привести ѥго, коупно же и себѣ оут'врьждениѥ бждштинихъ по томъ хота притворити. онъ же отъвѣштавъ глагола ѥмоу· по въздръжании ми въздръжанъѥмъ истъим и троудномъ зѣло, по работании ми непорочьнѣ богови лѣтъ ѯ, по приштии ми отъ чловѣколюбиваго бога великъıи даръ, по сътворении отъ мене скврьн'наго великъıихъ чоудесъ конъчьнѣѥ вьниде сотона въ отроковицѫ нѣкѫѫ· да абъıе том родителе слъшавьше, иже ѥстъ вь мьнѣ господьнь даръ, приведоша ѫ къ мнѣ

ицѣлєньıа ради, молаштемъ же са имъ помолихъ са о нєи, и аб'ıє господьнєиж благодѣтиж нечистъıи доухъ отиде отъ нєм. они же съврьшенѣıє иж хоташте исцѣлити оставиша иж оу мене на 'дъва дьни, и отидоша въ свои домъ. отъмьнѣвъ же съвѣстиж изидохъ к нєи, и прѣдолѣвъшоу ми распалєнию блждноуоумоу, ни бога на оумъ вьзьмъ въ часъ тъ, ни погоубьıєньıа толикаго въздръжаньıа и троуда помъıсливъ или вьмѣнивъ, вьсе же ꙗкоже рєшти забъıвъ и матицж огньнжиж прѣобидѣвъ въ блждьнжиж погъıбѣль въпадохъ, и съıворивъ с нєиж блждъ зълоıє зъломъ цѣлж, нан паче же болєıє зъло къ зълѹ прилагаиж, ибо поимъ ма бестоудьıа бѣсъ съвѣтова ми оубои ıєи съıворити, и по съблжденнии ми оубивъ иж въврьгохъ вь рѣкж, и отъчашвъ са своıєго съпасеньıа отидохъ, и нъıнь идж въ миръ· како бо на въıсотж възьрж или и дрьзнж нарєшти Христоса; не абьıе ли огнъ съшедъ пожежетъ ма; то же ємоу и множаиша тѣхъ съ многами зльзами испов'ждажштоу, и съ въздъıханиимъ несътрьпимом' мжжоу слъıшавъ божии рабъ, оумиливъ са отъ благодѣти нападе на въıж ıєго, и облобъızам и глаголдаше· не печалоуи са зѣло, брате, ни отъчан са своıєго съпасеньıа, нъ вѣровавъ, ꙗкоже ıестъ с'пасєнию, пристжпи съ слъзами, и испов'ждъ са чловѣколюбивѹоумоу богоу, зѣло бо ıестъ штедръ и прѣмилостивъ богъ и многа милость ıєго на насъ· да до нєлиже имамъ врѣма, покаимъ са, аште бо бъı не бъıло поканьıа, како Даѹидъ по дарѣ пророчьствѣ'мъ, по цѣсарьствии, по съвѣдѣтелъствѣ владъıчьнн въ ровъ любодѣиства и оубоиства въпадъ

словесемъ покаланые обавивъ прощтение толицѣмъ грѣхомъ прима; како блаженъи Петръ, врьховьнни апостоломъ, пръвъи оученикъ, иже ключа небесьнъма отъ господа приимъи, владъıкъı Христоса не иед'нож и д'вашди, нъ и триш'ди иего отъвръгъ са, и по томь плакавъ са горько не тъчьж прощтеные полоучи таковлаго грѣха, нъ и болшама съподоби са чьсти, пастоухъ бывъ словесънъıимъ овцамъ владъıчьнмамъ; аште не бъı было покаланыа, како покаавъ са Павьлъ отъ гонитель сьсждъ избранъıи бъıстъ; аште не бъı покаланыа было, како съблждив'шаго въ корундѣнехъ примти Павьлъ повелѣ; да не насилшиеми, рече, бждемъ отъ сотонъı и грабими. тацѣми и таковъıими словесъı, нан паче оутврьдивъ иемоу срьдце истинъıи и милостивъıи братъ прѣбъıвати иемоу съ собож молшаше. томоу же не хоташтоу припаде прѣд нимъ божии человѣкъ, и облобъızам нозѣ иемоу молшаше са не отължчити отъ иего, помъıшлшм и бом са, иеда како въ отъчаании прѣбъıвъ до кон'ца доушж свож погоубитъ, и шкоже на мнозѣ кажа, мола, припадам, кланшм са оувѣштати иего не възможе, съткжживъ си сватъıи и въздъхнжвъ доухомъ прилежно молитвж съторивъ от'поусти иего пжтемъ своимъ ити благословествивъ. проваждам же иего до пати на десате попришть не прѣсташе мола его, и много иемоу о покаании продлъживъ слово, охжпивъ иего и съ слъзами облобъızавъ и помоливъ са о нѣмъ обрати са въ клѣтъкж свож. Їакшвъ же имъ са пжти веджштааго въ миръ шъстиа дръжаше са. и оуспѣвъ пжтии мало съвративъ са обрѣте гробъ ветъхъ подо-

боличьнъ пештерѣ, въ нѣм'же многы мрьтвъıихъ лежаахж кости, аже отъ многъ лѣтъ испрахнѣлы бѣахж, и вълѣзъ въ нѣ, събравъ кости положи въ ѥд'номь жгльѣ, и заключивъ пештерѣ затвори надълежаштиими ветъхъıими двьрьми, и колѣнѣ прѣклонивъ исповѣдаашѣ са богови, бим без милости въ свом прьси, и съ плачемъ и многъıимъ ръıданиемъ глаголаше· како вьзьрж къ тебѣ, боже; коѥ ли начало исповѣданию обраштж; къимъ ли срьд'цем' или къимъ оупованиимъ или коѭ сьвѣстиѭ дръзнж ѧзъıкъ нечьстивъ и оустьнѣ оскврьнѣеныа сжшти испльнѣнѣ двигнжти покоушж са; прьвоѥ же, коѥмоу грѣхоу проштеныа просити дръзнж; милоуи, човѣколюбивъıи господи, милостивъ бжди недостоиноуоумоу, владъıко благъıи, и не погоуби мене бестоудънъıих' моихъ ради дѣлъ, не бо мала моа сж безаконьа, блждъ сътворихъ, оубои сьдѣлахъ, крьвь неповиньнж пролиахъ, и къ вьсѣмь тѣмъ страдавъшеѥ то тѣло водамъ и звѣрьмь и птицамъ прѣдахъ на сънѣденыѥ, и нъıна, господи, вѣджштоу тебѣ, благъıи, вьса исповѣдаѭ, о томъ проса проштеныа, не прѣзьри мене, владъıко, нъ по лѣпоуоумоу твоѥмоу милосрьдию помилоуи ма нечьстивааго, и посьли на ма ѭже отъ тебе великаа милость, и остави ми вьса безаконьа, ѭко да не пришед'шоу ми на грѣховьнжѭ глжбинж погоубитъ ма пагоубьнааго врага боура до коньца, ни да пожьретъ мене змии глжбинъньıи. и съ таковъıимъ великъıмъ покаанииимъ исповѣдаа са до десати лѣт' въ пештерѣ тои, наи паче же рекж, въ гробѣ, не излаза из мѣста, не бесѣдоуа ни къ комоуже, не гла-

гола ни къ єдномоу, нъ съ горъкъими слъзами и
несътрѣпимъимъ въздъıханиимъ и съ многомъ оумиле-
ниимъ вьсе врѣма прѣпроводивъ, двашди вь недѣли
двьрьца отврьзаа, трѣвж прѣдъ двьрьми гробишта
своєго растжштжь обрѣтаа, и тж истираа ѣдѣаше,
єликоже ємоу довьлѣѣше, искоушаа, и авьє обра-
штааше са съ многомъ похвалєниимъ, прилежа въ инж
молитвѣ и въздр'жании и їностаньнѣмь исповѣдании.
тѣм' же човѣколюбивъıи богъ, не хотаи съмрьти грѣ-
шънъıимъ, нъ обращтению и жизни, не вь соуе ни въ
тъште толикааго страданьıа и многоуоумоу троудоу
продлъжити са попоусти, вѣдъı бо єго истоє и вели-
коє покаиньıе, толикъıимъ и таковъıимъ грѣхомъ
прощтеньıе полоучи, и хота самомоу ємоу оувѣрити
прѣподобьноуоумоу мжжоу и вьсѣмь авити покаланьıа
силж. боури лютѣи и многоу бездъждью земьıж тж
обьдръжаштоу съ многъıими молитвами и литиами
човѣкомъ молаштемъ са ѣви са града того богочьсти-
воуоумоу епископоу мжжоу сватоу и въ истинж бога
бошштоу са, ѣко отьцъ естъ нѣкъıи въ гробишти на
томъ мѣстѣ, съмѣренъ образомъ, нъ благъ доухомь,
иже аште послоушавъ васъ помолитъ са къ богоу, вьса
раздроушитъ нападъшаа на земьıж сьıж зьлаа. да сватъı
тъ епископъ вьсемоу клиросоу своємоу повелѣ събьра-
ти са на съповѣданьıе ѣвьıеньıа того и съ кръстъı къ пе-
штерѣ тои, идеже човѣкъ божиї живетъ, ити. томоу
же бъıвшоу и мѣста имъ дошъдъшемъ, обрѣтъ прѣ-
подобнааго того правьдьника, и съ многоиж мольбоиж
молиаше са ємоу помиловати земьıж ихъ и молити са

къ богоу, да бы помиловалъ люди свом и отъгналъ належаштеіе бездъждиіе и послалъ земи ихъ дъждъ. сватыи же никакоже бъхма отьвѣштавам биіаше са въ свом прьси, не дръзноыи вьзьрѣти на небо, и глаголаше· милостивъ бжди, господи, о многыихъ моихъ нечьстиихъ. ожидажштоу же епископоу и молаштоу са к нѣмоу и ни хоуда отъвѣта полоучивъшоу, оставивъше іего плачжште са отидоша. и дошъдъше сватым црькъве абые тоу съ слъзами молаште са отъ чловѣколюбивлаго бога прошлахж бѣды том избытыа. на многы же дьни съ алчьбоіж и плачьмъ призываіжштемъ бога прити на помошть имъ, и абые томоужде авитъ са епископоу, и гласъ оуслъшитъ притранъ глаголѧштъ к нѣмоу· иди къ рабоу моіемоу Иакшвоу, іего ти и прѣжде авихъ, и того моли молити, о нѣм'же аште хоштеши. томоу же помоливъшоу са, избждете належаштихъ земи зълъ. възвративъ же са пакы въ скорѣ съ вьсѣмъ клиросомъ и людьми прѣподобьноыи божиї сватителѧ м са о молитвѣ, іаже къ словѣкоу божію Иакшвоу. тъгда же оуже тъгда неволеіж іакоже рещти многыими молитвами оумолѣнъ и оуиштенъ бывъ отъ прѣподобьнлаго мжа, іакоже и прѣжде и ныня отъ обавьіенья божіа к нѣмоу пришьли сжтъ. въздѣвъ очи на небо на многъ часъ прилежно помоли са. и іеште молитвѣ сжшти въ оустѣхъ іего благыи и милосрьдыи богъ, иже в'са бомштиимъ са іего обило и оудобь подам, дѣломъ писменьноіе слово съврьшам, іеже глаголетъ· іеште ти глаголѧштоу, се, пришьлъ іесмъ, дъждъ съпѹсти многъ на земьіж, іемоуже вьздививъше

са пѣснь похвальнѫѭ того милосрьдиꙗ и несъкажемоу-
оумоу величьствоу отидоша, славаште бога и блажа-
ште рабы его, въздръжанимъ ихъ и алчьбоѭ вели-
каго дла съподобьенъı и таковаго. благо же приимше
великоѥ отъ человѣколюбиваго бога и избъıвъше отъ
нашъдъшаѧ имъ богомь поуштенъıѧ ѩзвъı отъгна-
нъıѧ молитвоѭ раба божиꙗ Иакѡва до днешнаго д'не
вьса лѣта памать дни того, въ нѣже въздѹшьнъıихъ
бѣдъ свобождени бъıша, творатъ, молитвънъıѧ и
похвальнъıѧ пѣсни владъıцѣ Христосоу въсълаѭ-
ште, многъı же различьнъıими ѫзами одръжимъıѧ
отъ людии пришъдъшихъ к нѣмоу, коупно же съ епи-
скоупомъ пришъдъшихъ на молитвѫ оставиша оу раба
божиꙗ Иакова ицѣленьıꙗ ради, ѩже масло вьзьмъ сва-
тъıи и тъı благословествивъ, помазавъ же ѧ въ има
христосово ицѣли, ꙗкоже тѣмъ домъ . . . идѫ-
штемъ славити и благословествити бога, даровавъ-
шаго имъ рабомъ своимъ ицѣленьıꙗ. да оуже вьси,
иже въ градѣ и въ окрѫгънѣихъ вьсехъ живѫштии
больнъıѧ своѧ приношаахѫ к нѣмоу и отъходаштемъ
имъ молѩахѫ, о съпасении ихъ молити са немоу, и
абьıе господьнѫ благодатьıѭ цѣльбѫ полоучаахѫ· то-
ликъ бо даръ дастъ са немоу, ꙗкоже немоу словомъ въ
скорѣ прогонити нечистъıѧ доухъı· по лѣтѣ же ѥд'номь
отъгнанѣ бъıвъши ѩзвѣ тои лютѣи призъвавъ божии
рабъ Иакѡвъ прѣподобьнаго епископа моли его попе-
шти са о пештерѣ, рек'ше о гробѣ, въ нѣм'же житие
имѣаше сватъıи, и съ прилеж'ноѭ молитвоѭ моли са
немоу по оумрьтии его погрети и въ нѣмъ· томоу же

обѣштавъшоу са ємоу и възвративъшоу са въ градъ по малѣхъ дньехъ съконьча са блаженъıи Иѡкѡвъ въ старости добрѣ, сѣдмиѫ десатъ лѣтъ съı ти патиѫ. оувѣдѣвъ же прѣподобьнъıи епископъ доиде мѣста того съ всѣмъ клиросомъ и съ подвижьнъıими облашими и съ вонѡми многоцѣньнъıими обив'ше поѫште и славаште бога положиша чьстъное ього тѣло въ томъ гробѣ. по том' же божии прѣподобьнъıи сватитель молитвънъıи домъ, рек'ше цр'кве сътворивъ оу пештеръı прѣложи чьстъное ього тѣло, на нѣмже мѣстѣ до дньешьнѡаго дьне цѣл'бъı многъı творатъ са, вьсь же градъ и окржгъньѫ ього вьси памать ього по вьса лѣта твораште праздьникъ великъ имѫтъ въ славѫ почьтъшааго и человѣколюбиваго бога, ього и мъı по оустаѵоу славимъ благословествуште отьца и съına и сватаго дѹха, ємоуже слава и дръжава нъıнѣ и присно и вь бесконечьнъıѫ вѣкъı вѣкомъ амиⷩь.

Житиє и страсть сватъıихъ отьць и епископъ бъıвъшиїхъ Василѣа, Капитона, мученъıихъ вь Хер'сонѣи.

Христосъ ми да нач'нетъ слово єдинъıи прѣмждръıи и прѣмждръıимъ исправителѣ, въ рѫцѣ бо ього и азъ и словеса моа, о томь оубо живѫште и движѫште са оувѣштаите са, иже имене моєго призъвании, не моєѫ

ради немощти затъкнжти слоухъ вашихъ, нъ ищѣлѣжштааго ради немощти наша, подобаатъ паче простьрѣти слоухы ваша, тжженые вьсе отъложьше мжжьскы глаголѣмаа разоумѣите, не бо съплескано кое или бладьно вашимъ слоухомъ вънати молѣ, нъ истин'нааго ради словесе не на въздоухъ расыпаемааго, само же то слово сына божиа, имже вьса бъıша, иже на небеси и иже на земи, видимаа и невидимаа, въобразивъша же себе въ рабии образъ, нь не отъвръгъша са иеже бъıти богоу, нъ въпльштъша са отъ сватыа дѣвы богородица. исповѣдати того коуп'но бога и человѣка, вьсего въ своихъ иемоу и всего въ нашихъ, пострадав'ша бога и слово плътиж, и акы бога пакы съвъскръсъша плътиж и въшъд'ша на небеса и сѣдъша о десниж отьца и насъ съ собоиж възведъша'го о оупвании жизни вѣчьныа, иавѣ же въ еуаггѣльскыихъ проповѣдавъша гласѣхъ, блажени бо, рече, не видѣв'шии и вѣровавше, домино невѣрьствие ищѣлиа доблиишимъ оупваные вѣчьныа жизни остави, нъ по нѣже та и иже симъ тъч'наа въ еуаггѣлии лежаштаа глжбокиж старостиж и оудобь ищѣлимжиж вьсѣиана бъıша въ человѣчьскыа помъıслы, иакоже плодъ сътворити въ л̄ и д̄ и р̄, пристжпи подъ иаръмъ въıж подълагаа, на рамѣ възъмъшоуоумоу съмрьтоносьныи и съмрьтьныи крьстъ, иакоже тѣмъ исплънити въıшьнии миръ. нъ по нѣже неислѣдима иестъ прѣмждростьнаа пжчина, сьде ми нъıна слоухъ подадите, молѣ, иакоже похвалити мжжа прѣславьны и за ны пострадавъшааго волеиж приобьштивъша са страстьми, иеже чьсти и славы господьня наслаждьше са, веселатъ бо срьд'це божиа

иже о бозѣ поминаемаа и ч'то рече аште иакоже длъжае Соломѡнъ пророченые отъ бога приимь въ прит'чахъ рече отъ величьства и доброты зъдании по вьражденію видѣти и о нѣмоуже образоу родотворьцоу ихъ съз'дати м, доброта бо зъданьа иакоже по истинѣ непорочна себе богови принести, съгласна же симъ и сьсждъ изборьнъıи, азъıкомъ вьсѣмъ оучитель речe, иакоже цръкъı божиа есте, и доухъ божии живетъ въ васъ. да како таковъıихъ о сихъ помъıслити нѣстъ лѣпо, пролиав'шихъ свом кръви за человѣкъı по подражанью истинънааго пастоуха Їсоус Христоса господа нашего; ч'то же хъштж глаголати, истиньное въı слово да оуститъ, иакоже ни малъı коюм части на похвалж сьде мжченъıихъ сватъıихъ и прѣчьстънъıихъ мжжъ мошьно исповѣдати, обаче тѣхъ молитвъı въ многаго мѣсто мирьскаго оученьа прѣдъложивъ покоушж са иже въ мнѣ болѣзньное цѣлителънжь ихъ сватостиж прѣдъложити доушеоуспѣшьнаа слоушажштимъ, тѣхъ нелъжьнж поставити памать, нъ на хвалж и славж самѣхъ сватъıихъ отьцъ и мжченикъ въ градѣ Хер'сонѣ живъшихъ боголюбивъıихъ и вѣрьнъıихъ мжж'. въ врѣмена бо гоненіа нечьстиваго Диоклитиана дѣиствоужштоу животворивоуоумоу кръстианьскъıм вѣры словеси самомоу томоу рекъшоуоумоу' се, азъ посълаж въı акъı агньца по срѣдѣ влъкъı, сълоучи са прѣлѣпоуоумоу въ сватѣи цръкв'ви иероусалимьскъıихъ свѣтилъ, иже бѣаше въ самои тои господьстѣи цръкви въ лѣта Диоклитиана, въпасти въ бѣдж сватоуоумоу томоу епископоу, въ шестоие на десате лѣто диоклитиана

цѣсарьства многъ подвигъ, трoудъ же и поспѣшенье полагаѭштоу, ꙗко да богомъ прѣданоѥ крьстиꙗньскꙑмь непорочьнꙑмь вѣрꙑ роширити слово непрѣстаѭштоу испоуштати епископꙋпъ вь вьса страны єзꙑкъ, мѣнѫ же сватаꙗго епископа страны поганъскꙑѧ и сѣмо, ѥже ѥстъ херсоньскꙑи градъ отъ таврьскꙑѧ земьѧ, именемь Василеа, ѥмоуже приш'дшоу и видѣвъшоу елинъскѫѭ обьдръжаштѫѭ прѣльсть нача оучити градъскꙑѧ мѫжа глаголѧ, ꙗко бози не сѫтъ, ѧже вꙑ мните и їмате и чьте, нъ коумири, не могѫштии вамъ помошти, ѥстъ бо богъ на небесѣхъ, иже словомъ своимъ сътворивъ' вьсѣчьскаꙗ и прѣмѫдростиѭ своѥѭ отъ небꙑтиꙗ въ бꙑтиѥ приведꙑи вьсѣчьскаꙗ, и сватꙑимъ своимъ доухомь вьсѣмъ жизнь дароуѧ, томоу покланꙗѭште сѧ вь сватѣи троици того славимъ. то слꙑшавъше отъ сватаꙗго мѫжа града того мѫжи ринѫша сѧ на оукоризнꙑ и бьенья, не послоушаѭште ѥго отъ нечоувьствиꙗ одръжаштаѧ ихъ' прѣльсти, тѣм же сватꙑи епископъ въ скровьнѣ мѣстѣ сѣда вь пештерѣ прѣбꙑваꙗше, нарицаѥмѣї дѣвичьскаꙗ. многомилостивъıи же богъ вьса человѣкꙑ хотѧи съпасти и на оувѣдѣньıѥ истинꙑ прити не попоусти вьсемоу градоу и земи погꙋбѧ'нѫти отъ сотонꙑ, въсади сватꙑи свои доухъ, того ради бо и въ плътъ облѣче сѧ и распатыѥ на крьстѣ волѥѭ прѣстрада, да вьса свободитъ чьстъноѭ своѥѭ кръвьѭ, ѥѭже потъштa сѧ съпасти . . . съ вьсѣми и сии херсоньскꙑи градъ чоудеса твора, и бꙑстъ чоудо сицево· нѣкоѥго бо старѣишинꙑ нареченаго того града, имѫштоу сꙑнъ едночадъ, того оумъръша вьнѣ

града погребоша, и того родителѣмъ сълоучи са оу тѣ-
ла прѣбъывати оумъръшаго сына ихъ, и на гробѣ оу-
снжти плачжштемъ, и абиє въ сънѣ видатъ своєго съ-
на глаголѣжшта имъ· ч'со радма плачете и рыдаєте о
съмрьти моєи; не можете мене помати жива, по нєже
вози ваши того сътворити не могжтъ, каменьє бездоу-
ш'но и коумирнє сжште, жже дїаволъ на прѣльсть и
пагоубж человѣкомъ сътвори· нъ аште хоштете ма жи-
ва помати, молите стран'наго того человѣка, єгоже би-
єте и оукарѣєте, и вѣроуите въ того, єгоже тъ про-
повѣдаатъ бога, моштьнъ бо єстъ въставити ма из
гроба мжжа того молитвоиж. и тѣмъ имъ въ сънѣ гла-
голаномъ възбънжста и съповѣдаста дроугъ дроугоу
сьна того видѣнию съгласноє рѣчи къж'до ию· дьни
же бъывшоу вьлѣзоста въ градъ и съповѣдаста срьдобо-
ли своеи, жже видѣста въ ношти. они же весело прим-
ше слово начаша искати сватаго епископа, и обрѣтъ-
ше єго въ пештерѣ, идеже бѣаше мола са, припадоша
к нємоу глаголѣжште· молимъ ти са, даждъ намъ сына
нашего. онъ же рече к нимъ· како могж то сътворити,
грѣшьнъ человѣкъ съ; нъ аште оубо вѣроуєте въ бога
моиж проповѣдаємаго, то тъ вамъ сына вашего
мрьтваго вьскрѣситъ. ти же глаголаша ємоу· да пои-
мемъ сына нашего жива, и єже аште речеши, сътво-
римъ. сватъıи же епископъ шъдъ коуп'но съ потрѣбоиж
сватителъствѣи слоужьбѣ носаште и жже на сватоє кръ-
штеньє потрѣбьнаа, на гробъ придоша, и отъваливъ-
ше камъı вьдѣзоша въ гробъ, идеже бѣаше оумьръıи
сынъ ихъ, и прѣкрьстивъ сватъıи епископъ и въздъх-

нжвъ рѫкѫ положи на мрьтвьци, молитвѫ сътворивъ животворивлаго крьштенья ѹχиѭ надъ тѣломъ іего, акы надъ живомъ, полиѭ сваштеноѭ водоѭ тѣло, сътворивъ призъваньіе сватыѭ троица, и абье въскрьсе мрьтвьць, іегоже видѣвъше того родителе къ колѣнома припадоша сватаго Василеа молаште са, шкоже и самы крьстити, аже абие по оглашении съподоби сватаго крьштенья и бесъмрьтънъіихъ причастити са таинахъ крьштенья. и възвративъше са въ домъ радоваша са вьсѣмъ домомъ вѣровав'ше господеви· диѭволъ же вида себе поуста по малоу бъіваѭшта, повѣжденъ сватаго пришьствиемъ отъ нѣго прѣльштенъимъ жидовомъ стрѣлѫ въложи, шкоже разгнѣвити елинъі и на оубои сватаго дръзнѫти. и пришъд'ше въ пештерѫ, идеже житие имѣаше сватъіи епископъ, и обрѣтъше іего и поврзъше и за нозѣ, влачаахѫ и по гостиньцоу градъноуоумоу. пришъдъше же на то мѣсто, идеже нъіне крьстъіани стлъпъ поставиша животвораштии кръстъ имѫштъ на себѣ, самъ тъ сватъіи епископъ отъдастъ доушѫ, тѣло же влѣк'ше вънѣ вратъ слъішаштинихъ са Иера извлѣк'ше повръгоша псомъ на ѣдь. лежаштоу же іемоу на многъі д'ни промъісломъ божиемъ не оставьіѭштинимъ и по съмрьти сватаго іего тѣла, влъкъ ноштиѭ присѣдѣаше оу тѣла на съблюденье іемѹ, звѣздѣ свѣтьлѣ сиѭѭшти на мѣстѣ томъ, идеже лежлаше, дньіѭ же оуьлоу тожде съконьчаваѭштоу дѣло. тъгда иже тѣмъ прѣсватъімъ мѫжемъ Христосови вѣровавъшии належаштаго ради страха отъ множьства елинъ погребоша ноштиѭ сва-

тоѥ ѥго тѣло вынѣ стѣнъ на западъ града, близъ тоѫже стѣны, мѣсаца мартиа въ ѕ̄ дьнь, славьно памать ѥмоу твораште въ славѫ богоу вьседръжителю амин'. ѥдинъ же нѣкыи сватыимъ мѫченикомъ Василеемъ бывъıи по съконьчании ѥго прѣшьдъ въ елиспонъскыа страны обрѣте тоу дроугыа епископы, поуштенъıа тъгда сватыимъ епископомъ на тожде вѣры дѣло, сповѣда имъ вьса бывъшаа. они же слышавъше то и прилеж'но прославивъше бога, им'же оусрьдиемъ приати сватоуоумоу Василеоу мѫченыа вѣньць исповѣданиемъ о Христосѣ и съвѣштавъше са, мѣнѫ же, Єуѓении, Ѧгадодор' Єл'пидии, прѣподобнии епископи, прѣидоша въ тъ херсоньскъıи градъ, оучаште, правовѣр'но вьслѣдъствоуѭште сватоуоумоу Василеоу, и прилагаше са число вѣроуѭштиихъ по вьса дьни. исконьнъıи же вѣрьнъıихъ родоу зълодѣи завида дыаволъ, и на тъıа въплъчи вѣроуѭшта ѥмоу жидовъı и елинъı, и съвазавъша сватъıа мѫжа Єуѓеньıа, Ѧгадодора, Єлпидиа жъзлиемъ и камениемъ влачаште побиша, и мрътвъıими вратъı извлѣк'ше тѣлеса сватъıихъ повръгоша на въсточьнъıихъ странахъ, ꙗкоже изѣденомъ бъıти имъ отъ пьсъ· ръвьностиѭ же спасьнааго крьштеньıа крьстиани принесъше погребоша сватаа тѣлеса ихъ мѣсаца декабра въ ѕ дьнь, памать имъ твораште въ славѫ бога вьседръжителя. по мнозѣ же врѣмени посъланъ бъıстъ отъ Иероусалима епископъ тамо, Єдерии именемъ, иже въ кораби съı, приходъ ѥго въ нареченъıи градъ сѫпротивномъ вѣтромъ мтъ, привръженъ бъıстъ въ островъ наричаемъıи Ѧлосъ въ странахъ рѣкъı

Дънапра, и разболѣвъ са язеѫ лютоѫ, хота житые оставити, помоли са господеви глаголѧ· господи боже мои, не достоина ма сѫшта съподоби поставити епископа, не мози мене оставити бес памати въ херсонѣстѣ градѣ, и томоу оумъръшоу оу гроба іего вѣр'нии стлъпъ поставиша великъ, нъ и дрѣвеса въздрастоша, възвѣштаѫшта из далече гробъ іего. по м'нозѣ же врѣмени, минѫвъшоу гонѣнию отъ безаконънъıихъ на крьстиѧнъı, поставиша римьıане цѣсарѣ именемь Костантина, іегоже божиѥ просвѣштеныѥ на дивънъıи іего приведе крьстиѧнъскъıи свѣтъ, и заповѣдь поусти, ѧкоже не исповѣдаѫштоуоумоу отьца и сына и сватааго доуха зълѣ зълоу жизнь погоубити и домоу іего въ разграбьıеныѥ бъıти. тѣмь тако богочьстивѣ испоуштеномь оставьıении крьстиѧн'стѣ гонѣнии, оувѣдѣвшемь вѣрьнъıмь херсоняномь таковоѥ повелѣныѥ богочьстиваго цѣсарѣ посълаша к нѣмоу сълъı, ѧкоже дати имъ епископъ, повѣдавъше іемоу вьса, ѧже о сватъıихъ отьцихъ бъıвъша чоудотвориша, ѧже и зѣло слъıшавъ отъ нихъ цѣсарь обрадова са, и дастъ имъ епископа именемь Капитона, давъ іемоу воинъ вѣрьнъ мѫжь числомь пать сътъ, с нимиже пришъдъ ар'хиепископъ въ херсоньскъ градъ въ пладьныѥ промъıсломъ божиѥмъ, хоташтимь човѣчьскъıи родъ съпасти, вьсѣмь вънѣ града обрѣтъшемъ са приѧша іего крьстиѧни съ многоѫ радостиѫ, оуимъше коуп'но с нимъ и съ сѫштими іемоу оуѧша градънъıѧ стѣнъı. по том же оувѣдѣвъше херсонѣне бъıвъшаѧ събраша са, и пришъдъше къ стѣнѣ слъıшаахѫ, весѣдоуѫшта к нимъ епископа сице· азъ,

чада, на пагоубѫ вашѫ нѣсмъ приш'лъ, нъ паче да вѣроѭ на господа нашего Їсоу Христоса съпасенье полоучите. прошъдъшоу же междоу обоими мироу вьлѣзоша вьси людье въ градъ, и на оутрьа съшедъшемъ са вьсѣмъ нача епископъ оучити и вѣрѣ крьстьаньствѣ, ꙗкоже и прѣжде его бывъшии епископи и мѫченици· они же отъвѣштавъше ємоу рѣша подобьна прѣжде бывъшихъ адинеи отъвѣштавъшихъ къ апостолоу Павьлоу· див'на бо нѣкаа въносиши въ слоухъı наша, рѣша к нємоу· имамъı двѣ пешти на твореные вароу гораштии присно на зъданье трѣбьникоу нашемоу, помоли оубо, егоже ч'теши бога, и в'лѣзи вь ни, гораштема има, и аште излѣзеши из' огня безъ врѣда, вѣроуємъ отъ тебе проповѣдаємоуоумоу богоу. епископъ же рече· въ има Їсу Христоса, бога моего, сътворѫ то, и богъ по повелѣнию вашемоу сътворитъ то. нъ како въı хоштѫ вѣрѫ мти, ꙗко вѣроуете; нъ аште хоштете, дадите чада ваша, да са прѣдадатъ воиномъ, да аште не начнете вѣровати христосовѣ вѣрѣ, да са съвръгѫтъ вь пештъ. и годѣ бъıст' вьсѣмъ слово то. пристѫпивъ же епископъ къ ед'ноі пешти гораштии, помоливъ са и прѣкръстивъ себе и пештъ, вь ни҃же хотѣаше вьлѣсти, диꙗкоу рекшоу, вьньмѣть, вьлѣзе вь пештъ горѫштѫ, и сътворивъ часъ велии, въсъıпавъ въ лоно своѥ отъ жглии излѣзе силоѭ сватаго доуха без врѣда и цѣлъ, и въ оужасти бъıвъше велицѣ падоша ници на земи, величаѫште бога крьстиньска, просаште отъ нѣго съподобьıенъıа сватъıа вѣръı крьстиньскъı. тѣм' же вѣрнии бечислъноѭ радостьıѭ обьмти молиахѫ мно-

жити са с нїими крьстиньскоуоумоу исправьенью, самъ же сватъıи епископъ иностань оглашам мжжа съ женами и дѣтьми молиаше нелицемѣрьнѣ пристжпити къ Христосови, и сътворивъ съ жежеалаго мѣла, из нѣгоже самъ без врѣда съхранѣнъ бъı, кжпѣль, тоу кръштаашє вьса, имже крьстиани и отьци бъıша града того вѣрьнии, и иже съ самѣмъ тѣмъ сватъıимъ епископомъ пришъдъшии воини, и веселѣахж са вьсѣмъ домомъ прилежаште молитвѣ и причаштании сватаалаго тѣла и крьви господа нашего Їсоуса Христоса, по вьса дьни приристжште къ доуховьноуоумоу сватаалаго епископа оученью. сътвориша же близъ тоа кжпѣли цръкъве сватаалаго и врѣховьнаалаго апостола Петра, вьвѣсти же сватъıи епископъ богочьстивоуоумоу цѣсарю Костаньтиноу отъ бога бъıвъшеıе чоудотворье, о бъıвъшихъ прѣжде іего и при нѣмъ въ херсоньстѣ градѣ. и приимъ боголюбивъıи цѣсарь донесъшам кнїгъı самомоу сжштоу коуп'но съ сватъıимъ съборомъ никаіеоньстѣмъ градѣ Вифиниа на христоборьца Ариа, благодаривъ бога, вьзвѣсти же и къ сватоуоумоу съвороу тїи отьцъ ıже отъ бога вь хер'соньстѣмь градѣ вь лѣтѣхъ іего чоудеса сътворивъшаа са. по прошению же сватаалаго того епископа посланъ бъı жити въ инж въ херсоньстѣ градѣ Θеwна, пати сътъ воинъ старѣишина, коупно съ сватъıимъ Капитономъ· пришъдъıи тамо тѣмъ отълажчи жити въсточьнжıх странж града, да того радма и нарече са херсонанемъ стоуждии деwнинь родъ. сътворивъше же съборъ вьси коупно отидоша отъ ри-

ѓєѡна, нарицаємъıи малъıи тръгъ, до глаголѣмааго Пардєнєѡна, иже съ єпископомъ и ѳєоноѫ жити. тѣм же дожии до дънесь приближаѫшта са отъ пръвааго апостола и врьховнааго Петра дєѡнина нарицаѫтъ са. се, чъстьнаа братьıє, слѣдъ и оуиштєньıє съпасєньıа, вьсѣхъ съпасъ Христосъ, богъ нашъ, остави намъ сватъıихъ мѫченикъ и ар'хиепископъ нашихъ житиє. что бо въ словесехъ оучителънъıихъ оставиша; коєго же ли дѣла не обавиша подвигомъ; по заповѣдемъ божиимъ житиє прѣпроводивъша, воєвавъше на доушепагоубьнъıа коумира цѣльбьнѫѫ и житию оуспѣшьнѫѫ памать оставиша, паче бо почьтъше мирънъıа славъı мьчьта нєбєсноє любатъ вѣчноє житиє, и цѣлъıваѫтъ нє тъчьѫ въ житии своємъ, нъ и по съмрьти съмрьть оумрьтвивъше присвоєнимъ ѥже къ богоу, масло грѣшниче прѣзьрѣвъше, тѣлесъ своихъ осваштєньıє миловати приришташтихъ к ѝмъ нє отъмештѫтъ са, сватѫѫ бо троицѫ право исповѣдавъшии и тѫ доблѣшимъ право исповѣдовати прѣдавъши присвоєнимъ ѥже к ѝмъ приришташтии нєбєсьнъıа граждань творатъ сами съ аггѣлъı житиє имѫште, да прѣславьнъ нъıнѣ херсоньскъıи градъ бъıстъ въ багъра мѣсто и чрьвьєни сватъıихъ отьцъ и ар'хиепископъ кръвьѫ оукрасивъ са, сънъı притворивъ обоѫдоу нєсѣкомааго камъıка на єретикъı и на ратьнъıа сватъıихъ отьцъ ковьчегъı, стража крѣпъı на вьса сѫпротивьнъıа и мътъıа, нъ и вѣсовьскъıа плъкъı Христосомъ дѣиствомъ врѣждаѫтъ, к ѝмѫже вьпиѫште молимъ са нєбєснааго цѣсарьства

съпричастьници имъ бъти благодѣтьжь и человѣколюбиимъ Христоса бога нашего, ѥмоуже слава и дръжава въ бесконьчьнъıѧ вѣкъı вѣкомь.

Житиѥ и дѣаниѥ прѣподобьнааго Ѧнина.

Пришъдъ любьзнѣ къ просвѣштенню твоѥго розмъıшлıѧ, ѡ боголюб'че, просиѧвъшиихъ подвигомъ, положихъ скоростиь съконьчати, богоу повелѣваьштоу, отътъ тебе ми вьзвѣштенаѧ, коуп'но бо ѥже и примати ми отъ тебе разоумно написанаѧ, и окъı отъ съна възбоуждаьшта ма съчинити и писанью прѣдати, ѩже отъ человѣка божиѧ Ѧнина, боѧзньь многоь оумъ, не облѣниихъ са начати нареченааго съчинѣньıѧ, ѩвивъшеѥ бо са твоѥмоу расьжденью доброѥ дѣло можетъ бъти, добро твора въ истинь иштьжштиимъ благъıихъ, не бо ни простъıихъ ѥстъ потрѣба съповѣданиимъ и дѣлесъı въ блазѣ съконьчавъшиихъ са пооучати, объıкла бо сьт' почитаньıѧ и частаѧ благъıихъ съповѣданьıѧ силь притварѣти, ѥште наи паче и подвизати творашти-имъ ѧ, ставьıати же и не дати имъ подвига отъ своихъ объıчаи и зълаѧ дѣлаьштимъ, ѩкоже бо бесѣдъı гоубатъ объıчаѧ благъı, тако и бесѣдъı благъı оустраиьштъ съвѣсти послоушаьштиихъ красаште, и оутврьждаьт' имъ доуша. да оубо ни твоѧ сватость въ соуѥ въсхотѣ отъ насъ писанью прѣдати памати иже въ сва-

тыхъ Янина исправьени и пакы мы безастѫпьенїа божїа благодѣти то сътворити възмогли бѣхомъ, вьсѣ бо дѣиствоуѧи въ вьсѣхъ Христосъ иестъ, без нѣгоже ничтоже движетъ са благыихъ вь сьвѣсти творащтихъ ѭ, годѣ же ми зѣло бѣстъ прошенье твоие и побѣжденье и похоулѣненье, ѭкоже се себѣ въ правьдѫ нанесохъ, ѭкоже не прѣжде самъ оустрѣмъ са на то, до нелиже отъ тебе начатъкъ приѧхъ молъбоѭ твоеѭ ѭже къ намъ, и то вьсе бѣ расѫдивъ, ѭкоже твое съврѣшенье съподобитъ са блаженыѧ изволеныѧ ради своего благаго. томоу же блаженье благаго дастъ са, имъже благаѧ приходатъ, да лште и мнозѣмъ са сълоучитъ лѣнити о томъ, томоу вьса вьмѣнатъ са бывъшоуоумоу виновъноу въ началѣ, сьповѣданию оубо иеже о блаженѣмь Янинѣ вѣчноие сѫште и їсплънѣно вьсего блаженыѧ иестъ сице. въ начало въздраста въ облашьстѣмъ образѣ сы въ кротости и въ безмлъвии, въ сьмѣрении же и тихости нрава видимъ бѣаше прѣбывалъ присно, и веселие юности не движе са вь нѣмъ николиже и матеж' грѣховънъıихъ страстии дѣиствоуѭштиѧ присно въ юнъıихъ, и тако кротъкъ бѣаше и сьмѣренъ срьд'цемъ, ѭкоже дивити са вьсѣмъ зъращтиимъ иего, како бес прѣданыѧ и не отъ оученыѧ инѣхъ вѣложи въ своѭ доушѫ вьсѫ, ѭкоже рещти, кротость· о томь бо лѣпо иестъ глаголати иеже ѡ Мѡусии писаноие, ѭко кротъкъ бѣаше паче вьсѣхъ человѣкъ, иже подъ небе семъ, и иеже отъ бога реченоие· на кого призърѫ, нъ на кротъкааго и млъчаливааго и трепештѫштааго моихъ словесъ; тъ бо даръ, ѭкоже въ

истинѫ благъ, богови приноситъ са отъ свободънꙑѧ доуша, нѣстъ доброты лѣпѣиша того въ всѣхъ доуховънꙑихъ исʼправьѥниихъ· ѩкоже бо паче вьсѣхъ стоудънꙑихʼ дѣлъ величаньꙑ гноушаатъ са богъ, тако паче вьсего благааго житиꙗ оугодно богови кротость, по нѣже и неправьднꙑи кназь величаньꙑ ради отъпаде чина небеснꙑихъ силъ, ненавистьнъ богови плодъ възгръдѣньꙑ, имʼже въ скорѣ имат' паденьѥ ѥже на пагоубѫ, писано бо ѥстъ· мръзость господеви вьсь величавꙑи, и того радма въ врѣма строи господь нашъ вьсѫ обави кротость, да побѣдитʼ и осѫдитъ съмѣренимъ своимъ вьзнесеньѥ, ѥже бѣ кназъ вѣка сего вражьскꙑ въсхꙑтилъ себѣ, красна оубо и прѣдобра прообразованьꙑ любаштааго троудъ сваталаго сего оугаждаѭшта'го богови кротостиѫ, начьнъшааго пѫть правьдꙑ· по тѣлоу же хоудъ бѣаше въздрастомъ паче многꙑихъ, расмаштраѭ бо не оставити ми того бес помановеньꙗ, еуагʼгѣлиско бо писаньѥ глаголѣтъ мала бꙑвъша Заккѣа по въздрастоу, а и ѩвьꙗ величьство волѣ старѣишинꙑ изаштъничъска, да колицѣмъ паче подобааше и мьнѣ ѩвити въ съповѣдании томъ само то не стоуждемоу сѫштоу съписании доуховънꙑими двіжемоу рещи образа въздрастъ, отъ нѣихъ именоуѥмааго, речетъ кто любо тѣнъчаѥ вида, абꙑѥ томоу извѣштаноу бꙑти, ѥгда величиѥ силꙑ божиѧ авѣ хоштетъ бꙑти, ѩко не въ величьствѣ тѣлесъ или въ въздрастѣ тѣлесъ лишенꙑихʼ въселꙗѥтъ са божиꙗ благодѣть, нъ въ доуша въдваряѥтъ са любьвиѫ приближаѭштиихъ са ѥмъ, не бо и въ великаа тѣлеса въдварати са лоучаѥтъ, и сьвѣдѣ-

тельствоуетъ реченое Самоуилемъ· не вьниман доброт҃к ни вьсот҃к въздраста іего, ѩко оуничѫжихъ іего, и паκы и паκы· не благоволитъ господь въ κъκъню мѫжьскоу, и да хвалитъ силънъıи въ кр҃пости своіеи, и Даυида ради реченоіе, ѩко малъ оставьіенъ бъı пасти овьца, рече бо и богъ· обр҃тохъ мѫжа по срьдьцоу моіемоу, да н҃к ничтоже див'но, аште и блаженъıи съ въздрастомъ хоудъ б҃к, доушеѭ же велик' о люб'ви божии, отъ млада бо въздраста кротость въ немъ ѩви са по реченоуоумоу оуже. и бъıвъ е҃и л҃т҃ъ сиротоѭ, отъ родитель оставьіенъ бъıстъ, то же полоучивъ окъı вешти многодѣт҃кльн҃к іемоу съд҃клан҃к, и двьрьмъ отвръзъшамъ са іемѹ на д҃кло доуховьноіе отъ многа жаданаго іемоу оставивъ оставьіенаа іемоу вьса отъ родитель, ни о іедномь ихъ никакоже са попече, ни вьспать са възврати, нъ въ поустънѭ течаше, имъı въ доуши от' господа реченоіе, іеже никтоже възложивъ рѫкѫ на рало и вьзвративъ са вьспать оуправьіенъ бѫдетъ въ ц҃ксарьство божіе, да тоѭ съвѣстиѭ заповѣдемъ господьнѫмъ самъ са въдавъ изиде блаженъıи из домоу отьца своіего по остатии іемоу сироу, не обративъ са вьспать или им҃ніе своіе желаѫ оустроити по коіемоу лоубо образоу, изиде же паче, ѩкоже правъıи пѫть велитъ еуаггелиѫ, по реченоуоумоу отъ апостолъ· се, в'са оставихомъ и вьслѣдовахомъ теб҃к. исхода же из домоу родитель своихъ ни хл҃ба вьзати въсхот҃к, пон҃к вь іединъ дьнь довьл҃кѭштъ на пиштѭ, слъıшалъ бо б҃каше реченоіе отъ господа· не п'ц҃т҃е са оутр҃кшьнимъ, т҃кмже зади повръже вьсѭ печаль, да не вр҃кмене тажъка но-

сить по законоу. хота же ходити мновлънънъимъ пѫтьмь поустъıнѣнъıихъ, и бъıвъ въ жтрѣнии поустъıни сватъıи Янина обрѣте прѣподобьна нѣкоюего въ манастъıри живѫшта, иже и памати блага достоинъ юстъ, Канюна именемь, живѫшта въздръжанимъ великомъ и ништетоѭ тъчьѭ богови, и вълѣзъ к нѣмоу ничсоже не обрѣте, нъ тъчьѭ вь нѣмже юмоу бѣаше тѣло одѣно, оугодно же си розмъıсливъ о житии сватаго и о иночьствѣ, молитвѫ к нѣмѹ сътвори приятоу бъıти отъ нѣго. онъ же приимъ юго огласи юго словесъı доуховънъıими, и бѣаста оба на многа лѣта тъчноюе въздръжание дръжашта. бѣаше же, югда алчъбоѭ многоѭ соушаста, и бѣаше пакъı югда лишенимъ хлѣба многъı дьни безъ ѣди прѣбъıваста, ѣкоже въ поустъıни, многашди же вьсѫ алчьбѫ м̄ днии любьзно безъ ѣди и питиа прѣбъıваста и въ толицѣ оудржении тѣла и скѫдости издрадънъıихъ акъı на трепезѣ цѣсарьстѣи веселашта са прѣбъıваста, водъı же оу нѣю бъıхма не бѣаше, нъ отъ рѣкъı Ефрата ношаста, сѫштоу отъ нѣю вь дала пати или четърь пъприштъ, юдноѭ на многъı дьни ѣко не в'сегда има того трѣбовати, по малоу бо писта противѫ худѣи пишти своюи. по мнозѣхъ же лѣтѣхъ прѣбъıванья има въ коупѣ и сианья въ житии по болъшеюе въздръжание ѧ са блаженъıи Янина, прѣвъсходаштеюе своюего оучителя, алчьбѣ и многоу пѣтию непрѣстан'ноуоумоу въдавъ себе и обноштънноуоумоу стоянью и все просто рещти юже о возѣ прохода съвръшеные. та вса вида оучитель и оувѣдѣвъ, ѣко ѣкоже вьсь доуховьнъ юстъ, и дьнь ѣче дьнь на въсотѫ

растетъ частꙑимъ теченіемъ оправданіа, отити помꙑсли, ѥдного ѥго оставити мѫжаѭшта са и крѣпашта въ благꙑа дѣтѣли подвизѣхъ, помꙑсливъ, ꙗко ни отъ таковааго доуховьнааго юноша окꙑ отъ оученика подобаатъ слоуж'бѫ приимати, ни ономоу пакꙑ сътрьпѣти отъ ѥ̑го, ꙗкоже отъ оучитела, слоужьбѫ приимати, и достоитъ мѣсто ѥмоу подати, о себѣ прѣбꙑвати, ꙗко да бѫдетъ и самомоу без врѣда съблюсти са, не слоугоуѥмоу отъ бꙑвъшааго болꙗша благꙑими дѣлꙑ, и юнꙑи съхранитъ са безапатиа, и како же отъ ѥ̑го прѣданꙑихъ' ѥмоу боголюбивꙑихъ дѣлъ ставꙑа, нъ подвига ѥмоу ни ѥдинъ отъ звѣрии ставѣаше ни ѥд'ного. вь днехъ же тѣхъ начаша странниї приходити къ обитѣли ѥго, славно бо бꙑстъ има ѥго чръноризьцемъ всѣмъ ближн̃имъ, и по вьса дьни, ꙗкоже рещти, прихождаахѫ мнози к ѥ̑моу и пользѫ приимаахѫ, отъ н̃ихъже видѣахѫ ѥго въ въздръжаниї и алчьбѣ и съмѣрении велицѣ прѣбꙑваѭшта, и ꙗже слꙑшаахѫ отъ ѥ̑го пооученьа. отъ винꙑ же тоа ноудимъ бѣаше прочеѥ жити въ мастꙑри своѥмъ, а к томоу не ристати въ поустꙑн̃ѫ, нъ врачевати приходаштаа к' ѥ̑моу, братиѫ и странънꙑа, да не ищтѫште ѥго и не обрѣтаѭште оскрьбатъ и опечалатъ са не полоучивъше ѥго, самъ же отъштетитъ са не ицѣливъ въспримшаа ѥго ради толикъ троудъ отъ толѣ оубо храняаше са не оставꙑати манастꙑрѣ, и ходити на ино мѣсто, нъ ожидати и ицѣлити приходаштаа к ѥ̑моу всѣмъ тъштаниїмъ и страхомъ божиѥмъ. нъ по ѥ̑же скѫдо бѣаше водꙑ, идеже живѣаше, наи паче же ника-

коже бѣаше водꙑ питиа, и стран'нїи множаахѫ са к нѣмоу добрꙑа ради вонѣ имени іего, сътвори паницѫ зѣло малѫ на приманиѥ дъждьнꙑихъ водъ себе рад'ма и ништиихъ или и братьа оглашенꙑихъ въ томъжде манастꙑри подобонравьнꙑимъ житиѥмъ живѫштиихъ, множаѫштем' же иностань ѥликоже д'нїи въ инѫ с нѣимъ прѣбꙑваѫштиимъ отъ коѥѫжде вьси вꙑсокааго ради и добрааго житиа іего не довьлѣахѫ водꙑ развѣ на мало днии, ибо ичрѣпанѣ вьсеи водѣ приспѣша нѣции вь самъ знои пришедъше на молитвѫ и цѣлованьіе и видѣныіе сватааго. повелѣ же нѣкомоу отъ братьа тешти къ паничици, и пришед'шимъ отъ пѫти жад'номъ сѫштемъ водѫ принести. он' же рече, ꙗко не иматъ паничица водꙑ никакоже, и то само оуништаа-ше братъ, ꙗкоже прѣжде малꙑ своима ржкама самѫ тѫ оставъшѫ водѫ пришед'шимъ к нѣмоу стран'нꙑимъ принесъ· правьдънꙑи же слꙑшавъ то и вьздѣвъ ржцѣ на небо кротцѣ и тихо братоу рече· иди въ има господьнѣ, и надѣѭ са, ꙗкоже обраштеши водѫ, и шъдъ отъврьзе двьри паничица, и обрѣте ѭ исплънь, и вьздивь са и оужасъ и прославивъ бога, почрѣпъ принесе жаждѫштиимъ, повѣдаа имъ слоучивъшаа са чоудеса божиа· стави же собоѭ чоудо то, и отъ толи отъ своіего троуда готовити водѫ на питиѥ стран'нꙑимъ, водоносъ противѫ своіеи силѣ оуготови, без' лѣности съ тихомъ лицемъ ношаше водѫ отъ рѣкꙑ Ефрата на рамоу своею, и пиѭ приходаштии к нѣмꙋ· въ ношти же то твораше, начьнъ носити отъ вечера дожии до зорь, не ставꙑа пѣсни, нъ присно ѭ съврѣшаа по всемоу пѫти,

радоуѣше же са пѡм не хоужде нежели Даѵидъ, того радма бѣти с нимъ богоу вѣроуѭ, тѣмь доуховьнѣыими пѣсньми питаше са иностань, водонось же на рамоу носа, ни о доуховьнѣи слоужьбѣ лѣнѣаше са, ѧзыкомъ бо ѭ съврѣшаѧше, да ни тѣлесънѣыѧ слоуж'бы оскждитъ странькнѣыимъ, ни доуховнаго дѣла оупразнитъ, о обоюемъ бо твораше попеченьıе, и скрѣбаштаѧ прѣпокоити прилежа чашеѭ стоуденъı водъı, и богоу оугодити доуховьнѭѭ пѣсниѭ· прѣпроводи же таковъıи троудъ твора зї лѣтъ, дѣло съврѣшаѧ бѣждреѭ доушеѭ ношть и дьнь и любьвиѭ странѣнъımъ оугаждаѧ. въ ıединъ же отъ д'нии хоужде лѣпаго троудивъшаѧ са приимъ, възъмъ водонось нача ити пѫтьмь на рѣкѫ, прѣжде же дошьстиѧ ıемѹ прѣполовьıенияѧ пѫти обрѣте са водонось испльнѣена водъı, абıе же сьньмъ ѭ и поставивъ на земи, прѣклонивъ колѣнѣ плака и моли са, и въставъ въздѣ рѫцѣ свои на небо, и благодари бога. възъм' же водонось възврати са въ манастъıрь свои· пришъд'ъшии же к нѣмоу стран'нии видѣвъше, ıакоже възврати са не дошъдъ рѣкъı, мнѣахѫ ıемоу разболѣти са и не мошти по оуставноуоумоу ıего доити до Ефрата, и текъ ıединъ отъ братиѧ на сърѣтенье ıего вьзати водонось отъ нѣго, и ити и почрѣти вь нѣго мѣсто отъ рѣкъı, и дотекъ сватаго обрѣте ıеже на рамоу ıего водонось испльнь водъı· оужасъ же са брат' възврати са само то ıавьıѧ. събравъше са, оужас'ни же бъıвъше и дививъше са бъıвъшоуоумоу славьıѧхѫ бога, вьси же въскочивъше сърѣтоша ıего рѫцѣ вьздвиг'ша на небо и дателя благъıихъ славаште. сватъıи же

поставн водоносъ плача са горцѣ и мола а не прославъ-
ѥно то сътворити нъ оумлъчати бывъшеѥ, сицева
глаголѧ, ꙗко не мене ради благодать божиꙗ сътвори са
чоудо, мжжь бо ѥстъ оубогъ и грѣшьнъ, нъ васъ
рад'ма страньнъыихъ, да вы оутѣшите са· они же мль-
чати не хотѣахж нъ ѥже глаголати, и глаголаахж, ꙗко-
же чоудеса, ꙗже слышахомъ быв'ша отъ блаженаго
Илиꙗ, нъıнѣ видимъ бъıваша ржкоѭ твоеѭ съврѣшень-
ѥ. по тѣхъ же врѣменехъ оувѣдѣвъ Патрикѣи иже бла-
женъıꙗ памати епископъ Новъıꙗ кѣсариꙗ града, отъ
того бо пришъствиимъ сътвори нарочитъıи манастъıрь,
и ꙗко собоѭ носитъ сватъıи отъ Ефрата рѣкъı ноштиж
водж, и ч'тъı мжжа житиꙗ ѥго ради, и того рад'ма
дѣла дастъ клюса на ношеныѥ водѣ страньнъıимъ при-
ходаштиимь к нѣмоу, а не самомоу страдати троуда
приношеныꙗ водѣ. оубогъ же нѣкъı тъгда пришъдъ въ
манастъıрь плача и ръıдаꙗ глаголааше длъжника имѣти
близъ, не мошти же са ѥмоу чимъ искоупити· оумило-
срьдивъ же са правьдъ . . . же, иже иного ничсоже имъı,
дастъ клюса оубогоуоумоу и рече· иди, продаждъ се и
искоупи са длъгоу. пришъдъ же по томь малъı прѣпо-
добьнъıи Патрикъ епископъ и цѣловавъ сватааго не
обрѣте клюсате. оувѣдѣвъ же отъданоѥ и коеꙗ винъı
ради, приведе дроугоѥ клюса, и рече ѥмоу· се, ти даж
на подръжаніе, нъ ѥгда хоштж и трѣбоуѭ ѥго, да ѥ
поимж. се же сътвори, да не акъı и прьвааго отъдастъ
и сего, ѥже и бъıстъ. пришъдъшоу же дроугоуоумоу
оубогоу такожде плачѫштоу, ꙗкоже и прьвоуоумоу,
длъжникоу сжштоу и томоу, не имжштоу чимъ искоу-

пити са, дастъ вѣрнъіи раєъ божии и то клюса. боголюбивъ же съі и богочьстивъ и таковъіи образъ люба и чътъі тъжде блаженъіи Патрикїи епископъ а и оубогъ съі, акъі и въ ржкоу дѣло дръжа, и оупваніï божии надѣа са прѣходаштиимъ іего силж, паницж великж дъждънъіимъ водамъ и чоуднж и м'ного могжштж вьмѣштати водъ сътвори въ манастъіри, іже и стоитъ до днеш'нааго. вьнегда же з'дати іж примикирії нѣкъіи, именем' Сергїи, секоундо вь граждь вь н . . . (с)ътворенъіихъ, въ Newкесарії же тъгда обладаѣштиихъ отъ доуха нечистаа прѣвъі напрасно глоухъ и нѣмь и всѣмъ тѣломъ раслабьєнъ, іегоже не могъше носаштии въсадити на клюса, одръ сътворивъше на рамоу вьзнесоша къ правьдноуоумоу, и въ самъ тъ прьвъіи дьнь благодѣтиж божиж прьстъі своа оукрѣпивъ правьдьнъіи знамениимъ кръстънъіимъ, и тъіа въложи въ оуши стражджшта'го, и абиє сътвори прослъішати глоухоуоумоу, и прѣминжвъ къ оустомъ, и тѣмъжде образомъ кръстънъіимъ сътворивъ отъвръзе іемоу оуста, и сътворивъ іемоу томь часѣ проглаголати; прѣвъі же бѣсъ ничим'же хоужде съкроушаа старьца и часто на земьіж помешта и оскрѣбьіваа, иностань кости іемоу съламьіваа, и видѣаше са то стражда отъ прѣподобьнаго епископа и отъ твораштиихъ гистер'нж хъітрьцъ и дѣлателѣ и клиросьникъ и отъ вьсѣхъ тоу сжштиихъ тъгда странънъіихъ, и то творѣаше тъгда стражда на многъі дьни, ибо въ ѣдинъ дьнь примикирии на видѣниє зиждемаго дѣла (пришьдъ) паде тоу пѣнъі тѣшта и съкроушаємъ, іакоже вьсѣмъ хъітрьцемъ

и дѣлателѣмъ и прочиимъ видаштинмъ бѣжати и оставити старца иедного. призъвавъ же сваталаго епископъ, и имы и за ржкж рече иемѹ· отъпоусти старца сего, шко д'ни многы иматъ сьде тако без милости лтъ сжпротивнааго бѣса мжчимъ и съкроушаемъ, стражда вьсѣмъ тѣломъ, и въ толико изнемогъ, шкоже ни жизни надежда от' человѣкъ имѣти. рабъ же божии въ кротости и цѣломждрии тихо глагола къ епископоу, архиереоу сжштоу· дрьзне ли кто отъ м'ньшинхъ что таково сътворити или исправити; прослъзивъ же епископъ и въ развръзение великое пришъдъ облобызаа правьднааго главж и десницж, и моливъ и самъ съ говѣинъствомъ и тихостиж обративъ са и рекъ· шже ти дастъ благодать божиа, не съкрыи, нъ и на старци семъ сътвори тж милостыиж, и поимъи сватъи стар'ца иде въ малъи сынъ, иже бѣ тъгда въ манастъири на прибѣганые съзъданъ приходаштии кратии срацинъ ради, въ ньмже и цръквица бѣ, въ ньиже ноштьнъыа и инъы творяше пѣсни· тоу оубо пакы а стар'ца бѣсъ, и повръже его на земи, и нача ноздрьми и оустъы глаголати хоулы и оукарати безаконнѣ и неподоб'нѣ правьд'нааго глаголжшта иемоу· изиди отъ ньего. придоша же томоу бывъшоу Июлианъ, иже и блаженъыа памати бывъши прьвъши епископъ Новъыа кесариа града, и Їѡаннъ Ѳеѡдоровъ уподиакъ съ тъгда, и инии нѣци, въставаше напрасно бѣс', гръдомъ окомъ вьзираа на раба божиа, и дъмы на лице его, и плюа на ньа, и начинаа ржкама своима хватати его. онъ же глагола иемоу съ кротостиж и тихо· изиди отъ ньего, не попоуститъ бо ти са быти въ

нѣмъ, враже божии истинѣ, сътраслаше же имъ и бестоудѣ вьзираше на раба божиа глаголѧ· велиши ли ми, да изидѫ; не моштьно юестъ ми изити отъ нѣго, аште не ослѣпьѭ юемоу очию, и сломьѭ юемоу рѫкоу и ногоу, и невидимо сътворѫ юемоу вьсе тѣло, не издѫ отъ нѣго. глагола юемоу правьдьнъıи· вѣждъ, ıкоже изидеши, и ни юедного отъ оудовъ юего врѣдиши, или и врѣдивъ отидеши отъ нѣго, и прѣбъıваше исконьнъıи врагъ бѣсъ та глаголѧ, и правьдънъıи тажде бесѣдоуѧ. послѣдьнѣıю же бѣсъ рече къ рабоу божию· понѣ двьрьцами сими даждь ми власть, да излѣзѫ. глагола юемоу правьдънъıи· излѣзи двьрьцами, ıкоже хоштеши, и да бѫдеши отъгнанъ въ тъмѫ кромѣшьнѭю, идеже бѫде плачъ и скръжетъ зѫбьнъıи, и абиє ишъдъ на много ростворивъ двьрьца прогнанъ бъıстъ силоѭ кръстьноѭ. лежаштоу же ицѣленоумоу юеште на земи, обративъ са рабъ божии и накънѫвъ прѣжде нареченоумоу ѹподıакоу Їѡанноу, и призъвавъ ıи къ себѣ и глагола юемоу· се, иже вь сего мѣсто старца примикирии поставьıенъıи приходитъ на постѣштеныє юего и нѣци с нимъ отъ воинъ, нъ да не видатъ тако стар'ца лежашта бечьсти и съгрѣжена на земи, ни бо ни дъскъı бѣаше под нимъ, ни рогозинъı, ни ино юеже что бъıвалъ вь хлѣвинѣ, нь земьıи юедина, излѣзи и стави ѧ въ малѣ, до нѣлиже съвръшеноıє приимет' ицѣленьıє старьцъ, и тако вьлѣзѫтъ к нѣмоу, и излѣзъ же слоуга вь пръвѣмъ оубо дворѣ не видитъ ни юед'ного, въ вторѣмъ же бъıвъ обращтетъ Филодея, то бо бѣаше има бъıвъ-

шоуоумоу приникирию въ старца мѣсто, и инъı съл-
зъша съ коня, и стави а на малѣ, да бъıша не вълѣзли,
вълѣзе же уподъıкъ, ржцѣ имъı распростръıтѣ и въз-
дѣнѣ на небо, и дива са и слава бога отъкрываж-
штааго твораштиимъ волж его глжбокъıа таинъı и та-
коваа прѣславьна, иже отъкръı правьд'ноуоумоу и не
видаштоумоу тѣлесьнъıима очима, нъ божествьнъıи-
ма, хоташтеѥ бъıти пришьствие на навѣжденые стар'-
ца пришьдъше. подавъ же ржкж рабъ божиї човѣкоу
въстави его отъ земьа, и отрасе ѥмоу главж и ризъı и
въса испльнѣнаа отъ праха, и посади его тоу въ тои
црък'вици, и повелѣ, да иже хотатъ вълазити к нѣмоу
и видѣти и и бесѣдовати с нимъ, да вълазитъ, и съ-
творивъ тѳ ицѣлѣнъıи, именемь съı Сергїї, и по ицѣлѣ-
нии многъı д'ни тоу благодара и хвала и проповѣдаа
Христоса бога нашего, и дива са правьднааго ѥже къ
богоу дръзновение, отъпоуштенъ бъı съ миром', и па-
къı въсприа своѥ мѣсто, приходаа часто къ сватоу-
оум᷄ и благодара и слава има господьне, богоу подавъ-
шоу ѥмѳ врачевати розличьнъıа и многоличьнъıа жза,
отъ всждоу събираахж са к нѣмоу болѣзньнии и врѣдъ
имжштии и насилшѥмии отъ лжкавааго бѣса, благодать
же божьıа въса ицѣлшаше ржкама его, расмотри же сва-
тъıи потрѣбьноу бъıти настжпати на въса приходаштаа
к нѣмоу своихъ ради страстии, вѣроваше бо, ако въса
страсти и въса язвъı тѣлесьнъıа отъ сотонъı слоучаь-
жтъ са, сжштааго въ истинж неоукротимааго врага
човѣчоу родоу, и надѣа са словеси владъıчьни обѣ-
штавъшоуоумоу подаати власть своимъ его ходити по

змиѭмъ и скорпиѭмъ и по вьсеи силѣ вражии. того радма попираѧше страсти гадънъıѧ и ѭдовитъıѧ о оу-повании Христоса бога нашего. оувѣдѣвъше же обычаи иего въдаѭхѫ себе розличьнъıми одръжимии страстьми, да то съвръшаатъ к нимъ, радоуıжште же са и вѣры испльнени пометаахѫ сами са прѣдъ нимъ, ѭкоже настѫпати иемоу на ня, надѣıжште са, ѭко излѣкованые отъ плесноу иего подастъ са тѣлесемъ ихъ, и то же часто бъıваше божıеѭ силоѭ, мнози бо мѫжи богатии ножьноѭ болѣзниѭ болаште, не могѫште сътръпѣти страданьıа и болѣзни врачевьнаго ицѣленьıа, молѧахѫ иего попирати я, и напрасиѫ врач'бѫ полоучаахѫ, ѭкоже мнозѣмъ дивити са и съ оужастиѭ глаголати, николиже сеи ази изврачоуюемѣ бъıвати розвѣ въ врѣмена сватъıихъ апостолъ. прихождаахѫ же и женъı к немоу, имѫшта таинъıѧ врѣдъı, ихже не моштьно врачемъ видѣти, и болаштa и оудръжченъı отъ длъгааго врѣмене страстьнааго падаахѫ прѣдъ ногама сватааго, съподобьюенъı бъıти по оуставоу и попранъı, абиѥ же ичзаахѫ таинъıѧ ихъ страсти, и въставахѫ оукрѣпьıюемъı истъıимъ и приснъıимъ съдравиїмъ, свѣтьла имѫште лица, прѣжде того драхла бъıвъша отъ страстии и очръньѣвъша, надъ вьсѣми сѫштааго бога славаште, таковъıи давъшааго даръ сватоуоумоу· не бѣаше же оу него разлѫченьıа богатоуоумоу и оубогоуоумоу, ни послоушаше коли вельможъ ѭкоже оубогъıихъ и немоштьнъıихъ чьстьнѣише, нъ тчно вьса любвьıѭ ѩже о бозѣ к немоу приходаштаѧ приимаше, вьсѣхъ ихъ трьпа врѣмена, о коюм'жде бо окъı о себѣ печаше са, и отъ в'сѫ-

доу отъ многыихъ влѣкомъ, ѥкоже к нимъ обратити
са, и скрьбь отъ того стражда, николиже опечаливъ са
рече чьто, или лицемъ съматъ са о плишти иже о нем'.
въ земи же апамингтѣ монастырь бѣаше, въ немже бѣ
мжжъ нѣкыи аггельско житиє имы и подобьноє нра-
вомъ житиє прѣмждраго Сумеѡна пріобрѣтъ, на
стлъпѣ бо бѣаше стом· въ тѣхъ же мѣстѣхъ разбои-
ници нѣцыи таѥште са, ѥко имѣныа обилиє бѣаше въ
манастъыри, подъкопав'ше стѣнж ноштыж вълѣзоша въ
манастъырь, и вса съкроушив'ше и вьсьде поискавъше и
ничсоже обрѣтъше на са обратиша неистовоє оустрѣмыє-
ниє· єдинъ же нѣкыи отъ нихъ, хота съпоспѣшникъ
своихъ оугасити бѣшеныє, въсхативъ съ земьм ка-
мык', врьже на главж прѣподобьнаго, и толми и ѥзви,
ѥкоже изволенимъ и дѣло съконьчати. правьдънъıи же
съ стлъпа хотѣаше сълѣсти, сватъıи же Ѩнина абиє оу-
вѣдѣвъ само то отъ сватаго доуха, призъва єд'ного
обычьнѣ слоугоужштаго ємоу льва, и прѣдъложи є-
моу ѥди многы, и глагола ємоу· обило ѥждъ, хоште-
ши бо се на пжть отити далъгъ, и просивъ хартиж на-
писа сице въ нем· ѡ отьче, ѥвьено ми бъı, ѥко напа-
дениє нѣкоє отъ розбоиникъ пострадавъ хоштеши съ
стлъпа сълѣсти, длъжънъ съı мьштениє маловрѣмень-
но въсприяти, нъ оустави оустрѣмыєныє то, да не
вьзмьздьı троудьнаго, рекше цѣсарьствиа вѣчьнаго
лишиши са. тъгдаже навазавъ на въıж звѣри посъ-
ла ѥго заповѣдавъ, ни єд'номоу мимо идштиихъ
пжтьмь пакости сътвори. звѣр' же оустрѣмьıше са къ
манастъроу, да съконьчаѥтъ повелѣноє. сълоучаж-

штии же са на пѫти видаште из далеча съ великѣимъ оустрѣмьѣнниимъ теченьи приходаштѣ, мнаште на изѣдениіе имъ прѣдълежати звѣрьноуоумоу нашьствию, онъ же, окы отъ пастоуха женомъ, тако идѣаше на повелѣньіе сватаго, и ни ѥдномоу пакости твора· пришъдъшоу же ѥмоу къ манастѣроу ногътьми своими двьри держштоу, и їсшъдъ нѣкъи отъ живѫштиїхъ тоу видѣ, и текъ повѣда оучителю своѥмоу глагола, ѩко звѣрь прѣвеликъ стоитъ прѣдъ двьрьми. онъ же рече сътворивъ молитвѫ· брате, отврьзи ѥмоу, да вьлѣзетъ. жтръ же бывъ звѣрь и ногама прѣдн҃има опъръ о стлъпъ, въıѫ же къ прѣподобьноуоумоу горѣ въздѣвъ подаıше кн҃ижица къ прѣподобьноуоумоу. онъ же приимъ и почьтъ подиви са вьзвѣштению бывъшоуоумоу о томъ къ сватоуоумоу и послоушанию дивиихъ звѣрии, и прославивъ бога стави са отъ начатиıа, ѥже бѣ отъмъштеньіе помъıслилъ. таковъıимъ же и толикъим' чоудесемъ съ богочьстиимъ отъ насъ извѣштаном' издрадьно помъıслихъ и сего прѣславьнаго чоудесе не прѣзьрѣти и наи паче довьлно сѫште ваша осватити слоухъı. жена нѣкаıа по богочьстью оутворивъши са, пришълъствоуѫшти вь нѣкъıихъ далн҃ниихъ мѣстѣхъ поустъıна въ мѫж лютѫ въпадъши и отъ объıчънъıихъ врачевъ отъчаıавъши са молитвѫ сътвори къ богови, ѩко ицѣлѣв'ши ѥи съподобити са донти сватаго, ѩкоже видѣв'ши ѥи ѥго насладити са сватаго аггѣльскаго житиıа, и абье не по мнозѣ полоучивъши, о н҃емже моли, ѧ са прѣдълежашталго пѫти· объıчаи же бѣаше вь велицѣи тои поустъıн҃и розбоиникомъ

поганꙑихъ ходити сраценъ· сълоучи же са ѥдномоу
отъ ѝихъ носаштоу копьѥ сърѣсти женѫ, иже неоукро-
тимѫ волѫ имꙑ, иже абие потъкъ копьѥ въ земи и
тѫ имъ и обискавъ ничсоже обрѣтъ носаштѫ розѣ
крашьница, ѥже ѥи гонѣютъ на пѫти, на стоуднѫ
съврати са мꙑсль· она же на мнозѣ видашти себе мѫ-
чимѫ, избꙑти хоташтн напасти тоѧ, къ богоу очи
въздѣвъши и сватааго на поможеныѥ призꙑваѫшти,
ꙗко да бꙑ ѫ избавилъ отъ ѝего, и абꙑѥ того трепетъ
и невидѣныѥ обьѧ, ꙗкоже к томоу ѥмоу не имѫштоу
безбоязнꙗ прочеѥ мѫчити ѥѧ, нъ оставивъ ѫ на зе-
ми лежаштѫ, рѫкоѫ копьѥ хотѣаше истръгнѫти и
обратити са на бѣжаниѥ къ своѥплемен'никомъ, оно
же въкоренивъ са на земи никакоже не дашше ѥмоу
попоуштеныа на бѣжаныѥ· томоу же на мнозѣ мѫча-
штоу са, ꙗкоже измъкнѫти копиѥ, отъ доуха лѫкава
пораженъ нача самовидѣ рѫцѣ опакꙑ съвазоуѧ си и
на обличеныѥ начатию нечьстнꙗ своѥго съвращтати са,
пьсьскꙑ же лаѧ, и пѣнꙑ из оустъ тъшта, и власомъ
на въздоухъ распрострътомъ дотечетъ сватааго, дрь-
зновенаа исповѣдаѧ. обꙑч'ноѥ оубо милосрьдꙑѥ своѥ
сватꙑи и о томъ развръзъ и богоу помоливъ са абꙑѥ
извращевана ѥго съподови, и въ свои оумъ пришъдъ
отъ свобожденꙗ бѣсовьска, вида прѣвеликоѥ дѣла,
ꙗкоже ѥмоу бѣ на помошть оружьѥ, то въ земи въ-
коренивъ са на обличеныѥ ѥго прѣбꙑваѥ, къ съ-
пасьноуоумоу крьштенью прибѣже, древьѥ вьселивъше-
ѥ са въ ѝего ослѣпеныѥ грѣховьноѥ отъмꙑти тѣмь
проразоумѣваѧ. жена же молитвꙑ насладивъши са обра-

шталаше са въ своя, славашти бога о всѣхъ сътворивъшихъ са чоудесѣхъ отъ великааго страстотрьпца богочьстию. прѣжде же сьи свирѣпыи поганинъ, по томъ же сватааго кръштеныа даромъ оукротѣвъ оста оу нѣго, тъгда иночьскоую житиє вьзлюбивъ, вь земьж же въдрьженоую копиє въкорени са, обличеныє съ грѣшению неистрьгномо, на мѣстѣ съхраняємо до д'нешьняаго дьне, величиє чоудесъ, иже сватыи творяаше, въ инж назнаменоуыште до вѣка. врѣмени же нѣкоюємоу миноувъшоу и їсправьєнимъ даромъ сватааго доуха дѣиствоуємомъ отъ раба божиа Янина бывъшаго воєводы Трокондъ въ оумрьтвение въпадъ, оустрьми са отъ антиохинскааго великааго града вь великыж тж поустынѣж прити и ицѣлѣныє примати отъ чловѣка божиа. дошъдъ же халкидоньскааго града и отажьчавъ зѣло не можааше оуже на прѣжде поспѣшити, жзи лютѣиши ємоу прибывъши и таж'ши. поусти же мжжа жоупаны и сановитъı къ сватоумоу, мола иего троудити са до хал'кидоньскааго града, иже пришъдъше и глаголавъше къ сватомоу не полоучив'ше, о нем'же тъштаахж са, текоша къ прѣподобьноуоумоу въ памати Патрикию епископоу, якоже могжштоу оувѣштати правьдна'го и прошеныє на дѣло привести, и абиє придетъ въ манастъирь самъ блаженъıи Патрикии епископъ съ сановитъıими мжжи молитъ раба божьа, тжжааше же болми, якоже ѥдноіж отълажчивъ себе и заключи въ поустынѝи, никаможе николиже из нем излазивъ. вечероу же бъив'шоу отьвѣтъ имъ дастъ рекъı· иже аште господь хоштетъ, оутрѣ отъвѣштаіж вамъ. приде же вечеръ зѣло

сълъ поуштенъ отъ того Трокон'да, иже рече къ Патрикию· не троуди сватааго, ни ноуди излѣсти отъ своюго манастъıра, се бо самъ тъ придетъ, и абиѥ по ѥд'номъ д'ни приде съ множьствомъ воѥводъ и казньцъ и жоупанъ и сановитъıими и съ вьслѣдьствоуѭштиими тѣмъ бештислънъıими вои· пришъдъ же и оумръштвено имъı тѣло вьсе и лице раскривьѥно, благодѣтьıѭ же распатааго Христоса тъчьıѭ косе са ѥго правьд'нъıи, и їсправи са не хоудa часть лица ѥго, помазавъ бо ѥго сватъıи масломъ благодати, и давъ ѥмоу свои жьзлъ повелѣ ѥмоу ходити не тъчьıѭ въ манастъıри, нъ и окрьстъ манастъıра подалыѥ не хоудо, любьıше же хождениѥ прѣжде не двигнъıи са, ѩкоже на толицѣ ѥмоу подалии отити, ѩкоже видѣти Новѭ Кесариѭ и Ефратъ рѣкѫ. въ междоумѣрїї же томъ приде нѣкто Палатиї отъ цѣсаръствоуѭштааго съı града, идъı же отъ Ѧпамиѧ, иже по ишьствии ѥго отъ великааго града ан'тиохиїскааго пораженъ доухомъ непрѩзниномъ прѣбъı самъ нѣмъ и неподвижимъ, доиде же манастъıра чловѣка божьıа съ женоѭ своюѭ и съıнъми и дьштерми и съ прокоѭ робиноѭ слоужьбоѭ, ѥгоже носаште носаштии вьнесоша въ манастъıрь, и положиша и оу ногоу сватааго. молитвѫ же над ѥимъ сътворивъ и отъ масла кандилънааго вьзъмъ въ оуста лежаштааго прьстъı въложивъ своѧ, и ѩзъıкъ и прочаѧ части оустъ помазавъ глагола к ѥмоу· рьци, слава тебѣ, боже. онъ же рече оубо, нь не чистѣ ни ѩснѣ. тождe же пакъı сътвори вътоpицеѭ рекъ к' ѥмоу· помилоуи ма, боже, по велицѣи милости твоюи, и їзглагола

то малы ѣснѣѥ, и паки вторицеѭ и третицеѭ сътвори ѥмоу съврѣшенѣѥ и ѣснѣѥ изглаголати ѥже помилоуи ма, боже, по велицѣи милости твоеи. тѣм' же бываѭштемъ тоу бѣахѫ вьси иже съ болѭриномъ Трокон'диѥмъ сановитиї и жоупани, и видѣахѫ вса бываѭштаѧ. по том' же лежаштоу болаштоуоумоу не двигнѫштоу са и оумрьштвеноу, отъ тогожде кандила възьмъ масло, и образомъ кръстѣнъимъ помазавъ акы врачь хытрыи, нача мазати ѥго отъ патоу начьнъ по части дожиї до главы· то же сътворивъ по обѣма странама тѣла пода ѥмоу рѫкѫ прѣдъ всѣмъ народомъ, не бо домъ молитвѣнъыи тъчьѭ бѣаше испльнѣнъ ѥдинъ, а и тъ великъ съı, нъ и окрѫгъѭ вьса хлѣвинъı испльнь бѣахѫ позороуѭштиихъ бываѥмъıихъ· въстави же ѥго, и за рѫкѫ имъ сътвори и съ собоѭ ходити зъıбьѭштоу са съ пръва и прѣстрашаѭштоу на обѣ странѣ, оутврьжденомъ же ѥго оудомъ и съврьшенѣ ицѣлѣеномъ дастъ ѥмоу свои жъзлъ рекы· възьмъ сьходи, и оставивъшоу ѥго правьд'ноуоумоу хождаше о себѣ слава бога и с нѭмъ вьси таковоѥ прѣвеликоѥ чоудо видѣв'шии, и прославиша таковаѧ дарѹѭштоумоу бошштиимъ са ѥго. Триконъ же ни о нѭмъ бъıв'шаго човѣколюбиа помъıсливъ, ни бъıвъшаго ѥмоу отъ болѣзни ицѣлѣньıа на оумъ възьмъ, нъ тѫжа и вражьдоуѧ и размъıшлѣѧ, им'же и томоу абиѥ съврѣшенѣ ицѣлѣти и на цѣлоѥ оутвръжденьıѥ по подражанию иже с нѭмъ ѥдноѭ ицѣлѣнъıи Палатинъ глаголаше, мѣчтоу бъıти и раздороу о Палатинѣ бъıвъшоуоумоу чоудоу. тѫ же ѥмоу хоулѫ

възглаголавъшоу о истинѣ раслабѣ ємоу абые тѣло, и прѣдано бы прьвоуоумоу оумръштвенню, послѣжде же попытавъ ѥже о Палатинѣ, и обрѣтъ ѥго славьна сѫшта и многы слоугоуѭштаѧ имѫшта и женѫ славн̃а рода и отъ многыихъ сѫштихъ с нимъ воєводъ ѥвьѥма, и от' того вѣровавъ не бъти ємоу приємьѭштоу наряганьа или зълобы, размъсливъ о своємъ невѣрьствѣ нача плакати прьваго своєго невѣрьства, и прѣбывъ тоу врѣма много молѧше сватаго приати ѥго каѭшта са и пекѭшта са, и молѧше са молити за нь, ѥкоже ємоу отъ бога милость полоучити, и прилежнѣѥ мола и подвижьнѣѥ сватыи о нем молѧше бога побѣдити своимъ човѣколюбиимъ зълобѫ мѫжа, и многыимъ троудомъ възможе оумолити бога, ѥкоже ицѣлити ѥго· бѣше же съ Трикон'домъ Трагѵанъ зѣло славьнъıихъ воєвода съı исаврьскѫмоу ѧзъıкоу, иже призъвавъ Ѳоудаила богочьстива'го попа и показавъ ємоу зѣло отъ подвижънъıихъ ємоу насилѧємаѧ отъ доуха нечистаго, и моли ѥго пѫти ї и довести къ сватоуоумоу и молити ѥго, да свободитъ и отъ страсти, ибо то сътвори богочьстивъı тъ мѫжъ, и приведе човѣка къ правьд'ноуоумоу, иже възьрѣвъ на нь и съгладавъ ıи рече къ попоу· сии не можетъ ицѣлѣти, блѫдникъ бо ѥстъ и пиѧница, и всѣко оудавити и иматъ бѣсъ, ибо по прорѣчению правьдьнаго на оутрьа прѣжде зорь нападъ лѫкавъıи бѣсъ оудави човѣка того, и тоу положенъ бъı. по лѣтѣхъ же принесенъ бъı въ манастъıрь ѥго Прьнѣи, въ Калиопиї старѣишинъствоуѧ, живъı въ антиохии-

стѣмъ великѣмъ градѣ, ногама бола въ понѣвици носимъ, ѣкоже не могъ ни ходити ни трѣпѣти прилагаемаго бѣлиѣ къ ногама, его благодатьѭ божьѭ и силоѭ распатаго ицѣли, и прѣбы въ манастѣри многы дьни, хода и слава бога· пожи же по ицѣлѣнии болѣ ѳ̄ лѣтъ, яже съдравъ сътвори, ни ѥдного постраданьѣ приимъ прѣжде бывъшаѧ ѥмоу ножьныѧ болѣзни, иже слава бога о поданѣи ѥмоу цѣльбѣ конь приведе кръмимъи и риштжштъ въ колесничьнѣмъ такании, имже тъгда стратигоу бъiти томоу Пр'нѣю великаго града прѣжде нареченаго, конь же тъ приведе въ манастѣрь (мьлѣть) на кръмьѭ приходаштиихъ тоу странникъ, ѥгоже коня люта сжшта и свирѣпа и напраснива имъ своима ржкама сватъи божии съ ицѣлѣвъшиимъ господиномъ въпраже въ жрънъви, и окъ из давна обыкъ то многа врѣмене и въ томъ въздрастъ, тако кротъко объiче и мелѣаше, ѣко и того рад'ма наи паче вьсѣмъ дивiти са прѣславнѣ бываѭштиiмъ чоудесемъ отъ раба божьѣ. къ инѣм' же вьсѣмъ и дроугоѥ прѣслав'но чоудо прибъi вѣрънъiимъ христосовомъ оугодьникомъ· юньць приведенъ на даръ богови и тоу кръмим' въшьствиимъ лжкаго бѣса въздивьѣ, и тол'ма гнѣвомъ движе са, ѣкоже ни пастоуха знати ни їного никогоже миловати, нъ вьса сълоучаѭштаѧ са гоубити, иже оурвавъ са отъ привазаньѣ и їзъ оградъi излѣзъ, ровъi и гнѣваѧ са бечиноу нападаѧ на сърѣтаѭштаѧ ѥго, и оустрьми са на вънѭтрьнiи дворъ, и вълѣзе въ ѣтъхоульницѭ на братьѭ тоу дѣлаѭштѭѭ на оутѣхѭ довьлѣѭштаѧ стран'нъiмъ, ѣкоже при-

ноужденомъ имъ бъıти бошзныж юньца самѣмъ са въврѣшти въ пештъ хлѣбьнжж, и їзволити паче въ огнѝ съгорѣти, нежели отъ того събоденомъ бъıти· видѣахж бо іего бечіслъноıе бѣшеныıе. человѣколюбивъıи же богъ неопалимъı ѧ съблюде въ пламени огньнѣ'мь, молитвоıж правьд'наго пламъı огнѝнъıи погасивъ, прочии же вьси отъ оужасеныı юньча на хлѣвинъı горѣ вьлѣзоша. правъднъıи же оучоувъ плиштъ бѣгаıштинхъ пъıталше, къıи извѣтъ съматеныı того, ıако юньць гнѣва испльнь бъıвъ и їс хлѣва искочивъ гонит' вьса на толицѣ, ıакоже ıемоу и въ ıатъхоульницж вьлѣсти. сватъıи же слъıшавъ глаголъı тъı и въздѣвъ ржцѣ на небо и молитвж сътворивъ иде на сърѣтеныıе юньцоу· на хлѣвинахъ же стоıштии видаште іего оустръмьıение къ юньцоу, милоуıжште правьднаго ставьıхж и гласъı оуклонити са гнѣва и възбѣшеныı юньча. правьднъıи же ничсоже никомоуже не отъвѣштавъ, нъ вѣроıж ıаже на бога оутвръдивъ са, приближивъ са къ юньцоу и коснжвъ са его ржкама и въстлапивъ гнѣвъ словесъı кротъкъıми ржкоıж поимъ вьведе въ свои хлѣвъ къ ıаслемъ, ıакоже всѣмъ дивити са и оужаснжти, сътворенъıмъ чоудесемъ въıше словесе отъ сватаго величаıштемъ бога, боıштиими са іего своıж крѣпость обавьıаıштаго. вѣдѣ, ıако и прѣжде моихъ словесъ вѣсте вьси и слъıшали іесте Сергıа савраитъскоуоумѵ̆ племени кназа поставьıена великомъ родомъ въ Єноздроинѣхъ и Междоурѣчии область дръжавъ отъ прѣдѣла сраки̑ньска, иже мжжеблажьствиїм' и храбъръ бъıвъ неже ни' кто побѣдж сътвори по вса лѣта на пагоубнъıѧ персъı

и на помагающтаа тѣм' срацины, и толико имъ одолѣ, ꙗкоже не тъчыѭ заключити имъ вьсь въходъ въ гръчьскѫ земыѭ вънъ прѣдѣлъ своихъ, нъ и тоу имъ сътѫжати и їсвоюѣ земьѣ прогонити ѧ, иже побѣжденни отъ нѣго м'ноголичнѣ и не могѫште противити са противѫ одръжаштии юго силѣ, вѣдѫште юго непобѣдимоюе и не бъти противномъ имъ на бранѣ симъ, юдномоу тъчыѭ образоу остати имъ на оумъышлѣные съпасенью оувѣдѣша, рода своюго влъшьбнѫѭ хытрость· и абиѣ влъшъствомъ своимъ чтомааго от нѣихъ бѣса въ образѣ коумирьстѣ призъвавъше посълаша на мѫжа доухъ въ образѣ змиинѣ, иже вьлѣзъ въ лоно мѫжа мѫчааше, болѣзни беспрѣстани ємѹ твора, иже състѫживъ си отъ насилыѭштааго томѹ бѣса мѫчаштааго и, и абиѣ къ тихоуоумоу пристаништоу сватъцоу божью оустрьми са. того же сватыи приїмъ прѣподобьнъıима своима рѫкама, поюємла масло отъ кан'дила мазааше ємоу вьсе тѣло кажоуштоу болаштоуоумоу и назнаменаѭштоу, въ коюмъ мѣстѣ плъзааше доухъ, окы змиа выгнѣждаѧ са въ нѣмь, касаѭшти бо са рѫцѣ сватааго отъкѣгааше доухъ въ инъ оудъ, и пакы отъ тѫдѣ прѣсаѭштама рѫкама сватааго абиѣ въ дроугъıи оудъ прѣстѫпааше, до нѣлиже на многы дни въ ал'чьбѣ и молитвѣ прѣбъıваѭштоу славьноуоумоу томоу Сергю съвръшенѣ възможе бѣсъ изгънати из нѣго, и оукрѣпѣв'шоу ємоу зѣло и цѣлоу бъıв'шоу прьвоѭ силоѭ сътворити на въставшихъ на нѣго влъшьбоѭ богомрьзькъıихъ срацинъ. ан'гѣлъ же господьнѣ ꙗви са сватоуоумѹ съшъдъ съ небесе въ образѣ

мльниѫ, и приде к нѣмꙋ ставъ на въздоусѣ, окы трьми лактъı движенъ отъ земьѧ, и прѣбъı стоѧ на мѣстѣ томь многъı часъı, ничсоже глаголѧ и провѣштаѧ, нъ тако стоѧ никаможе вьзираѧ, ни на иednж странж, и тако вьзиде на небо. скоро же пришъдъ сватъıи, идеже анг҃елъ стоѧше, знаменьıе начрътта крьстьноıе, и цръкꙋвицж сꙋзъда тꙋ до селѣ прѣбъıваѫштж. въ иedномъ же прѣбъıваѧ лѣтѣ прѣжде ископаньıа ровомъ оꙋ манастъıра сватааго събраша са народи мнози, вѣкр'номъ человѣкомъ приш'д'шемъ отъ всждоꙋ, въ нихъже множаишии болѣзньıнии бѣша, на видѣниıе пришьдъшии, и благословешеньıе и полоученьıе ицѣленью приѧша, окржгъ бо сжштаѧ иего странъı любьıхж иего вѣроѫ истиньноѫ, събъра же са въ дьнь тъ народъ многъ болии объıчьнаго, врѣма же жатвъноıе бѣаше, сълоучи же са жажди велицѣ бъıти народомъ многомъ сжштемъ, ꙗкоже въ тжзѣ велицѣ бъıвшемъ имъ сватъıи опечали са доꙋшеѫ и въсплака глаголѧ· оꙋ горе мнѣ, еда коли господь мене грѣшьнааго и оꙋбогааго въстажетъ о скръби сихъ пришед'шихъ къ мнѣ, и въздъıхаѧ съ тихостиѫ въздвиже ржцѣ свои на небо и рече слово просто великомъ гласомъ· господи боже, даждъ имъ водж, и коуп'но съ словомъ облачьцъ малъ ꙗви са надъ народомъ, и дъждъ великъ сънесе над нѣми тъчьѫ и кржгомъ, и бъıстъ множьство вод' междоꙋ ими и кржгомъ тъчьѫ близъ, и пиша народи и насъıтиша са водъ, и прославиша бога, дателѧ вьсѣхъ благъıихъ, ꙗко волѫ творитъ вьсѣхъ бошштихъ са его, и молитвѫ ихъ оусльшитъ и спасаетъ ѧ. оувѣдѣно

же то бꙑ вѣ҃ми окрѫжн҃ими и наи паче испов҃дааѫ
са богови, ꙗко такъ даръ данъ бꙑстъ странамъ ихъ.
в҃рнии же мнози приходѣаѫ к' н҃емоу отъ вьсѫдꙋ
безъ вьс҃ком страсти сѫште и болѣзни на вид҃ныѥ его
тъчьѫ и благословештеныѥ отъ сватости его желаѫште
полоучити, и дроузии же пакъ не насилꙗеми ни отъ
коѥѫже страсти т҃лесьнъıѧ помета'ѫ сами са пр҃дъ
ногама его, да попереть ѧ, да поп'- . . . . . .
. . . . . deest folium . . . . . .
изгънбъши елинъскъıѧ на съразоум҃ниѥ пр҃славьн҃
съвъıв'шиих҃ са о н҃ею придоша т҃х҃ъ видци и слав҃ь-
ѫѫ о вс҃х҃ъ бога изв҃томъ т҃лесьнъıѧ страсти и ели-
на на оув҃дѣныѥ истинъı своѥѧ привед'шааго, ꙗко да
вьсѫде сила Христоса бога ꙗв҃ бѫдетъ рабъı его,
дѣиствоуѫшти различьнъıѧ благодати доушамъ и т҃-
ломъ. в҃каше же пакъı и дроугъи даръ божьствънъıихъ
отъкрꙑвении данъ сватоумоу· чистаа бо и безгр҃шьна
его доуша по вса вр҃мена проразоум҃ваше таинаа бла-
годатьѫ живѫшта'го вь н҃емъ бога, съм҃ренъıа же ради
доушънааго, иеже волеѫ присно къ прьстьноуоумоу т҃-
леси своѥмоу припраглъ в҃каше, не хот҃каше же овъто-
рити ꙗже о оученик҃хъ своих҃ъ ꙗвъıѥмаа ѥмоу, ꙗв҃ же
вьс҃мъ отъкрꙑвенна бꙑваахѫ· отъ винъı же таковъı
сраци номъ н҃ъ въ коѥ вр҃ма хоташтемъ поплѣнити ѧ,
варѧ съкирааше братиѫ и странньıѧ и плача съ вь-
плѣмъ глаголааше имъ· чада, молите са къ богоу, да
избавитъ пр҃дѣлъı сиѧ отъ находаштиих҃ъ в҃дъ. и
гладоу пакъı хоташтоу бꙑти, пр҃жде вр҃мене приго-
товꙑше оученикъı своѧ на молитвѫ, а и самомоу ни-

какоже хоташтоу ов'торити немоу ч'то отъ окрывае-
мыихъ, вѣдѣахж сами искоусоу и томоу наоучив'шоу,
ико по отъкрывению движенъ повѣждаше и на моли-
твж, многаш'ди иже и нѣкыи отъ братиа хоташтаа
оумрѣти особь коегождо прѣжде разболѣныи призы-
ваа глаголааше· чадо, попци са о доуши своеи, и мо-
ли са часто къ господоу, проса милости отъ нѣго. въпра-
шаем' же ч'со рад'ма то глаголѣтъ бесѣдоуше· добро
естъ въ инж молити са и оугаждати богоу, ни ѥдного
бо отъ отъкрывенъыихъ овъторити хотѣаше, блюды са
великъимъ своимъ съмѣреннимъ, не бъти въ нѣмь ви-
нѣ николиже похвалѣныи и възнесеныи отъ бога ненави-
димааго. въ ѥдинъ же отъ д'нии стоаштоу сватоуоу-
моу на въсходѣ съньнѣмь по слоуж'бѣ цркввньѣи, на-
прасно облакъ покръı ѥго свѣтълъ и въс' сынъ, и гласъ
испоуштенъ бъı изъ облака окъı громьнъıи на многъ
часъ грѣма, и самъ сынъ колѣбаше са, акъı овоште
зъıблѣмо отъ многа вѣтра. брат'ıа же сжштаа на съ-
ноу ѯ в'сплиштевавъше съматоша са, и бѣжаште излѣ-
зоша исъıна съ боязньıж въпиижште къ сватоуоумоу о
бъıвъшиихъ. сватъıи же пооучааше и съ оутѣшенним
глаголѣа. не плиштоуите, ни боите са, чада, ни оужасаи-
те, нъ оуготоваите срьдьца ваша творити волѣж го-
сподьнѣж по въса дни. абъıе же прѣста сынъ отъ зъıбань-
ıа, и облакъ прѣиде, и гласъ оумльче, и не бъı слъıшати.
братъıа же въса пристжпив'ше падоша на ногоу ѥго мола-
ште повѣдати имъ винж страшнааго того видѣньıа. тъ
же рече к нимъ· чада, издрадноѥ и пътаемоѥ се естъ,
да бъı кто богови оугодилъ и очистилъ отъ всеа скврънъı

доушж своѭ и отъ прѣльсти мира сего и всего грабленьа и пожеланьа имѣнию, и да оутвръдитъ доушж своѭ въ любѣви божии, окы основанье крѣпо отъ вѣтра незыблемо. иже бо о таинѣыихъ въпрашати лихо естъ и не твръдо, братиа, оукрѣпите сами са, и любите дроугъ дроуга, богъ бо въ человѣцѣхъ любимъ' естъ, ѣкоже рече блаженъыи Ишанъ, ѣко иже брата видимаго не любаи, како можетъ бога невидима'го . . . . . .
. . . . . cetera desunt . . . . . .

Finis.

Index.

Pagina

1. (Martyrium Sanctorum Pauli et Julianae. Initium deest) 1
2. Мѣсаца марта въ ѕ̄ день. мѫчениѥ сватаго Василиска 11
3. Мѣсаца марта въ ѕ̄ дьнь. чюдотворениꙗ сватаго Конона иже въ Исаврии 17
4. Мѣсаца марта з̄. мѫчениѥ сватꙑихъ и славънꙑхъ ново ꙗвьшиихъ са мѫченикъ Ѳеѡдора, Костантина, Калиста, Васоꙗ и дроужинꙑ ихъ 39
5. Мѣсаца марта въ д̄ дьнь. мѫчениѥ сватꙑихъ мѫченикъ м̄, иже въ Севастии мѫчени бꙑша 50
6. Сватаго Василѣ архиепископа кесариꙗ кападокиискꙑꙗ похвала о м̄ мѫченицѣхъ . . 61
7. Мѣсаца марта въ ї. мѫка сватаго Кодрата и иже сь нимъ 73
8. Мѣсаца марта въ аї. житиѥ Григора папꙑ роумъска'го 91
9. Мѣсаца марта въ вї. мѫчениѥ сватаго Пион'на презвутера змурньска града 94
10. Молитва сватаго Пиониꙗ, иже са обрѣте въ ино писаниѥ 108
11. Мѣсаца марта въ гї. мѫчениѥ сватаго Савина 110
12. (Martyrium Sancti Alexandri. Initium et finis desunt) 118
13. (Martyrium Sancti Thalassii. Initium deest). 126
14. Мѣсаца марта въ деватꙑ на десате. житиѥ прѣподобьнаго отьца нашего Павъла прѣпростаго 128
15. Мѣсаца марта к̄. мѫка сватꙑихъ Терентиꙗ, Аѳрикана и Помпиꙗ 132

Pagina

16. Мѣсаца марта кā. житиѥ прѣподобънаго отьца нашего Исаакїа моностъıра далматъска'го 138
17. Мѣсаца марта кв. мжчениѥ святоую Трофима и Єукарпиѡна 154
18. Мѣсаца марта кг. мжка святаго Дометиа и ѹченикъ ѥго 157
19. Мѣсаца марта кд. страсть святаго чистителѣ и мжченика Ѧртемиа 161
20. (S. Joannis Chrysostomi homilia in annunciationem Sanctissimae Deiparae. Initium deest) 172
21. Сватаго Їѡанна златоустаго слово на благовѣштениѥ богородици 178
22. Мѣсаца марта кѕ. мжчениѥ святаго Иринеа 184
23. Мѣсаца марта кз. мжчениѥ святаго Їѡнъı и Карахисиа и дроужинъı ѥго 186
24. Мѣсаца марта л. житиѥ прѣпрость отьца Їѡана игоумена святъıа горъı синеискъı, ѥмоуже прирокъ схоластик' 199
25. Мѣсаца марта ла. житиѥ святаго Їѡана епископа мльчаливаго моностъıра отца нашего Савъı 204
26. Сватаго отьца нашего Їѡана златоустаго слово о четвръдьневьнѣѣмь Лазарѣ . . . 222
27. Сватаго отьца нашего Їѡанна златоустаго слово о четврътодьньнѣѣмъ Лазари . . 229
28. Сватаго отца нашего Їѡана златоустаго слово на врьбницѫ 234
29. Фотиа патриарха конъстантина града слово на връбницѫ и о Лазарѣ 245
30. Їѡанна архиепископа костантина града златоустаго слово о смокви вь великъıи понедѣльникъ 253
31. Сватаго Їѡанна златоустаго слово о алкании ї ѡ Їѡсифѣ и о Ионѣ и о Давъıдѣ . . 261

Pagina

32. Тогожде Їωанна златооустаго слово отъ тлъкованиꙗ еѵаггелиꙗ иже отъ Мат'деѧ о десати дѣвицъ и о талантѣхъ. глаголано ѥстъ въ сватꙑи вьторникъ 272
33. Їωанна архиепископа златоустаго слово въ великꙑи вьторникъ и о събрании съборъ на господа и глаголаахж· что сътворимъ . . 285
34. Їωанна архиепископа златоустаго слово о блжд'ници въ великжж срѣдж къ пастѣ . . 289
35. Їωанна архиепископа златоустаго слово въ великж срѣдж о зависти иеже въ еѵаггелии речено· излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на Їсоуса, да ѥго изгоубат' 294
36. Їана архиепископа константина града златоустаго слово въ сватꙑи четвръткъ о прѣдани Їюдꙑ и о пастѣ и о съказании сватꙑихъ таинъ и иеже не поминати зъла 302
37. Їωанна златоустаго слово въ великꙑ четвръткъ' 317
38. Сватаго отьца нашего Їωанна златоустаго слово въ сватꙑи патъкъ 320
39. Їанна архиепископа костантина града златоуста'го отъ съказаниꙗ еѵаггельскаго, иеже отъ Матдеѧ на оутриꙗ ѥстъ по патьцѣ· събраша са архиереи и фарисеи къ Пилатоу глаголѫште· поманжхомъ, ꙗко онъ лъстьць ѥште живъ съı глагола· ꙗко по трьхъ днехъ въстанж, повели оубо оутвръдити гробъ до третиаго дьне, ѣда како пришъдъше оученици ѥго ноштиж оукраджтъ ꙗ и рекжтъ людемъ, ꙗко въста из мрътвꙑхъ, и бждетъ послѣдьняꙗ прѣлъсть горши прьвꙑꙗ 330
40. Слово сватаго Єпифаниꙗ архиепископа ку-

Pagina

прѣска о погребении тѣле господи нашего Їсоу Христоса ї ѡ Їѡсифѣ иже отъ Ариматеѧ и о Никодимѣ и о сънитии господи нашего гробьнѣѥмь по съпасьнѣки мѫцѣ дивъно бывъшоу 337

41. Їѡана архиепископоупа костантина града златооустааго на въскрѣшение христово отъ Лоукы еуаггелиста 358

42. Їан'на архиепископоупа костатина града златооустааго слово на сватѫѭ пасхѫ 365

43. Сватааго отьца нашего архиепископоупа бывъша костантинѣ града Їѡанна златооустааго слово на трид'невное въскрѣшеные господи нашего въ понед'кльникъ 372

44. Сватааго отьца нашего Їѡанна златооустааго слово въ новѫѭ нед'кл҃ѫ и о невѣрьствиї апостола Ѳомы 382

45. Сватааго отьца нашего Їѡана ар'хиепископоупа костаньтина града златооустааго о сватѣмь Ѳомѣ апостолѣ и на ариановы 391

46. Житие Їакѡва чръноризьца много имы оумиленые 396

47. Марта въ з̄ дьнь. житие и страсть сватыихъ отьцъ и епископоупъ бывъшиїхъ Василка, Капитона, мѫченыхъ въ Хер'сони 414

48. Їӣ дьнъ. житие и дѣание прѣподобьнаго Янина. (Finis deest) 425

Corrigenda et Addenda.

P. 4. lin. 21. огнѣ lege огнѣ. — p. 5. lin. 5. глаголѣ lege глаголѣ. — p. 6. lin. 15. блѧдъı lege бладъı. — p. 6. lin. 20. блѧдьми lege бладьми. — p. 7. lin. 22. небеськъıи lege небеськъıи. — p. 8. lin. 21. непострадан'нъ lege непострадан'нь. — p. 13. lin. 7. онѹштж lege оноѹштж. — p. 25. lin. 3. невѣрънъıи lege невѣрънъı и. — p. 28. lin. 27. сътоpівъ lege сътворівъ. — p. 31. lin. 22. жателѣнемъ lege жателѣнемъ. — p. 39. lin. 9. post въ pone вѣкъı. — p. 39. lin. 12. post Θєωфила pone comma. — p. 41. lin. 3. post нарицаєтъ са pone comma. — p. 46. lin. 17. одъ lege отъ. — p. 50. lin. 18. Θєоддоѹл lege Θєодоѹл. — p. 53. lin. 3. по сръдоѹ lege посръдоѹ. — p. 56. lin. 6. изволѣнию lege изволѣниє. — p. 58. lin. 20. крьстиıнъ lege крьстиıнъ. — p. 59. lin. 10. сътори lege сътвори. — p. 65. lin. 5. оѹмъıшленıа lege оѹмъıшлениа. — p. 66. lin. 29. тѧкл lege тѣкла. — p. 69. lin. 24. къ lege въ. — p. 69. lin. 28. сътворидъ lege сътворилъ. — p. 70. lin. 10. врьсти lege крьсти. — p. 70. lin. 28. въжагаѧштоѹоѹкоѹ lege въжагаѧштоѹоѹмоѹ. — p. 71. lin. 13. възвраштенıа lege възвраштениа. — p. 73. lin. 19. приχодѧ lege приχода. — p. 75. lin. 27. призъвавъıи lege призъвавъ ıи. — p. 77. lin. 21. нъııа lege нъııа. — p. 78. lin. 10. на нѧ lege на нѧ. — p. 78. lin. 14. мънитъ lege мнитъ. — p. 79. lin. 15. post ıакоже pone и. —

p. 80. lin. 20. лндѹпатъ lege лндѹпатъ. — p. 81. lin. 20. post покаании dele comma. — p. 81. lin. 22. post господь dele comma. — p. 87. lin. 3. съсе̂лѣнѣи lege въсе̂лѣнѣи. — p. 87. lin. 10. имжшта'го lege имжшта'го. — 88. lin. 21. надъмеи lege надъменъ. — p. 89. lin. 27. прним' lege приим'. — p. 100. lin. 25. Єавина lege Gавина. — p. 101. lin. 13. са lege са. — p. 105. lin. 24. мене lege мене. — p. 106. lin. 2. славыста lege славыста. — p. 107. lin. 10. пригвожденоу lege пригвожденоу. — p. 112. lin. 28. вештиж lege вештиж. — p. 112. lin. 29. истинии lege истинни. — p. 124. lin. 26. вынидоста lege вынидоста. — p. 135. lin. 26. сватыима lege сватъима. — p. 135. lin. 28. агг̂елъ lege агг̂елъ. — p. 150. lin. 5. post имата dele comma. — p. 155. lin. 10. оужасъша lege оужасъша. — p. 170. lin. 1. пискоуни lege пискоупи. — p. 177. lin. 21. ѧзыци lege ѧзъци. — p. 184. lin. 6. правъ lege нравъ. — p. 191. lin. 28. аштебо lege аште бо. — p. 192. lin. 12. post глжбинъ pone comma. — p. 195. lin. 18. отъвѣшавъше lege отъвѣштавъше. — p. 199. lin. 5. арзанінскъ lege арзанінъскъ. — p. 201. lin. 19. post въсхлаштению pone comma. — p. 201. lin. 25. приноужди lege при ноужди. — p. 203. lin. 20. post съпасоша dele comma. — p. 205. lin. 6. post вьдѣнии pone comma. — p. 205. lin. 11. пралштѧ lege пралштѧ. — p. 206. lin. 27. бывъ lege бъı въ. — p. 209. lin. 6. съпроста lege съ проста. — p. 221. lin. 7. доужденыихъ lege доуждевъıихъ. — p. 223. lin. 16. сжпротиви имъ lege сжпротивиимъ. — p. 227. lin. 3. породы lege породъı. — p. 230. lin. 5. дѣл̂ьма lege дѣл̂ьма. — p. 231. lin. 15. дел̂ьма lege дѣл̂ьма. — p. 241. lin. 11. имѣа lege имѣа. — p. 247. lin. 12. post вонаютъ pone comma. — p. 254. lin. 7. възалка lege възалка. — p. 257. lin. 18. кодотѣча lege ро-

tius водоточа. — p. 258. lin. 20. отънждоуже lege отъ нждоуже. — p. 260. lege 24. безблазнъı lege без блазнъı. — p. 262. lin. 14. тебе lege тебѣ. — p. 262. lin. 17. лѣпо юже lege лѣпоюе же. — p. 266. lin. 3. вѣ lege вѣ. — p. 266. lin. 10. та же lege таже. — p. 267. lin. 2. хоташтааго lege хоташтаа его. — p. 269. lin. 10. пророчьскъı lege пророчьскъı- — p. 272. lin. 7. бъıла lege бъıла. — p. 275. lin. 10. жродивъıм lege жродивъı м. — p. 275. lin. 28. жродивъıм lege жродивъı м. — p. 276. lin. 14. блаженъın lege блаженъıи. — p. 279. lin. 13. тоюе lege моюе. — p. 282. lin. 6. post клънжштааго pone comma. — p. 284. lin. 17. post тихъ pone comma. — p. 284. lin. 17. ante et post рече pone comma. — p. 285. lin. 23. въстомштинхъ lege въ стомштинхъ. — p. 288. lin. 11. post стенаахж pone comma. — p. 289. lin. 10. post строıаше pone comma. — p. 290. lin. 1. акъı lege акъı. — p. 294. lin. 21. небо lege не бо. — p. 294. lin. 23. тоу lege чоу. — p. 296. lin. 5. югда lege югда. — p. 305. lin. 20. на- lege на- — p. 309. lin. 1. мм lege мм. — p. 315. lin. 10. югда lege югда. — p. 325. lin. 7. на lege ни. — p. 329. lin. 24. бъдште, не- lege бъдаште, не — p. 331. lin. 7. глагола lege глагола. — p. 333. lin. 7. оустъıдѣша lege оустъıдѣша. — p. 346. lin. 25. земьжприде lege земьж приде. — p. 347. lin. 22. прободимъ lege провидимъ. — p. 351. lin. 12. dele comma ante et post свѣ-тъло. — p. 352. lin. 14. кназн lege кнази. — p. 356. lin. 6. post тебе dele comma et pone post сладъкъıм. — p. 356. lin. 7. post сласть dele comma. — p. 357. lin. 11. post са pone comma. — p. 359. lin. 7. жизнька lege жизнь на. — p. 359. lin. 28. post страсти pone comma. — p. 362. lin. 6. post коюе pone comma. — p. 373. lin. 2. Иıкшка lege Иıкшка. — p. 383. lin. 20. какоже lege како же. — p. 399. lin. 27. помълоу lege помъıслоу. — p. 401. lin. 11. благо-

дарьствашта lege благодарьствашта ѧ. — p. 402. lin. 20. ѩко lege ꙗко. — p. 402. lin. 29. земн lege земи. — p. 407. lin. 25. приѧтии lege приѧтии. — p. 419. lin. 12. повѣкжденъ lege повѣкжденъ. — p. 419. lin. 26. оуѧлоу lege орьлоу. — p. 423. lin. 21. съвороу lege събороу. — p. 424. lin. 26. post ратьныѧ pone comma et dele post ковьчегы. — p. 426. lin. 27. небе семъ lege небесемъ. — p. 428. lin. 29. врѣмене lege врѣмене. — p. 433. lin. 25. подръжаніе lege подръжаніѥ. — p. 434. lin. 1. са lege са. — p. 434. lin. 27. примикѝрин lege примикѝрии. — p. 439. lin. 26. тъгдаже lege тъгда же.

Vindobonae, typis Leopoldi Sommer.

T_v^{-1}

